

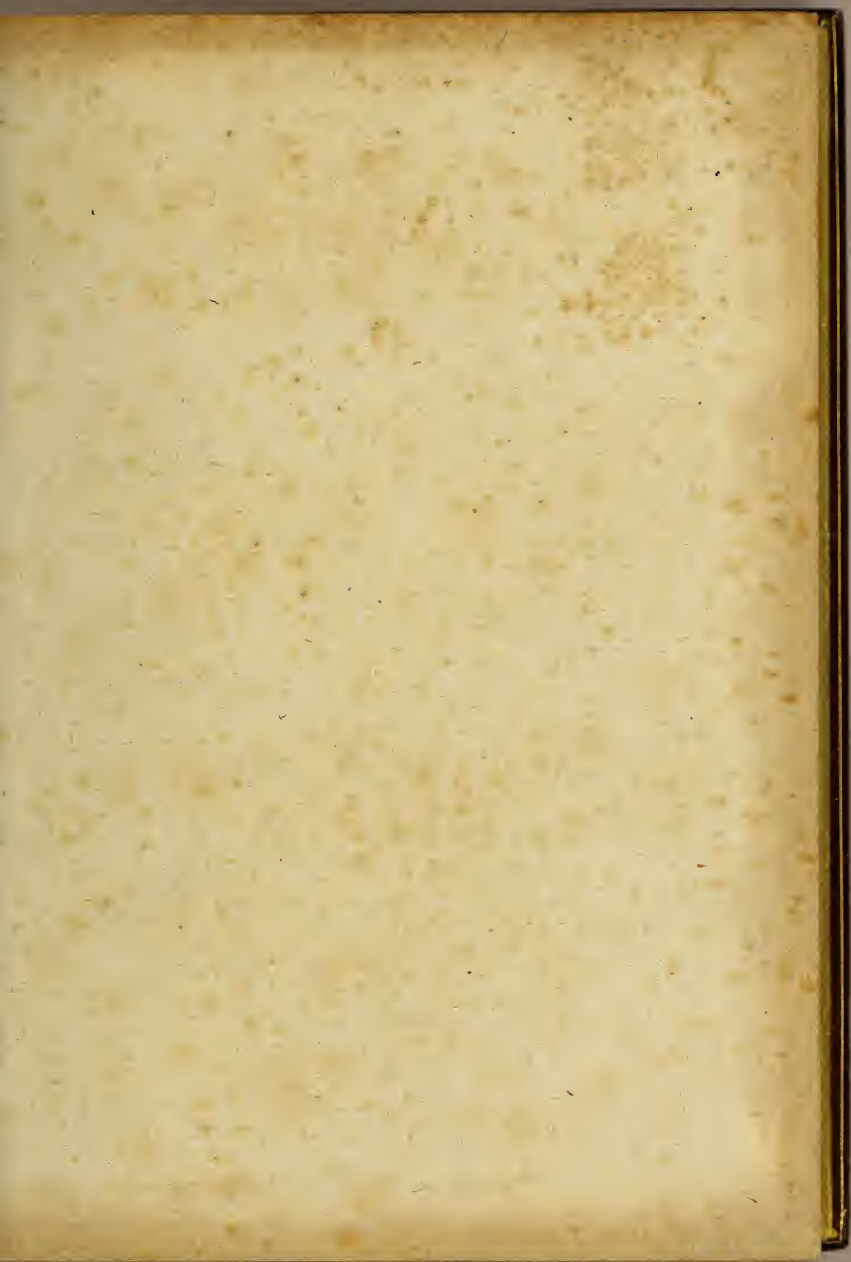

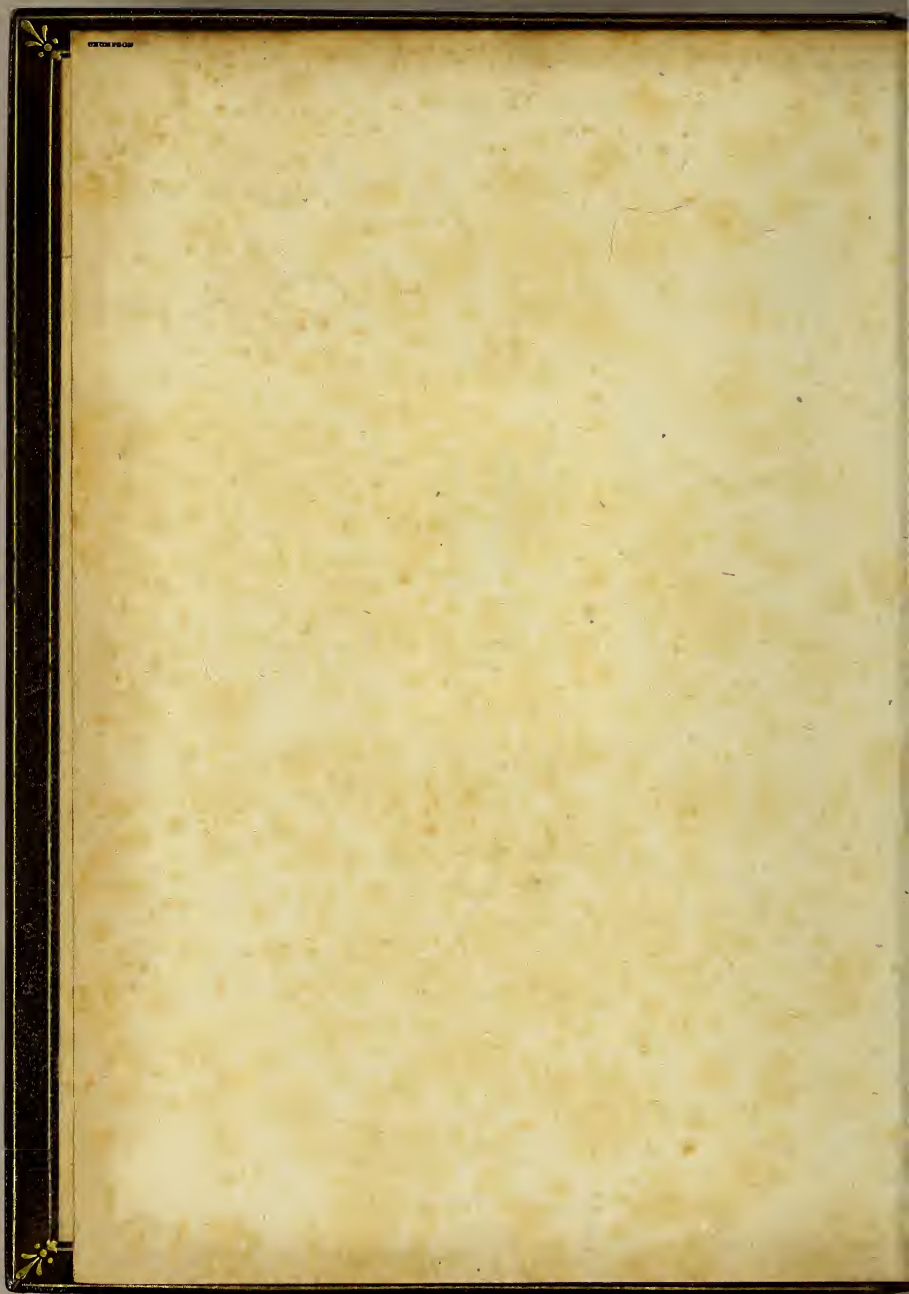
SHIP of FOOLS. — Geyler (Joannis) Fabricula, sive Speculum Fatu-
orum, compendiose VITÆ Jo. GEYLERI, thick sm. 4to, Black Letter, ONE HUNDRED and
ELEVEN EXTREMELY CURIOUS and HIGHLY SPIRITED WOODCUTS, some as large as the page,
FINE COPY, limp vellum neat. EXTREMELY RARE, £9.9s *Argent, 1511*

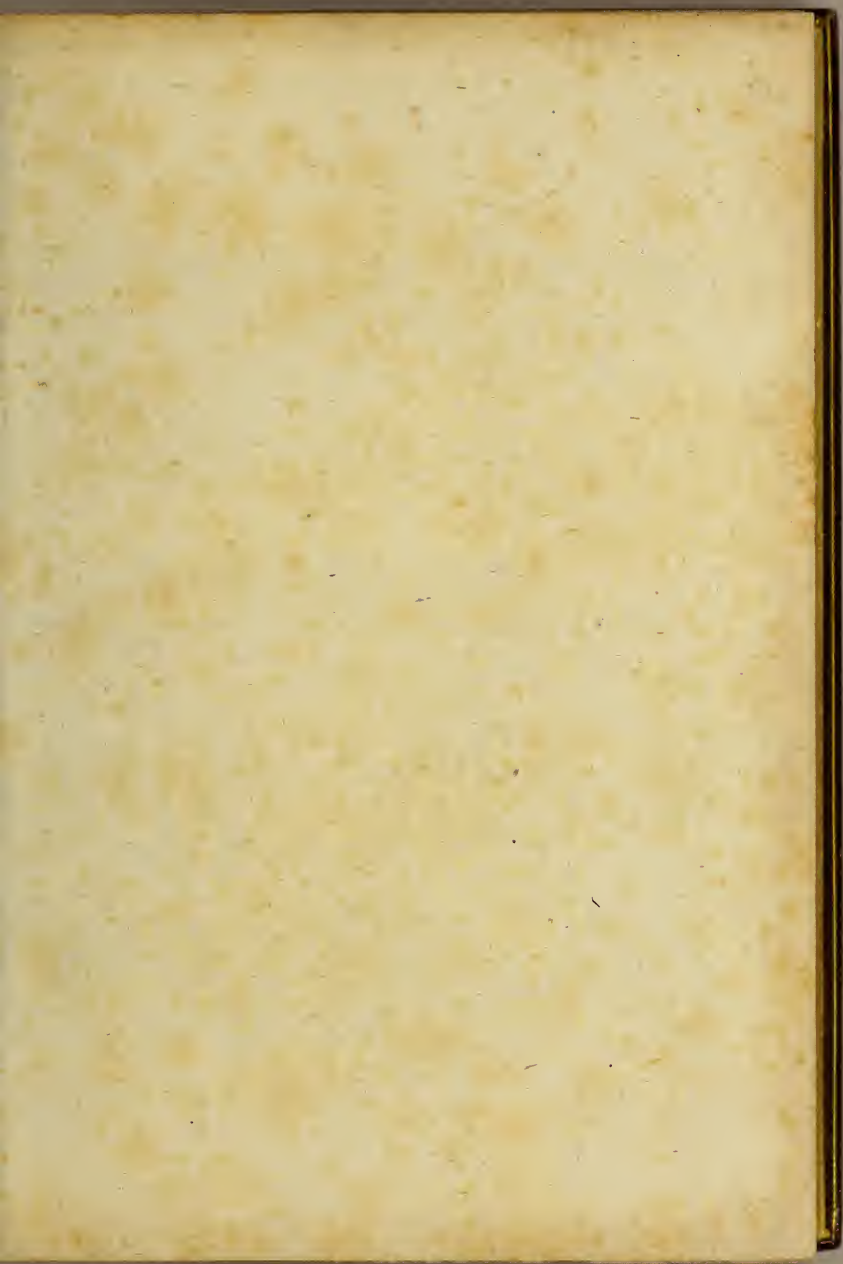
This very curious satire against the Vices of the Times and more especially against the abuses of the Romish
Church, ever since 1815, when Edward's copy sold for £43, has been eagerly sought after by amateurs, for whom a fine
copy, owing to the difficulty of meeting with one, has the greatest attraction, many of the laughable woodcuts have
Xylographic Inscriptions, which has induced collectors of Block Books to admit this entertaining production as one of
the gems. Clement supposes the life was not published with the book, from the circumstance of only two copies he
had met with being deficient of that portion.

John Carter Brown
Library
Brown University

Original, London, 1815, vol. 1
Facsimile, 1815, vol. 1

Facsimile, London, 1815, L. 43 -

v. Facsimile, vol. 1, p. 57. 20 282.

In hoc Speculo sive Speculo sive Speculo sive Speculo

Mavicula siue Speculū fatuorū

Prestitissimi sacray literarū doctozis Joannis Beyler Keyserbergij: concionatoris Argētineñ. in sermones iuxta turmarum seriem diuisa: suis figuris iam insignita: a Jacobo Othero diligenter collecta.

Compendiosa vite eiusdem descriptio/per
Beatum Rhenanum Selestatinum.

Ad Marragoniam.

Reuerendo in Christo patri ac dño / dño Ioanni wydel ex Gerbach
fratrũ ordinis btĩ Bñdicti in Schuterana eremo cõmorantiũ /
abbati dignissimo / Iacobus Otherus humilimi cordis obediẽtiã.

Non immemor eius (pater amplissime) qua nuncq̃ reuerenda paternitas
tua cessat indignũ pulsare clientẽ adhortationis saluberrime: diuurnã tanti
patris expectationẽ lōgius tenedã iniquũ ducẽs: suspensio iã dudũ animo stu
dii ytcũq̃ grato rñdere labore. Subiens igit̃ (eo fateor incõsultius q̃ minus
idoneus) huiusce puincie sarcinã opusculũ trado: varijs doctrinis copiosum
nõ in iustũ arbitratus peritioꝝ iudicio diuulgandũ: qđ multis credit̃ cuius
cũq̃ cõditionis p̃ futurũ. sumit̃oq̃ studio ne pereat obseruandũ: qđ multo
labore cõstat acquisitũ. Est aut̃ quod offero Nauicula fatuoꝝ: eo prudẽtissĩ
me ab authore suo primo: noĩe decorata. Nõ sapiẽtib⁹ hui⁹ mũdi quib⁹ dñ
a dño. Cõprehendã sapiẽtes in astutia eoz̃ (qm̃ eoz̃ vanas nouit cogitatio
nes) Nõ his inquã qui sapiẽtiã dei stultitiã reputant: sed fatuis quib⁹ mũdi
falsitas diuino lustrati lumine claret: ad legendũ tradita. q̃ vel p̃ritarũ fatui
tantũ memores: ad earũ crebrã excitẽt detestatiõẽ: vel saluberrima ill⁹ mo
nita p̃dicãdo ex sapiẽtissimis mũdi sibi filijs fatuos laudent̃ & gignant. Idq̃
ap̃li volũtes crebro: Si q̃s in hoc seculo sapiẽs esse vult stultus fiat: vt sit
piẽs. mũdi sapiẽtia penitus exarata summa q̃ m̃ deũ est corda studeãt fecũ
dare terrena. Qđ sume obseruãs doctor nĩ: salutis aiaz̃ cupidissimus: p̃fati
opusculi authore noĩanissimũ virũ vndecũq̃ doctissimũ Sebastianũ Brãdẽ:
post lōgã tãti ingenij admiratiõẽ peritissimo cuiq̃ docuit imitãdũ: quẽ &
ip̃e nõ falsa opiniõẽ ductus imitari veritus est minime. Nõ igit̃ ab re cẽleo
p̃stantissime pater & christi ouĩũ obseruator sincerissime: si tantũ virũ imitar⁹
opus oĩm generũ hoĩb⁹ necessariũ & vtile viroz̃ integerrimus doctor nĩ p̃
dicabile reddidit. Id ego licet min⁹ ornate: sed studiose: sed ordinate: sed inte
gre: quantũ ingenioli ruditas p̃mittebat cõpilatiũ: tuq̃ cõstituerã reueredẽ pa
ternitati dedicandũ: nõ tãlo: patris cupiẽs satisfacere monitis: q̃ opusculo de
lectissimũ p̃ficere tutorẽ. Siquidẽ tãto patre cũ suis labore nostrũ approban
te: neminẽ cõfidimus obloquutoꝝ formidandũ. Quis em̃ spiritalia tãtis vi
ris ac talibus visa cõmẽdanda temere impugnare p̃sumeret: Nemo sane: ni
si gustu carnalib⁹ infecto ligatus diuinõꝝ nil prorsus sapere valeat. Super
itaq̃ pater amplissime: vt humilẽ humilia p̃stantẽ subditũ integritas tua de
fendendũ tuendũ ve suscipiar: quẽ si rectũ quid dignũ ve publicatiõẽ edidisse
fatebit̃: laborij in posterũ potioribus impendendũ calcar p̃stabit opatum.
At si (quod verissimilius arbitror) temere videbit̃ opus aggressum: atq̃ tãti
põ Jeris moles puerilib⁹ humeris incõsulte suscepta: paternẽ me cor reptioni
emẽdationi ve prõptissime debebo submittere: vt pote certus de pijsimo in
filiũ affectu paternitatis tuẽ p̃stantissime: cui me totũ trado: atq̃ p̃peruo tuẽ
dũ deuotissime cõmitto. Ex Argeñ. iij. idus Februarij: Anno dñi, M. D. X.

Turmarum annotatio

Súmaríũ sine breuiariũ Speculi fa-
tuorum. In quo annotantur multe turme stultorum: et sin-
gule in hoc speculo contente.

Prima turma doctorũ (Belert narren: die gebühten) Nole septẽ
Prima libros multos coaceruare ppter gloriã aucupandã. Se-
cunda multos libros coaceruare ppter sciẽtiã acquirẽdã. Ter-
tia multos libros coaceruare ppter animi voluptatẽ curiosam: Quar-
ta libros pulchros facere ppter voluptatẽ oculorũ. Quinta libros ni-
mis p̃ciosas parare. Sexta libros impfecte scribere. Septima libros
contemnere ⁊ proflus abh̃cere.

Consulũ ⁊ iudicũ (Rot narren: die gefültzten) Nole. Judicare nõ
subiectum: de oculis: sine ordine pro pecunia: ex suspitionibus: passi-
one: existens in peccato.

Auarorum (Helt narren) Nole. Finem in temporalibus statuere: in
medijs ad debitum finem ordinatis excedere.

Novitatũ p̃sumptuorũ (Semalt narre) Tot nole q̃t novitates in hoc
tpe p̃sumunt: sc̃z Barbas irrationabiliter nutrire. se nimis polire. capil-
los ornare: caput ornare: corpus ornare: crura ornare: extrinseca ornare

Fatuorũ senũ (Alt narren) Nole. Docere de impotẽtia peccãdi: supra
facultatẽ mala attẽtare: de malis se iactare p̃teritis: gaudere de fiendis
senectutis obliuisci: ppter senectutẽ velle honorari: accusare senectutem

Pueris parentium (kinds narren) Nole. Pucros nimis diligere: 6
eis correctionem subtrahere: puerum a discendo prohibere: egregios
p̃ceptores negligere.

Sufurronum (klapper narren) Nole. Loqui mala amicitie ablatiua
loqui verba exaggeratiua: recitare imperfecta: verba compassiua: ver-
ba prohibitiua.

Tenerariozum (Fruel narren) Nole. Propriũ consiliũ negligere: 8
Alienũ consiliũ contemnere: consiliarium non eligere: consiliũ non
examinare: consilio non acquiescere.

Indisciplinatozum (vnzüchtig narren) Tot nole quot modi imode
stie in exterioribus moribus. Sunt autẽ. xv.

Falsorũ amicorũ (Freinds narren) Nole. Propriũ cõmodũ querere: 10
non cõmunicare correptionem negligere: in aduersis deserere: placẽtia
magis q̃ vilitã dicere: arcana detegere: turpia rogare.

Discredentiũ (Glaub narre) Nole. Scripturã cõtemnere: de ca loco
se loqui: p̃dicaciones irridere: resurgẽti velle credere: astrologis fidẽ ad-
hibere: necessaria negligere. Et tibi de de septẽfulcimetis fidei ex Soto

Precipitantũ (Schnell narren) Nole. Subito sine cõsilio exequi p̃
positũ: p̃cipitanter sentẽtias p̃ferre: precipitanter dubia decidere: secre-
ta propria reuelare: precipitatio in opere: precipitatio in electione.

Turmarum

- 13 **Procoz** (buol narren) Nole. Ecitas mentis: precipitatio: incōsideratio: incōstantia: amor sui: odium dei: affectus presentis seculi: desperatio futuri: turpiloquiū: scurrilitas: iudicia: stultiloquia.
- 14 **Presumptuosoz** de dei misericōdia (Hoff narren) Nole. Sup misericōdia dei sperare: ꝑ peccare sit naturale ⁊ humanū: regnū celoz nō est anseribus factū: ꝑcedentiū peccā recitare: longā sperare vitā: in fine penitere.
- 15 **Edificantū** (Buw narren) Nole. Edificare imperfecta: edificare multa: edificare magna: edificare sumptuosa: edificare delectabilia: edificare cum aliozum iniuriā: edificare intentione mala.
- 16 **Potatoz gulosoꝝ** (Füll narren) Nole in summa. xxx. Ebetudo seꝛ: Inepria leticia: loquacitas: scurrilitas: immunditia ꝛc. vsq; ad. xxx.
- 17 **Pauperū contempzoꝝ** (Deracht narren) Nole. Pauperes nō honorare: eis nō credere: eos nō consūlere: non inuitare: nō amicitias q̄rere: de paupertate querulari: eam abominari ⁊ odire.
- 18 **Bifurcatozum** (Habel narren) Nole. Deo ⁊ mundo velle seruire: vni dño diffōmiter seruire: diuersa officia assumere.
- 19 **Dicatum** (Schwetz narren) Nole. Non cōsiderare quid loquaria cui: vbi: quando: qualiter ꝛc.
- 20 **Inuentozum** (Find narren) Sunt vīginti genera inuententiū: quoz aliqui sunt fatui: alij non. sicut ibidem deducitur.
- 21 **Correptoꝝ** (Stroff narre) Nole. Imperitia: intentio mala: ꝑdicare inutilia: declinare terribilia: sola generalia: ꝑcere magnatib; nō facere.
- 22 **Fortunatoꝝ** (Glück narren) Nole. Gaudere sup prosperitate temporalium: tristari irrationabiliter de aduersis. Nec secunda nola facit specialem turbam die palmarum.
- 23 **Sollicitoꝝ inutiliter** (Sorg narren) Nole. Solicitari vt de sine causa temporalia: solicitari nimis de temporalib; solicitari circa crimina ꝑpetranda: solicitari circa impossibilia: solicitari circa vilia: solicitari de impertinentibus: solicitari de futuris ex diffidentia.
- 24 **Mururancium** (Leben narren) Nole. Debita pecunialia contrahere: Debita peccaminalla coaceruare.
- 25 **Optantiū** (wünsch narren) Nole. Optare longā vitā: puchitudinē: cedes: supellectilē ꝑciosam: filios: auaria: diuitias ⁊ potentiam.
- 26 **Studentū inutiliter** (Studier narren) Nole. Inutilē grammaticā discere aut docere: in dialēctica diuinus torqueri: rhetoricā negligere ⁊ ꝑoetica cōraminari: quadruuo seduci: doctrias cōfundere: modum in discendo nō tenere: in scientia ⁊ moribus nō proficere: ad titulos magistrales propere: in disputatione peruitaciter se ostentare.
- 27 **Deum reprehendentū** (Got straffer) Nole. Reprehendere deū de seueritate: de benignitate: de temporis inegalitate.
- 28 **Pluraliū in beneficijs** (Pfund narren) Nole. Onerare se cū vno beneficio curato: vicarios ponere: plura simplicia beneficia tenere: mobilitate ꝑritiam aut temporalisū administrationē ꝑtendere: de rerū eccle:

Annotatio.

Naſticarum bona diſpenſatione confidere: doctorū opinioni ⁊ multoz
conſuetudini inniti: ſe per diſpenſationem platorum tueri.

Temere alios iudicantium. Nole. Ex leuibus iudicijs de bonitate
alicuius incipere dubitare: ex talibus p certo alterius maliciā eſtimare
ex eiſdem punire: ex vno actu malo ſemper malum opinari: ex vno malo
alios omnes de congregatione illa malos iudicare: ſeceteris meliorem
eſtimare: ſuſcipſius iudicium negligere.

Expectantiū (Beit narre) Nole. Differre cōuerſionē a peccis ad deū: 30
differre confeſſionem: differre reſtitutionē: ſperare longam vitam.

Cuſtodientiū vxores (Huet narren) Nole. Vxorem cognato ad cu- 31
ſtodendum tradere: ſocru aut ancillule cuſtodiam vxoris cōmittere:
ſemeripſum cuſtodem conſtituere: leuitias cōmunes vxori concedere: le-
uitias ſpeciales afferre: ſingularem leuitiā adminiſtrare: veſtes ⁊ deno-
dia ad voluptatem procurare: ⁊ alij qnq; cuſtodes recensentur.

Adulterantiū (E narren) Nole. Concubitus ſolui cum maritata aut 32
econtra: vxorati cū maritata: concubitam publice cū vxore tenere: vxor-
em ad adulterandum inducere: alienam appetere: turpiter vxorem pro-
prium cognoscere: cum moniali ſacrilegium cōmittere.

Inconſtantiū (wanckel narren) Nole. Diuerſa velle ſcrutari: oia no- 33
ua viſa velle habere: non ſcripture ſacre ſed in vniuersis intendere: ediſti-
cia mutare: artificia varia diſcere: diuerſas ingredi religiones: terras

Iratiſſimorum (Zürn narren) Nole. Subito iracundi: parua iuſtrare 34
vindictam appetere: appetere magnam: proſumpere in vocem: in con-
tumeliam: in facta: iram retinere.

Singularium (Eſtrichzig narren) Nole. Singularia exercitia com 35
muniſſimis neglectis aſſumere: non cōmunicare ſalubria: ſed ſibi retine-
re: proprio ſenſui inniti.

Triftantiū (Leyd narren) Nole. Triftari de morte: timere dolo- 36
rem: timere detractiōem malozum: timere exilium: triftari de pauper-
tate: de impotentia: de amiſſione vxoris ⁊ puerozum.

Egrotantiū inobediētiū (Siech narren) Nole. Medicinā cōtemne 37
re: medicū decipere: medico nō credere: obedire ſed ſero: querere medi-
cinā a vetulis ⁊c. a diuinatozib; m. medicine inniti neglecto diuino auxilio

Aperte conſultantiū (Offenburger narren) Nole. Cōminari aper 38
te: ſtratagemata non diſſimulare: propria ſecreta fienda pateſcere in-
caute: preſentia ſecreta mañſeſtare: propria ſecreta preterita pandere:
pateſcere inimicis: familie.

Incautozū (Stoſ oder ſtruch narren) Nole. Cadere ad caſum alio- 39
rum cogniti: mirari de caſu alioz: Compati cadentib; ⁊ cadere. caden-
tes contemnere ⁊ tamen cadere: horzari cadentes ⁊ tamen cadere: pu-
niri cadentes ⁊ nihilominus cadere: proprio caſu non cōmonefieri.

Inquietozū (Ungerüwig narren) Propter detractiōes aliozum. 40
Nole. Occaſiones detractiōnū nō amouere: nō reſiſtere: nō quietare.

Turmarium

- 41 **Derisorium** (Spot narren) Nola prima deridere Christum: et ponuntur decem genera talium (Spot vögel) Secunda deridere christi-
anum: et ponuntur tria genera talium (Spot vögel).
- 42 **Celestia contemnentium** et mundana desiderantium. Nole. Mundana magnificare: gaudia celestia paruit facere.
- 43 **Sacra loca prophanantium.** Nole. In ecclesia peccare: diuinum officium turbare: multum concitare: congregationis facere: negociari: iudicia secularia exercere.
- 44 **Comittentium se periculo** (wog narren) Nole. Periculo peccati mortalis se committere: per peccatum mortale reciduiare: in consuetudinis voraginem se precipitare.
- 45 **Stultorum potentium** (Sewalt narre) Nole. Velle reputari sapientis: vilia et fatua tractare: que iua sunt ardens querere: salutem subditorum pro-
sus negligere: inscientia et rectitudine deficere: communitatem declinare: tubere et nihil facere.
- 46 **Errantium** (Irr narren: straf narre) Nole. Eligere viam perorum: viam celestem.
- 47 **Opificum** (Hantwercks narren) Nole. Ad magistratum immature proferre: se de magisterio precipitare: proximo nocere: deum in preceptis continere: opera sua non perficere: in suo artificio non perseuerare: opera sua non debite signare.
- 48 **Seducorum** (Verfuer narren) Nole. Ex intentione seducere ad mortale ad veniale: peccatum mortale publice facere: specie mali procedere: non nocua bona indiscrete facere: Correctiones indiscrete infligere: res poralia repetere indiscrete aut retinere.
- 49 **Voluptuosorum** (lust narre) Nole. Voluptatem querere in veneris tactu pudendorum: corporis: in vestitu: lecto: vnguentis: balneis: cibo: potu: visu: auditu: odoratu.
- 50 **Secreta proposita reuelantium** (Verrieg narre) Nole. Secreta pandere non poteribus facere: tentationes in expertis releuare: aduersitates detegere: de gratijs se factare: peccato confessori illegitimo confiteri: sub sigillo secreti vel confessionis secreta committere: indifferentia passim per silentij fractionem deponere.
- 51 **Contrabentium matrimonia praua intentione** (Ee narren) Nole. Propter generationem proli mundane: vitacionem fornicationis: diuitias: gloriam: pacem: patrem: solatium.
- 52 **Inuidorum** (Nytharis narren) Nole. Inuidere naturaliter: pueriliter: indeliberate: super paruum bonum deliberate: notabile bonum.
- 53 **Incorrigibilium.** Nole. Corripientem nolle audire: non eraudire: non perseuerare: odire: resistere verbis: resistere factis: ad resistendum inducere.
- 54 **Medicorum** (Arzter narren) Medicari inabiliter: negligenter: nequiter: dubitanter: perniciosè: periculose: obdurate.
- 55 **In potestate gaudentium.** Nole. Subditos despiciere: subiectos spernere: de potentia fauue gaudere: vane de duratione potentie sperare.

Annotatio.

Predestinationi inuentum (Wescher narren) Nole. Optinari dēū 56
non libere ad extra operari: putare neq; hominem libere operari: opina-
ri q; deus destinauit: ideo quicquid faciet homo saluabitur: esti-
mare nullum esse corripicendum: putare deum esse acceptorem perso-
narum.

Negligentiū ppria (Uersum narrē) Nole. Negligere ad discere morū 57
scitatie: negligere discutionē pprie pueritatis: negligere reuerentiā di-
uine maiestatis: negligere p̄mi necessitatem: negligere aiam ppriam.

Ingratoꝝ. Nole. Beneficiū nimis retribuere: nō retribuere: dissimu- 58
lare: nō recognoscere: mala pro bonis retribuere: beneficiū vituperare:
beneficium quasi maleficium reputare.

Sibi mer placentiū (Spiegel narren) Nole. Exultare de bonis qua- 59
si ex se habetis: quasi ex meritis habeat: exultare de bonis non habitis
exultare de vano: exultare in preponendo se alijs.

Saltantium (Lantz narren) Nole. Saltare tempore indebito: cum 60
indecentia persone: inhoneste: peruersa intentione: frequenter: in loco
sacro: consentiendo.

Blanditoꝝ (Doffier narren) Nole. Niti placere oculis: colloquio: 61
contractibus: abis 2 cōsuetudinibus: ostentationibus: munusculis: musicis.

Mendicantiū (Bettel narren) Nole. Mendicare cū impatientia: 62
sine necessitate: sine recōpensatione: ex cupiditate p̄ lucro cumulando: ex
hypothesi: sine ordine: mendicantes nimis examinare.

Malarū feiaz. Nole. Auiditas pecunie: insatiabilitas voluptatis: 63
inuidialitas: vanitas: cōtrarietas: infidelitas: implacabilitas.

Diuinatoꝝ (Sag narren: aber gloub narren) Nole. xii. Adorare cre- 64
aturam: maleficium: incantatio cum sacramentis. 2c. In chatinis.

Uagantiū (Lant narren) Nole. Mundū lustrare ex curiositate: pro- 65
pter unanem gloriam: propter voluptatem cōsequendam: ex malicia de-
tractionis. 2c. extrinsecis: ex cupiditate. ex impatientia.

Presumētiū se sapientes esse 2 nō sunt (wen narrē) Nole. Fatuū inepte 66
exprimere: inepte exprimere sapientem: uafis assentatoꝝ liberaliter
distribuere: turpiter acquirere 2 retinere: excellentem se existimare.

Ludos non intelligentiū (Schimpff narren) Nole. Jocarī turpibus 67
aut nocuis: ioco animi gravitatem solueres: ioco iniredere neglectis de-
bitis circumstantijs: in ioco sineponere: iocari cū fatuis 2 in eis delectari
ioco fatuos ad peccata inducere: locos non pati.

Serto ledentiū (Ernst narren) Nole. Cōrumellas dicere corrigendo: 68
leue conuictum dicere: dicere conuictum grande: conuictum indiscrete
tolerare: conuictum non tolerare.

Inpromidoꝝ (Unsicherheit wiederlich narren) Nole. Nihil seruare: 69
nihil acquirere: nihil sollicitari de futuro.

Litigantiū (p̄t̄palib; Hederlich narrē) Nole. Bona cōmendata dī- 70
mittere p̄pter scandalū vitandū: propter scandalū pusilloꝝ: propria nō
6 uij

Turmarum

dimittere: bona propria dimittere. ppter scandalū phariseoz: debita nō soluere ex nequitia: debita nō soluere ex negligentia: ad non soluendū instigare: quiterem non precligere cause iuste.

- 71 **Sordidozum** (Wüst narren) Nole. Turpia facere: turpes gestus exercere: turpia loqui.
- 72 **Fauozum spiritaliū** (Geist narren) Nole. Spiritale statum male intendere: statum spiritalem male acceptare: statum spiritale male exequi in statum spiritalem alios male intrudere.
- 73 **Venaroz** (Jag narren) Nole. Venari tēporib; p̄hibitis: venari cum iniusto aliorū damno: venationem subditoiū iniuste impedire: venari contra dignitatē persone: venari mala intentione.
- 74 **Sagittarioz** (Schieß narren) Nole. Artificiū sagittarioz exercere in damniū christianoz: sagittare ppter lucrū: sagittare ppter recreationē sagittas diuinas declinare: sagittas diabolicas excipere: metam puritatis nō obseruare: improporcionatam sagittam superponere.
- 75 **Laruatoz** (Faschnacht narren) Nole. Letari: laruari: lurcare: ligurire
- 76 **Se iactantiū** (ruom narre) Nole. Factare se de ieiunali ablutare stinencia: de orationali instantia: de largitatis elemosyna: de vniuersali iusticia: de scientiali peritia: de seculari militia: de criminali malitia.
- 77 **Luzozū** (Spiel narren) Nole. Ludere alea ppter recreationē: ludere alea cū dissimilib; ludere alea p notabi ex cupiditate: ludētes aspiciere: ludētib; cooperari: facere ludētū instrumenta: ludū p̄hibitū nō p̄hibere.
- 78 **Supressoz** (Betruckte narren) Nole. Cōsilijs sanis nō acquiescere: irasci sine causa: lites mercari: tritari irrationabiliter: audacē esse vel se audacib; sociare: pueros nō verberare: vicinos molestare: tolerare calceos arāos: vino indulgere: sua cōsumere: alteri vxorē enutrire: pctā cō-
- 79 **Equitū r̄ scribay** (Reyt vnd schreib narre) Nole. Lōcu- (tinuare): cetera: calumniari: nō cōtentari stipendijs: iniquas sententias exequi: instrumenta indebita erigere siue debita occultare: instrumenta prohibita scribere: indebitum salarium petere.
- 80 **Nunciozum** (Bott narren) Nole. Cōmissozum obliuisci: commissis superaddere: secreta inuestigare: inuestigata patefacere: cōmissa infideliter exequi: sero redire: nuncios irreuerenter suscipere.
- 81 **Seruitozum** (Dienst narren) Nole. Bona dominoz deuastare: in occulto cōuiuia facere: alienos introducere: optima queq; absumere: plura emere aut coquere q̄ cōmissum aut necessarium est: inuicem concordare: de domo cibos exportare.
- 82 **Ambitiofozū** (Steyg narren) Nole. Ascendere per alienū fauorē instar bedere: per vindictā instar Ethneꝝ: inuidiam instar fagi: per auaritiam instar gygantum: per hypocrisim instar milui: per acedia instar testudinis: per falsitatem instar colubri.
- 83 **Diuitum** (Gelt oder reich narren) Nole. Magnificare diuites r̄ diuitias: paruifacere paupertatem r̄ pauperes.

Annotatio.

Reciduantium (Fall narrē) Nole. In pueritia: in senectute: in morte: 84
fieri: quotidie.

Mortem non providentium (Tods narren) Nole. Nolle cogitare de 85
morte: non se disponere ad mortem: mortuos immoderate desiderare: ir-
rationabiliter de sepultura sollicitari.

Contemporum dei (Geracht narren) Nole. Peccare super misericor- 86
dia dei: cum proposito non penitendi aliquando: peccare super misericor-
dia dei quia non mori punit.

Deum blasphemantium (Laster narrē) Nole. Blasphemare divinam pui- 87
dentiam: divinam potentiam: divinam iustitiam: maledicere operatui: turare per
membra christi: membra christi recensere simpliciter: scotos dei maledicere.

Plagas divinas admirantium (Plag narren) Nole. Mirari plaga 88
rum immisionem: mirari innocentium cum nocentibus plagatione: mi-
rari cur boni suis meritis non amoveant plagas.

Permutantium (Dusch narrē) Nole. Commutare regnum pro sterco 89
re: servitium dei pro servitio diaboli: equum pro fistula.

Impiorum in parentes (Kind narren) Nole. In bono: in parentes: 90
non obedire: verbis perturbare: non cordialiter diligere: non supposita
re: verberare: a bonis impedire.

Barrulantium in choro (Chor oder schwetz narren) Nole. Recitare 91
aut legere vilia in choro: referre inutilia: referentibus auscultare: pmit-
tere garrulaciones: exire de choro: tacere et hiare.

Superborum (überheb narren) Nole. Superbire de sanitate: robore: 92
velocitate: pulchritudine: nobilitate: libertate: ingeniositate: divitijs:
potestate: gratia humana: gloria mundana: scientia: virtutibus: cantu
libris: edificijs: convivjs: familia: equis: lectis: ornatu.

Danosorum (schad narrē) Nole. Facere carissima: fraudulenter emere et re- 93
dere: mutuare pecuniam per usura: mutuare super pignus: mutuare rem per usura

Sperantium de hereditate (Erb narren) Nole. Sperare hereditatem 94
terrestrem: non sperare hereditatem celestem.

Donantium (Schenck narren) Nole. Donare cum tristitia et duritia: 95
donare cum dilatione: donare noxia: donare maiora excessiva: donum
exprobare: donum astute denegare: de ingrato querela facere et penitere.

Pigrorum (Ful narrē) Nole. Repiditas: mollities: somnolentia: ociosi- 96
tas: dilatio: tarditas: negligentia: inconsumatio: remissio: dissolutio: incu-
riantia: ignavia: ariditas: tristitia in divino officio: reditum vite: desperatio.

Etolatorum (Fyr narren) Nole. Facere opera servilia in sabbato: 97
negligere opera divina in sabbato.

Externorum (Elendig narrē) Nole. Nolle christianorum articulos cre- 98
dere: ex definitioe desperare: in malitia obstinari: semetipsum occidere.

Lapitanorum (baubr narrē) Nole. Semetipsum non regere: subditos non 99
gubernare: deum per oculos non habere: scientiam et literas contemnere: scilicet
sanguinis nobilitatem eligere: que sua sunt querere: vicia non extirpare.

Turmarum annotatio.

- 100 **Adulator** (Schmeichel narren) Nole. Laudare de malo: laudare de incerto: laudare philotismū: adulari intentione nocendi: velle placere in malo: velle placere ppter inanem gloriā: velle placere ppter lucrum cōsequendum: adulari ex sola auiditate delectandi.
- 101 **Sufflantii** (Blosf narren) Nole. Malum male de alio occulte dicere: malum male de alio audire aut credere.
- 102 **Fraudator** (Hescheif narren) Nole. Fallere in mercantia: fallere in artificio: fallere in agricultura: fallere in pollitia: fallere in yconomia: fallere in monastica: fallere omniū in omnibus: falsos libros imprimere: scripturam falsificare.
- 103 **Predicatorum** (Predignarrē) Nole. Non recte predicare: non recte predicationem audire.
- 104 **Impedientii vel retrahentiū** (Abziech narren vel p̄r narren: binder red narren) Nole. Impedire a bono necessario: impedire a bono meliori: impedire a bono optimo.
- 105 **Spiritualia negligentium** (Liederlich narren) Nole. Non vti gratiis habitis: non dum esse paratum.
- 106 **Utatorum** (weg narren) Nole. Stultorum viam eligere: viam prudentie dimittere.
- 107 **Turpiū cōmensaliū** (Disch narrē) Nole. Manns nō lavare. Primum locū eligere. ante cōmestionē non orare: sine masticatione deglutire: sine esurie ad mensā sedere: scabiam scalpere: ad equales bauus inuitare: gratias post cibū nō agere: in mensa garrulare: post mensā non decumbulare: bonorū cōtutariū mores non considerare. Hic de duodecim moribus manducandi agnum iuxta ritū Hebræorū. Erod. xij. descriptis.
- 108 **Peruercentiū** (Elerker narren) Nole. Dicere malū bonū: Dicere bonum malum.
- 109 **Mundanozū** (Schluraffē narrē) Nole. De futura vita nihil tenere: presentis vite voluptatibus carnalibus intēdere: gloriā mundanā venari: per potentia alios sup̄primere: iustos persequi et circumvenire: in malitia excecari: diabolum per totum imitari.
- 110 **Periclitantiū** (verfar narren) Nole. Pericula nō timere: pericula nō sentire: pericula diligere: in periculis illaqueari: in periculis se onerare: in periculis non inuocare: in periculis p̄uocare.

Three bulle septem: per quas dinoscitur
verus sapiens: ex Virgilio de viro bono.

Prima seipsum ad vinguem iudicare. Secunda securum esse et ex se pendere. Tertia rotundum esse et teretem. Quarta futura prospicere. Quinta preterita resumere. Sexta mercedē actis suis red. lere. Septima omnia in gloriam dei referre. De his vide pleni⁹ in fine huius operis.

Materiarum Index.

Index eorum que in his sermonibus
vel tractantur vel tanguntur.

A Bbatissa quedā iudicibus nō expeditur: donec pulchrior es se adduceret.	xi. F
A cedia spiritalis his pensatis facile efficitur.	xxii. R
A cediosi & ignavi q̄ negligentes.	xxiii. J.
A chillis abbatris doctrina salubris.	xxi. G
A ctus meritorius gratie dei principaliter debet ascribi.	xi. L
A ceptor psonar̄ deus esse videt: qz aliquos nō p̄destinat.	xix. D
A dulatores rer̄ quidam abiecti.	xxij. X.
A dulatores p̄celatoz vitia excusant: iustificando pctā.	xx. Y
A dulatores & si vbiq: in crimē tñ in curijs principū.	xxij. B
A dulatores mitre dñoz scilicet regentes sunt	xxij. H. & xix. H
A dulatores candē principū sunt: ut piratū dñe eoz regeres.	Ibidē. J
A dulatores nuntices ac sacerdotes diaboli sunt &c.	xxij. K
A dulatoz stulticia nedum alijs: sed sibi metipsis damnosa.	Ibidē. J
A dulatoz nō atq: his rationib: aliquid dare est peccatū.	xxij. L
A dulatiois vitij effugere volens tria obseruabit.	xxij. L
A dversitates lapides zucarei sunt in patria nostra: que dulces sanctis Stephano: Paulo: aplis: & plurib: sanctis fuerē.	xxvi. R. S.
A dulterium grauius & peius furto est.	xx. L
A dulterij cōmittentes magno periculo se exponunt.	xx. B
A dulterium duplex vrozatus cum maritata	Ibidē. L
A dulterij p̄ter copulā carnalē cōmittit.	xx. E
A dulterij quomodo in vrozē ppria cōmittitur.	xx. F
A dulterij cōmittit monialem vitians.	Ibidem
A duocati: notarij: procuratores &c lites excitāt qñq: ob q̄stū eoz.	xxij. L
A ffectio cōmodi fistula est corrupta.	xxix. R
A ffectio pueri sa recta facit apparere curua & alba crocea.	xxvi. B
A ffectus habitualis spūali & actuali & sensibili feligendus.	xxv. D. E
A ffectus dulces spūaliū & sentimētoz ḡe qñ sunt approbād e	xxv. E
A gnus paschalis figurā n̄ri agni paschalis iesu xp̄i p̄ferebat.	Ibidē. R
A gni paschalis cōmestiois. xij. assignant iudeoz mores: vari agni chris ti dñi manducationē representantes.	xxv. L. M. &c.
A gnū seu bedum immaculatū sunt iudei iussi immolare.	xxv. L
A leatoz furuitates seu verius furie plures sunt.	xxvi. M. N. O
A lemanus quidam comes linguarū nescius: a summo pontifice bella bestia nuncupabatur.	liij. R
A lexander quendam vrbē liberaliter donauit	xxi. D
A lexander cū sui dissimilibus currere nolebat	xxvi. L
A lexander detractozibus sui medici credere nolebat.	xxij. D
A lexander corripuerat suū vicedominū: quia se nō corripuerat.	xvi. B

Materiarum

Alexandro quedam puella veneno nutrita mittitur	xxxv. R
Alexandro magno preceptor Aristoteles queritur	iiii. S
Alexander totum orbem sibi subiugare conabatur	ix. A
Ambiguitas vix effugit precipitante discussione nisi hec fuerit.	vi. F
Ambitio initium omnis mali: et reip. venenū est.	xvi. D
Ambitiosi proprietates	Ibidem. E
Ambitiosi nō contenti terminis a deo prefixis sibi: quic	xxvj. Z
Ambitiosoz imparatoz primus Lucifer erat	Ibidem.
Ambitiosoz fatuitatem etiam gentiles dissuaserunt	Ibidem.
Ambitiosoz fatuitas plerūq; ad paupertatis metā pducit.	xxvj. M.
Amici carnales de his q; p̄ra carnem sunt: nō sunt cōsulendi.	v. L.
Amici falsi mos quadam similitudine ostenditur	v. R
Amici mali sume cauendi sunt bonis	v. Z
Amicitiam quinq; dissolunt.	Ibidem. S
Amicitia simulantes p̄ter comodū eoz; rep̄henduntur.	v. P
Amicorum omnia esse cōmunia.	Ibidem. D
Amicos quo pacto alloquamur	Ibidem. S
Amicos turpia rogantes auscultare p̄hibemur	v. S. Z
Amoris linee quinq;.	xx. Y
Angeli ē stare: diaboli nūq; resurgere: hoīs cadere et resurgere.	xxvj. Z
Anima rationalis sequens hic mundum: carnem et diabolum: ab ali-	v. C.
dem alibi accusabitur.	vj. F
Animus euagarur ad hec exteriora hac ratione.	vij. R
Animalia domestica inuenta: quando restituenda sunt	ix. M
Annus fm cōputum Romanū dñica Letare incipitur.	vi. Y
Anserib; qdā aiūt nō factū regnū celozū: p̄ hoc se ipsos incusantes.	vi. Y
Anserib; cōparantur in sp̄ritu sanctū peccantes: ex presumptione de	vi. Y
dei misericordia.	xxi. D
Antigonus Lincico donum denegabat ex astutia	xxij. B
Antichristū abesse non longe tribus signis ostenditur	xxi. Y
Anthoni; do crina salubris cuidam fratri data.	xvi. G
Appellis responsum q; pictori cuidam dederit.	i. E.
Appollinis oraculum Snoti se auton vnde ortum.	ix. R.
Aquila de visu et prudētia sua corā auicla pua se iactans penā luit.	xij. D
Aranea muscam docet.	xxij. M
Arcus domini qui sunt.	xxi. J.
Ariditas sp̄itualis hinc prouenit.	xxij. E
Artiozum artifices que in abusum veniunt peccati mortalis in pericu-	xij. S
loso sunt statu.	xvi. G
Artem suam occultantes male faciunt.	Ibidem.
Artifices quidā deū in p̄ceptis suis premnere nō verentur	Ibidem.
Artifices qdā vendendo crebrius mētunt: tandē se excusantes.	Ibidem.
Artifices de p̄fectione opis nō curantes: si sit pulchra rep̄henduntur. ibi.	Ibidem.

Index.

- Artificiū cōgruū vnusquisq; sibi assumere debet. rvi. I
Artificiū nobilitū ac diuitū debet esse misericordia in paupes rvi. S
Artificiū quisq; fallere nititur. xxxij. S
Artificia varia q̄dam n̄runt discere: frustra laborantes. xij. J
Ascensionis dñi voluptuosi porcinas pernas comedunt. xvij. S
Assentatoribus aliqui bona sua liberaliter distribuūt: sed non sic pau- sic pau-
peribus. xxxij. B
Auarus diues denarium deum sibi constituit. iij. J
Auarus nimia coaceruans puero ac saturo cuiusdā flores ac baculos col-
ligentibus comparatur. iij. Q. R
Auari viam spinosam ambulant. xxxij. L
Auaritia senibus ac feminis proprium: ⁊ cur. xxi. H
Auaritie cautes hec sunt. xij. Q
Audaces in multas pressuras se trudent. xxvi. R
Augustus filiam nepotescq; suos lanificio institui voluit. xxix. Y
Bulici viri aut nunq; reperiuntur veraces. xxxij. H
Bulici principem verbis adulatoriis fallere nituntur. ix. F
Bulicis nō vti in bellis campestribus. suader Jo. An. xxxij. F.
De Barba nutrientiū varia intentio iij. Q. U
De Barba hircus apud Esopum gloriabatur. iij. U
Barlaam regis filius inclusus ad decem annos: tandem emissus pre-
cunctis elegit feminam. xxx. Z
Benedictus abbas effect⁹ signo crucis venenatū poculū fregit. xvij. X
Beneficiū curatū petens in eo q; se offert indignus efficitur. x. U
Beneficiū nimis retribuentes viciū excessus cōmittunt. xix. U
Beneficiū quomodo retribuendum. Ibidem. ⁊ X
Beneficiū dissimulans aut nō recognoscens ingratus est. Ibidem
Beneficiū quidā non dissimulans sed vituperant. xix. Y
Beneficia simplicia plura possidere in his casibus licet. x. X
Bñficij collati nervo d; penitere ob recipientis ingratitude. xxi. E.
Beneficioꝝ plūctas qñ nobilibus peritis aut potentibus liceat. x. Y
Beneficioꝝ pluralitas nō ideo licita cuiq;: quoniam bene res eccle-
siasticas expendit. x. Z.
Beneficioꝝ pluralitatis deformitates multe. x. Y
Beneficioꝝ pluralitatem cōsuetudo multoꝝ nō excusat: nec dispen-
satio pape: aut prelatorꝝ: ergo damnabilis. xi. A. B
Beneficioꝝ dei memores esse docemur quo pacto? xix. Z.
Bernardus tuguria pastoz culmo recta videns desesse legit. viij. R
Biretoꝝ cum auriculis asint derestatio. iij. Z.
Bye sapientis dictum de veris hominū bonis. ix. J
Blasphemia peccatū grauissimū quōd ponitur. xxxij. M
Blasphemie causa e medio p prelatos tolli deberet. Ibidem. O
Blasphemie remedia. xxxij. N.

Materiarum

Blasphemant deū in honeste & preter necessitatē iurando.	Ibidē. 2
Blasphemantes cui assimilantur.	Ibidē. N
Bona vera hominis ea sunt.	ir. f. B
Bona omnia in deum referenda sunt.	xx. L
Bona sua quidam ex meritis sibi ascribunt.	Ibidē.
Bona sunt duplicia.	xiiij. X
Bona ecclesie seu cōmendata sunt ab usurpantib; repetenda.	Ibidē.
Bona pp̄ta ppter scandalum pusilloꝝ sunt dimittenda.	Ibidē. Z
Bona ecclesie quo casu possunt dimitti.	xxij. Y
Boni hoies (qui a malis impediuntur) verilla regis sunt.	xxiiij. A.
Boni sunt vita: columnę & medulla corporis ecclesie.	xxix. E.
Boni pro malis orando non semper exaudiuntur.	Ibidē.
Bonos temporalium repetitio non omnib; expedit.	xxij. D.
Bonos temporalium turbari permittit propter humilitatem.	xxviij. Y
C adentes q̄dam cōtemnūt: nō tñ cavent ne & ipsi cadant.	xij. R. S
Calceos arctos alias ve vestes tolerare stulticia est.	xxvi. S.
Caligariū: creaz: & forulariū reprehensio.	xiiij. B
Calumniā quid sit: atq; calumniari	xxvi. X. Y
Carnales delectationes nō eijcientēs: puero assanti pparant.	xx. N
Carnis priuū tempore innumere fatuitates fieri.	xxv. E.
Castitas quanta olim indicta fuit sacerdotibus.	xxij. R.
Catena ferrea Martinus heremita pedem ligavit.	xxi. Y. Z
Laude longe feminaꝝ & clericoꝝ pilei quoq; alii rep̄bendunt.	iiij. L.
Causidicorum dicacitas reprehenditur.	xiiij. R.
Centes suos vita q̄libet habet ruendi: sed non declinandā.	xiiij. D.
Cecitatem suā quidā cognoscunt: alij non: tertij nesciunt.	xxii. E.
Cecus a deo illuminatus peccatorem significat.	i. A.
Celebrare frequenter volens quid considerare debeat.	xxxv. B.
Celeste regnum sancti in a quo precio emerunt.	rv. B.
Cerium tenere incertum dimittere docemur.	rv. D.
Charitas & puritas fines sunt exercitiorum omnium.	xxiiii. Z
Charitas omnia q̄rumcunq; aspera reddit dulcia.	xxviii. Z
Charitatem perfectā habere volens: viam hanc graditur.	xxiiij. K.
Chore qua nola fuerit notatus.	iiij. G.
Christus apud aliquem biduo hospitatus onerosus est.	xi. D.
Christus irrisus a ministris in domo Anne multis modis.	xiiij. J.
Christus oēs vestes sacerdotales in passione sua instituit.	Ibidē. K
Christus a militib; Pilati irridetur varijs modis.	Ibidē. L.
Christus irridetur a principibus sacerdotum & militib;. Ibidem.	Ibidem. N.
Christus si de cruce descēdisset ad clamorē in deoꝝ nō fuisset redēpti	xxvi. E.
Christus caput est singla hīs in ecclia membra.	xxvi. E.
Christus lagano comparatur.	xxvi. L. M.
Christus apparuit hoc modo in festo pasce.	Ibidem. M.

Index.

- Christus panis albus est qui in terra promissionis in arbore pendet. xxxv. B
Christus predicator summus in predicatio modum tubicinis suavit. xxv. B
Christus quare in numerum deorum non sit receptus. vi. Z
Christi faciem conspuunt: qui scripturam predicatione velle contemnunt. xlii. R.
Christum paupertas reddidit odibilem. vii. Z.
Christum bodie multi offendunt. xlii. R.
Christum irridebant herodes cum exercitu. xlii. R.
Christum irridunt tituli scriptores. Ibidem. M.
Christiani parum de scriptura sacra tenentes reprehenduntur. v. G. X.
Chorea non est ludus sed sermo criminiosus. xx. S.
Chorea multorum malorum est sententia. Ibidem.
Choree fatuitates quibus meditationibus effugande. Ibidem. G.
Chorearum promotores et inductores fatui sunt. ix. R.
Cibum nimis ante sumentes notantur. vii. Q.
Cibos delicatos: raros: et insolitos aliqui requirunt. Ibidem. N.
Cinerum quartam partem deridentes corripuntur. ij. R. z. xxv. F. S.
Cingulorum preciosorum decretatio. iij. A.
Claritas corporis quanta erit in celesti regno. xv. B.
Cleopatra margaritam preciosissimam absumpsit: atque omni libidine se exponens non sauebatur. vii. N. xli. J.
Clericorum exercitia hec sunt. xlii. L.
Cogitationes carnales primorum motuum quidam effere negligunt: committentes se periculo peccati mortalis: qui ligurienti viro comparantur. xv. N.
Cognitio superflua quae vitiosa et necessaria. l. B. E.
Coluba assa immolat ori bianium in terra promissionis. xxxvii. S. D.
Columbas quinque a domo expellende: que? vi. P.
Columnas congregationis diabolus nititur subvertere: exemplo Samsonis. xvi. S.
Comedentes impropere aut nimis frequenter corripuntur. vii. M.
Complexio varia ad scientias varias inclinatur. xvi. Z.
Cominantes aperte aduersantibus stulte agunt. xlii. J.
Conscire volentes prudentiam deorum professorum consilium utantur. xxxv. S.
Concussionis crimen quid sit? xxxvi. X.
Concubina publice in domo tenentes cum uxore grauiter peccant. xli. Z.
Confessio vero contrito nunquam differenda. xi. N. z. xxv. J.
Confessio vera qualis esse debet? xxxlii. N.
Confessio expedientius fit suo curato ordinario propter tria. xxxlii. D.
Confessione que lotio est nonnulli abhorrent: et cur? xxxlii. D. P.
Confitentem quidam fatui minora peccata relicta maioribus. xxxi. N.
Coniuges debent alterutrum esse solliciti. li. S.
Consilia senum siue expertorum iuniorum consilium sunt anteponenda. liij. L.
Consiliarios querunt aliquid nec doctos nec probos sed nebulones. v. A.
Consiliarius noster primus et vltimus sit deus. Ibidem.

Materiarum

- Cōsiliarios q̄dam pontifex habuit: pellicis: futoris: et pistorem. **Ibidem**
 Cōsiliarius eligendus sit vir bonus. **v. B. z. xvi. E. f.**
 Cōsiliarios sacros spūsscribis non sp̄ illuminat: sic nec p̄phas. **Ibidem.**
 Cōsiliū non est habendū cū boie priali. **v. L.**
 Cōsiliū a iuuenibus nō est q̄rendum. **Ibidem. D.**
 Cōsiliū acceptum non exequatur quis: nisi ad amissim prius legis
 diuine sit examinatum **Ibidem.**
 Cōsilijs n̄is assint Moyses et Helias: testimoniū vicis legis. **Ibidem.**
 Cōsilia platorū an sine examinatione recipienda sint? **v. E.**
 Cōsilia prudentū cōtemnentes impunes nō euadent. **v. S. H.**
 Cōsilia q̄nq; celanda: neq; oibus manifestanda sunt. **xv. K.**
 Cōsilia q̄dam indigna tractant in senatu: quō videlicet vermes ne in
 sale crescant cohiberi possint. **xvi. A. B.**
 Cōsiliatores q̄dam passim incedentes vana in aīo versant. **Ibidem.**
 Cōsilia dñi preter scandali simpliciū debent p̄fici. **xvii. D.**
 Cōsilijs sanis acquiescere docemur in tribulationib;. **xviii. D.**
 Cōsolationes q̄rentes aduersitatū suarū in rebus mundanis frustra
 laborant: q; paululū post citius redibunt. **xvii. X.**
 Cōsolatio carnalis Papilionis picto comparat. **Ibidem. y.**
 Cōsolationis fons in corde hominis fodendus est. **ibidem. Z.**
 Cōsuetudine mala in feci: rebelles fiunt cū corripunt. **xxvi. L.**
 Cōsuetudine bona facile disuascimus. **xxvii. J.**
 Cōsuetudo peccandi affectum fallit: rectū iudiciū subuertit. **xv. X.**
 Cōsuetudine peccandi obruti similes. **M. Lurrio: si resurgere autē**
 cupiunt: que obseruent. **xv. X. y.**
 Cōsuetudo peccandi similem Lazaro sepulto reddit **Ibidem**
 Cōsulendi non sunt amici carnales de his q̄ p̄tra carnē sunt. **v. L.**
 Cōsulunt q̄dam doctos: bonos: p̄iosq; q̄bus tñ non acquiescūt. **v. B.**
 Contritionis aqua sit calida: munda: amara: et viua **xxiiij. M.**
 Controentio filia inanis glorie. **xxi. K.**
 Contumelie verba licet aliquādo proferre: et quando? **xxij. N.**
 Conuitia proximo illata quando sunt mortalia? **ibidem. O.**
 Conuitia quando sunt toleranda? **Ibidem.**
 Conuitiū multa mala solet procreare. **xxij. P.**
 Conuitiū dicere boi signū impietatis est et p̄uersitatis. **ibidem. Q.**
 Conuiuijs gloriari q̄ sit vanum. **ix. M.**
 Correptionis debitus finis quis? **iiij. Q.**
 Correptionem audire nolentes corripuntur. **xvii. Q.**
 Correptionibus resistentes in congregatiōe quo pacto Disciplinent: et
 puluis Moyse sunt atq; porcis comparantur. **xvii. y. Z.**
 Corruptores q̄dam putant se cum sint corruptores. **xxij. S.**
 Correptiōe cōpuncti: mor autē recidiuātes: similes sunt aque. **xvii. S.**
 Corrigendū non esse q̄dam dicunt: ob p̄destinationem. **ix. Q.**

Index.

Correctio qualis et quanta esse debeat. rvij. J
 Correctiones simul et correctioe quidam odio psequuntur. rvij. L
 Correctionibus resistit quidam verbis: alij factis siles eritio. Ibidem. Q
 Correctio amicorum qualis esse debeat. v. D.
 Corripientes qda audiunt: sed no exaudiunt neq psequunt. rvij. R. S.
 Corripientes de his que ipsi faciunt corripuntur. vij. X.
 Corripientes iniuste sunt triplices. Ibidem.
 Corone varie triumphantibus debentur. xxij. B
 Corpora qdam providere nituntur pari curantes de anima. vij. H
 Corvus in superliminari clamat iuveni cras: seni autem gras: vi. R.
 Crassus nunq risit. xxij. M.
 Credere volentes mortuis si resurgerent reprehenduntur v. I
 Crinij coloratio crispatio et nutritio reprehenduntur. ij. Y.
 Crisostomus verus predicator erat: qui terribilissimos etiam cogebat humilari xxij. Q. et xxij. N.
 Cuculus non resurgere hoies pmittens quid sit rvij. Z.
 Cuculus recidit demon est: quqz habens pullos in nido. rvij. A
 Culatra diaboli mollicies est: q nihil duri ferre potest. xxi. F
 Culti duo ad abscindendum moru immodestiam v. N
 Cura animaru suscipiunt qdam tanq sine curis victuri. xxij. N.
 Curas animaru possidentes oves non pascunt. Ibidem. R
 Curati lumen consilij tota instantia a deo petant. v. B.
 Curati vicarios ponentes periculosissime agunt. x. I
 Curiosa sectantes neglectis necessarijs qui sunt: v. Y.
 Curiositas doctis omnibus cauenda est. Ibidem.
 Curiosus persecutor dei non euadet impunis. x. I
 Currus quem dicuntur trahere in presenti via miseri xvi. M
 Currus charitatis duabus rotis vinctus: quis: Ibidem. O.
 Curiositas quid sit: xxi. R.

Omnis culpa ob Samsonis interitum. xxi. N
 Dalile genua duo quibus Sampson innitebatur. rvij. R.
 David saltavit ante archam domini sed sapienter. xx. L.
 Debita quidam soluere nolunt etiam diuites: et cur? xxij. B.
 Debita pecunialia contrahentes reprehenduntur. it. Z.
 Debitor cupiens absolutus quid faciet? x. L.
 Debitorum duo sunt genera. it. Z.
 Decimas ecclesia no erigit in terris inconsecratis: et cur? rvij. A.
 Decor formositas ac pulchritudo differunt. Ibidem. L. F.
 De doli precepta Iero filio suo data que? rvij. L.
 Dei memores simus hoc modo. rv. A.
 Delicias carnis querentes iudices ac potentes respiciuntur. xvi. D
 Demones vtilia predicant non sponte. i. D.

Materiarum

- Deo seruire toto corde non poterit qui mundo seruit vij. E
 Deo atq; mundo seruire volens accidet q; cuidam asino Jbidē. E.
 Deo seruire volens hoc aduertat consilium. Jbidem. E. F.
 Deo quidam casualiter seruire volunt. ibidem.
 Deo seruientes non oim vitam laudabilem imitari docentur. viii. F.
 Deo quanto sumus proximiores tanto videmur longiores. xix. I.
 Derisio atq; derisor quid? xiiij. F.
 Derisores sunt multis similes. Jbidem. H.
 Deriserunt Christum diuites auari: ac simplices ignari. ibidem. H.
 Derisores penitentium incipientium grauius peccant. Jbidem. Q.
 Derisoribus parati sunt mallei percutientes. xiiii. R.
 Derisores vero Christiano curandi non sunt. Jbidem.
 Derisionibus quidā impediuntur a via salutis similes pueris xxiij. U.
 Desperant aliqui ex pusillanimitate: qui reprehenduntur. xxii. S.
 Desperationis ratio: que r. cuiuslibet summe est cauenda. Jbidem. R.
 Detraitor: delator r. susurro differunt xxiii. M. r. iij. T. U.
 Detrahere proximo quando licitum sit. xxii. N.
 Detractores cui comparantur? xiiii. L. D. r. xxij. O. P.
 Detractores iudices sunt in curia diaboli. Jbidem.
 Detractoribus non facile credendum. xxii. P. r. vi. S. H.
 Detractorem audiens sic se ei prebeat. ibidem. Q.
 Detractores cuiuslibet summe sunt cauendi. Jbidem. R.
 Detractionem malorum timentes fatui sunt. xiii. E.
 Detractionum occasiones quo pacto amouere debemus. ibidem. Y.
 Detractoribus nō se indulgendū: s; qnq; resistendū. Jbidē. Z. r. xxiiii. T.
 Detractiones passi excusare se possunt: sed caute. xiiij. A.
 Detractiones non curande: quia bonis a deo mittuntur. Jbidē. B. L.
 Detractores sanguinolenta habent labia. ibidem. E.
 Detractores pane sacramentali digni non sunt. Jbidem.
 Detractor ex cane peccatore debet catellus penitus fieri. ibidem. F.
 Detractoris lingua sagitta est. xxiiii. T.
 Deus flagellando nos est piissimus. r. R.
 Deum quidam arguunt in tribulationibus constituti. Jbidem. Q.
 Deum quidam de nimia seueritate: alij de benignitate r. temporis in
 equalitate arguunt hoc modo. Jbidē. R.
 Deum nos vocantem mor audire studeamus. xi. M.
 Deus largitur oim homini scientiā sibi necessariā ad salutem. xxiii. S.
 Diabolus apud aliquem hospitat? per annū bono rificetractat. xi. D.
 Dimittere debemus hoc modo. xxiii. Z.
 Discordiam seminat Apłs quidem non fatue sed prudenter. iiii. S.
 Discordiam seminabat mulier vetula: nota hystoriam. Jbidem. U.
 Discordia maxima regna dilabuntur: qđ exemplis patet. ibidem. Y.
 Discordia citiam coniuges separat: quod exemplis ostenditur. iiii. Z.

Index.

- Discipulus quidam diues Parisien. reseruabat in memoria sue paupertatis. riiij. R.
 Dissolui in operibus dei perficiendis bi sunt. xxxi. D.
 Disputationes non sint peruicaces. i. D.
 Diues in morte articulo tristat: nunquam se diuitie fuisse desiderans. xix. J.
 Diues gloriatur de ignominia ut fur de cauterio. Ibidem. K.
 Diues et pauper diuersimode moriuntur. Ibidem. L.
 Diues multis in anima malis premitur. xxvij. R. S.
 Diuitias fieri cupientes quos sanctos colant. riiij. D.
 Diuitias quidam preferunt honori et honestati. xxvij. D.
 Diuitie omnis mali sunt origo. xxvij. D. R. S.
 Diuitie quidam princeps mirabili industria pecunia exoneravit. ibide. G.
 Diuitias non habent diuites: sed ab ipsis miseri habentur Ibidem. T.
 Docentes inutilis grammaticam bi sunt: i. M.
 Doctores sunt in multiplici differentia. xxi. G.
 Doctor: quilibet habeat septem conditiones. Ibidem. H.
 Doctorum privilegia que sunt: Ibidem. J.
 Doctores quidam currisore et tamen merito appellantur a laicis (Gebüh) ij. X.
 Doctos non facit librorum multitudo. Ibidem. Y.
 Doctrina non probrosos sed laudabiles reddit reip. rectores. iij. R.
 Doctrinas confundentes reprehenduntur. i. D.
 Domitianus Imperator solus existens masculas interficiebat. xvi. L.
 Domum pulchram corpi edificam: domum autem hic et alibi negligentes. vij. G.
 Donare volens cuique caueat ne donum differat. xxxi. L.
 Donum acceptabile reddit donantis bona voluntas. Ibidem. B.
 Dubia semper ad ruciozcm partem sunt referenda. xv. D.
 Dubia precepti interpretatio periculosa est. Ibidem.
Eberhardus dux württembergens. laudatur. ij. B.
Eberetas multis malis hominem afficit. vij. R. S.
Ebrizosorum varie passiones. Ibidem. L.
Ecclasiasticorum habitaciones ut palatia sunt extructe. vij. R.
Ecclasiasticas quidam mala intentione intrant. xv. D.
Ecclasiasticos phananes si prelati non puniunt: grauitet punient. xv. D.
Ecclasiasticam ingredientis septem obseruare debent. xv. J. R.
Edificia magna quidam incipiunt: que consumere non possunt. vij. L.
Edificiosum sumptuositates Paulus heremita desleuit. Ibidem. E.
Edificant quidam corpi delectabilia: conscientia proorsus neglecta. vij. F.
Edificantes cum alioz dano maledictione dei atque hominum incurrit. ibi. G.
Edificantibus ob vanam gloriam reprehenduntur. Ibidem. H.
Edificare docemur in celis et non in terris. Ibidem. J.
Educari laute vermibus opabiliorum nutriunt cibum. ix. N.
Elemosinam prestantes gaudere de infamia ac detractione debent. xxv. U.
Empedocles sponte se in ignem iecit. xv. R.
Episcopus quidam a diaboli liberat infidijs interuentu. s. Andree. xx. Z.

Materiarum

Equites dñorū iniustas sentēcias manifestas crequētes peccāt xxvi. y
 Equitū quorundā status periculosus. Ibidē
 Equitū tria genera: quos scriba malus excellit. xxv. y.
 Equites quidā stipendijs suis nō contentantur. xxv. y.
 Equus est iustitia et affectio iusti ducens in celum. xxv. R
 Equus maloz est caro ad infernū ducens. Ibidem
 Eracutus semp̄ flebat: Democritus autē ridebat. xij. E
 Esuries spiritualis est duplex xxxv. A
 Etas quelibet hominis suum habet onus. x. E
 Eucharistie sacramētū sumere volens digne se p̄paret. xxviiij. D. R.
 Eucharistiā sumere volēs qualiter se habeat Ibid. U.
 Eucharistic sacramētū nō debet curiose scrutari. Ibidem. X
 Eucharistie sacramētū sumētes actualē deuotionē habeāt. xxxv. F.
 Eucharistie sacramētū sumētes nō debēt scabiē pctōz reuoluere. Ibid.
 Eucharistie sacramento refecti vanitatibus seculi nos mor non trada-
 mus Ibidem. H
 Eucharistiā sumentes morem iudeoz in agni paschalis comestione
 obseruari debent. Ibidem. D. P. D.
 Eucharistiā sumpturi castitatē seruēt: etiā cōiugari. Ibidē. U. X
 Eutrapelia virtus est: et manet si recte fiat hoc modo. xxvi. F
 Exempla nulla virtutū sacerdotes populo prebent. xxij. R
 Exempla mala peccando prestantes grauit̄ peccant. xxvi. y
 Exercitia quilibet sibi apta subear. xxv. A
 Exercitiōz spūaliū debitū finē nesciētes parū proficiūt. xxiiij. X. y
 Exercitia nostra debent alternari hoc modo vij. B
 Exilium timentes fatui sunt. xij. B

Falsarij sacre scripture sunt prauī hominū seductores. xxiiij. A
 Falsi spinis comparant: et cur: xxij. Z.
 Familia fidelis obediens ac timorosa sit. xxvij. B. H
 Familie ruditas ac infidelitas vnde: Ibidem. J. R
 Familie salutem curare docentur patres familias: ix. B
 Familiam timens ne secreta prodar hoc faciat. xij. M
 Fatuus vnde dicitur. i. R
 Fatuos naturales ad peccandū inducētes peccant. ij. M. xxij. H
 Fatuoz genera omnia ad duo possunt reduci. xij. U. L.
 Fatuus quidā Tilligensis secesarem reputauit. xvi. B
 Fatui naturales nō sunt contemnēdi: qz amici dei. xxij. H.
 Fatui sunt mansuete tractandi: exemplo Sarracenoꝝ. xxij. J.
 Farcimintibus iusti ac boni comparantur. xxxvij. L.
 Feminas ad omne malū auaritia ducit. xxi. H
 Femina quedā qualiter testamentū viri exquebat. Ibidem. H. J
 Famine insatiabilis voluptatis sunt: et inuidiose: cōtentiōse: infideles.

Index.

- mendaces: implacabiles
 Femina naturaliter appetit virū: sicut turpe pulchritudo.
 Feminas nulla vanitas subterfugere potest.
 Femine cur semper sunt discordes.
 Femina quedā a que imersa prarū digitis rasum ostendit.
 Femina leonē atq; draconem feritate superat.
 Femine lasciuē quomodo curari debent.
 Femina sacerdoti cobabitare pmittit in casibus certis.
 Femina quedā eremite pecuniā tradens laudari cupiebat.
 Femine sunt facule: rede ac venatrices diabolice.
 Femine ad luxuriā alijs cooperantes peiores diabolo
 Femine sunt gladij stricti bicipientes et ignei.
 Feminis de superfluo ornatu se excusantib; respondet.
 Fere inuente quando debeant restitui.
 Festis dieb; ludū seu recreationē q̄rere possumus bis obseruari.
 Festis diebus que opera exercenda.
 Festū violamus q̄ntes peccati mortale eo die cōmittimus
 Festa violant fere oēs artifices mortaliter peccando.
 Fides parua hesitare facit de deo.
 Fides christianoꝝ toto corde salutē querentib; monstrata deo.
 Fides nostra rationabilia continet.
 Fidel repugnantia inuoluntariam intra se sentientes
 Filius in dignitate cōstitutus qm̄ debet precedere patrē.
 Filij paritib; prarū aut eos pturbātes qm̄ mortaliter peccēt.
 Filioꝝ ingratitudo in parentes a ciconijs notat.
 Filij impij in parentes similes buriis et ranis
 Filioꝝ impietas in parentes vnde.
 Filij parentib; quomō reddunt obedientes.
 Filij peruersi ac boni diuersimode a deo obseruant.
 Filij dei fieri possumus per gratiam.
 Finem in temporalibus ponere quid sit.
 Fistulam proprij cōmodi omnes auscultant.
 Fistule sacculi qd̄ corpus nostrū est frangere docemur.
 Fomes peccati nō tollitur totaliter per satisfactionem hic nec omnino
 extinguitur.
 Fontes lactei in regione illa celesti sunt virtutes.
 Formositas pulchritudo et decor differunt.
 Fornicationis vitia sunt maxime infamie.
 Fornicationis actus minus videt peccatū q̄ ea q̄ in chorea sūt.
 Fornicationis peccatū fuga vincit ac occupatione.
 Fortune genera duo sunt.
 Fortunati nihil patientes a diuersi periculo sunt expositi.
 Fortune se cōmittentes cui comparantur.

m. J. R. 2. M
 m. J.
 Ibidē. R
 Ibidē. L
 Ibidem
 m. M
 Ibidē. S
 m. R.
 m. R. M.
 m. U
 m. L
 Ibidē. N
 viij. Q
 m. R.
 m. D.
 Ibidē. L
 Ibidē. N. O. P
 ix. Z
 vi. E
 vi. B.
 v. A
 m. D
 Ibidē. P
 Ibidē. R
 Ibidē. r. rrr. T
 Ibidē. T. U. X
 m. U
 m. U
 m. Y
 iij. V
 m. L
 Ibidē. M
 xv. M. r. rrvij. C
 m. R.
 m. R
 vi. R
 m. S.
 m. S. L
 m. L
 Ibidem. O
 ix. P
 2. ij

Materiarum

Fortunati quid agere debeant ne pereant.
 Fraus in politica: yconomica atq; monastica vita que
 Fraudulencia in spiritali vita hoc tempore
 Fulcimenta christiani cordis decem
 Furari quidam ad lunam nititur.
 Furia quarta ludus est.

Ibidē. Q
 rxiij. E
 ibidē. C
 v. Z. r. vi. B
 ix. P
 xxvi. M

Garrulatisib⁹ etiā vultib⁹ diuinū officiū nō debet occupari. xxiij. V
 Gaudia mundana desiderantes reprehendunt. xliij. E
 Gaudia mundana sunt mixta momentanea z maledica. ibidem. C
 Gaudijs mundi contenti sunt in statu damnationis. ibidem.
 Gaudendum est non in hoc mundo: sed in deo. xv. A
 Gaudia celestia quidam parum faciunt. ibidē.
 Gaudij interioris nō sentiunt qui vanitatibus studeant. xxxvi. C
 Gaudij interioris carentia ex tribus est. Ibidē. C. X
 Gestus hominis graciosus esse debet sine mollitie. v. J
 Gestus quicquid debet esse sine dissolutione grauis atq; alacer: preter
 tamen tarditatem aut inquierudinem. Ibidem
 Gestus sit z maturus sine proteruita: seuerus sine turbulētia. ibidē. R
 Gestus inordinatos ac varios nō cohibentes peccant. v. M
 Gestus immoderatos quidā discumbentes ostendunt. viij. O. P
 Glorabat quidā de scientia suoz serozum. ij. Q
 Gloriantes in multitudīne libroz cui comparant. ibidē. C. X
 Gloria vana mater est omnium nouitatis. iij. E
 Grammaticam inutilem docentes bi sunt. i. M
 Gramen terre aspiciētes de resurrectione corpis nri cogitem⁹. xv. Z
 Grāe singulares gratis datas quidā sacrāter patefaciūt alijs. xvij. A
 Gracie gratum facientis hoc signum est. Ibidem. B
 Gratiudo si gnium est nobilitatis. ix. Z
 Gratis z nature differentia. xxxliij. B
 Gracie dei nō esse innitendum ppter septem rationes. xxxv. B
 Grego z Eōstāne impatrici discordie paranā susurrantibz. liij. C
 Gregorius papa verus erat prelatus z columna ecclesie. xxxi. Y
 Grecoz mos post electū imperatorem. ix. C
 Gula anime ac corpori fame z rebus nocet. vj. L
 Gulosos ebetudo mētis scurrilitas atq; imunditia sequit. vij. L. M
 Gulosos lucra pterita absumit: p̄sentia negligit: imus a impedit. vij. R
 Gustu queret res voluptatē qui sunt z quomodo peccēt. xvij. L. M
Henrici regis Anglie responsio ad detractozē quendā. xxxij. Q
 Heremita quidam thesaurum inuenit. vij. Z
 Herbi polensium mos in eligendo episcopo. ix. C
 Heremite duo litigare nescientes quid agebant. xliij. B
 Hereditatē consequi sperātes sepissime falli conringit. xxx. E

Index.

Hereditas adepti se nil boni: s; nocui qdā cōsecutos sciunt.	ibi. V
Hilarius scripturas nō intelligēs ad sctm̄ Martinū refugiebat.	v. L
Hypocrite nō cor: s; corp ^o oleo bone puerfantōis pfundūt.	xxij. Y
Hircus se damnificans damnificat ab critio.	xx. D
Homo ad duplicem finem ordinari potest	xix. M
Homini status pimeus finis spiritalis est exercitioꝝ	xxij. Y. Z
Honoris debita causa que sit	vij. E
Hospitia quidā in arborib; specubus z petris habuerūt	vij. E
I acantes se de malis quondā perpetratis corripunt.	liij. S
Ieiunantiū varij fines ac diversi.	liij. R. L. z. xxv. S. H. J
Ieiunare nō valentes tria facere debent ne peccent.	liij. M. N
Ieiuniū cōmutare vel in eo dispensare quis possit	ibidem. D
Ieiuniū est minimū: tamē maxime necessariū	vij. R. z. xxv. N
Ieiunantes ob vanā gloriā vtrum damnent	xxv. M
Ignis in quem peccator insilire docetur hic est.	xx. O
Impedientes alios a bono bifoni ac noctue cōparant.	xxij. M
Inanis glorie stultitia	liij. D
Inconstantes pferunt varia volentes parū proficiunt	liij. S
Inebriari frequenter est pccm̄ mortale.	xx. P
Indulgentia z suspensio sic intelligi debet	xxij. A
Indulgentias plenas quando: pape liceat suspendere	ibid. B
Indulgentias pctōꝝ ptenarias quō consequi poterimus	ibidē. L
Ingratus quis: z qualis pena eorum?	xix. X. Z.
Ingratitudo pessimū vitiū z signum rusticitatis	ibidem. Y
Iniuria nō moueri aliqui sapienter: quandoq; stoliditatis signū	i. S
Iniuranti resistere quandoq; expedit	xij. Z
Iniuriam illatam nō remittere tenemur	liij. B
Inulsus a fatuo differt.	i. R
Intentio sane discutienda est initari sacris volens	xxij. D
Inuenta quando restituenda sunt	vij. U
Inuenientes p naufragiū amissa restituere tenent.	vij. S
Inuenientes res habitas p derelictis vsucapere possunt.	ibidē.
Inuenta vtrum sint leuanda.	Ibidem.
Inuenientes res z anio lucrādi eas recipiētes grauter peccāt.	ibid. T
Inuenta restituendi modus hic est.	ibidē. U
Inuidie z charitatis repugnancia qualis	xxvij. R. L
Inuidia quid est: z quando mortale vel ventale?	ibidē. R. N
Inuidus om̄ib; pctōꝝib; stultior: animā suā pro nōnulo dat	ibidem
Inuidi descriptio. Item z ex parte diabolo sunt	xxvij. O
Inuidia quomodo extinguitur: quia amicitia.	Ibidem
Inuidia naturaliter inest feminis.	xxi. R
Ioannem vocari nomen patris sui quid sit.	xx. L.
	z liij

Materiarum

Jocum non patitur fides: oculus: fama rē.	xxij. F.
Jocantes operationibus aut verbis turpibus bi sunt.	Ibidem. G.
Jocandum cum animi gravitate.	Ibidem. H.
Jocus congruere debet persone temporis ac loco	ibidē
Judicij rectitudo homini ex duobus provenit.	i. P.
Judicare iniuste septem modis contingit	ij. D.
Judices docti et boni non admittuntur.	ibidem. E.
Judicum iniquorum grandis puniatio	ibid. G.
Judicis iusti pagani lingua post mortem baptizatur	ri. L. F.
Judices iusti qui sunt in aure faciem iudicantes peccant	ibidem. L.
Judicare de malis proximis quando licet.	ibid. D.
Judicantes primū ex leuibus signis p certo peccat mortalr: et cur. ibid. D.	ibid. E.
Judex ex leuibus signis puniendo peccat mortaliter.	ibid. E.
Judices romanop quondā facies velatas habebant	ri. F.
Judicando causas laudant quedā ciuitates italie.	ibidem.
Judicantes semp malū que semel malū offenderint peccant.	ibidē. G.
Judicantes omnes malos de aliqua congregatione: propter unū malū intuste iudicant.	ri. H.
Judicantes omnibus alijs se meliores male iudicant.	ibid. J.
Judicare nosipfos docemur q̄ iudicē: et q̄ pacto. ibid. r. xix. S. r. 37. S.	xxij. L.
Judicialis contentio omnibus vitanda	xxij. T.
Judas Magdalenā reprehendens que versabar in animo.	xx. G.
Judices in ecclesia causas tractantes sic punit Canon.	xxvi. S.
Judeus alicui maledicere volens sic ait	vi. J.
Julius Cesar multibus suis nunq̄ dixit ite.	xvi. J.
Iustitia dupliciter capitur	xxv. X.
Iustus lampas esse dicitur	xxvi. B.
Iuuenes ad studia missi sciētiaz moribz paz pficiūt: in vanitatibz vero	xxij. L. (multū. r. P.)
Iracundia q̄n licita p̄hibet	xxij. M.
Ira ex primis moribus sensualitatis p̄oueniens veniale est	ibidem.
Ira quando peccetur mortaliter	xxij. P.
Ira furoz breuis est: auferens omnia bona anime.	ibidē. Q.
Iram retinentes odio grauantur.	ibidē. P.
Iracundi nedū proximo: sed et sibīipsis dānosissimi sunt.	xxij. Q.
Iracundia lanua est virloz.	ibidem.
Irrisores quidā qui simplices irrident: ceci vtiq̄.	xxij. Q.
Irrisores incipientium grues sunt diaboli.	Ibid. Q.
I nterioris gaudij sugere docemur	xxvi. y.
Larvati stulti contrario modo se habent ad ecclesiā.	xxv. B.
Larue gentilitatis risum p̄ferre videntur	Ibidem. S.
Laudari quidā volunt: q̄ si nō sit seipfos laudant.	xvi. B.

Index.

- Legem nature neq; consuetudo: neq; constitutio aliqua humana tol-
 re potest. xxiiij. A.
- Legē dei quē admodū in oī actu nro meditari oporteat. ij. D. Q.
- Letantibus dominus doctrinam dedit. xij. R.
- Letitijs nō confidere. Christus exemplo z verbo docuit. xij. V.
- Libri necessarii sunt z viles. ij. S.
- Libroz multa milia coaceruabāt Ptolome⁹ z Serenus. Ibidem. R.
- Libroz multitudo non efficit doctos. Ibidem. V.
- Libris auratis delectari stultitia est. ij. Z.
- Libros z literas latinas contemnentes laici norant. iij. B.
- Lingua stulti iudicis pagant post mortē baptizat. Ibidem. B.
- Linguarum plurimum habere notitiam principi splendor: maximus esse
 exemplo ostenditur. iij. R.
- Lites quidam mercantur vtiq; fatui. xxvi. R.
- Loci stabilitate obseruare docemur exemplis sanctorz. xij. V.
- Logice vacantes diuictus stulti reperiuntur. x. M.
- Loquendū nō est in locis sacris nisi de rebus diuinis. xij. N.
- Loquendum est fm differentiam loci. Ibidem.
- Loquēs modū in gestu: sono ac significatione obseruet. viij. D. P.
- Loquunturus que diligenter obseruet Ibidem. L. M.
- Loquacitas interiores aufert consolationes. xxvi. R.
- Lucras i ludo ex cupiditate peccat mortaliter. xxiiij. B. z. xxvi. M.
- Ludus humanus quando licitus. xxiiij. F.
- Ludi singulis erantibus conuenientes qui sunt: quia non omnis om-
 nia. Ibidem. H.
- Ludis vt vt sale debemus: z ne modū excedamus cauere. ibidē. J.
- Ludere causa recreationis quib; z quando liceat. xxvi. L.
- Ludētib; necessaria ad ludū ministrare peccat mortaliter. ibidē. P.
- Ludos p̄bitos nō p̄bitēs cū possent in periculo sunt. ibidē.
- Lupus porcellum cum cauda molliter percunit: quousq; cum ad siluā
 perduxerit xxv. V.
- Lurcare omnes volunt tempore carnis priuū. ibidem. D.
- Lusoz vtrum ad rei lucrare restitutionē teneatur. xxvi. M.
- Lusoz furie seu fatuitates sunt multe. ibidem. N. U.
- Lusoz instru mēta faciētes aut vendētes peccat mortaliter. ibidē. P.
- Luxuria precipitationis est mater. vi. B.
- Luxuriosi ab hominibus stulti nuncupantur. ibidem. R.
- Luxurie mala adherentia. ibidem. L. M.
- Luxuriosus verba turpiloqua: scurrilia: ludicra z stultiloq; p̄fert. ibidē.
- Luxurie crimen vir occultatur. vi. D.
- Luxuriosi sunt similes natantibus in mari. ibidem.
- Luxuriosus cecus est: ac viā lutosam incedit. vi. D. z. xxiiij. E.
- Luxurie igne seruētes faciūt hoc qđ cocus olle seruēti. vi. R.

Materiarum

Luxuria inuocatione dei atq; sanctorum honestis continuisque occupationibus fugatur: alias quoque extinguitur sic.
 Luxuria ignis fugatur eo modo quo infernalis.
 Luxuria habet suos cautes.

vi. R. S. T
 Jbidem. T
 rii. Q

Magisterium quidam immature assumunt.

xvi. R

Malis hic deus parcit: non ad bonum, sed grauissimam eorum damnationem.

r. S

Malus semel semper presumitur malus: sic intelligit.

ri. S

Malos iudicare bonos et iustos facit pueria malorum affectio.

xxxv. Z

Mala de alijs facilius opinantur qui mali sunt.

xxvi. E

Malorum iudicia docent boni patienter ferre et pati.

Jbidem. E

Mala de proximo dicere quando sit licitum.

xxij. N

Mali admodum sunt multiplicati.

Jbidem. Q

Machometi secta breui finietur.

v. L

Manducandi finis quis?

xij. S

Manducandus est cibus spiritualis corporis christi hoc modo.

xxxij. Z

Manuum lotio ad mensam dei accedere volentibus necessaria est pacto.

ibid. m

Marcus Curius se viuum in terre fauces precipitauit.

rv. X

Mare ad caelestem Hierosolymam dicens hoc est.

ri. M

Margarethe festum diuersis temporibus a diuersis celebratur.

xx. X

Maria virgo saltauit sed sapienter.

Jbidem. M

Marsias ab Apolline victus excoziatur.

xxij. B

Martyres quatuor coronati suis operibus debitum finem statuerunt.

xxij. B

Martinus episcopus fuit diligentissimus executor sui status.

xxij. S

Matrimonij actus quibus finibus est licitus.

Jbidem. B

Matrimonium contrahendum propter debitum finem: alias peccant et quomodo?

rvij. E. F. G

Matrimonij onera multa sunt.

Jbidem. H

Martia non reprehenditur a domino de sollicitudine.

ii. S

Medici cuiusdam notabilis prudentia.

i. X

Medicus pulsus tribus correptans digitis hominem fallit.

vij. B

Medicinam creauit deus: ergo eam contemnentem fatuit.

riij. L. D

Medico quidam morbos occultant imprudenter agentes.

Jbidem. E

Medicos quidam tentare solent ac decipere.

ibidem. D

Medici cuiusdam faceta responsio ad infirmum.

Jbidem. E

Medicina a vetulis empiricis siue iudeis sumere prohibet.

riij. F

Medicine soli quidam innitunt: non expectantes sanitatem a deo.

Jbidem. B

Medicus is est.

rvij. Z

Medicus sapientissimus atque fidelissimus Eubusius est.

ri. A

Medici periti ac circumspecti esse debent: et non negligentes.

Jbidem. B. L

Medicari clericis siue iudeis quando licet.

Jbidem. B

Medicantur quidam nequiter: quia infirmitatem prolongant.

ri. L

Index.

Medicus dubiam a dm'nistrans medicinā male agit.	Ibidē
Medici quandoq; lubent peccare pro sanitate corporis consequenda similes furoribus.	Ibidem. D
Medicus tenet infirmū inducere ad confessionē: r qñ.	Ibidē. E
Medicus pauperes tenet curare gratis: etiā p'rijs expensis.	Ibidē.
Melle fluere riuos in terra promissionis quid sit.	xxvi. Z
Membra bois exteriora p' rationē debent regi ac ordinari.	v. H. J
Membrozum officia non confundemus.	v. N
Membriū vnūq; officii suū tēperanter ac boneste exequat.	Ibidē
Membroꝝ compositio prestantē generat animū.	ibidem. D
Mendicantes cū impatentia hic miseri: alibi miserosos.	xxi. D.
Mendicare vt quis licite possit que requiruntur.	Ibidem
Mendicantes pro fouendo octo reprobantur.	Ibidem. E. F
Mendicār qdā ex cupiditateꝝ lucro cu mulādo aut hypocrisi.	xxi. F.
Medicus quidam constantiensis antiquos denarios in pulmētario absumpsit.	xxiij. F
Mensam Libisti accessuri orare docemur.	xxi. T
Mentis euagatio vnde proueniat.	vi. D
Mentis precipitatio p'cipitationi corporali assimilatur	xxij. D
Mentiri nunq; admittit: licet aliqñ veritas veniat tacenda.	xx. D
Meritis prop'rijs innitentes pueris comparant.	x. B
Mydas rex omnia que cōtingerat optabat aurum fieri.	xxvi. E
Militum auratoꝝ officii: r quid iurare solēt	xxvi. D
Militum officia magna sunt: si bono fine ea exequantur.	Ibidem.
Milites aurati cingulis decorant: r cur.	ibidē. E.
Milites aurati nostre tempestatis quales.	xxi. Z
Mimica ars in casu virtutis eutrapeliē potest esse actus.	ibidem.
Mimica ars que?	xxvij. H
Misericordta dci quibusdam occasionem peccandi p'estat.	vi. G
Misericordtam dci sperant triplices.	xvi. S
Misericordia ars diuitum multo prestantior ceteris.	xx. L. M.
Monica post eucharistie sumptionem in aera ferebatur.	ij. F
Monialem vitians adulterium cōmitent.	v. D.
Mores virginum impudici reprobantur.	xxij. H
Morbozum causa (peccati videlicet) amouenda.	xxij. Z
Mortificare se quis quo pacto poterit.	xxvij. E
Mortis meditatio ser affert vtilitates.	Ibidem
Mortem quidā meditantur: sed ad eam se non preparant.	v. B
Moses vtro consilio acq̄ieuit.	xxij. L
Multiloquium stultitię signum.	xx. T
Mulieres facule sunt diaboli: gladij ignei euaginati.	vij. D
Mundo renunciare volens que faciet:	iiij. F
Mundo renunciantes felices sunt.	

Materiarum

Mundanis gaudijs qdam in hoc seculo cōtenti esse velle. xiiij. T. G.
Mundanis gaudijs inhiantes sunt similes cuidā fatuo. Ibidem. R.
Mundus hypocrita dicitur. Ibidem.
Mundi gaudium amentis gaudio simile est. Ibidem. Y.
Mundi gaudium boni contemunt: quia est privatum glorie: et in-
 ductivum pene eterne. xiiij. Y. Z.
Mundus suos servitores pascit: vento: arena: et fetore. xix. J.
Mundi vanitates deuitare: et nauim penitētie eligere docemur. xxxvi. J.
Mundanoꝝ fatuitates et pericula varia. Ibidem. F. G. H.
Mundanoꝝ leticia vana: impura: breuis: nocua. Ibidem. H. J.
Munera querunt senatores quidam. xvi. E.
Munerum questitores resp. sunt periculosi. Ibidem. L.
Murantes coguntur vt cumq; deteriora recipere. x. A.
Muratio varia incidere facit peccata. Ibidem.
Murationem multa incōmoda sequuntur. Ibidem. B. L.

Nabucho donoso: edificando Babilon: factus vt bestia. viij. J.
Nature ac gratie differentia. xiiij. F.
Nauim fatuorum relinquere et prudentium nos nauim cōmittere stude-
 amus. xxxvi. J.
Necessitate dicunt quidam omnia fieri que fiunt. xix. H.
Necessitas triplex est. xi. D. E.
Negligentia originale principium est peccatorum. iii. P.
Negligunt quidam spūalia intendentes temporalibus. Ibidem. Q.
Negligentie mater superbia. Ibidem. R.
Negligentes sumus ppria iudicare: prout ad alioꝝ mala. Ibidem. S.
Negligenter quidam diuinam maiestatem honozant ob familiaritatē
 nimiam. Ibidem.
Negligentes aiā ppria: sed res et corpns curātes respēdunt. xix. T.
Negligere proximi necessitatem spūalem et tpalem iniustum. Ibidem.
Negligenter qdam opera dei exequentes redarguuntur. xxi. S.
Negotatio quis p̄cipue laicoꝝ: maxie criminalis cesset in ecclia. xv. F.
Nobiles multa eis licita a plebeis afferunt: sed male
 Ibidem. D.
Nobiles quis: et vnde nobilitas vera. xvi. A.
Nobiles nostre tempestatis. Ibidem. B.
Nolite solliciti in crastinum esse sic intelligitur. xij. T.
Notarij quidam periculosissimi sunt homines. xvi. Z.
Notarij indebitum salarium petentes redarguuntur. Ibidem.
Notarij instrumenta in fraudem vsurarioꝝ: aut et cetera scilicet libertatis
 scribes grauit̄ peccant. Ibidem.
Notarij malitiosi cunctis equitibus peiores siles sunt locuste. xvij. A.
Nouitarum p̄sumptio in vestitu et similibus. iij. T.
Noua nouis semper addentes: neq; inde satiantur. iij. B.

Index.

- Non stratagema est diaboli.
 Nuncijs literas commissas legentes culpantur.
 Nuncioꝝum fatuitates quee
 Nuncioꝝum dei tribulationes. s. ac inspiratioes benignetractem? Jbidē. E
- O**bjectamenta primoꝝ motuū mox sunt eſcienda. rv. N.
Obstinati in malitia quee xxvj. L.
Occasioes non fugientes: sed qui temere et spontanee insiliunt in illud
 mortaliter peccant. Ibidem. B. L.
Occasitas multas est periculosa. Ibidē. E
Occasio suūpsius ex multis causis ac diuersis prouenit. rv. N.
Ordium homicidio comparatur. xxxi. T. C.
Offensus a semel assidue rimendus. rv. Q.
Offerre deo debent senes sacrificium vespertinū. xxxi. B.
Officia quidam diuersa assumunt et varia. ibidem. C.
Officia varia summe sunt cauenda. xij. Q.
Officia diuina turbantes accipitres deferēdo redarguunt. xij. M.
Officiū suū quilibet spiritalis solcite et seruenter faciat: alias pe-
 nam expectet non paruam. iij. L.
Officiales dñoꝝ anbelitū frigidū et calidū ex ore vno spirant. vii. B.
Officiales dominoꝝ qualia officia habeant. Ibidem. R.
Oleum quale in lampadibus nostris habere debemus. rv. D.
Opera nostra omnia signare debet intentio recta. xxij. P. r. xxx. L.
Opera bona duplici signo debent signari. vii. B.
Opera non necessaria ad salutem preter scandala simplicium debent
 exerceri. Ibidem. J.
Opera seruilia quee et cur seruilia dicuntur? xxij. A.
Operari bona docemur q̄dū vita presenti fruimur. Ibidem.
Operationum nostraz debitus finis hic est. rvij. B.
Ospices prepropere magisterium assumentes turpiter aliquādo reci-
 diuant. rvij. D.
Ospices quidam suos conductores nimis agrauiant. xxi. L. M.
Ospices aliqui merces suas vilius q̄ valeant vendunt: vt proximo
 noceant. xxij. I.
Opinio mali de aliquo hinc prouenit. rvij. B.
Opinio propria quando defendenda. rv. T.
Opinioni pprie quidā innitunt: nolētes cedere sentēte meliori. Ibidē
Opiniones contrarie ac dubie periculossiores sunt quandoq; apertis
 transgressionibus. Ibidem.
Opranda sunt que docet Christus. rv. P.
Oprantes longam vitam: miserā rem optare conuincunt. r. L.
Oprantes puebritudinem vilem rem optant. Ibidē. B.
Oprantes edes magnificas: suppellectilem preciosam: filios: aues: lo-

Materiarum

- Quaces ac auaritia stulti sunt. Ibidem. R
 Optantes diuitias ac potentia miseram rem optant. r. L
 Oratio quid sit: et que publica? xxv. P. Q. R
 Orans quidam pater arduentes digitos visus est habere. Ibidem. Q
 Oratoris varij modi. Ibidem. R. S. T
 Orantes in publico preter vanam gloria qui sunt? xxv. S
 Orantes in publico quos fines obseruabunt. Ibidem.
 Orare in occulto multis respectibz melius est q̄ in publico. Ibidem.
 Orare in secreto volens tria hostia claudat. Ibidem
 Orando quidam se de meritis suis iactant. xxv. T. U
 Orare infra audicionem misse verum liceat. xxvi. Q
 Orare debet quilibet pro detractoribus suis xxij. B
 Ordines sacros suscipere volens tria obseruabit. xxij. P
 Oratus vestimencoz. z excessus q̄ detestabilis ij. Z
 Oratus totius corporis reprehenditur. ij. Y. Z. z. iij. A
 Orto imperator ad bellum ferebat speculum. xx. B
- P**anis albus in terra pmissionis pendet in arboribz. xxvij. A
 Panis doctrine ab inira nascit in p̄cece virtuosis. Ibidem. B
 Parati simus cum oleo: ne similes imprudentibus virginibus appareamus. xxij. U
 Parentes a pueritia filios bonos erudire poterunt. xxix. T
 Parentibus obedire filij tenent: quo pacto? Ibidem. P
 Parentibus subuenire tenentur filij in necessitatibus constitutis: nec eos ab animi salutē impedire: minus verberare. Ibidem. Q
 Parentes pueros suos religioni aut clericatu tradentes ob commo- dum culpantur. xxij. T
 Parentes nō debēt nimis sollicitari de pueroꝝ p̄uisione. Ibidem. U
 Parentes sine ratione pueros suos verberantes reprehendunt. xxij. T
 Parentum irrisores que pena sequetur. xxij. S
 Patria n̄ra est regnū celoꝝ ad quā p̄ nauim penitētie puenit. xxxvi. R
 Paulus apostolus discordiam inter phariseos z saduceos seminans sapienter egit. iiij. S
 Paulus eremita sumptuositates edificioꝝ desēnit. vij. E
 Paulus p̄pter scandalū cauendū tpalia p̄ spiritualibz nō accepit. xxij. F
 Pauperes verū amicū melius noscunt diuitibus. v. R
 Pauperes non contemendos docuit Chastus. vij. A
 Pauperes ad conuiuia inuitando z non diuites (iuxta p̄ceptū dñi) quomodo intelligendum. vij. K
 Pauperum contemp̄toꝝ reprehenduntur. Ibidem. T
 Pauperū amicitia nō querit: sed diuitū: exemplo cuiusdā ep̄i. Ibidem. I
 Pauperū dñs curā gerit ipsiis necessitatibz: q̄d exēplo ostēdit. vij. A
 Pauperi refugium est deus: non denarius. Ibidem. D

Index.

- Pauperes deum non redamantes reprehenduntur. **Ibidē. C**
 Paupertas sanctorum consilia quibus diuitie administrant. **vij. A**
 Paupertas sola alia fortune bona abominabilia reddit. **Ibidē. V**
 Pauperes timores reprehendunt: quia laudanda sunt. **ix. B. r. xvij. T**
 Paupertas in mortis articulo causa esse letitie et spei. **xix. J**
 Paupertas voluntaria munus preciosum est: letitia: secunda. **xxvij. A**
 Paupertas omnium bonorum est origo. **Ibidem. X**
 Paupertas romani regni ac christianoꝝ origo fuit. **Ibidem**
 Paupertas mater: nutrit: ac custos religionis est. **Ibidem.**
 Peccare quidam naturale atque humanum asserunt. **vi. X**
 Peccata precedentium quidam recitando se excusare nituntur. **vij. A**
 Peccatorum reliquie non mirum si post acceptam penitentiam aderint. **Ibidē. F**
 Peccata quare dicuntur debita. **i. L**
 Peccans mortaliter similis qui in aqua profunda cadit. **Ibidem. F**
 Peccator ad deum conuertitur ne differat. **ii. L**
 Peccatorum diabolus nititur impedire ab itinere maris. **xi. M**
 Peccans et gaudens gladium acuit ad se interficiendum. **xiiij. Z**
 Peccata nobilium et prelatorum depingi solent ad modum sepulchrorum ab eorum adulatoribus. **xv. V**
 Peccatum ignis est consumens omnes virtutes ac gratias. **Ibidē. R**
 Peccandi consuetudo facilitate resurgendi adimit. **Ibidem**
 Peccanti frequenter deus difficultior reddit ad indulgendum. **xv. S. T**
 Peccandi consuetudo iuueni est allecitur et seni infecitrix. **xv. U**
 Peccator comparatur Semei: de quo. **iiij. Regum. ij.** **Ibidē. T**
 Peccator post susceptam penitentiam reiterans peccatum: grauius deum offendit. **Ibidem**
 Peccator in peccato per consuetudinem fordescens: se in voragine precipitat absorbens. **rv. U**
 Peccatorem diabolus semel occidens animosior efficitur ad denuo inuadendum. **Ibidem. S**
 Peccatorem diabolus tetando patrifamilias modum obseruat. **ibidem**
 Peccatorum consolationes proxiis nulle sunt. **rv. Q**
 Peccatorum occasiones atque obiecta vitare seu amouere docemur. **rv. M**
 Peccatum mortale nunquam fit ex venialibus. **ix. P. Q**
 Peccata et penas pro eis debitas cognoscunt quidam: non tamen turbantur. **xxvi. T**
 Peccatum grande onus: quod celum ipsum sustinere non poterat. **Ibidē. U**
 Peccatorum quæ arca Noe missus cadaveri infedis comparatur. **xxvij. E**
 Peccatum esse causam plagarum hominum probatur varijs. **xxvij. R**
 Peccata fuerunt causa interitus multorum exercituum: et hodie sunt. **xxij. D**
 Peccare in spiritum sanctum quid sit. **xxvij. S**
 Peccantes super misericordia dei peiores sunt Saracenis. **Ibidem. H**
 Pecunia sola deesse querimur: licet omni virtute carcamus. **vij. Y**

Materiarum

- Penitentia vera in nouissimis rara est et difficilis. vi. L
 Penitentia differentes propter dei benignitatem reprehendunt x. D. E
 Penitentia procrastinantes sunt stulto similes. x. D
 Penitentia quasi tabula peccatorum prorecta morum assumi debet. x. F
 Penitentia deum reconciliat: angelos letificat: nos reformat. xxx. S
 Peplorum croceorum grandis detestatio. iij. Z
 Peregrinantur quidam pro voluptatibus consequendis. xii. S
 Perfectionem duplicem habet quilibet res. xvi. Q
 Perfectis hominibus virtuosus credendum esse in morabilibus: etiam si nesciant rationem reddere suorum dictorum. xxxvij. B.
 Pericula aliorum nos cautos reddant. iij. N.
 Pericula aliorum quosdam non cautos reddunt. Ibidem. D. U
 Pericula aliorum in exemplum trahenda a vulpe docemur. Ibidem. P
 Periculis quidam alios volentes eripere seipsum inuoluunt. xxxvij. N
 Periculum aliorum intrantur quidam: non autem a simili cauent. Ibidem
 Periculum equiuocum est vocabulum. Ibidem. K. L.
 Pericula parua quidam negligunt: alij magna non curant: certum non sentiunt: alij autem ea diligunt. Ibidem. L. M.
 Periculis expositi quidam non solum inuocare contemnunt: sed et eos quorum auxilio possent euadere puocant ad iracundiam. xxxvij. O
 Pericula varia huius mundi norantur. Ibidem. P. Q. R
 Peruersi similes sunt lupo et vulpi. xxxvi. A.
 Peruerentium fatuorum qui malum dicunt bonum et cause tres. xxxv. Z
 Philosophie studium honeste seque vivendi pauci attendunt. xvi. R.
 Petra prope discipuli ad quinquennium silentium tenere sunt iussi. xviii. L.
 Placere student quidam oculis: colloquiis: cibis: munusculis: ostentationibus et. xi. Y. Z.
 Placebo premitentes audient psalmum Diligis. v. R.
 Plagas immitte deus bonis et malis. xxvij. T.
 Planeta peccati causa est et fuit omnis mali humani generis. Ibidem. R
 Planetis super tribulationibus dei incusantes redarguunt. Ibidem. P.
 Plato peregrinans frequenter inspiciebat speculum. l. I
 Plebei semimobiles res periculosi sunt. xij. M.
 Poete impudici cunctis (precipue sacerdotibus) fugiendi sunt. x. N.
 Pomponius octogenarius vidisse fertur. v. D.
 Pons per quem regnum celorum intrare poterimus hic est. xxviii. N.
 Pontifex quidam consiliarios habuit: pellificem: sutorum et pistorem: v. A.
 Potentes fatui sunt triplices. xix. F
 Potentes effecti morum paralitici atque contracti sunt. Ibidem.
 Potentes semetipsos stulte exaltant et subditos premunt. Ibidem. B.
 Potentes de sua potentia gaudent et magni eorum malum. xix. Y. D.
 Potestatem amissam dolere ridiculum est. xij. L.
 Precepta domini non debent dimitti propter visandum scandalum. xvij. H.

Index.

- Precepta ecclesie ex causa rationabili frangi possunt. xii. D
 Precipitatio mentis comparata ad precipitatione corporale. vi. D
 Precipitatio quando mortale aut veniale sit peccatum. Ibidem. E
 Precipitationem vitare docuit nos Christus. Ibidem
 Precipitatio in secretis reuelandis aut in dubijs diffiniendis cauenda est. vi. F
 Precipitanter agit qui ad dignitates ignorum aut non examinatum eligit. Ibidem. G.
 Precipitationis mater luxuria est: pater vero diabolus. Ibidem.
 Precipitatio nolle omni nationi appenduntur. vi. H.
 Precipites cui assimilantur. Ibidem.
 Precipitationis mala seu damna. vi. J. K
 Predestinatio quid sit. xii. M
 Predestinatus quicquid fecerit saluabitur: quod bonum faciet. Ibidem. N
 Predestinatus si fecerit finaliter malum non saluabitur. Ibidem.
 Predestinat deus hominem saluandum: non tamen sine medijs. Ibidem.
 Predestinationis nouem signa. Ibidem. P
 Predicatores verbi dei conuenientes: quia dicant que non faciunt reprehenduntur. v. Q
 Predicare verbum dei quidam presumunt penitus imperiti. xiiij. Z
 Predicatores indocti: sed dicaces reprehenduntur. Ibidem.
 Predicantes intentione mala qui sunt. Ibidem.
 Predicanda sunt populo que? ix. A.
 Predicatores recentiores habito comparantur. Ibidem. B
 Predicationes peccatores magni parum curant. Ibidem.
 Predicatores crimina magnatorum obtinentes corripunt. Ibidem.
 Predicatores nunc non galli cucurritis: sed rane coarctatis modum prefeferunt. ix. L
 Predicatores verbi non aut facti quibus assimilantur. ibidem. E. D
 Predicatio sine opere sicut carte sine testibus et sigillo. Ibidem. D. E
 Predicator non desistat a predicando propter irrisores exemplo christi. xiiij. H
 Predicationes quidam fugiunt varijs moti rationibus. xiiij. L. R
 Predicationes audientes quid inde reportare debeant. Ibidem.
 Predicatores quidam in publico laruam Latonis in priuato facie nebulonis gerunt. xiiij. A
 Predicator sagittarius diuinus sic sagittas emittat. xiiij. P
 Predicatoris pharetra scriptura sacra est. Ibidem.
 Predicatores fabulas primum excitando dicentes culpant. Ibidem. Q
 Predicatores increpare volentes que obseruent. Ibidem.
 Predicatores veritatem venari volentes: pro et contra arguentes reprehenduntur. xv. Q
 Predicator modum teneat tubicinis. xiiij. F
 Predicatio hoc modo recte auditur. Ibidem. H

Materiarum

- P**redicatorum doctrinis ob eorum vitam sinistram obedire nolentes redarguuntur. Ibidem. J
Preferre se ceteris: sibi ipsi complacere q̄ stultum. xx. J
Prelati sint strenui: sapientes: timorosi: veraces: nō avari. xxvij. E. F
Prelati mali p̄nis comparantur. Ibidem. B
Prelatus sibi mūditiā: subditis iustitiā: deo obediētiā debet. xxij. G
Prelati literas ac scientias cōtemnentes peiores iudeis. Ibidem
Prelati ac principes sc̄dm sanguinem secusa honestate ac prudentia eliguntur. xxij. B. L
Prelatorū vitia causa omnium malorū queresp. patit̄ sunt. Ibidem. D
Prelatos nemo culpāre audeat: sed adulant̄ eis omnes. xxvij. D
Prelatos incusantes subditi impudentia arguuntur. v. E. F
Prelati pro subditis sint solliciti. ix. R
Prelatis vtrum semper sit obediendum. xij. G.
Prelatos diabolus precipue a bonis conat̄ auertere. xij. S
Prelati subditos salutē p̄orsus negligētes peiores gētilib. xvi. E
Prelatus qualis esse debeat: q̄ doctus et nō nimium a subditis se alienare debet: sed mediocritatem seruet. Ibidem. F.
Prelatus beniuolū se maioribus et minorib. exhibeat. xvi. H
Prelatus columnę comparatur. xvi. F. G. z. xvij. F
Prelato nō sufficit bene monere subditos: sed et eadē facere. xvi. J
Prelatus sequat̄ Juliū cesarē: Abimelech ducē: Jesum nauē. Ibidē
Prelatio honoreabilis est: etiā in persona indigna. Ibidē. R
Prelatos eatenus imitemur quatenus ipsi deo. xvij. F
Prelati nostri temporis rustico comparant. Ibidem
Prelatorum opera mala non imitanda: sed verba. Ibidem
Prelatus subditos corrigere debet cū discretionē: et quali. xxij. N. D
Presumptuosus ebrius comparatur. vi. Z. z. vij. A
Presumptuosi de misericordia dei hic pasuntur ac saginantur: vt alibi occiduntur. vi. Z.
Presumptionis nola cuiusq̄ arti est appensa. xxij. L. D
Presumptuosi docti: min⁹ docti ac ignari rep̄ebundunt. Ibidē. E
Pincipi splendor maximus est: habere plurimum linguarum notitiam: quod exemplo ostenditur. iij. R
Pincipes p̄isecorū romanoꝝ literarū amatores erant. xxvij. B
Pincipes nō que sua sunt: sed que resp. querere debent. xxij. L
Procellio christi prima gloriosa: secunda vero ignominiosa. ij. Y
Prophanantes sacra loca grauit̄ peccant. xv. L. D
Prouincias lustrari tripliciter contingit. xxi. D
Prouincias lustrantes ex sola curiositate facti sunt. Ibidem. D
Prouincias lustrauerūt philoſophi maximū christiani atq̄ apli. Ibidē
Prouincias quidam lustrant p̄pter inānem gloriā aut voluptatē: aut ex

Index.

- malitia detractionis similes ciconiis: ac ex acedia siue pigritia seu tristitia ac cupiditate seu impatientia. xxi. R. S. L.
Pudentes seculi insipientiores sunt muribus. xij. Q.
Pueros ad mala inducentes parentes reprehendunt. iij. S.
Pueri diligendi sunt licite: hoc modo. ibidem. M. N.
Pueri elegantiores ceteris moriuntur citius. iij. N.
Pueri sunt corrigendi. Ibidem. N. Q.
Puer quia puer ideo corrigendus. Ibidem. N. Q. P.
Pueros delinquentes si corrigere parces negligit peribit. Ibidem. Q.
Pueros non corrigentes ab eisdem se passuros damna parentes timebunt. Ibidem.
Puerorum correctio non ex impetu ire aut vindicta: sed ex charitate procedat. iij. P. Q. r. xix. X.
Pueros suos quidam doctos fore renuunt. ibidem. Q. R.
Pueris optima proponenda forma est. Ibidem. S.
Pueri sunt ad dei seruitium in pueritia aptandi: non autem monasterijs irreformatis tradendi. xxiij. Q.
Pueri spiritalibus et corporalibus operibus instruendi sunt. xxi. X.
Pueri mansuete et leniter erudiendi sunt corrigendiq;. Ibidem. X.
Pulchritudine sua quidam in deformitate sua sponte verterunt. v. Q.
Purgatorij penas qua via euadere possumus. xxiij. D. E.
Purum quid sit. xxiij. F.

Questum non reddit alteratio loci: sed animi compositio. xxi. X.
Qui vult tecum contendere in iudicio et tunica tua tollere: da ei.

- R**ecidivare a recta via christiane religionis periculosum. xvij. Y.
Recidivi causa et remedia. Ibidem. Z. r. xvij. B. B.
Rectores reip. subditos tueri debent. ij. F.
Rectores reip. non profanos: sed laudabiles reddit doctrina. iij. R.
Rectores reip. quo subditos regere debeant. xxi. Z.
Receptum ridiculosum sub specie confortatiui quidam sumunt ieiunantes. xv. Y.
Regere volens alios seipsum prius regat. xxi. Y.
Regis egypti filius naturali inclinatione faber fiebat. xvi. Y.
Regibus illiteratis gradus ignominia atque periculum iminet. xix. B.
Regni celorum propter cor mundanorum ne vendamus admonemur. xxi. S.
Religiones diversas intrantes vbiq; quod fugiunt inueniunt. ij. J.
Religiosi dispensatione in dubijs querentes stulte agunt. xv. P.
Religiosi correptionibus pie resistentes: equis statarijs comparantur. xvij. X. Y.
Religiosi presumptentes de sententiam reprehendunt. xij. E.
Religione intrare an quis possit ob necessaria corporis acquirenda. xxiij. Q.
3 iij

Materiarum

Religionis ingressum impedire his casibus possumus.	xxiiij. D.
Rhetorica modeste imbibita utilis est.	ri. N.
Reperitio honoru temporalium cur aliqui dimittenda.	xxiiij. D.
Reprobatio sua nulli hominum reuelari potest.	rii. D.
Respublica nostra tempestate sic regitur.	xxviiij. Q.
Restitutio male derentoy nunq̄ differenda.	ri. Q.
Restituenda retinens furtum comittit.	Ibidem.
Restitutionem quidam ad mortem differunt: sperantes heredes eade implere que ipsi neglexerunt.	Ibidem. P.
Romanorum triumphus hoc pacto celebrabatur.	ii. Q.
Roscius munica arte peritissimus fuisse scribitur.	rii. F.
Rustici cuiusdam faceta responsio ad episcopum.	rv. D.
Rusticus quidam pillulas ad quascuq; necessitates effugandas de dit.	rii. B.

S acer locus ab omni tumultu: cōgregatione: cōsilio: cōsione: societatum: aut p̄bano seu fedo alloquio inuis esse debet.	rv. E.
Sacramentū eucharistie nō debet curioso scrutari: sed simpliciter credi neq; per sensus probari: simile de ovo.	xxiiij. X.
Sacramentum eucharistie frequenter sumentes: hoc faciunt cum sano cōsilio confessoris.	xxv. S.
Sacramenti eucharistie dulcedinis ⁊ saporis carētia hinc puenit. ibi.	ri. A.
Sacramenti eucharistie sumētes indigne punientur grauitur.	ri. K.
Sacrū locum p̄banantes dñs grauitur puniet.	rv. B. D.
Sacerdotes sua officia solcite ⁊ seruetur operent.	xxiiij. P. Q.
Sacerdotes horas canonicas summa diligētia p̄soluent.	Ibidem.
Sacerdotes quidam nunquam: aliqui raro: terrū crebro: sed male celebrant.	Ibidem.
Sacerdotes castiores sint ceteris hominibus: ⁊ cur.	xxv. Q.
Sacerdoti p̄mittit̄ femina cohabitare in certis casibus.	xxiiij. R.
Sacerdos exaltatus efficit hospes suoy amicoy.	Ibidem. T.
Sagittariorum ac balistariorum ars contra christianos exerceri p̄hibetur.	xxiiij. F.
Sagittantes propter lucrum peccant.	Ibidem. B.
Sagittare nō omnib; licet: p̄cipue aut̄ clericis dissuadet.	Ibidem. D.
Sagittare verum licet die festo.	Ibidem. F.
Sagittandi modus quē laici ac clerici exercere possunt.	Ibidem.
Sagittarius diuinitus placus est: qui arcu nō balista utet.	Ibidem. N.
Sagittarij excecans spiritalium statum hoc est.	xxiiij. Q.
Sagittarij excecans spiritalium statum hoc est.	xxv. L.
Saltandi tempora indebita que sunt.	ri. M. N.
Saltandū non est in primitiis sacerdotum.	Ibidem.
Saltare an liceat diebus dñicis: aut nocturno tempore.	Ibidem. N.

Index.

- Saltare quibus prohibitum: quia clericis &c.
 Saltatio frequenter fit peccatū mortale.
 Saltando non sufficit habere bonam intentionem.
 Saltantes in loco nō p̄bano aut periculoso redarguunt.
 Saltantibus cōfidenter qui sunt.
 Saltus quidam reputant casus gravissimos.
 Samsoni multi similes sunt adhuc in secretis revelandis: & etiā illud factū exponit tropologicē.
 Sancti sunt montes incalcati in terra viventium.
 Sanctoz limina visitant multi: nō tñ redeunt emendati.
 Sanctoz patrū facta q̄dā potius admirāda q̄ imitanda.
 Sapiens quis: & quibus signis cognoscit.
 Sapiens est esse securum atq; rotundum.
 Sapiens dicit esse quadratus illo respectu.
 Sapiētis ē futura p̄spicere: p̄terita resumere: sc̄p̄m examinare.
 Sapiētis via que.
 Sapiētiē via. xl. nodis inuenit.
 Sapiētia habent omnes in gratia existentes.
 Sapiens stulto acquiescens simul errat atq; damnabit.
 Sapiētia quid sit: est nāq; verū bonū hominis.
 Sapiētia facit homini sapida vera bona: & conuersos ad se ducit in vitam eternam.
 Sapiētia querenda est in iuuentute.
 Sapiētiē bona diuitibus non sapiunt.
 Sapiētia Susannā castam & a morte seruauit.
 Sapiētiā terrenā cōlētes ab ea nō liberant ex p̄lo aquile.
 Sapiētes huius mundi diaboli rete incurrunt.
 Sapiētes quidā reputant volūt: cū sint fatui.
 Sapiētes quidā se reputant: quia copiam habent assentatorum se sequentium: aut p̄pter cumulū temporalium.
 Sapiētiorem se quisq; reputat in sua are.
 Scabiem in mensa scalpere magna incurialitas: sic neq; in mensa dormit &c.
 Scandala nemo est qui de medio tollat.
 Satisfactio qualis esse debeat.
 Satisfactionis mappam quidā vix assumunt.
 Satyri qui sint.
 Scandala fiunt per omnes status.
 Scandalum alijs p̄sentes qui sint.
 Scientiarum dignitates & prioritates que.
 Scientia p̄teritis que est.
 Sciendi modus quis est.
 Scientia quisq; sibi congruam suscipiat: it̄i quis perseueret.

- rr. D
 Ibidem. P
 Ibidem. D
 Ibidem. R. S.
 rii. X
 xvij. D.
 xxxvi. D. P
 xij. R
 xvij. H
 i. D. r. xxxij. S
 xxxij. A
 Ibidem
 rxiij. D. E
 Ibidem. D. J. R
 i. D.
 v. E
 ix. F. D
 Ibidem. F. S
 Ibidem. H
 ix. J
 Ibidem.
 Ibidem. R
 Ibidem. A
 xv. Z. r. xxiij. A
 xxiij. B
 Ibidem. C
 xxxv. F.
 xij. N.
 xxxiij. P
 Ibidem.
 viij. H
 xvij. E
 Ibidem. S. H
 xxvi. S
 i. N
 Ibidem. D
 xvi. Z

Materiarum

- S**cientia salutis non nisi in egypto venditur. xix. R.
Scip. o mouit corpus suū ad numeros. xx. L.
Scriba malus omni equitū peior est in vicia. xxv. B.
Scriptura sacra quatuor sensibus a doctore interpretata est. xxix. Z.
Scriptores librorū infideles aut imperiti reprehenduntur. li. A.
Scriptura sacra verbis locuta nō licet irreuenter illudere. v. Z.
Scriptura sacra relinquunt quidā: et inutilibus intendunt. xix. D.
Sclurāssē landi terra pmissionis vera patria nostra est. xxvi. K.
Secreta propria in publico operantes stulte agunt. xix. L.
Secreta inimicis reconciliatis nō sunt patefacienda. ibidem. M.
Secreta summe a familia custodienda. Ibidē.
Secreta propria reuelari indiscrete fit septem modis. xxv. B.
Secre aliorū irrationabilia continent. vi. D.
Seducētes alios a bona vita in peccatō semitā grauitē peccāt. xxix. K.
Seducētores appellant iudei christum. xxv. Y.
Seducētes paruulos seu passionatos ad peccandum grauitē peccant. xxv. D.
Seducētes aliq̄s ad mortale: quosdā ad veniale q̄ sunt. Ibidē. D. E.
Semitramis filiū propriū dicit in maritum. xxi. J.
Senes non cras: sed virtus honorabiles reddit. liij. D.
Senes fatui quibus nolis dinoscunt. Ibidem. E.
Senes etatem suam negantes reprehenduntur. Ibidē. H. J.
Senes deo vespertinū docent offerre sacrificium. Ibidem. L.
Senes quō conuertī debeant ad deum. Ibidem. N.
Senes vix bona cōsequimur q̄ iuuenes exercere negleximus. xxviij. K.
Seneccus p̄iosa res est q̄ opat: ad p̄ra aut in iuste accusat. liij. J. K.
Seneccus q̄etatrix est motū incōtinēte atq; moderatrix. ibidē. R. L.
Sentimentis suauibus spiritualium deuotionum non est immoderate imitandum. xxvi. Z.
Sentimentorū spiritualiū gratia non semper approbat. xxv. B. L.
Sepes ex sarcinibus coacta in terra viuentiū homines perfectos et bonos notat. xxvij. L. D.
Sepes tam non fiunt ex sarcinibus probis scilicet virtis: sed ex senectibus et spinis. Ibidem. J. K.
Sepes viuētes erant apli et eorū successores immediati. Ibidē. F.
Sermo noster sic sale in gratia conditus. vii. M.
Sertosi sunt in triplici differentia. xxij. M.
Seruitium dei in progressu facillimum efficietur: cum ab initio graue videatur. xix. B. D.
Seruile opus quid. xxi. D.
Seruus debet esse fidelis: obediens et timorosus. xxvij. B. D.
Seruiendū finis quis esse debet. Ibidem. J.
Silentii signū sapientie: cultus cōscientie et murtō chustatis aie. xxvij. L.

Index.

- S**ilentii operculū cordis ⁊ frenum insolentie est. Ibidem. D.
Similitudinibus ⁊ metaphoris christus ⁊ stoici vsi sunt. i. y. T
Simplices simplicitate columbina qui sunt. riij. P
Singularitas virtutum sua detursum coniuuentium mores bonestatem
 transgrediuntur. rij. R
Singularitate aliqui in religione querunt ob vanam gloriam: nolentes se
 ceteris conformare in cōmunitate illa. Ibidem. D
Singularitatem seculares etiam quidam cōmuni consuetudini ecclesie
 sic preferunt. Ibidem. S.
Singularitate etiā docti quidā querūt: nolētes salubria coiccare. Ibidem.
Soldani primi similitudo de regno cōseruando notabilis. iiii. y
Solliciti sunt quidā circa perpetranda crimina. ix. T
Solliciti circa deum se ⁊ proximum qui sunt. ix. Q
Solliciti nimis circa temporalia aranee comparantur. Ibidem. T
Sollicitudo circa tēporalia quando licita. Ibidem. z. xij. B
Sollicitari circa impossibilia aut de impinentibus quā vanū. ix. H
Solliciti de futuris ex diffidentia stulti sunt. Ibidem. y.
Solliciti de alienis aut suorum defectuum in consideratione reprehenduntur. Ibidem. T
Sollicitudinē quidā tollendā asserūt nihil retinentes. xij. S.
Sollicitudinē maximā habēt aliqui de minimis rebus. ix. T
Sollicitudo nō oīs sed superflua a dño prohibet. ix. y. z. xij. T
Solliciti. i. i. n. s. exemplar sit nobis formica. xij. U
Somnolentia in oratione ⁊ p̄dicatione reprehendit. xxi. F
Speculū fatuorū Sebastiani Brandt cōmendatur. i. S. D. J
Speculū Plato peregrinans per sepe inspiciēbat. i. z
Speculū hoc fatuorū ⁊ eius p̄dicatores cōtemnētes corripit. i. T. U
Speculi fatuorum ⁊ eius predicatoris laus atq; defensio. i. z.
z. ij. B. B. L.
Speculā pueri ac fatui frangere solent: nō sic prudentes. ij. S
Spes longioris vite est causa dilationis bonorū. xi. Q.
Speculū in quo gloriandum ⁊ erulandum. xx. E
Spiritus comparantur prelati mali. xxvij. S
Spiritus sanctus in electionibus sanctorū prelatorum apparuit in specie columbe: nunc autē coruus electionibus nostrorum prelatorum inesse creditur. xxvij. J. R
Spiritus sanctus dicitur columba affata: que inuolat orientantium in regione celesti. Ibidem. y
Spiritalē statū suscipiunt tres obseruabūt regulas. xxiii. P
Spiritali statui aliqui quosdā deant: mala autē intentione. Ibidem. S.
Spiritalē statū ingredi volens que intendat. Ibidem. M
Spiritalē statū aliqui p̄pter voluptatē: alij p̄pter appetitū diuinarū rerū
 et ambitionē dignitatum solent suscipere. Ibidem. N

Materiarum

S tercora sunt quecuq; in hoc mundo: voluptates rē.	xxi. F
S tudentes nō multas vniuersitates perlustrassent: sed scientiā ex eis re-	xxij. R
portasse gloriari debent.	xxij. L
S tultus: fatuus: insipiens: insulsus differunt: et quomō.	i. R. S
S tultus vnde dicitur.	Ibidem. S.
S tultus nō recipit verba prudentie: et que.	Ibidem. T.
S tulto an sit peccatum sua stulticia.	ij. R
S tulticia ex duob; prouenit: maxime autē ex luxuria	ij. L. N. R
stulticia voluntaria vnde proueniat.	Ibidem. Q
S ubditos tueri debent reipublice rectores.	ij. F
S ubditos quidā despiciunt timore superbie inflati.	ix. F
S uperbire de ornatu corporis ꝑ stultum hoc fit.	xxx. J
S uperbia feminar; in ornatu corporis multis nocua est.	Ibidem. K
S uperbus ac humilis scutelle ac globo comparantur.	xxvi. R
S uperbia est mater omnium nouitarum.	liij. D.
S uperbi montuosas vias similes lepori ambulant.	xxxij. L
S uperbia habet suas cautes.	xij. Q
S uperbunt quidam de bonis ac ex se habitis vel de bonis que eis nō	xx. B. E. F
insunt: precipue prelati.	Ibidem. H
S uperbientes de vanis actinutilibus reprehendunt.	Ibidem. S
S uperbi similes onagro et vespertilioni.	Ibidem. r. xxij. L
S uperborum varie nōle.	xxx. F. B. H
S uperbos in quibus libido dominandi: que pene sequunt.	Ibidem. K
S usurro ac detractor quo pacto differunt ac cōueniunt.	liij. T
S usurronum mos hic est: et directe cōtrariant deo: quare filij diaboli	iiij. U. Y
recte vocantur.	Ibidem. Y
S usurrones cauere solent ne manifestentur.	Ibidem
S usurronum mater inuidia.	Ibidem
Q uærendi tempus tunc est.	vij. N. O
Q uærentes voluptatē qui sunt: et quos peccent.	xxij. R. L
T alenta nobis cōmissa hec sunt.	xxij. Q.
T alentorum quinque genera reperiuntur.	Ibidem. r. R.
T alentū nullū habentes magnū a deo donū se habere sciant: et studeāt	Ibidem. S.
lucrari aliquid etiā cū nihil habeant.	v. A
T emeritas in agendis summe est cauenda.	v. S
T emporis inequalitatem inique ferentes stulti sunt: quod exemplo cu-	xxij. J.
iisdam eremite ostenditur.	xx. Q
T emporalia nostra sunt duplicia: et que dimittenda.	xxij. L
T emporalia quidam preponunt eternis.	xxij. L
T empus redimere hoc modo dicemur.	xxij. T.
T entationes graues: insolite: iusto perturbantes que sunt.	Ibidem. U
T entationibus varijs obitri que seruari debent.	Ibidem. U

Index.

- Tentationes diabolice sa giretis comparantur.
Tentationib; nō resistentes ceruo comparantur.
Terra inuenta cuius sit domini.
Trepiditas deo maxime displicet.
Testamētarij si bona pauperib; legata: heredib; possint p̄stare. **xxi. y. Z**
Titulus vnde dicatur.
Titulozū magistraliū cupidi: stulti' reprehenduntur.
Theolonij Chriſtus pro se ⁊ Petro dare iussit: ⁊ cur?
Theſaurus inuentus quib; casibus est restituendus?
Totyla rex Sorborū falso iudicabat de quodam ep̄o.
Traianus de sua affabilitate nimia ab amicis reprehendit.
Tribulationes equo animo ferende: ac si a deo misse.
xxvii. E. quia celum apperunt.
Tribulationū causas querentes scire fatui sunt.
Tribulationes hominū a peccato causam sumunt.
Tribulationū ⁊ plagarum remedia que?
Tribulantur boni ⁊ innocentes: cur ⁊ mali similiter: tamen aliter?
Ibidem. T. C. ⁊. xix. B.
boni. **xxviii. I.**
Tribulando bonos deus modum tenet fabri ferrarij.
Tribulationes hic patienter ferentes p̄fectam habent leticiā. **xxix. N**
Tristantes de morte stulti sunt.
Tristans esse solandos Chriſtus exemplo ⁊ verbo docuit.
Tristitias Chriſtus docuit eque ferendas.
Tristicie finis est felicitas.
Tristari de bono alterius quintupliciter fit: ⁊ non est semper in
uidia. **xxviii. M. N**
Tristandi recta ratio hec est. **xxvi. R**
Tristitia spiritalis odibilis est deo. **xxxi. R**
Triumphus apud Romanos triumphatozū fiebat sic: **xxvii. y**
Tuba predicatio ⁊ tubicini predicator comparat. **xxxij. F. S**
Tullus Hostilius ex pastore pecorū Imperator factus. **xxxiij. L**
Turpes gestus seu facta exercens redarguitur. **xxxij. F. S**
Turpia verba loquentes non ex bono ac puro corde veniunt: ergo cauē
stiano homini cauenda. **xxxij. J.**
Turpia p̄ solatio p̄ferens est auriga ad inferos ducens. **Ibidem.**
Turpia loquentes puniunt sicut duo de quibus exemplum. **ibidem. K.**
Tribulationes manifestantes: vt consolationes in se bauriant:
stulti sunt. **xxvij. Z**
- U**ana gloria in actu virtutis summe cauenda. **xxv. X.**
Uana gloria ventus periculosissimus est montes spirituales
transferens. **Ibidem. y.**
Vanis ⁊ inuilibus innitentes q̄ fatue agant. **xx. D.**

Materiarum

- Uanum varijs modis sumitur. Ibidem. B
 Venantiū quidam pro venenantiū populo exposuit. ij. A
 Venatio multiplex est: et de canua seu recreatiua qñ licita. xxij. X. Y
 Venatio subditis prohiberi potest in casu. xxij. A.
 Venantes cū damno aliorū ad restitutionē tenentur. xxiii. Y.
 Venari subditos impedientes ad restitutionē tenent. Ibidem. Z.
 Venari vtrum liceat clericis. xxij. B
 Venari propter utilitatē quando licitum. Ibidem. D
 Venari ex voluptate: si liceret: in maxima stulticia. ibidem.
 Venant quidā ex vanitate: gloriā inde psequi sperantes. Ibidem. E
 Venatorū fatuitas p exemplū ostendit q̄ vtilis sit. Ibidem. D. E
 Venus qua figura apud veteres describatur. vi. N. D.
 Venus rosīs ornatur quia rubet ac pungit: et tres iuuenulas habet Ibidem. P. Q
 assistentes. vi. D.
 Veneris figura luxuriosos veteres notari volebant. Ibidem. P. Q
 Veritatis doctrina quandoq; intercepta: non tamen falsitas pre- vi. D.
 dicanda. xxij. J.
 Vestimentorū ornatus atq; excessus q̄ detestabilis. ij. Z
 Uiam diaboli ambulando fatui sequuntur multitudinem euanium: xxiiij. B.
 similes simice. xv. J. R.
 Uia duplex nobis proposita. xxi. R. et xxiiij. B
 Uia peccatorum lata facilisq; ad eundem a quibusdam eligitur: Ibidem. R. L.
 et cur: xvi. M.
 Uiam peccatorum (quam totus mundus transit) preelicientes penam xxiiij. D. J. R.
 sentiens. xxiii. Z
 Uias difficiles ambulant peccatores in hac vita. xxiii. Z
 Uia ad virtutes: ad coronam: ad sapientiā que: xxiiij. A. L
 Uia stultorum valde trita hec est. Ibidem. F.
 Uia diaboli in principio lata: in progressu difficilior in fine autem xvi. N
 arduissima. ix. R
 Uia sapientie in initio arcta: in progressu latior: in fine latissima. Ibidem. Y.
 Uia fatuorum a sapientium via ita seceruntur. xxi. X
 Uiam celestē pauci ambulant: quidā eam abhorrent: et cur: vi. B
 Uiam peccatorū relinquere: et celestē ingredi docemur. xi. M. N
 Uita anime nō corrigunt: nisi inquantū respiciunt hursam. xi. M. N
 Vigilare docemur semper: virtutibus armati incedentes: quia incerti Ibidem. N.
 sumus de inuasiōe. vq. T.
 Vincere docemur quod intra nos est. vq. T.
 Vindictam lento gradu deus inimitit. vq. T.
 Vindictam parvam appetere, etiam cum consensu veniale est: sed ma- vq. T.
 gnā: mortale erit. vq. T.
 Vindicta referuanda deo. vq. T.
 Virrus est causa cuiuscumq; honoris. vq. T.

Index.

- Virtus lacteus fons est in domo propria nascens. xxxvi. T. U.
 Unicornem quidam fugiens incidit in baratrum. xiiii. X.
 Virgines oleum in lapidibus suis habeant: et quales? xxxiii. G.
 Virtutes discere quid sit? tr. F. B.
 Virtuosi propter derisores ab operibus bonis non desistat. xiiii. H.
 Virtuosi acrus hinc appellantur. tr. G.
 Vitus est sensus nobilissimus. i. B.
 Vita nostra nauigio comparatur. iiii. M.
 Vita longa non est sumenda a viuacitate aut sanitate. xi. S.
 Vitam longam sperantes de lumine sumant experimentum. Ibidem.
 Vitam sperantes longam debile ponunt fundamentum. xi. P. Q.
 Vitulus lupanar publice intrans: recte agebat. xvii. J.
 Vitulus lupanar viuente carbenâ sibi fabricant peccatorum. xviii. H.
 Vitulum labiorum nostrorum offerre deo debemus. xxx. D.
 Vituendi modus atque status certus eligatur. xij. G.
 Voluntas appetitus sensitui sic et intellectui differunt. xxxi. S.
 Voluntati deditus ratem trahenti comparatur. tr. P.
 Voluptate querentes in actibus veneris stulti maximi sunt. xvij. R.
 Voluptate in sensibus querentes quod peccent: et stulti sint. Ibidem. M.
 Voluptate querentes carnaliter lac a mammillis sugunt. Ibidem. N.
 Voluptate carnaliter Chistianus fugere debet: exemplo Christi. Ibidem. O.
 Voluptuosi fatui magni: penas maximas expectare debent. Ibidem.
 Voluptuosis eueniet quod Sampsoni. xvij. S.
 Usurarius nedum stulti: sed et homicidæ, peditores et latrones xxx. S.
 Usurarius cur raro conuertuntur? Ibidem. T.
 Usurarius similes bufoni: et inferno deteriores. xxx. U.
 Urores quidam frustra comendant. tr. Q.
 Urores libidinosi similis galline: aut equo. xi. X. et xij. D. E.
 Urores quidam quodcumque libet admittunt. xi. Y.
 Urores quo pacto custodiendi: et qui custodes? Ibidem. y. Z.
 Urorem non laudet maritus. xij. A.
 Urorem Landaulus ostendit cuidâ nudam: a quo cognita. Ibidem.
 Urores suas quidam ad adulterandum ducunt: hoc pacto. Ibidem. D.
 Urores cuiusdam dedit marito optionem: an castam aut adulteram
 habere vellet. Ibidem.
 Urores quidam occasionem ad adulterandum præbent. xij. E.
 Urorem habens fedam: in epram: aut scenâ quid faciat. Ibidem. F.
 Urores puerorum ve mortem tristari vanum est. xij. L.
 Urores habentes tanquam non habentes sic intelligitur. xvij. J.
 Urorem quidam mortuam contra fluminis cursum quesuit. xi. Z.
 Urorem alij nutrire fatuus est. xxxvi. T.
 Urores ab inhonesto ornatu mariti cobibeant. xxx. D.

Finis.

Introductorium in Speculum fatuorum. I

Dominica Quinquagesime: que erat altera Martie.

Anno domini. M. CCC. xvij.

Quid tibi vis faciam? Domine ut videam. Luce. xvij.

Euangelium primo recensuit omni die.

Dicitur cecus hic prudenter sibi visum restitui: eo quod nobilissimi mus sit sensus et multarum differentiarum ostensiuus: primo Metaphisice. Et sine visu plane miser est homo: quecumque alia temporalia possederit. Angelo Raphaeli saluati Tobias cecus: et dicitur: Gaudium sit tibi semper. respondit Tobias: Quale gaudium mihi erit: qui in tenebris sedeo et lumene celum non video: Tob. v. Significat nobis hic cecus mendicis peccatorum: utique quo ad interiores oculos cordis sui cecus: neque se neque deum sufficenter cognoscentem. Sedeat hic ad vitam: appropinquet deo: saltem se preparando ad gratiam quantum potest. Sit hoc ex naturalibus: cum generali dei influenza finem Scotus: aut speciali mortione quadam diuina finem beatam Thomam. clamat: Misere mei fili David. Et proculdubio non deerit sibi: sed stabit dicensque tibi verbum thematis: Quid tibi vis faciam? Tunc tunc responde: Domine ut videam: et te me quod cognoscam. Perijt sic videre b. Augu. in soliloquio: ubi ratio eum alloquitur dicens: Via que breuius potes. Et rident Augustus. Deus semper idem: non erit tamen nouerim me. Breuis nimirum et perfecta oratio: omnia que ad salutem sunt necessaria continens. Petit ut deum cognoscat et seruet dei potentiam: sapientiam: misericordiam et sui miseriam. Cognitio potentie generat timorem: cognitio sapientie inducit ad cordis custodiam et conseruationem: cognitio misericordie generat spem et amorem: cognitio proprie misericordie generat humilitatem. Et quid ergo deerit homini haberi tale cognitionem? Plane nihil: timor faciet eum vitare malum: custodia cor facit purum: amor sollicitat ad bonum: humilitas autem est custos omnium predictorum. Magni bonum et omnis boni initium: superius cognitio. Malum magnum et maximum malorum principium: superius ignorantia. Inde nimirum puenit periculosissima securitas: ut homo sine timore viuat: nihil de morte: nihil de inferno vel de extremo iudicio: alijque merito tremendis recogitat. inde in vitia iugiter de vno cadit in aliud: et tandem in interitum eterne damnationis cecus ruit et precepit. Utinam saperet et intelligeret ac nouissima pviderent aperientes oculos suos priusquam in eternum periret. Letet seipsum cognoscere: hoc via est ad summum bonum: hoc facit hominem timorosum: cautum: humile: declinare a peccatis: et prosequens a damnatione perpetua: que est peccatorum stipendium et regna adipisci celestia. Utilitas spectate tua non peccabis: ait Job ca. v. Dicitur in speculo hysto. li. ij. ca. cir. quod olim apud delphos scriptum fuisse legitur in vetustissima tripodis Apollinis famosissimum illud oraculum: confulenti quod ad beatitudinem pueniret. responsus: Gnoscere se autem: id est nosce teipsum. Huius autem sententie non est credendum Apollinem fuisse autorem

Introductorium

vel inuentorē: sed potius furē: furatus est em̄ eā de p̄senti loco. Idē est em̄ noscere seip̄m qđ speciē suā uisitare. Aut certe de illo loco Lantīe. carīcoꝝ. Nisi cognoueris te o pulchra iter mulieris. Egredere z abi rē. **D** Hanc autē sententiā vel potius hoc furtū Apollinis satyrus noster Ju uenalis satyꝝ 22. xi. diuinā ac celestē sententiā appellat: p̄ter summā uilē tatē que in illa cōtinet: ait em̄: Illū ego iure despiciā: Den sol̄ seb billich oder von rechs wegen verachten. qui scit quāto sublimior. Velas Qm nibus in libꝝa mōribꝝ: hic tñ idē Ignoꝝet quantū ferrata distet ab arca. Sacculus e celo descēdit gnoti se auron. Quod est dicere: stulta sciētia est z insipiens sapientia supuacua noscere necessarijs ignoratis. Quid em̄ prodest hoi scire metiri mundū z nescire seip̄m: Absqꝫ hac sciētia ni bil mortalibꝝ est uile: nihil hoibꝝ salutare. Nec in p̄mis necessaria est: etsi sola sit sufficit. docet em̄ hominē timere deū: cauere peccatū: dilige re proximū: terrena despiceꝝ z amare celestia. Nec Helinandus. Pla ne (vt ait b. Bernardus) multi multa sciunt: z seip̄s noscūt: alios in spiciūt: z seip̄s noscūt negligūt. Sed nunqđ Apollo sponte hāc ueritatē ho minibꝝ p̄futura respōdebat: Nō: sed inuite. demones qm̄quidē plerūqꝫ p̄ferūt ueritatē: z bene cōsulant hoibꝝ: nō spōce: sed inuite necessitate co acti: uidelicet a potestatibꝝ superioribꝝ sanctorū scz vel angelorū vel dei. Sicut legimus de illo demone in demoniaco habitante: quē brā Bri gida interrogauit dicens: Dic mihi uerbū dñi. Cui demon p̄ obfessum cōtinuo respōdit audire p̄lo: Brigida time deū: z timeberis ab oibꝝ. Nunqđ diabolus timoris z amoris dei potest fieri uoluntarius p̄dica tor: sed coactus hec dicebat z inuitus. Sic z Apollo aut saltē non do cendis: sed fallendū aīo sponte dictū ambigūū noscere seip̄m prulit. qđ non putabat in bonā partē. i. in argumentū humilitatis: sed in uerbē (quē admodū Macrobius fecit) accipiendū. Habetis fratres: q̄ uile sit co gnoscere seip̄m: q̄ necessariū ut aperiant oculi n̄ri: ut uideamus lumen qz in magno periculo cōstitumur qđ diu ceci manemus: iugiter claman dū ad dñm: Jesu fili Dauid miserere mei: fac uideā: aperi oculos meos uideā te: uideā me. Roga eū ut statuat te ante faciē tuā: ut uideas uirā tuā z teip̄m cognoscas. Speculū tibi exhibeat: in q̄ te speculari possis: uidere maculas tuorū defectū z miseriaz: ut inde tibi uilescas: deo te subdas: de te diffidas z desperes: z sub potēti manu dei humilieris. **F** ueritā nobis tale esset speculū: p̄ciosissimū uirū z oi terreno p̄cio maior. Q̄tēde nobis speculū hoc: z sufficit nobis: qđ nos miseri ceci illuminati miserias n̄ras z pctā cōspicere z speculari possimus. Pa z p̄stabitur quicqđ uolueris: erpone nobis uenale: z p̄cio non parcemus. Speculū hoc emere nō oportet frēs: nō lōge est a uob: sed in p̄p̄to loco. Scru rare sup̄p̄ellētē: lustra angulos domꝝ tue: fortassis illuc a te reiectū est dudū z neglectū: opertū pulueribꝝ: si tñ nō ruptū. Forsitan ais: q̄ p̄cio qđ dicit: plura habeo specula in oi loco domus mee: in cubili: in stuba: in coquina z salario: ut semp̄ p̄p̄tū sit in q̄ faciē meā p̄tepler. Mētoꝝ

in speculū fatuorum I

Itē etiā i sacco tuo aut suū paruulū circūfers pugillare siue enchiridion speculū: vt i tēplo ⁊ foro cū libuerit te speculari possis. vtiq; sed i his oib; maculas has q̄s cōmēmoras ⁊ despect⁹ p̄replari neq̄o. Itaq; d̄ q̄ speculo loq̄ris nescio: intrēdis forsitan de speculo fatuoz. Tu diristi o foro: recte cōiectas prudētissime calles: h̄ est speculū illud p̄ciosū tibi q̄z vtilē: in q̄ clarissime maculas facie aie tue videre poteris. Hinc em̄ speculū fatuoz cōmēdat: q̄ ad cognitiōē suū p̄s̄ oib; plurimū p̄ducatur h̄ iacet apd te p̄reptū sine vsu ⁊ reputatiōe. Proh dei hoimq; fidē p̄pter h̄ (in q̄s) rāta circuitiōe vsus es: horsus tār⁹ hiar⁹. Parturiet mōtes: naseet ridiculus mus. speculū fatuoz: ad h̄ ne me cōponere sua des: heccie margarita ē illa quā p̄ciosissimā appellas. Est vtiq; neq; me penitet ita dirisse. Sz audi ⁊ ignosce: si tū iniuste te offendero. Dū rigido fodiore dū q̄ritat escā: dū stupet inuēta iaspide gallus ait. Res vili p̄ciosā loco m̄ritq; decoris. Hic in sordē iaces: nil mihi messis habes. Si tibi nūc esset q̄ debuit esse repro: Quā simus sepelir viueret arte nitor. Nec tibi cōuenio: ne tu mihi: nec tibi p̄sum: Nec mihi tu p̄des: plus amo cara mi nus. Tu gallo stolidū: tu iaspide dona sopbie. Puchra notes: stolido nil placet illa leges. Intelligis me q̄ dico: habes collitūo cece: ⁊ tui p̄se oculis tuis applica ⁊ suppone: forsitā manū chirurgici horrea: ⁊ tui p̄se suau⁹ applicare nosti. Ego aut̄ itē dico: speculū h̄ depromēdū ē ex seri nūis: ne dicā et simis ⁊ puluerib; vbi hacren⁹ delituit ⁊ tacuit cōreptū: nūc aut̄ extergēdū ⁊ añ faciē oim n̄m suspēdendū: si q̄dē oi etati cōgruit oim maculas oñdit. P̄ctiosum reputatū est a bonis: rep̄ estimato: vbi Jobo ⁊ scripto: ⁊ q̄ sapiētes reputat tu nō despicias nisi desipias: ⁊ stultus sis insipiesq;: q̄n poti⁹ eo ad oia vtaris. Etsi nosse q̄ sis: speculū inuere: ⁊ dicet tibi. Etsi nosse ad q̄d natus: interroga speculū ⁊ dicet tibi. Etsi nosse q̄re tot sunt stulti: interroga spe. ⁊ di. ti. Etsi nosse q̄le gaudū sit sapiētī: inter. spe. ⁊ di. ti. Etsi nosse q̄le stultoz piculū: inter. spe. ⁊ di. ti. Etsi nosse iocūda ⁊ seria: dulcia ⁊ vitia: ⁊ vtile dulci mixtū: legito speculū. Etsi tandē nosse cursum mūdi. interroga specu. ⁊ di. ti. Nemo est frēs cuiuscūq; cōditōnis aut status: cui nō cōgruat. Dituces ⁊ paupes fatuitatis siue miserā hic cōreplari p̄it: doctis indoctisq; aptū. Nō effugit theologus: nō canonista ⁊ legista: medicus artista vel poeta. Intelligit p̄crea inductus quisq;: neq; splendor eū speculi reuerberabit. Ecce em̄ lingua n̄a vernacula theuonica (ea quā cū late in Asaria superioris Hermame surimus) cōscriptū est: depictū q̄q; imaginib; p̄ his q̄ literas legere nō nouerunt. Inuenit̄ se p̄crea hinc spirituales ⁊ secula r̄: rectores ⁊ subditi: iuuenes ⁊ senes: femine ⁊ mares: oēs rādē cuiuscūq; artificij ⁊ negociatiōis. Nimirū q̄ cōmune oim artificij hic rāgē in q̄ se exerceēt etiā oēs opifices. Et q̄d illud est: fatuitas: Irrēwerck das triben alle bant werck. Da mihi opificē cuiuscūq; artis qui nō im miscet stultitias. Et quid sunt q̄o curiositates: dolositates fraudes: auaritie: ⁊ alie similes diffo: mitates que ab opificibus cōmūtuntur:

B
D
Versus

J

R

Introductorium

quod stultitiae: saltem effectus: quibus non formaliter. Itaque cum a te quisquam inquisierit: quid predicabit aut predicat doctor noster: Responde audacter cuiusque et cuiuscumque status predicat et predicabit: de tuo arrificio: quod si peccet rit queris et quod est illud arrificio: was bärwercke Responde: Es ist narren werck. Quid multa: auriculas asini ovis habet. Et ovis habet mendaciam: et non iustificabitur in conspectu domini ovis viuens: et non est qui faciat bonum non est usque ad vultum. Habes ecce materia: habes et utilitatem huius speculi. Non ergo contemnendum: sed circumspectum: in eo se contemplandum: ut teipsum cognoscas. Plato (ut Flavianus historiographus refert: et habet in Politica. li. viij. ca. xij.) faciem suam sepe videbat in speculo: non curiositatis vel compositionis gratia. sed ut videret quantum peregrinatio studij seruo: acumen spiritus: peccatus carnis: de naturali statu mutasset faciem inditior: ut seruaret ac releuaret naturam: ne labore inuetera diuina corrumperet. Si sic Platonem pro sue nature releuatione speculum frequenter inspicit: cur non tu panem et mortem compositione in speculo hoc in faciem anime tue speculareris: Apertum plane quod diu in hac vita sumus peregrinantes cum Platone: ut etiam speculariter non a speculo: sed speculo viuamus. Quoad modum in hodierna epistola inuenit: et si ad alium sensum. Videmus nunc (ait apostolus) pro speculum in enigmate: tunc autem faciem ad faciem. Nondum in speculo fidei respectu dei: sed in speculo scripture et moralium doctrinarum respectu nostri. ut sic iuxta orationem beati Augustini superius tractata noscamus deum pro fide catholica: et nos ipsos pro moralis doctrina. Llamat cecus et illuminari petit a domino: ut se et deum speculetur: et ita factum est. Unde ipse in laudes domini eum magnificas prouipit: sed et ois plebs dedit laudem deo. Ita futurum et ego spero. Multi sunt timore qui floccipendunt speculum hoc et me: quod ipsum predicatum ire statuo: quoad modum deo concedere quarta feria dicebat. Sed ita tamen confido quod eueniet: quod post finem predicationum harum et clamorum multi ex cecis animo illuminati deum magnificabunt: et ipsi qui prius contradicebant et increpabant cecos clamantes etiam ipsi laudem dabunt deo. Qui est benedictus in secula. Vbiustus dominus.

Feria quarta Linerum.

Non recipit stultus verba prudentie: nisi ea dixeris que verant in corde eius. Proverbiorum. xvij. Euange. Matthei.

Secundo datus occasio verbi propositi dicere primo quod sit sapiens. Secundo quis insipiens: et quod differentia inter stultum et fatuum. Tertio que sint illa verba prudentie que stultus non recipit. Quantum ad primum: quod ait sapiens: Respondeo breuiter post doc. scem scda scda. q. xlv. dimissis multis acceptionibus quas tangunt doctores: precipue Holkor sup libros sapiencie. et Jo. Buridanus. vi. ethicoz. Quod sapiens homo est qui ita dispositus est: quod potest habere rectum iudicium circa diuina conspicienda et consolida Importat enim sapientia quandam rectitudinem iudicij secundum rationes diuinas. Nam secundum primum in primo meta. Ad sapientem pertinet considerare causam aliter

in speculū fatuorum.

I

simā: p quā certissime de alijs iudicat: 2 fm quā omīa ordinari oportet
Et capiam⁹ simile in artib⁹ in medicina 2 architectura: vt b. Thomas
crēplificat. Ille appellat⁹ sapiens medicus vel architectus qui cognoscit
causam altissimā in medicina siue architectura: 2 p eā potest de omnib⁹
que sunt illius generis: scz medicine siue architecture iudicare 2 ordina
re. Itē in economia sapiens paterfamilias: qui pacē sue domus inten
dit: vel si alius sint est vltior: 2 fm exigentiā hui⁹ ordinat oīa. Sic
politicus: qui pacē cōitatis intendit. Hi appellant⁹ sapiētes nō simplici
ter: sed in hoc genere. Ille autē simpliciter dicit⁹ sapiens q cognoscit cau
sam altissimā simpliciter que est deus: in quātū p regulas diuinas oīa
potest iudicare 2 ordinare. hunc gnomonē adhibet in iudicādis actib⁹
ad hoc crēplar respicit: inde depingit: ad hoc lumē videt 2 discernit oīa
Manent alijs sapiētes in suo genere citra has regulas: pura qui solū bo
nū reip. tēporale respiciūt: nō curantes si sit fm regulas diuinas vel nō
sapiētes igit nō sunt simpliciter. Sed qris: Et vnde puenit hoi recti
tudo talis iudicij? Dico q ex duob⁹. Primo ppter pfectū vsum ratiōis
Alio mō ppter quandā cōnaturalitatē ad ea de qb⁹ est iudicandū. Sicut
verbi gratia: de his q prinēt ad castitatē p ratiōis inquisitionē recte iu
dicat ille q didicit sciētā morālē: sed p quandā cōnaturalitatē ad ipsa
recte iudicat de eis is qui habet castitatis habitū. Sicut circa res diui
nas et ratiōis inquisitione rectū iudiciū habere prinēt ad sapiētā q
est virtus intellectualis: quā habet theologus 2 metaphysicus bon⁹ vel
malus. Sed rectū iudiciū habere de diuinis p quandā cōnaturalitatē
ad ipsa prinēt ad sapiētā: q est donū spūscū. Sile de medico 2 egro
to: quoz vteroz nouit morbz: sed hic p cōnaturalitatē: qz eū parit. ille p
suā ratiōē 2 habitū intellectiū scz medicine artē: sic in pposito. Sic di
cit⁹ de Hierotheo: q pfectus fuit in diuinis nō solū discēs: sed 2 patiens
diuina. Hec autē cōpassio siue cōnaturalitas ad res diuinas sit p char
tatē: que quidē vnit nos deo: fm illud. i. Loun. vi. Qui adheret deo
vnus spūs est. Sed nunquid hanc sapiētā oēs boni christiani habēt? **D**
Respondeo q sic: qz sinatura nō deficit in necessarijs: multominus grā.
Unde prima Joan. ij. Unctio docet vos de omnib⁹. Oēs ergo q sunt
in gratia 2 charitate ex illa vnione ad deū p charitatē tantū spariunt de
recto iudicio tam in cōtemplatione diuinorū qz etiā in ordinatione rez
humanarū: fm diuinas regulas quantū est necessariū ad salutē. Tēū
est q quidā altiori gradu pcpitū sapiētie donū: 2 quantū ad cōtrēpla
tiōē diuinorū in quantū scz altiora quedā mysteria 2 cognoscūt 2 alijs
manifestare possunt: 2 etiā quātū ad directionē humanorū fm regulas
diuinas: in quātū possunt fm eas nō solū seipso: sed etiā alios ordina
re. Et iste gradus sapiētie nō est omnib⁹ cois habentib⁹ gratiā gratiā
faciēt: sed magis prinēt ad gratias gratis datas: quas spūscū distri
buit prout vult. Habes itā qd sit sapiēs ¶ Circa secundū qris: quid est

A ij.

Introductorium

insipiens: Et quomodo differunt stultus et fatuus: Respondeo breuiter post bñ Thomā: q̄ ille est insipiens: qui nō pōt id q̄ sapiēs: puta scđm regulas diuinas iudicare de rebus: ipsi sunt falsi rerū estimatores: magna estimat parua: et contra: mala que sunt bona: et contra. Et que est differentia inter stultū et fatuū: Respondeo talis qualis inter cecurientem et cecum: inter surdastrū et surdum. Nam stultus est qui habet sensum bebitatū: stulticia q̄quidem importat hebetudinē cordis et obtusionē sensuū. Nomen em̄ stulticie a stupore videtur esse sumptum. Unde Isido. dicit in libro Etymo. Stultus est qui ppter stuporē nō mouetur. Sed fatuus est qui caret sensu iudicandi. Fatuitas enim importat totaliter spūalis sensus priuationē. Et (vt dicit Iulianus) qui plene insipiens est: et tractū est a sapore ciborū: qui cum non sapiunt: fatui dicunt. Vel fatuus a furore quodā: vt vroz Fauni q̄ fatidica erat: dicta fatua vel fatuus a fando (vt dicit donatus) q̄ inepta loquatur. Et ab insulso differt: quia fatuus est verbis et dictis: insulsus corde et animo

S Opponit itaq; stulticia sapientie sicut cōtrariū. Fatuus autē sicut pura negatio: sapiens enim vt dicit Isido. dicitur est a sapore: quia sicut gustus est qui ppter stuporē non mouetur iniuria siue ad dolore vt etiā Isidorus dicit: cum tñ hoc sit potius sapientia spūalis: vt dicit Grego. x. Moral. Respondeo scđm b. Thom. q̄ nō moueri iniurijs dupliciter cōtingit: q̄q; quidē ex hoc q̄ hoi non sapiunt terrena: sed sola celestia. Unde hoc nō pertinet ad stulticiā mūdi: sed ad sapienticiā dei. vt Gregorius ibidē dicit: quādoq; autē cōtingit ex hoc: q̄ homo est simpliciter circa oia stupidus: vt patet in amentibus: qui nō discernūt quid sit iniuria: et hoc pertinet ad stulticiā simpliciter: et tñ de secundo.

I Circa tertiu queris: et que sunt illa verba prudentie que nō recipit stultus: Dicit illa sunt ostensiu sue stulticie correctiu et reprobatiua: verba hec que sunt in hoc nostro stulticie speculo cōscripta: hec abijciunt et cōtēnēt. Et inquit: nō sunt latina: predicat theutonici: fatuitatē cōtinent: Es ist narren werck. quo ad materiā sapientia p̄dicare deberent: nō decent hec doctorē in theologia. Ut qd nō congruit nomini suo: sunt ne he cōtentiones doctorales: Sunt plane doctorales: sic loqui doctori congruit: imo bac misera tempestate necesse est. Haruulū pusionem: femellam puellam iubet mater astare speculo. Age inq̄r sordea. wol an du wuost kum̄ bie bar: specularē te in speculo. Nouit nimirū mater pusionis maculas et scabiecm: priusq; ante speculū eundem constituar: sed vt pusionē salubri cōfusione confundat: speculū producat. Ego insipientia mea dico: speculo hoc nō indigeo: quasi sine eo p̄dicari nō possim et vitia detestari: et laudare virtutes: sed ppter vos ipsum produco: vt in ea

in Speculū fatuorum.

I

facies vras speculemini. Facit tabulā magister discipulo paruulo: ele-
 menta A b c incipit: puero tradit: z ego itidem facio: oibus fieri velle
 oia: vt oēs lucrificerē. Balbutit nutrit z frāgit yba: vt infantulo cōde-
 scedar: quod etiā Hieronim⁹ facere nō erubesceret. Est hic in hoc spe-
 culo vcris moralis: subfiguris: sub vulgari z vernacula lingua nra
 theutonica sub verbis sil'itudinibusq; aptis z pulchris: sub ritibus
 quoz cōcinnis z instar cymbaloz cōcinnitib;. Hic calix vini meri ple-
 nus mixto ex vtili z dulci: hic in carino depicto cibus delicatus. pponat
 z regius. Hec igit' pfero vt saltē sic veritatē sub typo z mō per oia vob
 cōmensurato capiatis: quā alias forsitā horreretis. Sic medic⁹ pillu-
 las amaras sub dulci sirupo āministrat. Et ferrū (vt in Sen. legim⁹)
 in spōgia suauī delitescens vlceri vitioz infigit. Medicū autē cū regis
 filiā curare deberet: nec sine ferro posset: dū tumentē māmā lenif' fouit
 scalpelli spōgia tectū indurisse. Repugnasset puella remedio palā ad-
 moto: eadē q; nō expectant doloze tulit. Hec Sen. in sine libri de tra-
 mētiō: si nō hūc modū Nathan circa dauid (cū eū sup adulterio obiur-
 garet) obseruabit: parabolā de oue z paupe corā eo depingēs. Hec pla-
 ne officia doctorū: vt vtile misceat dulci: quē admodū docet Marit⁹. Et
 ita obseruauit Esop⁹. Et rillus: z alij cōplures: vñ a doctis merito lau-
 dant. Sed ais forsitā: Esopi z poetaz bē: vt imaginib; z figur' vtant:
 nō theologoz: nō moralū. Audi i p'mis p te Senecā in epla. lxi. q' icō-
 pit: Magna. Inuenio inquit imagines quibus si quis nos vti vetat:
 z poetis illas solis iudicat esse concessas: neminē mibi videoz ex anti-
 quis legisse: apud quos nondū captabat' plausible oratio: illi q' sim-
 pliciter z demonstrāde rei causa loquebant': parabilis referri sunt. Quas
 etis nostre admitticula sint: z vt dicentem z audientem in rem presentē
 adducant. Ecce Senecā stoicum rigidum z acrem parabolā z imagi-
 nes: nedū in moribus admittentē: sed z necessarias esse asserentē. Sed
 quid ad nos ais: de stoicis gentilibus: Accipe ergo christianos fideles:
 imo christū ipsū caput christianoz: qui nō solū parabolā app' z obar z
 eis vltus est: sed etiā nunq; sine parabolis loquebat': verba sunt euange-
 liste Marc. iij. Multis parabolis (inquit) loquebat' eis verbū: pro-
 ut poterat audire: sine parabolis autē nō loquebat' eis. Habes primū te-
 stem omī exceptione maiorē. Audi christianū nostrū Jannē. Quid sibi
 volūt inquit (z loquit' de parabola spicaz flauescētū: quā tulit dñs de
 Samaritania) quid inquit sibi volunt he translationes quib; nō hic tan-
 tū: sed per totū vñ euangeliū. Itidē z pphete plurimū hīs vti assolent:
 quā nā hoc gratia: Neq; em' temere spiritus sanctus ita instituit: duabus ra-
 tionib;. Primū vt significātius loqueret': z magis ante oculos poneret
 Mens em' familiarū rex imagine concepta: magis suscitaret: tanq; ia
 pictura rem ipsā magis amplectit': deinde vt iocōdior esset narratio: z
 diutius aio imoret'. Non em' tam facile sentētia capis: neq; ita trahit au-

Introductorium

ditoy multitudinē: vti rerum narratio: et per ea maxime: quoy periculum fecimus: descriptio: similitudo quoq; multa presertim sapientiam. Habes ecce Christianū: vtilitatē parabolā tibi ostendentē: et iam audisti: quia prudēs ille et fidēlis cōcionator. Christus dñs: nunq; in mediū populi sine hoc parabolā speculo prodierit. Ego autē quia Christi et sanctorū eius in hoc imitator sum: mordeo: quia doctrinā hāc vniuersis vtilē sub figuris et metaphoris: vulgo traditā: predicō reprehendo. **Z** et quā indigna statu doctorali faciā insimulor. Sed dicent: non est hoc quod male nos habet: quia in parabolis loqueris: sed quia libellū Theutonice conscriptū populo predicās: hoc est quod stomachū nostrū mouet. Nos latinos codices dicās et scripta doctorū sanctorū recitam? Nec illi obijciūt: quasi in speculi huius libello nō sint doctorū sanctorū scripta et sententię: cū tū ex his sit referissimū. Vole rogo et reuolue: et vide si quid in eo contineat quod non consonū sit scripture sacre: sanctorumq; doctorū sententijs: quidq; non sit p̄fide: spe: et charitate: alijsq; virtutib; gignendis: nutriendis: p̄ficiendis: vitijs deniq; et peccis vitandis extrudendisq; apertissimū. Eterū quod speculū hoc vulgari sermone cōscriptum esse inficiaris: et ideo non predicandū: frivolum vtiq; est. Inuquid quia Biblia in Theutonica lingua traducta est: ideo theutonice Theutonice predicanda nō est? Habēt Hebręi hebręa: Ungari ungaricā: bobemitanam Bobemita: et tū singulis sue lingue p̄dicant biblie. Et nos ita de stultorū speculo facientes: criminādi non erimus sicut nec illi. Predicauit Joānes Chuso tom? grece grecis ex grecis grecorū vulgo: homeliāsq; suas grece scripserit reliquit. Loncionari sunt latine Leo: Gregorius: et Augustinus vulgo: quia latina lingua tūc p̄culdubio erat vulgaris: et taliter scriptas reliquerūt homeliās. Si quis ergo theutonice cōscripta et dictata: vera orthodoxa catholica: nō ex latine lingue ignorantia: sed ab simplicitate p̄descendendū p̄dicauerit: nō hoc ad ignominā sed gloriā cedere debet: neq; inficiari sed laudari. Sed sciens scio: in quoy ventribus bestomachatiōes suboriant: plane corū quod non erubescūt se publice iactare quā latinos codices p̄dicent: et nō Theutonicos: indeq; se putant glorificatū iri: si alios p̄ferim huius speculi stultorū p̄dicatores in gloriosos et cōtempribiles effecerint. Sed a desiderio suo frustrati sūt: et conatus eorū in cōtrariū versus est: quippe quod quātomagis conati sunt obfuscare tanto maiori splendore speculū refulsit. Cūq; latini esse apparere voluerunt: tanto eorū imperitia magis est detecta. Mentiar si nō vnū ex illorū iactatorū caterua his aurib; cōcionantē audierim: cumq; hunc versus Psalm. xc. Quoniā ipse liberauit me de laqueo venantiū: et ponere gestiret: a laqueo venantiū inquit. Non den vergiffendē stricken. Nesciens quod inter venantiū et venantiū discriminis esset. Nedum autē semel eiusmodi interpretationib; sed alijs sexcentis similib; et dissimilib; vsus eum fuisse crebro audiui? nihilominus tamē se latina

in Speculū fatuorum.

I

predicare: alios vero theutonicū: corā populo impudenter iactare non
 cessantē. Et cui aprabim us generationē hanc: Sptemimirū paruulo in **B**
 scolis oscitanti: partēq; certā: sibi in donato per ludi magistrū assigna-
 tam: enitius anxia sollicitudine: timore ⁊ labore memorie sue cominen-
 danti: quartus eandē memoriter hora deputata recitare sciat: quāuis
 nihil eoz que recitaturus est intelligat. Sic profecto nostri latinitatis
 factatores: dum ad plebem fuerit cōcionandū: sententias sanctorū patrū
 aut Bible: verbū ad verbū: more anserum: guttatim inbibunt: eadem
 quoq; verba coram populo instar ciconiarū rursus euomūz recitant:
 integre quidē. At vbi ad interpretationē boni latini sermonis quē hau-
 serunt: ventū fuerit: ex bonis malos: ⁊ ex veris falsos vtrūq; faciunt: ⁊ ve-
 nantū pro venenantiū exponunt. Quo fit: vt populus putans verū esse
 interpretem qui falsus est ⁊ infidelis: falsas pro veris sententijs insinuat
 Taceo q̄ dum ex pprijs loquendū fuerit in publico aut privato sermo **L**
 ne: nihil propriū: nihil culti: vel neruosi: nihilq; pregnantis de ore eorum
 procedit. sed nescio quid languidū: enerve: hispidū: imo barbarum: qđ
 neq; latinū neq; theutonicū: sed vtrūq; ⁊ neutrum esse iurares. solent ob-
 latrare: qđ etiam a regulis pueroz quas grāmaticales appellant erro-
 bitare: ⁊ anomalū esse grāmaticozū ambigit nemo. Quale est illud eoz
 latinū quo vniuntur etiā dum sederint in sede maiestatis sue: in doctora-
 lis cathedra lecture: locaq; argumentationis distribuūt. Ela inquit
 primū locū arguendi habeant illi: deinde secundū locum alij: tertiu aut
 locū sequentes: ⁊ sic deinceps. postea aut omnib; dabitur locū arguendi
 Ecce habes eoz loquendi ornatū: latinitatē ⁊ Grāmaticā: omnib; da-
 bitur locū arguendi. Hosce Titos Livios lacteo eloquentie fonte ma-
 nantes. Hosce Plautos quoz ore si dii loqui vellent loquerent. Hosce
 Tullios latine eloquentie principes. Habemus nostri speculi stultozū
 Theutonicū: eiusq; predicatorū emulos sapientissimos: qui eosdē super
 latine lingue ignorātia notis ignominie inurere seseq; glorificationū ire
 nituntur. sed hec baccenus. Quos hec apologia tangit fratres ignosci **D**
 te mihi rōgo: quia insipiens factus sum: vos enim cogistis: plane ver-
 bis non assentio: sed longe mihi alia mens est: adduci enim nō possum:
 vt speculū hoc credā ex officina stulti prodire potuisse. Neq; eos qui id-
 ipsum predicant: ob hoc reprehensibiles fore: sed laudandos: q̄ malunt
 aliena bona vulgariter ⁊ humiliter pro audientū vtilitate depromere
 q̄ propria mala tactanter latine (modo quo dictū est) ostentare. Dicā **L**
 igitur (vt redeam vnde digressus sum) speculū hoc fatuozū est: nō quia
 factus in eo fatua dixerit: sed quia fatuitatē reprehendit: a fatuitate ab-
 ducit: ad sapientiā ⁊ veritatem dirigit. Que em̄ in eo contenta sunt ve-
 ra sunt: veritate subnixa naturali: diuina: canonica: ⁊ legali. Inde est
 q̄ non sapit stultis: quia verba sunt prudentie. Non sapit animalis bo-
 mo ea que sunt spiritus: sed videret stulticia. Quid multa? Ad tri-
 bulos asinus semp sua somnia vertit. Et lupus cū eū doceret magister

Introductorium

suus syllabare pater: et diceret pater. appone a gnel. subiungit: Schoff
ber. 7 unde hoc: quia ita versabatur in sua fantasia. Et gallo seges ia
spidis non placet quā in stercore reperit vs pilo: i sermone dictū est. Ita
vt verum sit quod dixi verbo thematico: Non recipit stultus verba pau
dente: nisi ea dixeris que versantur in corde eius. Ratio est: vt ait Ly
ra: qz sibi desipiant p'opter habitum oratorū. Sed quid mirū q' mibi
be oblocutiones accidunt: 7 abijciantur verbo sermones 7 cōdionatio
nes mee. Lūtidem: 7 ipsi huius speculi ficto: i similia acciderint: quē
admodū 7 in fine prologi quem pre manibus habemus: legere vos ipsi
vel audire poteritis. Sed non nouū est fratres: ante hac similia expe
tus sum in multis. scitis qualis mustratio fuerit cum de morte gestirē
predicare: nemini placuit. Et quid nobis (dicebant) de morte nouim
mori: sed qualiter exitum habuerit: 7 cū quali fructu 7 affectu materia
finita fuerit: vos ipsi nouistis. Idem super publicatione libelloz im
pressoz: super arte moriendi 7 cōsistendi modo: inicum dissimile: finem
autē op'atum. ita 7 hic spero euenturū. Sciebā ego fratres: quia mor
postea q' speculū in mediū producerē: affucuros qui lutum projicerent
in id: oze 7 in manibus in id impingerent: nimirū vt fatui. Itar sapiens an
speculum 7 se speculatur: q' si deprehenderit maculā abstergit. Fatuus
autem 7 puer manibus 7 oze impingit: 7 speculo rupto leditur in oze:
7 sanguine crueatur. Sra o frater ante speculum: caue ne impingas
vt fatuus ne confringas: alias si senseris puncturā testari: in aur frago
memoz: scias quia sicut fatuus merito talia parieris: intellige quia dī
citur Proverbis. x. Sapiens corde precepta suscipit: stultus ceditur
labijs: plane cederis labijs si in speculum inpegeris. Noli cōtemneret
ne tu contemnaris. Homines te cōtemnūt (ait quidam pbilosopho cui
dā) 7 pbilosophus: Et illos asini inquit: sed nec illi asinos nec ego eos
euro. Non cures frater: habeo a doctis consiliū id predicandi sicut
fictor: fingendi: quoz consiliū prefero tuo: fatue. Noli condēnare prius
q' audias. nolli projicere 7 abijcere nucē vt simia: nondū gustato nucleo
p'opter corticē amara. Audi 7 postea proba vel reproba. sed spero: qz
cecus clāmans: illuminatus in speculo fatuozū iam non cecus: sed vi
dens magnificabit dominū. Et omnis plebs laudabit. L'ultum Je
sum qui est benedictus in secula Amen.

Feria quinta post Esto mibi. Prima die Martij:

Sultozū infinitus est numerus. Eccles. Euāgelij.

Da est: vt scriptores libris suis titulos superponant: qui sub
breui cōpendio oratorijā materialibz expriment. Aliqñ etiā
causam efficiētē: finalē 7 formalē vl alterū illoz: q' finis elu
cescat quid liber cōtineat. Unde titulū a tytan greco q' latine
sol est: asserant esse dictū: q' libzū illuminet 7 materiā ei⁹ re patefaciat:
quia nō desint q' dicit: a cito lituo titulū esse dictū: q' idē libros suos:

certis distinguerit titulis. Sed vnde cūq; dicat: parū refert dū sciamus qd significet. Habet et nrm speculū titulū suū: quē legēsi placet in fronte libelli: cōplectentē causā finalē: vtiq; honestā et vrile christianāq;. Causam deniq; efficientē: vtiq; scz doctrī vtriusq; iuris doctore. tā mihi imppere nō poteris: o emule: qd superiorib; anis: qz pdicauissem dicta mentē rustici cuiusdā: habes ecce dicamē doctoz; docti: infas gentē: quip pē q in hac vrbe Argētinen. genit^o sit: et alius. Porro de causa mgtēriali multa tā bis dieb; dicta sunt. Ceterū causa formalis: q̄ ē in libelli distinctōe et pcessū per ritmos et figuras et faruoz; turmas: de se patet: vltra centū sūt collegit: quas indies pducere intēdo. Sed neq; oēs collegit. Neq; ego oēs pducere admittar. Quis enim tā stultus vt stultozū numerū: q̄ infinit^o ē: iuxta verbū rēmatīs enumerare vellet: Crastina sūt primā turmā pducemus. Et sic cōsequēter scdm ordinē alias. Nūc sūt vtro me ad questionē heri ppositā: et ad solucndū hodie referuatā. Fuit autē bec q̄stio: vtrū etiā stulto sit pctm̄ sua stulticia. Sed ais: stulta ē bec q̄stio: q̄s em̄ dubitat quin nō sit ei pctm̄: sunt multi stulti natura et pctm̄ autē (salte actualē de quo loqmur) in nob nō puenit a natura. Itē oē pctm̄ est voluntariū: sed stulticia nō est voluntaria. Itē stulticia nullo pcepto diuino opponit: omē sūt pctm̄ opponit alicui pcepto diuino: vnde de ergo bec q̄stio stulta. Nō est frater questio stulta: quis argumēta q̄ pducis: apparcat cōvincere: stulticiā pctm̄ nō esse. nihilominus ē in cōfrariū verbū Salomonis: Prover. i. vbi dicit: Prosperitas stultozum pder eos. Vbi innuit q̄ pctm̄ sit stulticia: qz ducit ad pditionē: et ergo ē bona questio. Respondeo tū post doctore scdm. q̄. ij. q. xvi. ar. ij. p distinctionē: q̄ stulticia ex duobus pot. puenire. Primo ex dispositōe naturalī sicut patet in amentib;: et talis stulticia nō est pctm̄: et curia: p̄p̄ ea q̄ sbiectiū: qz nullū pctm̄ puenit in nob a natura. Illi autē habēt stulticiā p̄tēnsus in iudicādo circa altissimā cām: q̄ est finis vltimus: et summū bonū: partūnt a naturali dispositōe: q̄ tales sunt a natura non sunt p̄tēnsus: sed supportā di tanq; mēbra infirmiora. Saluabunt illi p̄ fidē ecclie: q̄ eis in baptismo p remissōe pcti origināus sufficit. Malefaciūt q̄ eos verat et cōcēnunt: cū nō sunt (vt p̄sumit) in ḡa qz rite baptisati et peccare mortālē amōgo nō possunt cū nō habeāt plene vsunt ratiōis Vñ dicit qz Sarraceni mirū imodū tales naturat; stultos venerentur Sūt igit in ḡa: et eu forsitā i pctō mortālī: p̄eamit? dei: tu inimic? ille fili? regni: tu pdictōis. puto grauit eos peccare q̄ tales inducūt ad blasphemias dei: vñ ad alios act? q̄ de ḡne suo sunt mali et pctā mortālī: qz quis stult? ille nō peccat: ts tñ q̄ eu iudicit puto peccat Sed p̄: nō iduco eū ad peccandū mortālē: qz nō pot peccare vt dixisti: q̄ neq; ego pecco. Rūdeo: quis eū nō inducas ad peccandū mortālē: inducis m̄ eū ad id faciendū: qd de genere suo est actus peccati mortālī: scdo sufficit quia cōsensus qui fatuo nō est: in te est: ergo peccas. Sed cōtra ais: ego nō cōsentio in actū pcti mortālī: qz actus ille quē facit non est peccatū

Introductorium

qz nō est actus humanus: qz nō pcedit a libero arbitrio: igitur Respon-
deo sicut prius: qz si nō placuit respōsio bec: quere aliam: ego nihil diffi-
nio: vide Alexandrū de Bles. et in tractatu de tēperantia Martinum
magistri de pollutione. Scdo puenit stulticia ex hoc: qz imergit homo
sentium suū rebus terrenis: ex quo redditur sensus eius ineprius ad per-
cipiendum diuina: scdm illud. i. Lozin. .ij. Animalis homo non perci-
pit ea que sunt spūs dei. Sicut etiā hoi habenti gustū insectū malo hu-
more non sapiunt dulcia: z talis stulticia est peccatū: de illa dicit sapi-
ens Proverb. i. Prosperitas stultoz perdet eos Sed ais: si peccatū est
talis stulticia quō hoc est: cum neqz bec stulticia sit voluntaria: sicut nec
naturalis: Nemo enim etiā quantūcūqz animalis sit z stultus: vult stul-
ticiā: Rñdeo: qz quis stulticiā nullus vult: vult tñ ea ad que consequit
esse stultum: z quid illud est: hoc est: quod vult abstrahere sensum suū a
spūalibus: z immergere terrenis. Et idem cōtingit etiā in alijs peccatis.
Nam luriosus vult delectationē: sine qua non est peccatū: quis non
simpliciter vult pctm: veller enim frut delectatione sine peccato. Et cō-
tra qd̄ preceptum est bec stulticia: vbi prohibetur hoc peccatū: Rñdeo
scdm Tho. ij. ij. q. xvi. ar. ij. qz in Deut. ca. vi. vbi dicitur: Erunt verba
hec que ego precepto tibi in corde tuo: z narrabis ea filijs tuis: z medi-
taberis sedens in domo tua: z ambulans in itinere: dormiens atqz con-
surgens: z ligabis ea quasi signū in manu tua: eruntqz z mouebunt in-
ter oculos tuos: scribesqz ea in limine z ostijs domus tue. Ecce bec tria
precipiuntur circa scientiā z intellectū siue sapientiā: scz primo accep-
tio ipsius: secundo eius vsus: tertio cōseruatio ipsius. Primo precipit
acceptio sapientiē: que fit per doctrinā z disciplinā. Et verūqz precipi-
tur cū dicit: erunt igitur in corde tuo: qd̄ pertinet ad disciplinā: pertinet
enim ad discipulū vt cor: suū applicer bis que dicunt. qz vero subditur:
Et narrabis ea filijs tuis: pertinet ad doctrinā. Scdo precipitur vsus
scientie vel intellectus. Et hic vsus est meditatio eozū: que quis scit vel
intelligit: z hoc precipitur cū dicit: Et meditaberis sedens zc. Sed di-
ct̄: quō meditatio eozū q̄ ad sapientiā z intellectū pertinet: possit esse
in dormiēdo: quū deniqz in itinere cū per occupationes extraneas in-
pediatur: Rñdeo: qz hoc preceptū nō est sic intelligendū: qz homo dor-
miēdo meditet de lege dei: sed qz dormiēs: id est vadens dormiēs: de
lege dei meditetur: quia ex hoc etiam hoies dormiēdo adipsi scuntur
mellora santasmata: scdm qd̄ pertransunt motus a vigilantibus ad
dormientes: vt patet per Philosophū. i. Lebico. Similiter etiā man-
datur vt in omni actu suo aliquis meditet de lege: non qz semper actu
de lege cogitet: sed qd̄ omnia que facit scdm legem moderetur. Ter-
tio precipitur cōseruatio: que fit per memoriā: in hoc qz dicitur: z liga-
bis ea zc. per que omnia iugem memoriā mandatorū dei significat:
ea enim que cōtinue sensibus nostris occurrunt: vel tactū sicut ea que
in manu habem: vel visui: sicut ea que ante oculos mentis sunt: z inue-

in Speculū fatuorum II

vel ad que oportet nos sepe recurrere: sicut ad hostiū domus: a memoria nostra excidere nō possunt. Et Deuter. iij. manifestus dicitur: Ne oblitiscaris verborū que viderunt oculi tui: et ne excidant de corde tuo cunctis diebus vite tue. Et hec etiā abundantius in nouo testamento: tam in doctrina euangelica q̄ apostolica mandata leguntur. Ecce quomodo debent circumferri precepta vt in lumine scribant̄. Reprehendatam picturas nostri speculū: que nihil aliud q̄ dei precepta p̄ferunt. Quis vltimo: si stultitia talis est peccati: quando ergo peccat stultus videtur q̄ iugiter et indefinenter peccet: quia semper stultus est. Est hic difficilis punctus: qui maiori tempore ad discutiendū egeret q̄ sit p̄sens hora. De peccatis scilicet omissionis vide beatū Thomā. i. q. lxxi. ar. v. et docto. circa. ij. sententiā dī. xli. p̄cipue Sabiel. in. iij. dubio. Sed vnde prouenit hec vltima stultitia voluntaria potissime? Respondeo vt dixi: q̄ ex immersione quozumlibet terrenozū: maxime tamen carnaliū. nam maxime sensus hominis immergit̄ ad terrena per luxuriam: que est circa maximas delectationes: quibus anima maxime absorbet̄. Ideo dicit stultitia esse luxurie filia. Unde et dicit̄ Proverb. vj. Statim eam sequit̄: scilicet meretricem. Ignoras q̄ ad vincula trahatur stultus. Et Thamar dixit ad Amōn fratrem suū volentem eam stuprare: Noli facere stultitiā hanc. ij. Regū. xij. Laueamus fratres charissimi: ne animū immergamus terrenis: sed celestibus: ne stultifiamus? sed sapientes: p̄cipue in lutū et paludē (in die kotlachē) luxurie. Que reuera fatuissimos facit homines: omnia diuina posthabētes. Quales vtiq̄ hi sunt qui besterno die in contemptū ecclesiastice cerimonie de cinerum receptione in signum humiliationis nostre institute circumferunt pannū cinerarum circumferentes in pertica instar verilli: quasi contra christianas sanctiones imp̄ssime crecte inter feminas quibus stipari erant incedentes. Proh pudor in tali die pro humiliatione instituto talia circumferre. Et per eos qui p̄mi esse debebāt in sapientia: nō tunc neq̄ solū: sed senes: nō plebei tantū: sed nobiles quoq̄ de senatu. quodq̄ turpius est quidam ex ipsis scilicet prelati. Non sunt hec opera sapientum: sed vtiq̄ fatuorum. Veniēt dies et penitentiam ageris: quicūq̄ tales estis: super peccatis vestris. sed sero valde: dum nihil proficiet in inferno. Rogemus etc.

R

R

Feria. vi. post Esto mihi. Secunda die Martij.
Stultorum infinitus est numerus. Eccl̄. i. Euangeliū.

Mitratorum

S Rima turba stultorum est: Mitratorum sine birretatorum (Gebübe narren; buoch narren; bübsta narren; biretles narren) doctores: qui mitrati incedunt: indocti tamen: in multitudine librorum gloriantes: nihil aliud de doctore quam nomen et libros habentes: non autem de illis loquitur doctoribus: aut alijs viris bonis: qui libros habent sibi commensuratos et utiles: aut talibus vniuersis: necessarij enim sunt libri: et vulgatum dictum est: Haurit aquam cribro qui discere vult sine libro. Quanta laude digni sint scriptores: et collectores: cultoresque librorum studiosi:

ad vsum & finē rationabilem : qui nosse voluerit : legat dñm Joan. de
Berfon in tractatu suo de laude scriptoz. Legat dñm Joan. Tritemiū
abbatē Spanhemēsem : legat Philibiblo dñi Richardi Dilmenei
epi. Nec obstat q̄ br̄s Bernhardus interrogatus : vnde tanta scientiā
quā habebat didicisset. R̄sdit : Quercus & fagi me docuerūt. Hoc em̄
verū erat : sed nō sine libris : vt ibidē dicit Berfon. Itaq; de his libris et
eorū vsoribus nō loquimur : quippe q̄ nō facti sed sapientes merito sint
reputandi. Sed de his & alijs q̄busdā annexis sermo est : q̄ in multitu-
dine librozū p̄ciositate aut pulchritudine gloriā : sicut in alia suppellect
li & inde se magno reputare volūt. Sed ais quomodo hi ab illis dis-
cerni poterūt : dicoq; nolis septem quas scdm ordinem accipito.

¶ Prima nola est : libros multos coaceruare p̄pter gloriā inanem au-
cupandā p̄pter gloriā inq̄ scientie v̄l quasi alterius suppellectilis : & bec
est principalis nola huius turbe : alie sunt solū annexe. Hac nola **Se-**
neca notat Ptolemeū philadelphū regē Egypti : qui (vt ait Franciscus
Petrarca) quadraginta librozū milia in Alexandrina Bibliotheca co-
aceruauit. Fuit & alius : nō rex sed puuatus coaceruator librozū etiam
maioris numeri Serenus Sāmonicus : cui duo & sexaginta milia li-
brozū fuisse elegim⁹ : quos omnes Gordiano iuniori cuius patri fuisset
amicissim⁹ alle moriens reliquit. Ceterū preter hunc Ptolemeū regem
nemo qui nūc occurrit librozū numero nobilitatus est. Neq; id sibi tam
numeros dedit q̄ famosa translatio. Haud dubie mirū opus tot inge-
niorū nisi vnus post ingenij miraculū maius esset. Hi libri diuersis ex
locis diu magno studio questi simul oēs arserūt. Quod elegantie re-
gum cureq; opus egregiū fuisse ait Lilius : quē Seneca reprehendit : nō
id elegantie cureq; regie opus dicens : sed studiose luxurie imo ne id qui
dem sed seipsam cōquisitis spectaculis inaniter ostentantis. Et Liliū
tū dicitur & Ptolemei factum : vtrūq; forsitan regie opes excusent : & in
longum publicis vsibus p̄spiciens. Regis intentio in hoc certe lauda-
bilis q̄ sacras literas mundo non viles modo sed necessarias : summa
diligētia atq; impensa per electos ad tantū opus viros in grecā linguā
ex hebraico fonte transfudit. Hactenus Franciscus. Ecce qd̄ neq; hoc
ipm̄ scdm Seneca ei gloriofum fuit : calle ergo alio niti oportet : vt ex li-
bris gloriā queras : nō habendi sed noscendi : nō Bibliothecae sed memo-
rie cōmittendi : cerebroq; nō armario ip̄o gloriofior nemo erit. Sed nul-
la gloria ei qui sic libros cōcludit : quinimodiniustitie ignominia sibi in-
urit. Nempe multos in vinculis tenes o mirate : qui si forsitan erum-
perent & loqui possent : ad iudiciū te priuari carceris euocarent. Nunc
sicut taciti multa quidē : nosiam illud qd̄ per se vnus iners affluit aua-
rus : quibus multi egeant studiosi. Ceterum cui cōparabo generatio-
nem illam fatuozū de libris gloriāntiū : Plane in primis Sabino illi
apud Senecam seruozū suozū scientia gloriāntem. De quo Seneca ad
Lucillum li. iij. Ep̄la. xxvij. Quid queso inter te atq; illum ineres : nisi

Mitratorum.

quod tu aliquanto stultior: uterque equidem alieno: verum ille seruosum & certe
suorum ac tu librorum nil ad te pertinentium ingenio gloriaris? Sunt qui quic
quid in libris scriptum domi habent nosse sibi videantur. Lunge vlla de re
mentio incidit: hic liber inquit in armario meo est: hoc tamen idque sufficere
opinantes: quasi simul in pectore sit: elato supercilio contiscunt: ridicu-
lum genus. **L**ui iterum & secundo comparabo generationem hanc & asino cirbaris
multis onerato: quarum tamen cordam tangit nulla: que in speculo Brand
vide descriptum: cirbara: libris: asinus: doctor: hi verissime sunt mitrati fa-
tui (gehübt narren) Nihil enim (ut ab initio dixi) habent de doctoratu
& magisterio: quibus habitum: birretum & libros. **L**eterum de scientia & virtutibus
parum aut nihil. **S**ed de his postea articulatus dicet in turba. **L**ervi.
X quemadmodum videlicet sine mitrati. **G**ehübt. **N**empe sunt quidam ex illa
caterua leues admodum: dignitatis imemores: incedentes instar nebu-
lonum: **L**ands knecht: birretum sine mitra oblique imponentes: ita ut ver-
sus aurem pars vna: alta versus verticem sit reuoluta. **I**nde & turpe no-
men a laicis merito nanciscunt: dum eos appellat: **D**ie gehübren: utique
die gehübren: instar accipitris: quod mitrari solet & sic velari ne videat. **E**t
hi ceci sunt & duces cecorum: quia cum docti velint videri: & p doctis re-
putentur cum non sint: se & alios seducunt. **H**ec turba doctorum prima est
turba stultorum. **E**t merito primo ponit loco: quod alijs stultis sunt pericu-
losiores. **V**si nosse volueris: quid de eis dicatur: & quemadmodum a-
titione nostro inurantur: si quod notentur fatuorum: quibus tamen se con-
merare humiliter non erubescit: quod in principio iustus accusator est sui
ipsius (ut ait scriptura) eundem legito. **H**abes ecce primam nolam.
Y **S**ecunda nola est: nimis multos libros comportare propter scientiam
acquirenda. **S**unt qui putant se multitudinem nimiam librorum effici doctos
sed errant. **N**am libri quosdam ad scientiam: quosdam ad insaniam deduxere
dum plus bauriunt quam digerunt. ut stomachis: sic ingenijs nausea se-
pius nocuit quam fames. **A**tque ut ciborum sic librorum usus pro vrentis quanta
te limitandus est. **I**n rebus omnibus: quod huic parum: illi est nimium: ita
que sapiens non copiam sed sufficientiam rerum vult. **I**lla enim sepe pestilens
hec semper est vitis. **M**agna librorum multitudo est multis suffectu-
ra ingenijs: vnum vero quis dubitet oppressura? **L**rede mihi ait Fran-
ciscus Petrarca: non est hoc nutrire scriptis ingenium: sed necare mole-
rerum atque obnuere: vel fortasse medicis in vndis moze **T**antalco: siti ani-
ma torquere rebus attonita: degustante nihil atque omnibus inbiantem.
Lertis ingenijs imorari: sciolum facit ait **S**eneca. **E**t quidam patrum quorundam
dicentium se multos ad eptam fuisse libros: **R**edit: replesti fenestras
tuas cartis. & subingens ait: an ignoratis qui dixit: **R**egnus dei non est
in sermo sed in virtute? **V**ide in exhortationibus patrum. fol. cxxx. littera t.
Sunt hic potius impedimenta quam ad discendum aduincula: **N**empe ve-
nonnullis ad vincendum multitudo bellatorum: sic librorum multitudo multis
ad discendum nocuit: & ex copia (ut fit) inopia orta est. **S**icut in ludis

alee: qui facit duos seniones: et egeret duobus assibus: ludum perdit. **D**er
 ry ch herb st verderb t in: et contra cum ei necessarius esset vno: senionem
 iacit. **(E**t deus est ein ess: so würfft er ein sef.) Sic et in ludis Saccorum sepe
 numero accidit: quod proprii lapides siue eorum multitudo ludente impediunt
 a victoria. Fallit sepe numero viarum multiplicitas viatorum: et qui vno
 calle certius ibat: hinc biuium: multoq; maior est trium error: aut quod diuini
 Sic sepe qui librum vnum efficaciter elegisset: inutiliter multos aperuit
 euoluitq;. Multa sunt onerosa discipulis: doctis pauca sufficiunt: nimis
 multa veritas sunt inoperta: sed fortioribus humeris subnectantur agilius.
 Et quid igitur faciam inquis? Nunquid libros quos habeo abijciam? Non:
 nam si vltro adsint: non abijciendi equidem: sed sequestrandis erunt: vren-
 dumq; melioribus. Et cauendum ne qui forsitan in tempore profuturi
 essent in tempestiue obstant. **Hec Franciscus.**

¶ Tertia nola est: multos libros coacervare propter animi voluptatem
 curiosam. Fastidientis stomachi est: multa degustare ait Seneca. Ita
 per multos libros vagantur legentes assidue: nimirum similes fatuis illis
 qui in urbe circueunt domos singulas: et earum picturas diffusis malis
 contuentur: sicq; curiositate trahuntur: de vno in aliud pertranseunt
 et vtiq; preciosum tempus perdentes. Contenti in hac animi voluptate:
 quam pascunt per volumina varia deuagando et liguricando. Itaq; gau-
 dent hi de larga librorum copia: operosa vtiq; sed delectabilis sarcina: et
 animi in cuncta distractio: immo est hec ingens librorum copia ingens
 simul et laboris copia: et quietis inopia: huc illucq; circumagendum
 ingenium: his atq; illis pregrauanda memoria.

¶ Quarta nola est: libros pulchros facere propter oculos voluptatem. **Z**
 Sunt qui litteras amant aureas et argenteas: et in his delectantur. Plane
 puerilis hec stulticia: sententia plerumq; est quod non pueritia: sed quod gra-
 uitus est puerilitas remanet. Necdum puerilis sed et adulterina stulticia
 hec est. quid hec est: relinque sponsam sapientiam. de qua Sapientis. Que-
 sivi eam sponsam assumere tibi. et scriptura que ancilla est sapientie delectari.
 Sunt de numero illorum de quibus Petrus ait: Habes oculos plenos adul-
 terii et incessabilis delicti. Plane grandis hec necdum puerilitas sed etiam
 impietas oculos pascere auro et argento: cum homo videat tot filios dei fameo-
 licos. Habet visus plura vno pasci potest quam gustus: habet ei sol: et luna: et
 stellas: et flores innumeros: et multa alta: vno pasci potest. Valde igitur im-
 pius videtur esse Christiano omni dei subtrahere in pauperibus: vno oculi eius
 delectentur. Ad quod queso depingis o homo boves vel flores in libro tuo:
 Non sufficiunt tibi boves et flores quos creauit deus: Scito te non par-
 uam sapientie contumeliam inferre: cum non reputes dulcedinem eius
 sufficientem ad consolationem studentium. cum tamen scriptum sit. **Eccei.**
xxij. Nihil dulcius quam inspicere mandatum domini. et Sapientie. viij. In-
 trans in domum meam coquiescat cum illa seorsum sapientia. Non habet amaritudinem
 diuine conuersatio eius: nec redium pruritus illius: sed letitiam et gaudium.

Mitratorum

¶ Quinta nola est: libros nimis p̄ciosos parare. Sūt qui libros inaurant z serica tegimenta aponūt p̄ciosas superba. Grandis hec factus: humilē dei sapiētia in libris superbis haberi velle. Amat sapiētia dei corda humilia: Abscondisti hec a sapientibus z reuelasti ea paruulis: Matt̄. xi. Amat etiā corpora humilia: vnde sapientes boies sepe parui sunt. sepe em̄ est sub palliolo sordido sapientia: z vbi humilitas ibi sapientia. Prover. xi. Sic z sapientia amat humilē scripturā. Amat etiā verba humilia: sicut patet in verbis sacre scripture: q̄ valde humilia sūt. Itē scriptura humilitatē docet: vnde z humilitatē debet habere: parere legi quā ipsa tulerit: legē humilitatis p̄cipit scriptura sacra: vnde debet eam habere. Sit nobis in exemplū sanctus Hieronymus. Habeat (inquit in plogo sup Job) qui volūt veteres libros vel in membranis purpureis auro argētoq; d̄scriptos: vel initialibus (vt vulgo aiunt) literis onera magis erarata q̄ codices. dūmodo mihi meisq; p̄mittat paupes habere scedulas: z nō tam pulchros codices q̄ emendatos. Sit nobis deinde exemplū P̄ls. ij. Timoth. iij. Offer aut̄ inquit tecū libros: maxime membranas. Sit p̄cipue in exemplū liber vite Christus dñs: qui humilitatē voluit vsq; ad ad hoc q̄ nouissimus esse. Vide librum hunc nigro linoze scriptū: sanguine rubricatum virgīs in flagellatione: quinq; capitalibus siue initialibus literis magnis vulnere: quinq; insignitū asseribus crucis illigatū: z clavis cratiū (beschlagen) Ecce exemplar libri vite: qd̄ expassum est vt fm̄ tā faciam⁹. Nimirū intolerabilis est superbia in alijs libris: ex quo liber vite tantū humilitatus est. Si quis moderate amore sapiētie z dei (quē ostendunt z asserunt libri) libros ornare: nō puro hoc reprehensibile fore: dūmō pauperes p̄pter hoc nō negligēt: cū pecunia hec veniret necessario pauperibus distribuenda. Hoc em̄ videmus fecisse patres qui ante nos fuerūt: qui libros euangeliorū quos ad osculū porrigimus auro z argēto ornauerūt. Sed semp̄ attendū z cauendū: ne quid nimis. z ne (vt dixi) p̄pter hoc pauperes p̄ueniēt alimonia: z alia necessaria z bona omittant aut impediāt. scdm̄ hoc intelligi debēt suasiones adduce. Itē vt Lyra recitat: iudei habent libros supra se nunq; sub se: ob reuerentiam contentorum in eis.

¶ Sexta nola est libros male z impfecte scribere. De his fatūis Franciscus Petrarcha: Scriptores inquit lege nulla frenati: nullo pbati examine: nullo iudicio electi: nō fabris: nō agricolis: nō textoribus: non vlli fere artū tanta licētia est: cū sit in alijs leue periculū: in hac graue. Sine delectu tñ ad scribendū ruunt oēs: z cuncta vastantibus certa sunt precia. Nec vero hec scriptorū magis humano more lucra captantū q̄ studio: sōrū publicisq; rebus presidentū culpa est: quibus nulla vnq; rei hui⁹ cura fuit: obliuīs quid Eusebio Palestine Constantinus iniunxerit: vt libris scilicet non nisi ab artificibus ijsq; antiquarijs z p̄fecte artē scitibus scriberent. Et autores antiqui in fine libroꝝ adiurationes horrendas legunt addidisse z maledictiones in eos qui aliquid in eis immutarent

Auarorum

cebatur: qz moxics iureiurando cōsules suos aulitos cōstringit: ne eun-
dem filiū suū Eberhardū literas latinas discere pmitterēt. Et ita factū
est: qz mihi qst cū latine sibi loquerer: respōdit se nō intelligere: sz de se
hoc plurimū dolere asseruit. Prudēs em erat princeps: r doctos in ma-
gno habebat p̄cio: atqz doctissimos quosqz vnde cūqz potuit accerlebat
comungebat: honozabat. Et qui vidit testimoniu perhibuit.

Sabbato post Esto mihi. Tertia Martij.
Stultorum infinitus est numerus. Eccs. i. Euangeliū.

Secunda turba stultorum: est malorum iudicium et senatorum iniquorum. **E**
 Sicut narrat. Et ut neque hic fallamur: vnde eundem in eodem scripto legitur.
 iustitiam cum iniusto condemnemus: considerande sunt septem nola:
 quibus insigniti sunt illi falsi et fatui iudices: et vbi vni ex his videtur: sci
 to quia est de hac turba. Ponit autem eas Anth. parte. ij. tit. i. c. xix. §. i.
¶ Prima nola est: Judicare non subiectum: dum quis iudicat eum qui non est
 sibi subiectus: ut laicus clericum et prelatus non sibi subditum. Nola hanc
 quatit tali fatuo b. Paulus Ro. xiiij. Tu autem quod es o homo qui iudicas alie
 non servus: Et in figura dominus precepit: quod transiens per alienum agrum non mitteret
 falcem in alienam messem: sed falcem iudicij in non subditos: ut exponit Grego
¶ Secunda nola est: Judicare de occultis: quod deo sunt reservata. Nolite iu
 dicare ante ipsos quosque veniet dominus. Et Urba. papa. De manifestis quod
 loquimur: secretorum enim cognitio: et iudex est deus. xxij. dist. Erubescant
¶ Tertia nola est: Judicare sine ordine iudicario. Nullus est eodem
 nandus: nisi iudicio ordinabiliter habito aut conveniat: aut se reum confi
 teatur. Et Job. xxi. Lausam quam nesciebam diligentissime examinabam.
¶ Quarta nola est: Per pecuniam sententias perferre. Non licet iudici veni
 dere iustum iudicium: ut dicit Augu. xi. q. iij. Na sicut dicit Antho. §. iij.
 in fine. Iudex si accipit pecuniam ut iudicet siue ut non iudicet: siue ut iudi
 cet male siue iudicet bene: peccat mortaliter. cum teneat gratis officium
 suum exercere: pecuniam autem illam retinere non potest. Vide doctorem.
¶ Quinta nola: Judicare ex leuib. suspicionibus et non sufficientibus probati
 onibus sententias perferre. Noluit deus iudicare solummodo: cum audisset cla
 more de eorum vitio: cum oia sciret. nisi prius oculis videret per angelos in
 quirens. Et hoc quidem nobis in exemplum. Unde Melchisedes pap. di.
 Primo se oia diligenter inquire: ut cum iustitiam claritate diffinias: nemi
 ne perdenetis an verum et iustum iudicium: nullum iudicis suspicionis arbitrio.
¶ Sexta nola est: Judicare non ex zelo iustitie vel ratione: vel ex passione odij
 vel amore: sed alterius male opinionis. Sicut iudex ex odio: Pilatus
 ex timore iniusto contra christum precesserunt. i. Pe. ij. Tradebat autem iudicari
 se iniuste. Unde Grego. dicit quod quatuor modis puerit humanum iudicium. **T**
 moze: dum metu preteritis alicui loqui premedicamus. Lupiditate: dum primo
 animam alicuius corrumptum. Odio: dum pro quolibet adversarii molimur
 Amore: dum amico vel propinquo prestare aliquid intendimus. xi. q. iij. quatuor
¶ Septima nola est: Judicare peccatores: quibus ipse sitis est. Inique iudi
 cat qui existens in similibus peccatis vel gravioribus: et precipue notioribus reos eodem
 nat. Tangit nola hanc Aplos: In quod alium iudicas teipsum eodem. i. eodem
 nabile ostendis. Hoc enim alium scandalizat: ut in. ij. q. xxxij. quod non videtur
 facere ex iustitia: sed ex supbia et ostentatione. Unde et dominus de adultera
 dixit: Qui sine peccato est recedat. Non tamen debet crimina dimittere impunita: sed
 proponere emendationem in se: et cum humilitate condemnare: et non peccabit. Hec
 Anthonij: que vide. **¶ Habes ecce nolas septem: quibus stultos illos iu
 dices ab alijs sapientibus iudicibus dinoscere poteris. Sed ut melius eos**

Introductorium

cognoscat: describunt et depingunt in nostro speculo sub speculati figura
eos significante. Depingit enim hic porcus: quæ duo farui sudibus in calda
ria coegerunt. Est porcus miscellus pauper: caldarium falsa et damnosa
sententia: fatui iudices. *U*bi prauos et crudeles horum stultorum iudicium et
pauperum quos opprimunt mores speculari volueritis: speculum theutonicum
vobis legite: et singula in ea cõrrenta diligenter notare: preferim illud quod
in additionibus dicitur: quod nullum doctum in suum conciliū admittunt: nimirum
in punitiõne totius resp. Plato enim (ut Boetius testis est) respublicas fore
beatas dicit: si eas aut sapientes regerent: aut eorum rectores sapientie stu
derent. Sapientia enim ipsa dicit: Per me reges regnant: et cõditores legum
ipsa decernunt. Et in lege Moysi iustus est rex scire legem. Nota deinde
quod dicit de Achitofel et Lhusi. Et quid est Lhusi: quid Achitofel: Au
dite fratres: erant hi duo cõsules David. Cuius Absolon filius David
sibi regna patri usurpauisset: adhibet Achitofel Absoloni: Lhusi autem
ipsi David. Autem David ad Lhusi: Melius est ut adhereas Abso
loni: ut impedias cõsilia Achitofelis: quod quæ mecum sit et mihi sit potius
oneri quæ vitari. Igitt fecit. Cuius in deliberatione positum esset quid fo
rer agendum: consuluit Achitofel dicens Absoloni: Eligam mihi duode
cim milia viroꝝ: et consurgens plequam David hac nocte tẽ. Cõrrenti
cõsultit Lhusi dicens: Non est bonum hoc consiliū quod dedit Achitofel:
hac vice tẽ. ij. Reg. xv. et xvij. Sicque Lhusi ipedituit cõsiliū Achitofel: et
David cõmonefecit ut fugeret. Achitofel ergo videns quod consiliū suum
dissipatum esset: se suspendit. Utinam omnes qui cõsulant cõtra David dñm
deũ et legẽ suã: hac morte perirent. Fuit Lhusi p David: significat ille
bonos cõsules qui pauci sunt: Achitofel multi. hoc est quod hic dicitur:
*E*t Der gur Lhusin ist ley deroð. Audiat hoc omnes qui iudices sunt cõstitui
ti: et iusta iudicia decernant: timeant dei horrendum iudicium si cõrrenti se
cerint. Nemo sibi blandiat: quod deus vindicta protrahit et dissimulat. Ni
mirum horrende et cito apparebit: ut ait sapiens Sap. vi. Iudicium durissimū
mihi fiet his qui presunt: eriguo cõcedit misericordia. Potentes poterit
tormenta patient. Notate verba et signate mysteria o iudices: horrende
et cito apparebit vobis. Vobis qui modo horribiles appareris paupe
ribus et innocentibus: stipati militibus et multitudine famulorum: honorati
muneribus et adulationibus clericorum et monachorum: ditati pecuniis et abun
dantia mundanorum: et onerati sceleribus et debitis peccatorum. Laucte: quia tu
der vester Lhusitis horrende et cito apparebit vobis: horrende et quidẽ
iuste. Siquidẽ qua mensura mensi fueritis: et eadẽ remeriet vobis. Cui
austeritate imperabatis subditis et cõ potẽtia. Ezech. xxxij. Et cito.
Nolite purare quod tarda viticũ dixerint par et securitas tunc repentinũ cis
veniet interitus. i. Ebsal. v. Plane viri sanguinũ et dolosi nõ di. dies
suos. Quor subitanea morte obierunt: congrua mors rectorum iniustorum.
Dic quor morte prouisa obierunt quæ erant intentores cause quondã cõtra
magistrũ Joannẽ Freutzger: Plane omnes quos nouimus mala morte pe

rierunt. Apparebit tibi o ceceluder deus: et ante oculos tuos tibi se sta-
 tuerit: quæ nunq̄ pre oculis habere voluisti. Veniet contra te cū potestate
 magna et maiestate: et videbis filiū hominis: qui faciet tibi iudiciū du-
 rissimū quale alijs fecit. et potenter te torquet: qui eriguitos torquissit.
 Et quidē dignum et iustum est: vt te potenter torquet dñs deus. quia
 contra decemagis cuius officio fungeris: dicis em: *Dei est iudiciū.* Sed
 et contra bonū cōmune quod conseruat et promouetur p iustitie erecuci-
 onem: et contra charitatē et iustitiam erga illum contra quē profers sen-
 tentiā. Putasne quia simplici absolutiōne possis liberari? Non plane:
 sed requiritur satisfactio et restitutio. *O infamis et raptor: immo rapto-
 re peior: cur peior?* Prestat tibi gladium populus: vt eū defendas et
 tuearis. tu autē cū eodē gladio iugulas: tutor primus in pupillā seuis.
 Cur queso te constituerunt principē et iudicē plebs inuicta? Nunquid
 vt eos p̄mas iugules pauperes? Nō plane: sed vt defendas ab iniuria
 diuitū et potentiorū. Age penitentiam o frater ab hac malitia: conuertere
 re ad cor. *Logita quia longe es a regno dei: neq; deus inultū sine iniu-
 stitiā hanc.* Quē admodū iustos iudices proculdubio singulariter pre-
 miabit: quanto difficilius opus est et se immaculatū tenere in tali offi-
 cio. *Imitari si nō vis christianos principes defensores pauperū: vidu-
 arū et pupilloꝝ: qualis erat beatus Ludouicus. salte gentiles intruere
 Traianū et alios: quoz note sunt historie. Audi rem miram: quē admo-
 dū deus diligit iustos iudices: et in sui singularē suscipiat tutelam.* Re-
 cecat Petrus de Pa. in. iij. q̄ in fracta dū quidā foderet in agro suo:
 inuenit humanā linguā vinā loquentē. Interrogatus quis esset: respōdit
 linguā fuisse hominis pagani: qui iudex fuerat: diu in pagantimo mor-
 tuus et sepultus: et quia nunq̄ dederat sententiā iniquam: ideo deus cō-
 seruauerat animā illam in illo membro sue lingue quousq; baptisimū
 rectperet. *Unde rogauit q̄ hoc significaret episcopo loci: vt veniret ad
 baptizandum eum: et hoc esset signū predictoꝝ: si ipsa lingua baptizata
 subito in puluerē reuerteretur. Aduocatur itaq; episcopus cum clero et
 populo: et post locutionem ipsius lingue de predictis coram omnibus
 baptizata subito resoluta est in puluerem. Tudiant hoc iudices: et lin-
 guam suam assuescant rectis iudicis profereudis: quatinus hie gratiā
 et alibi consequi mereant gloriā. Prestante domino nostro Jesu chri-
 sto: qui est benedictus in secula. Amen.*

Auarorum

Dominica prima Inuocauit. Quarta Martij.

Stultorum infinitus est numerus: Eccl̄s. i. Euangeliū.
Tertia stultoz turma est auaroz. Selt narren: karg narre. Sed
 ne z in illis erremus: z iustū cū impto condēnemus. nō em̄ oēs
 pecuniosi aut diuites stulti sunt. Nunquid em̄ Job: David:
 Abzaam: Isaac z Jacob stulti erant: Notande sunt nobis due noles
 quibz notant̄ diuites auari: stulti itaqz: ab alijs diuitibus. Quas no-
 las em̄ a doctore sancto in prima secunde: z in secunda secunde.
Prima nola est: Diuitas siue rpalia sibi finē statuerē. Ubi nolā b̄ ac

videtis: proculdubio perniciosissima est avaritie stulticia: quibus cum eterne damnationis conto veniet caput correctandū (Den narren wir man mit dem Kolben der ewigen verdammnis lusen) quia sunt in peccato morali. Et quid est inquis totaliter inherere rebus huius mundi ut in eis quis sine constituar: hoc est qui habet eas quasi rationes et regulas suorum operum: ut in. i. ij. q. c. vij. ar. iij. Habet sagittarius metā suā iuxta cuius exigentia balistā tenet et sagittā dirigit: et philocapus postitū suū quomō amice sue placeat: huic surgit: se vestit: vadit: se cōponit: brevitē oīa in hoc ordinat: et oīa negligit: oīa contēnit ut ei placeat. Sic et avarus fatuus pecuniā statuit sine oīa in eius acquisitionē ordinar: blanditur alijs: salutar: laudat: ut eos ad se trahat p sua utilitate. Irascitur impediētibz eū a pecunie cōsecutione. Quid multa: oēs accus: sermōnes: oīa opera dirigit in hunc finē. Ipse sunt qui faciunt sibi Denariū quasi deū. Et sicut iustus deū sibi sine statuit pro cuius honore et ad implendū eius voluntatē: ieiunat: orat: elemosynas dat: et oēm suā vitam in eū ordinar. Sic ille in denariū illi credit (Die rycken hond den glouben in der kysten) in illū sperat: hunc diligit: prefert eū dilectioni dei et proximi. Siquidē nō curat pretere pcepta dei qz peierat mentit: decipit: furatur: elemosynas non prestat in necessitate: neqz pcepta ecclesie obseruat: missam negligit die dñica: a seruilibus non cessat ut pecunie obediat: et eam acquirit: propro neqz parcat proximo et eius dilectionem preponit: quia dñi de pecunia agitur oīs cessat amicitia. Hunc denariū habet pre oculis in sacramentoꝝ pceptione: in matrimonio dñi ducit uxorem: pecuniā honestatē respicit si in ordine sacro constitui vult: monachari: epari: non deus: sed denarius: pbenda: abbatia: et epatus pre oculis habetur nō deus: ut dicit: oīs cōtrito et tristitia siue displicentia maxime est de denario amisso nō de deo offenso: huic vigilat: peregrinatur: laborat: suspirat: de eo loquit: laudat et semper de eo cantat: qd multa: quod Paulus hodie cōmoroat in epistola Christianos p deo pati debere: hoc ille pro denario libenter patit. In oībz inquit exhibet: R
amus nosmetipsos sicut dei ministros: illi ut denarij ministros: in multa patientia: in tribulationibz: in necessitatibz: in angustijs: in plagis: in carceribus: in seditionibz: in laboribz: in vigilijs: in castitate: in scientia in longanimitate. Hec oīa avarus pro denario: Paulus p deo: in his q sequunt abiniuicem separātur: in suauitate: in spiritus scro: in charitate nō ficta: i verbo veritatis: in virtute dei. Hec in avaro nō sunt: sed reliq omittentes psequamur qd nō tempore ieiunij cōgruit: ecce in ieiunijs multis stultus hic cōsumitur ipse et familia: nō autē pro deo sed de uario Sane et pecunie parcat: ori suo et familie subtrahit: qd in os bursę reponit: ideo ieiunat suo deo denario: ieiunat miser satius suppbz: p lau dē humanā et glorie trāstorie famā. Fatuus nimirū quippe qd de hoc subtrahit vni hosti: pascit duplicē hostē: qd em̄i carni subtrahit per ieiunū: pascit diabolu et mundū: ieiunat gulosus et suo deo ventri scilicet. L

Auarorum.

Mira res inq̄a quomodo colit̄ venter ieiunio: hoc mō in primis: quia ieiunant ideo vt postea melius comedāt: r̄ ita nihil aliud faciūt: q̄ q̄ solennitatē dei suis: s̄z ventris pueniūt: vigilia ieiunij d̄crestabilis. Dein de alij ieiunāt r̄ tēpore ieiunij querūt delicata cibaria: r̄ tūc volūt comedere splendidius r̄ lautius: r̄ tantū vna vice comedunt quantū comederent in duabus q̄n non ieiunāt. Et tales talē gratiā solū faciunt deo: s̄z q̄ duos obulos dant sibi pro vno denario: r̄ eandē gratiā facerēt Iudeo

S vel Saraceno. Sunt tandē qui tribus diebus plus manducat̄ pro vno miserrimo ieiunio q̄s ieiunāt. Nam p̄cedēte die dicūt: cras ieiunabim⁹: die sequēti dicūt heri ieiunauim⁹ die ipsi⁹ ieiunij dicūt hodie ieiunam⁹ et ita defraudāt deū: q̄ pro trib⁹ obulis nō solvūt nisi vnū denarium. Sed ais: de ieiunio fecisti mentionē p̄pter euangelij r̄ tēpus: Quid faciet homo qui habet sufficientē causā non ieiunandi vt satisfaciāt: Dico q̄ tres regulas obſuare debet q̄s ponit Gabriel in iij. sniaz dif. xvi. sit sobrius: sit solitari⁹: sit solut⁹. Prima regula sit sobrius habēs rationale impedimentū: t̄m r̄ toriens sumat de cibo quantū r̄ quotiens sufficit ad impedimētū remotionē r̄ abstineat a superfluis. gratia exempli: si quis habēs debile caput ita vt nisi mane sumat cibū calidū statim incidit vertiginē quā postea nō incidit sumpro cibo: sufficit illi vt mane sumat forbitiūculā aut aliud calidū: r̄ post cōtentus sit in vna cōmestioe quomā si post sufficientē refectionē vnica iterū cenat vel comedat: iam manifestū est vt dicit Augustinus: eū nō p̄ infirmitate ieiunare nō posse sed p̄e gula ieiunare nō velle. Verū vir teneri p̄t punctuale mediū sed

N cauendū est notabilis excessus. Secūda regula: sis solitarius vel secretus (still) Hec est regula beati Augustini in sermone de quadragesima dicētis: qui ieiunare non h̄ualer secretus sibi soli aut cū alio infirmo p̄paret q̄s accipiat r̄ illos q̄ ieiunare h̄ualent ad prandij nō inuiter: ne sibi augeat de alterius gula peccatū. q̄ si hoc fecerit non solū deus: sed et hoies intelligere possunt. illū nō p̄ infirmitate nō posse sed p̄ gula ieiunare nō velle: sufficit illi q̄ ipse ieiunare nō p̄ualeat r̄ magis cū gemitu r̄ suspirio animi dolore māducat. p̄ co q̄ alijs ieiunantibus ille abstinerere nō p̄t. Tertia regula: sis solut⁹ s̄z obligatiōe p̄ dispensationē a superiori testis est b. Tho. in. ij. q. clviij. ar. iij. Si causa excusans aliquē ab obseruatiōe ieiunij ab ecclesia instituti fuerit euidentis: p̄t talis p̄ seipsum obseruantia p̄terire: p̄sertim p̄suetudine interuiciē: vel si nō possit facile recursus ad superiorē haberi. Si vero causa sit dubia: debet ad superiorē recurrere q̄ habet potestātē in talibus dispensandi. Lauebit t̄n

Occasionē scandali iuxta sc̄dam regulā. Sed quis ē superior queris potens in hoc dispensare. Host. dicit q̄ epus nec sufficit licentia simplicia presbyteri etiā et causa nisi sūma necessitas imineat: itaq; ad ipm non potest haberi recursus sine piculo. Alij dicunt q̄ arbitrio boni viri standū est: pro quāta necessitate sit frangendū ieiunij potius q̄ p̄ doctrinā generalē: sic cum p̄nius sacerdos sit iudex ordinarius conscientia

Turba. IIII. III

videt q̄ ipse possit. Ego vero credo ait Angelus: si loquamur de dispē
satione q̄ est quedā relaxatio iuris q̄ tunc p̄inet ad ep̄m solū: qui causa
subsistenti nec debenti teiunari p̄t dispēfare z teiunū in aliud bonū cō
mutare. Si vero loquamur de declaratione scz vtrū sit causa legitima
vel nō: sic credo q̄ sufficit dispensatio cōfessionis p̄riū q̄ ē bone vite z cō
siliū medici sed medic⁹ peccat si sine rationabili causa cōsultit vt frāgāt.
¶ Secūda nota qua fatuus pecuniarius noscitur: est in medijs ad debi
tū sine ordinatis excedere. Dicit quis: nō est hoc mētis mee q̄ ita pecu
niā diligat vt sine in ei⁹ acquisitione vel intentione p̄stituta: aut quomōlibet
p̄tra dei aut p̄timiti charitatē aliqd̄ agere velle scio qd̄ dixerit dñs: Pri
mū q̄rite regnū dei z iustitiā ei⁹: z hec oia adijcient vobis. Fateor abun
do in divitijs: z eas p̄pter necessaria teneo: sed p̄perea contra deū facere
nō velle ei⁹ vel ecclesie p̄uando p̄cepta. Pauperi in necessitate existē
ti subuenire sum parat⁹: missam nō negligo die festo: nō petero: neminē
defraudo. Sed fateor (vt dixi) sup̄flua teneo: curā reifamiliaris z soli
citudinē nimis habeo: sed tñ (vt spero) citra dispendiū charitatis dei et
p̄timiti. Intelligo te frater effugis primā nolā: sed hāc nō aufugis: z si em
nō perniciose p̄cursum sine statuas: sed sine rectū tamē medijs nō con
menturatis vteris. Principaliter queris regnū dei z iustitiā eius z dei
voluntatē p̄ficere: ad qd̄ faciendū tibi t̄palia p̄stantur a deo: tibi adijci
unt z ea acq̄ris vel tenes: colligisq̄ adiecta in nimia abundantia vt am
modo nō sint expeditia ad hūc finē: sed poti⁹ impedita z retardantia.
Videris mihi sicut puero colligēti flores in prato: q̄ p̄cedens dū videt
is q̄s collegit pulchriores rejicit collectos z novos colligit: vel cū p̄col
lectis bos retinēs ita manipulū magnificat q̄ eos cōp̄edere nō p̄t. Sic
tibi cōtingit in tēporaliū cōgregatione: z vtiā sicut puero esses q̄ p̄col
lecta rejiceres novis adeptis: sed ita nō fit: sed noua cū veteribus reti
nes z te oneras: ita nō sicut puero: sed fatuo quē vidi z noui: q̄ solebat
baculos quorcūq̄ pulchros aut planos offenderat colligere: z magno
fasciculo oneratus circūferre. sic nimirū facit stultus noster pecuniari⁹.
Quid enim temporalia sunt q̄ baculi quibus necessario se sustentare
habet homo q̄ diu in carne vivit. Egenus em̄ cibo veste z domo. Ba
culus si nimis magnus fuerit: aut si plures q̄ necessarij sunt receperit
mus: non promotus sed impedito erunt. Sic z diuitie si exced
serint debent modū. Vt stulte quid circumfers tot baculos: cur te one
ras: quanto satius esset distribuere baculos illos in paupes inbecilles
qui egent: per fossata necessitatum z paupertatū transillire nequeunt.
Beati qui paucissimis se onerant. Abiecit beatus Franciscus: beatus
Dominicus: Apostoli baculos illos vt liberi curreret viam mandato
rum dei ad celū. Ceterū si quando necessarios habuerunt baculos tem
poraliū cōmodauerūt a prima vitiā. i. elemosinā petebāt p̄ sustentatōe
sic z apli. Unde nō tuleritis virgā ait dñs eis: id est baculū sustentatio
nis temporalū q̄ vobis debent ab his quibus predicaueritis. Q̄ si

Novitatu[m] presumptorum

nō potes vel nō vis ita absolutus esse a baculo: caue ne nimīū te oneres
recipe necessaria: caue ne fascem cū diuite portes ad incendiū infernale.
Budi clamantē ad ignē erbis baculis incensum: Crurtor in hac flāma.
Caue etiā ne in purgatoriū deferas fasciculū ex ligno feno ⁊ stipula: ⁊
cū secūda nola pulles: q̄ ⁊ illa cōburent v̄ra ita p̄ls. q̄n̄ pot̄ iurta mo-
nitionē prophete: Solue fasciculos dep̄rimentes: ⁊ vt dixi distribue.
Habes iā nolas duas magnas: quibz cognosci p̄ntibi fatui. V̄ si eos
maḡ nosse volueris: accipe ⁊ paruulas his ap̄ēdetes. Tertia igit̄ est ob-
duratio. Quarta: inq̄rudo. Quinta: violētia. Sexta: fallacia. Septia
piuriū. Octaua: fraus. Nona: p̄ditio. Dic si placet ex. ij. ij. Rogem⁹ ⁊c.

Feria secunda post Inuocavit. Quinta Martij.
Stultorum infinitus est numerus. Eccl̄s. i. Euangelij.

Quarta turba stultoz: sunt nouitarū presumptores: Seltzem **T**
narren: Murzen narren: Zier narren: Wol narren: Spiegel
narren: Seltzem narren in quā: qui pre alijs aliqd noui siue ra
ri habere volūt: et was selzems. Ipsi sunt q̄ nouitates p̄sumūt in reſtitu
gestu: et moribz. Faciles vtiq; cognitu: qz pleni nolis ante et retro: quas
quotidie variāt et multiplicāt ita vt eas certo numero comprehendere ne
queamus. Arrathen aliquas producamus numero septem: ex quibus
alie facliter dinosci poterunt.

¶ Prima t̄ḡ nola est: barbas deferre siue nutrire. Diuersis et aduer
sis intentionibz barbas nutrire cōingit. Quidā ex morbo: vt scabiosi q̄
nouacula tolerare nequirēt. Quidā ex tristitia: quomā modū passi dif
fortunia. De quoz numero fuisse legit Julius Cesar: quibz alias esset
curiosissimus criminū euulsor. Vide in cōmentarijs eiusdē de bello gal
lico: aut in Policrato Jo. Sales bertē. E cōtrario ap̄d veteres aduer
sa passi radēbant: Alij ex cōiuctu eoz cū quibz habitāt: sicut greci quozū
mos est barbas nutrire. et apli: et frēs cōuersi reli giosoz Lartubū. et Li
sterciē. sic et peregre p̄fiscētes ad terrā sanctā. Alij ne offendant ex au
ra inclementi orie. Quidā qz fecerūt aut facere intendunt nequitia: iuxta
tū radi nolūt. Quidā quatinus trāformēt ne noscant: et dāna caueāt:
vt sacerdos ille de q̄ in Glo. c. ff. de vi. et ho. Tutius vt peterē layci
sub imagine Romā: Fas fuit vt sinerē luxuriare comam. Alij imperu
quodā et incōsideratione nesciētes cur id faciāt: qd aliqui adolescētes fa
cere solēt. Alij p̄pter virilitatē: sicut de Diogene legitimus. q̄ interroga
tus cur tā magnā nutreret barbā: r̄ndit vt eā citius vidēs et tangēs virū
me meminērim. Terū de his oibz enumeratē nō loquimur: vtiq; ab
hac turba alienis. Sed aliq̄ sunt q̄s gloria verat inanis: et vt barbas nu
triant inducūt sperātes inde gloriā cōsequi: d̄gito mōstrari et dicier h̄c
in qlibet crine barbe siue menti dependentē habētes nolāt: tor stultitie et
vanitates in eo q̄ crines in mento. Cū em̄ nihil sapiētie habeāt v̄l virtu
tis vnde gloriari possint: gloriā de singularitate barbe querūt. Timen
dū p̄feco est: ne his fatuis eueniat qd hircō extrauagantibz fabula ferta
qui timore lupi ip̄m insequētis in rupē altū sub īr: quē lupus obfedit a
radice. Post tridū aut cū lupus famē et hircus sitim sustineret: vterq;
discessit. ille vt cibū caperet: hic vt sitim sedaret. Potās autē hircus v̄m
brā suā in aqua asperit dicēs: q̄ accēpras tibias: q̄ pulchrā barbā: et q̄
magna habes cornua: et lupus me fugat. ammo do ergo resistā ei et nullā
dabo ei p̄sentia ex me. Que verba lupus silenter auscultās: dentes for
ster infixit in hircū dicēs: Quid hoc est qd loq̄ris frater hircō: Hircus

Novitatu[m] presumptorum.

aut se captu[m] senties ait: *O dñe meus lupo peto misericordiã z agnosco culpã: qz hircus postqz potat qd nõ debet parabolat. Lupus vero non pepercit: sed cũ vorabat. Sic nostris fatuis barbaris cõtinget: vt cũ de barbe singularitate gloriẽnt: silenterz ab infernali lupo minime quisfari deuozent. Alludit etiã fabula tertia Renutiij: quã applicare poteris zc. Similes etiã sunt nři fatui hircõ: qui apud Cirillũ lib. ij. ca. iij. de barba cũ in aqua se cõtemplaret gloriabatur: nõ cõsiderãs turpitudinẽ a posteriorior: quã contracta: arcta z breui cauda operire nõ poterat. Sic plane illi turpes sunt. At qd talibz fatuis deficit imprudẽtia: nitunt refacire ex barba. In quibus est curta: tñ eris erit sibi longa: was nit am bah ist: ist aber am kam. Ipsi sunt cum nihil faciũt magnificũ: p alijs tñ arrogãt z tactant: z videri volunt fecisse. cũqz magna z egregia facinora que ostentent nõ habeant: hec vilia proferunt instar feminaz de floribus z tertis gloriãnti. Sed quidẽ Contrariũ plane eis euenit: vt vbi gloriã se sperant cõsecuturos: tristitiõne inueniant: ignominiam z contemptũ: locoqz laudũ vituperia audire cogant. Dũ em querit: z quis est ille inter z preter ceteros barbatus. respondet ab his qui eũ nouerũt: est stultus ille q se ob hoc putat sapientẽ reputatũ tri vel fortẽ: z quidẽ hi fatui etiã senes z noie solo vult. Sunt z alijs fatui barbati: qui instar serbarũ iã barbã dimidiãnt: vt sine semirasi: aut solã paruulã particulã crinũ relinquit: imitantes Sarmatas quos nuper vidimus. Hec iuniorum stulticia z nouitatum presumptio.*

- X** *Secũda nola est: contrario faciẽ z colla polire nubilqz in se relinqre hirsuti. qd (vt diximus) Julius Cesar facere solebat: studiosissimus crinũ etiã de barba euulsor. Itẽ colla denudare: in mediũ vsqz dorsum crebro radiablit: z etiã depingit: carbonasqz aureas cõspendere: odorãmẽta adiungere: aquis rosã se aspergere: vnguentis linire. Sic se polientes: lauantes z ornantes hac nola sunt insigniti. Qualis quedã femina fuit in hac vrbe argentinens: etiã nostra tempestate: que faciẽ suã rugosã excoziari passã fuit: quo ruze auferrent z venusta appareret. sed idẽ cõuersum fuit in oppositã qualitatẽ turpior: effecta. Deus meus q̄t hec fatuitas se ornandi z poliendi afficit: nõ solũ vane sed z pniciose: quippe qd graue scandalũ occasioneqz ruine prestat. Sũt em hi denudati vultu z femine sicut gladij strice: z euaginati: quibz diabolus vult ad aniaz occisione. Sunt quibz vritur diabolus tanqz esca ad capiendas anias quẽã dno dũ cũ catris z alijs animalibz excoziatis solẽt vultures capi: sic illi colla z crura denudant. Signũ est proculdubio vermiculosi animi (vurmelli) sic denudari corpe: nucez q statim cortice dimittunt male fuit. Quid de facie faciez dicã frẽs: q in cõtumeliã creatoris assumũt Indignat z fremit artifer si suo operi ab alio aliqd addat. Et qualẽ te putas facere deo cõtumeliã: cũ talẽ potius vis habere faciẽ qualem tibi facie pictor: qz qualẽ tibi deus fecit. Qua fiducia queso erigis ad celos vultus quos cõditõr nõ agnoscit: Et quid cõtra naturalẽ tuã faciẽ suã*

mis faciē pictoria: Time qđ tibi cōminat Jobel. ij. Omnes vultus redi-
gent in ollam. Catbenas in collo circūferunt: vere a diabolo catbenate
cuius ansa in inferno ligata est. Auferent he catbene alibi ab eis iuxta p-
phetā: et loco ei⁹ serpētes circūstrabūt. Sed et hic aliqui auferunt ab eis
et liberant: nō vocant scđ Leonardo: sed Teneri et Baccho.

¶ Tertia nola est: Capillos ornare: crocei coloris eos efficere: crispas
re: pro longare: alienos etiā mortuorū crines ostentare. Vide iam femi-
nas pro instar masculorū incedentes: que capillis per dorsum dimissis bir-
retis se tegunt. Proh pudor. Quid ostentas o homo capillos longos
receptaculū lendiū et pediculoꝝ: Est ne hic thesaurus tuus: deus tuus:
quem pre ceteris colis et diligis: Quid gloriaris in laqueo venantium
diabolorum: qui instar pueroꝝ faciunt laqueos de cauda equi ad capi-
endum aures: Lepit auem Holofernem cincinnis Judith: et Absolon
in capillis adheste querui: et perijt. Audi o femina: nō terret te qđ etiā
alienos crines aliquādo mulieris mortue in capite tenes pro nocem? Ni-
mirū hoc in damnū anime tue facis: quod in penitentiā et pro dei amore
minime faceres. Que taliū queso manū mortue secū in lecto retineret: pro
penitentiā: nulla. sed nō peribitur sine pena grandi: quā dñs eis cōmina-
tur. Isaie. liij. Decalvabit dñs verticem filiarū sion: et dñs crines earū
nudabit. Etiā in presenti aliquando id fieri solet: et urinā crebro earum
crines nudarent: qualiter Parisius contigisse legit. Ubi accidit in qua-
dā processione: qđ quedā simia cui dā dñe peplū cū alienis crinibꝫ abste-
lit coram populo: et turpis et depilata sicut cornicula depositis plumis
alienis remansit: quod iusto dei iudicio accidit. Iuxta illud Isaie. De
qui predaris: nonne et tu predaberis: Depredata fuit illa mulier mulie-
rem mortuā crinibus suis: et merito eam simia depredavit. Poeta. Nō
est lex equorū vlla Quā necis artifices arte perire sua. Quid de colora-
tis: tinctis et crispatis crinibus: Plane hoc quod de fucatis faciebus di-
ctum est intelligatur. Sed et perditio temporis labor inutilis. Et ppe-
ta talibus cōminatur pro crispato crine calvitium. Isaie. liij. Crispi cri-
nes et crispi cantus signa leuitatis sunt. Unde in legenda sancti Seba-
stiani. Putasne illum inter chisticolas numerandum: qui consurā di-
ligit: comam enutrit: sapores querit: et vocem frangit: Fractio vocis si-
gnum est fracti animi. Sicut crispatio crinium in hominibus: corruga-
tio vestium in mulieribus: sic reprehensibilis est fractio vocis in cano-
ribus. Vide summam vitiorum tractatu de superbia folio. cccxliij. ca-
pitulo. xliij. Colorati crocei crines presagia sunt future flammę infer-
nalis: ait Hieronymus.

¶ Quarta nola est: Caput ornare. Quis novitates illas fatuas di-
numerabit: que in capitum ornatu ostendunt. Vide quā modū ne-
mo sit qui auriculas asini non habeat in capite in birro: quibus etiam
nole argenteę sunt appense. Et quod lasciuissimū est etiam femine non
erubescunt: talia capitegia deferre birros auriculatos: byret mitoren.

¶ Nouitatū presumptorū

- 2 **C**ōspice et viros instar feminarū mitratos: et cōtra feminas virosq; instar birretatas et pileatas (Die man tragen frawē hūben) et sericis filis reticulato more prectas. Quid q; nūc bispidos siue villosos galeros: nūc leues: iam acutos: iā obrufos deserūt: et in mille transformatiōnibus guras: nulla stabilitas in his vicijs signū incōstātis et leuis animi. **U**nde de feminarū pepla instar dia dematū sanctorū erecta grandia: vt caput bouis pre se ferre videant. **L**eterū infra mentū vir duorū digitorū tenēt latitudine (Als ob inē das kynn in eim basenreff hieng) **S**ed et tincta croceo colore infernalis flammæ presagio: pepla sua hebdomadis singulis ablunt: et iterū tingūt. quod q; grandis sit fatuitas nemo est qui nesciat. **P**orro nō placet hec vestis: hic color dño deo: neq; angelis eius. **S**iquidē corpus **C**hristi non croceo: sed luteo candido inuolutū legitur. **U**nde et corporalia alba esse debent. **E**t angeli sancti in stolis albis apparuerunt: et **C**hristi vestimēta alba vt nix in eius transfiguratione visa sunt. **N**on igitur placent deo et angelis crocei coloris vestes tales. **Q**uid multa: male carnes croceis iuribus profundunt: et croceū piperratum (Ein gelter peffer) super recentes carnes non conficit: sed besterne mense reliquias. **T**erule rugose croceis peplate: preserunt similitudinem portionis carnis fumigare in prodiō croceo (Sehent beturf als ein gericht stück fleisch vñ einer gelen bziien).

- A** **Q**uinta nota est: corpus ornare: totū corpus est illa vanitate plentū intus et extra sub cingulo et in cingulo et extra cingulū. **L**amēte rugare. (Sefeltelt) **T**oraces excise feminarū et virosq; vt etiā fere dimidiem mille pateant. **T**unice plicate et in mille formas transfigurare in vtroq; sexu: iam lauissime: iā artissime in manicis vt brachia cōprimāt olim (schubben inunc Hulsecken) vide in speculo Brandt. ita vt oīm gentiū extranearū prauos ritus assumam. **U**is videre vestitu **U**ngaros: **B**obemos: **S**axones: **F**rancigenas: **I**talos: **S**icabros imo oēs gentes: vnde de **A**rgentina et videbis. **U**idebis et spurcas illas tunicas ita breues vt nō solū non nates: sed neq; umbilicū tegere queant. **E**rat apud veteres de honestatio **m**axima illa vestitū amputatio: patet in nuncijs **D**avid quorū barbas rasi rex **A**non et vestes vsq; ad nates pedit. **E**ssent per rectorēs reip. tales vestes scādaloſe occasione malarū cōcupiscētiarū feminis pstantes dū pudenda nō reguntur auferende de medio.
- 2 **U**ide cingulū ipm qd hec constringit plentū vanitatib; et nolis in feminis precipue quod aliquando sericū: aliquādo aureū: vel auratū operoſissimum deniq; vt impense in opus maiores sint cingulo (Der gold schmid nem den gürtel nix für den macherlon) **M**ira stulticia vt de alijs taceamus. **S**accus bono critico plenus ligatūne vnus obulū: ad saccū aut immundicia plentū ligandū: querit corrigia serica vel deargentata aut aurea. xl. vel. l. florenorū. **H**orrendū est in loco humiliatio nis superbiā reperiri: in medio cui humiliatio tua. **M**ichee. vi. et vbi maior materia humiliatio nis q; in ventre plentū stercoreum. **T**aceo de

Turba. IIII. IIII

pugionibus & gladijs qui olim ad cingulum dependere solebant: nunc autem alligantur ad ventrem vt capulus & axes gladij: quasi in equo libra constituantur similisq; sit porius sedili gallinarum q; gladio.

Quid tandem de mantellis: qui fimbrijs iudaicis in ora eorundem sunt notati per oia similes depictis iudeorū vestibus: & quid ad hec omnia dicemus? Nunquid inulcum permittet dñs: Non plane: sed faciet qd̄ cōminat⁹ est p̄ Soph. i. Custabo super oēs q̄ induci sunt veste pegrina.

¶ Sexta nola est: ornare crura & pedes. Vide caligas scacatas diuisas & scissas confutasq; ex minutissimis pictacijs vt merces pro earundem cōsuetudine exposita plus valeat q̄ calli gypse. Hec oia noua sunt: & mores ex Italia & Francia aduecti. Vide deinde nouū genus ocrearum Cordubensium in nostris terris nunq̄ nisi in picturis visarū vna cū pantofilis in modum semicirculi obtusis: & quod olim in rostris calatiorum excedebatur: iam in contrariū vicium lapsi in nimiam obrustitatem versum est. Olim nimia angustia & strictura calciorum: nūc nimia amplitudo. Quid preterea de perforatione forularum cū integri perforatis sint multo meliores: Quid de omni ornatu in pedibus questio dicam: nisi q̄ mitra est fatuitas hominis & cecitas: Nonne sotulares ad hoc sunt inuenti vt lutum calcetur inquinentur & pedes ab inquinamentis preferuent: vt quid ornas sotulares aut de mundicia eorundem tam sollicitus es qui dedicati sunt sordibus? Vide de hoc Joan. Ebristolomū super Martheū. exhortatione. xlii. & est super Martheū. ca. xliij. Mentior si non noui hominem de quo mihi dicebat: q̄ tempore puerali & luroso preter calopedes quibus incedebat duos novos tenebat sub pallio: quibus cum iam ad ecclesiam puenisset: induebatur quatenus nitidus preter alios boies in eis appareret: & admirabilis.

¶ Septima nola est: extra hominem siue vltra pedes et caput et corpus se ornare. Et quomōdō possunt hec fieri? Fit primo per longas caudas quas in luro post se trahunt presertim femine: & etiam quidā ex sacerdotibus & prelatis. Vide in speculo Brandt. Fit deniq; hoc per altas soleas vel lignipedes et galeras altas quatinus maiores appareant. Sunt plane quidā qui longas cōcupiscunt habere vestes vt maiores videant: altos pileos in capitibus: calopedes altas in pedibus (vnden hülzen oben fülzen) vestesq; longas post se per terram trahentes volentes sic adijcere ad staturam cubitum vnū. Mira illorū fatuitas qui vel magnitudine vel altitudine corporis: dignitateq; suam volunt honorare. Non attendis o frater: q̄ Saul rex malus fuit: & tamen altior vniuerso populo ab humero & sursum. Regum. x. Non attendis q̄ nec in tibijs viri beneplacitū est domino: & Quia dominus est spiritui ponderator: & non corporū: vt fatui qui iudicant hominē ex ea parte qua non est homo: Non attendis quid dixerit dñs Samuclī cū eis d̄cepisset de vnctione Dauid in regē: Ne respicias inquit vultū eius: nec altitudinē stature eius: quoniam abieci eum: nec iuxta intuitū hominis

Nouitatu[m] presumptorū

judico: homo enim videt que parent: dominus autē intuet cor. i. Reg. xvi. Non attendis quia preciosiores species aromaticę in minorib[us] saccis solent reponi: vt carioptoli & similia. Sed lana in maximis saccis: 2 (wolseck) Sunt sub hac nola dñe que post se longas trahunt caudas terram preciosis vestibus induentes: & de nuditate Christi in pauperibus non curantes: caudis suis pulices colligunt: puluerē mouent hominib[us]: Christum vero quem in tot pauperib[us] nudum respiciunt non operiunt. Timendū est eis: ne in caudis carū diabolus quiescat. Unde legitur de quodam sancto: qui vidit diabolum quendam ridentem & que rens ab eo causam risus. Dixit: Si discidium meum equitantem super cauda cuiusdam mulieris: que diuinę retraheret caudam: cecidit focus meus in lutum: inde risi. Sunt & sub hac nola: quod turpissimum & lamentabile est: clerici quidā notari presertim Francigenę: & prelati quidam: quorū caudas vt famuli post eos deferant instar Symonis Liorenei crucem post Christū portantis necesse est. Vide in Brande. Timereant qui tales sunt: q̄ hoc ait dñs: Attendite a scribis q̄ volunt ambulare in stolis. Luce. xi. Stola vestis est longa. Sunt tandē q̄ multa paria vestium habent per totam hebdomadā ante & post prandii induendarū: vt ad choreas: ad basiludia: ad ecclesias varias vestes induant: potiusq[ue] volunt vestimenta sua a tineis corrodi q̄ Christū in pauperibus indui. In quos clamat sanctus Iacobus: capitulo. v. Agite nunc diuites: plorate & ululantes in miseris que eueniunt vobis. Diuitie vestre putrefacte sunt: & vestimenta vestra a tinea comestata sunt. & Bernardus: Clamant nudī: clamant famelici & conqueruntur nobis fame & frigore miserabiliter laborantib[us]: quid conferunt tot mutatoria vel extensa in periculis vel plicata in mantis. Ecce fratres mei nolas septem: quibus possunt hi stultē vanitatum (Durz narren) diuolsci: q̄ presertim nouitates afferunt in ornatu: sed nunquā impune: non plane. Etiam si hic dissimulauerit dominus (Das er hie durch die finger sicht) in nouissimis tamen crudeliter punit. Audi quid de omnib[us] dicat. Isa. iij. In illa die auferet dominus ornatum calciamentorū: & lunulas: & torques: & monilia: & armillas: & mitras: discriminata: & peribeldas: & murenulas: & olfacto: stola (Wylem apfel) & in aures: & anulos & gemas in fronte pendētes: & muratoria: & palliolaria: & linteamina: & acus: & specula: & sindones: & vittas & thestrā: & cetera. Armillas: Glo. vocat ornamenta brachiorum: peribeldas: vocat ornamenta talorum similia armillis. Murenule sunt catenule circa collum. olfacto: stola vocat illa in quibus continebant mustum & similia. thestrā vocat vestes estuales valde subtiles: visui peruias: que dicuntur thestron q̄ est etas. Tunc enim mulieres que se alienis plumis: quasi cornū pulchras faciebant: amittent plumas & turpissime apparebunt: & non solū deficiet gloria ornatu tunc: sed etiam immutatur in ignominia: & que plus habuit de gloria: plus habebit de ignominia. W. sec. iij. Gloria

Turba. IIII. IIII

eorum ignominiam cōpurabo. ⁊ Iſa. iij. Erit pro ſuauis odore fetor: et pro zona funiculus: pro criſpanti crine caluitium: pro faſcia peccatorali ciliquium. Plane tunc corpora que hic fuerunt ſuperbe ornata: a domino tunc non ornabuntur. Unde Bernardus. Nunc eant: nunc rideant: qui corpora ſua pellibus murium: ⁊ ſtercoribus vermium in formant: quia cum dominus ad iudicandum venerit non reformabit niſi q̄ ab obſectationis ⁊ humilitatis inuenerit. Unde ad Philip. iij. Saluatorem expectam⁹. vbi dicit Bernardus. Requieſce in bac ſpe miſera caro: qui reformauit illam: tui quoq; non obliuiſcitur. Saluatorem expectamus qui reformabit corpus humilitatis noſtre. Eſt hic notabilis ⁊ pulchra queſtio. Que ſit mater fatuorum huius turbe: que ⁊ moneri poſſit circa quam libet turbam: preſertim principalem: ſive capitalem. Reſpondeo breuiter: q̄ vana gloria ē mater eorum: ⁊ eos peperit: ⁊ quotidie parit oēs illos fatuos: ſed ⁊ plures alios alterius generis: de quibus poſterius dicitur: ⁊ quomōdō parte. noſtros principales fatuos: hoc modo vt dicit b. Tho. ij. q. cxxij. ar. v. qui vices gerit obſterricis. Superbus ⁊ vane glorioſus nititur oſtendere ſuam excellentiā: ⁊ hoc attentat omnibus modis quibuscumq; poteſt: verbo et facto: vero vel ficto: directe vel indirecte. Primo attentat hoc per verba: ⁊ ſic gignit iactantiam. Secundo per facta vera habentia aliquam admirationem: ⁊ ſic gignit preſumptionē nouitatum: quas homines ſolent magis admirari: ecce noſtram turbā. Tertio per facta falſa: ⁊ ſic gignit hipocriſim: ⁊ ſic quidem directe oſtentat ſuam excellentiam ſine pudore inuerecunda fronte in facie hominū: ſed non eſt illo contentus quin etiam indirecte nitatur eam manifeſtare ⁊ reuerecundius ſcilicet oſtendendo ſe non eſſe alio minorē neq; intellectū neq; voluntate: neq; locutione neq; facto. Quarto igitur attentat ſuā excellentiam manifeſtare oſtendendo ſe nō eſſe alio minorē intellectū: ⁊ ſic gignit pertinaciam per quam homo nimis innititur ſue ſententię: nolens cedere ſententię melioris. Quinto oſtendendo ſe non eſſe alio minorē voluntate: ⁊ ſic eſt diſcordia dum non vult a propria voluntate diſcedere vt alijs concordet. Sexto oſtendendo ſe non eſſe alio minorē locutione: ⁊ ſic parit contumaciam: dum aliquis clamorose contra alium litigat. Septimo oſtendendo ſe nō eſſe alio minorē facto: ⁊ ſic parit inobediētiā: dum ſc̄s aliquis nō vult exequi ſuperioris p̄ceptum. Rogemus.

Feria Tertia poſt Inuocauit. vi. Martij.

ſcultorum infinitus eſt numerus. Ec̄s. i. Euangeliū.

D ij

Quinta turma stultorum est fatuorum sensuale narren. Necessè est illos notificare nolis certis: quibus a sequentibus senibus discerni possint. quippe quod senectus ipsa alias sit signum sapientie: unde eis debet honor: quia presumunt esse sapientes et honesti. Unde dicit Levi tici: Coram cano capite consurge. De quibus Thomas secunda secunde. q. lxxij. arti. iij. et Holkot in lectione quadam. Repertio autem nolas septem quibus discerni possunt a sapientibus.

Prima nola est: Dolere de impotentia male faciendi. Sunt senes qui dicitur male habituati in voluptatibus: quod dolent (ut videtur) quod non sunt ut solebant ad voluptatem potentes. Qui cum considerant preteritas voluptates:

7 q̄ eis ammodo vti nō p̄nt trīstant̄ 7 suspīrāt. De q̄ numero erat fo-
tissimus ille Milo: q̄ cū videret lucrāres 7 dīmīcātes sicut 7 brachia
aspiciēs ait: O robur brachioꝝ meoꝝ q̄ euānuisti: Vide Tulliu: erat ei
robustissim⁹: ita vt vno ictu bouē interficeret. Sic 7 Helena cū ī specu-
lo intyira fuisset rugas faciet: q̄ tñ fuerat pulcherrima: Q̄ inq̄ 7 sicut:
vbi mea pulchritudo: p̄pter quā bis rapta sum: quōd te in senecta amisi?

¶ Secūda nola est: facere mala iuxta imo supra facultatē: attendēdo
q̄ natura negat. Sunt q̄ q̄suis nō possint facere sicut in iuuetā: faciūt
tñ q̄nū p̄nt: imo aliqū plusq̄ p̄nt. assimilāt se iuuenib⁹ ī vestitu: calceis
crinib⁹: trāstū: s̄bis lafcuis: moꝝtib⁹: ludis: potationib⁹. Delectant̄ au-
dire etiā 7 cōfabulari de t̄pib⁹: delectant̄ imaginari de vilib⁹. 7 sicut nō
rescētēs carnib⁹ delectant̄ in brodio: sic illi cū priuant̄ opatione fruunt̄
imaginatione: 7 plane volūtas eis in cōspectu dei reputat̄ pro facto.

¶ Tertia nola est: iactare se de malis a se factis. Inter loquendū im-
miscēt sue forefacta in iuuetute in luxurijs: ha stitūdīs: torneamētis: lu-
dis: vindictis. 7 ita q̄ ad om̄e p̄positū nouerūt illā fatuitatē iactant̄ ap-
plicare. Si viderint pennā scriptoris aut acū suentis: Q̄ be inquit: q̄
facile est circūferre illā lanceā q̄ eā quā ego in tali vel tali bello vibraui.
Si videt suppellectiliū: mor de armis militie facit mētione: ea dīcēs mul-
to esse grauiora. Porro nedū directe se iactat: sed indirecte alios laudā-
do de malis olim factis: Q̄ (dīcit) etiā tu fuisti in tali exercitu vbi peri-
cula versabant̄. suboculte insinuas p̄ cōiunctionē etiā: etiā se illic cū illo
fuisse. Sed 7 mentiunt̄ 7 maiora iactant de se mala q̄ fecerint: sicut Au-
gusti. se fecisse cōquerit̄ in li. cōfessionū. Nola hāc improp̄erat eis: Psal-
dicens: Quid gloriaris in malitia q̄ potēs 7 c. q̄ multa. Letant̄ cū ma-
le fecerint: 7 extollunt̄ in reb⁹ pessimis. 7 tñ si fundamētāliter inspicit̄: in-
uenitur q̄ 7 hoc est ex inani gloria: q̄ vult ex hoc videri singularis.

¶ Quarta nola est: gaudere de sciendis malis: 7 alios ad hoc inducere
Quanta stultitia est hec: vt dū tu malefacere nō potēs: gaudēs q̄ fili
olū habēs qui tibi similis putat̄ futurus: sed 7 quē docēs facere mala q̄
tu fecisti. Etia (inquunt) imitat̄ mores meos (Er kopt in die art) erit so-
cius. Et rep̄tendit eos si nolunt esse insolentiores frontosi vel effron-
tes. Sic sic (q̄d turpe est valde) etiā mulieres puellas suas docēt imita-
ri vanitates: 7 eas corripunt si nō omnino eas quādrauerint.

¶ Quinta nola est: suā senecturē obliuisci. Sunt q̄ nolūt esse senes cū
sint: securis ammodo nō reminiscunt̄ quā sup̄ bumeris gestant. i. quin-
quaginta annoꝝ: q̄ p̄ formā securis q̄ est. L. scribi solent. 7 cultū excoꝝi
atoꝝū deferūt in posteriorib⁹: cū iam sunt septuagenarij: 7 cultū (das
schindimeßer) circūferētēs inter nates: negāt se etiā quinq̄genarios esse
Intuere o frater manus: 7 interroga pedes 7 oculos: 7 ipsi dīcent tibi.
Trabis pedes p̄ terrā: nec leuare potēs: 7 plena rugaz est facies.

¶ Sexta nola est: velle p̄pter senectā solā honorari. Imaginant̄ quidā
q̄ sola etas quomo doctiq̄ vixerint faciat eos venerabiles 7 dignos ho-

Senium

noze. Nō ita frater fatue: nō sic. Scito qz sola virtus reddit hominē di-
gnū honore. Uis honore habere i senectute: fac opera laudabilia in iu-
uēture: nā honoz est exhibitio reuerētie in testimoniu virtutis: teste Bri-
sto. liij. Eibi. ca. v. fm virtutē autē solus bonus honozandus. In cui⁹
figura (vt Zugu. dicit. li. v. de ciui. dei ca. r.) Romani duas edes. i. tē-
pla: honozis ⁊ virtutis: cōiūctissimas sibi fecerūt: sic ordinatas: q nū-
lus ad templū honozis posset accedere nisi prius p tēplū virtutis transis-
set. ad denotandū qz via vera ad honores est sola virtus. Sulti q sunt
q putant se ideo honore dignos: qz senes sunt sine virtute. Sapiens do-
cet p rariū: Senectus inqz venerabilis est: nō diuturna neqz annoz nu-
mero cōputata: cani aut sunt sensus hois: ⁊ etas senectutis vita imacu-
lata. Quasi dicat ad b q bō dicat vere venerabilis nō sufficit aut reqrit
diuturnitas annoz: s; sapiētia mētis ⁊ mūdicia carnis. hec sapia mētis
siue sensus hois sūt cani. i. loco canoz. i. senectuz cōputat. qz sic di. glo.
Ille bñ canus est q c bñ sensatus: ⁊ ille bñ est senex q est sine macula pcc-
i Septima nola est: accusare senectutē. Sunt aliqui q senectutē accu-
sant: nec eā scūt sustinere quā m appetierunt habere. Tanta nēpe (vt ait
Zullius in li. de senectute) in hominib; stulticia: incōstātia ac pueritas
est q oēs etatē vt ad ipiscant eropant: eandē a depti accusant. Vere stul-
ticia quā irridendo pulchre sugillat Seneca: ita em loquit tali sic con-
querenti: Ue si te dolo: inquietat: epule erūt parū dulces: decrimenta
cōtinua. Hec est senis querela: ppius accedendū ait Seneca. De capite
tuo timuisti. ⁊ rñder: nesciebas te hoc optare: cū optares senectutē tuā:
oia ista in longa vita sunt: quē admodū in longa via puluis ⁊ lutū ⁊ plu-
uia sunt. Sed dicitis: volebā viuere ⁊ carere incōmodis omnib;. Rñder
tā effrena vox virū dedecet. Hec Seneca in epla quadā. Nō sic nō sic nō q
sic charissimi: sed supozemus senectutē viriliter. Senectus lasse etas
nō fraccet nomen habet. Nō sentio in aīo (ait Seneca) etatis iniuriā: cū
sentia in corpore em: vitia ⁊ vicioz ministeria senuerunt: viget etiā ani-
mus ⁊ gaudet ⁊ multū sibi esse cū corpore exultat: ⁊ mibi cōtrouersia fa-
cit de senectute. Hūc ait florē esse suū: credamus illi: vtamur bono suo.
¶ Habes ecce nolas septe: p quas dinoscere poteris stultū senē a puz-
dente. qz ⁊ habes in speculo tuo: qd si placet intueamur. Breuiter re-
cita ab ipitio: solum vsqz ad richmū de milone inclusiue: si placet. Ecce
quintū genus stultoz pniciosozū valde ⁊ deo odibillū: vnde ⁊ qd eodē
māledicti legunt Isa. lix. Puer centū annoz moriet: sez morte eterna-
⁊ peccato: centū annoz. i. antiquis petōz māledictē: illa māledictiōe q
p pñit Mach. xv. Discedite a me māledicti ⁊c. Vere dignū ⁊ iustū ē
vt tā senex ⁊ pniciosus stultus tali multet māledictione. q nedū pnicio-
sus in se ⁊ in iuuenes est: sed etiā hoc pncioso bono qd senectus est tā tur-
piter abutit. Plane pnciosa res senectus: q est cōcupiscentia ⁊ fedarrie:
insolētie moderatrix: sapiētie ⁊ experētie thesaurus: ⁊ acceptabilis sa-
crificatrix. Accipite frēs: sed breuiter q loqr. Primo est senectus qui

etatrix motus inordinatæ suæ concupiscentiarum malarum. Lesare debet in
 senectute quicquid voluptatis: quicquid lasciuie: quicquid illecebre placuit
 iuuentute. Plane ait Sene. Adoleſcens luxuriosus peccat: feneꝝ inflant.
 Declari munus senectutis (ait Tullius) siquid aufert nobis quod est
 adoleſcentia virtuosissimum: scilicet libidine corporis. Ut male habituatibus senibus
 quorum virtus vir curant: si non in iuuentute resisterint. In hyeme pauciores
 sunt infirmitates quam in estate: mortifere vero magis in hyeme. Sic et in
 estate iuuentutis plures accidunt infirmitates spirituales quam in hyeme sene
 ctutis: sed sunt multo curabiliores quam in senibus. Secundo senectus est mo
 deratrix insolentie: cui non seruerin oder stillerin der ynfuor. Habet autem
 tantum senectus hoc quod ad presentiam sensus cessant insolentie iuuentum. Debet
 plane offes senes arguere insolentias: et informare sine timore. Narrat
 Valerius li. vi. ca. ij. de quodam sene qui de his quibus typis apud roma
 num populum agebant: increpans arguendo et dissentiens factis malorum. Hic
 dum ab amicis moneretur: quia audacia ita effronte diceret omnes veritatem.
 Ille dicit: que inquit res tibi licentia prebet: orbiter et senectus. De
 clara ex Holkore. Tertio est senectus sapientie et experientie thesaurus et
 aminare et perperere. et ideo ubi desunt senes vel experti: nunquam dabunt
 sana consilia. Propter quod dicitur. iij. topicorum: Nemo iuuenes eligat in du
 ces: eo quod non constat eos esse prudentes. Unde et in exercitu Alexandri ne
 mo nisi sexagenarius exercitus duxit. Usus est mihi quia iudicium ho
 mie consilium iuuentis et sensus experti differant sicut in confuso et dubio vi
 dente: et qui clare et certe videt. Simile si in turri alta stent feneꝝ et iuue
 nis: et dicat iuuenis qui nunquam eruit portam: non est illa via incendenda
 mihi enim videtur quod alibi sit fossatum: aut paludes quas exercitus per
 transire non possit. Hoc quidem sibi videtur: sed dubie: et fortasse errat.
 Sed dicit feneꝝ: Ego equitavi hanc viam: et paludes illas transiui. Hic
 valde certe et sine dubio mouit veritatem. Applicata congrue. Quarto se
 nectus est sacrificatrix acceptabilissima deo. Hoc officium esse debet se
 num: ut se sacrificent deo in penitentia: vel saltem per contritionem et
 displicentiam veram. quia sacrificium deo spiritus contribulatus. Hoc ab
 utitur feneꝝ fatuus cum suis nolis: dum placet sibi ante acta vita: et displicet
 sibi quia non potest similia perpetrare. Ad se non sic sed sacrificium ve
 spernatum offerendum est. De quo Paulus: Ego enim iam delibor: et tempus mee
 resolutionis instat. Faciat feneꝝ quemadmodum qui in nauis diu versati
 sunt in mari: qui postquam appropinquant ad portum contrahunt remos
 in nauim: et fasciculos suos ad se mouent: et singula componunt. ut er
 eunces de nauis ad portum secum afferant. Quid est aliud vita nostra
 quam nauigium? Quia quod diu viuimus quasi nauigamus: et tandem in sen
 ctute ad portum applicamus. et tunc sicut naute recolligunt instrumenta
 et vasa quibus nauim mouerunt: ita debemus nos sensus nostros in
 tentione et consideratione et sollicitudine seculares recolligere et oraliter
 et ad nosmetipsos ad virtuose viuendum. Nolo dicas mihi: feneꝝ sumus.

Quercis parcentium

quomō inciperē. Est nimirū hec etas apta ad cōuersionē: displiceat vobis
vita pponas bñ viuere hoc tantillo tpe ⁊ de^o miserebit. Nō habes q̄
ieiunēs: vigiles: orēs: peregrineris: p̄ mala valitudine: non habes vnde
elcōsynas tribuas egenti: neq; restituas male ablata. eleua manus
in deū extēiores ⁊ intēiores: affectū: intellectū cogitationē ⁊ auditatē
in deū: pete misericordiā: hoc est sacrificiū vespertinum: de quo Psal.
Elevatio manū mearū sacrificiū vespertinū. Rogemus dominū.

Feria Quarta post Inuocavit. vij. Martij.
Stultorum infinitus est numerus. Eccl̄s. i. Euangeliū.

Sexta turba stultoz est eorū qui parciūt pueris (Kind narren) sunt hi quoz nolis signari. Prima nola est: pueros nimis diligere. Sed ais: nūquid ppter dilectionē pueri nolis sum insigni? fatuoz: ad hoc natura instigat: etiā bestie catulos suos diligūt: r iūben tur mariti vrozos suas diligere: quomō etiā filiolos nō diligere liceret. Nō dico ego qz diligere nō liceat. Scio qz dixit dñs: diligas proximiū tuū: sunt aut r filij primi: sed dixi nimis diligere pueros: hoc est inordinate r supra deū diligere. Sunt nimirū quidā suos pueros supra deū diligētes r maiore in pueris q̄ in deo complacentiā habētes libētusqz eos q̄ deū videntes: parari potius deū offendere q̄ pueros: intelligo ego hoc de cōplacentiā volūtatē r libertatē arbitrij: nō sensualitatis alias nō habet veritatē. r q̄ sic pueros supra deū diligūt: eosdē suū deū faciūt Aug. Hoc ab hoīe colit qd̄ pte ceteris diligit. Fatuos illos dñs deus aliqñ conto pcurit r punit: imo miseret: cū ex bonitate sua subtrahit eis illos pueros: vt sic parētes corda sua a pueris ad deū puerant: rigan r diligant. Inde puto aliquādo fieri posse regulariter: q̄ pueri qui sunt multū affabile s r prudentes pulchriqz cito moriunt qz parentes eosdē nimio affectu diligunt: r cū nimia sollicitudine eos fm̄ cursum mundi nutriunt r educant. verbi grā: qñ eos nitunt ad gradus euehere: dñs r rectoris ciuitatū ex eis efficere: hereditates magnas eisdē acq̄rere: diuitiis desp̄nsare: sicqz ornando eos r sibi vanitatib̄ studēdo: dei oblitiscuntur aliqñ: r ea que ad suam r alioz salutem sunt: negligunt: sic ppter nimiam dilectionē puerorū: qñqz offendunt deū: r seip̄os damnant Matth. x. Qui amat filium vel filiam super me non est me dignus.

Secunda nola est: pueris correctionē subtrahere: Puer ē inquam vidue: orphanus: factis flagellat⁹ ē: pater sibi subtrahit⁹ vt qd̄ cū verberaret volo eū sue dimittere volūtatē: factis flagellat⁹ ē: verū quidē est o stultus: sed flagellū flagello sup̄ addis: dū eū nō flagellas p̄uar⁹ est pater: r eū per tuā negligentiam vis p̄uare deo r aia honore r fama. Quid putas fiet ex eo: cū sic dimiseris sue volūtatē? Si n̄ scis: audi Salomonē qui te docet: Puer q̄ dimittitur sue volūtatē: cōfundit matrē. Pro uerb. xix: tu adde r patrē r oēs suos cōsanguīcos: imo r semetipsum. Semetipsum inquam: qualis em̄ fiet putas? plane blasphemus: fornicarius: luso: gluto. r tunc videbis q̄ bene ei feceris: sue volūtatē eū dimittendo. Nolito putare q̄ hec terra aliq̄ fructū bonū pducit virtutū: sed spinas r tribulos vitioz. Maledicta hec terra: beclimi massa ab adolescentia sua prona est in malū: sponte pducit peccatū. Si vis vt bona opera producat: oportet hec bona inferas (wilt du das es bonen trag in latin. l. bona opera: So muos man sie setzen) Et se sciunt peccare: litigare: ligurire: mentiri: r cetera pctā pducere. Non autem ozare verū dicere: mansuerudinē: humilitatē r. oportet igit vt inserant. Noli ergo dimittere eū sue volūtatē: qz corrupta ē hec in origine: est terra falsa corruptioē originalis pcti. Ne dū aut se: sed r matrē pfundit: patrē: r

Queris parcentium

totā pgenie quā ifamat p suā malā vitā z ignominioſā: ſed de ſ taceo: cō
fundit animā tuā o pater z mater. Scito q̄ oim peccator: q̄ ex tua negli
gētia fili⁹ facit eris p̄cepta. teſtis ē Ap̄lus: Faciens z p̄ſentis rē. Ro.
i. Eſto q̄ nullū aliud pctm haberes q̄ q̄ negligeres corripere pueros
peccātes: ſcs eſſes deuotiſſima. miſericō: diſſima in paupes: in deū p̄ſi
ſima: nihilominus peribis. Porro quō dāna etiā corporū parentib⁹ negli
gentib⁹ inferant: eſt nota hiſtoria de Hely: q̄ qm̄ tēp̄e deſiderit fili⁹
os vna cū eiſdē occidit morte ſubitanea. Nota eſt hiſtoria: de eo q̄ apud
Boe. in de diſci. ſcola. parētī naſū dentib⁹ demor̄dit: q̄ p̄ ei⁹ negligē
tiā aſſerebat in hūc ſuſp̄ſionis ſe articulū deueniſſe. Nolite q̄ ſres mei
negligere diſciplinā filioꝝ: ne i p̄cis eoz inuoluamini. Audite cōmon
tionē Salomonis Proverb. xxi. Noli puero ſubtrahere diſciplinā: ſi cū
p̄cuſeris eū virga nō mouet z aiām ei⁹ de inferno liberabis. Nota ſba
z ſigna myſteria: ſba em̄ ſapientū debēt ſtatera ponderari. Primo noli
fac q̄ potes: ſt tibi volūtas etiā ſi deſit facultas: fac ne in te ſit culpa et
negligētia: ſi p̄ſeceris corripiedo bñ quidē: ſi nō innocēs eris: imo p̄mo
nō fraudaberis. Sic Ethioꝝ z ſi in balneo albi nō fiet tamē mercedē
is q̄ en̄ lauit recipiet. Ita q̄ verū eſt: q̄ nulla plaga p̄dita eſt: niſi ea q̄ de
cidit. Ego dixerim: q̄ etiā illa nō erit p̄dita: q̄ tu p̄remū de ea habe
bis in celo: q̄ ſuis inefficax fuerit in puero. Scōo noli puero ſubtrahere
dicit: z qd̄ inculſare puerū vt corrigere: puer eſt. Ego ecōtrario dico: q̄
puer eſt iō corrigēdus eſt. Tu dicis carta ē cādida: z tabula raſa lenis z
q̄ nō debet aliqd̄ inſcribi. ego ecōtrario: q̄ raſa eſt: iō debēt inſcribi ſciē
tiē z p̄rutes. Tu dicis: olla ē noua: q̄ nō inſundēda p̄cioſo liquore balla
mo. Ego ecōtrario q̄ noua eſt: debet ballamo inſundi: q̄ noua teſta
capit̄ inueterata ſapit. Tu dicis: ſurculus lenis eſt: ergo ſiccū nō debet:
ego ecōtrario q̄ lenis eſt ſiccū debet: z nō differri q̄ ſq̄ robur acquirat.
Noli q̄ diſciplinā ſubtrahere a puero: q̄ puer eſt: imo q̄ puer eſt diſci
plinā adhibe: capacia ſūt ſpecula terſa nō dum p̄auis habitib⁹ macula
ta: facile virtus z veritas reuicebūt. Tertio diſciplinā ergo adhibe diſ
creta: ſi ex fragilitate puer bon⁹ exceſſerit: corripe cū benignitate: vt ma
ria Jeſum: Fili qd̄ feciſti nobis ſcē. Si p̄erutus fuerit rebellis: corrip
durius virgis. Nō ſubtrahas ei virgā: fac tamē tui ex parte vt ex chari
tate nō impetu ire aut vindictē p̄cedat rē. Quarto ſic age frater p̄cure
cū virga nō manu: nō pugno: nō pede calces: nihil ei nocebit: nō mouet:
ſed plane inde vita uiuet q̄ e z gl̄ie. Quinto ſic em̄ de inferno aiām ei⁹
liberabis: bic eſt debit⁹ ſinis correptionis: ſez vt aiām ei⁹ liberes de infer
no. Hic ſinis q̄ nō ſtatuit̄ a quibuſdā: ideo in multas vanas cadūt ſo
licitudines anxietates z labores. Aliū finē ſtatuit̄ in pueroꝝ ſuoꝝ edu
cario: q̄ vt ſaluent̄. Hūc finē ſtatuit̄ vt poſſint ſm̄ ſclm̄ in ſtatu viuere
bonoſto: iuxta ſue ſamilie (vt aiūt) exigentiā: bic ſinis: bic ſtatuit̄. imbi
bitū eſt eis hoc p̄poſitū. Et iuxta exigentiā hui⁹ ſinis: mēdia m̄tonē adhi
bere. z q̄ hoc ſine grandi ſolicitudine z anxietate facere nō poſſunt: inde

subdunt se magnis miserijs & tribulatiõib;. Q; si p̄dictũ finẽ statuerẽs: se3 liberare puerũ ab inferno & saluari aiam eius: vt in eo fiat voluntas dei: & p̄se ad hũc finẽ tenderẽt & p̄ cõpendiosissima media essent in bona quiete & pace: neq; cogentur se alijs subijcere adulari. Sed simpliciter ad hũc educarẽt & instruerẽt i bonis morib;: & cũ ad etatẽ puenissent debẽt cũ dño totũ cõmitterẽt. Nihilomi⁹ factũdo hũane fm dicamẽt reẽt rõis

¶ Tercia nola est puerũ nolle doceri. Est hec nola non stulticie: sed in fame. sunt qui nollet puerũ suũ filiũ esse doctũ: putarẽt eis fore dedec⁹. Nõ est hec insania: yelle habere corpus pulchriũ: sanũ: diuitias & gloriã & aiam negligere. Potiorẽ partẽ nõ p̄fici: vis filiu nõ sapientẽ sed fatuu esse: tibi p̄secro simile fatuissimo. Hebani cratis tristis q̄ritonia fert. Si mihi dicebat passim clamaret cerer: Vos oēs fatuos velle appella. re. p̄brosos. Quos agitat nimio funesta pecunia ludo: Diuitias legis natis & dogmate nullo: Pectora lactat; nec dexterritate foueris. Putant fatui illi p̄brosum esse: si quis sciat literas. Dicit q̄lis fuerit Julius Cesar: Augustus: Cicero: Plini⁹ & ali; multi sine nũero: q̄ p̄fuerũt rei publice: & tũ erãt doctissimi ita vt Juli⁹ dicerẽt sũ in militia: sic & in p̄ritia alios vincere. Est plane splẽdo: maxum⁹ i principe: doctũ eẽt & p̄cipue noticiã multaz; habere liguar;: dedecusq; nõ paruũ nobilib; si latie lingue & aliaz; disciplinaz; sint imperiti. Rectat Jaco. Sclentatẽtia nõ nullos Alemanos ad Martinũ. v. Romano p̄põri. missos fuisse. Inter quos comes erat elegãti & p̄cero corpore: eminẽs supra ceteros oēs: cũ pontifex de more illos salutari & alio qui cepisset: nõ potuit lingus cõmercio ad comitrẽ vii: quippe q̄ sermone quẽ a matris vberib; didice / rat cõtere⁹: neq; Romanã neq; Italicã linguã nozat. Subridẽs pomiser ait circũstantib;: Ecce bella bestia. significans eũ bellũ esse corpore: sed bestia tacturnitate. Comes vbi p̄ba & mentẽ pontificis ex collegis suis cõgnouit: bono pudore p̄motus: tris filios ad Academiaẽ Italiẽ Bononiensem misit: vt literis operã darẽt: nolẽs vnq; chare posteritati qd̄ sibi cõtingerat forsità euenire. Nec patrẽ spes fefellit: nam filij omnes summo studio: ceteris multis p̄stãtiores euasere: vsq; adeo vt vnus in Agrippinẽ Archiep̄m: duo reliqui: alter post alterũ in Monasteriẽ ecclesie antistites doctrine merito digne fuerint exaltati. Itaq; paterona confusio filijs laudem peperit & gloriã immortalem.

¶ Quarta nola est egregios p̄ceptores negligere. Impedit quosdã S turpis illa auaricia: qui & si optarent filios suos fore doctos: attamen optimo p̄ceptori eos tradere non satagunt: sed cui contingit: parcenes pecunijs. Nõ sic: sed optima forma p̄ponenda est puero: quẽ admodum notabiliter docet Quintilianus: Lucas Siluius: & ali; q̄ de puerozũ educatione scribunt. Quesiuit P̄sillippus rito suo Alexandro magno p̄ceptorem Bristorelem qui habuit Platonem: qui Socratem: inde tales euasere. Nos autẽ talibus p̄ceptozibus filios credim⁹: qui eosdẽ nobis maiores reddunt fatuos q̄ receperint. Rogemus.

Sufurronum

Feria quinta post Inuocauit. viij. Martij.

Stultorum infinitus est numerus. Eccl's. i. Euageliū

Sextima turba stultorum est: Sufurronū seminantiū discordias (Klapper narren) et necesse est fratres vt nolite signent. Non enim oēs seminantes discordiā sunt de numero horū stultorum. Paulus sciens quia vna pars esset Saduceorū et altera phariseorū exclamabat in cōsilio: viri fratres: ego phariseus sum filius phariseorū de spe et resurrectione mortuorū ego iudico. Et cū hoc dixisset: facta est dissensio inter phariseos et Saduceos: Act. xxiij. Ecce quomō Paulus semi-

nauit discordiã: r nũqd fatuus erat de numero boꝝ? Abſit ſapiens em̃
erat: ſtulticiã hic nõ fecit qꝫ cauſauit discordiã per quã ſollebat mala cõ
cordiã: ſcꝫ in mala volũtate: r hoc vtrꝫ fuit laudabile. Fecit hoc ante em̃
dñs Jeſus. Nõ veni inquit pacẽ mittere: ſed gladiũ. Matth. x. Itaqꝫ
non omnes discordiam ſeminantes: ſunt de horũ numero. Sed vt eos
noſcamus notande ſunt quinqꝫ nola.

¶ Prima eſt: loqꝫ mala amicitie ablatiua. Suſurro in hoc differt a de
tractore: qꝫ detractor: intēdit diminũere fama: ille autẽ auferre amicitia:
Sed in materia pueniũt: qꝫ vterqꝫ mala de alio refert. Difficilẽ põt co
gnofci ſuſurro p illã nolã: qꝫ occulta eſt: niſi p ſequẽtes pateſcat: nõ em̃ põt
quis bñ diſcernere qua intentiõẽ qꝫ de alio mala referat: verũ ſi ſequẽ
tes nola aſſuerint: poterit facili⁹ dijudicari. Quis qſo cognouiſſet illos
ſuſurrones: qꝫ discordiã ſeminabãt inter b. Gregoriũ r imperatricẽ Eo
ſtantiã. De quo legit in eius geſtis qꝫ inter eũ r imperatricẽ (qꝫ ei ſauebat
in veraci expugnatiõẽ: quã habuit cõtra Joãne Patriarcha: qꝫ ſyno do
pꝫ gregoria in grecia: ordinauit ſe vniuerſalẽ vocari. i. totũ ecclie caput)
discordia ſeminabat: qꝫ em̃ ex pre iſtius erant Joãnis: volentes inter b.
Gregoriũ r ipſam discordie ſeminare maliciã: ſua ſerũt imperatrici: vt
a b. Grego. p nuncios miſſos peteret caput ſcũ Pauli apũ: vt ſalre aliqꝫ
mẽbrũ eius: quia ecclie in eius honore cõſtruerat: ſcientes qꝫ in hac
petitione b. Grego. eam audire recuſaret: r ſic eã ab illa affectione: quã
habuit ad ſancã Romanã ecclieã: r b. Gregoriũ retraxerunt r fecerũt
b. Gregoriũ virũ discordie in vniuerſa terra grecie. Quis in quã boſce
cognouiſſet ſuſurrones cum intentio latebat animozum?

¶ Secunda nola eſt: loqui yba exaggerãtia: nimirũ qdã audicẽtes ver
bũ aliqꝫ ex ore alicui⁹ quod diſplicere poterit: illud referũt cũ augmẽto
quo magis aliũ cõcitare poſſint ad odiũ illi⁹. Mentio: ſi nõ choꝝe hac
nola notat⁹ fuerit oũ in odiũ Moſi volebat populũ cõcitare: r discor
diã ſeminare. Quãdã modũ legit nũeri. xvi. Ipſe em̃ cũ ſuis adherẽtib: cũ
ſtẽtiffent aduerſum Moſen r Baro: dixerũt ſufficiat vob qꝫ ois
multitudo ſcõꝝ eſt: r ipſis eũ dñs: cur eleuamini ſupra populum dñie
Ecce exaggeratiõẽ. Sed qdẽnũ quid impune hanc discordiã ſemina
bant: non profecto quippe qꝫ terra ſe aperuit: r abſorpiſit eos viuos.

¶ Tertia nola eſt: recitare imperfecta. Dicit Alexã. de Ales: qꝫ detra
ctio eſt occulte p verba plene expreſſa. Suſurratio vero ſit occulte: per
yba non plene expreſſa. Plane hic mos eſt talũ ſuſurronũ: qꝫ ſemiplene
referũt audita: r ſubiungũt qꝫ talia audierint: qꝫ ea nolint narrare. qꝫ ſit:
vt loꝝe peto: r appareãt: r maioris indignatiõis: qꝫ ſi integre recitaſſent
nõ in quĩſit mediã parrẽtib: dixi: ſed poſthac forſitan ab alijs intelligẽs
Fecit ſic puto illa Spoletana vetula qꝫ mane quodã tẽpeſtiue ad quen
dã in terrã ſua caput exiſtẽtẽ tranſiens: p̄dixit ſibi inimicũ ſuũ cõciũẽ
ſubito venturũ armato exercitu: vt eũ r ſequelã ſuã deleat r p̄deret: vi
denſqꝫ p̄dictum: bõiem arma ſumere citius ad inimicũ quãtũ potuit

Sufurronum

euolant: et illi nihil de hac re cogitari filia verba q̄ primo dixerat enarrauit. Et q̄z et hic arma sumeret et ad pugna cū inimico eēt i gressus: tantus eoz effusus ē sanguis vt vir aliquis sine dolore enarrare valeret o ma ledicta lingua hec biliguus boīs instrumentū diabolici biliguis serperctis.

¶ Quarta nola est: recitare verba cōpassiua ostentare cū videris inter talia cōpassionē quandā fictā: quā habeat ad te et alii de quo refert mala: cogita q̄z nō longe ē nola: o dicit cōdoleo tibi q̄ ita diffamatis: vellē q̄z ab alio audisses q̄z a me: attamen reticere sibi nō possum: quanta de te ille dicit: et miror admodū imo misereor etiā sui: q̄ oblitus oim benefictoz a te sibi impensorū q̄ in gratiā existat: et tanta mala tibi infert: sciat dālū plane ē: et mirū q̄ nō erubescit. Absolon dū moliret patrē suū p̄ uare regno: sic videt se habuisse in attrahēdo ad se p̄ pulū p̄ salutatiōes blandas et compassiuas: q̄z non haberent iudicē. Vide. ij. Regū. xv.

¶ Quinta nola est: loqui verba p̄bitiua: eia inquit sufurro caue ne reueles in cor tuū: dixi sub rosa: sub sigillo cōfessōis: nolo de hoc habere verbū q̄ ego dixerim: sed et aliquādo extigūt fidē de nō reuelando: vnde magna mala sequuntur ita em̄ fit: vt ex vtraq̄ parte rancor maneat sepulcrus et indefinēter intumescant corde binc inde p̄ indignatiōes et cogitatiōes: quas si sibi mutuo aperirent citius q̄ sic incluse euascerēt et odiū tepesceret bos fatuos gignit mater inuidia. Rō fm̄ Tho. ij. q. xxxvi. ar. iij. q̄z diminuere intendūt gloriā alteri? vel occulte p̄ suffurratiōes: vlt manifeste p̄ detractiōē. Habes ecce notas quicq̄z q̄bus aliquātulū dinoscere poteris perniciosos illos: et deo odibiles stultos sufurrones.

1. Plane deo odibiles et singulariter detestabiles: teste Salomone Pro. uer. vi. Ser inquit sunt que odit dñs: et septimū detestat anima eius: et hoc septimū ponit eū: qui seminat inter fratres discordiā. Iuste quidē p̄ter ceteros deus eosdē detestat quippe q̄ directe eidē in suis operibz p̄triant. Venit filius dei in hunc mundū: et vsq̄ ad mortē crucis laborauit: vt filios dei qui erant dispersi cōgregaret in vñū. Joan. xi. et vt dissipaueret opera diaboli, Joan. iij. hic autē laborat vt amicos concordes ab inuicē diuidat: et dispergat: similis lupo qui dispergit oues diaboli imitans. Filij plane diaboli per imitationē: de quibus in bodier no euangelto: Bñ parifici: qm̄ filij dei vocabunt. hñ scz qui faciūt pacē inter boies. q̄ discordiā faciunt et pacē exturbant: nō filij dei sed diaboli vocabunt. qui cōgregat meū est: q̄ dispergit cōtra me. Ecce nō filij dei: q̄ testamentū patris sui nō erequuntur. Pacē meā do vobis: pacē relinq̄ vob. Ecce testamentū patris nri: testamentū hoc sufurrones nō erequuntur sed impediūt et infringūt: id erecommunicati corā deo a societate scōz filioz: et hereditate regni celoz iure p̄iuabūtur. D male dicit filij: si tamen filij debeant appellari sufurrones: stulti: perniciosi: a deo merito detestari: qui corpus eius mysticū (q̄d preciosus reputauit suo vero corpore eo q̄ p̄ illo hoc tradidit in mortē: et b̄ sancti passus est in cruce: illud autē nō in figura tuncce in cōfutilis nō scisse) sandiū

dū per lingue gladiū : membra Christi ab inuicem diuiditis : ita plae
 fit : r quidē pnciosissime : vt regna r cōmunitates in seculari r spir:tuali
 statu discordia scindant r pereant : quid regnū Romanor : qd regnū
 Alexandri : qd regnū Judeor scidit : quid Christiāitatē indies collabi
 facit . vt iqs discordia : quid multa : vt Salu. di. Cōcordia res parue cres
 cunt : discordia maxime dilabunt . Quā necessaria sit pordia cōseruā
 dis regis : r pnciosa discordia sapiētes pagant subfstrudinitib mul
 tis tradidere . Recitat Symon de Burston : q cū primus Soldanus
 videret se moriturū mādauit sibi oēs filios suos accersiri : vt singuli sin
 gulas secū virgas afferrent . Qd cū ita factū esset . iussit oēs virgas si
 mul colligari : r sic colligatas frangi qd cū nullus filio : ū facere possent
 iussit resoluī : r a singulis filijs singulas frangi : qd cū facile fecissent : ite
 ita erit si cōcordes manseritis : tale erit regnū vestrū stabile : qd si p di
 scordia seperabimini : nō diu stabit regnū vestrū . Ferrorius (vt scribit
 Valerius Maximus) videns q milites sui se ab inuicem separares
 et non vna pugnare vellet : iussit sibi duos adducere equos : debilem
 vnum alium robustum r senē imbecillum : crines de cauda robusti equi
 singularem extrahere : quod et facillime faciebat deinde volebat vt de
 biliori equo crines omnes simul vno tracto extraheret . Et cum hoc nō
 posset : ostendit quia concordia res cōseruat : discordia ad dissipat
 nem facile inducit . Storpilus (vt Florentinus scribit libro primo) se
 cū in conspectu sui exercitus duos canes sese vehementer mordere :
 interqz moridendum emisit lupum . quo viso canes prius discordes se
 mordere cessauerunt r concorditer vna in lupum imperum fecerunt .
 His exemplis : et alijs dictis r factis : veteres q officiosa sit discordia
 cōseruationi rei publice inuiebant quāqz vtilis pax et cōcordia . Sed
 r quantū vritus sit discordia rei familiaris : itaqz nedum separat turmas
 ab inuicē in sui perniciē : sed et cōiuges : docet notissima illa histoia de
 verula : cui pmisit diabolus duos calceos novos : vt discordia inter con
 iuges duos seminaret : q se hoc facere spondit . Accessit itaqz virū di
 cēs : vxorē suā quendā aliu magis q se diligere : qz eū occidere . pone
 ret nisi sibi caute prouideret : at vir hoc neutiqz credere voluit . Accessit
 aut r vxor ei : dicens qm maritus eius aliu magis diligeret . Cū igit de
 sero simul cenarent : vir mulierē toruo vultu asperit . Cui vxor viceversa
 suā ostendebat indignationē : tunc vterqz cepit fidem verbis verule ad
 bibere : verula igitur altera die accessit vxorem dans ei consilium tale :
 vt magnum cultellum viri sui ad aquam benedictam poneret in eccle
 sia et de nocte sub cervical vire poneret qui desuper dormiens eam re
 amaret . Eadem die etiam virum accessit dicens ei : quod nisi de no
 cte vigilar et vxor eum occideret . Et in signum huius cultellum suum
 sub puluinar capitis sui illa nocte inueniret : quem inueniens vir vxor
 rem propriam interfecit . Tunc diabolus calceos verule promissos in
 basta suspendit : r et transtaquā porrexit : vbi ipsa sterit pannos lauan s

Temerariozum

dicens: Tereor: tibi appropinquare: ne me similiter decipias sicut vro
rem ⁊ virū eius. Ecce quos diabolus nunq̄ potuit. in. xxx. annis indu
cere ad discordiā: p̄ hanc vetulā ppositū suū conseq̄ebat. Quid mul
ta: nullus status satis turus est: etiā vsq; in religionū a bditissimas mit
te discordia poma sua: ⁊ lapis ille maledictus qui sēderites appellat:
inijctur. cuius natura est fm Solinū: vt vbiq; fuerit mox discor
diā oriatur. Rogemus deum: vt nos a fatuitate ista custodiat.

Feria sexta post Innocent. ix. Martij
Stultozū infinitus est numerus. Eccles. i. Euāgeliū

Octava turba stulcorum est temerariorum (Freuel narren: etnrichtig vngesolgis) Qui consilia aliorum contempnunt: aut propria. Quibus de his postea dicit: quia habebunt locum proprium. Reperto quinq; nolas huiusmodi fatuorum: quibus discerni possunt.

Prima est proprium consilium negligere. Sunt quidam adeo vehementes: ut ut peccata deliberatione non expectent in suis agendis: quidam vero nec etiam in cogitari sinunt: ait Guilbel. parisiensis. Ipsi sunt qui sine ratione agunt. ex impetu voluntatis vel passionis. Hi proprie appellantur precipites: in beati Thome. ij. q. li. ar. liij. Et proprium locum postea habebunt: si fatui: sed quia consilia sunt bis: et nondum videram quia locum proprium haberent: eorum hic mentionem feci. Notat illos sapiens Prover. iij. cum ait. Palpebre tue precedant gressus tuos.

Secunda nola est: alienum consilium contempnere. Hoc est vere temeritas: dum videlicet quis in suis agendis non vult alieni subditi diligentis regule ex contemptu. Signat igitur hos fatuos superbia. Putant hi omnes esse fatuos: se vero sapientes. iuxta id: In via stultus ambulans cum ipse sit insipiens omnes stultos estimat. Et quidem contra sapiens consilium Thobie. iij. Consilium semper a sapiente inquire. Et se sine aliorum consilio operantur.

Tertia nola est: consiliarium non eligere. Et si enim consulat alios: non tamen eligit consiliarium debitum: fatuos consulit: quae admodum quidam ex principibus. Et si sine consilio nihil agant: non tamen debitos consulunt: sed nescio quos nebulones potius quam doctos et probos. Unde de quodam tali fert pontifex: qui corinuo repulsis peritiorum consiliis ecclesie sue negotiorum omnium dispositiones solebat expedire cum tribus scabinorum consiliatio: quorum unus pellifer: alius sutor: tertius pistoz. Unde quidam peritus clericus rpe quidam demerita passionatus: reperies episcopum cum illis tribus ardue placentis onera causarum fundamenta libertatis ecclesiastice tangentium: hic alta voce digito demonstrando cantabat cum musica competenti gregorianam antiphona: sacerdos et pellifer et calcioz artifer: bonus pistoz in populo sic placuisti domino. Quo audito presul rigide commotus: attamen propter cantantis dementia ad veteriora non fuit processum: quod dicitur in proverbio: quod insipientes et pueri sepe solent dicere verum. Notat et quatuor nola hanc sapiens Ecclesi. vi. Multi pacifici tibi sunt: consiliarius sit tibi vnus de mille. Sed ais: et quis eligat? In primis et ante omnes deum pro consiliario eligas. Consilia tua in ipso prima neque: ait Thobias filio suo. ca. iij. et Jacobi. i. Si quis sapientia indiger postulet a deo. Quidus est ergo deus in ore dei dubia in primis: iuxta consilium Ecclesi. xxvij. In his omnibus deprecare altissimum: ut dirigat in veritate: et via tua. Sic hic primus: sit vltimus consiliarius. Generaliter enim iuxta testimonium beati Augustini. vbi non habet homo de humana ratione quid faciat: et vnum semper implorandum est oraculum. Sic et vbi de propria virtute vel potestate non habet homo quid faciat: diuinus est ei postulandum auxilium. vt ait. Guil. Parisiensis. Precipue autem qui officio consulendi amicum constituti sunt: tota instantia orationis ac deuotionis petere debent a datore gratiarum: vt in me

Temerariorum

cōsiliū in eis auget atq; multiplicet: ita vt ipsemet p̄ eos cōsulentib; re-
spondeat cōsilia salubria sicut respōsa subministrando ac suggerendo.
Deinde recurrendū est p̄ cōsilio ad bonos viros. Eccl̄. xxxvij. Lor boni
cōsiliū statuē tecū. Et subdit: Via viri sc̄i annūciat aliqñ vera: q̄ circū-
spectores sedētes in excelsis ad speculādū. Notate q̄ba: signate mysteria
T̄ri sc̄i. Dar de^o illis sc̄is sp̄ritū cōsiliū: vt in lumine tali clarior: cer-
tius possint cōsulere. q̄ multi possint q̄ statuti sunt in specula dignitatis
ecclesiastice in excelsis carbedris sedētes: illi cōsulendi sunt talia habētes
tes lumina. Illi em̄ aliqñ vera annūciāt. Sed nota verbū aliqñ: q̄ nō
tabuliter exponit Guil. Bari. in suo de virtutib;. Sp̄s inq; cōsiliū mul-
tū assimilāt sp̄i p̄p̄tē: z q̄dāmodo sp̄s p̄p̄tē est siue donū videlicet
in hoc q̄ interdū pfundissima z occultissima reuelat de tenebris: Sed
in hoc q̄ cadmodū sp̄s cōsiliū nō semp tangit corda p̄p̄tē: hoc est non
semp illustrat ea reuelationib; suis. sic neq; cōsultores sine sacros cōsili-
arios. Sed cū vel ipsi bec p̄curēt orādo: meditādo vel cōferēdo cū alijs:
aut deliberādo: aut ieiunādo: aut alijs sacris exercitacionib;: vel cū eis
etiā ab alijs p̄curat: suggerētē sp̄s cōsiliū atq; reuelātē: accipiūt cōsilia que
L alijs impendūt. Procurat quidē: sicut Heliscus. iij. Reg. iij. q̄ cū inter-
rogatus esset a rege Israhel: iussit sibi adduci psalter cūq; caneret psalter
facta est super eū manus dñi z p̄p̄tavit. Beatus vero Yllarius cum
aliqd obscurū i scripturis sc̄is per se videre nō poterat: refugiebat ad
br̄m Martini et dicebat: Ora martine: hic ioleuit laudāda cōsuerudo
in ecclia dei: vt quoties quid agēdū nobis sit ignoramus: ad viros san-
ctos recurrimus: vt vel nobis insp̄rari: vel ipsis reuelari a dño impe-
trent: quid nobis sit in casu isto faciēdū. Hec Parthen. ille. Laue igif
malos cōsiliarios. A cōsiliario malo serua animā tuā. Eccl̄. xxxvij. Q
quor seducti sunt: qz nō bonos sed malos elegerūt cōsiliarios. Beatus
vir q̄ nō abiit in cōsilio impioz: ait Psal. Vere magna gr̄a est: vt quis
eius dē cōsiliatē in genijs: z tñ nō seducat. Lū fatuis nō habeas cōsiliū:
ait Eccl̄. vij. Nō em̄ poterūt diligere: nisi ea q̄ eis placeant. Noli babe-
re cōsiliū cū homine partiali: scilicet cū homine de negotio quod cum
tangit: vel de eo quod nimis diligit: vel nimis odit: ne vel fallatur: vel
fallere velit. Non est hic cōsiliarius bonus. Si ego consulere v. llein
fratres meos aut nepotes de pluralitate beneficiorū: mox responderēt:
omni modo ita faciēdū esse. Et cur ita: quatinus ad eos z coz filios
bona ecclesie deuoluerēt: z similiter in similibus. Noli credere amico.
Michc. vij. Amicos consulat (ait Bernardus) qui non legit: q̄ ini-
mici hominis domesticū eius. Noli (inquit Eccl̄. xxxvij.) cōsiliari cū
D socero tuo vel cū patre vxoris tue. Ad literā: de aliquo quod videt esse
contra vxorem: vel cū amicis carnibus de his que sunt contra carnem.
Quid multa: A zelantibus te (Eccl̄. xxxvij.) absconde cōsiliū. Zelan-
tes intelligas vel inuidentes vel nimis amantes. Noli tuo querere cōsili-
ū a iuuenib;. Roboam reg nū pro magna parte amisit: cōsilio iuueni

acquiescens: consilio senū relicto. iij. Regū. xij.

Sabbato post Inuocauit. r. Martij.

¶ Quarta nola cōsiliū nō examinare. Est prudētis viri p̄p̄riū (ait Se-
neca) examinare cōsilia: r nō cito facili credulitati ad falsa plabī. Cōsi-
liū quis frater: r cōsiliū accipis r vt putas a bono: fac cōsiliū: p̄bato et
examinato si sit fm r nō cōtra regulas diuine legis r cōtra approbatoꝝ
doctoꝝ ecclēie sententiā. alias p̄p̄inquus es grādi periculo: fm Berfōnd.
Tredē mibi: trāffigurat se angelus sabbane in angelū lucis: r plures lu-
pi sub ouina pelle delitescūt. etiā heretici de sp̄i libertatis optime r ab-
stinētissime (vt p̄t. it) vite contēptores vident rerū t̄paliū: in melotis et
cauernis mōriū habitātes: q̄si dign^o nō sit eis mūdus: sed laet anguis
in herba. Jazē cōsiliū eoz examinato: r adhibeas a damussim legis di-
uine: iuxta intellectū scōꝝ doctoꝝ. Memō qz in trāffigurat: de dñi
erant testes Helias r Moyses: si illuceat tibi visio imediate vel me-
diante alterius cūfufcūqz cōsilio r irradiatione. Vide si illic sit Helias
r Moyses testimōniū legis. q̄ si cōcordet cū ea: scito qz vera est visio et
cōsiliū: si nō falsum est r illusio. Budi Richar. qd dicit. Si iā te existi-
mas ascēdisse ad cor altū: r app̄hēdisse montē illū excelsum r magnū: si
te iā credis christū videre trāffiguratū: quicqd in illo videas: quicqd ab
illo audias. nō ē facile credas: nō occurrat ei Moyses r Helias. Sci-
mus qz in ore duoz vel trū stat om̄e testimōniū. Suspecta est mibi. ois
veritas quā nō confirmat scripturā auctoritas: nec Christiā in sua cla-
rificatione recipio: si nō assistat ei Moyses r Helias. Et in valle r in
mōtis ascensione christū sep. recipio sine teste: nunq̄ autē in mōtis verti-
ce vel in sua clarificatione. Si christus docet me de rebz extertioꝝ vel
de inimicis meis: facile recipio: vt pote in his q̄ cōprobare possuz. p̄p̄io
experimēto. Verū vbi ad alta mens ducit: christū nō accipio sine teste.
Hec ille. Lōsona ad b. Anthonij doctrinā: q̄re in vitā patrū. Sed ais
Cōsilia de rebz agendis p̄ nos sunt de rebz infimis: ergo sine examinati-
one sunt recipiēda: sine Moysē r Helia: credendū simpliciter erit sp̄silio
p̄ferrim senioꝝ r platoꝝ: r eoz cōsilia nō examinanda. Porro dicebant
senes: qz si habet q̄s in aliq̄ fidē: r tradiderit se ei ad subiectionē: nō de-
bet intēdere in mādata dei: sed patri suo spiritali oēm voluntatē suā cō-
mittere: qz illi p̄ oia obedies nō incurrit pctm̄ apud deū. Ex vitā patrū
fo. dxxvij. r. Jē Berfōnd de poll. p̄sideratiōe. ij. Diceret aliquis ex sim-
plicibus: Utinā talis esset abbas vel prior noster: qualis erat Bernar-
das: crederem facilliter impetranti. Nunc vero dū superioris mei par-
uam sapientiā conspicio: nō audeo cōficientiā meā r salutē sue fidei talē
pacto cōmittere. Quisquis ita dicit r sapis erras r desipis: nō eim̄ cō-
misiisti te r salutē tuā in manus boīs: qz prudēs est r plurimū literatus
r deuot^o: sed qz est tibi fm regulārē institutionē p̄positus r platus. quā-
obrem obedias sibi non vt boi: sed vt deo iubenti: si tñ qd iubet non est

Temerariorum

F contra deū: Hec ille. Sed restat dubiū quid si tibi videt q̄ cōtra deum iubeat: ipse autē dicat q̄ nō videt igit̄ q̄ hic sit petitio principij. Deinde de beato Bernardo legit̄: q̄ morti feciliter appropinquans: ait fratribus suis: ita vobis obseruanda relinquo q̄ in stadio presentis vite quo curri curri memini me p̄ viribz obseruasse. Nemini scandalū facere volui: et si aliquādo accidit: sed aui vt potui. **M**in^o semp̄ sensui meo q̄ alteri credidi. **R**elus de ledentibz nūq̄ vindictā expectij: ecce sensum alicuius semp̄ suo pretulit sensui: ergo eraminare nō licet. **P**æterea in vitaspatriū legimus: quendā ad preceptū senioris filij sui paruulū in caminū fornacis ardentis p̄icere voluisse. Deniq̄ vituperant qui p̄cepta seniorū discutere volunt geminātes cur cur: nescientes simpliciter esse obediendū: et nouitū p̄cipue stultū fieri oportere: vt sit sapiens s̄m Bernardū quē admodū late deducitur in summa virtutū zc. **D**iscussionem bulus quere: et de ea cogita: nam eā resoluentem neminē vnq̄ comperi. **T**u igitur diligenter et studiosē veritatem inuestigato: atq̄ super hoc doctores infra turba. xxxvi. **L**itera. **E**. allegato s̄ consulto.

B **Q**uinta nola est: consilio nō acquiescere. **S**ūt qui p̄sunt alios et bonos p̄tolz: sed cōsilio eorū minime acquiescūt: quippe q̄ eis a p̄pareat p̄siliū p̄p̄riū inell^o cōsilio prudentū: hic plane mos fatuoz: mox sapiētū cōtrari^o, iuxta illud **P**rouer. xij. **N**ia stulti recta in oculis ej^o: q̄ autē sapiēs est audit p̄siliū. **Q**ualis vtiq̄ erat **M**oyse: q̄ acquieuit cōsilio **J**etro: lic̄ minor eēt. **E**xo. xvij. **N**empe vt ait **H**ulb. **P**arisiē. **N**emo eēt vel fuit vnq̄ in nūero sc̄oz qui oim̄ hoim̄ picula spūalia et tp̄alia innoterint: sicut nulla p̄betarū oia mysteria adhuc reuelata sunt. **J**etro em̄ quod tā salutare cōsiliū p̄pter **M**oysen et populū suū reuelatū fuisse legitur. **E**xo. xvij. qd̄ ab ipso **M**oyse humiliter acceptauit: z cū esset **M**oyse spū p̄betie tā eminēter p̄d^o: r^o: h̄mōi cōsiliū anteq̄ ab ipso **J**etro audiret ignorabat. **N**ō sic autē: nō sic cōsiliū erauditit adolescēs ille q̄ audito verbo dñi: **S**i vis p̄fect^o esse zc. abijt tristis: erat em̄ habens multas possessiōes. **M**att. xix. vt saltē passiōes **H**abet nim^o multos sibi filios: hodie adolescēs ille q̄ sana cōsilia prudentū non acceptat aut acceptauerit: sed nō sine eoz grandi dāno: q̄ppe q̄ instat fatuoz: iuxta vulgare p̄uerbū conto exp̄diculati sunt: et exp̄diculabunt. **S**ensit cōtum veoz **L**oth: que cōsiliū angeli ne retrospiceret nō erauditit. **I**deo cōuersa fuit in salis statuā. **Gen. xix.** **N**abuchodonosor qz prudēs cōsiliū **D**anielis dicētis: **R**ex cōsiliū meū placeat tibi: et p̄ca tua elemosinā redime: et iniquitates tuas misericordij pauperum: forsitan igit̄ non fecit de^o delictis tuis. non acceptauit: et hoibus abiectus est: et senū vt bos comedit et corpus eius rare celi insectū. **Dan. iij.** **R**obdam vt predictū est: qz cōsiliū seniorū non acceptauit amiserit de regno suo decē tribus. **ij.** **R**eg. xij. **J**udas **M**achabeus ille fortissimus in bello cecidit et mortuus est: quia cōsiliū suoz militum sequi noluit. **i.** **M**ach. ix. **Q**uot ciuitates: prouincie et regna subuersa sunt: et depopulata: et

defectu cōsilioꝝ senū & prudētū: & in futurū depopulabunt. Tūc Tul-
liū de senectū. Noli q̄ p̄tere alioꝝ prudētū cōsilia: discā. Sed ais: se-
nex sum & primū ne discā: Audi: nulla etas sera est ad discendū vsq; ad
lxxvij. annū. l. apud Julianū. ff. de fidei cōmissarijs liberta: vt allegat
Glo. xliij. q. iij. Si habes. Dicebat Pōponius iuriscōsulcus: Fere iā.
lxx: atriği annū: & adhuc visa est: mibi vox Juliani in aurib; sonare: etiā
si pedē in sepulchrū posuissem: a discendo tū cessare nō vellem. Et bñs
Augusti. ille senex episcopus volebat (vt vulgo dicit) a puero vni^o an-
ni edoceri. verū nō de puero: sed epō iuvene & collega necdū anniculo.
Hoc Augusti. legit dixisse ad Brentiū. xliij. q. iij. si habes. Rogem^o.

Indisciplinorū

Dominica Reminiscere. xi. Martij.

Stultorum infinitus est numerus. Eccs. i. Euangelij.

Dona turba stultorum est: indisciplinorum et immodestorum (vnzick nig vngberdig narren) Quicquid est in boie obedibile rationi per rationem debet regi et ordinari: tactus autem exterioris hominis sunt per rationem ordinabiles: ad imperium enim rationis exteriora membra mouent: debent igitur ordinari. Hoc igitur facit homo viuens secundum dicta mentis recte rationis: et ille sapiens est. quia sapientis est ordinare. E contrario autem qui viuunt ut contingit: suos mores non ordinans: stultus est et sub hoc genere stultorum. Et autem diuinos possunt quosdam quibus specia libus nola sunt insigniri: et reperi sex magnas et octo paruulas nolas.

¶ Prima igitur nola est: gestus mollis (weyck geberd) Vel hoc et cetera pone in abstracto: ut mollities: dissolutio etc. Sunt qui gratiosi (angenem) volunt esse hominibus: et se per omnia a parere nituntur: sua ues: dulces: blandi: eandem (ut cum Persio loquar) iugiter iactantes (wadlent) et se instar canum omnibus applicantes (gleffend dilech lendi: schmeichel geberd: minnsam etc.) Hec prima nola: et est signum lasciuie. Debet esse se gestus gratiosus sine mollitie.

¶ Secunda nola est gestus dissolutus (verruo ebt: vngesicht: vnwar genommen) Sunt qui quieti esse volunt. nolunt se alijs a parere et more gerere: non curantes de more suorum compositione: prioribus prioribus contrarij. Hi secundam habent nola: dissolutionem scilicet. que significat in eis negligentiā. Debet nimirum esse gestus quietus: sine tamen dissolutione.

¶ Tertia nola est gestus tardus (langsam) Quidam sub specie gratitatis (bosheit) nunquam tempestiue ad consilia: cenas et alios acrus ueniunt. sed priusquam parant animus est: et mouet quidam cum Lesbia: sed nihil promouent. Significat hec nola pigritiam. Sic gestus grauis sine tarditate.

¶ Quarta nola est: gestus citatus (wylschplecht) precedenti contrarij. Volunt uideri alacres (frölich) et tamen inquieti sunt: palpitant (zablen) mirum in modum: et alius qui tardius agit plus proficit: et efficacius omnia operatur. Est signum hic gestus inconstantie. Debet esse gestus alacer sine inquietudine.

R ¶ Quinta nola est procar gestus (vnfchemig) Procar petar est impotunus: inuerecundus: uult esse et uideri maturus (dafffer: befttig) nihil erubescit. Itaque in moribus procar habet nola quinta: et tamen gloria inde et putat se laudabile: cum alijs omnibus pudicis ipse inuerecundus audax. Signum est superbie. Debet esse gestus maturus sine procaritate.

¶ Sexta nola est gestus turbidus. Sunt quidam turbulenti in suis moribus: nihil sereni: semper nubili. et quidem hoc sub preterito seueritatis. Et tamen uerissime signum est iracundie. Debet plane gestus esse seuerus sine turbulencia.

¶ Septima nola est: audire buccis et ore. Sunt enim quidam qui nisi pa-

tenitibus buccis auscultare nesciunt: et quasi per os sensus ad cor influere debent: palatum ad verbum loquentis aperitur.

¶ **Octava nola:** Ore et labijs scribunt: audiunt: et reliqua omnia agunt. Sunt alij (quodque adhuc peius est) in agendo vel audiendo quasi canes stitentes linguam protendunt: et ad singulas actiones velut molam labia torquendo circumducunt: quorum unum me vidisse memini.

¶ **Nona nola:** loqui digitis. Sunt alij qui loquentes digitum extendunt: supercilia erigunt: et oculos in orbem rotantes aut profunda quadam contumeliatione desigentes cuiusdam intrinsece magnificentie conatus ostendunt.

¶ **Decima nola:** caput tactare. Sunt alij qui caput tactat: comam excutunt: vestimenta ad daptando componunt: et latera cubitando pedesque extendendo ridiculam facis ostentationis formam fingunt.

¶ **Undecima nola:** audire vna aure. Alij non quod quasi ambo aures ad audiendam faciem non sint: alteram tamen collo detorto voci venientem opponunt.

¶ **Duodecima:** vno oculo videre. Alij typum nescio quem figurantes oculum inter videndum alium claudunt: alij aperitum: non secus atque sagittantes ad metam.

¶ **Tredecima nola:** loqui cum medietate oris. Plane alij maiori ridiculo cum medietate oris loquuntur: quasi musca per alas aut pedes cum labijs tenerent. Et hec quidem nola omnes in facie.

¶ **Quarta decima nola.** Sunt preterea mille larve: mille subsannationes et corrugationes narum: mille valga et corosiones labiorum. que pulchritudine faciei et decore discipline transformantur. Est enim facies speculum discipline: cui tanto maior custodia adhibenda est: quanto minus si quid in ea peccatum fuerit celari potest. Temperanda est igitur facies et modestanda in gestu suo: ita ut nec proterve erasperetur: nec mollior dissolutur: sed semper habeat et rigidam dulcedinem et dulcem rigorem.

¶ **Quintadecima nola** est navigare brachijs. Navigant alij brachijs incedentes: et duplici quodam modo vno eodemque tempore pedibus deorsum in terra ambulantes: et lacertis sursum in aere volant. Quod est quodammodo hoc: quod simul in se fingit et hominis incessum et navis remigium et avis volatum. Liber in hoc poetice illius subsannationis elogium proclamare. Humano capiti ceruicem pictor equitum. Jungere si vellet: varias inducere plumas.

¶ **Ecce nolas** quibus possunt dinosci fatui huius generis: quod quaesieris: et ubi eas emisti: mitto te ad Hugo. de sancto Nicolo. in li. de institutione novitiorum. que si non habes: vade ad Speculum bistole. lib. xvij. ca. lvij.

Nolas has fratres mei deponere nitamini: ne fatui sitis et videamini. Sed dicatis mihi: Non est peccatum: a natura nobis inest huiusmodi gestus (es ista est ars) Esto: sic a natura: tu facit quod deest a natura: suppleatur per industriam rationis. Si clauducas: novisti formam spissiore breuiori tibi applicare: sic et hic. Sunt qui a natura sunt inuoriosi: sed gratia et industria continent. Nec putaueris non esse peccatum parum delinquere eos qui contra disciplinam ad turpes motus et inordinatas gestulationes membra sua insecunt. Nimirum non scriptura

Indisciplinatorum

tam se uere istos exteriores motus corporis in nobis reprehenderet: nisi
 exterioris hois ois inhonesti figuratio et morio indecens ab interiori
 mentis corruptione manaret: ait scriptura: Pro uerbis. vi. Homo apo
 stata uir in uulnibus: gradit ore puerlo: annuit oculis: terit pede: digito lo
 quit: prauo corde machinat malum: et omni tempore iurgia seminat:
 buit exemplo uenter perditio sua: et subito coneretur. Ecce seminatio
 nem scriptura: et per prophetam dixit dñs: Pro eo q̄ eleuatae sunt filie sion
 3 **I**saie. iij. Est itaq; peccatū: q̄ si etiā peccatū non esset: tamen ignomi
 nia que insequitur homini deberet eum merito cogere ut se a talibus tur
 pibus gestibus cohiberet. Plane signa sunt (ut dictū est ab initio) bi ge
 stus animi inordinati: superbi: lasciu: pigri: negligentis: inconstantis:
 aut iracundi. Et Sapiens testatur Eccl. xix. Ex visu cognoscitur uiri
 et ab occurso faciei cognoscitur sensatus. Et ibidem. Amicus corporis et
 4 risus dentium et ingressus hominis annunciant de illo. Et quid agā
 (inquis) ut nolas illas abire: nisi cultellos haberem ut abscederem.
 Non delunt frater: emi tibi par cultelloz: quos in eadem officina repe
 5 **R**ri ubi et nolas: plane acutos et efficaces ad abscedendum. Primus cul
 tellus est officia membrorū non confundere (Die empter deiner gly den
 nit vermischen) Diligenter obserua: ut singula membra suum teneant
 officium: neq; usurpent alienum. ut scilicet illud agat unū quodq; mem
 brum ad quod factum est: neq; alterius ministeriū sua admixtione cor
 fundat. quatinus dum alterū membrum operatur: alterum aut omni
 no quietum maneat. aut si forte eius opera illi necessaria esse cognoscit
 suo motu ad cooperandū illi decenter et ordinate moueatur ita ut nihil
 confuse: nihil preposterum in membris corporis agatur. Est em̄ quasi
 quedam respublica corpus humanū: in quo singulis membris sua offi
 cia distributa sunt. Dum ergo unū membrū alterius membri officium
 inordinate sibi vendicat: quid aliud q̄ concordiam vsu ueritatis prur
 bat: Dumq; aliud suo motu alterius motum impedit: certe illi qua nā
 tura moderatur dispositioni contradicit. Secundus cultellus est pro
 priū officiū diligenter erequi. Diligenter obserua: ut unū quodq; mem
 brum id quod facit: eo modo atq; mēsurā faciat quo faciendū est: id est
 nec plus nec minus: nec aliter q̄ oportet faciat: quatinus i actu suo sit
 et dirigatur et moueat: ut in nulla vnq; parte temperantie limitē aut for
 mam honestatis excedat. Et quomodo hoc: hoc modo ut in paucis ex
 6 **E**mplificemus. Ridere sine apertione dentium. Uidere sine defixio
 7 **U** oculorū. Loqui sine extensione manū et intentione: sine cōtentione
 8 **L**abioz sine extensione et iactatione capitis: sine eleuatione supercilioz.
 9 **I**ncedere sine modulatione gressuum: sine ventilatione brachiozum:
 10 **S**ine gestulatione scapularum. Sedere sine diuagatione crurū: si
 11 **N**e alterorum subiectione pedum: sine extensione uel agitatione tibiaz
 12 **S**ine alterna accubitatione laterum. Jacere sine disiectione membrorū
 13 **D**ecquere ubi supra. Q̄ iocundū est fratres: dum sic membra ba

bitant in vni: sub tali ordine, et pollicia: siquidem etiā ipsa mens ad in-
 tra et hoc componitur et ordinatur. Sane sicut de inconstantia mentis
 nascitur inordinata motio corporis: Ita quoque dum corpus per disci-
 plinam stringitur: animus ad constantiam solidatur: et paulatim intrin-
 secus mens ad quietem componitur cum per discipline custodiam: mali
 morus eius foras fluere non sinuntur: sed et nimirum animus: qui eius-
 modi est compositi hominis: sicut in castro pulcherrimo muris munito:
 custodiunt hunc animum gestus sui corporis: vt non audiat quisque impu-
 dicus turpia attentare. Secus de impudicis moribus: quales se se-
 runt quedam virgines et vidue erillentes de edibus in stracam se osten-
 tantes: sed fugit ad salices et se cupit ante videri. **D** quos pereunt et scan-
 dalisuntur et usque peruersis et scandalosis gestibus: quibus exprimentur
 etiam aliquando corporis lineamenta: quo fit vt commoueantur animi ad
 turpia ad que nunquam alias peruenissent. Nemo autem est qui curat hec
 nemo cauet: omnia licent que libent. Surgent gentiles cum generatione
 istius tempestatis pessima: et condemnabunt adolescentes in disciplina-
 eos et scandala presentes: ecce gentilis a adolescens: de quo in speculo no-
 stro fit mentio. Spuria venustissimus fuit: vt omnes femine oculos et
 animos in eum propter sua singularem pulchritudinem figerent: quo
 fiebat: vt omnes mariti eius oderent: et de eo mala suspicarent: attendens
 hoc nobilissimus adolescens noluit sua pulchritudine alijs ostendere scan-
 dalum: et faciem suam lamiauit: et adeo discepit: vt amodo non pulcher
 sed deformis esset. Sed quid gentiles profero: quasi desint nobis ex-
 empla domestica. Bugitra sancta perijt deo: maritum a deo et crepuit oculo
 eius. Quedam nasos sibi amputauere ne appeterentur: alia oculos
 quos pulchros habebat simul eruit: et eandem appetenti lasciuie trans-
 misit dicens: accipe ecce babes propter quod me ad amasti. Cum igitur
 tantaque mala in disciplina non sequatur: ignominiosique fiant et despe-
 cti. Contrario autem morari gloriosi efficiantur deo: et hominibus dilecti: me-
 rito debemus ad hoc nitri: vt nolas huius fatuitatis abiciamus aliosque
 induam? mores. quatenus hic gratiam et alibi consequamur gloriam etc.

Feria secunda post Reminiscere. xij. Martij.

Festo sancti Gregorij pape. M. cccc. xxvij.

Stulcorum infinitus est numerus. Eccles. i. Euagelia

Falſorū amicorum

- 1** **O** Ecima turba est falſorū amicorū. Noſcunt hi ſeptē noliſ. Pri-
 ma nola eſt ppriū cōmodū q̄rere: ſuā vtilitatē: nō alteri^o amicū
2 Sunt q̄ ſe ſimulāt amicos ⁊ adberēt diuitibꝫ potentibꝫ: nobilibꝫ
 buſ. qz inde putant ſe aliq̄d cōmodi cōſecuturos: puta nobilitatē cōtra-
3 here ex taliū familiaritate diuitias aut delicias. Sunt vtiq̄ inſigniti
 nola haecqz falſi ſunt amici tui: talē habent ad te amicitia qualē vulpes
 ad gallinā: lupus ad ouem: mus ad horreū: muſca ad mel: accipiter ad
 predā: canis ad oſſa: viſus ad apes ⁊ formicas. Nō eſt beca amicitia: ſed
 negotiatio (ait Seneca) que ad cōmodū attendit.
Q **¶** Secūda nola eſt: nō cōſicare. Debet ſm Tulliū inter amicos poſtea

q̄ eoz emēdati fuerint mores oim rex: cōsilioz: voluntatū sine vlla excep-
 tionē esse cōitas. Voluntatū in quā: qz idē velle idē nolle: ea demū ve-
 ra est amicitia: ait Tullius. Cōsilioz demiqz debet esse cōitas: nihil em̄
 fm̄ Ambro. occultat amicus si ver^o est: effundit animū suū in amicu: si
 cur r fieri iubet. Prover. xvij. Causam tuā tracta cū amico tuo. Nota tñ
 Ambro. de fratre suo sibi p̄ oia sili qz nō cōcabat ei secreta alioz sibi de
 cecta. Sic r rerū cōcario: n̄ p̄hs cū diceret ei de quodā: ille amicus est
 illi: cur inq̄r illo diuile paup̄ est: Amic^o nō est q̄ fortune princeps nō est.

¶ Tertia nola est correptionē negligere aut indiscrete instigare. Cor-
 ripit verus amicus amicu suū. Eccl. xix. Corripe amicu: sepe em̄ sit cō-
 missio: sed hoc facit secreta: nō sic ficus. Sed cauendū est ne correptio
 sit cōtumeliosa. Eccl. xix. Est correptio mendax in ira cōtumeliosā. Ve-
 re mendax est: inentitur em̄ se correptionē facere: cū potius sit cōsultatio
 Dicit esse strosz: est roch vel schmoth. Nouit hoc Tull^o: qui ait: No-
 nere r mōneri est officium vere amicitie: ira tamen q̄ adulatione careat
 admonitio r contumelia obiurgatio.

¶ Quarta nola est in aduersis deserere. Sūt qdā amici q̄ diu p̄spere
 succedat: tibi hec cessabūt cessat r amicitia. Isidor^o. Per aduersa frau-
 dulētus parat amic^o. Tales falsi amici faciūt suis amicis qd̄ fec. se qm̄
 dā fraudulētū legim^o p̄siliū dūne: eundā volēt trāsire p̄ nemus: in q̄ erat
 p̄culū deūqz r erā feraz. Hic cōducit qndā q̄ pmisit ei securitatē r vie r
 feraz: afferēs se oia scire r posse in pre illa. Istis sil trāsseuntibz occurrit
 visus famelic^o: quē vt vidit cōductor r secuctor in altā arborē effugit:
 ali^o p̄o in terrā se posuit fingēs se mortuū: anhelitū suū retrahēdo (qz d̄r
 qz visus mortuū hoīem nō dilacerat) visus p̄o posuit os suū ad os alte-
 rius r ad nasum r aurea: q̄si rēdo si viuere: alio in arbore rotū rei cuē
 tū p̄siderāte: visō p̄o recedēt ille descedit: r sociū suū deridēdo q̄sinit. q̄
 fuit illa amicitia quā visus rēcū fecit te osculādo r secreta tibi in aurē di-
 cēdo: Qui r̄ndit Docuit me q̄ nunqz copularē magnā amicitia nec soci-
 etatē cū hoīe oīno ignoto: nec dē eo p̄sidere anteqz ei^o p̄ditōis esse exp-
 tus. q̄ etiā q̄libet se custodiāt ab illo in q̄ se credit plus posse p̄sidere: qz
 nullus citus decipere p̄r. rēp̄ndit etiā me: qz ita credulus r p̄p̄tus
 sui ad sequendū sociū falsum. Sic sic faciūt plane oēs falsi amici i ad
 uersitate deserētes amicu: p̄ra id qd̄ sapiēs dicit de vero amico: Di tpe
 inq̄r diligit q̄ amic^o est. Prover. xvij. Nota oī tpe tā p̄sp̄ritas q̄ aduer-
 sitatis tā paupertatis q̄ inopie. Soli paupes q̄ sūt q̄ optime noscūt fatu-
 os hos r nolas: qz soli sciūt q̄s eoz sit amicus. Un̄ vsus. Vos inopes
 nollis q̄s amicus quisve sit hostis. Diuites r potētes r pulchri nesciūt
 si in eis persona diligit an diuitie: potentia: pulchritudo vel delitit.

¶ Quinta nola est placenta magis q̄ vilita dicere. Sūt q̄ semp̄ q̄ pla-
 centa sunt amico suo dicere volūt: qz querūt ab eo diligi: ideo p̄mittunt
 placebo. Qui inonat antiphonā Placebo: audit psalmū sequētē Dile-
 xi. Sed qd̄ simulatoz ore decipit amicu suū: Prover. xi. Et vir iniqu^o

Falſorū amicorum

S lactat amicum suū. Prover. xvi. Plane inescat eū: ponens verba placētia quasi lardū in muscipulā z nucleū in decupulam partū: z lac dulce in fanti pponat: sub quo veneniū deceptionis ministrat amico. Et quid ergo dicam amico: hoc qd iubet Seneca libro de beneficijs. Dicit inquit illi: nō quod volunt audire sed quod velint semper audisse.

Sexta nola est arcana detegere: sine peccā aut alijs secreta. Qui demū dat arcana amici fidē perdit. Eccl. xxvij. z Prover. xvij. Qui celat delictū qrit amicitias. Est hoc vñ de numero illoz q amicitia maxime dissoluit. Sūt enī qaz sez Conitū: cū obijcit amico defectū? vercūdus nō peccat: vt tu es leprosus. Impropertū cū crimē obijcit vt tu es latro. Superbia. i. supba dñatio. Plaga dolosa z mysterij reuelatio. Eccl. xij. vi dei sūma virtutū. Prover. xxv. Que viderūt oculi tui ne pferas i iurgio cito: ne postea emendare nō possis cū de honestaveris amicum tuum.

Septima nola est: turpia rogare aut ad pces turpia facere. Est hec lex in amicitia (ait Tullius) vt nil turpe rogemus: neq; rogati faciamus. Nemo igit debet ad preces amici iniuriā facere: primo. Eccl. vi. Noli inquit fieri p amico inimicus proximo (ein vmb gesellen willen hassen).

Observavit hoc quidā iuder: z prudēter rōdit curdā amico suo (fm valerij Barinū) perenti eū instantia iudiciū illicitū dari in quodā facto Respondit illi: nullo mō hoc faciā. Et alter ait: z qd igit aventagiū habeo de amicitia tua: si: nil p me feceris: Cui iuder: Quod aventagiū

Lius est ergo amicitie vinculū frāgere: q̄ cū malis amicis eternaliter puniri. Hoc fuit consiliū abbatis Theodori in vita patrū. Si habes inquit amicitia cū aliquo: z cōtingit eū in tentationē fornicationis incurrere: si potes da illi maū z trabe illū sursum: si vero tibi nō acquiescit: incide amicitias eius: ne forte demorans traharis ab eo in profundū.

Sicut enī qui ligat lapidē vel ligno: illo cadente cadit: sic q̄ copulat amico malo. L bryso. sup Matth. Bonus si malo cōnectit aut pares redant: aut cito abinvice separent. Amicitie aut pares querūt aut faciūt. Plane mali frequētius pualēt ppositūq; suū frequētius inveniūt: fugiēdi sūt z societas cū eis nō ineunda: sed sup tales q̄li sup pditore dei bubo

nē sez infernalē: deberēt oēs volucres celi clamare. Opniciosa maloz amicitia: q̄ tandē in amarissimā z ppetuā rixā vertet. Cōtinget nimirū eis qd duobz illis de quibz in figura legit: q̄ cū ad qd dā bitū puenirēt sapiēs z stultus socij: dixit sapiēs: camus p viā istā, sed stultus renuit: q̄ dura erat z spinosa. cui sapiēs: p̄ breuior z securior. necesse ait stultus: sed camus p viā istā p̄ctis z floribz amēnā z planā: licet enī longior sit: tū delectabilior est. Sapiēs societate z delectatione vie vicinus stultū se curus est: tandē inciderūt in latrones: q̄ eos vulnerauerūt spoliaverunt et in carcerauerūt. In carcere p̄positi sapiēs stultū rēphendit amare de se ductione: cui stultus: Tu inquit stultior es z plus reprehendendus z vituperandus: q̄ me sequi voluisti: ego feci fm naturā meā q̄ ratione caret

et cōtra rationē deliquisti. Et quibus bec frēs: tāgit nimirū nos bec para-
bola. Sapiens est aia rationalis q̄ deberet ire p̄ viā mandatoꝝ dei ar-
duam et angustā spinosam: sed cōpendiosam et tutā. que si seducta fue-
rit ad sequendū carnē p̄ viā delictiā: vel mūdū p̄ viam diuitiā: vel dia-
bolū p̄ viam malitiā. Cum in inferno cōtendere inceperit aduersus
istos: isti (vt predictū est) respondere poterunt q̄ fecerint officiū suum.
Et sic semp̄ rixa et odiū inter istos amicos erit: et quos nunc sequit̄: tunc
eū accusabunt et torcoribus tradent. Fugiamus ergo societate stultoꝝ:
nolas has excuriamus: ne cū stultis damnemur et impijs. Amen.

Discredentium

Feria tertia post Reminiscere. vij. Martij.
Stultorum infinitus est numerus. Eccl. i. Euangeliū.

Uldecima turba stultoz ē: scripturis sacris nō credentiū. Sūt qđā: q̄ habēt inuolūtariā repugnantiā inter se p̄ra ea q̄ sunt fidei velle em̄ credere: illi nō sunt de nūcro horū. imo vt ait Berson: velle credere aliqñ est magis meritorij q̄ credere. Sunt aliq̄ qui nō oia credenda nouerūt explicite: sed sola cōmunita in Sūmolo: q̄ et ecclia p̄ festa p̄ponit alia aut̄ implicite: neq̄ illi sūt in hoc aceruo. Sed certij sunt qui dubij sunt: et volunt esse quasi neutrales: parū tenent de sacra scriptura: sunt Christiani p̄ter bonā societate solū. bi sūt fatui illi: but? generis quos nōscere poteris ex notis sequentibus.

¶ Prima nola est: parū in corde tenere de scriptura et fide dubitanti: nūcā: credūt vt dixi cū alijs ex bona societate. Dubius in fide infidelis est. Sed quō ex hac nola certū cognoscā cum sit occultat: non pro te bec nola est posita sed p̄ter eū: quia ipse se ex hac cognoscer esse stultum.

¶ Secūda nola est: irreuerenter et tocofe loqui de scriptura sacra. Q̄ est sicut natus cereus: vertibilis ad oia. Verū dicit qz tam secūda est: vt in ea quātor reluceant sensūs: qđ in alijs nō est: et tamen peccas: et nola quātis: qz irreuerēter bec dicitis: essent inquirendi sic loquētes: neq̄ excusat locus. quia non patitur ludum fides oculus et fama.

¶ Tertia nola est: p̄dicatores sacre scripture p̄tinere et irridere. Dicitur: qđ p̄dicatores dicūt et nō faciūt: et verū ē Euāgelij hodiernū: vniqz frater verū ē et bñ allegas: sed obtuisci nō debueras: qđ p̄mittit a dñor: q̄cunqz dixerint seruare et facite: h̄ fac et viues: et nō nocebit tibi nō facere p̄dicatores. Sed et multi sūt q̄ faciūt: cur nō illos: s̄ hos q̄s repbas imitari vis et allegas. sed plane etiā si bi q̄s repbas bñ facerēt neq̄ eos imitari: s̄ dūtaxat tanqz perizoma tuis pudēdis vitorū p̄tēdis. Veridebat Noe fabricante Arcam centū annis: et p̄dicante et p̄dicente diluuiū p̄ls p̄iturus. qđ igit mirū: si nos p̄dicatores: q̄ arcā bonoz operū in quibz saluari oportet: nō fabricam? et tñ irā dei p̄dicamus deridemur?

¶ Quarta nola est: velle credere resurgenti a mortuis. Q̄ dicitur sicut dimes in inferno: si q̄s resurgeret a mortuis hūc credere vellemus: q̄ remus ab eo si etiā nouū vinū esset in alio seculo venale: et an eēt multū illic focij in inferno: aliosqz nouos rumores. Q̄ infania tot scripture sūt vitorū et Moyses p̄his: ap̄ls et euāgelistis et alijs christianis doctoribus expositioibz: et malles credere mortuo q̄ omnibz his viuis.

X **¶** Quinta nola: d̄sinos astrologos et alios similes p̄ferre veritati Theologicę. Sunt qui p̄siderant horoscopus et secundū eorūndē certigentiā abunt: restitunt: opa incipiunt: generblicos p̄sunt: quibz credunt se perituros hoc tempore sicut aut̄ aliter ledi: dum herba cęcis aut croceis coloribus fuerint induti: cū alijs sexcentis talibz fatuitatibus.

¶ Sexta nola: necessaria scitu negligere et curiosa sectari. Nihil sapit

eis quod est necessariū simplex de intelligētia articuloꝝ fidei cōgnitiōe
 pceptoꝝ dei cerimoniarꝝ ecclīasticarꝝ significatiōe. Nec oīa sūt eis delira
 mēta cū nō sine fidei ⁊ virtutū fūdamēta in via ad regna celozū. Nō autē
 dētes qđ dicit dñs p sapientē: *Ea q̄ pcepit tibi de⁹ cogita sp̄: ⁊ in pluri
 bus ei⁹ opibꝫ noli ēē curiosus* Hñt nolā hāc deuotarie: nihil audire volē
 ces nisi aliqđ noui: aliqđ subtilis. cbeu etiā q̄ vident sapiētes ⁊ docti:
 hāc q̄ritē nolā: secretāci curiosa. Taceo phos: astronomos: aristas: poe
 tas: oratores: quoz mlti sine debito fine itēto curiosi sūt subiectoz suoꝝ
 rū scrutatores: qñ etiā theologi de nūcro hozū fiāt q̄ argumētꝫ subtilita
 tibꝫ: glossis sup glossis ita subliāt: q̄ euagātes a pncipali materia: sacre
 scripture snis ⁊ lra tandē q̄ digressi fuerit p̄osus ignozēt. q̄ sit: vt lites
 sint pueris reliqñtibꝫ strata regīa currētibusqꝫ p̄ para p̄ flozes colligē
 dos: aut captādos papillōes: sicqꝫ passim p̄ eosdē trahunt: seductōes: q̄
 usqꝫ nesciāt ad regīa redire strata. Perniciosa ē h̄ fatuitas (ait Serfon)
 in q̄ doctrina ⁊ oē studiū debēt de vana aut noxia curiositate
 culpari: qñ nō ordinant actu vlt̄ habitu mediate vlt̄ immediate ad bñ: mora
 liter: gratuitēqꝫ viuendū. Nota s̄ba ⁊ pōdera: debet igit̄ oē studiū in ph̄
 losophia: in astronomia: iure: oratoria: cosmographia ad hūc finē ordi
 nari: altas peccat̄ in studio tali sic ⁊ theologia disputatio: o q̄ perit̄
 p̄ neq̄ligētia vlt̄ nesciētā hui⁹ finis ⁊ ordinatiōis in finē: Percussit de⁹
 Egyp̄tū cū his argumētōꝝ ⁊ minuriarū muscis: plaga magna nimis:
 miferētia n̄t̄ de⁹. Habetis ecce iā nolas: q̄bꝫ possūt d̄nosci: q̄ pertinent ad
 hāc fatuoz turbā: plane fatuā multū sup̄qꝫ. Qualis q̄so fatuitas est: ad
 huc in fide turbare possqꝫ totus mūdus credidit: quō cor christiani ad
 cula: sturzen: Nec sūt miraculoꝝ claritas: testii p̄litas p̄nūciatio p̄pheti
 cas: scripturarū p̄cordia: auctoritas scribētū: diligētia recipientū: rōna
 bilitas p̄tentoz: irrationalitas errorꝝ: ecclīe stabilitas: errantiū cōuer
 sibilitas: hec sūt fulcimēta fidelis cordis: ⁊ e q̄ nemoze hec p̄duristis: ex
 Scoto in p̄logo: ex brō Tho. S̄ gētilis: ex brō Augu. audi. Prīmū ful
 cimē (der erst sturz) Miraculoꝝ claritas: radiāt p̄ oīa mūdi climata mī
 racula p̄ Chrištū: ap̄los: alioqꝫ discipulos ⁊ Chrištianos p̄ fidei cōfir
 matiōe facta. Ecce noticia linguarū dat̄ ap̄lis: ad iote subito illumināte
 rōborant̄: vt neminē timear: tot⁹ mūdus p̄ illos paucos subiugāt: lumi
 nant̄ ceci: claudī sanāt ⁊ mūdant̄ lep: ost. hozū innumerabiliū miraculoꝝ
 gloria plena sūt oīa. Sed asa forsan facta nō sūt: vis igit̄ qꝫ sine mira
 culis credidit: ⁊ h̄ plane oibꝫ miraculis ēēt mirabili⁹ q̄ sine miraculis
 tot⁹ mūdus credidisset: ⁊ talē acceptasset fidei: q̄ iubet relinq̄re carnalia
 ⁊c. Nō mirū q̄ Nachometiste credidit̄ suo pseudo: q̄ carnalia p̄mi
 sit. Scdm̄ fulcimē est: testii p̄litas. Ecce testimoniū p̄hibuerūt huic ve
 ritati fidei Chrištiane sc̄ti apli ⁊ martyres sine nūcro q̄ sanguinē suū fu
 derūt viri cōtempores mūdi: note scriptariis: ⁊ quō h̄ p̄ mēdactō p̄firmā
 do: more subh̄sente: qđ de: mille heremitis omnia relinquētibꝫ p̄o

Discredendum

Christo et eius fide. taceo de testimonio Iosephi et Sibille: angelorum
in natiuitate Christi: trinitatis in eius baptismo et transfiguratione Joann.
Baptiste. Tertium fulcimen est: pronuntiatio prophetica: videmus enim multa per
prophetas pronuntiata impleri esse: et cur dubitantur pauca illa que restant
impleri: cum a nullo alio preter deum eadem sine prophetis manifestata: quod nemo
aliter potest futura prouidere naturaliter nisi deos. Quartum fulcimen est: scri-
pturarum concordia: et non euidentiis exterminis nec ex principibus euidentiis
habentibus non sonant firmiter et infallibiliter multi diuersimode dispo-
siti nisi a causa superiore ipsorum intellectus inclinatur ad assensum. Sed
scriptores sacri canonis varie dispositi et diuersis temporibus existentes in
calibus non euidentiis oino sonabant. Quintum fulcimen est: auctoritas
scribentium. Non enim est verisimile: quod hiis qui tantum dantur mendacis: precipue in
fide et moribus fuerint mentiri: dicentes: Nec dicit dominus: si dominus non fuisset
eius locus. Si autem libris non sunt illos sed alios habet in eundem locum dicitur:
quod sic negabitur quodlibet liber esse illius auctoris cui ascribitur. que enim soli isti
falso ascripti sunt auctoribus quorum non erant. Sextum fulcimen est diligentia
recipientium: tanta enim apud Iudeos sollicitudo fuit de libris habendis
in canone: et tanta apud Christianos de libris recipiendis tanquam auten-
cis: quod de nulla alia scriptura habendi pro autentica tanta sollicitudo fuit
inuenta precipue cum tam sollemniter cōtates de scripturis istis curauerunt:
tanquam de cōtinentiis necessaria ad salutem. De his vide latius in Soto-
top. 1. Smarā in pl. 10. q. ij. Septimum fulcimen est: rationabilis cōtente-
torum. Habet siue cōtinet fides nostra: quod deo debeat sup. oia diligi: et quod quo-
rōnabilis quod summus boni amoris amicitie sup. oia diligit. Cōtinet
quod primus debeat a nobis diligi: sicut nos ipsi: et hoc plane rōnabilissima.
Docet de deo credere dignissima: nullā imperfectione importaria: et quod sicut
nos ad deum bene affectiua timore spe scilicet et amore. Docet de homine credere
decentissima: quod sit ad imaginem dei creatus: quod ad similitudinem eius viuere de-
beat: quod ad similem gloriam puenitur sit etc. Octauum fulcimen est: irrationabili-
tas errorum: quia turpia sunt aliorum secte preterite: plane irrationabilia primum
incredibilibus et agibilibus de deo et hominibus. Negat potentiam dei negates
resurrectionem et incarnationem. Derogant bonitatem: negates peccatorum remissio-
nem. derogant iustitiam: negates peccatorum vindictam. Pagani colunt idola opera
manuum suarum. Iudei nouum testamentum dant: quod in veteri eis permittit:
sicut et Christus eis permittit non recipiunt temporalia expectantes. Sarraceni por-
ci vilissimi per beatitudinem expectant gula et luxuria. Propter tanquam deum irra-
tionabilia primum etiam Aristotelis politia: quod diis sint honozandi: quod nullus
orbis debeat nutrir: quod abominabile fieri oporteat in casu. Nouum fulcimen
est: ecclesie stabilitas: non enim si a deo quod in capite et membris tanto tempore perman-
sit ecclesia. In capite inquit: ecclesia enim vixit Aug. vsque ad consummationem
generis humani ab apostolica sede per successiones episcoporum frustra hereticis circū
latratibus: culm et auctoritatis obtinuit. In membris preerea: quis enim tantam
multitudinem ad peccata penam ad legem contrariam carni et sanguini seruandam in

duceret nisi de^o. Porro secta iudeoz nō manet in vigore. Quā obijcis
 de pmanētia secte Machometi: Rūdeo q̄ incepit plusq̄ sexcētū annis
 p^o legē ch: istū: i b: cui deo cooperāte finiet 7 p̄beria d: esse ap̄d eos: q̄
 cito sit finēda. Decimū sulamē ē errantiū p̄vertibilas. Deus nō de
 est q̄renab: toto corde salūtē: multi aut̄ diligentissime inq̄rētes salūtē: ad
 hāc sectā uerū sūr: 7 quāto feruētiores facti sunt i inq̄rendo tanto in hac
 secta amplius cōfortari: subitoq̄ in ea penitētes de malitia ad bonā vi
 tā mutari sunt. Tom̄ta uoq̄ p̄ ea plures in magna exultatiōe spirītū
 p̄pelli sūt. Que nō viderent̄ p̄babilia nisi de^o hāc sectā sacre scripture in
 nitentē: irrefragabiliter approbaret: 7 ordinarēt ad salūtē. Rogemus.

Præcipitancium

Feria. iiii. post Reminiscere. viii. Martij. Stultorum infini. 28

Quoddecima turba stultorum sunt præcipitates (Schnell narre) Ipsi sunt qui de agendis ubi potest esse dubium non habent sufficientem examinationem et consilium mentis: sed subito disponunt et ponunt se ad facienda quod menti occurrunt illud: Nihil sine consilio facias scilicet mentis. Eccl. xxxij. et Antho. lib. ij. tit. v. ca. r. Horum stulticia appellatur præcipitatio et hoc propter similitudinem quam habet ad corporalem præcipitationem. Dicitur enim præcipitari secundum motum corporalem: quod a superioribus in ima venit: secundum impetum quedam proprii motus vel aliter impellens non ordinate descendendo per gradus sic ad literam de de Raska: quod præcipitavit semetipsum viriliter turbas. ij. Mach. xliij. ne se caperet a gentilibus et de mulieribus: qui circumciderunt filios suos: ut observaret legem dei quod præcipitauerunt eos per muros civitatis. ij. Mach. vi. Similiter autem bonum aie est ipsa ratio. Immo autem est operatio per corpus exercitata: Gradus autem medius: per quos oportet ordinate descendere sunt isti: memoria præcipitatorum: intelligentia presentium: solertia in considerandis futuris eventibus: et rationatio: preferens unum alteri et docibilitas: per quam quod acquiescit sententiam maiorum: qui sunt pres prudentie: ad quam pertinet bene assilari: et per hos gradus descendit potest recte assilando. Si quis autem ferat in agendo per impetum voluntatis vel passionis: pertransitis his gradibus erit vitium præcipitationis et imprudentie: hoc faciunt huius generis fatui (Schnell narren) Igitur secundum nomen eorum sic et laus sua: possunt autem distinguosci sex nominibus.

1. **Prima** igitur nola est: subito sine consilio operari posse. Sunt enim videlicet: qui cum aliquid eis faciendum occurrerit siue proposuerint: mox sine sufficienti examinatione subito disponunt facere: quod primo menti occurrat: quoad modum sufficienter declamatum est: vere stulti sunt: quod frequenter cadunt in peccata: aliquid mortalia. Nam si aliquid præcipitater facit aliquid: et advertens se a regulis divinis: ut contentens et repudians divina documenta sic est mortale: et de
2. **etiam temeritas** talis præcipitatio. Si vero præcipitater agit a seque contemptu divine regule: sed cum detrimento seu defectu eorum qui sunt de necessitate salutis ita est mortale. Vel circumstantia que reperit cum mortali: sic cum debeat quod semel in anno confiteri et communicare subito accedit ad confessionem sine aliqua premeditatione: cum tamen habeat intricate membra et gravia peccata: propter quod parum dicit et multa omittit gravia: que de facili menti occurrissent: et sic subito edumicat indispotus: iste præcipitater facit confessionem: et est ibi
3. **mortale peccatum** simile de dysputatione. Si autem aliquid præcipitater operatur absque detrimento eorum qui sunt de necessitate salutis: erit veniale.
1. **Secunda** nola est: præcipitater sententias preferre: sunt qui non bene examinant et peccatis causis sententias preferunt. Contra illud quod Evaristus papa dicit: Deus omnipotens ut nos a precipitanda sententia platione coopererit cum oia nuda et aperta sint oculis eius: mala Sodome noluit audita iudicare priusquam manifeste cognosceret que dicebant: unde ait: Descendat et videbo verum clamorem: qui venit ad me opere coplant an non: et ita. ut scias. Quod fecit ut nobis exeme

plū daret: ne precipites in discutiendis & iudiciādo negotijs effem^o. ij. q. i. deus. Dñs postulat^o de aultera iudicare & dare sententiā: non statim & vedit iudiciū: sed inclinās se deorsum: digito scribebat in terra. & ipse nos instruens vt cū primozū errata cōspicimus: nō an iudicemus repte bendendo q̄ ad cōscientiā humiliter reuersi: digito discretioni solerter exculpemus: & quid cōditori nō placeat qui due displiceat examinatōe dirimem^o. Sed z Moyses q̄relas populi & causas ingressus taberna³ culū referebat ad dñm: & postea respondebat. xi. q. ij. summo pere.

¶ Tertia nola est: precipitanter dubia decidere: stulticia magna est hoc & precipue in factis cōscientie: vbi vertis perculū aie: ait Gregori^o. In rebz dubijs nō debet esse iudiciū absolutū. xxij. distinc. habuisse: vbi glofa dicit de triplici ambiguitate: scz iuris facti & p̄sone: quēa dmo dū deduz cit Ambo. Sed ego dimitto alias: & de sola iuris ambiguitate dico q̄ in tali sit cauendū a precipiti decisione: q̄ admodū periculosa est nisi hec seruent. Prīmū q̄ cōsulēs in dubijs id sequat: q̄ nō sit cōtra euangeliū aut decreta nō abrogata p̄ cōsuetudine: dist. xij. sicut quedā. Scdm q̄ vbi sunt cōtrarte opiniōes doctorū celebrū: nō precipitet sententiā q̄ ita vni opinioni adhareat vt alterā p̄dñet q̄ si hereticā vel dñabile. Tertiu q̄ curiore viā cōsulat & eligat precipue an factū. Est ad hoc b. A. bo. an quod liberis: cōtra multos p̄dicatores & cōfessores: faciles ad iudicandū aliquid esse mortale. Erant hac nola insigniti Josue cū principibz tribūū qui Habanitis dando responsum erant precipites nimis. Josue. ix. Et Nathan ipsi Dauid: de edificando templo. ij. Regum.

¶ Quarta nola: secreta pp̄ia precipitanter reuelare. Loucat sibi q̄libet ne sit p̄ceps in manifestandis secretis: qz alta incidit multa mala. Nā paucissimi reperiunt fideles ad ea seruāda: sed habebāt posthac vt puro pp̄riū locū. Hieremic. ix. dicit. Unus quisqz a primo suo se custodi atz in oi fratre suo non habeat fiducia: qz ois frater sup̄latano. i. deceptis in reuelando secreta. Sic Samson: qz p̄ceps fuit ad reuelandū secretū eius in quo cōsistebat fortitudo sua Dalile: cum plures expectus esset malitiā eius tonso capite ab ea: cum dormiret in gremio eius: captus fuit a Philisteis & cecatus. Judi. xvi.

¶ Quinta nola. precipitatio in ope pura dom^o edificatiōe: sed & de hac specialis erit turba postea dū videlicet aliqs aperēs nouā domū fabricare: cū nō habeat expēsas sufficiētes vl̄ modū: p̄ceps eēt in illo ope. Cū Lalius papa: Nos (inquit) ipe egemus: vt maturius quid agam^o nō precipitem^o cōsilia & opera nra. Neg ordinē corripam^o. dist. v. Pōderet.

¶ Sexta nola est: eligere vel assumere precipitanter. Opus esset vtiqz precipitatio: si qs aliq̄ sine notitia et^o vel examinatōe eligeret subito i rectorē vl̄ p̄fessorē: vel assumeret ad sacerdotiū vl̄ ad religionē: vel ipse assumeret aliq̄d opus arduū sine discussiōe sue facultatis. De sunt nolas: quibus dinosci possunt bi farui. q̄renus si tute reperies habere has nolas: eas excutere dilaas: & teipsum cognoscas esse stultū sapētiqz fias

Præcipitantium

1. Nō est parua ignominia esse de hoc stultoz numero. Habēt nimirū matrē infamē: q̄ hoz stultoz est genitrix. Et q̄ est (inqs) mater eoz: luxuria. Hec em̄ marime absorbet animā: et trahit ad sensuale delectationē in quā abstractiōe cōsistit p̄fectio cuiuslibet virtutis intellectuales: vt in q̄. ij. q. liij. ar. vi. Et quis pater eoz: Diabolus. Sic em̄ virtuoso operās p̄siderat circūstātiās: vt recte sint et cōgrue ad finē. ita et cōuerso diabolus cū instigat ad malū inducere conat̄: vt subito op̄eret sine aliq̄ examinatiōe vel discussiōe periculi. Vera virtus (ait Origenes) et cūctā/r̄rit̄ ante iudicat q̄ incipiat: q̄ decorū: q̄ honestū: iniquitas: oīa p̄cipitat de pe. di. iij. inter hec. Sic sic et mēbra diaboli maligni iudei turbati cōtra christū arguentē crudelit̄ate ipsoz in azareth: duxerūt eū vsq̄ ad sup̄ cilii mōris vt p̄cipitaret eū. Lu. iij. Quartū h̄e nōle ad aures n̄fas i irrisione nostrā. Per oēs natiōes vulgo dici solet: Gallos ante factū: tra los i facto: alemanos post factū prudētes esse. Hoc de nobis d̄r: scribit et fama Aleman guckguck. Est nobis vnū p̄cosum ep̄itbeton: q̄ veraces simus et fideles. Sed beu falsitas et dolositas inualuerūt apud nos Itaq̄ fiet vt infima et ser erim⁹ oīm gētū: hac vbi fuerim⁹ p̄rogatiua veracitatis et fidelitatis priuari. Improp̄erat d̄na i euāgello filijs zebedei hodie eoz imp̄udētiās: Nescitis qd̄ peratis. Assimilant̄ rursus i speculo n̄ro nō sine lib̄t̄io et irrisione p̄cipites ei q̄ aīno nōdū p̄fecte strato nitit̄ insidere: q̄ inter equitādū cadit: q̄ nō p̄t̄ s̄it parare sella q̄ vult eq̄itare. si is cadit incōsultus risus: mouēs erit stultus. Sed tolerabile esset ridi culū fieri: nisi etiā efficeret odibile p̄cipitatis stultitia. Dicit Sapiēs Eccl. ix. Temerari⁹ in s̄bo odibilis est. Et qd̄ mirū si p̄ceps ad loq̄ndū sit ōstibilis: eū er̄ q̄ subito loquit̄ qd̄ mēt̄ occurrit: nō examinādo s̄ba: op̄ortet: p̄supposita humana fragilitate) qd̄ dicat multa inconueniētia et displicētia auditoribz. Jō et diligēt̄ admonet Sapiēs dīctō Eccl. v. Ne temere qd̄ loq̄ris. Sed aīa: nōdū quis odit m̄: i timore (Mañ har mir noch kein bül gehabt) q̄d̄ in inde nō ledor̄ aur̄ damni patior̄: n̄ bil curo. Plane damni nō deerit et plaga magna nimis futura: nisi mē et t̄iat̄ David. Dilexisti oīa verba p̄cipitatis lingua dolosa. Et qd̄ inde aud̄. Propterea deus destruet te in fine: euell̄t te et emigrabit te de tabernaculo tuo et radicē tuā de terra viuentiū. Ps. li. Notate s̄ba: signa te mysteria. Destruet te in fine: esto hic nō destruaris: quippe qd̄ nō obstante p̄cipitāde in p̄speritate incedis: q̄uis nō sine pena q̄ridiana: tan dē t̄n i fine de terra eradica beris viuētū alibi. Q̄uis hic in bonis duas dies tuos: leuit̄ J̄sus cognosces futura mala ciuitat̄ hierl̄m: in p̄sentiaz t̄n gaudēis. Est ali⁹ testis Job. xviij. Præcipitabit eū cōsiliū suū: et inuicte in rete pedes ei⁹. Die qd̄ fecit perire mercedū hūc. cesare Julii so captū: vt in senatu cor vulneribz occuberet: plane p̄cipitatio. Si em̄ legisset: ep̄istolā sibi aī senatū porrectā: nō iterū esset. si qd̄ p̄ eū certior red ditus erat sup̄ cōiuratiōe s̄ eū facta. Sz qd̄ exteros recēsem⁹. Antea q̄ fructū vetitū gustauerat Adā: Si p̄p̄xisset dedec⁹ atq̄ nefas: De para

distaco nō pulsus gramie nudus: *Exisset facti p̄mis dura luēs. Absel*
in p̄sequendo Abner ducē ererit? Ieboseth p̄ceps fuit: nec voluit desistere
ad h̄bū ipsi? Abner p̄pter qd̄ corruit occisus ab ip̄o Abner. ij. Re. ij. In
canonū sp̄tatū fuit caput: lingua z̄ dextra p̄pter suā p̄cipitationē. i. Ma. ij.
cha. vij. Et Jonathas occidit a triphone sibi munera exhibēte. i. Ma. ij.
Merito cautos nos reddere debēt hec z̄ alia m̄ltorū gesta z̄ gravissima
ex p̄cipito dāna isticta: ne z̄ nos hac stulticia p̄mamur: q̄n̄ pot̄ eā excu
rtiam? eo q̄ nedū odibiles z̄ ridiculos nos efficit: s̄ etiā maledicti p̄ris
diaboli z̄ infamis luxurie filios p̄stiuat. Projiciam⁹ ḡ a nobis faruitatē
h̄c: z̄ sapiētes efficiamur filij sapiētie p̄ris: vt h̄ gratiā eterni p̄ris coseq̄
mur: z̄ alibi p̄ ignominia faruitatē gloriā eternitatis. Ad quā p̄ducat z̄

Procorum

Feria quinta post Reminiscere. xv. Martij.

Stulcorum infinitus est numerus. Eccles. i. Enigellu

O Ematertia turba stulcorum est luxuriosorum procorum: Quol nar-
ren. hoc eorum nomen proprium preter alios stultos. Nam ois homo tales cu-
iuscumque sint conditionis stultos appellat. et quid dicitur: sunt etiam.
Et cu stulticia ex oibus virijs nascatur: precipue tamen ex illa luxuria nasci dicitur a b.
Thoma: quod et ratione assignat quam traheo. Si quis sit inuidia: auaricia: ira:
aut alio quouis vitio affectus: non appellatur stultus. sed si hoc vitio luxu-
ricauerit captus: dicitur stultus. Neque solum vulgus luxuriosos stultos ap-
pellat: sed etiam in scriptura sacra hoc vitium stulticia appellatur. Nam cum Amos
stuprare iussit fororem suam Thamar: ipsa ait: Noli facere stulticia hanc. ij.
Regum. xij. Ceterum quomulta sint genera stulcorum: quidam sodomite: quidam
sacerdotes: adulteri: stupratores virginum: alij simplices fornicarii. ab om-
nibus scitum est: neque opus resumere que superioribus prime frequenter di-
cta sunt. Et quibus satis noti sunt: ut non opus esset eis nolas appendere
quibus noscerentur: ut seruum ordinem hactenus observatum: si scilicet alijs stul-
tis fuerit: quibus inueni nolas non paucas: quos enumerare cursum tamen statui.
Prima igitur nola est cecitas mentis: Blindheit des gemüts. Secunda est
precipitatio: verwegenheit. Tertia est inconsideratio: vnnarmlichkeit.
Quarta nola est inconstancia: vnnstetigkeit. Quinta est amor sui. Sexta
odiu dei. Septima affectus presentis seculi. Octava desperatio futu-
ri seculi. Non est mirum: quod in hec octo mala miser ille stultus cadit. Et
quod facit cum vehementia delectationis quas quis quis et cui inberet: quod totus
absorbetur ad gaudia. et prosequens sua ratio et voluntas deordinatur et impeditur:
ut eis debite uti non possit. quoniam enim inferiores potestate vehementer afficiuntur
ad sua obiecta: consequens est quod superiores vires impediuntur et deordinantur in
suis actibus. Impeditur igitur primo in intellectu: in simplici intelligentia: ve-
nesciat apprehendere finem bonum: et sic prodit nola prima: cecitas mentis.
Sic Dan. xij. Spectes decepit te. Secunda impedit ratio eius in phili-
do de his que sunt propter finem: et sic prodit secunda nola precipitatio. Mouit no-
la hanc Parmeno apud Terentium: domino suo querenti phili-
um: Queres inquit in se
neque consilium neque modum vllum habet: eam consilio regere non potes. Tertio im-
pedit ratio sua in iudicando de agendis: sicut de sentibus luxuriosis dicitur:
Auerterunt sensum suum: ut non recordarentur iudiciorum suorum. Et prodit nola
tertia inconsideratio. Quarto impedit ratio: ne exequatur id quod decreuit
esse faciendum: et prodit nola inconstancia: quam quarebat que prius dicens
volentem recedere ab amica: Hec verba vna falsa lachrymula restinguens
quam vix vix expressit etc. Quinto impedit ratio sua voluntas: ut non appetat debi-
tum finem: sed indebitum scilicet delectationem quam inordinate appetit. et prodit nola
quarta amor sui. Sequitur hanc mox nola quinta odium dei: nam quoniam scilicet phibet de-
lectationem concupiscit. Appetit media propter securitatem finis sui indebitum: et prodit
nola septima: affectus presentis seculi: in quo scilicet vult frui voluptate. Se-
quitur mox octava nola desperatio futuri seculi: quia dum mens detinetur

carnalibus delectationibus non curat puenire ad spiritalis: sed fastidit. Habes nolas octo: r vbi emisti: A mercatore vno qui appellat sanctus Gregorius: p̄ciosus vniq; mercator. r in qua officina: in libro. xxx. mora: lū. r eas limauit sc̄us Thomas in. ij. h̄. Etis audire r alias nolas: ¶ Nona nola turpiloquia. Plane ex abundantia cordis os loquitur: Matth. xij. Inde est q; luxuriosi quoz cor est turpibus delectationibus plenum r concupiscentijs: de facili ad turpia verba prorumpunt.

¶ Decima ē s̄ba scurrilia: facit luxuria p̄cū (vulberz) incōsideratū r p̄cipit: id prorūpit in s̄ba leuiter r incōsiderate dicra: q; dicunt scurrilia.

¶ Undecima nola: s̄ba ludicra: quor schwenck. Querit luxuriosus delectationē: r s̄ba sua ad delectationē ordinat: r sic prūpit in s̄ba ludicra q; appetit quibuscūq; alijs reb;. Facit hoc in eo cecitas mētis: vt puer: in sentētijs sperat q; dīs suis. Et vnde be q̄rtuo: r nole: ex fido: quas in brūis Tho. splēdidas suis expositionibus quēadmodū audisti efficit.

¶ Etis adhuc alias: ¶ Redecima nola suspitio. Decima q̄tra zelus: nō p̄t habere rivalē. Decima q̄tra p̄ctio: rursus par: vt ait Terē. Decima sexta secreta q̄rere. winkel suo chē. nequā q̄rit angulū. Decima septima adulari: sc̄m̄ cyblen. Decima octaua p̄mittere: pollicētis q̄libet esse diues p̄t. Decima nona in susurrare: heymlich runzē. Vicesima irridere: lteblechlē. Vicesima prima man⁹ scalpere: bend kratzē. Vicesima sc̄da pedibus calcare: s̄strettrē. s; cautū nō est: q̄pe cū te putaueris calcare pedes femine: pedes calcas mariti. Vicesima tertia colores vestij mutare

¶ Precipe ei (inquirit) vt colorē hūc p̄ferat. Hi sūt q; r varias vestes defecur: nullū ex eis vides cui caligē nō tegit oras tibiaz circa calceos. qui cūq; habet parulas tibias circa oras calceoz p̄cus nō est. Vicesima q̄tra bofferen: p̄ponūt feminis cibos r p̄gustāt. Vicesima q̄tra inuerecūdia: vnsehēnig. Vicesima sexta frech. Vicesima septima carmina de veneris r nulla alia cantāt. Vicesima octaua irrisu sunt: spöttig. Et vnde nole be: ex officina n̄ri barbitonforis: cuius dictamen vobis anno superiori pduxi: r ap̄d vos manet: quē legite. N̄si plures habere volueris. intra officinā p̄riat: r teipm̄ p̄siderato: r multo plures reperies. Et tm̄ d̄ p̄mo.

¶ Circa secundū de figura Veneris: qua cam veteres descripserūt: in quibus significare voluerunt mores r miseras procoz. Repertio quia eā hoc mō figurauerūt. Femina nudam in mare natantē: r in manu sua dextera conchā marinā gestantē: q; rosas erat ornata: a columbtis circū volantibus comitata: Vulcanio deo ignis rustico turpissimo in coniugij assignata. Ante quā tres asta bant iuencule nude: que tres gratie vocabant. quarū duax facies ad ipsam conuerse erant: vna vero in cōtrariū vertebatur. Cui Cupido filius suus alatus r cecus assistebat: qui sagitta r arcu Apollinem sagittabat: propter quod ad matris gremium turbatus puer r timidus fugiebat. Et cur ita figurabāt. Plane vt mores r miseras procoz venereoz significarēt. Vultis audire qualiter:

Procorum

Primo Venus figurabat femina quia (Bulbertz) habet femineū cor: inimitabile et semper mutabile ut femina quæ admodū in. u. nola. Secundo nuda depingit et nudos quæ illi imitantur persepe facit: et quæ luxurie crimina et si in longū perueret occultū: tandem diu minus arbitrantur obsecum pcedit in publicis: et palliat de remota: ut ait Bocaccus. Et (si non erro) puerbiū quæ amor talis occultari ultra quartale vnius anni non possit. Tertio in mari nauantē: pfecto ut infelicū amantū amaritudinibus imitram vitā pcellis agitatā varijs. et eorū naufragia crebra demōstrent. Vis audire in mari nauantē audi. Plurimū in castellaria tale prociū describentē. Et res do ego ait. amorē primum apud hoies carnificinā cōmentū: hanc ego de me cōtecurā domi facio: ne foras querā qui oēs hoies supō atq; aheos cruciabitantibus amantibus: et uiciorū agitō: uxorū: ut amoris totū mīseras mor. terorū: differorū: distrahō: diriptorū: ita nullā ment. ai habeo: ubi sum: ubi non sum: ubi non sum tibi est animus. ita mihi oia ingenta sunt: quod lubet non lubet: id primum. id amor lassum anī ludificat: fugat: et appetitū: raptat: retinet: iactat: largit: quod dat non dat: deludit mō: quod suadet: dissuadet: quod dissuasit id affectat: maritimus modis inccū expertur: ita mensū frangit amantē anī. hec Bocaccus. Quarto gellat in manu dextra cōchā marinā (expositionē Bocaccij dimitto) cū qua cantū (Ein krum Jacobs muschel als ein horn) Sedem xultis esse in chorē: in cantibus et letitijs: et ad se alios ut tridē: aciat: uocat: ercitat chorē: as puluita gremus pueniāt filij uener. Quinto rosa ornata: et rosas (ut ait Bocaccus) dicūt esse in tutelā datas pgrue quæ: eo quod rubeat atq; punget: quod quidē libidinis ppiū esse uidet. Nā turpitudine secleris erubescimus et cōscie peccati ueremur aculeo. Et sic p rēpulsū rosa delectat: paruoz rēpis lapsu marcet: sic et libido parue hēcuisq; delectationis: et longe penitētie causa est: cū in breui decidat quod delectat: et quod offitit uerēt in longū (Ein kurz fastnacht ein lange fast). Sexto a colūbis cū cū uolūtibus comitata (Ein kur ruben) sunt emei columbe (ait Bocaccus) in tutelā dare quæ sunt multi cōitus: et referationis primum: et libidinōsi sub tutelā sūt luxuriosoz: plane sequūt ille columbe gregat in luxuriosum. Dehis colūbis sermo specialis in tractatu de morte factus est (wiltu haben dein huf suber so hat dich vorpfaffen: münchen vnd duben. B. diener. V. uenerē. B. blorbrüder. E. ertzet. N. neger schneider. Septimo uulcano turpi cōstantia: aliquādo turpissimi hoies admittunt a feminis: quippe quæ illos quos cuperēt promptos non habēt: et non incendio habet assistentes iuuiculis et ipse sunt tria uicia: auaritia uoluptas et infidelitas. Due sunt alicā uulceles: auaritia et uoluptas: mirum quod uolūculi fuerit et fert: et plona delictijs aptatam diu erit accepta. Porro his deficientibus facit alicā a ueritibus: utiq; in infestū est: quæ uerone luxuriose caraliras nos diligerat: ne uoluptatis: auaritia ratione luan et cupiditatis. et iste sunt: quarā facies ad nos sunt conuerse. Infidelitas

vero nos cōcit: et faciē a nobis vertit ratiōe paupertatis vel p̄dilecte alie-
rius formositaris. Tunc dicimus: Traditus sum obliuioni tanq̄ mor-
tuus a corde: et auertisti faciē tuā a me: et factus sum conturbatus.
Nono habet filiū Cupidinē: et luxuria cōcupiscētā producit. Profecto
proci in iugi sunt cōcupiscētia. Decimo filius eius puer est: non vir.
Si quidē luxuriosi semp̄ pueriliū sunt morū: nihil virilia nihil magnifi-
ci ex eis audiū. Undecimo alatus depingit. Amor em̄ talis volare et
subito se trāsferre videt. Cōstat em̄ q̄ homo subito et sine deliberatione
amore alicuius p̄sone solet inſi ammari: sed nō diu p̄manet hic amor.

Duodecimo cecus est. Et q̄ cecus sit p̄ocus: dictū est in prima nola.
Nescit etiā quid agat p̄ocus: et vbi se ingerat amor aduertere nō videt
q̄ solet se ponere in paupere sicut in diuicē: in turpe sicut in pulchriū: in
religiōsum sicut in laicū. Porro p̄ amorē solent boies excecari. Amor
malus rectū iudiciū nescit: ait Seneca. Tredecimo sagittas habet au-
reas et vncatas in vna pharetra: et in alia obtusas: et plumbaras in alia
pharetra: et amor quosdā vulnerat. Quartodecimo Apollinē sagittat
Et amor ille viros aliqui iustos sagitta tentationū quandoq̄ vulnerat
et transfigit. Fitq̄ vt iuxta poetā: Hereant in pectore vultus.

Habetis iam fratres mei quē admodū veteres mores et miseras p̄-
corū et horū stultorū descriperūt. Unde et merito nos cōcitari debemus
vt custodiamus nos ab hac magna stultitia: nos inquit om̄es. Quippe
q̄ nemini parcat vt dictū est: eque sub purpura et panis reperit: vt ait
br̄s Hieronymus. Nec est qui se abscondat a calore eius: ergo oib̄ ab
ea cauendū. Fugiamus fratres mei stultitiā hanc: q̄ est animi humani
rurbariua. q̄ tales em̄ sunt nunq̄ purū habent gaudiū. Noli te frater
subdere tante seruituti: vt ad nulla opera efficiaris ammodo aprus. q̄
eiusmodi est neq̄ dei neq̄ sui est: q̄ cor suū nō habet. Fornicatio et ebri-
etas auferunt homini cor: ait p̄pheta. Ut quid honor tuo nō parciat?
Nō est vitiiū q̄ ita vt fornicatio hominē infamet: vitia carnis sunt maxi-
me infamie. Si captus nō es: age gratias deo: et caue. q̄ nisi caueris
vix capā depones: si ea induaris. Si cappatus es: roga deū et nitere vt
eruaris. Et quid agā inquis vt absoluar: feruo: vulneratus sum sa-
gitta hac de qua dixisti: incensus sum et ardeo amore: feruet olla: conti-
nere nō possum. quid factā ne ebulliat et effluat: Hoc fac quod cocus fa-
cere solet in tali casu: aut em̄ aquā olle infundit: aut de lignis subtrahit:
aut ollam ab igne clonjat. Ita et tu facito. Primo si ferues igne luxu-
rie: aquā infundit. Recurre primo ad aquā frigidā: quā sup te projice.
ad lucrā: q̄ quendā sanctorū fecisse legitur. Vel secūdo ad aquā lacry-
marū. Vel tertio ad aquā tribulationū. Aquę multe nō potuerūt extin-
guere charitatē (Das wasser got über die körb) Recipe disciplinā vel
pungere fortiter: vel trahenti pilos barbe vel capitis. Vel quarto ad
memoriā tribulationū: si nō vis addibere tribulationis p̄sentiā: saltē ad
bibas eius memoriā: vt cogites de penis que debent p̄ccō luxurie: siue

Procorum

etiā cogites mortē: statū i q̄ caro post mortē erit futura. Vel q̄nto aquā sapiētie salutaris: ad hanc currāt docti: plane q̄ sursum est sapiētia. Prī mū quidē pudica est. l. pudicū reddēs. Ama sacras literas (ait Hiero.) ⁊ carnis vitia nō amabis. Ratio est fm̄ bēn̄ Thomā. ij. h. q. clxxvij. ar. v. q̄auerit animū a cogitaciōe lasciuē: ⁊ carnē macerat p̄ter studij laborē. fm̄ illud Eccl. xxxi. Vigilia honestatis tabefaciet carnes. Sic sic fac: ⁊ extinguet. Secūdo subtraheligna de igne: subtrahetibi de cibō ⁊ potu. fm̄ em̄ ligna silue erardelcat ignis: p̄cipue de illis generibō ci bō ⁊ potu. q̄ inflāmant ad luxuriā: vt sunt fornia vīna ⁊ acuti saporis. Sunt nimirū hec nō qualiq̄cūq; ligna ad nutrimentū luxuriē: sed sunt q̄si facile ardentes ad eam incēdendā. Tertio ollam ab igne remove. Elonga te ab igne luxuriē. Sic fieri iubet sanctus Paulus. i. Corinth. vi. Fugite fornicationē. Et quidē cōsulte: cū alijs em̄ vitijs (vt ait b̄n̄s Ambrosius) p̄p̄t expectari cōsuetus. Hanc fugite ne app̄orimēris: qz nō p̄t aliter melius vinci. Sic sic igit̄ vince ignē. Sed at̄s: nō est ignis hic vt alter ignis infernalis est: ⁊ extingui nō p̄t vt alt̄ ignis est ignis sancti Anthonij. Fac ergo qd̄ hi q̄ igne rali incensū sunt facere solēt: inuoca deū p̄ deuotissimā orationē. Qui em̄ patit̄ morbū illū q̄ ignis infernalis dicit̄: alicubi facit se deferri ad ecclēsiā br̄e virginis Parisi: alicubi ad sanctū Anthoniū. nec inde recedit donec curatus sit. Et tu itidē facito: cū te senseris p̄cūsum relo cupidit̄is inflāmato: cōuertaris toto corde ad deū ⁊ ad sanctorū suffragiū: neq; clamare cesses quousq; sanitatem receperis. qua adepta redde quotidie p̄ gratiarū actione aliquem censum. vel seruitiū in signū liberationis: quia scriptum est. Eruam te ⁊ honorificabis me. Laudendū tamen est in hac parte a temerarijs votis. Specialiter autē beatissimā virginem inuoca: que sicut est amarijs mū dicit̄ in se: sic et in alijs. ⁊ ei seruias specialiter. Proculdubio si q̄s tanto ardore quereret curationē ab isto igne infernali: quanto querit curationē ab illo: vir esset quin impetraret. Hunc modū extinguidi ignem docuit nos Sapiens Sapiētie. viij. quo ⁊ ipse vsus est. Et sciui (inquit) quoniā aliter nō possum esse continens: nisi deus det: ⁊ hoc ipsum erat sapiētia: scire cuius esset hoc donū. Adijc̄ dñm: ⁊ deprecatus sum illum. Et tu igit̄ instar illius recurre ad dñm in tuis tentationibō: ⁊ suos sanctos: eos inuocando diligēter ⁊ deuote: ⁊ ab incendio hoc liberaberis: qd̄ et relo cupidit̄is q̄ p̄cūsus fuisse passus es. Q; si vis p̄uenire: ne te sagittis eius ignitis cupido pcutiat: fac qd̄ prudēs facere solent: dū timent contra se mittendas sagittas aut speras bombardari. illi nō manent in eodē loco stantes: sed oblique incedunt de vno loco in aliū: non directe incedūt: neq; manēt stantes: alias cito pcutrent. Et tu honesta occupatiōe semp sis intentus: qz Q̄cia si tollas: perire cupidit̄is artus. Querit̄ Egistus quare sit factus adulter. Ratio in promptu est: desidi osus erat. Semp aliquid boni facito (ait beatus Hieronymus) vt te diabolus occupatum inueniat. Rogemus dñm.

Feria. vi. post Reminiscere. xvi. Martij. Die scti Eriaci.
 Stulzorū infinitus est numerus. E cels. i. E uāgeliiū

O Ecima quarta turba stulzorū est presumptuosorū de misericordiā dei quos appellare uolo Genfnarren. rationem audiet. s. Et ut eos dē cognoscatis: producā nolas quibz dñi os ei possunt
 ¶ Prima nola est: sup misericōdia dei sperare. Sed ais: hoc nō est signū fa-
 tuorū sed bonorū. Beati oēs q̄ sperāt in eo. Rūdo q̄ sunt triplexes spe-
 rantes sup misericōrdia. Qui dā penitentes de peccatis: cōtritis de pre-
 teritis: bene proponentes de futuris. Itēq̄ sperant sup misericōrdia dei.

D ij

Presumptuosorum

Et hi nō sunt de hac turba. Alij sunt qui volunt in suis peccis permanere usq; ad finē: z nihilominus sperāt se saluandos p dei misericordiā. Hi sunt pecciosissimi z grauissimi peccatores: qz in spiritū sanctū peccāt: hi habent potissimē nō hanc in capis suis. Sunt tertij peccantes super misericordiā dei: hoc modo q peccant: z tñ intendūt dimittere peccata z penitere. Hi facti sunt: z peccant grauiter: nō tñ in spiritū sanctū: quin immo minus peccāt qz si sine hac intentione aliqñ penitendi peccarent: qz nō habent tam obstinatā in peccato voluntatē. vtz specialiter habe-

X. bunt nolam. Noli frater dicere aut in hoc sperare: qz deus .p te passus sit: z christianus sis baptizatus de numero ecclesie: sicq; te regnū possessurum z diaboli potestātē euasurū in iudicio: etiā si in peccatis mortuū fueris. Scito qz iustus est iudex z fm leges iudicabit. Rex est q pōcia re frī nō er affectu nec vilitate singuloz: sed cōmuniter fungunt. Jē alia lex: qz arbor illius soli censet in q̄ vivit z in quo radices habet: z nō illi⁹ in quo videt cōsistere zē. De his vide summā p̄dicantiū. v. vij. tit.

¶ Secunda nola est asserere qz peccare sit naturale z humanū. Natura le est: inquit bi fatui. Quare q̄ voluit deus talē facere naturā: si illud qd natura requirit peccm est: Rūdeo frater: fm triplicē naturā in homie considerandā. Est em̄ in hoīe natura generalis siue animalis: q̄ est corpus cū suis appenditijs sensualitate sez: breuiter omē qd cōmune habemus cū bestijs illo mō est de natura hoīs. Et fm hanc naturā loq̄ndo: cōcedo qz fornicatio silitur z alia peccata sint naturalia: sic sez qz hō ad ea inclināt. Nō tñ sequit̄ ideo nō esse peccm: nō em̄ sequit̄: ad coitū inclinamur naturaliter: ideo nō est peccm. Alias sequerēt qz fractio ieiunij esurienti nunq; esset peccm: itē negatio fidei p cōseruatione vite zē. Non em̄ voluntas cōformans se inclinationi naturali semp est recta. Est in hoīe secūda natura: sua ratio siue ania rationalis. z est eius vera natura. Et fm hanc dico: qz peccm nō est naturale: sed cōtra naturā: qz cōtra rationē q̄ semp ad optima deprecāt. Est z tertia natura in homie indiuidualis: q̄uis pene coincidat cū prima: tñ ppter simplices numeranda. Per hanc intellige tu frater singularē complexionē hoīs: sit a parentib; ab influentijs zē. Et fm hanc sunt quedā peccata naturalia: qz ad ea quidā singulariter inclināt: sed ppter hoc nō excusant a peccō: cū possint huic inclinationi resistere: neq; necessitent. Noli ergo frater decipere teipsum: ita paralogizans: peccatū est naturale: ergo nō pecco. quia semp vel est antececdens falsum: aut consequētia mala: vt patet ex dictis.

Y. ¶ Tertia nola est: se fundare sup p̄ouerbio: Deus regnū celoz p̄o anseribus nō fecit. Sunt qui dicūt: deus celū nō fecit p̄o anserib; sicq; super hoc peccant z sperant. Sed rñdeo illis qd se penumero respondit: qz verū quidē: sed neq; p̄ potēis z asinis: qz illi possidere debant. nō est illis corona regni debita: q̄uis coronatus porcus in speculo vfo sit depictus. Sed stemus in sentētia tua quā p̄ylysti p te vt putas sed contra te reuera. Cōcedo qz anserib; regnū celoz factū nō sit: tene qd dixisti: z ex-

Turba. XIII. VII

verbis tuis indicaberis o serue nequā: qz neqz tu sic sperās sup misericōdia
 dei celū intrabis: faciā vt sit gladius q̄ p̄fodiatis. qd̄ vt clipeū in defen-
 sionē tuā obiectū (Den genen ist das bymelrich nit gemacht) nō anse-
 ribus factū est regnū celoz: z quō ḡ tu te speras intraturū: **D**anser: **D**
 ḡmf. Sū ne ego anser: vtiqz z anserē stultioz. Anseres cū impetunt a
 cane latrante exiunt in flumen: sicqz se tutos putātes exultant. Et tu o
 anser vane speras sup misericōdia dei: cū audis p̄dicatōrē canē latrantē eō
 tra pctā z tuā p̄sumptionē vanā: mor cōfugis ad fluuiū z aq̄s volupta-
 tā: rides: excutis z extēdis alas: nihil curās latratus p̄dicatōis. Audite
 Anser vno oculo (vt vulgo d̄) vider in lagenā: alio i celū. Et vrinā tu
 saltē vno oculo in lagenā z tenebras inferni z abyssum diuine iustitiae z
 seueritatis p̄spiceres: z nō in solā dei misericōdiā. Anser portās spicā
 in ore incedit sine cura. Et tu spicā cōsolationis mūdane sine cura z soli-
 tudine futuroz cūfers: incedis stolidus z p̄tentus his. Anser sup
 firmario sedēs in stercore: quāro plus radj̄s solaribz p̄fundit: tātomaḡs
 feroces de stercore emittit. Et tu o anser quanto sol diuine misericōdie plu-
 res radios b̄nficioz tibi imiserit: te expectādo rotānis: p̄ te incarnatus
 passus: p̄ tot radj̄s misericōdie sibi r̄spondes in maiori feroze pctōz q̄ di-
 mittere nō vis sed cōtinuare. z quātomaḡs tibi benefacit: tantomaḡs
 cōtra cū ferozē (vt dicit) emittere gestis de tuis peccatis: in eis p̄manen-
 do. Anser cū cāpane terroza pulsant (so man sturm lūtet) nihil timet.
 Et bi faculad cōminationes z tonitrua horrēda dei oipotētis nihil tre-
 munt: Discedite a me maledicti in ignē eternū. Nescis adhuc qz anser
 (o gānfby: m) stolide z insensate. Anser i fornace in tenebris impingua-
 tur: bñ pascit vt occidat. Et bi fruunt bonis bui^o mundi: z a diabolo fi-
 ne solitudine: quā ingereret meditatio iustitiae diuine z timor dñi pa-
 scunt. vt tandē dū minus cogitāt nō ab hoie: sed diabolo infernali lupo
 cōsumant. q̄s collo app̄hendit in fine vite: p̄mitqz vt clamare nō possint
 p̄ orationē z cōfessionē. Quē lupū p̄ sua membra adulatorēs scz p̄dica-
 tores suos sempeisdē blandientes lib̄ter audierūt in vita sua: alq̄s ve-
 ritas dei veritatis p̄dicatōribz cōtemptis: imo oditis. Suntqz z fuerunt
 de numero hoz auditoz: qui de pingi solent sub figura anserū: auditiū
 lupū p̄dicantē in cappa z cosidē rapiētē. Anser incedit quasi ebrius et
 stolidus. Et o tu trunkne gānf: schlotterkopff: tibi accidit qd̄ ebriō.
 Ebriū putat se duas candelas videre: vbi nō est nisi vna. z dū vnā extin-
 guunt credentes aliā sufficere: in tenebris remanent: qz nulla alia sup̄est
 quo facto admirant dicētes: z vbi est alia candela? Ita nimirū diuitijs
 z op̄tj̄s honoribus aut alq̄s peccatis inebriant: nō solū duas: sed multas
 esse lucēs paratas putant: dicentes illud. ij. Re. xxiij. Dulce mise-
 ricōdie eius. Itaqz oēs alias misericōrdias a deo cōcessas in nativita-
 te Ebriū z passione: in bonis nature: fortune: gratie z longe vite extin-
 guunt: eisqz abutunt male viuendo: estimantes misericōrdias in p̄cō-
 mortis sup eos paratas. Sed fallunt plane: eisqz accidit in fine: quod

Presumptuosorum

nōnullis qui ita diu trifando: garrulando ⁊ porando lumen suū consu-
munt q̄ in tenebris cubant. Sic illi in tenebras exteriores peccati in in-
ferno manēt iacentes: tuncq; admirātes q̄rere possent: Ubi sunt miseri-
cordie tue antique dñe: ille scilicet quas supesse credebam? Noli ergo
frater causam tuā ponere: vñ blaꝝ enten vñd genf: sicut dicit soler.

¶ Quarta nola est: pcedentiū pctā recitare. Quidā nouerunt recitare
ex obliā ⁊ distorjōs gesta antiquorū dicētes: qz a seculo homines peccate-
rūt: neq; sit nouū. Itaq; suā sup hoc excusare volunt malitiā. Sed miseri-
ri negligunt qđ ⁊ ibidē scriptū est: quēadmodū etiā puniti sūt pctōres.
Scriptū est: qz sodomite peccauerint: sed ⁊ annotata est horrendissima
pena pluuie ignis ⁊ sulphuris. Sic de Pharaone: sic de filijs israeli de-
serto ⁊ post: sic de peccatis regū: quorū regna desolata sunt: vt romanorū
indēorū. Et de si placent in speculo tuo fatuorū: ⁊ cōsonat euangeliū bodi-
erit: hoc erat maxima eorū pena: qz alibi eo acerbius ppetuo punient.
Dicit enī Mach. Etēn multo tpe nō sinere peccatorib; ex senētia age-
re: sed statim vltiones adhibere: magni benefici est inditiū. Et Valer?

¶ Dedisti meuentib; te significatiōe. vt fugiant a facie arcus. Qui diu
ten dit arcū: eo fortius pcurit. Sic deus diu parcēs arcū fortius tendit
Nō ergo gaude: qz sagittam alibi per corpus ⁊ animam mittet. Noli er-
go trīstari si hic puniris: est signum misericordie dei. Gregorius vir mi-
re innocētie putabat se diligi: quia merebatur argui.

¶ Quinta nola est adhuc longā sperare vitā. Et hic digitus nō deit:
sed diaboli. qui falso cōsolat stultos illos. Laue ne credas medico: de-
cipit te pcul dubio: tangit tibi pulsus tribus digitis: ⁊ ad quēlibet ait:
quia cor habebas recēs. Primus digitus scz index: illo te tangit: cū tibi
ppont pctā aliorū: sicut iam audisti. Et inquit: etiā alij ⁊ grauius q̄ tu
peccant: sis ergo boni cordis ⁊ spei. Sed o fatue qualis cōsolatio: si tu
⁊ alij ecclū in infernū descenderint: Tangit alio longiori digito: pmitrēs
tibi vitā lōgā. Et inquit: es cōplexionis oprime: dca tui generis senes
faci sunt ⁊ lōgeui: tu uentis es: ⁊ multi in iuuentute peccatores in senectute
re boni facti sunt: fructe delictijs in iuuentute: adhuc satis cito venies i p-
fectiori etate. Tacet neq; ille: qz ⁊ multi ⁊ maior pars nō se emēdat in se-
nectute: sed in pctis suis pereūt. Tangit vltimo digito: q̄ tacet fuit in pri-
ma nola: qz misericors est de⁹ facil ad placādū. Vt qđ dē bis q̄ cū q̄rūt i
veritate ⁊ ad eū cōuertunt: sed ⁊ iustissimus est: vindicans delicta partū
vñs in quinta generationē. Deus vltionū est ignis cōsi: mens: furēs ⁊ c.

¶ Sexta nola: in vltimo suspirio penitere. Dicit: Quacuq; hora inge-
muerit peccator: vita viuet ⁊ nō recordabor oim pctōrū. Vñ q̄r perierit:
q̄ p hūc pontē voluerit transire. vñ legimus saluatū in euāgelio: ⁊ pla-
ne miraculū erat in gratuitis: qđ factū est cū eo q̄ pepedit ad latus dei.
Stulte trahit hoc in exemplū: quasi difficile ⁊ rarum sit in nouissimis

vere penitere: nemo ignorat: nisi qui nō legē bñ Augustinū z Scotū
 eius dictū declarantē sup magistro in quarto sententiar: z q nō legē be
 atū Hieron. in suo trāsitu dicentē: Uir de centū milibz hoim quoz ma
 la vira semp fuit: vnus meret a deo habere indulgētiā. Lege ibidē dicta
 durissima bñ Hiero. cōtra eos qui penitentiā vsq ad extrema differāt.
 Nolite fratres mei fatui effici hui⁹ generis in marimo periculo vos cō
 stituendo: p penitētiē dilationē z hanc vanā spem: quin poti⁹ cōuertimī
 ni ad dñm deū vestrū in toto corde vřo: penitentiā agētes de pctis: tunc
 tūc em sentietis misericordiā dei sup vos. Plane beneplacitū est dño su
 per timētes eū: z in eis qui sperāt sup misericōdia eius. Rogemus deū rē.

Edificantium

Sabbato post Reminis. xvij. Martij. dies. vi. Bertrudis.
Stultorum infinitus est numerus. Eccl̄s. i. Euangeliū

O Ecce quinta turba stultorum edificantium (Bux narren) dino-
scuntur hi nolis septem. ¶ Prima nola est edificare imperfecta
queunt. Sūt. utiq; hi stulti. Sapiēs em̄ volens turrim edificare: prius
sedens cōputat sumptus qui necessarij sunt: si habeat ad perficiendū: ne
postq̄ posuerit fundamentū: et nō poterit perficere. oēs qui vident in-
cipiant illudere ei dicentes. Quia hic homo cepit edificare: et nō potuit
2 cōsummare. Luc. xij. Stulti hi penā suā habent: cum eos contus sarui-
ratis eorū in bursam percurit: et ab alijs irridens: quanto satius fuisset
alienū emisse domū antiquā: etiā alieno clipeo insignitū: q̄ propria edi-
ficare niti: et deficere: aut etiā perfecisse maiorib; expensis q̄ empta esset
3 huiusmodi domus. Dicitur vulgo: Qui domū emittit: q̄ edificat
eam emit. Non oim̄ est omnia sua et tot quot Lucullus apud Plurar-
chum perficere edificia.

¶ Secunda nola est: edificare multa. Sunt qui incipiūt et p̄ficiunt: et
multa edificant in omni vico: neq; se inde stultos volunt reputari. sed
vere nō est dissimulanda hec stulticia: quā deus cōminatione grandī cō-
demnat et odit: diuinaq; sapiētia declinat: que venit ut nos suis operib;
1 instrueret quid facere vitareq; deberem⁹. Ecce Christus dñs sapien-
tia eterna venit in hūc mundū. et nedum nō multas sed nec vnicā habuit
domū. ppriā in natiuitate sua. p̄ domū habuit diuersorū: in moere sepul-
chrū: in vita sua nō habuit vbi caput suū reclinarēt. Math. vij. Audi
2 tonitruū dñi conto pcuritētis: Ne qui cōiungitis domū ad domū. Isa.
v. Detestor ego supbiā Jacob et dom⁹ eius odit. Amos. vi. Magna p̄-
ueritas amare qd̄ deus odit. Et Amos. iij. Percutit domū biemalē
cū domo estiuā. et peribunt eburnee domus et dissipabūtur edes multe.

¶ Tertia nola est: edificare magna. Magnas domus et si nō multas
edificant quidā et neq; hoc ex antiquis sapientibus ortū est sed a stultis.
1 Antiq; em̄ p̄decessores: si Iuuenali credis in arborib; habitabant opti-
ma tpa ducentes sine defectu. Et Romulus quīs totā extruxerit Ro-
2 mā: in parua tñ habitauerat domo: ut ait Quidius primo lib. fastorū.
3 Sic et Romani antiqui in casulis aurores Romani imperij. Sed qd̄
hec recensio extraneos adducens: cū de Christianorū familia nō desine
infinita exempla habitantū in arborib; speluncis: et petris et montib;
quorū dignus nō erat mundus: ut ait Paulus. Et de quodā beremita
legit: qui habebat hospitij admodū sui sepulchrū: cum imperator inter-
rogasset eū: cur hospitij cōmensurasset corpori suo: Respondit: sufficit
hoc homini morituro. Sic preueni sepulchrū. et addidit idem: Me-
lius prosilitur de rugurio in celum q̄ de palatio.

¶ Quarta nola est: edificare sumptuosa. Nō edificas multa nec ma-

Edificantium

rii. **U**e qui dicit edificabo mihi domū latam ⁊ cenacula spaciōsa. ecce magnitudo nola vna. Qui aperit tibi fenestras. alia nola delectabilitatis. **E**t facit laquearia cedrina: ecce nola sumptuositatis. **P**ingitq; synopide deiterū delectabilitatis nola. **E**st Sytopis color rubcus irucutus in Synopide ciuitate Ponti: vnde ⁊ nomen sumpsit color ille.

Sexta nola est edificare cum aliorum iniuria (**N**itander leuē vn-
billichem schaden) rapiendo vel retinēdo. **S**unt qui de rapina ⁊ alijs iniuste acquisitis edificant: non euadent tales fatui maledictionem dei ⁊ hominum. **D** (dicunt homines quos defraudauit) de meis pecunijs hoc edificauit: maledicatur. **S**ed ⁊ a deo maledicentur: ad illorū lapidum ⁊ aliorum que in hmoi edificijs ponuntur accusationem in nouissimo iudicio: qui contra eos clamabunt. **A**ccusabunt siquidem domonū domus apud deū. **A**bacuc. ij. **L**apis de pariete clamabit: lapis qui inter iuncturas est respondebit. **S**ed ais: absit vt de rapinis aliorum edificent: nō habeo nolam: de meis enim edifico bonis iuste acquisitis.
Sed vide frater q̄ iuste retentis: ⁊ in edificando non in pascendo pauperes expositis. vide ne iniuriam facias pauperi: quāuis non rapiendo vt edifices: tamen retinendo quod pauperi debes. **S**unt plane qui in his lapidibus pecuniā effundunt: qui cum terra ⁊ secula transituri sunt sed nō in viuis lapidibus qui voluntur super terram: ex quibus magni regis ciuitas extruitur. **E**t vtiq; etiam hi nolā hanc habent. **U**trōq; contras grauissimus diuine sententiae ⁊ vltionis patitur. **U**e (clamat dominus per prophetam Hieremiam vbi supra) qui edificat domum suam in iniustitia: scilicet siue rapiendo siue retinendo.

Septima nola est: edificare intentione mala: sit hoc q̄q; non ad necessitatem: sed ad vanitatem. **I**psi sunt qui mirum in modum in talibus gloriantur edificijs eadem ostentant: ⁊ si quis extraneus introierit circumducunt: ⁊ omnes angulos ei demonstrant: putantes se inde gloriā magnam persecutum iri ⁊ reputari. **E**t que queso maior fatuitas: q̄ de tali edificio gloriari: tam paruo ⁊ tam cito perituro. **D** sed diu durabit iniquis. **E**sto: non tamē concessio: tu tamen non diu durabis. **I**taq; te pereunte tibi peribit etiā si mille duraret annis. **S**ed res est non parua de qua glorioz vt tu asseris. magna est edificium erimū. **A**udi non me (frater) sed Seneca. **S**i magnū sit an paruum domus (inquit) munimentū sit aduersus insecta corpori: hanc vtrū sepes ererit: an varius lapis gentis allene nihil interest. **S**citote homines tam bene culmo q̄ auro regi: premite cetera que superuacuis labor velut ornamentum ⁊ decus ponit. memento te nihil preter animū esse mirabile: cui magno nihil est magnū. **H**ec Seneca. **V**ere parui animi est de talibus temporalibus gloriari ⁊ estimare ea magna. **I**nduc magnitudinem ⁊ contēne talia. **N**olite pueri effici sensibus: qui ostentant pira aut poma. **S**imiles vtiq; eis sunt qui ostentant edificia vestes: foederaturas inuertendo: quasi ex his vitiis ipsi debeant reputari: signum inq;

est animi parui. Ostentabant discipuli Christo feria tertia post Pal-
 marū lapides templi dicentes. Magister ecce quales lapides ⁊ qualis
 structura quasi magnū. Sed conpescuit eos dñs ea floccifacens: vide-
 tis lapides ⁊ structuram: dico vobis quia non relinquetur lapis super
 lapidem. Ecce peritura et parua ea ostendit fore reputanda. Nabucho-
 donosor gloriabatur de edificata Babilone. Nonne (inquit) hec est Ba-
 bilon ciuitas magna: quam ego edificauit in domū regni: in robore for-
 titudinis mee ⁊ in gloria decoris mei? Sed quid sequebatur hęc glorię
 maxima ignominia: quia translatum fuit ab eo regnum: ⁊ factus ipse vt
 bestia. Dan. iij. Memrosb currim edificare nitebatur ad celum vsq; ⁊
 nomen suū voluit magnificare: sed confusio sequebatur. vnde Babel ap-
 pellatum fuit. Gen. x. ⁊ xi. Non sic nos non sic: non in terris: sed in ce-
 lis edificare nitamur. Quęsursum q̄rit: que sursum sunt sapite: nō que
 super terram ait Ap̄l̄s: peregrini sumus in hoc mundo ⁊ in militia p̄sti-
 tūri super terram: non edificemus nobis domos ad inhabitandum: sed
 tabernacula ad deferendū vt pote cito euocandū ⁊ migraturū in patriā ⁊
 ciuitatem: in castris quippe sumus: in alieno militam⁹: in alieno labo-
 ramus. Sed ais: recte suades: bene dicis: sed cur vos spirituales talia
 etiam p̄stitū non facitis? Ecce domus vestre ex cruce sunt in alta ⁊ qua
 si palatia: ecclesie autem ruīnam minantur ⁊ per tecta pluuię instillant.
 Sed ⁊ religiosi muros erigunt: mores negligunt. Sunt celle eorum
 quasi paradysus quedā modica ornate. Putabam ego quia circa in-
 teriora deberent esse ita occupati: vt exteriora prorsus negligerent: ⁊ in
 celi aspectu potius delectari q̄rere deberent: in opere manuum dei q̄ in
 operibus manuum hominū. Sic ne beatus Benedictus: brūs Augu-
 stinus: franciscus: ⁊ Dominicus: cellas ⁊ monasteria habuerūt? Pu-
 tabam ego quia regula p̄hiberet talia: Bonum exemplum alijs debe-
 bant dare: vt cauerent a superfluitatibus. Mortui sunt seculo: ⁊ quo-
 modo nō instar sepulchrorū sunt eorū habitatiōes? Quid ad hec dicis?
 Nescio plane qd̄ dicam: Scio qz de sc̄o Bernardo legit: q̄ ipse fleuerit
 cū videret tuguria pastorū recta culmo: similia casulis p̄stitinis Lister
 eten. qui tūc incipiebant habitare in magnis edificijs. Nihil igitur dico
 nisi qz omnia collegia ⁊ monasteria viroz ⁊ mulierū laicorum ⁊ cleri-
 corum: nobilitū ⁊ ignobiliū: omnes status ⁊ persone oim̄ deniq; hoim̄
 plena sunt nolarum fatuozū (Hangen vol narren schellen) a planta pe-
 dis vsq; ad verticem capitis: ⁊ per omnia verū est verbū t̄matis p̄po-
 sitū. Sultozū infinitus est nūerus. Rogemus igit dñm: vt nostri misē-
 reatur: ⁊ stultitias has cum alijs a cordibus nostris expellat: ⁊ nobis
 spiritū sapientię infundat: qui est bñdictus in secula seculoz. Amen.

Dominica tertia quadagesime Oculi. xvij. Martij.
 Stultoz infinitus est nūerus. Ec̄s. i. Sine Euangelio

Gulosoꝝum

¶ **Q**uarta sexta turba stultoꝝ: potatoꝝ: z gulosoꝝ: Passer: faller: null narren. Lognoscentur bi nolis multis.

¶ Prima nola est hebetudo sensus circa intelligentiã. Facit crapula multos ascẽdere fumos de cibis: caput pũurbantes: q̃ fit ṽt actus rationis pũurbet. Hierony. Nihil a deo obduic̃ intelligentiã: sicut comessatio z ebrietas. Sicut luxurie filia est cecitas: z appellant stulti ṽt filij gule filia hebetudo: q̃ minor est. ideo appellant pueri: Er ist ein kin dr.

¶ Secunda nola est inepta lectio. Sopito gubernaculo rationis anima deordinatur in appetitu per varias passionẽs: ire: tristitie z auaritie spei z timoris. z scdm̃ hoc diuersimode passionant̃ ebriij: iuxta ver sus.

Bis ser credatis sunt species ebrietatis. In multis primus sapiens est: alter optimus. Tertius grande vocat: quartus sua crimina plorat. Quintus luxuriam: sextus per numina iurat. Septimus incendit: octavus singula vendit. Nonus nil celat quod clam scire esse revelat: Samnū denus amat: vnde nus turpia clamat. Lū fuerit plenus vomitū facit duodecimo. Et hec oia propter defectū gubernaculi rationis. Nam sopito nauclero: nauis ad flatū venti et aque mouet sine ordine: Secundū variam tamen qualitatem nauis non equaliter oēs. Sic ebrius iuxta diuersas complexiones et habitus acquisitos diuersimode deordinantur in affectu: ergo unus ridet alius flet: hic irascitur: alius est lecte mentis: positum pro his oibus vna nola: scilicet leticia mentis: quia oēs alie inordinare passionis ad leticiam et tristitia ordinantur: ut dicitur. ij. Etbicorum.

Tertia nola est: multiloquiū loquacitas. Etia in verbo et lingua accidit inordinatio: Inde est quod diues in lingua punitus legitur: quia crapulam sequitur loquacitas. Et ideo secundum Hugonem necesse est: ut quis sit inter epulas in lingua bene custoditus.

Quarta nola est: scurrilitas que a stultis curialitas dicitur. i. iocularitas que risum mouere solet: plane puenit et hec ex defectu rationis que sicut non potest cohibere verba: ita non potest cohibere exteriores gestus. Videtur placet Athanasium Ephe. v.

Quinta nola est: imunditia inordinata emissionem supfluitatum quarumcūque vel specialiter quantum ad emissionem feminis: sicut exponit Blos. Ephe. v. Plane non solum in anima sed et in corpore deordinationes propter rationis absentiam contingunt ructuantes: vomitus et ceteri fetores: Has quinque nolas emittit in officina beati Gregorij. Moral. xxxi. et eas teras et splendidas a beato Thoma. ij. ij. effectas recepi.

Sexta nola est comedere prope. sunt que mane ante debitam horam prandij manducant sine necessitate infirmitatis vel laboris: aut itinerationis: aut alterius legitime cause. Ionathas propter hoc fere perijss legitur.

Septima nola est: nimis frequenter sumere cibum. Sufficit homini sano sumere bis in die cibum: frequentior est nocitura corpori.

Qui semel est deus est: bis homo: sed bestia qui ter.

Est demon quater: qui quinquies est sua mater.

Octava nola est: nimis delicata querere. Filij Israel carnibus et epulabantur splendide: Palatum suum excitet fames non sapor. Hugo. Sicut nāque quidam quorum fauces satis ridicula infirmitate egrotant: qui nisi pinguis et delicata deglutire non possunt: sed quibus eis parci ac frugalibus cibi oblatis fuerint: statim aut indigestione stomachi aut peccore sic citate: aut horripilatione capitis aut si que sunt talia ad excusandas excusationes prendunt. Magna fatuitas in vas corruptum meliora infundere.

Nonā nola est: insolita et inconsuetā rara nouaque requirere. Sunt qui delicatas et luxuriam ciborum magna constantia aspernant: sed ab eis iterum non minoribus aut tolerabilioribus perulantia comuniū ciborum usus.

Bulorum

omnino respicitur: noua quidem insolita ciborum genera exquirunt

¶ Decima nola est: preciosa vel sumptuosa requirere. Non habendo etiam respectu ad hoc quod sint magis saporosa, non longe abest Leopatra: que margarita preciosissima in conuiuio absumpsit: vix non sapida.

¶ Undecima nola est: diuersis ferculis vrinuuiu delectationis non propter statum vt reges et infirmi: sed non sine damno. Sicut enim aliqua sunt que diuisa placent: coniuncta abominabilia sunt. Sic et coniunctio ciborum nature abominabilis.

¶ Duodecima nola est: nimis studiosè preparare cibos: etiam non preciosos quoadmodum filij. Heli. i. Reg. ij. Hi pro more aialium: non cibum ruminant: ideo dicunt epulas ruminari: qui ad explendam gulam vesperè delicias preparant: ait Isidorus. Sicut qui (ait Hugo) superstitiosi nimis in preparando cibis studium adhibent: infinita decoctionum et frigarum et odimentorum genera excogitant: modo mollia: modo dura: modo frigida: modo calida: modo cocta: modo asca: modo pipere: modo allio: modo cimino: modo sale condita: firmasuetudine pregnantium mulierum desiderantes. Hi profecto non solum arguendi sed etiam deridendi sunt: quod quasi capones ad omnem clepedra elicendi gulosus gartia palatum extendunt. Secundum illud sancti Bernardi in apologia sua dicitis. Quis enim dicere sufficit quot modis (vt cetera taccam) sola oua verant et verant quanto studio euertunt: subuertunt: liquant: durant: dimittunt: et non quidem fritas: non asca: non mixtum: non cingulatum apponunt: vt quid autem hec omnia: nisi vt soli fastidio psulatur?

¶ Tredecima nola est: superflua comedere supra necessitatem: vt Sodomitae Ezecb. xvi. Sed sentiunt fatui hi penam. Hiero. enim ait. Pluuia illa optima est que sensim descendit: subitus autem et nimis preceps imber arua subuertit. Similiter nimis cibus nocet.

¶ Decima quarta nola est: nimis auide et ardentè comedere. Sicut Elau lenticula. Signum auiditatis est: tremor manuum: cibus et volum tenentium: effusio vultus exterioris super cibaria cum rotis oculis: quam comitat effusio vultus interioris super escam: que est: quando sic animum ad cibum ardore trahitur: vt aliquid cogitare non sinatur.

¶ Decima quinta nola est: inordinatio in sciendo panem masticando cibum et sumendo: etiam ad sanitatem corporis: quanto cibus honestius et ordinatus ingeritur: tanto facilius et salubrius digeritur.

¶ Decima sexta nola est: brachia erigere (Sicut boi sentriben) sunt qui cum ad edendum considerant in quiete quidam agitatione et confusione membrorum: inoperantia animi sui designant: caput excutunt: brachia erigunt: manus in altum expandunt: et non sine magna turpitudine: quasi torum capulum sine absorptione: ingentes quosdam conatus et gestus indecoros ostendunt.

¶ Decima septima nola est: oculis et manibus circumcurrere. sunt qui in vno loco sedentes oculis et manibus: que prope et longe omnia circumcurrunt: sicut panes committunt: vina in calices et patenas effundunt discos: in girum circumducunt: et velut rex super obsessam ciuitatem assultum faciturus

dubitant ubi primū expugnationem aggrediantur dum simul in omni parte irruptionem facere concupiscunt.

¶ Decima octava nola ē: Luriose q̄ i mēsa sūt inspicere. Nō decet (ibi p̄cipue) vt impudēt ea q̄ ap̄d alios agunt circūlustrādo aliq̄s spiciat: s; vt poti⁹ pudice demissis luminib; ea tm̄ q̄ sibi apposita sint attendat.

¶ Decima nola est: mēsam fedare. Quidā inter comedendū dū scutellam exornare volunt: quadrata ferculorū frusta ad ip̄e siue la ginā sup̄orata distillantia mensalib; inuoluūt: aut sup̄inijciunt donec itez cuiusc⁹ raris interioribus ea que remorserant in pristinū locū reponant.

¶ Vicesima nola est: Digtos poculis immergere. Sunt aliq̄ qui bibendo mediotenus digitos poculis immergunt.

¶ Vicesima prima nola est: Uncas manus ad vestimenta sua dexter gere. ⁊ rursus ad cibaria tractanda redire.

¶ Vicesima secunda nola est: Piscari in scutella: aliq̄ sunt qui nudis articulis: coclearis vice olera sua piscantur: ita vt in eodem iure ⁊ manus ablutionem: ⁊ venter refectionem querere videantur.

¶ Vicesima tertia nola est: Mossellū cibarijs imittere. Sunt qui semicorrosas crustas: ⁊ p̄morfas colliridas cibarijs iterando infingunt ⁊ reliquias dentium suorū offas facturi in poculis dimergunt.

¶ Vicesima quarta nola est: Digtos inter fumedū cibū ori p̄fundius immergere ⁊ cibū ori q̄si farcimen esset faciendū certatim ingerere.

¶ Vicesima quinta nola est: Panem ore intrerere (Mit dem mul in brocken) quasi os vicem cultri gerat.

¶ Vicesima sexta nola est: Panē ore acuere. cū ouū veniet edendum. Sunt q̄ priusq̄ intingant scissum panē ouo dentib; cum faciant.

¶ Vicesima septima nola est: Lū crepitu vitri aut poculi bibere (Es muoß rissen das das glas krach) Mentio: si non ex eis qui erant acutissime religionis p̄fessores audierim hunc dū biberint fieri crepitem.

¶ Vicesima octava nola est bibere cum lachrymarum effusione.

¶ Vicesima nona nola est: Bibere vt inde et angulis oris p̄barbam destuat vsq; in oram vestimenti eius.

¶ Trigesima nola est: Bibere cū suspirio: ⁊ quasi defectu anhelitus.

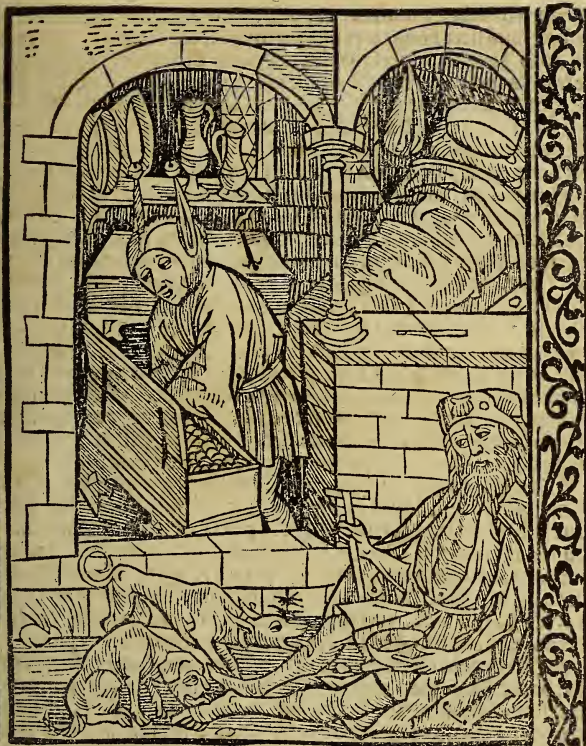
¶ He sunt fratres alie nola: quib; fatui but⁹ generis possunt dinosci: quas labore nō paruo emi ⁊ inq̄sui ex summa virtutū Lugdu. Hugo ne de sc̄to Victore ⁊ alijs. Nō tm̄ ita quin scia esse plures alias. Verū ex his in noticiā aliorū facile poterit pueniri: dū q̄s mores suos ⁊ suorū diligenter p̄siderat. Sed nosse non sufficit: quin poti⁹ nitendū est stultitiā hāc exterminare: q̄ tanta mala (que recitauit) inserūt ebetudinē videlicet sensus: in malas passioes multas. sed ⁊ multiloquiū: garrulitate ⁊ imūdiā. Equidē parū esset si hic sisteret. nimirū etiā nocet passim corpori et aie fame ⁊ rebo (Leib vnd sel eer vñ quor) Sic mihi q̄so ⁊ vñ est: q̄ in tā opulēta ciuitate: ⁊ optimo loco sita tot paupes ciues reperit: nō profecto aliud de q̄ crapule ⁊ potatiōis indulgēt i stibus quas p̄p̄ras ba

Gulosoꝝum

hent ad omne voluptatem. Et quomodo inquit ex his patiuntur damna: Hoc mo qz absumit lucra pterita: negligunt presentia z impediunt futura. Pterita in qua lucra absumit: ex ponere em oportet plap. vnu aut denarios octo pro prandio quos prius lucratus est. porro die illo quo manet in conuiuiociosus: negligit denarios sex: aut. xij. domi: sed z famuli. negligentiores sunt in opere. tandem impeditur ne crastina ita sequeretur z libenter intendat labori sicut si pridie voluptati non inuendisset. Nimiru ebrius factus cogit mane serius surgere. Quid multa: est proverbiu. Post multa festa no succedit bono dies laboris. A acco qz vror prouabitur alimonia cu tota familia. Inde puenit vt q diuites sunt artifices depauperent: z qui pauperes sunt nunqz ditescant: z hec quide corporis nouimenta. Qz dicitur mentu honoris z fame inde pueniat in patulo est: quemacmodu em ebriosi infames fiunt ridiculu omnium: nemo est qui nesciat. Nam z oes cu puerum appellant. Porro de aie periculo dico qz illo neglecto qz castigetur gastrimargia: frustra vita spualis attentat: dicit qz minimu bonu sit teiuui. Esto tm maxime necessariu. Sicut facere ignem minimu est in arte coquendi: z tamen maxime necessariu, nisi em hoc feceris: frustra ad coquendu te accanges. Tandem de corporis damnis: vides qz cito senescant: cecentur: titubent: parali z apoplexia percutiantur: surda stri efficiuntur. Verum de his omnibus audi quid dicat in compendio beatus Augustinus. Ebrietas (inquit) aufert memoria: dissipat sensum: ofundit intellectu: concitat libidinem inuoluit linguam: corrumpit sanguine oia membra debilitat: 1 vita dimittit z oem salutem exterminat. z vere quide. Quid em Noe illu vru disciplinatu qui annis sexcentu pudenda sua no legit patefecit 2 seridiculu effecit filio suo Cham: plane vinu: id est ebrietas: Prassen. S ait Hieronymus ad oceanu. Quid Lorb: quem turpissima illa z a deo maledicta Sodoma puertere non potuit vt lubricus fieret: lubricu vt 3 filias cognosceret effecit: ebrietas: Prassen. Quid sanctissimo illi Joanni caput amputauit: ziuuu z ebrietas herodi s z conuuaru. Quid 4 filios israel ad idololatriam z chorean vitulu induxit: Sedit populus manducare z bibere et surrexerunt ludere. Quid tandem diuitem in 5 infernu intrusit: quia bonus socius erat (Unde dranc als ein gesell: darumb sitzt er in der hell) Excure ergo nolas o frater: ne z tu peccas: Et quomodo: Unico castello abscinde illas oes. Et qd est illud: hoc: vt finem ppter que manducare debes attendas: z fm exigenti: tu? finis media mo dederis ronabiliter. Et qs finis manducandi: vt viuere possis: z exercere opera debita pro dei gloria z salute anime tue: no vt delecteris. Scdm hoc igitur tantu z totiens: z taliter comedere quantu hic finis exigat. Si vltra citraqz feceris peccabis. Rogemus dnm.

Feria secunda post Oculi. xix. Martij.
Stultozum infinitus est numerus. Eccl. i. Euangeliu.

Turba. XVII. VII

Octima septima turba stultorum est contemptores pauperum (Bele narren) Sunt qui pauperes propter paupertatem contempnunt: diuites autem magnificant. Vnde sciunt autem hi septem nolas.

Prima nola est pauperes non honorare: sed diuites. Nullum honorem pauperibus: sed diuitibus propter diuitias facere exhibent. Stulti utique nescientes debitam honoris causam: quia virtus est secundum Bristorelem: non diuitie. Quia virtus inquam propria vel aliena: ideo honorantur prelati propter virtutem dei et communitatis: quorum vicem gerunt: et domini parentemque: quia participium habent diuini dominij et paternitatis. et senes: quia signum

Contemptorum pauperum

habent virtutis. et diuites: quia potiorum locum habent in communitate bis
2 respectibus licet honorare non autem propter diuitias. Alias notant
ab apostolo Jacobo de personarum acceptione: dicit enim capitulo. ij. Noli
te fratres mei in personarum acceptione habere fidem domini nostri Jesu
Christi glorie: etenim si introierit in conuersum vestrum vir aureum annulum
habens in veste candida: introire autem et pauper in sordido habitu.
Et intendatis in eum qui indutus est veste preclara: et dixeritis ei: tu sede
hic bene. Pauperi autem dicatis: Tu sta illic: aut sede sub scabello pedum
meorum. Nonne iudicatis apud vosmetipsos: et facti estis iudices
3 cogitationum iniquarum? Vide Theobaldus in quodlibet. r. ar. xij. Hoc mirum
in modum detestatur b. Hieronymus in transitu suo. Non (inquit suis
discipulis) plus diuitem honoratis quam pauperem: nisi melior sit: quinimodo
(ut verius dicam) multo plus pauperem honoratis. relucet enim
in paupere imago Jesu Christi: in diuite autem mundi. Omnes nos
sumus ex vna carnis radice geniti: omnes inuicem sumus membra in vno
corpore cuius caput est Jesus Christus. Quid ergo plus honoris me-
ruit diues et potens quam pauper: forte quia diues est et potens. sed si hoc:
quare diuitias in seculo detestamur: quare mundi gloriam preternendam
predicamus: hec ille. Contrarium faciunt hi fatui qui prebonorant diui-
tes. sed aliter erit in nouissimis: fiet enim sicut de gallina et falcone: quorum
vnius alteri in vita preponitur: post mortem e contrario.

¶ Secunda nota est: pauperibus non credere sed diuitibus. Est vulga-
1 tum prouerbium: quia diuites habent fidem in cista: tantum igitur cre-
2 dunt alicui quantum pecunie habet in pera. Testis est Iulianus Paup-
dum non habet quod offerat non solum audiri contemnit: sed etiam con-
3 tra veritatem opprimitur. xi. q. ij. Pauper. Sed. ff. de testibus. l. ij. z.
iij. q. ij. §. testium. Inquirunt de testium paupere. Lymus tamen in l. si quis
ad. l. de epi. et cle. vult quod probus et honestus pauperi plus credendum est
quam usurario diuiti. Sed profecto parum de honestate curatur.

¶ Tertia nota est: pauperes in consilium non vocare. pauperes foras
1 Sibodie Salomon viveret et diues non esset: sed terror pauper qualis
2 erat sanctus Severus in senatu non reciperetur. Vulgo dicitur: mul-
ta perit sapientia in utero pauperis: quasi cerebrum habent diuites in
3 pera: sicut lanx super peram. Non sic resp. Romanorum que diu pau-
peribus rusticis fuit recta. Sed et regna multa de pauperibus exorta:
ut in speculo tuo factorum. Et (ut Apuleius scribit) regnum Roma-
norum ex pauperibus ortum est: sanctorum consilia deinde paupertas ad-
ministravit quam diuitie. Docuit hoc et Lurius Dentatus et Sabellius:
qui non pecuniam sed gloriam habere voluit: asserens Romanos non
pecuniam questuros: sed quemadmodum pecuniam vincere possent.
Porro Aristoteles: Socrates: Homerus: et alij multi philosophi pau-
peres iusti docti.

¶ Quarta nota est: pauperes non inuitare: sed diuites. Sunt qui pau-

Turba. XVII. VII

peres pro suis negligunt: penitus de eis curam agentes nullam: Diuites autem hebdomo datim in orbem inuitant conuiuia magna parādo paupere ante ianuam clamante ⁊ agente. Non sic docuit dominus: cū (inquit) facis prandium: noli vocare amicos tuos: neq; fratres tuos neq; cognatos: neq; vicinos: neq; diuites: ne forte ⁊ ipsi te reuoluerit: ⁊ fiet tibi retributio. Sed cum facis conuiuium: voca pauperes: debiles: claudos: ⁊ cecos: ⁊ beatus eris: Quia non habent retribuere tibi: retribuatur enim tibi in resurrectione iustorum. Luce. xiiij. Hoc tamē sane intelligendum est: vt Thomas in continuo: ⁊ Lira dicunt: Si enim vocentur predicti propter charitatem nutriendam: merito iū est. Si ad lasciuiam aut gulam exercendam: peccatum est. Si propter liberalitatem quandam seu vrbanitatem indifferens est. ⁊ potest bene fieri ⁊ male: prout ad finem vltiorē ordinatur: qui potest esse bon⁹ vel malus. Vide continuum beati Thomae: quod valde bonum est super hoc textu.

¶ Quinta nola est: pauperū amicitia declinare: sunt qui nō querunt amicitias pauperū sed soloꝝ diuitū multos amicos habent diuites sed paucos pauperes: amici diuitū multi. Proverb. xiiij. Nec mirū qz sicut mala herba crescit in tritico: ita ficti amici cum diuitib; ⁊ sicut ramusculi circa arborem. Quib; comiter respondit quidam pauper factus eps: qui ex multis ad se venientib; ⁊ dicentib; se eius esse amicos ⁊ parentes quesiuisset fertur: cui⁹ gratis essent: ⁊ ipsis veritatem sue etatis respondentib; aiebat: Non potest esse q̄ sitis amici ⁊ parentes mei: ⁊ q̄ sitis tante etatis: qz veri nullū habui amicu vel parentem q̄ se talē ostendit: ergo amicus meus vel parens non pōt esse nisi hō vnus dici. Ad minus concludere potuit qz non erant amici hois: quia idem homo fuit ante qz tūc: sed nō habuit eandē fortunā: ergo amici fuerunt fortunē: de quibus Prover. xix. Diuitie addunt amicos plurimos.

¶ Sexta nola est: de sola paupertate querelā facere ⁊ de nullo alio. Sunt q̄ dicunt eis nihil aliud deesse nisi pecuniā: ⁊ hi pculdubio fatui scdm Senecam: cum eis plusqz dicere possint deficiat: hoc precipue deficit sibi: qz non nouit qz plus ei deest qz nouit. Stulte nescis defectū intellectus tui: qz plenus ignorantie ⁊ erroris: nescis curuitatē tui assectus ⁊ voluntatis in omnem malum pclinorum. Nescis te proisus exortem omnū gratiarū ⁊ virtutū: vbi timor tuus humilitas: mansuetudo: ⁊ charitas: ⁊ alie virtutes quorum omnū perniciosum habes de secum: ⁊ hec vt dixi maxime gestas: nō cognoscere egestatem. Clama ne cesses ad dominum: Illumina oculos meos ne vnqz obdormiā in morte nequando dicar inimicus meus preualui aduersus cum. Illustra faciem tuam super seruum tuum: ⁊ doce me iustificationes tuas. Resipisce ⁊ noli adhuc esse stultus.

¶ Septima nola est: paupertatē in omnib; odire ⁊ abominari. Sunt quibus paupertas omnia etiam optima facit insipida que de se alias

Contemptorū pauperum

sunt sapidissima: instar musce: que escas quantumcunq; sapidas efficit
2 (si incidit) nauseabiles. Sunt amabilia in hominibus pulchritudo:
fortitudo: sanitas: nobilitas corporis: ars: sapientia: et probitas animi:
3 **Z** ubi musca paupertatis affuerit: semouent et vilipendunt. Prodit (erem
pli gratia) puella pulchra nobilis et proba: nubilis. si pauper mor ab ea
resilitur. Primum quod querit est de censu: de probitate nulla fit mentio
4 Sic de scientia arte etc. Sed quid hec in medijs produco: cum et eterna
sapientia **L**hustus dñs: vt hodie in preambulis euangelij dictum est: et
si laudatus et receptus esset a suis gentilibus Nazarens. mor tamē ubi
paupertas eius et parentes venerant in mentē resiliunt: et scirellā hanc
plenā gratiē et veritatis: et sapientie thesauro ppter muscam paupertatis
semouerunt dicentes: Et nunqd hic est fabri filius: Sic deniq; legit de
Romanis in eorum gestis: q; viros magnificos deificare solebant. i. in
numero ascribere deoz: qñ gentiles erant plures deos colentes: **H**er
go audientes de **L**husti miraculozū fama: in concilio ipsorū disputate
res tractabant: vtrū in numero esset ponendus deoz. et diffinitū fuit q;
nō: quia nō haberet in posterū cultores eo q; paupertatē p̄dicauit: quā
vnus quisq; naturaliter fugit: hoc determinauerunt ignorantes ipsum
deū et dñm. de quo pphetatū fuit **Z**ach. ir. **I**ste pauper et ascendens sup
asīnū: qui est in vnū diues et pauper: et ideo cultores suos habebit quos
et ditare pōt. q; facile est in oculis dei subito honestare pauperē. **E**ccl.
xi. **U**trū alia causa assignat de nō assumendo **L**hristū in numero deoz
illa videlicet: q; primū de hoc nō ad tonū senariū: sed ad Imperatorē rē
lacio facta fuit. Sic sic igitur paupertas et pauperes p̄emptibiles sunt
ab his factis: qui pecuniā virtuti preferunt. **N**oli frater facere hanc stul
1 ritiam: respisce et lamoris efficietis animi. **N**oli premere quos deus
eterna sapientia: optimus rerū estimator tanti facit. **D**ubium ante ei⁹
aduentū esse potuit si bonū foret paupertas. sed ipse dubiū decidit: ipsi
2 cui merito credendū est. **E**quidē ipsam bonā esse verbo docuit: et opere
ostendit. **P**auper natus in stabulo: pannis involutus: de matre pauper:
3 in paupertate viuens: non habens ubi caput suū reclinaret: in paupertate
moriens: in alieno sepulchro sepultus: **P**ropter pauperes in hūc mun
4 dū venit euangelizare pauperib;. **P**auperes in principio doctrine sue
beatos predicauit: diuites infelices: miseros: beati pauperes: ve vobis
5 diuitibus. **M**at. v. **L**uce. vi. **S**ūma sapientia **L**hustus **J**esus pau
6 peres sua mensa iudicat dignos. **L**uce. xiiij. **E**t tu adhuc o stulticia eos
7 premisse. **D**ic mihi quos elegit: nonne pauperes: **J**acob. ij. **Q**uos in
socios assumpsit: plane societatem pauperum p̄celegit deus in mun
do isto societati diuitum. **L**uce. xiiij. **O**mnis qui non renunciauerit
despicere super quem specialiter deus habet respectū: quoz semper est
memor. **P**sal. **N**on in finem obliuio erit pauperis quozū sollicitus est.
Ego autem mendicus sum et pauper: dñs sollicitus est mei. **N**imirum,

preter scientiam eorum pro eis vigilat et sollicitus est. Fertur de quo dā
 paupere ciuitatis Larnotentis in Francia: quia omni die de lucro vel
 de elemosina solebat vnum obulum vltar diei expensas sibi reseruare:
 pro quo singulis noctibus in quodam loco hospitii conducebat. *Leo*
 terum cum quadam nocte obulum non haberet: renuit eum hospita col-
 ligere. Eadem autem nocte accidit totam domū cum existentibus in ca-
 igne concremari: quod hic pauper craftina videns manibus et oculis in
 celum leuatis: gratias deo agebat dicens: Benedicereus deus qui me
 custodiuit ab obulo: quem si habuissim perissem. Est verisimile quod in
 respere quia obulum non habuit murmurauerit. At ubi vidit dei in se
 sollicitam curam et prouidentiam gratias egit. Et tu o pauper noli mur-
 murare contra deum propter paupertatem: cogita quia si haberes diui-
 tias incendio non huius temporalis sed infernalis ignis perires. Tu autem
 habens obulos et aureos: time ne eorum occasione omnino maneas
 in diuersorio huius seculi per affectum: et tandem igne per eas: et noli eos
 contemnere qui tales obulos non habent: quia non eo minores sunt in
 conspectu dei: quia obulis carent. Scito quia aliud eis est refugium
 et spes. Factus est dominus (non denarius) refugium pauperum: ait *Psal.*
Ipse eorum spes: spes cui inmittuntur: dum tu inmittis baculo aridi-
neo: diuitiarum et amicorum: quo fracto transfigunt te. Noli contem-
nerre illos quibus regnum celorum tribuitur nedum ad possidendum:
sed etiam ad alios dandum. Facite vobis amicos id est in eterna taberna-
cula. Ipsos scilicet de quibus specialiter requirit in iudicio. Marthei
xxv. de illis queret quemadmodum tractati sint in cibo: poru: et alijs.
Immo quibus deus iudicium ipsum tribuit. eos qui securi estis et
me sedebitis super sedes duodecim iudicantes. xij. tribus Israel. Illi
qui iam iniuste iudicantur premuntur et affliguntur a potentibus: du-
rissimo iudicio iudicabunt suos iudices. Illos noli contemnere quos
deus proprio nomine vocat et agnoscit: dum diuites ignominiosos non
nominat. Luce. xvi. de Lazaro. Quosque ab angelis honorabiliter ad
locum quietis deportare facit: ibidem. Factum est vt moreretur men-
dicus id est. Et vt vno verbo concludam et dicam: tanta est dilectio dei ad
pauperes: vt quod sit pauperi sibi reputari fieri. Marthei. xxv. Quod
vni ex minimis meis fecistis id est. Ne vobis diuitibus: qui contemnitis eos
quos sic magnificauit dominus: sed et ve vobis o pauper si eum non amas
qui tunc te amat: qui tot signa amoris tibi ostendit. Redama o pauper
amorem tuum: et ob honorem eius patienter paupertatem tuam to-
lera: et in virtutibus ducem tuum: regem tuum pauperem imitare: quate-
nus et cum ipso futurus sis in gloria: qui hic in ignominia et similis fa-
ctus es: quod prester nobis pater id est.

Feria tertia post Oculi. xx. Martij.

Strultorum infinitus est numerus. *Eccles. i. Euangelium*

J. ij.

Bifurcatorum

Quinta octava turba stultoꝝ bifurcatoꝝ (Babelnarren) qui
nuntur duobus dñis seruire. Vno scunt aut tribus nolis.
¶ Prima est: deo ⁊ mūdo velle seruire. Sunt qui vtrūq; ma
nu saltare volunt: ad deum ⁊ mūdo velle seruire. Sunt qui vtrūq; ma
pori suū tempus (vt aiunt) adaptare volentes: que sunt mūdi faciūt in
nundinis ante carnis pziū: que dei sunt faciūt in quadagesima ⁊ vigi
lijs natiuitatis chꝛisti ⁊c. ergo Babelnarren. Impossibile est o fatue
quod niteris: breue palliū est: vtrūq; operire non potest: ⁊ stratū angu
stum vtrūq; capere nō potest: deū ⁊ mūdu: sub quo comprēdo ⁊ car
nem cū diabolo. ¶ Ict dñs: Diliges dñm deum tuū ex toto corde tuo.

Turba. XVIII. VIII

Et tu quomodo partem dabis diabolo siue mundo: si mundo seruis: nō toto corde deo seruire poteris. vnde ⁊ clamat dñs: Nemo potest seruire duobus dominis. Non potestis seruire deo ⁊ māmonē. **U**sq̄uo claudicatis in duas partes: Si dñs est deus sequimini eum: si autē Baal sequimini illū. iij. Regum. xvij. **U**t quid tam misere te discerpis: **T**rabit te horisum iūderis (Dein angeborne erberkeit): Ratio: q̄ de precatur ad optima: ⁊ fides. Aliorūm trahit te sensualitas: caro: vanitas: sathanas. **M**irum q̄ non rumperis miser sic distractus: miserere saltem anime tue (iuxta cōsiliū Eccl. iij) super hac miseria: immo ⁊ cor: poris tui. quia sepe anime miseria etiā in corpore vsq̄ redundat. Ecce peris totus: ⁊ neq̄ mundus neq̄ deus te consolāt: neutro fruēris. accidit tibi qd̄ asinus habenti plures dños: quē quilibet pascere debebat in die vicia sue: quo eius opera vtebat. **S**ic em̄ fingit tres fratres cōduxit se: porro primus eo vrens ipsum onerabat: nō pascendo: cogitās quia frater sequens eū pasturus foret: ieiunū ergo transmittit ad secundū: q̄ cogitās q̄ a fratre pastus esset: neq̄ eundē pavit. et ad tertium similiter ieiunū misit: qd̄ ⁊ tertius similiter fecit. ⁊ ita tandē asinus inter tot dños quibō seruituerat perijt. **S**ic plane tibi accidet: vt neq̄ a deo neq̄ a mōdo consolationē accipias: ⁊ ergo miserere anime tue. **E**t quid faciam? **C**ontine ⁊ cōgrega cor tuū: ⁊ dirige in vñū dñm: cōgrega cogitationēs in deū vt femina galline pullos i ollā: ⁊ ante cōgregabit vniuersos orbis: sicut ante benedictū. vt b. Grego. in fine dialozi scribit. **C**onsentias vires tue i vñū: s̄m euāgelii bodiernū. **S**i duo ex vobis cōsensint ⁊ Elige nouū dñm: nouū seruitiū. **R**ecede ab antiq̄: vbi pessimā mercedē durissimū seruitiū habuisti. **Q**uid q̄so est qd̄ inde habuisti? **D**electationes: voluptates. **S**ed nūqd̄ puras: ⁊ nō felle p̄mixtas: vt plus fellis haberēt q̄ mellis? **S**ed qd̄ mō habes? **C**onscientiā lesam: remorsum cuiusdē reatū pene eterne: dei iram: damnū xpi pditi: ⁊ qd̄ ad huc manet ⁊ te expeccat durissimū est: dānatio eterna. **D**iu satis supq̄ mōdo seruitisti: salte attenda aliquāto tpe deo seruire: multa attendasti: si nō charitas in frigate salte curiositas: vt nouū seruitiū arētes. **Q** sed nō diu manerē in seruitio: mor appellare: fatius est nō incipere q̄ relabi. **A**udi cōsiliū meū salubre: ⁊ docebo te quādamodū diu in eodē seruitio pmanere possis. **M**ane cū surrexeris p̄pone firmiter: ⁊ deo voue ⁊ iura erectis digitis q̄ illo die in eā domū ire nō velis in quo frequenter in peccata cecidisti. **V**erbi gratia: si illic est persona quā turpiter amas: ⁊ sic obserua. **C**raftino mane itidem facito ⁊ seruato. **S**ic de ludo: q̄ illo die ludere non velis. **E**t vt minus preuaricaris: fac hoc iuramentū vel vorum in conspectu alicuius persone: vt etiā si preuaricando deum offendere non timeres: saltem hominē cōscium tui iuramenti verearis. **S**ic facito de alijs vitijs: puro fractione ieiunij: q̄ illo die frangere non velis. **S**imiliter fac diebus sequētibz. **P**lacuit autē vt singulis diebus solū voueas: aut hebdomadis: nec placet vt indiscrete voueas: ideo breue tempus.

Bifurcatorum

tibi statui. Sic plane sine periculo erit: quia si altero die iurare nō placuerit: poteris omittere. et si penituerit te iurasse: patere solum hae vna die: in qua patientiā habero. Et vnde hec doctrinae. Et psalmista: qui ait: Iuravi et statui custodire iudicia iusticie tue. Psalm. cxvii. in De fecit ad sextam.

¶ Secunda nola est: vni dño deo difformire (vngeleich) seruire. La-
1 sualiter quidã deo seruire volunt (ongferd) hodie sc in isto: cras in alio
exercentes: fluidi et vagabundi omnia arripientes: et in nullo proficietes:
omnis tentantes et in nullo se cõsummantes: fortuite omnia prout oc-
cur runt a gentes: cū de nullo in corde se disposuerint: nec sint de aliquo
deliberati. Ecce primū cornu (zincken) illius furce. Noli fatuitatē hanc
facere: sed omnia facias scdm quod in corde disposuisti: ad hoc omnia
opera et exercitia dirigas: vt illo modo perficias: et ad exemplar quod
2 in corde posuisti cõsumes. Omnia (inquit dñs Moysi) facito ad exē-
plar quod tibi monstratū est in monte. Tu aut omnia itud et pficere fīm
exemplar: qđ discrete in corde disposuisti. Et quod est illud exemplar:
quomodo pingendū? Hoc modo vt aliquē modū et exercitia p discretā
et diligētē tuā et alioꝝ discussiōē arripas: et cordi tuo fortiter infigas
et imprimas: et illū postea frequētes. Si arripes nō prius i corde suo for-
mā et dispositiōē domus quā edificaturus est disposuerit: fabricās do-
mū typicā: nunq̄ debite domū exterius pducet vel in debitā dispositiō-
nē fabricabit. Ita oportet: vt et tu tibi exemplar componas: ad qđ oia
fortis agas. Sic deus prima causa omnū non nisi ad essentialē omnū
rerū exemplar et ideas res ipsas in cōgrua dispositiōe et forma pducit
in esse. Imitabiliter alij deo seruire volunt: puta dñi legunt aut audire
de alioꝝ exercitijs: mox ea assumere volunt et sua postea bere: totq; recti-
piunt de suis exercitijs cõsilia: quot viderint alioꝝ facta. credentes omni
spiritui: in nullo stabiles: in nullo fixi: sed in omnibus vagabundi. Ecce
3 buius furce aliud cornu (zincken) Sicutū plane hoc et simiacū: que
videns ocreas sibi incōgruas induit: et sic capit. Et David arma Sa-
ulis nō congruebant. Qui sic iam vnū: iam aliū sequunt in exercitijs: si-
miles sunt ei qui duos lepores insequit: et tamē nullū cõsequit. si vnum
sequeret: eundē cõsequeret. Qui ex multis balistis sagittare nititur: ra-
4 bro tangit metam. Noli igit ita facere: sed tale tibi exercitiū de quo pri-
dixi: sic disponas cū discretiōe et diligenti examinatione: vt fīm illud
vsq; in finē posses vitā tuā regulare alioꝝ vitā et exercitia laudans: non
5 tamē assumēs: vt vult abbas Nestor. In variabiliter se alij exercent: et
neq; illud placitū est deo. Debes exercitia tua in corde discreta modo
6 blem: et nō in quodā vno tpe impotunus incubantē: alia penitus non
curando: vel vt inualida relinquendo tediū aut infirmitas et si quid hu-
iusmodi te vincat. Nam Quod car et alterna requie durat ile non est.
Sic Antonius edoctus fuit ab anglo: et quidā pater rogatus a disci-

Turba. XVIII. VIII

pulo quid melius esset orare an legere? Respondit: qd melius est bi-
bere semper an manducare: quasi diceret neutrum: sed alternari debent
Ita ergo nunc lege vt post sis validior ad orationē: nunc meditare: nūc
operare: vt hec sibi mutuo deseruiant: et hec oia te stantem teneant sine
tedio: de vno ad aliud transeuntē: vide aut vt hec tui exercitij dispositio
sit diuini scripturis cōformis et spiritualis viri discussione approbata.

¶ Tercia nola est: multoꝝ et diuersoꝝ officioꝝ assumptio. Sunt qui
se multis officijs onerant: et diuersis dominis seruiunt. Quid hic sit
periculi et oneris: quantaq; fatuitas facile dici non poterit in aīa et cor-
pore nūc et imperpetuū. Sed de aīe periculo nihil dicere oportet: quo
nā de talinihil est eis cure (Herr es sich geleibr: est gefeclt sich erwan)
Ita vt verū sit de eis (Amptman verdampman) Certi sint tamen qz in
periculosissimo sunt itaru hac tempestate. Sed transeo: qz et ipsi tran-
seunt. Uellem tamen scirent et intelligerent (et sinouissima prouidere
nō vellent) in quanta miseria etiā in presenti constituant cum tot varijs
officijs pmanerent et distrabant: ita vt cum vbiq; esse velint nullibi sint.
Logunt deniq; frequentius deglutire quod eis minime sapit. Nec mi-
rum: si qui multa vīna degustat: nō omnia suo ori ꝑgruere experiatur.
Sed vile admodū inquis est: et qui cū grandi aceruo prunaz cōstituit
bene se calefacit. Esto: nō tamen concessio (quia sepe elabit anguis) quia
lucrū burse sentiat: damnu tamē aīe patitur. Verū hoc dixi: qz tales nō
curāt: curent qz sicut quis se calefacit, optime circa magnū acerū pru-
narū: aliquando tamen in magna pericula corporis circa eundē cadit.
Sic et hic varijs quandoq; periculis inuolutus a dñis quibus seruit
omnib; bonis acquisitis priuatur. Sed in magno honore sunt. Glo-
riofum est valde officialē esse dñi magni. Vbe qualis honoꝝ: qz glorio-
sum officij: parietes limire: puluillos cōsuere et frontes inungere: et vno
ore frigidū et calidum anhelitū spirare. Horrida congestis cum stare
bruma pruinis: Lunctaq; durato stringeret arua gelu. Hēs in aduer-
sa nymboꝝ mole viator. Perdita nam prohibet semita ferre gradum.
Hunc nemoꝝ custos fertur miseratus in antro. Exceptū satyrus con-
tinuasse suo. De hoc boiis genere: vide in vīta patrum: in legenda scilicet
Pauli primi heremite. fol. xxi. Ubi Anthonius Satyrū videt: homi-
nulum haud grandē: aduncis naribus: fronte corūbo asperata: cuiꝝ ex-
trema pars corporis in caprarū pedes definebat etc. Nunc ad positum
vnde digressus sum. Quē simul aspiciens ruris mirafalūnus: Cimq;
dominis tamē procius esse pauet. Nam gelidos artus vire vt reuoca-
ret in vsu. Afflatus calide solueret ore manꝝ. Sed cū depulso cepis
et frigore lectus: Hospitē eximita frugalitate frui. Namq; illi a gressū
supiens ostendere vitā: Siluarū referens optima queq; dabat. Obre-
uit et calido plenū crachera lico. Laxet vt insusus frigida mēbzate poz.
Hic vbi feruentē labijs attingere testam Horruit: algētī rursus ab ore
lauit. Qbstupuit duplici monstro percerit: hospes. Expulsum siluis

Bifurcatorum

longius ire iubet. Nolo ait vt nostris vnq̄ successeris antris. Tam di-
uersa duo que simul ore geris. Qui bene proloquitur coram: sed postea
proue: Hic inuisus erit binasq; ora gerit. Habes officium vnum: Cui
z alterum audire: ipsum est parietem linire. Ex quibuscumq; lapidi-
bus paries malorum z peruersorum consiliorum extruatur per dñm
tuum aut suos assessores: tui erit officii: vt parietem hunc linias tuis
approbationibus: coloribus: excusationibus: laudibus: z adulationibz
Notat officium hoc sed nno sine cōminatione dominus apud Ezechie-
riij. In consilio populi mei non erunt nec in terra Israel ingredientur:
eo qd deceperint populum meū dicentes par par: z non est par. Et ipse
edificabat parietem: illi autem linebant cum luto absq; paleis. Dic ad
eos qui liniunt absq; temperatura qd casurus sit. Palee z temperatura
veritas sunt: hec quia deest peribit paries. Non dissimile est contra of-
ficium tuum: quod tam gloriosum putas (Küssen schneider: pfulwen
strecker) Te qui cōsumit puluillos sub omni cubito manus: z faciunt
ceruicalia sub capite vniuersę etatis ad capiēdas animas. Ezechie. vbi

R supra. xij. Habes ecce vnde gloriaris de officio tuo minus suauiter: et
cum conscientie remorsu: aliquando dominus inuisa attentat. Aspe-
rius tacens cubiti manus sue. Pungitur animus z sinderis: at tu vt
quietius mala faciat supponis puluilum approbationis: adulationis:
z laudis. Obe inquis fieri potest: consonum legibus est.

S Noli facere stultitiam hanc: z fieri furcifer de numero horū stulorū.
Contentus sis sorte tua. Audi Apostolum: Unusquisq; in qua voca-
tione vocatus est in ea pmaneat. prima Corinth. septimo. Noli te mul-
tis officijs onerare: placet sapienti simplicitas. de iure iuran. veritatis.
Et sapiens iubet. In paucis sint actus tui. Veniet dies frater cum red-
denda venerit ratio in nouissimis: tunc tūc videbitur qualiter quilibet
seruierit in suo officio: in quo pauperes oppresserit: domino suo contra
dei z proximi charitatem placuerit: z diuitias glorię huius seculi cō-
gesserit: que omnia vna cum suo domino sibi nullum subsidium presta-
re poterunt: sed vna cum eis ad eternam damnationem protrahentur.
Rogemus dominum vt nos custodiat in eternum. Amen.

Feria quarta post Oculi. xxi. Martij.

Dies sancti Benedicti.

Stulorum infinitus est numerus. Eccl̄s. i. Evangelij

Quædam turba est (Schwetz narren) dicatū. Nolo tamē
 insensitārū loqui de causidicis: qui tñ primi sūt in hac turba:
 q̄ se iactant tā efficaces in dicacitate: vt etiā nucē de arboze aut
 de nostro pice eripere vellent. Quiq; instrumētū quātuncunq; etiā mu-
 nitū sese v̄bis p̄oraturus iactāt. Qui sua dicacitate ml̄tos efficiūt pau-
 peres: dū bonis p̄ iniusticiā occasiōe sp̄oz priuant. Qui linguā habent
 dolosam: vt noua cula acutā: linguā vtiq; bilibris ad scurellā plentiorē ⁊
 grauiorē se inclinantē: vbi em̄ maior q̄stus: hāc iustiorē causā reputant.
 Transeo hos: peiores sūt q̄s q̄ cōmuniū dicacib; intermiscēat: specialitē
 deberēt habere locū. Porro vulgares dicaces q̄nq; nolīs dinosci possūs

Dicatum

¶ Prima nola: nō considerare quid loquaris. Sapiens locuturus diligenter cōsiderat quid loquat. Primo ne loquat verbū nociuū: quod videlicet sua p̄suasione cōrda audientiū ad errorem aut prauitatem inducat. Errorem in intellectu: vt reputent bonū malū ⁊ econtra. Prauitatem in affectu: vt ad mala inclinent ⁊ perficiant. Hoc fatuus non curat. Secōdo ne loquat verbū inhonestū (vnzꝑmlichs) qđ videlicet nō cōuenit honestati sue p̄sone loquentis: aut honestati eius cui loquit: aut honestati eius de quo loquit. De deo ⁊ principibus honeste loquendū. Fatui hoc non curant: ergo aliqui puniunt. Quidius. An nescis longas regibz esse manus? Et Julianus apostata: qz cōtra Jesum Nazarenū loquebat punctus fuit grauitat. Tertio ne loquat verbū inutile: qđ videlicet neqz audientiū neqz dicenti prodest. ¶ Nouit hic sapiens cōminationē dñi in euāgelio dicentis: De omni verbo ocioso quod loquuti fuerint boies reddent rationē. Ubi Gregorius: Verbu ociosum est quod ratioe iuste necessitatis aut intentione p̄te vtilitatis caret. Porro qui scurrilitate replicat: ⁊ cachinnis ora dissoluit: ⁊ aliquid profert turpitudinis: hic non ociosi sermonis: sed criminosi reus tenebit. Sic sic ergo sapiēs se habet: ⁊ obedit verbo Pauli dicentis Col. iij. Sermo vester semp sit sale in gratia conditus: id est semp gratus ⁊ vtilis. Qui bolū vult sumere: pilus eū tingit in salsam: vt lapidior fiat. ⁊ tu cū in os verbū assumere volueris: intinge prius in salsam sapientie ⁊ discretionis: cōsiderans si sit nō nociuū: honestū ⁊ vtile. Si cōdire nouisti pulmenta: cur nō condire nouisti verba? Sed sunt lingue fatuoz: que sal hoc discretionis capere non possunt: ideo de facili putrescūt: ⁊ ex hoc quasi vermibus: id est verbis nociuis: inhonestis ⁊ inutilibus: eas scaturire ⁊ ebullire contingit: ita vt erillant ⁊ serpant per totam mēsam: vt plena fiant omnia verbis detractorijs: irrisorijs ⁊ inhonestis.

- 1 ¶ Secunda nola: nō considerare cui loquaris. Sapiens diligenter cōsiderat: si stultus est cui loquendū fuerit. ⁊ sic parū loquit: seruat illud
  - 2 Eccl. xij. Cū stulto ne multū loquaris: ⁊ cū insensato ne abieris. Cōsiderat s̄pter suā vtilitatem loquit: vtrū cū quo vult loqui sit talis de cuius colloquio valeat sibi vtilitas puenire. ⁊ sic loquendū erit ei: sin autē
  - 3 potius erit cobibendū. Considera si nō p̄pter tuas: sed illius cū q̄ loqr̄s vtilitatem loquaris. Cōsidera in quā an neille cui loqueris sit talis: q̄ tua exhortatione nō indigeat: ⁊ sic cōtine: qz sapientē velle docere superbia est. Mel si indiget: tamē ita obstinatus est in malo ⁊ amore seculi imbutus: q̄ correptionē tuā nō admittat: ⁊ sic iterū contumendū est. Velle em̄ obstinatū corripere stulticia est. Dicit em̄ Hugo de s̄to Victo. Sapientes velle docere superbia est: ⁊ obstinatos corripere insipientia: quia iniuriosus est proximo qui meliori nō exhibet reuerentiā: ⁊ iniuriosus sibi qui nō emēdat sed puocat erga se insipientis vesaniā. Hec ille. Hoc ego intelligo: nisi vesania insipientis vergeret in damnū alioz: si ab eius
- ¶ correptione cessaret. Ideo p̄dicato: cessare nō debet: etiā ab obstinatoz.

correptione publica: dñi sua taciturnitas vergeret in scandalū aliorū.

Tercia nola est: nō considerare vbi loquaris. Sapiēs considerare debet vbi loquat̃. Q̃ in diuinis ⁊ sacris locis fabulas nō inducat: im̃ mo nō alia nisi orationes fundere debemus: pfallere: canere ⁊ deū laudare: in eo loco qui ad hoc deputatus est. Q̃ sed dicit fatu⁹ cū nola hac bonū est quod loquor: nō mala sed bona loquor: bona semino. Frater nō est hic ager: videlicet chorus ⁊ ecclesia ad hoc deputatus: vt tales fa-be (pie bonen) seminari illic debeant. Et̃ bona tēporalia non hic expe-diri aut tractari debent. Si vis seminare (bonen) fabas: vade in alium agrū: in palatiū: ad loca p̃ prophanis deputata. Sc̃do considera q̃ in locis illis vbi de disciplina est agendū: questiones aut cōtentiones verborū nō ventiles: neq; in illis vbi de intelligentia diuinā scripturarū tractandū est: exteriora negocia admisceas. Considera ne ea que pluribus sunt dicēda in occulto edas: nec ea que paucis sunt revelanda in manifesto studeas propalare. Non sic stultus: qui differentia locorum non habet vbiq; blaterat: signū plane sue stultitie est: ait Ec̃cus. Stultus verba multiplicat: signum imbecillitatis. Hieronymus. Inter ceteros qui infirmior est magis latrat.

Quarta nola est: nō considerare qñ. Stultus tempus nō obseruat: sed sapiens nouit: quia est tēpus loquēdi: est ⁊ tēpus tacendi. Et quādo (inquis) est tempus tacendi? Tunc primo: si alius loqui incipit: sed facuus nō tacet etiā loquentib; alijs: quales erāt de quib; Job: Qui me audiebāt nō expectabāt sententiā meā. Sc̃do est tēpus tacēdi: cū te mali tiosis obfessum videris. Vñ Salomon. In auribus insipientiū nō loquaris: ne forte despiciant doctrinā eloquij tui. Insipientes appellant in corrigibiles ⁊ obstinatos: quib; despicit quicq̃ dei est. Tertio est tēpus tacēdi: qñ in consortio senioꝝ ⁊ maioꝝ conuersaris. Unde Ec̃cus: In medio magnatoꝝ loqui nō p̃sumas. Sic sic sapiens obseruat tēpus tacēdi: sed ⁊ loquēdi tēpus obseruat. Sapiēs em̃ eque cauet: vel ne i eo tpe qñ loq̃ debet p̃ negligentia sileat: vel ne in omni tpe qñ loqui de-ccet p̃ licentiā cōcessam in multiloquiū cadat. Non sic stultus obseruat tēpus: ideo quicq̃ etiā pulchri dixerit turpe reddit. vnde Ec̃cus: Ex ore fatui reprobabit parabola: eo q̃ nō dicit eam tempore suo.

Quinta nola est: nō considerare qualiter loquaris. Debet obseruari nedum quid loquamur: cui vbi ⁊ qñ. sed ⁊ modus in gestu: sonoꝝ significatione. Primo in gestu: sit gestus tuus modestus: nō brachiū p̃ oij-cias: nec digiti extendas. Reprehendit em̃ Salomon apostatā q̃ digi-to loquit̃. Sc̃do in sono: sit sonus tuus in loquendo suavis: nō clamor-sus: nō tumultuosus: vt docet Seneca. Vox tua sine clamore sit: in cel-sis tuis sine tumultu. Tertio in significatione: sit verbi tui significa-tio verax: nō sophistica. qz qui sophisticē loquit̃ odibilis est: vt dicit Ec-lestasticus. Qualitas (ait Hugo) id est modus loquēdi in tribus cō-sistat: vt loquētis gestus sit modestus ⁊ humilis: sonus dimissus ⁊ suavis:

Inuenientium

P sermo verax et dulcis. Modestia debet habere gestus loquentis: ut nec inordinate: nec impudice: nec turbulenter inter loquendum membra moueat. Neque oculorum nutibus: aut aliqua indecenti confirmatione: siue transformatione vultus placorem sui sermonis imminuat. Sonus dimissus: ne in strepitu et immoderata clamoritate auditores aut terreat aut offendant. Sed et cum veritate necesse est: ut sermo loquentis dulcedinem habeat: quia sepe etiam veritas auditori amara efficitur: si aut sine ratione: aut sine delectatione contra eum proferat. Rogemus dominum.

Feria quinta post Quinque Idus Martij.

Stultorum infinitus est numerus. Eccles. i. Euāgelii

Uicesima turba stultorum est inuententium (Find narren) Quorum sunt in magna differentia: non enim omnes sunt stulti. Primi sunt qui inveniunt lapides preciosos aut gemas aut similia alia: quae in nullius unquam bonis fuerunt: sicut inuenta in litore maris: et illa restituere non oportet. Secundi inveniunt feras (wil opret) sanas: liberas: et illas restituere oportet: quia in nullius bonis sunt: vadunt quo volunt. Ideo naturali ratione capienti conceduntur: siue captat in suo fundo: siue in alieno. licet is qui alienum fundum ingreditur venandi aut aucupandi gratia possit a domino fundi prohiberi ne ingreditur. Et est capientis quod diu sua custodia coereretur: sed in libertate redditur: quasi oculos effugit capientis. In sit. de re. di. s. fere. Et quid de dominis: qui subditis oculos erunt feras capientibus? Vide Habziet. di. xv. quarti. q. v. conclusionem. v. et in Politi crato li. i. c. iij. Tertij inveniunt feras vulneratas: ita ut capi possint. Si bestia fera sit ita vulnerata ut capi possit: statim esse intelligitur vulneratis: dum tamen eam persequatur. Quasi desierit persequi: desinit illius esse: et fit occupantis: nisi secus sit de consuetudine: quia tunc stabit consuetudini. Similiter si essent capti in reti alieno: non credo quod sint accipientis. secundum glo. in l. in laqueum. ff. de acqui. do. et in sit. de re. di. s. singulorum. Licet rigor iuris videatur velle quod sint capientis: ibidem ait Angelus. Quarta inveniunt feras siluestres: sed domesticas. quae sunt fere naturaliter: sed accidentaliter mansuefacte (gezempt) bipedes siue volatiles: sicut pavones: columbas: apes in alveo. Huiusmodi tam diu sunt possidendi quam diu habent animum revertendi. Sed si his aufugiant: nec horum debitum non impedit revertuntur: sunt capientis. quia consuetudo inducitur per binum actum: et sic non dicuntur habere animum revertendi. Tertium si quis aucupet examina apum in arboribus cuiuscumque et etiam fauibus: si tamen non committit. licet dominus arboris possit ingredientem prohibere: nisi examina fuerit in suo alveo receptum vel ipsum persequatur: sicut de pavonibus et colubis dicta. in sit. s. apum et se. Quinti inveniunt feras siluestres: domesticas: quadrupes: quales sunt cervi et cuniculi: et aliae fere quae habent de consuetudine ire et redire ad certum locum. De illis talis regula approbata est: ut ei usque adeo esse intelligantur quod diu habeant animum revertendi: et non ultra: et animi revertendi videntur desinere habere: cum revertendi consuetudinem deseruerint: dicitur in sit. s. cervos. Si autem sunt in clauis in pratis vel in alijs locis: furtim committent. Et idem de piscibus. ar. d. s. apum: ait Rosella. Sexti inveniunt animalia naturaliter domestica mansueta (gantz zamm) ut gallinae: anseres: et homini. Hec etiam si aliquo casu turbata euolauerint: et a conspectu domini sui effugerint: quocumque loco sint domini esse sui intelligunt: et qui animo lucrandi retinet: furtum committit. et capiens ea tenetur restituere: cum fructibus: pura ouis et huiusmodi. s. gallinarum. d. in sit.

Inuentium

Septimi inueniunt terram (Land werd) insula nata in mari est occupantis: in medio vero fluminis est comunis habentibus pedia iuxta flumen ex utraque parte: si vero non est in medio est illius cuius est proximo. Ager vero a flumine diuiso circumdatus remanet cuius erat: et si flumen mutet alueum: primus alueus efficitur eorum qui pedia circa eum habent. et secundus alueus est publicus. Et si reuertitur ad primum secundus alueus erit eorum qui habent pedia circa eum. Similiter ager inundat⁹ aqua ipsa recedente: remanet eius cui⁹ erat. Hec habent in ista. de re diui. §. insula. Et sic serua nisi consuetudo sit in contrarium vel statutum. ait Angelus. Octauum inueniunt thesaurum. id est coadunatio nem rerum mobilium absconditam: quarum ignorant possessores seu dñi nationibus vel alijs illicitis modis: et thesaurus erit Fisci. Rosella. Non inueniunt thesaurum in suo solo sine talibus modis illicitis: et est inuentoris. Decimi inueniunt thesaurum in solo alieno casu fortuito: et dimidius est inuentoris et dimidius dñi loci. Undecimi inueniunt thesaurum in solo alieno: data opera siue quia studiose questuit: et totus erit domini loci: etiam: si cum voluntate dñi requireret. vt in Rosella

S dictione inuenta. Duodecimi inueniunt thesaurum in loco sacro vel religiofo casu fortuito: et totus erit inuentoris: fm Glo. xxiij. q. v. si quid inuenisti. sed non est verum fm angelum: sed erit fm distinctione p̄dicam. vt expresse patet in dicta insti. §. thesauros. Tredecimi inueniunt thesaurum in loco publico Fisci vel ciuitatis: et dimidius erit eius et dimidius Fisci vel ciuitatis. §. thesauros. vbi supra. Quartodecimi inueniunt aliquid que fuerunt de p̄pinq̄ in dominio alicuius: sed perdita incendio vel ruina: et tales tenent restituere. Quintodecimi inueniunt amissa per naufragium: tenent restituere. Habent grandem nolam quidam principes: qui naufragos spoliant et afflictione addunt afflicto: contra oem iustitiam neq̄ consuetudo eos excusat. Sexdecimi inueniunt tactata in mare causa nauis allepiande: et hi similiter tenent restituere.

Decimiseptimi inueniunt ligna in agris suis: ad quos ea vis fluminis impulsi: tenentur ea non recipere: q̄ simile priori casui. sed denunciēt dño: q̄ tollat vel pro derelicto habeat. vide in Rosella: furtum. §. xvij.

Decimioctauum inueniunt res habitas p̄ derelictis: illas possunt vsu capere. Omnia em̄ que a. §. xiiij. includit vsq̄ huc dicta sunt intelliguntur: nisi tales res haberent p̄ derelictis: dic vt Angelus inuenta. et Rosella. furtum. §. xvi. Decimiononum inueniunt res alienas non habitas pro derelictis: easq̄ recipiunt aīo restituendi dño vero: et illi non male faciunt: sed sint cauti ne arguantur furti. vide in summissis. Sed nunquid tenent quis leuare inuenta: an possit sana conscientia pertransire? Quod non possit arguit q̄ dicitur. Exod. xxiij. Si videris bouem aut asinum fratris tui errantem. et Ducer. xxiij. simile habetur: cogita de solutione. Secundo inueniunt res et animo lucrandi eas recipiunt. hi sunt principales in hac

turba fatuorum. Vere fatui: putant omnia quia eis deus prouiderit et di-
 a bolus eos deceptis: scdm quod beatus Hieronymus asserit super Le-
 uiti. Et habet. xliij. q. v. Multi sine peccato putant esse: si alienum quod in-
 uenerint: teneant et dicunt: Deus mihi dedit. Discant hoc peccatum simili-
 le esse rapine: si quis inuenta non reddat. Mira fatuitas: putas quia
 tibi liceat metere quod non seminasti? Et quis queso pecuniam banc
 seminasti: tu negas alius? Si non tu: ergo cur metere niteris? Putas
 inde te et tuos victuros: et panem vite inuenisse: et inuenisti mortem.
 Acciditq; tibi quod lupo et heremite de quo legimus: quia cum in agro
 thesaurum inuenisset: exclamauit obstupescens: eheu mortem inueni. et
 vitis quod sibi animus presagebat inuenit. Quippe quod quidam ne-
 bulo illic pertransiens cum audisset accessit et heremitam occidit: ut so-
 lus eorum thesaurum possideret: neq; cum heremita diuideret. Et lupo
 inueniens balistam tensam: cordam cum rodere uellet: sagitta pfoissus
 est. Gaudebat de inuento et mortem sensit: ut legitur in parabolis anti-
 quorum pictis: sicut habes in capitulo quarto. Non est mortale
 inuenta lucrifacere: non ignominiosum: neq; peccatum grande: non est ta-
 in bonestum inuenire et retinere: quale est furari et rapere. Audisti Hie-
 ronimium de rapina: audi et Ambrosium. Si quid inuenisti et non reddi-
 disti rapuisti: quantum potuisti fecisti: quia plus non inuenisti. qui alienum
 negas: si possit et tolleret: deus cor interrogat non manum. Sed quid
 agam inquis? Hoc age. Si nouisti cuius sit res que non habetur pro-
 derelicta: eidem restitue: aut eius hereditibus si non uinit. Si nescis cui-
 ius sit: fac denuncietur publice. et si post non comparet cuius sit: eroga-
 ro ea in pauperes: eo modo sicut alia uage restituitis. vel si tu ipse pau-
 per es: retinebis auctoritate episcopi vel tui confessoris scdm Ray. et ora-
 bis pro illo cuius erat. Si uero probabiliter potes presumere: quia do-
 minus habebat eam pro derelicta: sic poteris usu capere. l. ibidem. qd
 ff. pro dereli. Sed quomodo hoc: et quibus signis presumi possit: uide
 summistas. Sed parum de magnis faciunt conscientiam: sed de par-
 uis inuentis. Sicut eques ille qui nucem baliste inuenerat: de illa con-
 fitebatur quia non restituerat: ceterum de rapinis et furtis nihil. Quod
 facis fac curius frater: neq; differas inuenta reddere: quia periculum gran-
 de in dilatione: quia quanto magis differas: tanto difficilius reddis.
 Igitur in nouitate restitue: et pueros tuos castiga si aliquid inuenrum
 attulerint: dic quod Thobias: Videte ne furtiuus sit. Si sic fecisset:
 et inuenta non accepisset Achor: non fuisset lapidatus. Iosue. vij. Re-
 cita si placet. Cum igitur tot mala ex inuentorum lucrifactione emer-
 gant: merito et summopere est cauendum ab illa. Rogemus.

Feria sexta post Oculi. xliij. Martij.

Stultorum infinitus est numerus. Eccles. i. Euangelij

Coreptorum

Uicesima prima turma stultorum est: coreptorum (Stroffnarren) qui corripunt de his qui ipsi met faciunt. Qui sapientia in tria genera dividuntur. Primi sunt qui leges condunt: et eas transgredientes puniunt: quos tamen ipsi minime observant: de quibus et eorum nomen superius meminimus ab initio in secunda turma: de quorum numero fuit Quintus Lucius Solor: apud Valerium: qui legem statuit: ne quis Rome ultra quingenta iugera possideret. Ipse tamen mille possederat: medietatem deo dedit filio: et punitus fuit. Horum stultorum nomen quatit Lato. Patere legem quam tuleris. et scire quod quisque iur. in alium. Sed ve potentibus: in talibus iudiciis: musca manet in tela aranea: punitur et pungitur ab aranea:

Seabro rumpit ⁊ puolat: qđ multa: pauper vbiq; facit: sed dimitto illos.
 Scđi sunt patres familias corripientes suā familiā de virgīs: quibus
 tamen ipsi maxime affecti sunt. Senior cancer docuit ⁊ corripuit tu-
 more: qz retro grade incederet. Rñdisenior vt eum pcederet: ⁊ ipsi eū
 iuxta modū suū sequeretur. Senior pcedere dum vellet retro cederebat:
 qđ tñ in iuniorē repbenderat. Sed ⁊ hos dimitto: qz ad alios ppero.
 Tertij sunt pđicatores: qui corripit alios de vřcjs quib; ipsi inuol-
 unt. De his loquor: quia principales sunt in hac curia. Ipsos autem
 septem nolitis dinoscere poterimus. Non omnes nobis nolas recense-
 bis: parces. Conñteor ⁊ quidē ingenuē: quippe qđ hora tam plusq; di-
 midia sit clapsa: ppter euangeliij plūritatem. atq; nihil deperibit de nolīs
 quin sufficienter super eoz enumerent: quas ego intraxiss reliquero: ho-
 die em post prandium ⁊ pceptue dominica die proximo futura: ⁊ p to-
 tum circulū anni: in singulis stabis ad conuiuiā: he nola quantū ne-
 cesse ⁊ plusq; necesse fuerit quatiē. Et omne qđ defuerit supplebitur.
 Ideo qđ gratiā habent: possunt se illuc pferre ⁊ illic audire cooperariq;. y
 ⁊ inde psequenter absolutionē ⁊ remissionē puaricationēq; omniū gra-
 tiarū ⁊ virtutū. Sed ne obliuiscamini fratres: cū nolas has quasscritis
 pellis eritiane post ianuā cū nola sit: quatenus cū recensitione nolariū
 etiam detractioib; ⁊ maledictionib; pungatis canes: hoc est predi-
 catores. **Item septem nolas quas collegi aduertite.**

¶ Prima nola: est imperitia. Sunt qđ mox post Gramaticā ⁊ Dialecti-
 cā exiliunt in suggestum: ⁊ officio fungunt pđicationis: qđ prius nunq;
 didicerunt neq; nomen Jesu: neq; mandatorū eius verbū audierunt.
 Mira (nescio si miseranda) callum presumptio. Quod frater semp fuiti
 surdus in nō audiendo scripturas: quomō nō es ⁊ mutus cū hec natu-
 raliter reperiantur cōiuncta: Sedes ad iudicandū in pđicationib; ⁊ cō-
 fessionib; audiendis: ⁊ nondū nouisti quid sit veritas o Pilate. Sed
 dicax est inquis: fluunt verbar; quomō posset esse sine peritia: visus est
 mibi inquit: qđ pđicando pualeat etiā doctissimos. Vis nosse vnde
 sit. in vesica plena parum crepitant pisa: at vbi duo vř tria fuerint: maio-
 rem faciunt strepitū: sic illi. Lege si placet beati Hieronymi: credo ad
 Oceanā. qđ nihil facilius qđ vilem plebeculā dicitate seducere. Ne-
 mento o frater: qđ seminator es: semen em verbum dei est: ait Lbristus.
 Noli ergo erire ad seminandū priusq; per studium literarū aut ope-
 rum habere saccum seminibus repletum.

¶ Secūda nola est: inrentio mala. Sunt qđ sua pđicatione frunt dini-
 tias: delicias: hōnores: fami: fauore: ⁊ reliquas hōi qualescūq; cōsola-
 tiones. Ita qđ inrentio eoz mala. Logita o frater: qđ piscator es: nō mu-
 scarā sed hominū. Venite post me facti vos piscatores hominū: pcedo:
 antmarū: non diuitiarum beneficiorū: pcedendarū: episcoparū: pecu-
 narū: calcorū ⁊c. Profecto non sine pena. Ite. xix. Mererunt p
 scatores: quando scilicet erunt: vbi erit fletus ⁊ strido: dentium.

Coreptorum

Tertia nola est: p̄dicare nō morboꝝ curatiua. Medic⁹ es o frater et nō quozūlibet sed filioꝝ regis altissimi: vt quid ergo nō herbas venoꝝ et exemplozū inquirere curas: sed vt contingit: et que morbum paꝝum respiciunt p̄dicas: sed fatuus es: et nolam habes.

Quarta nola est: declinare terribilia. Sunt p̄dicatoꝝes qui nihil terribile p̄dicare volunt: sed sola suauia blandimenta. Fatue ignoras qꝝ p̄ceco es summi regis: et diligenter ea p̄opalarē deb es qualiacumqꝝ sint conclusa in altissimo trinitatis consilio: exp̄: essa in literis sacre scripturę: vbi cōminationes grandissime continentur.

Quinta nola est: sola generalia nō p̄icularia p̄dicare. Nescis qꝝ piscator es: fac rhere cui non sit nimis latū. P̄dicatio generalis est quasi rherentimēta lata habens foramina: per q̄ multi pisces euadunt. Specialis q̄ n̄rit oēs tangere: est quasi rhere artū qđ oēs quantū in se est cap̄it: Non temere piscatoꝝes illi descenderunt et rhesiebant rheria sua ne aliq̄ euaderent. Lu. v. Visum est mibi qꝝ p̄dicatoꝝes moderni similes sint piscantibꝝ hamo: plane qui sic piscat: hamū in aliquē m̄rit nesciēs quē capiet nisi quē de⁹ dederit et aliqñ cap̄it vllum: aliqñ nullū. et quādo plus cap̄it nō cap̄it nisi vnū. Lamando ergo tendis virgā lingue et hamū p̄icis nesciēs quē capias: nisi quē de⁹ dederit: et tñ aliqñ cap̄is nullū sicut nec illi. Lu. v. Tota nocte laborātes nihil cepimus. Aliqñ forte ceo: vel ad hamū nō veniunt: vel si venerint illi ore cape nolūt: vel si ore illū acceperint et capi inceperint illū rumpunt: et euadūt manū piscatoꝝis.

Bis. Ita magni tyranni: diuites et potētes et magni piscatoꝝes vel ad p̄dicationē nō veniūt: vel si venerint doꝝmūt vel garrulant: et illam aure capere nolūt: v̄ si acceperint et in aliquo cōpungit: et tangi corde ceperint cito fūniculū et hamū q̄ cor tangit rumpūt: ad alias cogitatioēs cupiditatis vel carnalitatis se decernētes: sed aliqñ manet in gutture p̄sciētē hamus. et tunc currunt ad alios p̄fessoꝝes et p̄dicatoꝝes: petētes sibi hamū extrahi q̄ aliqñ decipiunt et p̄suadent quia hamus nō sit: foras sibi cōscientiā nō debeāt. Aliquādo autē manet hamus: beatus cui manet: vt sic inde tandem trahatur ad litus eternitatis: et non in mari pereat. Ideo Job. xi. Nunqđ capies leuiathan hamo: quasi dicat non: sed p̄pter hoc nō est dimittendū: exemplo Pauli qui ait. P̄dicamus gentibus quidem stulticiam: iudeis autē scandalum.

Sexta nola ē: nō altatrare magnates sed eis parcere: nescis o frater qui a canis es pastoris illius q̄ ait: ego sum pastor bonoꝝ: vt quid ergo times p̄ra lupos illos latrare qui dispergere nituntur oues et rapere? lupo a illos loꝝoz magnos peccatoꝝes: q̄ alios seducit: exemplo malo: publicis peccatis: quibus nemo dicere aude: cur hoc facta, quo fir: vt aliū exemplo eozum ad eadem perpetranda peccata animemur.

Septima nola: et p̄ncipalis: docere multa et nō facere. Haꝝ falsi p̄dicatoꝝes notant: nā ex operibꝝ eozꝝ cognoscetis eos ait dñs. Ipsi debe

rent esse imitatores Christi q̄ cepit facere ⁊ docere: ⁊ similes gallo: qui
 priusq̄ cucurrit: se quatit alio ⁊ pcurit: sic sic p̄dicator priusq̄ cucu-
 riat: sermone pcuriat se alio exercitij bonozū operū: sed nō galli: ēcus
 rane. Rane q̄ toto merse in luto ⁊ palude solo ore exerto in aciem co-
 arant: ⁊e nobis qui absorpti iacemus in luto voluptatum: ⁊ ore extra
 aquas p̄dicam? magnalia celestia: o fatue. Seminatio: seminans alijs
 messem: ⁊ tu a fructus participatiōe ieiunas ⁊ sine messe mōzeris fame:
 longe aliter q̄ p̄dicatores primitiui apostoli: de quib; in euāgelio audi-
 sti: q̄ seminat ⁊ qui meret mercedē ⁊c. Quibus adhuc assimilabo ge-
 nerationē hanc miserā: nimirū apte cecis: ⁊ claudis: sedentibus in exi-
 bus viarū: qui de via transeuntes bene informant: per quā ipsi nō ince-
 dunt: Ite dicentes: nō venite cōtra morē bodierne p̄dicatrici euange-
 lice: Venite ⁊ videte inquit hominē qui mihi oīa dixit. Hi sunt (si non
 fallos) ⁊ eraldi: q̄ facta clamant armorū: a pros ad torneamenta discen-
 tiunt ⁊ mitunt. Ceterū ipsi neq; arma assumunt virtutū: neq; ad tornea-
 menta exercitiorū virtutū accedunt. Cūmbalū tinniens alios ad eccle-
 siā ⁊ dei cultū inuitans: ipsum autē foris manens. Nouit hec cūmbala:
 magnus ille p̄dicator: Si linguis loquor angeloz: ⁊c. sum velut es so-
 nans aut cūmbalū tinniens. Quid multa? Hor Jacob: manus autem
 Esau. Fabricatores arche virtutū in quib; saluarunt iustus Noe cū
 suis: ipsi aut perierunt. Ele mihi qui lucernam vos p̄cedens: versam ad
 vos porto: vt videatis viā regni celoꝝ: ego autē cespito p̄ fossata cadens.
 in paludes. O monstrū. lingua maxima magna loquit: ⁊ man⁹ remissa.
 Sunt (cū reuerentia loquor ⁊ erubescētia) nō modica. Sunt in quā in
 die loquendo: exhortando: ⁊ p̄dicando Aquile ⁊ gryffones ad magnos
 tyrannos volantes ⁊ armatos verborum telis in fronte pcurientes. De
 nocte ⁊ in priuato scabrones (Korkefer) in peccatoꝝ stercoꝝibus se de-
 lectantes: p̄tra illud beati Pauli: Nocte ⁊ die operantes p̄dicamus vo-
 bis euangeliū. Utinā cū Paulo dicere ex sententia quilibet possit ex p̄-
 dicatoꝝib;: nō audeo aliquid loqui eoꝝ q̄ per me nō efficit. Lhusus. Et
 cur nō audes: o Paulus: ne si in ap̄to bona dixerim: in occulto autē mala
 ab his qui hoc viderint deridear: vt asinus ille: qui pelle leomina indu-
 tus volebat exterrere dñm suū. Cui dominus: Terimerē: nisi aures p̄-
 minentes cernerē: Ideo te sicut prius p̄ asino habeo. Non audeo deinde
 ne mihi imp̄opere: q̄ malus sim citharedus: non citharista in ap̄pria
 cithara: sed in alienis penitentiā ⁊ bona opera p̄dicando: que per me nō
 efficit. Christus: sicut quidā p̄elari laute in priuato viuente: dū in re-
 fectorio cōuentus esurit: in illis citharis: nō suis citharisant. Imp̄prope-
 rerit deinde mihi q̄ citharā non manib; sed lingua tangā. Non audeo
 tandem: ne mihi imp̄opere: quia verba mea sint: sicut carta sine sigil-
 lo que in necessitate nihil valet neq; ei creditur. Quid em̄ p̄dicatio sine
 opere aliud: q̄ carta sine testibus ⁊ sigillo? Fac p̄dicator: habeat carta
 tue p̄dicationis sigillū bone operationis: ⁊ testes producat in publicum:

De sapientia

vestitus: gestus: aspectus: deuotionis: orationis: humilitatis: occupa-
tionis: priuare locutionis: castitatis: et frugalitatis in esca et potu: qua-
tenus in ore istoꝝ testiu stet omne verbu. id est testimonio taliu virtu-
tu: exemplo aploꝝ: q̄ virtute magna reddebant testimoniu. Sic vesti-
tus tuus modestus simplex: maturitas in morib: et sic de ceteris. vt oia
fiant honeste: et sicut decet euangelij Jesu pdicatorum. Rogemus.

Sabbato post Oculi. xliij. Martij.
Et erat vigilia annūciationis Marie.
Sapientia clamitat. Prouerb. viij. Euangelium.

Sermo.

M Framini quid sibi velit nouū thema : sibi vult fratres qz in speculo vestro post viginti vnā turmas fatuoz ponit figura : z capitulū de sapientia : in quo fit exhortatio stultoz : vt se ad sapientia cōuertant. Ideo z de sapientia sumpsi thema. Sic fratres quidā adco absorpti in delictijs hui' mūdi : vt rapacissimo imperu fluminis voluptatū z sensualitatis trabant in mare amarissimi maris eterne dānationis : q̄ inuenerat sunt in suis malitijs z habituatū neq; facie verrunt ad honestatē : vnde corruerūt : vt reuertant : de illis factū est. Ceterū alij sunt : qui ex passione z tentatiōis vehementia ceciderūt : non dū habituari in malo : z tū nauigio descendūt p̄ fluitiū sensualitatis ad mare mortuū : tū cū remoz su vehemēti nō habent pacē : sed grunnit cōscientia intris sic porcellus a lupo raptus. Hi aliquādo vellent reuerti : z ceder eos maloz : vellent a stulticia absolui. Grunt igit̄ quo vertere se debent : vt stulticia excutiant que tam grauis eis est. Ad bos iuxta verbū thematis : Lāmitat sapientia vt ad se veniant z a stulticia eos liberabit. Et quid est inquis sapientia in p̄posito capio eā sicut Stoiā : p̄ collectiōne oim virtutū. Sapientia est dispositio aie : per quā sibi sapiūt bona z mala vt sunt : bona vera sapiūt : vere mala falsa palatū suū spūalem : in sapientia est dispositio que rectificat aie hominis palatū suū spūalem : in sapientis hō carnalis habet infectū palatū : nō sapiūt ei vera bona hois : s; falsa bona : ea sc; q̄ sunt sensualitatis : voluptatis : crapula z adulterioz lecti suauēs : odores : tactus : balnea zc. que sunt bona sensualitatis . Itē falsa bona diuitiarū z honoz similes aīno cui cardui sapiunt pungentes : quos p̄fert nuci muscate. Sub sentib; esse delicias putant : vt aīn' carduos. Sapientia facit hōi sapere vera bona . z q̄ sunt vera bona : ac cōformes recte rationi : illa sunt bona hois inquantū homo : qz homo est hō inquantū rationalis. Cū igit̄ hōi tales actus efficiunt sapidi cōnaturales : vt ira placeant sicut prius placuerant vanitates z voluptates : sapientis effectus est. Illa ergo dispositio in aia : q̄ sic sanat affectū hominis vt ei sapiunt actus boni tales : sapientia est . Hoc autē faciunt habitus virtutum : quia signum acquisiti habitus est : delectari operantem in op̄ere : discere ergo sapientiam est discere virtutes . discere virtutes est operari actus virtutum : operari actus virtutum : est operari actus qui sunt s̄m dicamē recte rationis : dum videlicet tibi ratio dicat iam cōmēdandū : z tunc comedis : cōmēdandum disciplinari : z sic facis : cessandum est : z cessas : dicat iam tacendū z tunc taces . dicat loquendū esse z loqueris . dicat eundem esse dozmitum z vadis . dicat iam surgendū esse z surgis zc. Indue ad placitum pro eruditione populi : s; est ecce virtutes exercere : scilicet actus bonos facere : qui appellānt̄ ideo virtuosū : quia vel ex virtute iam acquisita procedunt : vel ad virtutem acquirē iam disponunt . Non solum enim habitus appellāntur virtutes : im̄mo etiam actus ipsi qui sunt recte virtutes appellari solent . Dabes ecce quid sit sapientia in p̄posito : sc; collectio virtutum : quas

De sapientia

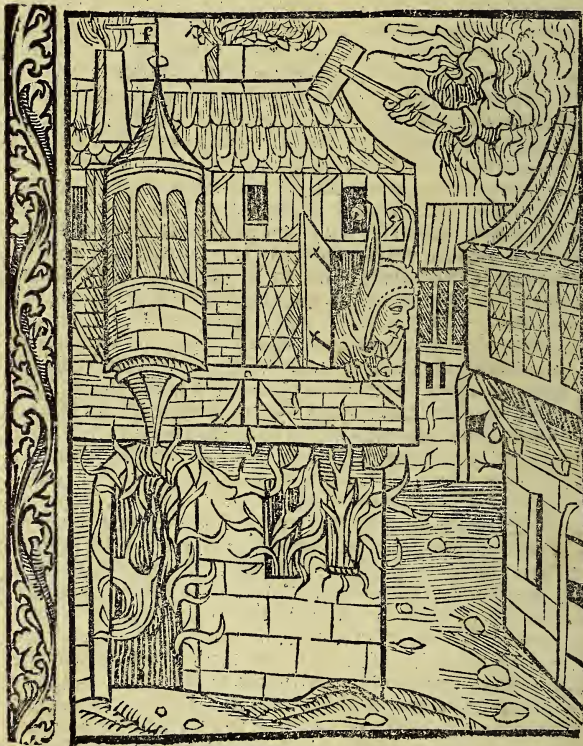
a sapore quem faciūt sapientiā appellari puto: vide Guilbel. Parisien.
Sic q̄ sunt ⁊ alie acceptiōes: vna quā ponit ⁊ psequit̄ Aristoteles in
Ethica ⁊ Metaphysica p̄ habitu intellectuāli: alia p̄ habitu infuso ⁊ c.
2 sicut docet Volkor in plogo libri sapientiē. Nec igit̄ est sapientiā: ad quā
diuertere debes. vt eam discas. Et cur ita: q̄ tā multa de ea dicunt̄
1 merito inquirenda. Ipsa est q̄ ad se cōuersos ad vitā pducit̄ eternam:
auersos ad mortē. Qui inuenit̄ me inueniet vitā ⁊ hauriet salutē a
dño: qui aut̄ in me peccauerit ledet animā suā: oēs q̄ me oderūt diligit̄
2 mortē. Ipsa te nō derelinquet cū oīa te derelinquerint: descendit̄ cū in-
festo in foueā: ⁊ in vinculis nō dereliquit cū. Plane virtuosus in oī statu
aduersitatis ⁊ prosperitatis equaliter se habet: sicut de q̄drato dicit̄ Ari-
sto. qđ eque firmiter stat sup̄ asse sicut sup̄ fenario: exemplū in taxillo.
3 Et qñ querā inquis vt inueniam: Mane frater in inuenture: noli expe-
2 ctare ad vesp̄ra senectutis. Quis in senectute desperare nō debet: sed
totis viribz admittit̄: tñ difficultior erit tibi aggressus q̄ in iuuentute: quan-
do nondū malis habitibz quis imbutus est. Bonū est q̄ viro si ab ado-
lescētia potauerit iugū dñi. Audi qđ dicat sapientiā. Ego diligentes
me diligo: ⁊ qui mane vigilauerit ad me inueniet me: beatus homo q̄
audit me: ⁊ qui vigilat ad fores meas q̄ridie ⁊ obferuat ad postes ostij
4 mei. Prover. viij. Nō pigeat te o frater laboris: p̄mo magnoz bono-
rū tibi recōpensabit̄ p̄ciosiori q̄ sit oīs argentū ⁊ aurū. Audi Sapientē
Melior est sapientiā cunctis opibus p̄ciosissimis: ⁊ omne desiderabile
ei cōparari nō pōt. Prover. viij. Et vere quidē ipsa em̄ sola bonū verū
est hoīs: nō aut̄ diuitie: voluptates aut honores. melior q̄ cūctis opibz
p̄ciosissimis. Quō em̄ hec bona essent hoīs: cū cū nō facit̄: sed cruciat̄:
Nō verus sunt anie panis: sed iustitia: fm̄ Bernardū. Clamat̄ Psal-
mista: Bruit̄ cor meū: q̄ oblitus sum comedere panē meū. Arēe come-
dentes arenā: aerem: flāmā voluptatū: vanitatū aut diuitiaz: q̄ nō sa-
tiant̄ imo (vt dicit̄) cruciat̄. Sentiūt hoc esse verū oēs hi q̄s cruciat̄s hī
premiūt. Sed ⁊ quō essent hec vera bona hoīs q̄ hominē nō faciūt bonū
imo cōiter reddūt̄ malā: qđ albedo est facit̄ habentē albū: ⁊ calor: calidū
rubeo rubeū: sic est qđ bonū est facit̄ habentē bonū. Sed neq; diuitie:
neq; voluptates: neq; honores faciūt habentē bonū: plures em̄ mali cas-
3 dē habēt. Nō q̄ vera bona sunt. Nouit̄ hoc Hyas sapiēs: q̄ cū hostes de-
uastat̄ ⁊ patriā suā ciuesq; fugerēt ⁊ bona t̄palia secū asportarēt. ⁊ eū vt
silit̄ faceret cōmonefacerēt. rñ dicit̄: Ita factio: oīa mea mecū habeo. Et
tñ post se multā reliquit̄ sup̄ pellectilē: inuēs q̄ sua nō essent bona q̄ ei
fo: rursus auferre possēt. Nemo ergo oū sup̄ pellectilē amittit̄ dicat: q̄ sua
bona amiserit: bona em̄ nō sunt: vt dictū est. neq; sua sunt: sola virtus:
sola sapientiā bonū humanū sunt. Fuerat hoc dono vero sapientiē mater
sapientiē Maria (cuius hodie p̄festa illucescit̄) plena. Unde ⁊ de ea le-
gunt̄ q̄ sapientiē etiā eterne q̄ filius suus est attribuit̄. Prover. viij. De
quo ⁊ gloriā. Esuriēs impleuit bonis: ⁊ diuites dimisit̄ inanes. bo

Sermo.

nis salicet veris: nō falsa (Die bonen schmacken) esurientib; sapientiā
et eam querentib; diligēter. Nō autē diuiti; bus: quib; illa bona (die bo-
nen) nō sapiunt: quadragesimales em̄ sunt: sed falsa bona appetunt: va-
nitates et infanias falsas. His bonis (vō den bonē) robur accepit Su-
sanna (de qua hodie in eplā) vt resistere posset nequā illis sententi; b; vir-
tus plane castitatis et charitatis dei eam suffulciebant: ne tentatione
vincerēt. Sed et quib; ad mortē sententiata: liberavit ea in tñ sapientiā
q; p sapientiē Danielē sapiēs Susanna liberabat. Si talib; bonis ve-
lā voluisset adultera: et honeste: caste virtuoseq; viuere: nō in eas angu-
stias et ignominia deuenisset in adulterto deprehensa et corā ei populo
cōfusa. Betamē q; diluculo venit ad sapientiā eternā **L**ibistū: quib; in-
uista et tracta: fuit p sapientiā liberata et dimissa. Quid erit de volūtariē
accidentib;: Nō sic nō sic: q; verā fugiunt sapientiā: quib; hec verā bona
nō sapiunt: sed solū q; terrena: in quib; et sapiētes sunt. tales ab ea nō li-
berant quā colit sapientiā. Sed hoc sentient: qd̄ de aquila figuratiter
legimus. q; cū de visu acutissimo et longa puidētia de preda se iactaret
corā paruula auticula: vt auis illa minima prudētia suā in omnib; plus
timeret et veneret: dixit ei vt dosum suū ascendēs in altū secū ventre
et potentia suā experiret. Quā cū ad altissimū locū deduisset: que siuit
quid in terris videret. Rūdit se nihil videre determinatū. Nonne (in q̄
aquila) vides in aliq̄ loco vbi cibū tuū colligere vel predā cape possēs:
Que rñ dicit q; non. Cui aquila: Misera modo apparet sapientiā et sciētia
tua: et potētia et claritas mea: q; ego video pdā meā pingūc. nā cadauer
sub nobis ita clare video q; intueor oēs neruos et quicqd̄ in colater: et il-
lud statim erit preda mea: et tu misera famelices. Aquila hō descendēre
ad cadauer: auticula sepē intrauit primā: vt videret finē. Et ecce aucups
q; p auib; rapacib; captendā rete suū iuxta cadauer occultauerat: illud
errendēs aquilā inuoluit. Cui auticula improperās atebat: **M**ō plus
ualet tibi: visus meus et paupertas mea: q; nullā vidit nec accepit predā:
q; visus et potentia tua tibi miserrima. Tu iactasti te videre neruos et
quicqd̄ in cadauere erat: quare ergo stultissima aucupē nō videbas: nec
rete cauebas? Melius fuisset tibi q; tibi de preda vidisses. Respicit
hec parabola sapiētes huius mundi: q; credunt se oīa videre: superbiā
elati in altū volantes: sup alios q; cōremnūt et despiciūt euolat in altū:
cū nolā tñ fatuitatū suā: quas quatunt nolint velint: sicq; noscā nō in
pedib; suoz affectuū: in quibus habent nolas. Iactantes scire quic-
quid in negotiis later: et omnē viā p quā predā capere possunt et lucrari
diligenter intuent. Sed miseri diaboli non vident qui eis insidiat: nec
peccati rete quo inuoluunt et ad penas inferni ducunt: quibus vtiq; me-
ius esset q; ceci nihil circa huiusmodi viderent. Siqui de fortasse (vt ait
saluator) si ceci essent peccatū non haberent: nunc autē quia vident pec-
catum eozum manet. Ecce sapientiā hec falsa mundi facit quod peccati
rete capiuntur et ab aucupe comprehenduntur diabolo in nouissimis.

Fortunatorum

Erit et tunc nimirum: q̄ a paruis auiculis deridebunt. auiculis in qua illis quas hic deriserant pauperes et cõtempserant propter sua in mundanis rebus simplicitatem: deceperuntq̄. Forstian dubitas: audi Sapientem testem. Tunc stabunt iusti in magna constancia aduersus eos qui se angustiauerunt. Sapientie. v. Improperantes scilicet et ostendentes eis quomodo sapientia huius mundi stultitia est apud deum. prima Corinth. iiij. Et quomõ dicentes se esse sapietes stulti facti sunt. Roma. i. Rogemus dominũ r̄c.

Dominica quarta Letare. xxy. Martij.

Festum annunciationis.

Stultorum infinitus est numerus. Eccl̄s. i. Evangelij.

Ultima secunda turba est fortunatorum (Glück narren) Qui gaudent irrationabiliter super prosperis: aut tristant super aduersis euentibus. Et igitur cognoscunt duabus nolis: scdm̄ q̄ duo sunt genera fortune: scilicet disfortunij & eufortunij (Böß glück vnd guot glück)

Prima nola est: gaudere super prosperitate temporalij. Affixa est hec nola in dextra aure: & sub se habet nolas centū viginti & duas: scdm̄ scilicet multitudinem eorū fortunitorum de quibus solēt homines gaudere. Quas nolas emere si uolueris: uadito ad Franciscum Petrar̄o sciam: & eas illic venales reperies in prima parte officine de remedijis vtriusq̄ fortune. Sed alis: Mira res: bos fatuus esse dicit q̄ gaudere super bona fortuna. Nunquid hodie dies est boni nunciij fortune maritime: qua nunciatus est per angelū Marię: quia esset mater dei futura: et deus esset futurus homo: Quod magis eufortunium porerat euentus Marię: & quod toti generi humano: nullū plane. Sed h̄odie nō reus incohar annus fm̄ computū romane curie: quo die incipiunt anni M. cccc. xxvij. quē nos die circūcisionis incepimus. Nonne si gauis fuerimus hodie: signum erit fatuitatis: Porro dominica est in media quadragesime: in qua per totum orbem in introitu missę canit Letare: & offertorium Letatus sum in his que dicta sunt mihi: & in euangelio letum legitur cōuiuium factum a domino in deserto: vbi eos pauit panibus & piscibus. Sed et in letitie signū papa circumfert hodie rosam: et eam alicui principū donat & mittit. Est ne igitur signū stultitie gaudere & letari: se ecclesie conformando? Non frater. Ego de vana: tu de veris verba facis: digna sunt hec gaudio & letitia: illa vero nō: quia vana. Sed quomodo vana: & de quibus loqueris fortuitis bonis: De illis de quibus regulariter se iactare solent. Sed inquis: Non puto vana de quibus gaudeo & exulto. Dic queso que sunt particula prius: vt iudicare possimus si non digna nolis (scbellmessig) Multa sunt vt dixisti. Sed pauca recensibo.

Gaudeo & de cōuiuijs glorioz & lauta educatione: cū populo hodie se dente in seno p̄tunas cētenas & quinquagenas vtiq̄ lautissime comedentes: qz̄ pisces & panes lapidissimos: & ego q̄ridie splendide & in cōuiuijs comedo. Nunqd̄ ideo fatuus sum & nolā habeo: vtiq̄ nolā. Quid putas qz̄ lautissime educaris? Nullū tibi hoc videt: sed parū est: erit qz̄ mox nihil. An ideo magis tibi q̄ duro agricolę vermes parēt: an cū bo molliore vesceret auidi? Nō iocor̄ tecū nec te terreo. Scis (et si forte dissimiles) te illi cōuiuijo p̄paratā elcā: & forte iam cene tēpus instaret

Fortunatorum

- certe aut tā longius abesse nō posse. Nam z breuis est lux: famelicūq; cō-
uicere: que mensam instruit impigra: quid tibi nūc laurice iste p̄fuituri
sint videris. Sed conuiujs glorioz: cōuiujs vaco. Pulchrum tibi
studium elegisti: quid huc gustui cōueniat: quid illi: quibus aut coma-
pascenda fames ferulis aut irritanda falsamentis. En preclaram vti-
lemq; philosphie partem quis primus: quis secundus: z quis tertius
ingratum stomachum cibus premat. quis vini fumus cerebro gratio-
res nebulas effundat: si non hec nola fatuit: nescio quid sit nola.
- 3 Sed gaudijs quia populus me amat: fauet: z honorat: sicut turba ma-
gna Christum hodie honorauit quam pauper: q; itaq; populus me amat
erulto. Subsiste paululum: mor oderit. Populus qui Christum ho-
norauit: mor eusti mori tradidit. Si placet extensus dicere: vide par-
te prima Franciscum capitulo. cxiij.
- 4 A principibus amor: z regum amicitias quesui: rosam a Papa ac-
cipere merui: magnorum amicus sum. Mira res: hominū vera ami-
citia rara est: tu tibi regum fingis amicitias quos fortune splendor tu-
morsq; animi omnium imparium contempores facit.
- 5 Proxem habeo: virginem castam: pudicam: secundam: piam: si dam:
formosam: z facundam: etiam si cum angelo loqui deberet: ne dicam
Marie virgini similem. Mirus auceps cornicem candidam inuenit
frater Franciscus capitulo. lxxv. ad de que placuerit.
- 6 Filios procreauit mihi: nati filij: concepit. Mirum q; non dicis al-
tissimi filium qui erit magnus: nati sunt tibi filij: geminarum malum
pondusq; domesticum. Cognata est Helisabeth: habet amicos z ego
multos patrem z fratres: o nola. Nondum puto patrimonium diuisi-
stis: tunc erumpit iniquitas: igne aurum: auro animus probari solet:
magna sepe que videtur par paulillum auri si adbibas: lus erit zc. Et
- 8 Franciscus dial. lxxiij. Et quid amplius z multa talia centum z. cxiij.
vt supra dixi. Sed in vni omnia congero: omnia ad voluntatem con-
niunt: celum pender plenum vellis z nolis. Si fugarem fortunam per
anticam: per posticam rediret: mihi euenit sicut de Policrate legitur
apud Valerium li. sexto. q; cū omnia ei prospere succederent: proiecit
anulū sibi charum in mare: vt aliquid aduersi ex eius patreteret caren-
tia. At qui piscator non longe post piscem grandem captiens: eundem
regi Policrati dono dedit: in quo cum exenteraretur: anulus hic fuit
reperitus. Planc sic mihi contigit: omnia ad nulum eueniunt sicut illi
regi. Sed nunquid non istu: quid etiam illi regi in sine p̄tigit z quid cō-
tigit. Hoc q; cruci fuit affixus et turpissima morte punitus. Sic ex
prema gaudiū occupat luctus. Noli frater gaudere de illis de qui-
bus potius tristandum est.
- Gaudes de eo quod est certissimū damnandis eterne signū: cōtinuus
successus rerum temporalium (ait Gregorius) eterne dominationis est
indicium. Exemplū diues ille hospes de quo fugit beatus Ambrosius

notum omnibus. Et habes in speculo tuo. Sed Augustinus allegatur
 falso tamen. Gaudes: quia in nauicula sedens: per fluium: voluptatū
 descendis in mare amarum et mortuū: nedum corporis sed anime. O
 horrendū et fatuū gaudū hoc est. Gaudes de eo quod te prolixus exccat:
 vt que graua sūt: crimina minime noscas: sed omnia tibi lenta vident.
 Et cui cōparabo hominē in voluptate viuētē: ei qui trahit grauissimā
 ratem: etiam cōtra impetum aque: quam (si in terra iaceret) decem tra-
 here nequirent. Sic in aquis deliciarū trahimus ratem grandem pec-
 carop: que nobis facilis: tamen difficilior et grauissima apparet: cum
 ad litus post mortem inuenti fuerimus. Tunc videbimus quā ponde-
 rosus est peccatū vnum: mortale quā tota terra. siquidem bec hominem
 ad infernum supprimere nō potest: hoc autem mor. vide in summa predi-
 cantū. S. v. xi. Noli te cōmittere fortune o frater: plane alias deciperis:
 eo modo quo fur: de quo per similitudinē legitur: quia cum attenta-
 ret nocte ad lunā furari: paternā familias cū hoc intelligeret vxori secum
 in lecto cubanti ait: Dum ego iunior: essem solebam dicere carmen. ad
 quod omnes qui erant in domo cum obdormirent: virtute eiusdem car-
 minis per radiū lune me dimittebam: que et sustentabat me. Hoc au-
 diens fur carmē quod audierat recitauit: inceptatq; hospes: fice ster-
 tere cum vxore: fur ergo sentiens vt putabat carminis illius efficaciam
 attendebat etiam se per caminum suffultus radto demittere. quo facto
 ceckit et crura fregit deprehensusq; digna partebatur. Sic sic plane fiet
 tibi: qui fortune radijs inniteris quibus alijs se adiutos fuisse iactant.
 aut tu te posse facere fingis et somnias: vide in summa predcantū S.
 iij. xij. Sed quid agam: pertbo ne cum fortuna mea cum sum sine tri-
 bulatione: audi mei: apprehendi disciplinā (vt ait Dauid) si deus tibi nō
 inferat: tu tibi inferat: quere tibi virgam. Castiga corpus: ieiunij: vigi-
 lijs: peregrinationib; elictijs etc. Castiga res elemosynis: castiga animū
 deo per orationem: meditationem etc. Tibi per passionum repletionem
 proximo per cōpassionem: si tu non habes passionem: et per remissionē
 iniuriarum: profecto non parua bec afflictio. Rogemus.

Feria secunda post Letare. xvi. Martij.

Stultorum infinitus est numerus. Eccl̄s. i. Euangelij.

Solicitorum

U Jessu matertis turma est: Inutiliter sollicitoz (Sorig narrē) Et
 q̄ aūe notanter inutiliter: qz sunt q̄ nō sunt fagi z tñ solliciti: q̄
 nō inutiliter sed vtiliter. S̄i ḡ duplices solliciti. Primi solliciti
 sunt vtiliter: hi sunt q̄ specialē habēt sollicitudinē circa deū: sc̄ z primū.
 1 Circa deū solliciti sunt: q̄tin⁹ eū semp̄ habēat p̄ oculis: sc̄z iuxta ei⁹ man
 data oia opa sua ererētes: meditates: sed z oꝛantes. Itaqz solliciti sunt
 stare in cōspectu eius semp̄: sicut seruus ante dñm: quatn⁹ ad nutū ei⁹
 oia fiant. Nō sunt hi fatui: qz portiorē partē z verū bonū qd̄ deus requirit
 ab homie amplectunt. Michae. vi. Sollicitū sc̄z ambulare cū deo tuo.

Ad hanc sollicitudinē hortat Paulus Roma. xij. Sollicitudine nō pigri
 spū feruentes dñō seruītes. Zelū hunc feruentē ostendit Iesus in euan-
 gelio hodie. Sunt solliciti circa seip̄os: cauendo ab insidijs diaboli in
 Marauicula mādūcāris semp̄ rīmidī ⁊ circūspecti oculatīq; ⁊ custod. en-
 do sensus suos ⁊ rēpus nō pdēdo. Tūbet hoc Deut. iij. Custodi tēmet
 ip̄sum ⁊ animā tuā sollicitē. Gladunt hī iuxta consiliū sapientis ad for-
 micār vt sibi prouidēāt in estare gratie dñi sol lucer ⁊ rēpus laboris estū q̄
 habeant in bieme mortis scz merita bonoz operū (wer nit gabelt so die
 brem zablet: Der laufft im winter mit cinem seyl: vnd fragt bar yeman
 ba w seyl) Sunt solliciti erga proximū: eidē salutaria aie administran-
 tes: reputātes eos (quēadmodū ⁊ vere sunt) mēbra sui corpis. Et ideo
 sicue vnū membꝛū pro alio sollicitū est ad iuandū sic ⁊ ipsi alter alteru-
 trū seruūt: s̄m qđ Ap̄ls. i. Corin. xij. docet. Itē ad Ep̄be. iij. Solliciti
 seruare vnitatē spiritus in vinculo pacis. Hec sollicitudo manū spe-
 erat ad plaros. vt p̄ subditis sollicitent: in spiritalib; p̄cipue ⁊ in rēporali-
 bus. Vt nostre rēpētari: in qua nemo anias sed burfas curat (Nemo
 der selen: aber der seckel) fere oēs: ⁊ nō aie: nisi inquantū respicit burfas
 Hoc est: vitia aie nō corrigunt: nisi vt bursa impleat. Roma. xij. Qui
 p̄st in sollicitudine rē. Sic ⁊ pater circa filios. Sic Tobias cū fili-
 nō rediret: p̄ eo sollicitus erat. Sunt qui parū curant salutē familie sue: S
 p̄cipue ministroz ⁊ ancillaz: etiā qui vident deuoti: etā (dicūt) dimittā
 correctionē eius alteri. Sed qđ sic ⁊ alius dicit: ⁊ tertius ⁊ quartus. q̄
 fit. vt a nullo erudiat: imo si a te qui videris reputatus correptus nō su-
 erit: sed dissimulatē p̄teritus: nunq̄ alioz minus reputatoz disciplinā
 recipiet. Nox em̄ dicit dñs corripit: Apud alios seruiti p̄biores q̄ ta-
 cuerunt: ⁊ me sup̄ bis nō corripuerūt: si iniustū fuisset qđ facio nō distū-
 mulassent. Eos quid tua puāllanimitas taciturnitas effecerit māli. Rur-
 sus hec sollicitudo respicit cōiuges: q̄ alterutru debēt esse solliciti p̄ inui-
 cē. i. Corinth. viij. Qui autē cū vxore: sollicitus est quō placeat vxori: et
 eōuerso. Sic ⁊ matrona sollicita sit de puissione necessarior. Vnde et
 dñs dixit Marthe: Marthe sollicita es. In q̄ nō de sollicitudine repte
 bendit: sed de turbatione ⁊ murmuratione. Luce. x. Ecce sollicitos spiri-
 taliter: nō vtiq; fatuos: imo etiā rēporalia nō negligūt: et em̄ ⁊ de illis p̄-
 vident ⁊ sollicitant: sed nō stulte quēadmodū post dicit: sed prudenter:
 humane ⁊ rationabiliter. Rēporalia procurant tanq̄ media ad spirita-
 lia: ⁊ in procurādo nō recedūt vt negligāt spiritalia. Laborē ererēt: sol-
 licitudinē vitant. nō sunt imoderate solliciti: sed obediunt Ap̄lo: Volo
 vos sine sollicitudine esse: scz imoderata. Ecce primi solliciti. Sūt so-
 liciti inuuliter: q̄ sunt de hac fatuoz turma. Et dinosci p̄nt nolīs septē.
 Prima nola est: sollicitari de rēporaliū acquisitione: in eis sinē cō-
 stituendo vltimū. Sunt qui circa rēporalia q̄renda multū laborāt men-
 te ⁊ corpore: in eis sinē constituunt vltimū: ipsa scilicet rēporalia plus
 amando q̄ salutē ppriam. Hec est sollicitudo pessima: de qua Eccl. iij.

Solicitorum

X Peccatori dedit deus afflictionē & curā superflua. Et hec est vana & cassa sollicitudo: nimiriū quia nō consequitur quod querit. Similis porius aranee que se euiscerat ad faciendū subtiles telas pro muscis capiēdis: que tamen de facili destruant. Et hic mentem euacuat omni vigore sapientie & iustitie: ad cognoscēdū subtiles vias: ad decipiendū incautos sed ipse ab hominibus vel a diuino saltem iudicio arretitur.

¶ Secunda nola est: sollicitari nimis de temporalib. Sunt qui nō struunt finē in eis: sed volunt habere p medijs: sed circa acquisitionem talū nimis sollicitant: ita sez q̄ a necessarijs ad salutem retrahunt: ea sez omittendo. De lucret omittit seruare festa: ieiunia: missas: cōfiteri: cōmunicare: pcepta ab ecclesia. Hec est illa sollicitudo: de qua dñs dicit: Sollicitudo huius seculi suffocat verbū sez audiri vel inspiratū: ne fructificet in mente. Verū si quis ex nimia sollicitudine ad temporalia non omittit spiritalia ad salutē necessaria: sed diminiuit in deuotione & tepe scit a feruore debito: ventale erit: lignum fenum: stipula.

¶ Tertia nola est sollicitari circa crimina faciēda. Sunt qui in aliquibus criminibus diligētē curā & festinā adhibent ad perpetrandū: quēadmodū mulieres solcite ad se ornandū: multū ponētes detpe & diligētia: & gulosi ad preparandū cibos: & ambitiosi ad honores procuandos: & huiusmodi. De hac nola intelligit illud Proverb. xi. Expectatio sollicitoz scilicet ad malum peribit.

¶ Quarta nola est sollicitari circa ardua altissima & impossibilia. Sollicitus erat Alexander totū sibi subiugare orbē: & neq̄ sibi sufficere putabat. Nā cū Lalibhenē audiret dicentē q̄ esset opinio quorundā: quia pter hūc mundū essent etiā aliū mūdi: De inq̄: nōdū hūc deulci quēadmodū alios deuincam. Extendebat animus suus ad etiā alios deuincendū. Sed qd̄ cui nō suffecerat hic mundus: tandē post mortē cōtūsus fuit spacio terre & sepulchro septē pedū. Talis est fatuitas magna: tā ve hemētē ad vanitatē nri: q̄ oia sunt trāstorla & ad momentū apparētia. Quā vanitatē & fatuitatē expresserunt greci: romani & christiani. Ecce mos grecoz fuisse legit: q̄ mox postea q̄ eozū imparoz esset electus: accedebant marmoꝝ cesozes varia genera marmoꝝ deferentes: & ab impatore q̄rebat: de q̄ marmoze sibi veller extrui sepulchū: quatin⁹ eū exterrēt ne nimīū de gloria trāstorla tumesceret. Sic & in triūpho Romē: de q̄ Iusto. li. xviij. scribit: ca. ij. Is q̄ circūferebat in triūphali curru aureo cū scepro: lictore cōtingebat aliqñ q̄ eū seq̄bat: quatin⁹ inde humiliaret: & cogitaret lictore posse fieri dñm suū. Plane & eps Herbipolen. introductū in lanceis nudus pedes & caput cū fune cinctus inītar furis. Sic sic pape in coronatione sua dicit is q̄ floccū incensum iactat i acē

X Pater sancte sic transe gloria mundi. Et vere sic transis. Quid em̄ est gloria hoim? Laro: fenum: & sicut flos agri gloria eius. Iste. iij. Ferū simplices homines: flores boies gloriosi: & vterq̄ cadit. Quid dicit gloriā esse florem: stercus & vermis est. i. Macha. ij. Et q̄ multoz glo

ria hec est: deferre sericas vestes: profecto stercus vermium.

¶ Quinta nola ē: sollicitari erga vilia & minima. Sūt q̄ maximā habēt sollicitudinē: & nocte tota iacent vt purat in psilq̄s: instar Impatoris tū lingenſis facti (de quo infra) xvi. lra. S. miraq; ponunt & sollicitudinē gerunt de mltis & se fatigāt vllib;. Et tandē cū inquirūt qd solliciti fuerint: est qz anseres nudi pedes incedunt. Similes sunt eis qui minima dom^o sue maxima sollicitudine disquirūt: & prob pudor etiā plati & epi (si serō Bernardo ad Eugentiū credūt) hac stulticia tenent: qui de nūero panū cū suis economis rationē faciunt. Ceterū de numero giarū nemo mentionē facit. Et quidē sic est vt p̄dixi: qz de animab; nulla cura p̄pter se si quando de eis fit mentio hoc est p̄: p̄pter cōneram bursam.

¶ Sexta nola ē: sollicitari de alienis & ipertinentib; ad se. De illis loqz q̄ sua negligūt & cū alioꝝ negotijs se occupant. Nō em̄ loquor q̄s charitas vrget ad fraternū p̄fectū & subsidiū in tribulationib; de quib; prius dictū est: sed quos potius curiositas trahat: & in cōsideratio suoz defecruū. Vel si zelus eos vrget: nō est tñ fm̄ scientiā: qui volūt oia planare & oēs vicos expurgare. Supra vires tuas est frangere freno hic zelus: & dinauit in me charitatē: ait Lanticoꝝ sponsa. Ordinariſſime vrget charitas: q̄ tantū se introrūtit de alioꝝ negotijs quantū expedit & exigit dicamē recte rationis. Rūdet aliq̄n: qd ad me de bis q̄ foris sūt: Et illud Terentiā Senis: aliena cur curas: que ad te nihil attinent.

¶ Septima nola est: sollicitari de futuris ex diffidentia. Sūt q̄ timorē habēt inordinatū: putantes qz si facerēt illa que p̄cepit eis de^o: & faciēdo qd in se est: nō omittēdo curā salutis aīe sue: de^o eis nō puideret. Plane farui magni. Dic qd hoc est: de^o tibi maiora p̄stitit aiām & cor^ous sine tua sollicitudine: & heſitas qz minora p̄stabit: si feceris suā yonēatē p̄stabit in quā amictū & victū: tñ quantū iudicabit tibi expedire: sicut nō quantū stulte appetis. Inquis: sed eas ibi quousq; ossa colūna inuolent ori tuo. Nō dico de columba: sed de pane quotidiano tibi necessario. Neq; dico tibi: sed eas ibi: s; nō habeas sup̄ suā sollicitudinē te necessarijs ad salutē impediētē laborē exerce: vitato sollicitudinē talē. Audi amplius: de^o minoꝝ ibi re puideret sine eoz sollicitudine quibus ceſſis a gri: vestit ea & pascit: & times tu q̄ pluris es illis qz te nō pascet & eliet: si humana vtaris sollicitudine & feceris p̄cepta sua: Tuem heſitārarat: & filiū negligit. Nō est hec opinio filiū de patre & Christiani hoīs & christo: animus est hic gentilis nō credētis puſſionē dei: ideo ipsemet bi mitiſa cere puſſionē. Excutē hanc stulticiā: abſce hanc gentile diffidentia: & cōfide patri ad quē iugiter & quotidie clamas: Pater noster q̄s in celis. Nō importa est: nō durus est: nō ignorās eli: nouit necessitatē nostrā: amat nos: vult succurrere: omnipotēs est: pōt subuenire. Cur ergo heſitas? Plane nō alia causa: quia parua fides in te est sup̄ el^o vel potētia vel bonitate vel sapientia. si em̄ horū in te esset viuax fides: minime timeres. Adauge nobis dñe fidem: sic clama. Rogemus.

Mutuantium

Feria tertia post *Letare*. xxvij. Martij.
Stulzorū infinitus est numerus. *Ecc̄s. i. Euangeliū.*

Uicesimaquarta turma stulzorū Mutuantium (Borz narren)
Apte sequit̄ bec turba p̄cedentē: Illi nimiam curam: hi nullā
habent. Dinoscuntur autē stulti hi duabus noliis: scdm̄ quod
duo sunt genera debitorū: scilicet pecunialū z peccaminialium.

¶ Prima igit̄ nola est debita pecunialia contrahere (Belt o der ander
zeylich quor̄ vff borz yffincmen) Sūt q̄ debita multa cōtrahere nō cur

rant p̄ mutua: dummodo ad soluendū cito non cogantur: cōiuuantur:
 iuriant (prassen: fullen) superbiunt: ⁊ inter cōiuuandū cantant (Lof
 vō glin forgeu) ⁊ (Er bindt die schuoch mir basten der die zech bezalen
 sicq; cū bonis aliōz superbiūt ⁊ luxuriant. Noti sūt hoz mores
 nec opus est diffusius eos describere. Matorē inquit sollicitudinem
 habebit creditor quē admodū soluat: q̄ ego quō solua. Et tñ sine solici-
 tudine nō tunc ⁊ miseria: vt puto: nisi sint ois honestatis expertes. Ali-
 qñ sup hoc angit̄ cor ei⁹ q̄ hñoi cogitat obligationē. Molestissima est
 cogitatio creditorū postulantū: vt Boetii⁹ in de disciplina scoliarum dicit. **B**
 Cogit eos aut impellit voluptas quā querūt: vt multa murumē: q̄ tñ se
 aut nunq; soluit: quatinus delicias habere possint: sed cōtrariū cre-
 ditoro accidit. Quippe q̄ semp cogunt deteriora recipere sup credētia talī
 s̄ si p̄opta emerēt pecunia. quicqd̄ acidū: mucidū: pendulū: rancidum
 aut aliō infectū saporē: ideo eis cedit. Equū recipit (vnd̄ überficht gall
 vnd̄ überbein) dū ad credētia sibi dat: ⁊ p̄ duplici pecunia recipit: cogit
 Sed esto bec nō curent: timor tñ ⁊ erubescētia ipsos frequētius p̄mit-
 tūt q̄ in publicū eū p̄dire cōtingerit: timet sibi obuū futurū creditorē. q̄
 factū fuerit: aut declinabit viam: aut rubore suffundit̄ facies: ⁊ in quē
 angulū debeat respicere ignorat. Nō deerūt tūc multa pctā in q̄ cadet
 mendacia ingemnat: spondēs se daturū: ⁊ quē admodū ille pecunīa sibi
 allaturus de qua solutionē faciet. Quid multa: mendaciū mēdario
 dicit: ⁊ instar fornicū vnū sup alterū cōcamerādo extruit: multasq; in
 creditoris fraudē excogitat: cū tñ obliget cito soluere: etiā vsq; ad cessio-
 nē bonoz: nisi cū cōsensu creditoris differat. De furtis: ludis ⁊ ceteris
 iuris rāco: quib; nitiū acquirere vnde soluat: p̄ ludos ⁊ crapulas in de-
 bita trudit: ⁊ p̄ ludos se eripere nitiū. hui⁹ rei causa sunt: cōpūta illa q̄
 iudana stubaz: oim̄ maloz vtiq; sentine. Et peiora hoz p̄deunt: q̄ lex
 meminit. ff. ad senatus cōsultū Macedonianū. l. i. vbi vsurario q̄ appel-
 lat̄ Macedo p̄hibet̄ dari actio ⁊ petitio cōtra filiū familias: cui es mu-
 tuauit soluendū post mortē patris. Recre quidē. ne det̄ p̄ hoc occasio fi-
 lio familias machinari in mortē patris. Utinā ⁊ hoc seruet̄ i politis
 cōtra eos q̄ iuuenib; pecunīa mutuant sup paterna hereditate: aut alijs
 milib; causis. Et quis mala oia enumeraret: q̄ ex his mutuis ad cre-
 ditoris emergunt: Ingratitudo cōtra eos qui mutauerunt: qui dū de
 bitū postcū efficiūt o dios̄ debitorib;. Sterilitas demq; debitorū. Sic
 nō gen̄ n̄iemer begrünen oder vff grienen ⁊ weig kōmen) q̄ dū debita
 manent. Semp sunt vno anno imature geniti: qz manitas. Quicqd̄ lu-
 rant (ist alles vorzessen brot) Nimirū te debet̄ eos ois lahoris: cū sciat
 nihil sibi euenturū: sed oia creditorib; p̄standa. si tñ tam felices sunt: vt
 alijs tradant: ⁊ nō turpiter ⁊ luxuriose absumant debitis manentib;. **B**
 Sed quid: nunquid quia differunt soluere deobligant? Nō profecto: **8**
 vbi vōzaz nullā deuorat metam: venter hora ⁊ dies: ⁊ tunc solues.
 si soluere nō habes in ere: solues in suppellectili alia. Si neq; ita: sol-

Mutuantium

ues in corpe z honore: omnibz efficietis infamis. **Q**uot dominis magni status z ambiciosi hoc modo subruuntur z subruent. **V**idemus hoc in quibusdam magni nois mercatoribz: sed z nobilibz. **E**gyptij frumenta a Joseph receperunt: z tunc eandem soluere coacti: in seruitute Pharaonis multi redacti sunt. **Q**uid facia: **H**oc quod sapiens docet Prover. vi. **S**ilii mihi si sponderis p amico tuo: defixisti apud extraneum manum tuam illaqueatus es verbis oris tui z captus propriis sermonibus. **F**ac quod dico tibi fili mi: z teipm libera: quia incidisti in manum proximi tui. **D**iscurre: festina: suscita amicum tuum: ne dederis somnum oculis tuis nec dormitit palpebre tue. **E**ruere quasi damula de manu: z quasi avis de insidijs. **H**ec consilium sapientis fideiussori. **I**tem z tu debitor efficias. **S**i factus es debitor: alicui: curato ut de obligatione p solutionem debiti absolvas: ppter causas iam supra enumeratas. **S**ed z festinater hoc facito: z elabere ut damula (als ein wysel) vel capreolus fm quosdam. **E**t tunc de prima nola.

¶ **S**ecunda nola est coacervare debita peccaminalia. i. peccata. **S**unt quod de die in diem peccat: z peccata adderet cumulatur a pueritia: inuetera: virilitate: usque in senectam z sensum abuentes bonitate z dei longanimitate. **S**ed ait: **S**unt ne peccata debita: debet ne nobis aliquis ea: aut ea nos alijs debemus: vel debet ne nobis inesse? **R**pondeo quod ppter nullam illorum dicuntur debita: sed quia nos efficiunt debitores penarum. **Q**uia quod enim peccat contra deum reus efficitur pene infernalis: quam obligat soluere nisi a peccato absoluat. **S**unt igitur peccata non formaliter: sed hoc modo effectiue debita. **I**lla inquam multi accumulatur supra se: quia deus illorum solutionem postulare differt. **¶** **D**icitur deus bonus est: nihil postulat. **¶** **S**aturne: quoties insuloratur tibi in aure: **R**edde quod debes. **T**u autem respondeas: aut nihil vel ad maximum crasagam penitentiam: habe patientiam: z oia reddam tibi. **E**t ecce patientiam habet tecum: z habuit iam multis annis: z adhuc et solutionem p penitentiam non facis debitor. **S**ed diuitias bonitatis eius z patientie contemnis. **I**gnoras quam benignitas dei ad penitentiam te adducat: fm aut duritia tua et impententis cor thesaurizas tibi iram in die ire z reuelationis iusti iudicij: ad Ro. ij. **V**ere iusti iudicij: sed severissimi. **P**utane quod differt punire ideo non punire: **F**alleris: imo quod differt severissime punire: instar diu z longe trahetis arcum: qui quanto serius telum emittit tractu remorat: tunc profundius telum insigit z fortius percutit. **L**ento quod gradu (ait Elertus) ad vindictam diuinam pcedit: tarditateque supplicij gravitate compensat. **N**oli ergo o frater: dum ad aurem postulat a te dominus: ut solvas debita. **N**olam aurem auertere: noli iterum dominum repellere dicere: **E**xpecta respecta: manda remanda. **S**ed mor incipias debita soluere: noli differre in senectam et senium: ut stultus fias stulto illi de quo p similitudinem dicitur: quod quatuor habuit equos (grömelin) quorum unus fuit debilis: totaque sarcinas habuit cui libet apras ipse aurem oes quatuor sarcinas debitori (de grömelin) imposuit: alios fortiores dimittens liberos z exoneratos griffellum antecedere: sequentem autem stimulis acriter urgebat. **N**imirum respicit hec similitudo z parabola

eos q̄ cumulāt peccāta z penitentiā p̄ eis agere nitunt̄ in senecta. Ecce tu fa-
 tuus es ille. Equi quatuor sunt quatuor etates: primus equus est pueritia
 a decimo vsq; ad vicesimū annū: secundus iuuet̄ a tricesimo vsq; ad q̄-
 dragessimū: tertius virilitas vsq; ad seragesimū annū: quartus senecta.
 Habet quilibet equus sua onera penitētie portanda p̄ peccis q̄ committit
 sed nullus suffert z ad senectā referuat (Das gr̄ melin sols als tragen)
 Parcis tibi in pueritia: onus penitētie tibi debitū nō portas: nihil vis
 ieiunare zc. neq; mater sinit hoc fieri. **O** (in q̄) puer est: expecta q̄usq;
 p̄fecte creuerit. Itaq; excutit brunellus (brunlin) onus a se. Secundus
 equus iuuet̄: z neq; hic penitētie onus vult portare. **Tertius** virilitas
 (der seibmel) z hic renuit. **O** (in q̄) vbi senuero penitentiā agā. Sicq;
 oia referuant vt debilitati equo (dem gr̄ melin) imponant. Quanta hec
 stulticia q̄so: Sed qd̄ erit? Loco vigiliā z ieiunior̄ dormitabit z dor-
 mic: orationes nulle: sed gemitus z suspiria: z nihil erit: sicq; nemo erit
 q̄ onus penitētie portare velit. Noli q̄ frater p̄crastinare p̄ter dei benē-
 gnitatē differre solutionē debitor̄: peccāta dimittere: sed mor excutias te.
Quarta infania est (ne dixerim stulticia) in luto iacere: z inde volūtate
 nolle exire mori: sed differre peccatū oī imūditia inuis est. Unica em̄
 m. scula peccati adeo deturpauit Luciferū: q̄ pulcherrimus erat angelus:
 vt absq; horrore cōspici nō possit ab hoīe. Quarta q̄ fatuitas: q̄ homo
 a peccō differt exire: Infania quarta: cadit asinus tuus in lutū: z vis cum
 mor extrahere: tu aut̄ in ma^o si incidēris vis differre. **Cadit** asina (cla-
 mar Bernardus) z est q̄ subleuet̄: perit aia z nō est q̄ recogiter. Nōne si
 q̄s in aquā ceciderit pfundā z ad huc supenatat: sed incertū sit qñ debeat
 descendere in pfundū sicut lapis: fatuus est qui differt tali subuenire
 dū pōt. z p̄cipue ille fatuus est qui est in periculo: si petat dilationē sui
 succursus dices: Nolo adhuc tibi subueniri vsq; ad damnū. Respicit
 nostros fatuos a hec similitudo. Numrū qui in peccō mortali est: cecidit
 quasi in aquā profundā: incertus quādo ad profundū inferni descendere
 debeat. Et cū ad penitentiā monet: quasi quedā tabula ei porrigit̄. in q̄
 de naufragio euadat. Penitentiā em̄ est secūda tabula post naufragiū:
 fm̄ Hieronymū. Nōne ergo fatuus est peccator: si differt tabulā istam
 recipere: vel si nimis parūa querit: que cū naufragio liberare nō possit
 vel si postq; sup̄ eam ascēderit: illā dimittit priusq; ad securitatē portus
 puenierit. **Mira** infania est: q̄ hoīes postq; tabulā ascēderūt: iterū in
 mare volūtate insiliunt. **Succensa** est domus igne peccati: quī tibi
 bonatua naturalia iugiter consumit. z cur o fatue adhuc nō curas cum
 extinguere? **O** deus abscondi ignē in sinu meo z exusto tā latere: nuda-
 tis tā visceribz: iam sanie defluente: adhuc cōsulendū est: an excutia illū.
Quis tā fatuus vt sup̄ his consulendū diu putaret? **Respicam⁹ fr̄es:**
 z nō simus de numero horū fatuor̄ procrastinantū solutionē cor debi-
 torū: sed in tēpore oportuno incipiamus dū dies est: vt gloriā inuenia-
 mus hic in via: z alibi gloriā in patria. Ad quam perducat zc.

Optatorum

Feria quarta post Letare. xviiij. Martij.

Stultorum infinitus est numerus. Eccles. i. Euageliū

Uultissima turba est Optatorum (wünsch narren) Ipsi sunt qui optant ea que magis sunt nociua que utilia: quibus fingit fuisse Mydas rex phrygiū. Duidi. x. meta. Qui optabat ut oia que cogeret fierent aurū. q̄ facto etiā panis et uinū aurū fiebāt: sicq̄ perit. Possunt autē his fatui innumeris dinosci nolis: s̄m q̄ multa sunt q̄ stulte ab hominibus optari possunt. Que enumerant a Francisco Petrarca in suo de re me. ueriusq̄ forru. lib. i. Que omnia possunt in nolas transformari et conuari. Ego tamen solas septem producam.

¶ Prima igit nola est: optare longā vitā. Sunt multi qui longā vitā exoptant. **D** stulte nescis quid optas. Et quid opto? Seneca: quid plena miseris et eruminis. **O** ptas fieri pallidus: egrotus: deformis: rugosus: tremulus in membris: cerebro et voce: nasum stillante: effici onerosus oibus vixit: pueris: et tibipsum maxime. **O** ptas longā vitā: longā vixis miserā et penā: et quidie in nouis esse infortunij. **S** i vis nosse quid optes: dū longā vitā optas: vide Frā. Petrar. vbi sup. li. i. ca. i. Et singulariter illo notabili cōspēdio siue catalogo miseriae huius vite: vbi ait: est area laboris

¶ Secūda nola: optare pulchritudinē et corporis formā extimā. Sūt qui exoptant se formosū et pulchri. **D** fatue: et tu nescis quid optes. Et quid est: nōne dicitur p̄ciosas et vile: audi. **O** ptas velū oculis: laqueū pedibus: alis visū. **H**aud facile seu vera discernere: seu virtutē: sequi poteris: seu i altū euolare aio. multos enim ad honesta p̄gētes forma derinuit: detorsitque in p̄rariā partē. **O** ptas grāde scandalū et peccādū occasionē. **Q**uid quō fecit a paride rapi Helenā: quid stuprari Lucretiā: plane formositas egregia. **S** vti nra loq̄mur: **D** ina fuit a sicbē rapta: vixit quod nō gippū habuit nec strumā. **H**is adhuc audire quid optes. **O** ptas stulosculū cito marcescentē: ecce breuissimū t̄ps̄ erit: quā oris habitus hic colorque mirabit. **L** adit statua cesariēs: relique albescēt: teneras genas et serenā frontē squalētes arabitur rugelētas oculosque faces et lucida sidera mesta teget nubes: leue dentitū ebur ac candidū scaber situs obducat atque atteret: vt nō colorque t̄m̄ sed tenore alio sint: recta ceruix atque agiles humeri curuescēt: guttur leue crispabit: aridas manus et recuruos pedes suspiceris tuos nō fuisse. **Q**uid multa: veniet dies que te i speculo nō agnoscas: et hec oīa que abesse multū extimas. ne quid inprovisis mōstris artonit? nō p̄dictū dicas: bincia tibi si viuis dicto citius euentura denuncio: qui si mihi non credis: tunc te partius miraberis transformatum.

¶ Tercia nola: optare edes magnificas: latas et p̄prias. **D** si ego habere magnificas et honorabiles edes: esset mihi honor. **E**rras frater: nō tibi sed opifici gloriā pariūt edes artificiose extruere: architecti laus est nō tua: nō domo dñis: sed dño domus honestanda. **E**uge quantā honestatē attulit tui gurio suo beatus Antonius: et eremita Paulus: et **L** huius p̄sepio. quippe dū christi p̄sepe querit magni trāstro supbi Herodis lectulo. **D** vtinā latas habere edes. **S** i latas haberes: vna est vobis domo: lex: nō statim melius habitat quā latius. neque enim quā late habitas: sed quā late requiris ad beatā vitā. **S** epe vel i palatijs regū labor dolorque habitat: vel in tugurijs inopū quos et gauditū. quod si amplitudo domus aut forma p̄staret: nobilissima artium esset architectura. **D** wie eng ist manche in ampla domo. **D** deus si tū habere p̄prias et p̄petuā habitationē. **E**t vt quā ita o frater: **P**utane tibi hāc cōtingere posse hic. **N**ō vixit: imo vero parul t̄ps̄ incolat: instar dies cōtingendi: cuius singis aduena es cōductoque habitas: veniet qui te nudū laribus his exturberet.

¶ Quarta nola est: optare suppellectilē p̄ciosam. **E**t sunt neque bi stultici.

Optatiuorum

1 Sultu veiq;. Vis scire qd optes: Optas iuge bellum nō cū furtibus modo: sed cū muribus tineisq; 2 aranee r rubigo: fumusq; 2 puluis et imber in vos dmicat. **O** diuices delicati qbus armis hos hostes arce

2 bitis: **O** labore multiplici: nunq; deerit qd reuias: qd numeres: qd cōplicis qd excutias qd abstergas: qd oculos siml 2 mulceat 2 offendat

3 **Q**uid mlra: si optas magnā suppellectilē: optas magnū impedimentū.

4 **Q**uinta nola: optare ozū filioz: **O** si pueros haberē. vtinā mihi ori

1 renē filij. **Q**uid optas (**E**in sozgbrunne: ein surbrunnē) **O**pras in do

2 mo tua: tibi emanat fons grauiū curarū: nunq; sine metu atq; angoribz

3 serere arborē in exhausto percolendam studio: q te dū viuas exerceat: cu

4 tus nullos forsitan aut feros: 2 fortasse post obitū fructus legas: qd op

5 ras o fatue. **O**pras mā gistrū tibi nasci: q te doceat qd nunq; nouisti: 2

6 qd hoc est: audi. **N**ectimere nec sperare nec vota facere noueras. **E**n

7 discēs tuo periclo. **D**iscēs 2 parētes oibos miserari. **D**iscēs 2 in bre

2 ui vitā lōgas curas terere req; lōgiora negotia ordiri. **D**iscēs his q ni

3 hil ad te ptincant torqueri que visurus nunq; sis dispoñere. **A**d postre

4 mū discēs amare plus alium q te. **D**iscēs ardentissime diligere: repti

5 diffime diligi. **D**uras plane artes: ecce docebit te hic quē optasti mā

6 gistrum. **H**abes quid optas dum filios optas.

1 **S**exta nola optare auaritia: auces loquaces 2 canoras. **V**ellem ha

2 bere auaritia et varias aues in eis includere. **A**d qd quefo: vt manducē

3 iam piscium minus mirer ergastula. **S**ūt 2 volucrū quibz latior 2 libe

4 rior patria celū erat. **I**nuenit gula venationē: inuenit piscationē: inue

5 nit aucupii: nec cepisse satis est: q̄s liberas natura creauerat: nisi etiam

6 afferuent. **A**t quāto erat honestius gulā cogere parabilibz atq; facilibz

7 cōrentari: 2 siluas feris: maria piscibz: aeremq; volucrūz lingue: q̄ in

8 his em studij ponere: quantū si captādis in virtutibz poneret: illas pti

9 dem (nā minie sunt fugaces) optimo studio quesitas: intra animi habi

10 tū clausissetis: vnde nec effugere possent nec auferri. **V**ellem habere lo

11 quaces cōiuos: picas 2 psitacos. **D**ecoris mirabilia: dic ex eodē li. l. de Reme. veri

12 usq; for. dia. lictij. 2 item de psitacis. **S**ed qd hec oia o frater: **A**dde si

13 placet 2 aues canoras: scio em qz et has hñe optas lucinias sez. **Q**uid

14 inquis hec oia optas: **L**ubet ad te exclamare qd sapiens. **U**sq; q paruull

15 diligitis infantia: **S**inite o ceci aues in siluis agere: nidificare 2 pasci:

16 et cāñere 2 errare: vos inertis plumas animi ad celum pandite atq; bu

17 mo vos atcollite: em: imini nō volucres captare: sed volucres fieri.

18 **S**eptima nola: optare diuitias 2 potentiam. **L**ongū esset enarrare

19 hoz pericla 2 infaustissimos fines: miscrias 2 infamias: quas q nosce:

20 re voluerit interroget **Frāc.** **P**etrar. q hec luculentissime describit. **S**iq

21 dem 2 hora transijt 2 euāgelij 2 polixū fuit. possent ex **Franc.** innumere

22 nōle adduci sicut 2 sup de pspera forz. **N**ostrū erit nō talia aut eis. **S**ilia

optare. Sed hec q̄ recitat Iuue. videlicet. Optandū est vt sit mēs sana
 in corpe sano. Et bona fama: fides: ⁊ mox vita bonoz. Et sedeat virt⁹
 in casto pectore fulgens. Sed quid gentiles p̄duco? Veniat sapientia
 eterna Christus Iesus: ⁊ doceat stultos illos quid optare debeant. Et
 quid hoc est? Illud quod petere iussit: siquidē qd̄ licet petere licet: ⁊ opta
 re. Ipsa sunt septē numero q̄ optare licet: vt Sanctificet nomē suū: ad
 ueniat regnū suū: fiat voluntas sua: vt detur nobis panis quōtidian⁹: di
 mittant peccata nostra: nō inducamur in tentationē: ⁊ liberemur a ma
 lo. Hec sunt q̄ optare debem⁹ ⁊ orare. Qui cōqd̄ p̄ter hec desiderat: opta
 tur aut peti stultū est. q: nō fm̄ summā sapiētiā. Simus q̄ in bona pa
 ce: ⁊ relinquam⁹ oia diuine voluntati: q̄ sit benedicta in eternū. Amen.

Studentiū inutiliter

Feria quinta post Petare. xviij. Martij.

Stultoz infinitus est nūerus. Eccs. i. Loco euāgely dicit reliquias besterni sermonis: scz sexta z septimā nolas.

Utesima sexta turma est inutiliter studentū vel docentū (Stu diernarrē) Dico notāter inutiliter studentū: qz qz uiliter studet: Nihil hīs prudētius. Dinoscunt autē nolts qz elici poterūt ex Hu go. de scō Elic. in. iij. li. didascalō. z Policratico Joā. li. vij. z Berbe pra curiositate studentū: z Bernardo sup cārica sermo. xixvi. z Decreto. xxxvij. dist. vbi Hieronymus allegat z Holko lectione. lxxi. B.

Prima nola est: inutilē grāmaticā discere aut docere in donato ca sualla z tpalla. In prima parte de subiecto attributiōis: z de habitibz intellectualibz: qd scire est iā magistrōz puectorz: z peinet ad. vi. erbico. Et in parte. ij. de qnqz figuris: regimine gra: z impedimētis. qz ali que sunt potius elegantie qz incongruitates: quē admodū in elegantijs Ja cobi Scleraten: uideri poterit: qui z grāmaticas pueris viles recen ser: z quid ignominie pariat eius ignorantia docet.

Scōda nola: in dialectica diuiri⁹ torqri. Bona est logica: uilis z ne cessaria in oī sciētia: dūmodo tpe suo dinoscit. Nā z de Aueroi dicit (ve credo) Auicēna: qz eni errare fecerūt ignorātia logice: in experitētia z cōsi dētia pūij ingenij. N. si nimis discit aut docet nocumēto erit: testis est Hiero. xxxvij. dist. Nōne vob uidefi vanitate sensus z obscuritate emētis igredi illū q diebz ac noctibz i dialectica arte torqit: sp acutū nūqz scāt.

Tertia nola: rhetorica negligere z poetica cōtamīnari. Est nobilitas ars oratoria: p quā c nob suadēdi z dissuadēdi facultas oportūnissima pūcatorū. Ad quā deseruit z poetica: sed multi nō ea vtunt moderatē: qz i. scātiant z pgraminant ea: qz lasciuiores legūt: Quidū de arte amādi z d amote: Propriū z Tibullū turpissimū zodomitā. Plane hos nemo ruitus legerit: z stulti cū eos dedecar: de qbz idē Hiero. vbi sup. Sacer dotes dei omīssis euāgelys z pbetis vidim⁹ comedias legere: amato ria bucolicoz versuū yda cātare: tenere Virgiliū: z id qd ē i pueris cau sa necessitat: crimē i se facere voluptat. Jgēmodeste z suo tpe licitū ē.

Quarta nola est quadruuio seduci: geometria: arithmetica: musica astronomia vel astrologia. Si qd grāmaticā artē (ait b. Hiero. vbi su pra) nouerit vel dialecticā: vt recte loqndi rationē habeat: vt inter vera z falsa dijudicet: nō improbamus. Geometria autē z arithmetica habēt in sua sciētia ueritatē: sed illa sciētia nō est sciētia pietatis. Sciētia autē pietatis cōnosse legere scripturas z intelligere pbetas: euāgelys crede re: apostolos non ignorare zc. Hec Hiero. Sed quare de Astronomia nō facit mentionē: Rūdet glo. qz hec abijit in dissuetudinē: vt. xxvi. q. ij. J. Ita. Adde hīs tū qd Joānes ille magnus Sals berien. in suo po licratico de nugis curialū lib. vij. ca. ix. asserit. Poetas: historicos: ora tores: mathematicos: pbabiles mathematicos qd ambigit esse legēdos:

maxime cū sine his viri esse nequeant vel nō soleant literari: cū tñ quasi in ius suū vendicant animū. & si polliceantur notitiā rerū: virtutis tñ docent & submouent cultū. Hec ille. Sunt ergo in foribus salutande.

¶ Quinta nola est: doctrinas cōfundere. Sūt quidā qui licet ex his q̄ legenda sunt nibi p̄mittāt: nulli tñ arti qd̄ suū est tribuere nouerunt: sed in singulis legūt oēs. In gramatica de syllogismoq; ratiōe disputat in dialectica inflectiones casuales inquirūt: & qd̄ magis irrisione dignū est in titulo totū pene legunt librū: & inceptū tertia vix lectione expediūt. Nō alios docēt h̄mōi: sed suā ostentant scientiā. Sed vitinā quales mihi tales omnibus apparent. Hec Hugo vbi supra.

¶ Sexta nola est: modū in discendo nō tenere. Qui se (inq̄ Paulus) putat aliqd̄ scire: nondū scit quō oporteat cū scire. Et quis est modus sciēdi. Ut scias quo ordine: q̄ studio: quo sine quēq; nosse oporteat: vt ait b. Bern. sup. cantl. ser. xxxvi. Quo ordine: vt id prius qd̄ maturius ad salutē. Quo studio: vt id ardentius qd̄ vebemētius ad amorē. Quo fine: vt nō in anē gloriā aut curiositatē aut aliqd̄ sile: sed tñ ad edificari onē tuā vel p̄tini. Sūt nāq; qui scire volūt vt sciāt: alij vt sciānt: alij vt vendant: quartū vt edificēt: quintū vt edificent. Pauci tūcō hūc seruāt finē: studiū & ordinē. Parū curat a q̄busdā iuristis de titulis: de sūma trinitate & fide catholica: de obseruatione ieiuniorū: de vita & honestate clericorū: de cele. missaz: de pe. & re. q̄ respiciūt aiē salutē. s; multū & for. cōpe. & de appel. Sic & theologi paz de morib; de speculatione multū.

¶ Septima nola ē: in sciētia & morib; nō p̄ficere. Redcūt miseri iuue- P
nes indocti & viciosi: vtiq; aliqñ negligētia suoz p̄ceptorū: aliqñ sua pro-
pria malitia. Quippe dū opera literis dare deberēt: student luxurij &
alijs vanitatib; ludis: spaciamentis: crapulis: arti gladiatorie: saltatio-
nib; exercitijs virtū. Inde dāna nō modica parentib; quoz substantiā
vane & luxuriose cōsumpserūt: sed & sibijpsis maiorā. Redcuntes em̄ in-
docti efficiunt imp̄sores: parasiti: mimi: hēselini: seruitores balneaz:
si tñ nō peiora sequant. Docet Senec. epla. xi. q̄ causa q̄re scolastici nō
sunt morigerati partim est ex parte doctoris: partim ex p̄re discipuloz.
Aliqd̄ (inq̄) p̄cipiētū vitio peccat: q̄ vos docēt subtiliter disputare: nō
vnuere. Aliquid discentiū: qui propositū ad p̄ceptoz cōasserūt nō ani-
mi excolēdi: s; ingentiū. Vult dicere: q̄ hec sola ē intētio scolasticoz cōiē
ingentiū colere p̄ sciētiā: nō aut aim p̄ p̄ures. sed talē aim nō tenuit ps.
q̄ dic. Bonitatē & disciplinā & sciētiā doce me: vt ait Holkorle. lxxii. B

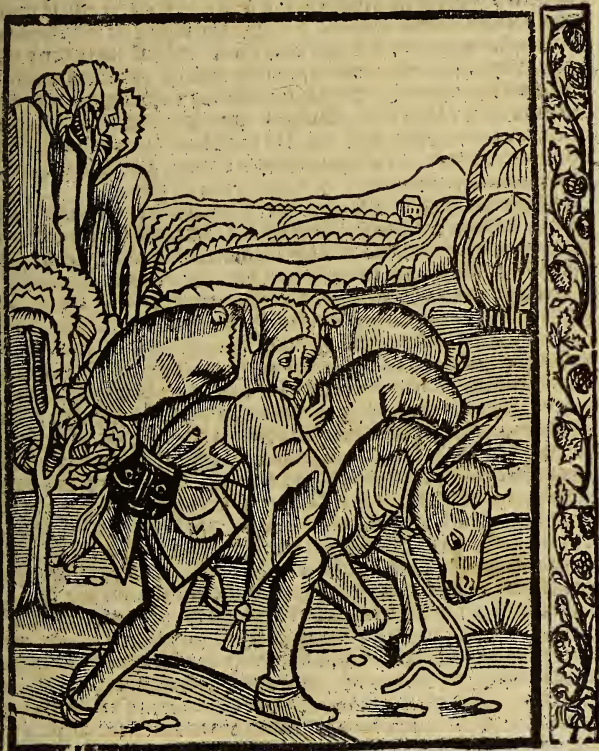
¶ Octaua nola est: ad titulos dignitatis magistralis p̄operare. Nō
cōpurant quantū didicerint: sed q̄dū in vniuersitate steterint: & vt eoz
verbis vtar) quādo cōpleuerint libros. videlicet ad magistratū vel do-
ctoratū requisitos audierint: nō an intellexerint. Tunc em̄ mor aduo-
ant ad titulos magistrales: inde exultant. O fatue quid gloriaris de
titulo magistrali sine sciētia? O caupo quid gloriaris de frondibus
vernīs ante tabernaculū: vbi pendulū & acidum vinum venditura rec-

Deum reprehendentium

miscēdā suā expectavit nos. vt nostri miseretur. Deo gratias. **Q**d ergo tibi factū est gaudē: vt et alijs itidē fiat exopta. Porro q̄ prospere malis in pctō perseverātibus deus tribuit: noli emulari: plane ad eorū bonū hoc nō est sed grauissimā dñationē. Siquidē hoc agit dñs ad terribiendū eis mercedem de illo modico bono q̄ faciunt ibi: ne sit re remuneratum. Quā rationem assignat **L**ibrosostomus de pe. distin. iij. Quid ergo turbamur in fratre.

- T**ercia nola est: Arguere deū de temporis inaequalitate. Sūt stultī murmurādo cōtra deū de aeris intēperie: vt cū est multa siccitas: vel cū est nimia inundantia aq̄: vel cū est intensus calor: vel frigus perdurās et hmoi. quasi deus nō bene disponat ista. Quāra queso hec stultitia: quasi sapientia dei nō disponat oia suauiter: et sapientiores simus deo. et cū velimus instruere quādamodū mundū regere debeat et gubernare
- I**gnoras tu quia vermiculus es: et dñm regē celij sapientiam summā: o stulte arguere sup insipienti regimie niteris et inculpāre. **A**braam ait dño. Loquar ad dñm cū sim cinis et pulvis. Nunqd tu maior es patre nostro **A**braam: **V**is ne tu o ignicule solem adituare facibus: vi. q. i. si omnia. Quasi egeat tuo lumine lumen diuine sapientie: et non videat quid iustum: et bonū: cū ipse sit primū iustum: immo iustitia a qua omne q̄ iustum est: est iustum prima regula. Quid frustra niteris et fatigaris de tempestate aure disputans: cū p̄ter tuum opinari regere aut optare prolixus nihil mutetur in rebo: nunquid ad verba tua pluuere cessat aut incipit in nubibus tonare aut sic silentium? **L**ur nō quiescis: et agis que tūc sunt operes? **V**eniat tibi rogo in mentē pater ille heremita: q̄ vt legitur in **E**lira patrū: nunq̄ in orto poterat habere herbas vel fructus bonos: quia sepe murmurabat de aeris intēperie. **A**ccedens autē ad quendam aliū heremita: inuenit eū pulchrū ortum habere et oleibz et fructibz repletū. **I**nterrogabat quōs hec ei acciderit: et quid faceret. **R**espōdit q̄ colebat et serebat et residuum deo cōmītebat: non postulans pluuiam vel serenū sed deo cōmittens totū. **E**x quo exemplo cōpunctus sic et ipse fecit et postea bonū ortū habuit. **S**ic sic fac et viues. **M**erito qz seruus es nō licet te ad altiora dñi tui tendere: neqz ad alia nisi ad ea q̄ spectant ad officium tuū respicere: et talia posteaqz cognoueris diligenter erigui. **I**ta te facere iubet sapiens. **E**cclēstici. iij. **E**a q̄ precepit tibi deus semp cogita: et in pluribz operibz eius ne fueris curiosus.
- N**isi vnqz curiosus esse volueris et scrutari q̄ dei sunt: nō sine tuo graui dāno hōderit: quippe q̄ qui scrutator est maicstatis opprimet a gloria. **B**estia que montē rectigerit lapidatur. **M**ons hic deus est: sua cōsilia: suūqz sapientissimū regimen. **R**etrahe pedē ne tibi cōtingat qd ceruus qui curiosus diligēs hominē intueri ab eo sagitta percūtur qd ceruus homo tibi curioso deus. **Q**ui aliena sibi nō congrua vel nō cōmensurata attemptat officia facere: si inde damniū qd simeus carperarij vices supplere volens passus fuit experietur: nulle patietur. **S**i qui

dem lignū sinder volens: fissura se claudente captus mansit. Noli ergo que mysteria sunt dei et sui officij presumere. Doceat te sapientissimus ille apłs: qui stans ad dei maiestatem nihil in ea scrutari temere presumptus sed stupens exclamauit: *O altitudo diuinitat sapiencie et sciencie dei: q̄ in cōprehensibilia sunt opa eius et inuestigabiles rē. Sciebat q̄ hoc est illud mare magnū: p̄fundū: in quo natat ouis: submergitur elephas.* Noli ergo te p̄fundo cōmittere: sed fide et admiratione signataro. *Humiliate sub potenti manu dei: et seruire nitere et placere: et ventē miseratio nes eius sup te: dū alias tua curiositate perires.* Rogemus dñm.

Pluraliū in beneficijs

Sabbato post Letare. xxxi. Martij.
Stultozū infinitus est numerus. Eccles. i. Euāgelijū

Uicesima octava turma stultozū est: pluraliū i beneficijs (pfrund narren) Illos loquor q̄ sine rationabili causa plura tenēt. Quia autē sint cause ipsi viderint qui talibus onerati sunt. Possunt autem dinosci septem nolis.

¶ Prima nola est: se onerare cū vno bñficio curato: peius si cū duobus curis: aut vno simplici alio curato. Biserit brūs L. bo. ij. q̄. qz qui cūq; p se petit beneficiū curatum: eo ipso q̄ petit z se offert efficit indignus: ppter presumptionē. Vide in. ij. q̄. Berfon in fine de directione cordis. **X** mitior est: z verba bñi L. bo. mod. i. f. c. Utinā intelligeret q̄ se cure antimaz ingerūt: attenderent qz potius onus q̄ beneficiū assumūt gra uissimū: faciunt subditoz se duces cultozes z placatores dei. Utinā in fin. nomen sic z laus eoz. Videant quid sponderint: ne supra virtutē fecerint: cōtra illud Eccl. viij. Nō spondeas supra virtutē. Animā in susceptione prime ecclie impignorasti: z adhuc altā suscipis eccliam: et tñ altā animā nō habes quā in pignus pro ea ponas.

¶ Secūda nola est: vicarios ponere (Statthalter: verweser) Qualis hec q̄to stulticia z ridiculū: matrimonij cōtrahere: se ponēdi vicariū: **2** vxoz habebis: z alius dormiet cū ea. maledictio est. Deut. ij. Si vicariū ponere sufficit: eadē ratio laicus vnus imo etiā mulier possit habere decē bñficia ecclesiastica: possit em̄ ponere vicarios. Sed quero de vicario illo quē substituere niteris qualis sit: an sit minus bonus vel eque bonus vel melior. **¶** Si min⁹ bonus: tūc naturalis ratio dicit qz nō est recipiendus p eo. operarius em̄ in vineā alicui⁹ cōducus nō potest vicariū minus bonū ponere. Sed est inq̄s eque bonus vel etiā melior: si ita est: que er go causa est qz tu duo tenes beneficia: ille vero nullum.

¶ Tercia nola est: plura simplicita bñficia tenere. Hoc vroz neqz licet: nec expedit: neqz decet. Nō licet in curia principis secularis nullā haberi vñū equū dūtaxat licet auenā querere p duob; aut trib; equis. **¶** Et quōd liceret in curia dei. i. ecclesia querere prebēdas tres pro vno equo. **¶** Nō expedit: quia aliquā licitū esset alicui viro honesto z discreto habere plura beneficia: tamē qz amatores tēporaliū accepiūt inde exemplū cupiditatis z auaritię: nō expedit. Est tandē indecens: aliquid em̄ de cēnsa esset in aliqua psona qd. tñ indecens est in alia: p̄cipue vero in vris literatis qui debet spiritaliter esse oculus ecclie: indecens est terrenitas z macula cupiditatis z auaritię. Utinā attenderent deconfirmatores illius pluralitatis beneficioz: z cognoscerēt quē admodū multi p ea de fraudant. Defraudant primo deū honore z seruitio: deberet em̄ habere duplex seruitiū de duobus beneficijs: z nō habet nisi vnicū. Secundo corpus ecclie debilitat membri vnus ablatione: sicut corpus vnus hominis debile est ex defectu pedū. Tertio defraudat aliquē paup̄erē

clericū: qui deberet alterū illoꝝ beneficiōꝝ habere. Quarto vicariū: cū vicarius habeat laboꝝ et iste mercedē. Quinto subditos: a quibus me sit carnalia: cū eis non seminat spiritualia.

¶ Quarta nola est: nobilitatē: peritiā aut tēporaliū administratiōē p̄tendere. Sunt qui pluralitatē beneficiōꝝ sibi nō putant illicitā: qz videlicet sunt nobiles aut doctores: aut apri ad tēporaliū administratiōē. Sed sciantur inprimis doctores et nobiles: qz nō intuitu eazꝝ p̄sonaz sed cōmunis boni ecclesie facilius cū eis dispensat. Dicit em̄ Panoz. qz nulla dispensatio fit: nisi habeat respectū ad bonū publicū et ex ratio nabili causa. Nā dispensatio que fit propter prerogatiuā p̄sone fit propter bonū publicū. Nam plus prodest ecclesie bonus et literatus qz de cem illiterati ministri. Et quandoqz nobilis et potens plus ad defensio nē ecclesie et iuriū eius proficere potest qz plures ignobiles et plebei. Habitelem vide dif. xv. quarti. Iterū audiāt nobiles: si filij dei sunt et ecclesie dei viles: nō volentes excedere mensurā nobilitatis sue: forsitan iustum est ut de beneficiis ecclesiasticis p̄ ceteris accipiant: si fieri potest absqz iactura animaz. Sed si filij diaboli sunt: qua ratione de bonis dñi accipiant? Nunquid dñs debet nobilitatē filioꝝ diaboli honorare? Similiter si inutilis sunt ecclesie dei: vel nociui suo prauo exemplo: nō videt iustū qz p̄ ceteris cōmodū habeant ab ecclesia: ex quo ecclesia cōmodū nō habet ex eis. Dicit Lombardus: qz ipse nolit habere accipitrē qui capiat alaūdā et comedat gallinā. Similiter dñs nō vult habere in ecclesia sua qui multū consentit ei: et nihil ei proficit. Legant p̄terea. c. v. nera. de preben. qd̄ intuitu huius Argentinē. ecclesie emanauit. Porro in eos qui credunt se posse habere multa beneficia: quia sapientes vlt potentes sunt quoad seculū: dicimus qz auaritia et cupiditas docet eos in hac parte. In dolosa em̄ statera cupiditatis sibi nihil ponderant spiritualia: sed sōla tēporalia. Unde Bernardus loquens de auaris prelati. Primi dispensatores rerum: qui de maximis minimā et de minimis maximam curam gerunt.

¶ Quinta nola est: de rerum ecclesiasticaz bona expensione cōsiderare. Sunt qui credūt qz bene possint talia habere: qz bene expendunt. Sed plane hoc non sufficit medico: qz bene ea que sibi ab infirmo dant expendar: et nullā de eius infirmitate curam gerat. Sed et non sufficit a duotato bene expendere solarū: et se nō intromittere de causa. Nec stipendiario sufficit stipendia sua bene expendere: et de guerra se non intromittere. Sic clerico habenti beneficia ecclesiastica nō sufficit bene ea expendere: nisi faciat officia quibus illa annera sunt.

¶ Sexta nola: doctoz opinionē et multoz cōsuetudini inniti. Scis quia lata est porta et spaciōsa via que ducit ad perditionē: et multi sunt qui intrant p̄ eam. Matth. vij. Et angusta porta et arcta via que ad vitam: et pauci intrant eam: neqz aliqua consuetudo potest eos tueri. vide Babue. dif. xv. quarti. Porro opinio doctoz solennis et ruriō: est: qz

Pluraliū in beneficijs

nō sit salus ei qui duo tenet beneficia: quoz q̄libet sufficeret sibi. Hec
decisio facta est Parisius tpe Guil. parisiē. episcopi: cui oēs exceptis
duobz consenserit. De quoz vno legimus in speculo exemplor: qui no
minabat Philiippus: z erat cancellarius parisiē. q̄ volebat mories cū
pluralitate beneficior̄ experiri: si quis saluus possit fieri: z d̄natus est
Sic z quidā alius: alias probus z honestus: qui p̄pter hoc solū damna
tus fuit. De his torias ex speculo exemplor̄. Decepit eos plane affectio
temporalium: vt ita false opinarent̄: ita opinari avaritia eis consulit. Qua
lis fuit is de quo legit: q̄ cū longo tpe affirmasset hoc esse mortale pecc̄m
dū vnicū beneficiū habebat: dato sibi secundo beneficio: asseruit q̄ licite
posset quis plura beneficia habere. Et addidit: q̄ nullus posset hoc in
3 religere nisi qui haberet ea. Exs. Lug. O he q̄ viles se reputant qui p̄
nimio desiderio lucri incedunt p̄ viam illam: quā tot boni viri asserunt
latronibus plenam: p̄cipue cū videant literatos viros qui p̄ eam ce
perunt ire ad vltimū relinquere eam: z nō audere vltra transire: resignā
nec em̄ audent mori cū multitudine talium beneficiorum.

B **¶** Septim̄ nota est: se p̄ dispensationē prelator̄ tueri. Sunt q̄ mirū
immo dū huic baculo inuicant. sed vtiq̄ arundineo. Nihil em̄ valet di
spensatio etiā pape: nisi suffuerit rationalis ratio z causa. Legit̄ in spe
culo exemplor̄ dif. v. crep̄lo. ij. q̄ cū beatissimus papa Gregorius. it
interrogaret: si posset de plenitudine potestatis sue cū plurimoz benefi
ciorū detentoribz dispensare. respondit: Nō possum: nisi sup̄ veratione
em̄ detinentiū dispensare. Quis ergo erit sapiens: z fallat se z sibi sup̄
dispensatione aliqua blandiat̄: Hec tibi. Vit Joan. Berson: Si teneat
quis plura beneficia ex dono superioris: in casibus nō excusantibz hāc
pluralitatē: peccare potest vterq̄. conferens p̄ indiscretionē: recipiens
per ambitionem. Nihilominus occupans restituere percepta nō tenet:
sed nisi peniteat z pro futuro prouideat: non erit ei salus. Item videat̄
Guilbel. Parisiē. in speciali tractatu de z cōtra pluralitatē beneficior̄.
Ubi (puto) ait papam vtiq̄ contra avaritiam talisū dispensare nō posse
se. Item videat̄ Gabriel vbi supra. Tandē si dicat aliquis: per dispen
sationem prelator̄ hec fieri: q̄ vnus habeat plura beneficia. Respōder
autoz summe vtiq̄ Lugō. q̄ si prelati omnia bene facerent: non dicit̄
fer d̄ns de ipsis Matt. xxi. Sc̄dm̄ opera eorum nolite facere. Vno
de Bernardus. Non sum tam rudis vt ignorem vos posito s dispensa
tores: sed in edificationē: non in destructionem. Ubi necessitas vrget:
excusabilis dispensatio est. vbi vtilitas prouocat: dispensatio laudabi
lis. Utilitas dico cōmunis: nō p̄propria. Nam cum nihil horum est: nō
plane fidelis dispensatio: sed crudelis est. Rogemus d̄nm.

Dominica Iudica. Prima Aprilis

Strulor̄ infinitus est numerus. Ecc̄s. i. Euangeliū.

Ulcissima nona turba stultorum est: temere alios iudicantium. Dico
 notanter temere: non enim omnes qui alios iudicant stulti sunt.
 Sunt enim quedam publice personae: scilicet iudices constituti super po-
 pulum: qui iuxta iurisdictioni subiectos: ex iustitiae inclinatione ordine iuris
 seruatim iudicant iuste. Hi non stulti: sed sapientes: domini iudicium iudicantes.
 Quales sunt de quibus Deuter. xvi. Iudices et magistros constitues in oibus
 portis tuis: ut iudicet populum iusto iudicio. Sunt deinde etiam private
 personae: qui ex euidencia facti iudicant aliquos esse malos: puta homicidas.
 qui viderunt eos occidentes hominem. Et neque hi stulti sunt: aut peccatores.

Temere alios iudicantiū

Sunt preterea qui iudicant malum de primo ex signis evidentibus: vt si aliquis iudicet aliquē fornicatōrē qz vidit eum cū aliqua nudum cū nudā solūm cū solā: hoc similiter nullum est pctm̄. Sunt tandē aliqui q̄ temere de alijs iudicant: eos malos reputātes nulla causa cogente. Et hi sunt de bac stulto ꝛ caterua. Et dicitur: Nolite sepius iudicare. Et dicitur: Nolite sepius iudicare.

¶ Prima nola est: ex leuibz indicijs de bonitate alicuius inc pere dubitare. Paruula hec nola est qz veniale ꝛ leue pctm̄ qz pcedit ex humana infirmitate: ꝛ hoc nō vocat iudicium pprie sed suspitio atz Lya. Mar. viij. Pertinet em̄ ad tentationē humanā sine qua vita nō dicit. vt habet in glo. sup illud. i. Cor. iij. Nolite ante tēpus iudicare. Et vnde p̄cedit inquis ex leuibz indicijs optimo mali de aliquo? Dicit b. Tho. q̄ ex tribo. Primo ex malitia ppria: ex hoc videlicet q̄ aliq̄ ex seipso malus est: ꝛ ex hoc ipso quasi conscius sue malitie facilliter de alijs malum opinat. fm̄ illud Eccl̄. x. In via stultus ambulans: cū ipse sit inficiens oēs stultos extimar. Alio mō puenit ex mala ad alii affectio: ex h̄ videlicet q̄ aliq̄ male afficitur ad alterū. Cū em̄ aliq̄ cōtemnit vel odit alī quē: aut irascit vel inuidet ei: ex leuibz signis opinat mala de ipso: quia vnusquisqz facilliter credit qd̄ appetit: cōtra bene affectū. Siquidē charitas oīa credit: qd̄ ad p̄positū. Bahastus exponit. Simile in matre q̄ aliter de puero dilecto ꝛ odito credit ꝛ operat. Tertio p̄uenit ex longa experientia. Unde Plin̄ dicit. ij. rhetorice q̄ senes sunt maxime suspitiosi: qz multotiens experti sunt defectus alioꝝ. ꝛ hec causa diminiuit rationē suspitiois: inquantū experientia ad certitudinē p̄ficiat: q̄ est cōtra rationē suspitiois: q̄ ipoztat fm̄ Tullii opinionē mali: qn̄ ex leuibz indicijs pcedit. Prie hō due cause manifeste p̄inēt ad p̄uitatē affectus.

¶ Scda nola est: ex leuibz indicijs p certo malitiā alterius extimare: qn̄ scz ex talibz signis firmiter tenet in aio q̄ frater sit malus: ꝛ hoc p̄cipue dicit iudiciū: qz iudiciū importat firmā sententiā: atz Lya: ꝛ b̄ graue pctm̄ est: ꝛ mortale si sit de aliquo graui si videlicet malū qd̄ iudicat de fratre ex leuibz signis sit de genere peccati mortalis: atz Lya. Est in quā pctm̄ mortale: qz cōtra dei ex primi c̄charitatē. Cōtra dei inquis cui iudicium sibi vsurpat. fm̄ Antif. q̄ solus intuet cor: homo autē q̄ foris patet. Sed ꝛ cōtra primi: non em̄ hoc est sine cōtemp̄u primi. ex hoc em̄ ipso q̄ aliq̄ malā opinionē habet de alio sine causa sufficienti: indebitē cōtemnit ipm̄ ꝛ ideo iniuriat ei: sicut dicit b. Tho. cui Lya consonat: qui ait. Peccatiū em̄ mortale est qd̄ cōtrariat c̄charitati. P̄ autē aliq̄ p̄cedit cōtra mō iudicet fratrem: est cōtra c̄charitatē fraternā. Talis factus fuit Lotila rex Gothoz: de q̄ recitat b. Gre. in dia. q̄ cū Naruijs venisset: Lassius vir vite venerabilis eius vrbis ep̄us occurrit. Cui qz ex consp̄sioe semp facies rubere consueuerat: hoc rex Lotila nō p̄sp̄siois esse credit: sed sed assidue poratiois: eumqz oīno desperit. Sed op̄s deus vt querat: cuius vir esset q̄ despiciebat ostenderet: in Naruien. cāpo q̄ rex aduenerat: malignus sp̄s corā oīm̄ exercitū eius Sparariū inuasit: eumqz vera-

Turba. XXIX. XI

re crudeliter cepit. Qui cū ante regis oculos ad venerandū virtū Cassi-
um fuisset adductus. hūc ab eo vir dñi (ofone facta) signo crucis expul-
lit. Sicq; factū est vt rex barbarus seruū dei ab illo iam dse veneraret
ex corde: quē despectū valde iudicabat ex facie. Nam qz virtū tante virtu-
tis vidit erga eū illa mens effera ab elationis fastu detumuit. Laue er-
go sed dubia in meliorē partē interpretare. Item z si suspiriones vitare
nō possumus qz boies sumus: iudicia id est diffinitiuas sententias fir-
masq; cōtinere debemus. vt ait Glo. vbi. supra. i. Corin. iij.

¶ Tertia nola est: ex iudicijs leuibus punire. Dñ aliq; iudex ex suspica-
tione pcedit ad aliquē cōdemnandū. z b directe ad iniustitiā p̄tinet z est
mortale peccātū: ait Tho. Hoc est qñ ex leuibus signis: nō solū predicto mo-
do iudicatur: sed etiā pcedit ad punitionē fratris sicut de facto: z b fm Ly-
rā est grauius qz nō solum est p̄ cbaritatē: sed etiā p̄ iustitie equitatē. Hi
sunt iudices illi fm facie iudicantes: de q̄b z p̄ q̄s dñs Joan. vij. loquit:
quēadmodū heri in euāgelio dictū est. Vos fm carnē iudicatis. z ibide
quēadmodū feria. iij. audiuiſtis. Nolite iudicare fm facie: sed iustū iu-
diciū iudicate. Ipsi sunt q̄ nō causam intruent: sed psonas: z fm q̄ talib;
sunt affecti: fm hoc pferūt snias. Si amore ad eas fuerint affecti reos
absoluit. Si odio: innocētes ex leuissimis iudicijs cōdemnāt. Utinā fa-
cies vel iudicantiū vel iudicandoz essent velate: instar Romanoz quō-
dā iudiciū: ne fm facie sed fm facta iudiciū fieri cōtingeret. Legimus qz
Romanoz iudices antiq̄tus faciē habebāt velatā: vt solū causāz audi-
rēt cōditōes: neminē causantē videntes: ne forte ex amore vel timore ci-
tius diuirtē expedirēt q̄ pauperē: potiusq; pulchrā audirent q̄ turpem:
sicut nōnulli iudices faciūt amiaz. Sicut fecerūt illi: q̄ abbatissam septi-
us venientē ad eoz curiā nō expedierūt: donec vno die pulchriorēs d̄ do-
mo sua secū duceret. Et senes illi maledicti calūniatores iusserūt Su-
anne faciē reuelari q̄tinus vel sic factarent. Et Moyses faciēs velabat:
dñ loqueret filijs Israhel iudicia dei. Exo. xxxij. Sic z sic iudices vela-
ri debēt: deus em vultū iudiciū suoz operit. Job. ix. Habēt laudabilem
p̄suerudinē quēdā ciuitates Italic; ad p̄ueniendū hec iudicia fm faci-
em. In eis quippe p̄stituitur extraneus iudex: q̄ nullos in ea ciuitate sibi
habet artinētes: q̄ ad rēpus statutū duoz vel triū annoz manet iudex.
Qui z in magnis nō iudicat nisi secretius sentiozib; vocatis z discretio-
ribus quib; causam exponit: sine psonaz expressione querēs quale iudi-
cium talē debeat facto: vt sic in p̄sulendo tam ad amicū q̄ ad inimicū: z
pp̄inquit sicut ad remoz equalē se habeat. Plane sic longe alia iudicia
p̄deūt q̄ dñ p̄sone noscunt. Sic p̄ hūc modū Dauid cōtra seipsūz dedit
iudiciū. ij. Reg. xij. vbi Natban dixit ad eū: Respōde mihi iudiciū. Uti-
nā z hec nostra Argentina hāc haberet consuetudinē. Talis iudex lap-
so sui t̄pis statuti termino: manere cogitur p̄ aliq̄tē menses: z oibus con-
tra eum intentare de iniustitia p̄ eum facta volentibus respondere.

¶ Quarta nola est: ex vno actu malo sc̄mp opinari malum. Sunt qui
D ij

Temere alios iudicantiū

postq̄ viderūt aliquē actū p̄iū de aliquo: hūc de cetero perpetuo ma-
lum esse existimāt: imo etiā quidā p̄peruo dānandū z nunq̄ cōuertendū
asserūt: cū tñ de nullo desperandū sit q̄dū vult: vt dicit Heron in re-
gulis. Vt regula illa obseruāt iuris. Semel malus semp̄ perficitur
in illo. Sed nō ait regula p̄sumat malus: quasi iudēs eū talem repu-
tare aut p̄mittere. Sed iudicare ne loquit̄ p̄sumit: h̄ quidē vey q̄ p̄-
sumit malus: sed q̄ sic p̄sumit nō ideo benefaciūt. Non em̄ q̄ iam q̄s
puer est: ideo post sex annos iterū puer reputari debet. Hodie q̄s est ma-
lus z vides eū peccantē: post dies octo cōuersus ē: z mutatus in aliū vt
rū. Plane nō decet vt amodo de eo iterū malū opineris. Et hac nola tñ
meo multo esse notatos: q̄ ne dum p̄pter v̄sum alicuius p̄ci: sed etiam
p̄pter solū auditū: malam opinionē concipiunt z tenent de bono honesto
aut bone fame. Mira z misera res vni nebuloni detrabenti bono viro
aut femine honeste: z eos infamanti plus creditur aliquādo q̄ decē vi-
ris honestis eosdem excusantibus: ita p̄oni sumus ad credendū mala de
proximis. Vtq̄ signū parue charitatis fraternae: sed z p̄ue malicie z
affectionis male vt dictū est. Noli frater: si vidisti etiā (vt putas) mores
alicuius lasciuos p̄cipitare iudicium: cogita q̄ nō deliberate sed in con-
siderate id forsitan fecit. Cogita q̄ ex passione z vehemētis tentationis
impetu in hoc prolapsus est. Nō si etiam in turpia prorupit opera: co-
gita quia talis honestus qui nō ex habitu malo z viciolo cecidit: transe-
unte passione: mor in bonam consuetam vitam redit: secus de male ha-
bituato. Sic se considera et noli iudicare.

¶ Quinta nola est: ex vno malo alios oēs de cōgregatiōe illa malos
iudicare. Sunt q̄ mor vbi vnus de aliqua cōgregatiōe cleri: monachoz
aut monialium deliquerit: oēs iudicat esse tales. Plane temerariū hoc
1 iudicium est. Quid hoc est stultitie frater? Nunq̄ totus cumulus pa-
2 lea est imabitur: q̄ de illo palca visa est extire? Nonne q̄ fumū de camī
no extire vidisti: nil in coquina erit nisi fumus z nō etiā ignis z aliqua
3 alia? Qualis hec dementia: dū dices de sacculo p̄fert aut cista florenū
4 mali sunt? Nunq̄ q̄ vnus ex cātozibz dissonat: z vna fistula in organo:
5 ideo omnes cantores z fistule tales sunt? Quid multas putasne q̄ om-
nes apostoli Judas sint: eo q̄ vnus talis inter eos inuētus est? Noli sic
infatuari frater quinimmo vbi multi apostatant: p̄sumendum est de
arta religione z trino expaleato vbi palee ventilantur. Leterum vbi re-
formatio non est: omnes mali manent simul.

¶ Sexta nola est: se ceteris meliōrē estimare z bonū: alios oēs malos
Sunt q̄ nō putāt se de numero alioz: oēs alios iudicant malos: se non
sua facta excusant: si q̄ corripuntur: gloriānt: obtegunt: alioz autē fa-
cta nō ita. Existimant nullibi solem: glorie irradiare nisi in cella sua: vt
ait Bern. Si q̄ de more alioz sit inuentis: vt in speculo tuo dicit: nihil
putant ad se pertinere sed mor rationē subiungūt: quia tales in tempe-
ra

te vixerint: aut similia in mediū producunt. Omnes alios p̄ter se cū na-
so trahunt in publicū: iuxta vulgare p̄uercbiū. sed ⁊ omnibz v̄riā con-
spiciunt ⁊ iudicant: suā autē negligunt. Contine o sarue tuā vanā de te
opinōē. Recordare p̄terita peccata tuā: quia nescis si sint tibi dimis-
sa. Logita presentē (vt tu putas) iustitiā tuā: ⁊ intellige qz iustitie nostre
sunt coram deo sicut pannus menstruare. Et qd̄ in oculis hominū vide-
tur esse rectū: apud deū iniquū reputat. Logita tandē futura. Esto sis-
etiā iam iustus: nescis quo fine terminabit: nondū globus in spera quiet
vit: sed iugiter voluit. Quis vnqz credidisset: qz Judas ap̄ls suspēdit
⁊ desperatione interisset: ⁊ Magdalena ⁊ latro salui facti fuissent: Ti-
me ergo frater: ⁊ cū timore operare salutē tuam. Memineris qz dixit
dn̄s: Publicani ⁊ meretrices p̄cedent vos in regno celoz. Dic tibi: tu
quis es: ⁊ non iudices quē q̄: ait abbas Pastor.

Septima nota est: sup̄stus iudiciū negligere. Sunt qui intantum
sunt occupati cū alijs vt sui prozsus obliuiscant: cū tñ quilibet deberet
se quoti die iudicare: salte sero. Quis plures bonū esset: p̄cipue aut hoc
tpe sacro cū cōmunicandū veniet. Nisi em̄ quis hoc fecerit: grauissimas
penas patiet. Et quō (inquis) siue de quo iudicare oportet: De duobz
scilicet de te primo ⁊ secundo de christo. Fac tecū iudiciū: iudica te de
p̄teritis: de futuro ⁊ de presentī. Primo de p̄teritis: statue ante faciē
tuā loca vbi peccasti: ⁊ inde elice quosies cōmissisti fornicationē: furtum
fractionē diei festi: ciuiliū ⁊c. Hoc facto talia clare ⁊ integre cōfitearis
sacerdoti. Secundo de futuro: examina te si habeas propositū visandī
peccata ⁊ p̄inquas peccatoz occasiōes. Tertio de presentī: vt habeas
viam accedere vis deuotionē animi ⁊ munditiā corporis. Hoc iudicio
ait Paulus: Probet autē seipsum ⁊c. i. examinet ⁊ purget. Secūda iudi-
ciū tene de christo: quē sumpturus es. Considera quid sit: quia deus et
homo: ante cōsecrationē est panis: post christus. Simile de ouo ⁊ gal-
lina excubante. Considera qualiter: qz tam magnus ⁊ gloriosus sicut in
celo. Tertio p̄ter quid: qz in memoriā sue passiōis p̄petuā hoc instituit
De tali iudicio ait Paulus: Qui em̄ indigne māducat ⁊ bibit: iudiciū
sibi manducat ⁊ bibit: nō diiudicans corpus dn̄i. Talis em̄ patit penā:
plane grauissimā penā. Neqz mirū: quia grande peccatū est indigne su-
mere: qz similes iudeis occidentibz: ergo homicide. Latio pacē tenere ad
mensam: ⁊ tu in mensa christi pacē nō tenes. O infelix qui sit vita mors:
summū bonū malū: ⁊ medicina venenū: tremit. Tremis Joannes bap-
tista tangere verticē: tu totū tangēdo nō tremis. Magdalena ad tactū
pedum christi non admittit: ⁊ tu ad sumendū totū corpus christi treme-
re accedere quides. Maria egyptiaca semel cum stetit: tu impudice cū
peccato corpus sanctissimū sumis. Rogemus dominū.

Feria secunda post Iudica. ij. Aprilis

Stultoz infinitus est numerus. Eccl̄s. i. Euangelij.

Q. iij

Expectantium

O Ricesima turba stultoꝝ est expectantiũ (Beyt narren) Et hi qua
tuoz nolis dinoscuntur.
1 **P**rima nola est differre conuersione a pctis ad deũ. Tanta
est hec stulticia vt nedũ nõ satis edici: sed neq; cogitari possit. Et que e
2 queso hec insania o pctõ: q; in statu tam periculoso manes: in quo di
uina iusticia sup caput tuũ gladiũ tenet strictũ siue euaginatũ: vt te me
diũ fecer animã a corpe separando: melioꝝq; parte animã sez iaciat in
infernũ. ⁊ sola dei misericõdia gladiũ illũ aliquantulũ detinet: si forte peni
tentia agere velis. Que turtius fatuitas: Nõne vides q; in medio boꝝ

stūz in inimicōz tuoz terra cōstitutus es: qui etiā solo pariete vitreo cor-
 poris prohibentē te in manu sua habeat. Est paries iste corpus: vitreo
 vitreus: imo fragilior vitro: cōtra quē nō extruere z erigi oportet machi-
 nas: sed lapide manuali deici z destrui poterit. Et quid ergo has ad-
 huc securus qui capitales habes inimicos adeo potentes: sicut sunt de-
 mones: z cristis in castro adeo debiles? Nescis qz i via es q̄ ducit ad mor-
 tē: cur differas eam relinquere? Esto: cōplantata sit lapidibz hec via pec-
 catoz qua gradieris: in fine tñ eius inferi z tenebre z penc. Logita vias
 meas: z eaꝝ finē: z cōvertere: fac qd̄ Psal. Logitavi (inquit) vias meas:
 z conuerti pedes meos in testimonia tua. Quod facis fac cito o frater:
 iam fere vsqz ad portas inferni deductus es: z appropinquasti vsqz ad
 portas mortis. Plane sunt porte inferni peccata mortalia: inter que et
 infernū nihil mediat nisi corporis transitus. Siste ergo gradū z dor-
 sum verte mundo z cōcupiscentiis eius: facie vero firma versus terram
 sanctā: sanctā ciuitatē celestē Hierusalē ad dñm deū tuū. Fugiam⁹ de
 hoc exilio: habitemus cū dei filio: hoc decus est famuli si sit coheres sui
 dñi. Expectat te dñs: expectat te tota curia celestis: expectaris ad ma-
 gna: qz ad regnū: Venite benedicti patris. Expectaris ad locū da z sua
 uia: etiā in hoc sēculo. Jugū em̄ meū suauē est z onus meū leuē. Curre
 cito: neqz differas cōverti ad dñm cū te vocat: ne si nō audieris vocē do-
 mini hodie uocantis: sed obduraueris cor tuū: cras te uocare dedigne-
 r z locus penitentiē tibi auferat dū nimis tardas cōverti. Ecce Esau nō
 inuenit penitentiē locū: quanqz cū lachrymis quesisset eū. Hebr̄oz. xij.
 Quis scit si Paulus: sanctus Mattheus deū uocantē nō crauidissent:
 in ne vnqz post inppetū uocati fuissent: Nolito ergo spiritū extinguere
 ne postea minime reaccenda. Exurge z uade in terrā sanctā hierusalē
 celestē. Sed ubi nauis: ubi mare p qd̄ traiciam: Nō lōge est a te o fra-
 ter: modo nō negligas. Est mare amarum: cōrritio tua amara. Mare
 ritqz p quod ad terrā sanctā nauigat. Est mare rubrū p erubescentiā: p
 qd̄ filij israel ad terrā pmissionis ingrediunt. Impediuit filios israel
 pharaō quantū potuit: ne p mare illud de egypto transirent: z diabo-
 lus similiter. Et ut illud efficacius possit: simulat se matrē cū sit noner-
 a. Mater filiolū uidens lachrymantē eū pacificat ostendendo ei aliqd̄
 electabile: z diabolus p cōrritō ostendit spectacula: ludos z cho-
 reas z bimōi. q̄ tā circa tēpus pasce diabolo pcurante ubiqz incipiūt: vt
 cōrritione quā in. xl. habuerūt reuocet. Reducit etiā ad memoriā dele-
 ctationē peccati dimissi. Et eos terret faciēs eos impossibilitatē concu-
 rationē de penitentiē incepte cōtinuatione. Et istis medijs eis suadet dicēs
 Jsaie. xxxi. Quiescat vox tua a ploratu: z oculi tui a lachrymis. Tu
 uē hec uerba minime cures: sed sit sicut mare cōrritio tua. Mitte te in
 hoc mare cōrritionis: z traicito in terrā sanctā. Sed eas in nauiculant
 iustiane uite: exercitij bonoz operū: critqz dñs dux z patronus tuus:
 uouesqz artigeris portum salutis.

Expectantium

- 1 **S**ecunda est: differre confessionē. Sunt qui satis contriti sunt: sed ubi ad confessionē ventendū est: renitentē semp differentes. Mira recē quid times: quid beltras patefacere crimina tua sacerdoti? Putasne q te cōtemneri: ideo: aut odio habebit: Erras: immo te multo chariorē habebit: quia ei tuā cōscientiā manifestas: et loco filij te habebit. Sed q dico sacerdoti? Logita quia dei locū tenet: et cur igit niteris te abscondere a facie dñi: in cuius conspectu tamē peccasti: Similis vtiqz Adest tu: quo: qui se abscondit. Noli o stulte: scito q qui abscondere nititur coram deo peccata: illius deus manifestabit. et qui ea coram deo manifestat
- 2 ipse ea abscondit. An forsitan ideo confiteri differas: quia putas te multius peccata tua recensere posse post tantam dilationem? Si sic sapias desipis profecto: computatio dilata multa facit obliuisci: et homo qui differt confiteri multa tradit obliuioni. ceterū diabolus ea nō obliuiscitur: neqz deus. Ut quid sotularem te chariorē habes? Singulis diebus sotulares tuos vis tergere: ne si lutū in eis fuerit desiccari: postea de facili illud remouere nō possis: a tua vero anima differens remouere soccata: illius deus manifestabit. et qui ea coram deo manifestat
- 3 scitur: neqz deus. Ut quid sotularem te chariorē habes? Singulis diebus sotulares tuos vis tergere: ne si lutū in eis fuerit desiccari: postea de facili illud remouere nō possis: a tua vero anima differens remouere soccata: illius deus manifestabit. et qui ea coram deo manifestat
- 4 **N**on conscientiam. Quid queso boni: honesti: mitis aut iocundi cōtulisti tibi hospes ille turpissimus diabolus: q eū tāto tempore tenes apud te? Experius es proculdubio quanta tibi in corpore anima et fama fecerit: et quē admodū hospitij illud omnibus bonis euacuat: et quomodo tam fatuus es vt adhuc eum teneas? Mira fatuitas: si Lubus in si in sacramēto rēpore pasce: vel in membris suis hospitatus fuerit apud aliquē: vt permittit tibi esse p dsem vnum. diabolus vero pmittit ad se plusqz per annū. Hospes qui christi nomine recipit non solū feret hominibus cū est quadriduanus: sed etiā cū est triduanus vel biduanus.
- 5 **D**iabolus non etiā anniculus. Quomodo tā fatuus es vt aperire nescias hostiū quod est sine sera: vt euadas de miserrimo carcere peccati? Hostiū sine clauē et sera est os tuū: qd ad confessionē pcti nō vis aperire.
- 6 **T**ertia nola est: differre restitutionē. Quanta fatuitas restitutionē differre: nequit satis edicere: scitur ab aliquo: nisi ab his qui audiunt confessiones: quante difficultates inde oriunt. Taceo in primis q is qui retinet ea que obligata sunt restitutioni furtū committit: siquidem eo precepto quo furtū prohibet: etiā furti detentio prohibita dicitur. Seco
- 7 **S**ed adhuc dicito: cur restituere differas: et nō mor cū ad te puenierint aliena restituis? Nunquid putas: q posthac faciliōz erit tibi restituitio: Erras plane: docet hoc experientia rerū magistra: q quanto magis differat. tanto difficilius restituit. Facit hoc quia magis incorporat: et de quanto magis homini res hec incorporat: tanto cū maiori dolore ab eo separat. Adde q ex dilatione tanta incidunt impedimenta restitutioni vt credere nemo possit. Aut em̄ is cui debet fieri restituitio moritur: et heredes nesciunt. Aut obligatus ad restitutionē ad alienas partes transmigrat longius distantes. Et talia sexcenta interueniūt: quibus

difficilima efficit restitutio: que a principio satis fuisse facilis. Tertio
 for: si ran differens ad mortem: vt sic p heredes tuos aut testamentarios fiet
 restitutio. Dñe deus meus scis impiã illã bui? ciuitatis corruptelã: vt
 nemini pmittat etiã ad pias causas facere testamentũ: nisi puro ad qnos
 solidos. Utiq; libere testari non pnt ad pias causas: Sed etiã si libere
 possent: qd m̄ nõ est expere? loqr̄ qd putas faciet restametarã aut bere?
 des qd tupe nõ fecit? Noli te comittere huc p̄tã: alias laberis i sumẽ
 ¶ Quarta nola est: sperare longã vitã. Est hec nola magna: illa ouitũ
 nola: omnib; pdictis tribus tenore prebens: hoc est cui ignitunt pdicta
 Dñe deus q̄ debile fundamentũ: ideo nõ vis mor cõuert: confiteri: aut
 restituere: sed differre: qz speras te diutius victurũ. hoc tuũ fundamentũ
 longa vita. Mira misera ⁊ fatua res: ⁊ curitar qz tanta ⁊ tam ardua q̄
 cõtingunt animã: corpus ⁊ res impetũ comitris forti calamoꝝ. Non
 me tibi videz hic homo fatuissimus: qui sub hac spe poneret vitã: heredi
 tate: penã maximã: ⁊ quicquid in corpore vel rebus amittere possit sup
 fortuũ: scilicet trabedi calamũ longiorẽ: vtq; stultissimus. A fortiori
 ille stultissimus qui animã ppriã: regnũ celoꝝ ⁊ amissione oim bonoꝝ
 ponit sup spem longioris vite. sicut faciũt illi qui multa illicita in cupi
 ditatibus: in delectationib; ⁊ vanitatib; comittunt: sub spelõgioris vi
 te ⁊ correctionis in posterũ. Quid putas eueniet illi stulto? Hoc q̄ su
 bito dũ sperat longã breuissimã sortem: id est vitam trahit. Sapie. iij.
 Dum longe vite fuerint in presumptione scz propria: in nihilũ cõputa
 buntur. Pater de illo Luce. xij. Qui spondens anime sue longam vitã:
 audivit sibi dici: Stulte hac nocte reperent animam tuam. Ecce funda
 mentũ non solidũ: sed stolidũ ⁊ stultum: scz longã vitam: longiorẽ ca
 lamum super quo te fundas: quia non cito sed longe post hac proponis
 cõuertĩ cõfiteri ⁊ restituere. Est hic plane (vt ab initio dixi) tenor tue
 dilationis. Est hec nola quarta precedentũ tenor: maior que eis (vt in
 cantu dici solet) tenorem tenet: spes videlicet longioris vite. Uis discan
 tum ⁊ cõtratenoẽ huius tenoris audire: arrige aures: ⁊ ausculta quid
 dicat nobis Sopbo. Vox cantantis in fenestra: ⁊ coruus in superlimi
 nari. Sopbo. ij. Notate verba: signate mysteria. Hoc de domo deserta
 dixit Sopbonias ad literam. Ad spiritũ: Nostra anima domus est de
 serta: dũ peccatrix est a suo inhabitatore derelicta ppter eius delicta: va
 cua omnibus gratia ⁊ virtutibus. ⁊ vt vulgo dicitur theutonico (Der
 böß wohnt doinn) Utiq; quia diabolus ingressus in eam domũ pecca
 tricis animã. Sed quid stat ad hostium? dominus explius: ⁊ pulsat vt
 denuo intro mittat. Ego sto ad hostium ⁊ pulso. Apoca. iij. Sed nemo
 est qui intro mittat: nemo qui tantũ hospite recipiat. Et cur ita: qz impe
 diũt soni alij ne pulsus dñi ad ianuã audiat. Cantãt aucule canore i fe
 nestra: ⁊ coruus in supliminari crocitãt. En tantũ faciũt strepitũ vt dñi
 pulsus ad ianuã cordis nõ audiat. Quid aucula i fenestra: aucula i fe
 nestra est cõsiderare. p̄pera ⁊ leta ⁊ eis toto cordis oculo inẽdere. hic est

Expectantium

discantus. Locus in supliminari est perastinatio: et hic est cōtratenor.
Vere cōtratenor: clamat cōscientia media voce (mit balber stym) quia
oppressa passionibus leticie. Hodie puertere: noli differre: dñs pulsar: no
li cōtemnere: talia et sibi susurrat ratio conscientia siue sinderis ad le
men fidei: qđ adhuc p primas radios mittit. Sed cōtra clamat coruus:
cras cras. Dñe deus meus: et quō audiret Iesus pulsans vbi tantus
strepitus vocū cantantiū: Spes lōgioris vite: nola illa magna ouium
seducēdaz: que tenore habet: Voces auctularū letantiū in fenestra et can
tantiū discantiū: et corui cantantis cōtratenore cōscientie: cras cras. O
corue quot seduxisti et ad infernū crocitalisti: Noli audire frater eū cuius
cūq; sis etatis: fener aut iuuenis. Dū iuuenis es cantat tibi cras cras.
Dū fener es cantat grap grap. Audi q̄ dico: vt cōtratenore intelligas:
Iuuenibus cantat cras cras: sed prius q̄ hoc (graf) crescat: mortuus
est grifellus. Ediffere nobis parabola banc. Intellige q̄ dico. Dicit iu
uenis: O adhuc potēs sum: primū adoleasco: cresco instar feni et grami
nis: gaudeo ergo in gramine: in tali etate florida: succi plena: quousq;
ad pfectū creuerit. Aduerte o frater (E das graf gewechst: so ist gromē
tod) Fortasse nō tanto tpe supuites: vt ad eam pfectā viriditatis etate
puenias. Noli ergo credere voci corui tibi cārantis in supliminari (graf
graf) sed voci qua et sentib; canit (grapp grapp) Quibus em in iuuetute
et florida etate cecinit (graf graf) in senecta clamat (grapp grapp) Noli
confidere frater sup longa vita: que vanū fundamentū est eius de qua
dirimus dilatione. Nō confide: veniat tibi in mentē id qđ crebro incul
caui. Et iterū dico: qz nō ideo q̄ letus es: viuar es: sanus es: longioris
vite eris. Unde nō sumenda est mēsurā longitudinis vite: sed ex annis
preteritis multis in senib; et paucis supstitit. Exemplū accipias in lu
mine qđ eque clare lucet dū longior est candela et dum iam facta est bre
uissima: fatuus ergo esset qui ideo putaret diutius duraturū lumē qđ
clare lucet: cū tñ parū super sit sepi. Ita et tu etate tuā mensurato: nō fm
viuacitate animi: que eadē est (vt tibi videt) iā quinquagenaria qualis
erat vigenaria. sed sumenda fm sepum annoz: qđ tibi plane paucum et
cūrtū est. Exultat ad hec verba adolescens: plurimū (inquit) sepi habeo
parū absumptū est: vix viginti anni preterierūt: et supersunt multi. Sz
cogita o frater: q̄ extinguet lumen nō solū ad deficientiā sepi: sed etiam
ad statū facile venti aut leuē emungentis tactum: etiā si multū sepi sup
sit: immo parū sepi consumpto. Itaq; etiā tibi timendū est de extinctio
ne vite tue nō minus q̄ seni: et neq; confidendū quantūlibet iuueni etiā
infanti vnus diei sup vite longitudine. quoniā extingui videmus: mor
natos ex vtero: immo et in vtero. Rogemus dominū.

Feria tertia post Iudica. iij. Aprilis.

Stultozū infinitus est numerus. Eccl̄s. i. Euāgelii

būt fan

O Ricesima prima turba stultorum est: custodientium uxores (Hic narren) Qui putat se per suam vanam custodiam feminas cohibere ab adulterijs. Possunt autem vinosa sepre nonis.

Prima nola est: uxorem cognato ad custodiendum tradere. Sunt facti qui putant uxores suas tunc tutas: cum eis aliquem consanguineum aut alium finem pro custode deputauerint: qui tamen eam primus suprat. Quod si non credis: audi quoniam et ubi factum est. Lycinestri maritus eius Agamemnon cognatum suum custodem prefecit: quem tamen ad concubitum primum allerit: quo factum machinata est in mortem mariti. Vide Iuvenalem. Sed quid foris accessio? Non longe est Amon: qui sororem suam Thamar deflorauit. Dicitur

Custodientiū uxores

Roia. ij. Reg. xij. J nūc r cōmenda vxozē tuam fratrib; r patruis; aut alijs consanguineis r cognatis; et pura te bene custodiuiffe.

¶ S cōa nola est: socru aut ancillule custodia vxozis cōmittere. Pu-
tante o fatue; q; ppter illas dimitter vxozipudica luxuriam suā e pura
q; s libidini paruerit; r eam dephenderit vel socrus vel ancilla: cōfiteri
itū ad te curret te aduo rans; vt videas aut scias: Planc s; iunt ancille
tacere. Sciunt r socrus; matres videlicet vxoz; nedū tacere r dissimula-
re: sed r crimina talia pulcherrimis technis obtegere. Si nō vis crede-
re: audi qd legit de quodā mercatore, Qui cū sellus post lectum; quid age-
ret nesciebat: subiunxit socrus. Noli inquit o filia lectū sternere priusq;
marito ostendamus litheamen qd interim fecimus. Extēd. tq; i nibe
amē: tenēs vna cauda: alterā filie prebuit extendendā: q̄ ante faciē mari-
ci p̄sensio: ab ip̄cus laudant; q; maritus opificiū. Bñ dicitur inq; q;
estis hui? artis tā expte. Et ille. Som? r alia multa pulchroza: que sū
cupias videre cito p̄habimus. h mō deceptus: lecto strato genuit lassus.

¶ Tercia nola ē: seipm custo dē struere. Sunt q̄ nemini p̄fidū s; ip̄sū
domi manēt: r vxozes regit apud se: neq; p̄mittit ad ecclesias aut ser-
mo nes tres; die festo dā alie honeste marrone diuinitis incendū: ille do-
mi cogunt tenere cāpita maritoz in gremijs. V farue nō putas tu quā
habeas nolas: habes: nibilomin? decipieris si placuerit. Sed ita fieri
posse: de multis vni p̄ducā creplū: de quadā: q̄ etiā ad coluā ligata vi-
rū decepit. Nempe cū vir hospitio recepisset quendā heremita iussit eun-
dem bene curari ab vxoze. Discedente igit viro: fecit vxoz eius vocari
amasiū: q̄ veniens iussus est in hostio domus expectare donec vocaret.
Interim rediit paterfamilias: vid. ns igit eum quē susceperat habebat in
hostio domus: vxozē colūne alligauit: iussitq; dormitū. amasio vero ex-
pectante: vxozē barbitonsos p̄suasit illa: vt absoluendo se in eius loco se
ip̄familiaret donec rediret ab amasio. Interim exstertua a somno pa-
terfamilias vocauit vxozē suā. Et vxoz barbitonsos respōdere nō au-
debat. Surrexit igit vir: puocatus q; nō respōdebat: amputauit ei na-
sum dices. Hūc affer in renū amasio tuo. Rediēs aut vxoz ab amasio
vidensq; nasum vicine sue abscisum: absoluēs eā: seip̄sam loco suo reli-
gavit modū inueniēs q̄ viro p̄suadebat: deū miraculose nasuz ei restitū
isse: in signū innocētie sue. rē. vide latius in parabolis antiquoz. c. ij.

¶ Quarta nola est: letitias cōes vxozī cōcedere. Sūc q̄ putat si fuerit
vxozibus vt ad publica cōmūna r alia vadāt minus efficiant libidinose
cia inquitur si domi manerēt: magis cupiditate carnis incēdescentes
ad expellēdas q̄ fantasias eā dimitto ad societates. V stulte r qn er; sa-
picns: Est ne h remediū cōtra calozē accedere ad ignē. Accede ad ignē
hūc: r calcētes plus satis ait Terē. Prius calet viro: dimitte eam r fer-
uescet. Quid aliud sunt illi publici cōuent? q̄ estuaria: q̄ rogi variat;
faculaz sulphure illitaz. q̄b; p̄sona ornata illita est facula. r se muruo

ad luxuriam incendunt: visu tactu colloquijs. Mira fatuitas: dicit vroz X
caleo. et tu ais: vade ergo ad ignem et frigesces. Facis vt querat letitias com-
munes: et tibi proculdubio communes senties tristitias.

¶ Quinta nola est: letitias speciales offerre et introducere. Sicut que ne co-
gant vroz ad spectacula coia dimittere: introducunt socios aut socias
p consolatios vroz ne tedio afficiant. et introducunt clericos et monachos
et socios et consanguineos: vt colludant: cofabulent: couiuet. choreas parnu-
las exerceat: et hmoi vanitatibus eoz: vrozibus nitunt varias p fugando re-
dio consolatios adducere: nescientes qz frustra fiunt oia. Utina saperent
et intelligerent no hunc: sed alium esse vroz conseruandi castitatem modum
Putates em socios esse suos: stupratores sunt vroz: vrozum introducti.

¶ Sexta nola est: si nulari letitia administrare. Sunt que coes et specia-
les letitias vrozibus negat: sed ipsimet voluit pshare carnalia. et eis ad nu-
tum parat in oia voluptates: et vltra que thorus immaculatus maritalis pa-
tiam. Sed frustra sic custodire se sciant: no hoc modo satiabunt. Sicut sunt
gallinis tales libidinose: que etiam si aceruiter tritici ante se habuerint et in eo
sterent: no grana ante rostrum posita assumunt: sed pedibus verrunt ad ea
que inferius sunt grana. Quid multa: dicit sapiens: que tria sunt que sa-
tiari non possunt: et quartum nunquam dicit sufficit. Proverb. xxx.

¶ Septima est: vestes et ctenodia ad voluptatem omnium procurare et oem que libet
admittere (Alle mur willt gynnē vñ gestattē) Hoc medio putat se posse
vroz a malis pndere. Sed plerumque decipiunt: qz ex vna licentia ad ma-
lore habendam accedunt: ita vt tandem putent quecumque libet licere. Eopescida est
et ratio abili in eis talis insolentia. Lego de quada femina: cuius insolentia ma-
ritus eius opescuit hmo. Vehementer vroz eius amore cuiusdam sacerdotis
ardebat: vnde consuluit matrem quidnam faciendum suaderet: nisi cum sacerdote
hmoi potiret morti propinquaret. Quod mater vroz honesta audiens sanam filie
psillu dederat. Arborē (inquit) cupisti marito charissimam in orto stantē de-
secarā in ignem mittito. quod si eque tulerit: feret et illud. quod consiliū diligenter
ereqbat. Venies igitur maritum arborē ardere vides dissimulari: hinc aiata
vroz intentum suum psecuturam sibi sperans matrem denuo psuluit. Cui mater
que certior facta: hsec secundum attetare debes. catellum marito charissimum studeas
sterescere. quod factum maritum denuo tulit. Quia foris aiata vroz reculit matrem
et quod nunc faciendum psuleret scire cupiens. At mater: Aggredere eum tertio h-
medito: cum ad puium viros sibi charos et venerabiles inuitauerit: misale-
tum oibus suppositis clauibus ad terram trabas. quod si tulerit: feret proculdubio
et illud. Hoc factum rōsorē vocat maritum: que eius obediens pcepto manibus pe-
ditibus vroz sanguinem minuebat: postquam minutione vroz sedata nunquam sa-
cerdos memor decetero: quia malus sanguis fuerat emissus. Et quod hsec facie
mus: nunquam digitos respiciat. No frat: huius est alta fatuitas: vt que erasit
da dicem. sed hsec: pvideas tibi h alio custodiendi morum custodibus. Quia
custodes et ponas eos. Accipe frater. Primum custos est timor domini. Nihil
delissimum custos vrozis tue: siquidem timor domini expellit peccatum: sed adu-
lterez.

Custodientiū uxores

Ubi hic custos ante ianuā stat: oīa ī pace sunt. ⁊ ubi hic extrusus fuerit aut abactus: factū est ⁊ oīs alia frustra erit custodia. Plane nisi dñs custodierit ciuitatē: dico ego vxorē frustra uigilat qui custodit eam. **L**ustrodierat Sulannā hic custos: ne stupraret a senioribz: o (inquit) melius est mihi incidere in manus q̄ ⁊c. Et ubi cōducam (inquis) hunc custodēt magna mercede eū habere uellē. In domo dñi: in tēplo eius: illic cōducit: eo duc vxorē tuā. Audiat p̄dicatōne mane p̄ q̄dragesimā q̄tidie: sicut p̄ annū dieb; festis: ibi audiet peccator ⁊ adulterij detestatiōne: uirtutū castita. is ⁊ aliaꝝ laudē: q̄ gloriose sint mulieres probe ⁊ q̄ ignominiose adultere. Fac uiuat in domo honeste: sicut timorem dñi ambulet ipsa cū tota familia: p̄n dica loquat uerba: neq; patiaris ut familia lasciuia sit: fac cōfiteat̄ crebro: cōmunicet: honeste uestiat: oīa sicut gē dñi. Secundus custos est amīcabilis cōrectatio. Fac diligas vxorē tuā sicut corpus ppriū: sicut christus ecclesiā. Nō habetas cū ut ancilla: sicut sociā. Nō litigio eā fatiges in desinat̄ die ac nocte: serua ei fidē: non ad alias accede. Cōmunicā ei bona: nō q̄ in cōiuijs tu: ipsa cū pueris in miserijs delitescat. tu des ructus sicut crapula: ipsa gemitus p̄re inedia. Hec dulcis cōhabitatio nō parua erit bone vxoris custodia: cūq; uidelit̄ cer audierit crepitantē ianuā gaudeat re aduenire: nō tremat sicut ad adueniū infantentis.

Tertius custos est hospites nō introducere. Si uera vxor est: cū nullo sibi maior q̄ tecū est voluptas ⁊ iocunda societas: dimitte foras diabolū: nō est opus ut impingat̄ parietib; alias nouit uenire in edes: ut uulgo dici solet. Qui murem in peras: serpētē in sinu: ignē in gremio tener: malos habet hospites. De iude. c. ⁊ si iudeis. S. parcus (in q̄) appellaret̄ (ein zücher: ein schmyrtzler: ein schmorotzer) Melius est frater ut sordidus appelleris q̄ cuculus efficiaris (weger ist ein schmyrtzler in seum bus: dan bzieten frömbd eyer vñ. Quartus custos vxorē nō educere. Si fidelis est vxor (ut dixi) nulli tibi magis gaudeat q̄ esse tecū ⁊ suis pueris. Scis quē animū repositos o vxor post q̄ de spectaculis redieris: nō cura si ce hoc despicieris: melius est qd salua tue vxoris honestate despiciaris q̄ meretricē habetas: cū applausu ⁊ arrisione rivaliū. Sed rumpent socij fornicat̄ ⁊ fenestras: si vxorē ire nō p̄misero: Facilius fornicat̄ q̄ vxor reformari poterit. Quintus custos vxorē nemini laudare. Sunt stulti q̄ laudat vxores suas. Est uulgatū puerbiū: qui vxorē suā laudat ⁊ cōpositū: uellet ea sibi auferri (wer sein frau vñd kumpft lobt der kem ir gern ab) Landaulēs (de q̄ Herodotus) cuius dā vxorē suā nudā ostendit: ⁊ inde ab eodē fuit cognita. Noli q̄ ostendere aut laudare: si em̄ dixeris: O habeo vxorē pulchrā: probā. is qui audit si nouit q̄ adultera est: mox te cōtemnet ⁊ irridet ut cuculus: q̄ putat te habere castā. Si nescit: tū q̄ pulchrā est ut adultera fiet conabit. **T**ercer go: neq; laudaueris eā: neq; uir ueris corā talib; . O cū si bō posuero custodes: timco q̄ nihil efficiā. Qui vxorē custodit (est uulgatum p̄uerbiū) arat litrus: laterem lauat: aquam in fontem defert. Fa

cilius est esse pastorem locustarum aut pulicū in vanno ad solem exposito
 rum q̄ custodire vxorem. Esto q̄ bis custodibus casta nō manserit: tu
 tamen rationabiliter q̄ in te est fecisti: in culpa nō est: habebis quid re
 spondeas coram deo ⁊ hominibus. Et ammōdo tunc tibi patientia ne
 cessaria est: cogitās q̄ tu neq; prim⁹ neq; vltimus: qui impudicā ⁊ adul
 teram habuit vxorem. memineris quia etiam maximi ex principibus
 tales habuere vxores. Quos si scire volueris: legito Franciscū Petrarcham
 libro. ij. cap. xxi. de remedio fortune aduersus te cum suis dictis
 olare. Rogemus dominū.

Adulterorum

Feria quarta post Iudica. iij. Aprilis. Festū Ambrosij

Stultoz infinitus est numerus. Eccl̄s. i. Euangelij.

T Ricissima scda turba stultoz est: adulteroz (Ec narren) nō qui sunt in matrimonio: sed qui sunt violatores matrimonij: dino scuntur hi nōlis septem.

¶ Prima nola est: cōcubitus soluti cū maritata aut ecōtra. Hoc adulterium quāta sit stulticia nemo ignorat. nisi qui aut experienciā nō habet aut saltem meditatione nō consideravit. **¶** Frater quanta stulticia est tā grandi periculo se cōmittere pro tam scda et breui voluptate: cōmittis te o adolescens et o femina: periculo corporis et anime et fame. **¶** Expecta re vos oportet qua hora interficiamini: semel ter et ceteris euadis: venit hora et totum soluis. Pueros gignis nō tuos: admittuntur ad hereditatem alienam: qualis hic perplexitas: nouerint hi quos tangit hoc negocium. **¶** Adolescens putas te diligi solum: erras plane: ppter vnum solum hominem non solet tentorium expandi: neq; coquina erigi: merces suas pro vno emptore mercator nō exponit.

¶ Scda nola est: vxozati cū maritata cōcubitus: duplex hoc est adulterium. tante et maioris facultatis quāto peius qui ambo grauissimis pleccuntur penis: quib; se submittere grandis est stulticia: morte puniuntur: nisi leges mūdanas: nec recipitur aliqua redemptio: nec mirū q; tam grandi pena pleccitur: cū contrariū sit iuri naturali: vnum ex preceptis iuris naturalis est. Hoc q; tibi nō vis fieri alij ne feceris. Nimirū hoc nullo modo aliquis vellet sibi fieri: vt q; cū vxoze sua peccaret. Multi sunt qui potius permitterent se interfici vel exheredari q; hoc sustinerent. Jus ergo naturale dicit homini: q; h nullo modo debeat facere alij: q; ab eo nō vult sibi fieri. Et q; graue est inquis peccatū: vt tam graui pena puniatur: grauius q; furtū. Furto auferri proximo pecuniā: adulterio vxozē: et quis est qui nō mallet sibi auferri florenos etiā centū potius q; vxozē stuprari. Recte in ordine pceptoz decalogi ante furtū et post homicidium positū est: tanq; et si homicidio minus: maius tñ furto. **¶** Vt dignū et iustū est adulterij ita seuerē puniūtri: cū sit quedā dei cōtumelia. Nonne pcrariū est matrimonij sacramēto: q; deus ipse instituit: et in paradiso et innocēti statu: nō igit sit cōtumelia tanto sacramento: absq; magna dei contumelia.

¶ Tertia nola est. Concubina publice in domo cū vxoze tenere. Non satis est frater vt adulter sis: nisi etiam vxozem cui fidem fregisti: etiam manifeste cōrbes: et spina oculis eius infigas: et afflictionē addas afflicte: Scandalizes proximos: qui inde silia facendi audaciam sumunt. **¶** De prelati negligentibus et dissimulantibus: qui talia permittunt inutilia. Putasne q; hic dissimilatur: ideo alibi coram iustissimo iudice penam nō recipient condignā: Hic queso q; corrigeret: cū rectores resp.

Turba. XXXII. XII

spirituales & seculares in eadem sunt dñatione: sed aliter alibi.

Quarta nola est: vxorē ad adulterandū inducere: pmittere aut occasionē prestare. Notate verba signate mysteria. Sūt qui inducūt vxores quatinus a dulterentur: & quo pacto: illo. quia sunt bibuli: nihil operātes crapulosi die ac nocte. Cumq; es non acquirant: dicunt vxori: Quidē vt pecuniam habeamus: vade ad hunc vel illum sacerdotem aut nobilem miruo accipias florenū vnum vel duos. Vadit & facit honesta mulier: & redit meretrix. Audiuī de quadam hesternō vesperi: que marito cum mensam posuisset proposuit pulmentū auenariū ad vnum cornu mentise cum aque amphora: ad aliud cornu capum assum oprimūq; vnum cum pane albissimo. Etā inquit: nunc ad quodcunq; illorū sedero. Sed dit maritus ad capum. Subiungit: si illic federe volueris: scias te riualem passurum: qui mihi bectribuat. q̄ si malueris meū viuere in paupertate & honestate: contentusq; esse volueris in pulmentario hoc & pane cibario: tecum honeste viuam. Sed mansit fatuus cum capo: malēs gaudere cum crapula q̄ tristiari cum vxoris sanctimonia. Sunt deinde qui nō iubent vxores adulterari: sed permittunt ex sua negligentia: cū videlicet tales se prebent vt nihil timeantur. Rūmtrū contingit q̄ vxor cadit: solum quia a viro neglecta. Est cum vxore sicut equo: quidā equi cadunt: alij non cadunt: sed cespitant (strucben) rertij non cespitant: sed inclinantur (gnickent) Sic & quedā mulieres cadunt per adulterium: alie non cadunt: sed cespitant: non longe absentes a casu: scilicet que malos habent mores: societates proclive in casum. Sed rertie sunt inclinate (gnickent) tales sunt fere omnes femine ab adolescentia inclinate ad turpia: etiā si fugiant societates malas & mores lasciuos. Vesi non vigilanter in freno teneantur: tandem cadunt. Sunt tandem qui non iubent neq; permittunt: sed occasionem prebent adulterij. quia raro sunt cum suis mulieribus: peregrinant: vel ad mercurias abeunt. Interea igitur quia marito carent: alius succedit. qui si fuisset presens & eis maritalē prebuisset affectum: non cecidissent. Talibus euenit quod nauclero in fa cetijs Pogij: qui lucri causa varia nauigio loca pererrans: post quintum fere annum redijt visurus vxorem quam treuenculam reliquerat cum tenui suppellectili. Illa autē viri reditum desperans: cum alio consueuerat habitare. Ingressus itaq; vir domum: videns eandē informem relictam a deo perpolitam: quesuit vxorē vnde ornatus domus proueniret. Que respondit: Dei gratiā interim auxilio fuisse scias vnde omnia hec emanarunt. Benedixit vir deum: qui tanta beneficia vxori prouideret. Videns insuper cubiculū: lectum: aliamq; suppellectilē ornatiore solito: querēs vnde hec proueniret. Itex rñdit: dei gratiā beneficia omnia admittit. vnde liberalitatē dei vir maxime cōmendans ei gratias egit. Supuenit tandē puer triennio maior: more pueroꝝ blandiēs matri. Hunc vidēs vir quesuit quis esset. Cui vxor meus est inq; puer iste. Stupēs autē maritus admirabat: vnde se absente puer prouenisse.

Adulterorum

Sed in eo procreando similiter dei gratiam affuisse vxor: respondebat. Hinc indignatus vir: malas inquit deo gratias habeo & ago: qui tot cogitationes susceperit de meis rebus. **U**sum est em̄ et deū nimis̄ suū se curiosum: qui & de procreandis se absente liberis cogitauerit.

¶ Quarta nola est: alienā appetere. Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam: tam mechatus est cū ea. ait dñs. Ecce etiā sine carnali opere hominē fieri posse adulterū docet. Noli frater te voluntarie mittere in periculū: alienā ne concupiscas: sis cōtentus p̄pria. Fatuus plane: qui se tali cōmittit periculo. Nonne ille stultus reputandus est: qui cū cristat in medio mari sup̄ asserē tutus natans: & de asserē exiliret in mare? Et tibi est vxor tanq̄ asserē data: ecōtra vxori maritus: in qua su-
Fpernatate poteris ne submergaris in mari cōcupiscentie. Noli ergo relinquare asserem: & tradere te cōcupiscentie (weger ist die ee weder der see) melius est nubere q̄ vii stue submergi. **¶** Si dixeris: nolo in matrimonij statū: tūc cōtine. Et vt possis occasiones fuge: ieiuna: vigila: lege ora: & alia fac exercitia. Sed ais: vxorē habeo: sed fedam: ineptam: senē. **E**sto: nō tū ideo tibi licet adulterari: hec sunt onera matrimonij. Hoc periculū est in quod se cōmittit nubens: quod vtiq̄ graue esse apli intellexerant: cū dicerent. **S**i sc̄ est: cū muliere difficile est nubere. Sed patientiā ergo habeto: & tibi vim factio: q̄ regnū celoz vim patit. **D**opotet legē dei seruare: hec iusta est iustificata in semetipsa. Ergo te eidem apta: si saluari volueris. hec via in celum ducit: ambulare in ea.

¶ Sexta nola est: turpiter vxorē in actu carnali tractare: aut de alia nō sua cogitare. Sunt qui abutunt̄ bestialiter vxoribz: peiores sunt illi adulteris: neq; deberēt eis vxores obedire. **L**eterū quidā dñi propriam cognoscent vxorem: faciunt sibi fantasā de alia: sic & vxor de alio: vide licet adultero. Et sic se habent quasi cū alieno cōsuetrent: parate si alia persona illis esset: cum eadem cōtre. Adulteria hec sunt.

¶ Septima nola est: cū montali turpiter agere. Et est ne hoc adulterium: habent ne maritum. Habent vtiq; ipse est dñs tuus: nō solū miles aut comes vel rex: sed rex regum: dñs dominantū. cui est desponsata quam queris: qui te creauit & redemit. **S**iquādo igitur cōcupiscentia tibi dixerit aut montalis qd vxor p̄baronis Josepho: **V**eni domi mecum. responde: **Q**uomodo hoc possum facere malum & peccare in dominū meum? **H**oc medio beatus Mattheus nitebatur regi dissuadere concubitum montalis sue. **L**auē frater: sponus zelotipus est: sponam noli tangere: quam intantū diligit: vt eam includeret. **E**sto tā parcat: nō parcat tamen tibi furor viri in die vindicte. **R**ogemus dominiū. **V**ide si placet in summa Lugō. latius.

Feria quinta post Iudica. v. Aprilis.

Stultozū infinitus est numerus. Eccl̄s. i. Euāgelii

O Rcestmateria turba stulorum est: inconstantiū (wankel narre)
 vel (semper narren) ut in speculo ponit. Dinoscunt sepe nolis.
 ¶ Prima nola est: diuersa uelle audire seruari et experiri: ta-
 men parum aut nihil inde proficere. Sūt qui modo hoc: modo illud au-
 dire uolunt. sed et nunc hunc: nunc alium doctorem discere: sic et predicatorē
 uariare siue mutare: et tamen nihil proficitur. Euenit talibus fatuus quōs
 ait beatus apostolus. ij. Timoth. iij. Semper discentes: nunquam ad sci-
 entiam peruenientes. Certis ingenijs immorari scilicet facit. Accidit
 praeterea eis: quod Iacobus ait: Sit duplex animo inconstans in om-

Inconstantium

nibus vijs suis: nunc hoc nunc aliud volens. Non ita faciendū: sed stabilendū est cor: et figendū aliquo solido: sicut frequenter docuit. Elige tibi certū statum: elige et tibi certum modū viuendi in eodē statu: elige et tibi certam materiam: quā tecum in memoria feras: ne euagari contingat cor tuum ad incerta: et vanis leuitijs auertratione: bilibus cristianis taeceris. Est nimirum cor sicut animus hominis similis vesice in flate natantis in flumine: que tactatur hinc et inde in incertum: quousque habeat lapidem alligatum: qui per zonam usque in profundum pertingat: quo facto stabilitur. Sic mens per aliquā certam et solidam cognitionem. Vide si placet in tractatu fratris David.

¶ Secūda nola est: omnia noua visa velle habere. Sunt qui et si habeant sufficientē suppellectilē: si tamē nouam viderint mox etiā eam ceruere nituntur. sed et habitam statim despiciunt. Sicque nouis nona succedunt: et vt luna stultus muratur. Quid dicam de hoc et precedētī stultitiae quod sapiens? Non fatiatur oculus visu: neque auris auditu. Lutoriositatem tuam per alia magis facis puerilem: neque inde fatiarius. De numero horum erant Athenienses docti: de quibus dicit Aetius. xvij. quod athenienses omnes et aduene hospites ad nihil aliud vocabant: nisi aut dicere aut audire aliquid noui.

¶ Tercia nola est: sacram scripturā relinquere et inutilibus intendere. Sunt qui dimissis salubribus doctrinis sacrarū literarum lectioni historiarū intendunt: sed et poetarū lasciuorū: vnde non paruam reportant iacturam. Siquidem inficiuntur lectione talium ad turpia: impletur eis bono potiorum: scilicet siliquis ventrem animi sui: patre relicto celestis qui eis siliginē sacre scripture prestiterat. Non decet hoc sacerdores: precipue dedicatos diuinis officijs: vt eis neglectis poctis intendant. Quādo modū Hieronymus eos reprehendit: sicut et nuper dicit est. dist. xxxviij. Sacerdores. Verū talia legere temperate: nō propter delectationem aut alio fine vano: sed vt ex eis vitia eliciant (sicut declarat Gratianus dist. xxxviij. §. Cur ergo) licitum est.

¶ Quarta nola est: edificia mutare. Sunt qui mutant rotunda quadrata: sed vbi vnus edificat: alius est qui destruit. quā veritas in vtrisque. Sunt hec signa animi inconstantis et leuis: a quo merito se sapiens custodire debet. Proverbiorum. iij. Que tue stabiliuntur ne declines ad dexteram neque ad sinistram.

¶ Quinta nola est: artificia varia discere. Est proverbium: duo decim artificia tredecim infortunia. Fuit hac nola noracus filius inconstante apud Boetium lib. i. de disciplina scolariū circa finē. Qui primo factus fuit scolaris studens: et in breuissimo tempore volebat omnes libros discere: omnes incipiens et in nullo usque ad finem perseverans. Deinde factus fuit mercator: sed nauigans in nauī sentine fetorem et mare reliquit: mercantia: et factus est ortulanus: cui deficientebus leguminibus factus est miles. Videns autē actem cōtrariā vertit terga et fugit: iterū factus

studens: adherens Eratoni. Sed horrens questiones que in sede eius erant conscripte. xvi. duxit uxorem. Et neq; federatē matrimonij ferens: Prolomei doctrine se tradidit. Et cum neq; hunc intelligeret: opauit tandem se esse astrum.

¶ Sexta nola est: diuersas ingredi religioes. Sacerdos factus nitē fieri canonicus regularis: deinde fit de ordine beati Benedicti: hoc relicto declinat ad cisterciē. beati Bernardi: deinde ad cartusiam. Itaq; semper manet factuus: vbiq; reperit ericiū. ⁊ dū vnū declinat in suo statu in alio duos offendit: immo si liceret retrahere pedem: etiam de cartuista abiret. Sed audit sibi dicti: Qui ponit manū ad aratrum ⁊c. Melius est laudabiliter viuere in vno statu: in quo quis vocatus est frater: q; sic er inconstancia ad diuersa declinare.

¶ Septima nola est: terras lustrare. Sunt qui yagi super terrā efficiuntur laici pro gloria adipsenda: aperiunt sibi nouos mundos: perunt terrā sanctam: Karberinam: Sarmatas: Russen albos ⁊ rubeos Angliam ⁊ Valachiam ⁊c. Sunt deinde studentes: qui Bononiam: Parisius: Eracouiam: ⁊ alias multas queritant vniuersitates: quas ⁊ inhabitant. Sunt tandem deuoti: qui peregre proficiscentes visitant limina sanctorū apostolorū Rome: sancti Jacobi in Compostella ⁊c. Sed quid hec omnia o fratres: (Ein ganß ist geflogen vñ: vnd gagack kumpr wider zebuf) Quisquis ab ede sua patria volat improby anser: Ille domū rediēs anser vt ante manet. Dic o deuote: quid tibi pderit q; limina sanctorū visitasti: ⁊ colloquia per deserta ⁊ eremitoria cum eremitis habuisti: ⁊ talis redis qualis extuisti. Audi quid dicat Hieronymus. Non Hierosolymis fuisse: sed bene ibidem vixisse laudabile est. De hoc vide notabile dictum Cassiani: in colla. pa. col. credo prima. Dic deinde tu studens: qui te putas gloriosum inde quia lustrasti multas vniuersitates ⁊ nihil virtutum aut scientiarū reportasti: quid pfluisset Platonī illi magno q; multa lustratus est: ⁊ Moyfi q; in Egipto: ⁊ Danieli q; in Caldea: Plane nisi didicissent eam gloriosi nō euassissent. Dic tandem ⁊ tu o miles: quid tibi blandiris super eo q; in multis et longinquis fuisi regionibus: non autē prudentior: non virtuosior: sed orozus talis qualis erieras rediisti. Adhuc nosti crapulari: maledicere: blasphemare: ludere: ⁊ similia. Propter hoc nō oportuisset longius abire: etiā hic talia didicisse poteras minoribus labore ⁊ expēsis. Ubi est ino destia tua quā didicisti: pietas in deum: animi fortitudo in hostes: misericordia ⁊ benignitas in pauperes: Nihil nihil. Quid omnes di de hacturma (Semper narren: beür als fern: wanckel wand er narren) Rogemus dominū ⁊c.

Feria sexta post Iudica. vi. Aprilis.

Stultorum infinitus est numerus. Ecc̄s. i. Euāgelij.

Iracundorum

Triciesima quarta turma stultoz est iracundozū (Zürn narren)
 Nō oēs qui irascunt fatui sunt: ideo est necesse animaduerrere
 1 nolas quibz fatui a nō fatuis irascentibz dinosci queant. Sunt
 em̄ qui irascunt p̄cō. p̄p̄io: ⁊ vindictā iustā expectunt discrete seip̄os as-
 2 fligentes. Nō hi fatui sunt: sed sapiētes: exaudietes illud Psal. Irasci-
 mini: ⁊ p̄ p̄ccis vestris in cubilibz cōpungimini. Sunt alij qui peccatis
 3 proximoz irascunt: iustā infligētes etiā vindictam. Et etiā hi non stulti
 4 sunt: sed sicut p̄cedētes bona ira (q̄ nō p̄ vitiū sed ⁊ zelū dicit) irati. Sūt
 5 tertio quidā naturaliter iracundi: est em̄ ira naturalis quōq; passio: ⁊ r̄ r̄

Turba. XXXIII. XII

melancolicis & colericis: & nō accidit nisi ex complexione naturali. talis
 ira de se nullū est peccm̄: dūmodo manet infra limites nature. Sunt q̄
 vident irati: nō tñ sunt s; potius ipatiētes. Ira em̄ quādoq; b; lora im
 patientia absq; appetitu vltorio; vindicte: nō est p̄ie ira: nec est mor
 tale peccm̄: si ex ipatientia nō impediā ratio. Sunt tandē quidā irati: s
 sic q; parū aut nullā affectionē amor; habēt circa alium: sic q; est in eis
 quēdā refrigeratio charitatis erga primū citra tñ odiū: qñ scilicet nō de
 desiderat ei nec bonū nec malum. Et nō est mortale: nisi qñ primus vi
 detur in extrema necessitate: hec latius si placet deducto ex Hiero. Ecce
 hi irascunt: & tñ nō sunt recensendi semp fatui. Sed iam videamus qui
 bus nolis distinguant iracundi fatui a nō fatuis. sunt autē nōle. vij.

¶ Prima nola est: Subito irasci. Primis motib; sensualitatis cōn
 git: vt q̄s impetu quodā vehemēti tangat appetitu vindicte: & ratioe pre
 uentia: est em̄ sicut in alio; victio; primis motibus pura luxurie que
 nō sunt mortalia: si tñ consentitur erūt mortalia. Sic posset quis tam
 diu versari in cogitatione vindicte & motus: increfceret appetitus q; pec
 caret mortaliter sicut in peccato carnis: vt dicit Scotus. Supprime er
 go sentillam: ne in flammā excrefcat: sed & sel crescit.

¶ Scda nola est: etiā cū sensu appetere vindictā: sed parū parū pō
 deris: & est peccm̄ veniale & paruula nola. Sicut em̄ pcedens actus imp
 fecuus est ex parte appetentis: sic ille ex parte obiecti: qd; p̄ter sui parū
 ratē quasi p; nibilo habet. Simile in furto recipere. s. racemū parū de
 vinea: sic & hic trahere puerū p; capillos vel aurem in sui vindictam.

¶ Tertia nola est appetere cū sensu vindictā magnā: notabile scz nō
 malū inferendi. Et hec est magna nola peccm̄ mortale: quā quatit dñs
 Math. v. Qui irascitur fratri suo: reus erit iudicio: id est pena eterna:
 facit em̄ contra charitatem proximī: volendo sibi malum iniuste.

¶ Quarta nola est: vltra p̄cipere in vocē & mores: vindicationes: si
 ne tñ verbis cōrumeliosis: vt scz racha: aut alias interiectiois affectus
 ire expressiuas: & hec nola peccm̄ mortale: & grauius peccatū mortale. De
 hac dicit s̄lfr dñs: Qui dixerit fratri suo Racha: reus erit consilio.

¶ Quinta nola est: vltra p̄cipere et ira in verbū cōrumelie aut cōiū
 dicēdo fatui: stulte: stolidē: ecce loripes: claude. &c. hec dicunt conuicia:
 vel nequā: furi: latro: hec sunt cōrumelie fm̄ b. Tho. Hec nola pcedentib;
 peccm̄: q; grauius peccm̄ de q; Christus. Qui dixerit fatue reus erit gebē
 ne ignis. Sed qd; de xpo & paulo: q; discipulos appellabāt stultos & insen
 satos: Dico q; nō ex ira iniusta: sed p̄pter correptionē fecerūt. scda scde.

¶ Sexta nola est: vltra p̄cipere in facta: rixas: verbera: vulneratioes:
 aut in ortē inferre: aut res auferendo: domos cōburndo. &c. ad huc ma
 ior: hec: q; se & aliū perimit: se periculosus tñ. o fatue vt alterius asinam
 corpus scz perimas: prius animā tuā perimis: & gladio transfodis. Pla
 ne in animā proximī nō potes: sed asinā eius: quā occisa amplius nō ba

De Iracundorum

des (iuxta dñi vocem) quid amplius facias. Cur nō vindictā referat
dñs: qui hostis tui animā & corpus posset mittere in gebennā sine tu
damno. **V** stulte transfordis te: vt proximo pallium transfordias.
D **S** Septima nolant retinere. Stultissimū est hoc & piculosissimū. **S**
nō occidat sup iracūdiā vestrā. & cur irasne trāscat in odiū. Ira siquid
odii generat: ex festuca fiet trabs: ex paruo grāde peccm. Quid grādū
odio qđ homicidio cōparat. Si tibi nō credis: crede & audi Joannē
Dio qđ odit fratrem suū homicida est. Quid deo displicēt? & diabolo pl
cidius odior plane nihil. Si qđ extrinsecus charitatis est: qđ maxime de
placet: diabolo displicet. **H** ē odii: prozsus humane nature pccatū: hō
naturaliter est aial māfuctū & misericors: hāc naturā aufert hōi odii e
ira. Intuere dōres tuos vngues & os: si rabiet an māfuctudini atresten
Fere rabide vngues habēt acutos: fortes: recuruos & magnos: rictū lō
1 gos oris & dentes aduncaros. Nō ita hō: sed leo & vīlus. Noli hō modo
degenerare a natura o hō: irā p̄tine. nihil tibi plane inde honoris qđ mori
bus silis ea bestijs: quē admodū nō quidā vere stulti putāt se iō magnos
estimari. Quid gloriaris: qz instar canis nō aliā nisi r literā pferre noti
fi? Est ne tibi gloriosum putas: qz frontē rugosam vt tauri s p̄dicā e
imo vt insā? & furēs? Ira furoz breuis (ait Hora.) a furēte nō differt:
nisi t̄pis breuitate. Quinā se in speculo dū fure ira p̄piceret: videret pla
2 ne insānētis vultū. Quid est qđ tori familie molestissimū es o nūs ignis
& spine: oēs te amplectētes pūgis: & instar ligni igniti exuris serpens s̄
p ignē ore vomens. Graue est saxū & onerosa est arena: sed ira stulti vt oēs
grauior est. Prouer. xxvij. itē cōformiter Eccl. xxij. Sup plūbū qđ gra
uius: & qđ illi aliud nomē qđ fatuus: Sed nediū p̄ximo: sed & tibi p̄i mo
3 lestissimū & dānosissimū: in corpe damnū sentit qđ iracūdus est. Multos
ira perisse vidimus & legim⁹: & breuioz vire sunt hōies iracūdi: sicut
4 & bestie. Zelus & iracūdia minuet dies. Eccl. xxx. Et n̄ rex dāna crebro
sentit iracūdi: hō iracūdus p vna alapa amittit qñqz centū libras. vñ
5 Eccl. xx. Obiurgatioz iracūdia annihilabūt substāriā. Et hec qđ dā
na tolerabilia: nisi & aia detrimentū sentiret: quā ira excecet. Ira impe
dit animū ne possit discernere verū. Ps. Turbatus est a furoze oculus
irūpens furoz. Prouer. xliij. qz finis ire est victoria. S; & verā iustitiā
6 aufert: Ira em̄ viri iustitiā nō opat. Plane qđ irat⁹ iudicat (vt dicit glo.
ibid) etiā si iustitiā iudicat: tñ diuini examinis iustitiā (in quā p̄urbat
tio nō cadit) nō pōt imitari. Putat aliqñ correctoz qđ iratus est iuste age
re: sed errat. Nā si ira correctozē superet: an̄ opprimit qđ corrigi. Et sub
specie zeli iustitię furoz est. Zelus iustitię qđ ignis ardere debet & oleo
miscōie Et si ē ignis absqz oleo lāpadē destruit nisi affit oleū: sic zelus iu
7 stitię cor hōis destruit nisi affit oleū miscōie. Tandē ira aie oia mala in
clausa virtutibz intrinsecus dat quicos: aperta ad oē facim⁹ arma bit ani

Turba. XXXV. XII

us. Ego intelligo fm mentē doc. scilicet q̄ ira est sanua victoꝝ p̄ accidēs
remouēdo p̄bidēs. i. impediendo iudiciū ratiōis: p̄ qd̄ hō retrahit̄ a
alis. Directe aut̄ r̄ se est aliquoꝝ causa specialiu peccatoꝝ: q̄ dicunt̄
e eius. Rogemus dñm vt nos custodiat. Amen.

Sabbato ante palma. iiii. vij. Apalis
Stultorum infinitus est numerus. Eccl̄s. i. E uangelii.
Ricissimaq̄na turba stultoꝝ est: singulariū. q̄ sua sunt q̄rent̄
r̄ p̄naciū (Einrichig narren) P̄nt aut̄ discere m̄ tribus nō is.
q̄ p̄ma nola ē: singularia exercitia cōib⁹ neglectis aſsumere.

¶

Singularium

Sunt quidam superbi: vane gloriosi: precipue in religionibus, quibus non sufficit facere sicut alij faciunt: vel tenere quod lubet coram regula monasterij. sed vult sanctioribus apparere: vult plus ceteris agere: vel ultra ceteros appareat. Proinde non sufficit quod coram regula monasterij vel maioribus cohorantur esse pla: non tamen melior esse studet: sed videri melius vivere gaudet: quatenus dicitur cere possit: Non sum sicut ceteri homines. Si vis eos determinari nosce re: arte de qua dico: et quasi paruulas nolas huic principali anneras accipit: quod admodum ieiunia: orationes: vigiliis et sicutia presumat. Ecce plus sibi blandit de vno ieiunio quod ceteris presentibus facit: quasi si cum ceteris septem diebus ieiunauerit. Ecce vna nolula. Melior sibi videt vna orationum pecularis: quasi tota psalmodia vno noctis. Ecce alla: Ad omnia sua strepens: ad communia piger. Ecce tertia nola. Vigilar in lecto: dormit in choro cumque alijs psallentibus tota nocte ad vigiliis dormiter: post vigiliis alijs in claustris quiescentibus solus in oratorio manet. Ecce quarta. Inter presententes crebro solet oculos iactare per metas: ut si que minus comedere videtur victum se doleat: et idipsum incipiat sibi subtrahere crudeliter: quod necessarium victum prouiderat indulgendum: plus glorie detrimentum quam famis meruens cruciatum. Ecce quinta. Pallor suum et maciem in manibus: et cetera que possunt videre speculari. Ecce sexta. Hic omnes iudicabit: hic oim sacra cor rodit: vnde singularis ferus depastus est eam seculi vineam domini. Ecce septima.

3 Habes ecce primam nola: qua noscunt singulares fatui. Qui vere fatui nolentes se alijs conformare in bonis et honestis regularibus disciplinis: et tamen volunt esse in consortio eorum contra que scriptum est de sta. reg. recedentes. Nam qui seque restrictius rebus vitis quam se habeant mores eorum cum quibus viuunt: aut intemperatus aut superstitiosus est. xl. di. quisquis. et est Augustinus. Ad quam cumque enim ecclesiam puenieris: huius more serua. xij. di. illa. Et notanter dicit in bonis et honestis. Si enim in honesta sunt: tales imitari non debes: sed singularis fieri (ut docet frater David) neque cures quod inde fias odiosus et de singularitate noteris: quia scias quod nullus sanctorum singularis glorie factus est in celo: nisi qui inter homines hic postus studuit esse vite singularis. Quod tamen de singularitate virtutum dico: non de ceremonialibus obseruantis: nullam vel parvam habentibus veritatem virtutum. Qui sic singulares sunt: boni sunt: non obstaculo quod ab alijs preueniant. Sed quod ad nos inquit: hec nola respicit religiosos: et Bernardus ad fratres suos hec que allegasti loquitur est. Sancto frater: sed et scio quia hic multi sunt qui in congregationibus viuunt: quibus bec ammonitio ut caueat etiam utilis est. Sunt preerea hic iuuenes et virgines que post hoc prent religiones et aggregationes ingredi: et eiusdem bec pderit doctrina. Tandem etiam hiis que manent in seculo non inuisis: quia et seculares plures preferunt singularia consuetudine ecclesie: et male puta ieiunant et magis sibi complacant die sancti Valerij aut Sebastiani: et preceptos ab ecclesia negligunt: nullos aut admodum paucos per quadragesima ieiunantes. Item ad ecclesias priuatas currunt: audientes illic missam: neglecta parochiali.

¶ Secunda nola est: non communicare salubria: sed sibi retinere. Sunt

docti quidā q̄ soli honore habere volūt ⁊ famā: estimātes oēs alios in
doctos ⁊ eos cōtemnūt: neq; cū aliq̄ familiaritate siue cōmunionē habēt
Scrib siles (vt in speculo tuo dicit) qui oim hoim fugiūt cōmunionē:
sanctiores volētes oibus nationib; reputari. Itaq; cū mercandū fuerit
noctu pecuniā in ripa posita auferūt: mercē reponētes, Sic tales docti
fores claudūt ⁊ nemini respondēt. Sunt p̄reca quidā arte suā ocul.
rantes: q; p̄ta experimentū aliq̄ qd nouerūt vtile cōtra morbos: ipsi autē
soli id retinēt nemini cōmunicātes. Cū tñ etiā si turassent se nulli cōmu-
nicaturos: ⁊ sub hoc pacto edocti ab aliq̄ fuissent: iuramentū seruare nō
teneant: q; p̄ta charitate: nisi in casu q̄ is vel alter paratus esset p̄stare
tali egro medicinā: tūc em̄ teneat seruare iuramentū: vt dicit b. Tho. in
qd̄ sibe. rj. ar. xij. Sūt hi vtiq; stulti carētes charitate: q̄ nō querit que
sua sunt: nō singularia: s; coia anteponit. de numero boꝝ de quib; ap̄le
q̄. 2m. iij. In nouissimis epib; erūt hoies seip̄os amātes. Nō sic cbr̄i
stus: qui seip̄m p̄ omnib; tradidit. Sed ⁊ Tull. in offi. ⁊ Plato in Tbi
mōd̄ dicunt: q̄ homo nō est natus sibi mercep̄t: sed cōmunitati. Ideo. i.
Petri. iij. Quilibet gratiā sibi datam debet in alios administrare.

Tercia nola est: p̄rio inatti sensui: p̄tinaciter inniti opinioni p̄ue:
nolendo cedere opinioni siue sentētie meliori. Sūt quidā (ait Hugo)
in p̄gregatiōe obstinati in suo sensu: sapiētes in oculis suis. hi qd nō cō-
ceperūt ex ratioe defendūt: nec se alijs sed sibi alios applicari cōmendūt. ⁊
si viderint nō obsequari: statim cōmouent ⁊ alios turbāt. Grandes vti-
q; ⁊ p̄niciosi fatui p̄gregatiōis turbatiui. Et q̄ q̄so sup̄bioꝝ fatuitas q̄
q̄ hō vnus toti p̄gregatiōi iudiciū suū p̄fert: tanq̄ ip̄e solus spiritū dei
habeat: q̄ maior sup̄bia q̄ se meliores p̄tenere: Sūt plane q̄ tales sunt
cōsummati stulti. Hec nepe est p̄sumata stulticia: q̄ hō se reputat sapientē
⁊ in factis suis nihil videat nisi sapientia. Sed ais: Naturale est q̄ hō
sententiā suā v̄l opinionē libēter sustinet ⁊ defendit. sicut dī. Prouer. xv
Letabit hō in sentētia oris sui. Uex qdē: nō tñ sic debet ei imutabiliter
adherere: q̄ nullo mō velit acq̄escere sentētijs ⁊ p̄silijs melioꝝ. ait Sen.
Nobilis esto: nō leuis. p̄stās: nō p̄tinax. Sed ⁊ Moyses sp̄m dei ha-
bēs q̄tūde cū dño loq̄bat: ⁊ p̄siliū Jetro soceri sui nō cōcep̄sit. Et vis ne
vt oib; credā: ⁊ sentētia mea mutē ad q̄rūlibet p̄silia: Nō dixi b; sed sapi-
entiū ⁊ bonoꝝ. Nō dico q̄ sentētijs q̄rūcūq; debeas acq̄escere: q; nec in
quoꝝ. q; Bētū vir q̄ nō abiit in p̄silio impioꝝ. Et Prouer. i. Filii te la-
ctauerint pctōres: ne acq̄escas eis ⁊c. Nō stultoꝝ ⁊ populariū. Ero. 24
Nec plurimoꝝ insipientiū ⁊ populariū acq̄escas sentētijs: vt a vero deū
es. vix si sit veritas certa ⁊ p̄babilis: de q̄ certitudinaliter vel p̄babili-
ter cōstat. Nō pueroꝝ vel iuuenū incertoꝝ: relinq̄ndō sentētia exper-
toꝝ. sicut fecit Robo. iij. Rc. rj. sed sapientiū ⁊ bonoꝝ. Deul. xxvi. Se-
quaris formā eoz: scz sapientiū. nō declinabis ad dextram vel sinistra.
Sed vbi possunt hec discerni: vbi sunt: ⁊ q̄ sunt tales sapiētes q̄s tuto
possim sequi: Nunquid plati mei sunt: Nunquid possum audacter sine

Tristantium

scrupulo eoz seq sniam: Quid hoc simplici iplo platos suos i Bobe/
mia imitates: Incidum^o bicin materia meo iudicio satis difficilerz vic
solubilem z resolubile: vt sciat cui turo qe sua pscientia comittat. Uide
Guil. Parisien. q dicit: no oportere monachū obedire suo plato picipē
ti: vt habitet in loco sibi periculoso q ad caritacē. Itēz Guilbel. Lugd.
de obedientia. Item eundē de dispensatione prelatoz: sup pluralitate
beneficioz nō excusante. Item Bersonē sup illo: Ex ore tuo te iudico ser
ue nequi. Itē b. Thomā in tertio scriptū: de prelato predicante insolita.
Item Berso. de pollutione q credendum est prelato etiā malo: in his
vbi non pcepit ptra deū. Itē in Sūma Angelica z alibi. Rogemus.

Turba. XXXVI XII

Dñica in ramis palmarum. viij. Aprilis.

Stultoz infinitus est numerus. Eccl̄s. i. Euange. de gestis

O Ricefima sexta turba stultoz est: tristantiū (Leyd narren) Ha-
cenus trigintaquinq; genera fatuoz recensuit: ad huc q̄pluri-
ma venient recensenda. Puto autē: qz oēs illi ad duo genera fa-
tuoz reduci possent: scilicet letantiū & tristantiū (Freyd narren) & (Leyd
narren) Omnes q̄si quidē quos tanq̄ stultos reprehendimus: est quia
aut rationabiliter gaudent: aut irrationabiliter tristant. Usum est mi-
hi: qz nō absone opiner ab Aristo. in Ethica sua: qui omnes passiones
suas dicit terminari ad has duas. Venit in mentē diuersa illa philoso-
phoz duoz sentētia: Eraditū loquor & Democritū. quoz h̄c semp̄ se
bat errores hominū miseratus: de quo Flaccus mirabatur vnde aqua p̄
lachremis suppeteret. ille semp̄ in cachinnos dissoluebat: ira sibi nihil
ferri videbat. Neq; neutriū Berson ille sapiēs sup Magnificat appro-
bat: quē vide. Hec dus fatuoz cōmunitissima genera dñs noster Iesus
christus eterna sapiētia: tanq̄ duo extrema in mediū ip̄e mediator redu-
cit: verūq; documentū dans. p̄tū: hac die qua ingressus (vt dicit̄ est)
Hierosolymā in plausu ppli: sed cū planctu & fletu sup̄ ipsius. Quas do-
ctrinas audiam⁹ diligēt. Primā videlicet (Freyd narre) secūdā (Leyd
narren) Et docebunt̄ hī fatui quēadmodū se a stultitia sua erutare de-
beant: & summe illi sapientie cōformare. Prima doctrina p̄letantib; fa-
tuis: quā docuit est. *Qz in nulla vnq; hui⁹ seculi letitia habere fiducia
debeamus: qz in tristitia finit.* Docuit hoc verbo & facto siue exemplo.
Verbo: *Ne vobis qui ridetis qz flebitis.* Exemplo: qz inter maximā
gloriā fleuit. Sed adhuc expressius docuit exēplo: in duab; p̄cessioib;
cōtrariis sibi inuicē succedentib;. Ecce vna p̄cessio & prima cū maximā
fuit gloriā: qua cū populus suscepit gaudens. in qua apostoli asnum
adducūt: vestimenta superponūt: eū desup sedere faciūt: turba vestimē-
ta prostermit: ramos de arborib; cedunt: clamant *Rex israel bñdictus
osanna in excelsis.* Hec prima p̄cessio cū tanta gloriā & honore. Sed y
ecce secūdā p̄cessio cōfestim subsequit̄: longe alia a priorē: et verso gallo
(vt dicit̄ solet) alio vtro flante. Ferta sexta nāq; alia instituit̄ p̄cessio p̄-
cedenti cōtraria: ab Hierusalē in montē oliuaz cū irrisioib;. Aposto-
li qui prius asnū adducunt & vestimēta supponūt: itā ab eo fugiunt: et
vestimenta p̄tia fugientes relinquūt. Qui prius cū magna reuerentia &
& deuotionē ip̄m sup asellū posuerūt: iam ipsum cū magna ignominia in
partibulo suspendūt. Prius vestimēta sua in via strauerūt: itā ip̄m suis
vestib; expolauerūt & sortē in eā miserūt. In prima p̄cessioe ramos oli-
uarū & palmarū sibi obuiā portauerūt: in scda spinas acutissimas capiti
eius infixērūt. Pri⁹ appellauerūt eū regē Israel: clamātes *Bñdictus
q̄ venit rex Israel.* itā negāt eū & dicit̄: *Rege nō habem⁹ nisi cesarē.* In 3
primā appellauerūt eū saluatorē dicētes: *Osanna: id est salua obsecro.*

Cristantium

In secūda negauerūt ipsuz saluatorē: qui etiā seipm saluare nō poterat.
7 In prima dicunt cū benedictū esse z venisse in noīe dñi in mundū. In
secūda dicunt: nisi hic malefactor esset nō tibi tradissemus eum. Ecce
q̄ cōtraria est hec secūda priori processioni. Et cur ita voluit primam
iocundā p̄essione terminari tā lugubri: Plane vt doceret fatuos nos
letantes: qz in leticia huius seculi nullo mō forte confidendū. z scirem⁹:
qz extrema gaudij occupat luctus: z post solem feruentē sequit̄ pluuia.
Quatenus autē z adhuc firmus hec sentētia imprimere fatuis illis: vo
luit vt he p̄essiones in significatiōe p̄ sp̄sām suā sanctā ecclesiā filiolis
Z suis annuatim renouarent. Ideo ergo prima p̄cessio significat in offi
cio hodierno p̄ p̄cessionē quā fecimus. Secūda autē in montē Caluarie
significat p̄ passionē: q̄ mor in nulla subiungit. Ecce primā doctrinā p̄
turma fatuoz locūdoz: de quibz z eoz nolis specialis fuit habitus ser
mo dñica in medio quadagesime: in qua canit̄ Letare: qd̄ congruebat
letantibz. Secūda doctrina quā dedit dñs Iesus christus sapientia
eterna singulariter p̄ fatuis trīstibz (Leyd narren) quos hodie p̄ manibz
habemus hec est: nō esse in cōsolabiliter cōtristādū de aduersitatibz qui
bulstibet imminentibz. Quipe q̄ ille sint recta via ad vitā eternā: z finis
caz si voluerimus sic iocundissimus z felix: docuit z hāc doctrinā ver
bo: Beati qui lugent: qm̄ ipsi consolabunt. Matth. v. Docuit z exēplo
hodiernaz p̄cessionū fm̄ Bern. Significat em̄ prima p̄cessio iocunda:
qua christus cū gloriā susceptus est: introitū in vitā eternā: quo cū suis
electis post iudiciū regnū celoꝝ intrabit. Que p̄cessio terminus est: et
primū qd̄ querere debemus: Primū querite regnū dei. Secūda autē
processio qua ad montē Caluarie p̄cessit cū ignominia z dolore acerbis
simo: significat nobis viam p̄ quā ad regnū celoꝝ puenire oportet: scz
tribulationes: dolores: ignominias: paupertatē: z cetera carni mole
stia. Et ita cōiungit o frater illas duas p̄cessionēs: vt tu (o leyd narr) tri
stans tristitiā abijceres: z scires qz hec qua graderis via vera est z expe
dita p̄ cōsecutiōe vitē celestis: z q̄ finis aduersitatis est felicitas. Dp̄o
ruit Ibristū pati: z sic intrare gloriā suā. Et Paulus: Per multas tri
bulationes oportet intrare in regnū celoꝝ. Gaude ergo frater: neqz con
sternaris si matutinū aut nocturnū tēpus intonat mirabiliter cōcrepan
do fm̄ ecclesie rēpresentationē. Per tres matutinas illas scias: qz nō diu
durabit: sed statim sequet̄ silentiū z dies: expecta modicū z tumultus
Z finiet. Habes ecce secūda doctrinā: quā cōsiderare ex facto Ibristi ha
bēt trīstes. Neqz mireris: q̄ ex eodē facto cōtrarie sumunt̄ doctrine. Nō
em̄ alienū est: vt ex eadē cāpana fiat pulsus cōtra tēp̄eratē z p̄ festo ma
gno faciendū: z in eisdē organis carmen lugubre z iocundū cantet̄: z ea
de lingua orationes fiant ad tristitiā z iocunditatē cōmouentes. Sed
as: Vitinā z de his stultis (Leyd narre) qui hodie suū locū habent: etiā
speciales nolas designares quibus discerni possent. Frater multe sunt
ad modū ita vt tēpus nullo mō vacaret ad eas enumerandas. Por em̄

Turba. XXXVI. XIII

sunt: quot aduersitates de quibz cōtingit huius seculi hoies contristare
z lugere. Quas qui nosse uellet: legere posset. Franciscū Petrar. q̄ eas
copiose admodū recenser. Terū qz vis saltē aliquas enūmerabo: ex
q̄z notitia occasione accipere poteris etiā alias assignandi: dū z qñ
fortasse uolueris hanc materiā copiosius profsequi. Sit igitur

¶ Prima nola: tristari de morte. Sunt qui mirūimodū tristant in
morte: z stultitiā suā dant in scriptis. **D** moriar inquit. Et quid hoc
est: hac conditione intrasti ut extris: gentium lex est qd acceperis redde
re. Peregrinatio uita est: cū multū ambulaueris deinde recundū est.
D sed timco mori. Stultum est frater t: mcre quod uiuati: non potest:
istud etiā nō fugit qui distulit.

¶ Secunda nola est: timere dolorē. Noli o frater: si paruus est dolor: **B**
leuis est patientia. Si magnus: magna habero patientiā: qz magna in
de gloria: s̄m magnitudine dolorū consolationes tve leuissimē cauērit anī
mā meā. Porro si paruus est dolor: tolerabilis est. Si intensissim⁹ sta
tim liberaberis: diu durare nō poterit: qz tam tolerāre non poteris.

¶ Tertia nola est: timere detractionē maloz. Si boni essent q̄ tibi de
trahūt z male loquunt: nō mirū esset si inde doleres: puta si de te Lato
aliqd diceret: cū pculdubio nō nisi uerū diceret. Letoz q̄ mali mala lo
quunt: nihil mireris: nō aliud nouerūt. Lampana s̄m qualitātē cris de
quā est ita sonat. Nō nouerunt bene loqui. Tibi gloria q̄ mali nō tene
de te loquunt. Latuli quidā latrant: nō pro ueritate: sed cōsuetudine.

¶ Quarta nola est: timere exiliū. Scias frater nullibi exiliū est: ubiqz
patria tua est: mūdus oim patria vna est: extra hōc nemo p̄ci pōt. **D** s̄
proscribar a patria. Nō tibi o frater patria interdictū: sed locus. in quā
sūqz patriam peruenieris: tuam inuenies. Nulla terra exiliū est: sed al
tera patria est: solum de cubiculo in cubiculū trāsmigras: vna de mus
est omnium clamantiū Pater noster.

¶ Quinta nola est: tristari de pauprate. Nescis te op̄itione nō relabo
rare. Paup es qz uideris. Quid times paupratē cōstante: uolueres
(ut frequē dixi) neqz serū neqz cōgregāt in horrea: z de⁹ pascat illos: z
lilia q̄ nō nēt neqz terit: ita uelut v̄r uides: z tu adhuc paupratē times.

¶ Sexta nola est: de impotentia tristari. **D** p̄rimoz potestate z inu
ria parior. Gaude frater: qz facere nō potes: nō es potes: gaude impo
tens nō cris. Sed potens inquis multos habet se sequentes famulos.
Nel musce sequunt: cadauera lupi: s̄m mēta formice: p̄dā sequit tur
ba ista nō boscm. Sed pecuniā habet. Hoīem illū indicat: arca est.

¶ Septima nola est: tristari de amissione urozis z pueroz. Fles tu pu
eros o stultē: qd istic nouū aut miz: q̄ rara ē sine isto casu dom⁹. Quis
stult⁹ infelicē uocabit arborē q̄ stāte ipa poma cadit: Sed urozē amisi
bonā. Fecisti ne bonā an inuenisti bonā: Si inuenisti: ab ualla inueniri
pōt. Si fecisti: bñ spera. res perijt: saluus est artifer. Habes ecce septēz
nolas: in star baz si placet plures bis so: mato q̄ Sene. aut Frā. Rog.
R

Egrotantiū inobedientiū

Feria secunda post palmarum. .it. Aprilis
Stultoꝝ infinitus est numerus. Eccl̃s. i. Euange. de g. estis

Triceſimaſeptima turma ſtultoꝝ eſt: egrotantiū inobedientiū.
(Siech narren) Dinofci poterunt h̃i nolis ſeptem.
¶ Prima nola eſt: medicinā cōtemnere. Sunt qui medicinā
proſuſa cōtemnunt ⁊ abſci: inſtulti plane. Neſcientes quia ſcriptum
eſt. Eccl̃i. xxxvij. Altiffimus creauit de terra medicinā: ⁊ vir prudēs nō
h̃arebit eam. Notate verba: ſignate myſteria. Vir prudēs nō horret

Turba. XXXVII. XIII

bic eam. Nō bo: ruit eā beatus Augustinus: de quo legit: q̄ egrotante eo neminē admiserat nisi medicos: sed psalmos septē penitentiales ad parietē versus orabat. Sed ⁊ de Basilio legit: q̄ in deū cōuertebat medicum: qui iudicauerat eū sole occidente morte occasurū. Sed dū diceret diuinus se victurū: ⁊ ita factū esset: cōuersus est iudeus. Quere ⁊ vi de bitto: r̄a in speculo histo. lib. rvij. capi. xxiij. ⁊ in vitas patrū. fo. cxiiij. Vis altū videre virū prudentē: qui medicinam nō abhorruit. Ipse est Ezechias. iij. Regū. rr. Luit Isaias iussit ficus cathaplastari ⁊ sup vl cus poni. Et cur nō horrebant: q̄ creauit eā altissimus: deus em̄ creauit medicinā. Nā virtutes curatiuas in creatione indidit herbis: lapidibus ⁊ c. ideo nō sunt spernende: sed tanq̄ cetera dei dona ⁊ beneficia cū gratitudine acceptande. Vide ergo q̄ contemnere medicinā sit in casu rentare deū. Sed ais: Beata Agatha dixit medicinā carnalē corpori meo nunq̄ exhibui: sed habeo dñm Iesum christū: qui solo sermone restituit vniuersa. Rñdet bñs Thomas. ij. q. xcviij. ar. i. Vbr̄ Agatha experta erat erga se diuinā benignitātē: vt vel infirmitates nō pate resq̄ quibz corporali medicinā nō indigeret: vl statim sentiret diuine sanationis effectū. Sic alius in spe. exēplo: di. iij. exēplo. xxxij. Luit Iesus apparuit: ⁊ oim erat medic⁹: sibi autē nullā ad monstrauit. q̄uis sp esset debil. Uideret ego eādē recitauit: s̄ cur foris. q̄ ⁊ gruebat tpe passiois.

¶ Secūda nola est: medicū decipere. Sūt quedā fatuelle: quas aliqui sola curiositas impellit ⁊ trullat ad explorandū peritā medicū: int rñ velit dicere. ⁊ ideo vrinā ei mittunt: nō rñ sunt animi q̄ sequi vt in consilia eius. Tales se decipiunt ⁊ bursam: q̄ medicus accipit pecuniam. Sunt deinde qui dū vrinā exhibent: cautissime cauent nesciat cur⁹ sit: femine an viri. ⁊ putant eū diuinare posse ⁊ debere oim infirmitatē et morbi qualitātē. Quos ego pro: osus arbitror fatuos: q̄ vrinā ad modū fallax est. Fatuoz quidā supstitios nonerūt mirabilia in iudicijs vrinarū: vt etiā nō vras: imo varioz hoim pmixtas iudicare sciant. S̄ hoc pculdubio diabolica sit arte: eū quo pactū habēt saltē implicatū. Et tales essent exterminādi: q̄ nō admittit hoc mō iudiciū vniuersa medicina. Sunt tandē q̄ defectus suos ⁊ morbos occultāt: implete ostēdēt es bi pculdubio stulti sunt seipsoz decipietes. Qui infirmitatē suam eclat medico ⁊ perā cōfesso: i casum aduocato: sibi soli mentit ⁊ nocet: q̄ decipit. Si vis prudēter agere o infirme: dic medico diligenter ⁊ fideliter totū statū infirmitatis tue: vnacū ostensione vrine: ⁊ ad omnia q̄ interrogauerit fideliter responde. ⁊ illo facto si bene iudicauerit: lauda deū. Non sic ille a quo quesuit medicus quid deficiat tibi: Respondit nescio. Quesuit ⁊ vbi doles: Respondit nescio. Quesuit tertio: ⁊ qñ fuiti factus infirmus: Iterū respondit nescio. Subiungit medicus: Recipe nescio quid: ⁊ reponere nescio vbi: ⁊ sanaberis nescio quando.

¶ Tertia nola est: medicū nō obedire. Sunt qui diligenter audierūt cōsilia: ⁊ etiā aliquādo sinunt sibi prestare medicinas ⁊ conficit: sed eis nō

R ij

Egrotantiū inobedientiū

vrunt: neq; cōsilijs medici acq̄iescunt: sed prorsus cōtraria attentant. Si vniū iubeat vt dībant: aquā afferri volant. Si sudare p̄cipit: sedēt in longis camīsijs: quas firmas quidā appellant. Iubet discere recipere ipsi certissime indulgent. P̄cipit san guine minuire: vult patēs balneti intrare. Sed si medicus dixerit qz egritudo in facie appareat ex pallore: mox infirmus excandescit z improperat: qz medicus eo sit pallidior. Et talia sexcenta (que habes in speculo tuo) occurrunt cū talibz fatuis. Stulti vtiq; nō potentes patienter pati pro sanitate corporis cōtra doctrinā Boetij in de cōsola. philosophie: quā exprimit P̄hilomulus his versibus. Qui validus cupit esse cito: sua vulnera plane Demonstrat medico: pellat vt indeluem. Nō sine lucrifero sanari mēbra doloze Posunt: ne renuas ferre doloris onus. Magna stultitia nolle obedire medico quē queris: aut nō questuisses: sic pecunie peperisses.

¶ Quarta nola est: obedire: sed sero. Sunt qui obediunt: sed sero nisi: cū ignis fuerit in tecto z eius culmine. cū erat in pavimento z vni co forasse calamo: faciliū fuisset extingui. sed cum iam culmen appropenderet: factum est. Principijs obsta: sero medicina paratur Cū mala plon gas inualere mōras. Plantula parua defacile euelli poterat: Quam iam in proceram creuerit arborem z radices profundius fixerit. Sic plane de morbo. Inde Ecclesiasticus ait cap. xvij. Ante languorem adhibe medicinam.

¶ Quinta nola est: querere medicinā a vetulis: empiricis z alijs medicine artis imperitis vel a iudicis. De iudicis p̄hibitis p̄ Decretalē expressam p̄hibitiū est: ne quis ab eis sumat medicinā: nisi i casu necessitatis (vt ait Angelus) qñ sez aliū habere nō possent: qz necessitas facit licitū qd̄ alias nō est. cap. cōsiliū: in fi. de obser. leu. Hoc idē tenet Hug. Et similiter est dicendū: qñ licet habeat aliū medicū: sed nō sufficienter. Vide Angelicā in verbo Iudeus. s. vij. z. viij. Sed dicas de Basilio: qui habuit medicū iudeum. Vide historiam: z habebis solutionē. Porro de empiricis z vetulis z alijs imperitis cuiuspe cogita: quā utilitatē afferant resp. vna cum vasis illis deceptoribus.

¶ Sexta nola est: querere medicinā a diuinatozibz: z sinere carminibz se incantare. Debet ei z sui medici puniri. Renuit hoc beatus Bernbardus cū adhuc puerulus esset. Infante sunt superstitiones que circa hoc obseruant. Et quis enumerabit? Q̄ sed dicit: qui egrorus est q̄rit sanitatē. Marc. ix. Nō curarem etiā si diabolus adiunaret me. ij. Paralip. xvi. Video z expertus sum: quia tale experimentū efficacē est z obseruatiō: inde sanus effectus sum. Dico primo q̄ sepe iudificatur: quia cessant demones molestare: vt alibi de apostolis legitur. z sic putantur sanare. Dico secundo: postro q̄ vere sanant demones p̄ incantationes z obseruationes sagax: non tamen licet hoc modo sibi sanitatem procurare: p̄ cōmunionem scilicet cum hoste dei z humani generis: sicut beatus Thomas in. ij. ij. declarat. Dico tertio: q̄ bec prohibita sunt per leges

Turba. XXXVII. XIII

diuinas & ecclesiasticas: vt in Decretis causa. xvi. per totum.

¶ Septima nolā ē: soli medicinē in niti neglecto diuino auxilio. Sūt qui suam sanitatem a deo non erpetunt: neq; deum pro ea cōsequenda orant: neq; sue benedictissime voluntari cōmittunt: sed iugiter medicinis insistent: neq; causas morboꝝ curant remouere: quales sunt peccata. Itaq; contra deum sanitatem querunt. Pleriq; contigit: q̄ qui ita frequenter & quoridie medicinis recipiendis student & in eis confidunt: debiliores efficiant: & relinquēt a dño. qui si rationabiliter cōmitteret se deo minus egrotarent. Legimus in libro Listerien. q̄ nimis quidā frater indulgens sue sanitati: neglectus fuit a beatissima virgine Maria: cum alijs fratribus medicinas prestare visa sit. Vnde in speculo exemplorū dis. iij. exemplo. xviij. & recita. Fac amoueas frater, causam morboꝝ: id est peccata. Dixit dñs ei qui habebat infirmitatem. xxx. viij. annos: Vade amplius noli peccare: ne deterius tibi contingat. Ecce morbi radicem peccatum. Similiter paralytico dixit: Dimittunt tibi peccata tua. Et cur ita: quia causa sunt tue infirmitatis. De pe. 7. re. cū infirmitas. Et quomodo amouebo causam: per contritiōē & confessiōem peccatorū: sicut & Lanon tubet. Vebis qui dicunt: Si corpori prouisum esset: bene prouideretur anime (Hetr es sich geleybtes geset sich erwan) Venient dies frater vbi neq; corpus neq; anima manebit. Quoriam perierunt corpore & anima: qui si deum pre oculis habuissent & timuissent: consequuti fuissent salurem anime & corporis. Si Nachabeus confisus fuisset in domino: & non in romans: quēadmodum ab initio fecerat: diu vixisset. i. Nachab. viij. Nisi Ezeebias ad dominū conuersus orasset: morte periisset. sed deus vidit lacrymas: & vitam ei prolongauit. iij. Regū. xi. Si Manasses ad dñm se nō conuertisset: dominus cum non exaudiuisset. ij. Paralip. xxxij. Conuerte: re ad dominū deum in infirmitate tua: & sic medicinis vtere. Si quid deo voueris in eadem: fac expleas & fidem ne frangas. cauet amē a stultis votis & temerarijs. Sed quid contingit crebro iuxta vulgatum pro uerbum (Do der siech gnaf: do ward er böser weder er was) Non sic nō sic frater: sed ex flagello te corrige & emenda: ne nouissima stant peiora prioribus. Non efficiaris Pharaoni similis: qui ex correptionū flagellis durior efficiebarur membrum diaboli: cuius cor induraf quasi lapis: & fringitur quasi incus malleatoris. Sunt qui respiciunt medicos infideles & indiscretos: sed propriū habebunt locum: idco ad plēns transle. Sed & multa dudum antea dixi: quēadmodū uxores non nisi in presentia maritorum eorundem consilia accipere debent: quia sepe alias prestant corporibus antidota & animabus feminarū venena. Rogemus dominum 7c.

Aperte consultantiū

Feria tertia post palmarum. x. Aprilis

Stultoz infinitus est numerus. Eccl̄s. i. Festa diei.

TRicesima octava turma stultoz est: aperte consultantiū (Dissenburger narren) Plane dissimiles dño nostro Jesu Eb̄ isto: qui caute voluit respondere hodie iudeis ab eo querentibz: in qua peccitate hec faceret. Possunt hi fatui discerni septem nolis.
¶ Prima nola est: cominari aperte. Sunt qui aduersus aliquē in aīo

Turba. XXXVII XIII

cōcepta mor per cōminationē exprīmant. Stulti utiq. Et quid quēso
bi agunt q̄ p̄ partē sibi aduersam certiorē & cautiorē reddunt? Qui ca-
nem vult verberare nō eum p̄monet; sed silenter accedit: quēa d̄modū
facere solent canicīsores (Hundschlager) cū contrā eosdē aggredītes.
Nō vt bī qui pellibus erianis cū nolis canes expellunt. Sūt similes.
bi aucupibus: qui r̄bere incaute expandunt: de quibz Prouerb. i. Fru-
strā iacitur r̄bere ante oculos pennatorz. Utiq; frustra: qz abhorrent re-
te & fugiunt: nisi obregatur aut colore herbaceo sit tinctum. Est ad hoc
Quidius. Est & glo. in de. pastoralis: de re. iu.

¶ Secunda nola est: stratagemata non dissimulare. De varijs strata-
gematibus videatur Valerius Maximus & Julius: qui libru de his
composuit: quē Holkor sup Sapient. allegat. Saul quia cōtra Dauid
consilia sua secretē non habuit: ideo Dauid comprehendere nō potuit.
i. Regū. xvij. & xix. quia per Ionathā certior factus ē. Rectra ad placi-
tum. Et Sicanoz Judam Machabeū crudelius asperit solito: quod
Judas animaduertens cognouit quia aliquid contra se corde machi-
nabatur & fugit. ij. Machab. iij.

¶ Tertia nola est: propula secreta fienda patefacere incaute: his vide-
licet qui non prodesse sed obesse possunt & volunt. Hoc plane signū stul-
ti est: sic passim prodere consiliū suū & retinere apud se non posse. Aliquī
qui bonū ludum habet: quo facile vinceret perdit: quia chartas patēta-
cit. Nos alemāni nō alio ludo nisi (der offnen rusch) ludere volumus: &
ideo supplantamur. Dicit quia quatuor sint que diu occultari non pos-
sunt: ciuitas sira in monte: amor carnalis (buoler) stramen in forulari:
& consiliū fatuoz. Ad dī quinquā: fusus in sacco. quēa d̄modū & in carni-
men dicit. In sacco fusa: mererit in ede reclusa: Nequit occultari necstra-
tare nequit. Siquidē cor stulti in ore eius similit galline: que ova pdit
glocitationibus suis: quo fit vt ei auferant. Sic & auis appellata picus
(spechr) pullos ore suo prodit: & ei tolluntur. Quid em aliud sunt pro-
posita hominis q̄ ouz & pulli quos in cordis uido posuit: que per reue-
lationem sui secreti prodit et perdit.

¶ Quarta nola est: propua secreta presentia manifestare: dum quis
ea in publico operatur que in priuato agere satius esset. Et que sunt il-
la: Oratio: ieiunium: elemosyna: & omnia alia iustitie opera: de quibz
dominus in generali dicit: Breuidite ne iustitiam vestram faciatis co-
ram hominibus: vt videamini ab eis. Et singulariter postea de singu-
lis itidem dicit & declarat: de quibus in principio huius quadragē-
me in euāgelij satis dictum est. Quāuis bec & quidē alia nō proprie
& quadrare ad hanc pertineant turbam: & suum postea habeant locum
publice portat. Lumen ventum portandū manibus abscondendū
est: alias extinguetur.

Aperte consultantium

¶ Quinta nola est: propria secreta preterita imprudenter pandere. Sunt qui ex passione timoris aut quada alia prostratione secreta sua extra confessionem manifestant sine necessitate aut utilitate. Unde magnum eis posset euenire periculum: hoc videlicet: quod is cui credidit secretum postea idem sibi posset impropere aut alijs reuelare: vel saltem in casu cogit ut superiori reuelaret: non obstante quod sub sigillo secreti receperit. Secus si in confessione ei dictum fuisset. Sed de hoc vide Angelicam summistas: et Holkot lectione. lxxv. A. Item videatur Alexander par. te. ij. q. cxlvi. membro. ij. An possit aliquis reuelare malum alterius occulte sine peccato. Item Berfon: an male loqui de alijs in eorum absentia semper sit malum.

¶ Sexta nola est: inimicis reconciliatis patefacere secreta. Dicit vulgariter: Inimico reconciliato ne confidas. Docet magnus ille Lirillus: si quis aliquem offenderit semper eum pauelcat: sub tali parabola li. i. ca. xxiij. Vulpes calcans aspidem mordet et ipse remordens: recedunt abinuitem. Postea cum sibi iterum inuicem obuiarent: ait aspis: Diu te questui ut pacem recte facerem: et ore quo te prius momordi nunc oscularer: quod nihil melius pace. Respondit vulpes: Verum quid dum vera fuerit. An autem ficta: nihil ea pernitiosius. tunc enim est lux obnubilans: vita mortifera: et dulcedo venenosus. Et de ergo cum tua pace: mihi semper timendus est offensus. Nam fratres Joseph que offenderant adolescentes timuerunt et senes. Quo dicitur euitatis hoste discessit. Et cui ergo patefaciam cor meum: Respondeo quod vni aut nulli. De quo alia ibidem parabola de coruo et columba: capite. quam videre poteris.

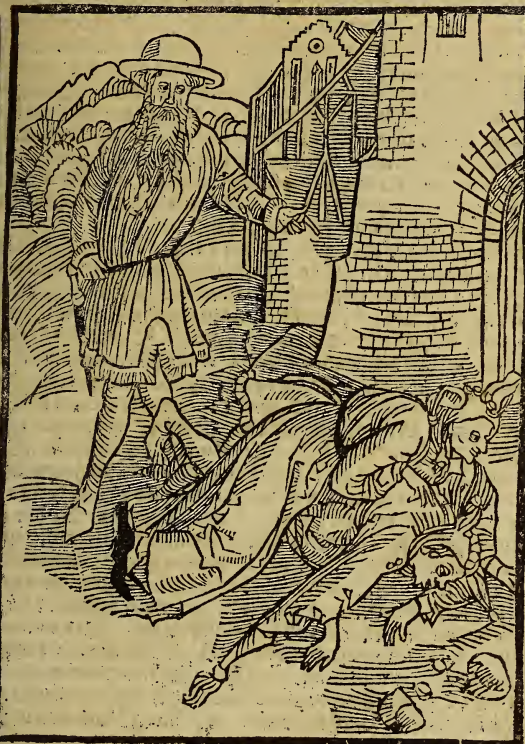
¶ Septima nola est: non custodire sua secreta a familia. Hostis domesticus periculosissimus est. Itaque diuitum secreta vix celari possunt: quia per infideles famulos reuelantur. Non sunt eis alia committenda: ab eis quoque non sunt alia de diuiti facienda: nisi que eorum officium respiciunt. Accipe doctrinam hanc: et tutus eris ab inimicis et familia. Contemne omnia temporalia: et inimici tibi non nocebunt. Vnde apertis ianuis (ut Seneca dicit) et familiam non timebis. Rogemus dominum etc.

¶ Ex hac turba stulcorum et quinquagesima in die ascensionis infertus posset eundi vna turba per his stulcis qui propria secreta alijs imprudenter produnt. Et posset inseri de his qui imprudenter celant propria secreta: aut seorsum ponere vna specialis turba. Item alia turba de his qui aliorum secreta imprudenter produnt. Item vna turba de his qui imprudenter aliorum secreta celant. Aut fieret vna ex his duabus.

Feria quarta post palmarum. xi. Aprilis.

Stulcorum infinitus est numerus. Eccles. i. Vesta diei.

O Ricesimona turba stulorum est: incautorum: casum non vitantium. [¶]
 (Stofnarren) vel (Struchnarren) qui scilicet et casu alto: in
 stulticia non efficiunt cauti: sed etiam ipsi ruunt: et si alios videant
 veres. Et plane sub hac turba maximus hominum numerus. Tantis fer-
 uis suis Esopus misit ut exploraret si multi in balneo essent boves an pau-
 ci: scilicet fore iturus. Videns autem Esopus: quod quot balnea introierat im-
 pingerent in quendam lapidem: neque aliquis eum de medio amoveret vnicui
 recepto. Rediitque dicens domino suo: quod vnicuique duntaxat est homo in balneo. Et
 cum venisset dominus in balneum: et marum ibi offendisset turbam: indignas atque

Incautorum

Et qđ nōne dixerat qđ vnicus esset illic homo? Rēspōdit: 7 ita vsq; est
Ecce enī lapis iste quē vides in angulo sitū in via iacebat: omnesq; cū im-
pingerēt: nemo eū de medio amouit nisi vnicus: 7 illū solū hōiem iudi-
co nō alios. Plane nō incōgrue dixerim ita in via mox esse. Nemo est qđ
lapides scandali de medio amoueat: sed alterutrū scandalizamus: 7 in
star eorū qđ in bello 7 cōflictu se premūt 7 ad interitū p̄tū dāt: in vicia rui-
mus: 7 ruere alios facimus. Et stultitia alia aliam trudit: 7 stultū stul-
tus: sicut oēs transillimus vnus post alterū. Unde 7 sapientia patris
clamat videns scandala bec. *Ue mūdo a scandalis: necesse est vt scanda-
la fiant: ve autē illi per quē: Sed bec missa facientes: videamus nolas*

D *Prima nola: cognoscere aliorū casum 7 cadere. Cognoscere siue vi-
dere stultos cadentes 7 pericla eorū clare intelligere: 7 nihilominus nō
cauere. Sūt qđ astuti sunt admodū: 7 (vt dicit vulgo) audientes crescere
graminā: tñ nō vitant qđ vident in alijs periculū maximū: sed eis dē vt
eius inuoluunt: sicq; scientes 7 prudētes pereūt. Dicemus ne hos pru-
dentes 7 sapientes: Non plane: insipientiores enī sunt murib; qđ vt odo-
re p̄ceperint qđ mures capti fuerint in muscipula: eā non intrāt: oportet
nimirū aqua seruari odore hūc abluere. Ecce ad odore cauti efficiuntur
7 hi nō ad visum. Vt melius nosse hūc doctū 7 sciolum qđ admodū
pereat: audi qđ in parabolis loquitur Cirillus lib. p̄rio. cap. vi. Excebat
aranea telam 7 cū musca eam (qđ publicā viam ipeditret) reprehēderet.
Rēspōdit: qđ auctoritate nature h̄ facio: qđ doctrix effecta scolas meas
in plus semitis ap̄tis extēdo. *Doce qđ me inq̄t musca. Libēt̄ ait ara-
nea: accipe doctrinā meā primā. Qm̄ custodia serua cor tuū: 7 diligē-
tia vtigili oculū tuū: moralitū enī vita nō minus pender ab oculorū recti-
tudine qđ a corde: nunq; qđ pariter ambos claudas. Scda doctrina: pal-
pebre tue p̄cedant gressus tuos nec pes vnq; duces oculum antecedit.**

P *Pes enī sapientis est suus: 7 suorū pedū est stolidus. Tertia doctrina:
vt tibi semp plus timeas vbi tibi plus arridet securitas: a tibi min; spe-
res vbi spes tū rei specie plus apparet. Sapies enī timet 7 declinat: sed
stultus transiit 7 p̄didit. Doceo igit te quiescere: moneo te cautela p̄cedere:
7 pedē ad p̄uisum tantū extendere. Tendo igit laqueos in quietis
pono retiaculū fatuis: ac tormentum paro molestis. His auditis in-
quit musca: D̄ p̄ta p̄cepta bec. Rēspōdit aranea: vix quidē si bec facis
nā bonus intellectus oib; facientib;. Quid multa: musca regylax 7 mo-
nitionis oblitā: quietis ipariens 7 incauta: cū in aranea laqueū incidit
ser: cepit lamentari qđ caprā fraudulentia decepisset. Cui illa: Quid tibi
dixi quiesce aut certo perge: 7 tū audisti. Discant ergo alij in malo tuo:
qđ neglexisti incauta bonum tuum. Et hoc dicto damnauit eam. Rēspō-
dit bec parabola: qui satis docti de periculis incaute cadunt.*

S *Scda nola est: Mirari de casu aliorū 7 cadere. Sūt qui dū cogno-
scunt aliq; cecidisse mirant sup hoc: 7 nesciūt quē admodū se fatiā signā*

Turba. XXXIX. XIII

re debeant pedibus et manibus: et satis admirari nequeunt. Mirum est quod talis persona cecidit: quis diabolum in tam claro vitro quevisisset: prius turrim putassem quam hunc hominem cecidisse. Lenticis se cruce signant: et replent canem (Nummer d'ernomens) et nihilominus post tantam admirationem non cavent: sed cadunt. Quod vixina saltim post admirationem cavere ne et tu in admirationem hominum venires: et a vulpe prudentiam disceres: de qua parabola dicitur. Quia cum leo esset deficiens languore fingebat: et per eam fallacia cetera bestie ad visitandum regem introibant: leo vero continuo occidebat eos. Vulpes autem venientes ante speluncam steterunt salutantes eum: vna a leone interrogata: quare non intrastis: ait: quod video intrantibus vestigia: excunium vero nulla. Sic aliena pericula nobis sunt salutifera. Felix plane que faciunt aliena pericula caurum. Sic et eadem vulpecula evasit periculum: cum leo quereret a bestis si oleret ei os. que re respondebant non oleret: sed redolere tanquam mendaces: que vero dicebant quod oleret tanquam contumelioses et criminis lese maiestatis rei occidebat. Ipa autem interrogata dixit se catarrum pati: neque dijudicare posse. Sile de Luo po in bireto rubeo sumptum (ut fertur) a Guinaldo cancellario Parisiensi. postea Tornaceni. episcopo in spe. bist. parte. iij. li. iij. dis. xi. in fine. quod tunc non recensuit: quod minus severum: ideo incongruum reponi arbitratus.

¶ Tertia nola est: compati cadentibus et cadere. Sunt qui magnam habent cum stultis compassionem (sicut Democritus qui errores humanos miseratus semper flebat) et tamen nihilominus sibi a simili casu non cavent. Quod dicunt miseret me illius boni hominis quod sic diffamatus est: involuitur buic vitio: ita perit: compungit eorum meum: cum cogito quod omnes vite plene fatiis. Et ita est o frater. Omnes vite iniquitatum plene sunt fatiis: et tu et eis casus fatuorum videmus. Sed non ut et nos similiter cadamus sed caveamus. Cautes sunt non ut impinges et ruas: sed ut caveas et declines. Aperi oculos: ecce via illa montosa et ardua superborum habet suos cautes. Jacet in ea lucifer cum suis complicibus et omnes qui sunt ex parte eius superbi quorum rex est: non ut in eis impinges ruas: sed ut caveas. In via illa lurosa paludosa luxurie (Kotlachen) iacent cautes David Maria Regis egyptiaca: ut te aliena factant in cautibus his caurum. Sic in via spinosa auaritie iacent Mattheus Zachaeus: sed et Judas turpissimus: ut declines. Fac ergo compater: sed noli similia facere. Creare te ne cadas Jude casus irreparabilis. Eleuet te a casu misericors illa Matthei et Zachaei susceptio: spera et tu quia ad penitentiam te admittat dominus. Sed absit inquis: ut cum Juda participium habeam. Et vixina absit: et non essent qui exemplo eius ruerent. Plane adhuc sunt Libistum hodie vendentes. Libistus est charitas: Libistus est veritas: Libistus est iustitia. Perhibe falsum testimonium pro pecunia: et veritatem nega: et Libistum vendidisti: quia veritas est. Societatem fraternitatis discorde peste comacula: et charitatem que Libistus est vendidisti: secundum Bedam. Quid multa: omnes enim Origene quod temporalibus et mundanalibus rebus iustitiam

Incautorum

deserunt: deū qui est iustitia vendunt: ait Ludol. Nunc va de ergo r 6/
patere tibi pū: r miserere aie tue: an oia placēs deo: r cū fatuus nō cade

¶ Quarta iola est: cōtēnere r irridere cadētes: r tū cadere. Sūt qdā
nō cōtēnēt qz cognoscūt r mirantur aut cōpatiunt: sed etiā fatuos cōtēnūt
r irridēt: r tū ita fatui sunt vt quos cōtēnūt r irridēt imitari nō ve/
reant. Vis talē videre: Inruere pbarisē stantē r orantē in tēplo: Hiati
as ago tibi dñe: qz nō sum sicut ceteri boim raptōres: a iulteri: inulti:
velut etiā hic publicanus. Ecce contempōrē fatuoz: r tū ipse in eam fa/
tuitatē cecidit: teste sapientia. Dico vobis: quia hic descendit iustificā-

Stus ab illo. Et in hoc verū est verbū: Irriores irrisi sunt deteriores.
Audi Paulū frater: Qui se existimat stare videat ne cadat. Quod illi
hodie tibi eras erit: ergo caue. Vidit Ambrosius quendā ridētē a asuz
alteri: r ait qd dixi: Qui se existimat rō. Et irrisoz mox cecidisse legit.
¶ Quinta iola est: cadentes hortari vt surgant: r nō cadere. Respicit
hec iola me r mihi siles p̄dicatores aliosqz qui hortantē cūrgere a. ma
lis: quos vt in fatuitatē veniāt: totis diabolus viribz conat decipere: qz
multoz salus aut dānatio ex his dependeat. Esto eius electissima: oha
ger in cremo venatio ei: vt dicit Job. r exponit a b̄s Grego. Torū pō
dus prelij verum est in Saul regē: in prelatū r p̄dicatozē. Nimirū qui
auertit equū antecessorū (Das vorros oēs sequētes vna cū curru auer
tit. Audiāt bi fatui fabulā de palumbis vulpe r passere: quā ponit r de/
ducit d. Joan. Berson sup Magnificat. lxxxvij. A. r tandē sapiētiam
dicant. Nidificabant inquit palumbi siluaz in arborū p̄citate more
suo: circūibat vulpes ad radices se cōminans ascensurā: se nidos omēs
cū fertibus direpturā: nisi pullulus sibi p̄iōceret vnus. Trepidantes
palumbi agebant qd petebat r abibat. Reuertebat ad simile: quousqz
passer dato palumbis p̄silio cōtinere se nidis suis: vulpes a fraude sua
fraudata est. Sed in passere venit insidias: nō virtus sed adulatione.
Erat in dumo passer: vulpes affuit beatificans auctulas: qz volatu suo
se protegerent a bestijs r laqueis terre. Sed hoc vnū deest (inquit) quā
ratione cōtra ventoz turbines r frigora se protegāt. Voluit passer glo
riari r cōcionari cū garulo. Rūdit se protectionē habere: dū stabat bo
reas a sinistris: mergebat em caput sub plumis ad dexterā: r cōtra si
q dextris. Fingens vulpes se non satis audire p̄ter distantia: protrabe
bat allo quū. Dilapsus est passer ad ramos proximiores terre. Quēsi
uit vulpes: dū ventus stabat ab anteriori quid agebat. Sic (ait) demit
tens caput ad pectoris plumas. Exiit vulpes in nō vidētē: r deceptā
in blanditijs vorax rapuit. Ecce passerem nostroz fatuoz more alios
hortantem: a periculo tamen minime caurum.

¶ Sexta iola est: punire fatuos cadētes r nihilominus cadere. Sūt
qui verbō immo r facto fatuos necdum cognoscunt: mirantē miserantē
contempnunt r hortantur: sed etiā puniunt. r nihilominus eoz undem fa
tuitatē non declinant: sed eā sectant. Nō vtiqz parui fatui: qz eoz sunt

vicioꝝ severiſſimi vltroꝝ quibꝫ maxime indulgēt. Quatiꝫ hoz nolas
 b. Aug. i lib. ꝑfeſſionū primꝫ. Delectabar inqꝫ ludere: ꝫ vindicabaꝫ in
 nos ab eis qui talia agebāt. Sed maioꝝ nuge negotia vocantꝫ pueroꝝ
 adēē talia cū ſint puniunt a maioꝝibꝫ: ꝫ nemo miſeratꝫ pueros: vel illoꝝ
 vel viroſqꝫ: niſi vero approbet quicqꝫ bonus rex arbiter vapulaſſe me:
 qꝫ ludebā puer pila: ꝫ ludo ſpedebatꝫ qꝫ minus ſcelere diſſerē literaſ:
 qꝫbus maioꝝ deſormius luderē: haud aliud faciebat idē a qꝫ vapulabam
 Qui ſi in aliqꝫ queſtione a cōdoctore ſuo victus eſſet: magis ira bill
 atqꝫ invidia torꝫ quereꝫ. qꝫ ego cū in certamine pile a colluſore ſupꝫrabar
 Irrationabiliter verberātꝫ mori ira: non cbaritate aut iuſtitia. Sꝫ qui
 iracū ꝫ cōrumeliantē cōtumeliꝫ ꝫ iracū de irrationabiliter coꝫpitꝫ: quē
 admodū qꝫ die ſteri videmus: ꝫ nos ipſi facimus: qꝫuis raro amadner
 Hec ille. Sꝫ ſi ſe hic notari parētes: qꝫ puez ſui ſociꝫ ꝫuſſore inſtantum
 ſu caꝫriꝫ rephenditꝫ. Mentioꝝ ſi nō talis erat Judas: cuius infelicem
 memoriaꝫ in euāgelio fecimus: ecce acꝫi verbo rephenditꝫ Magdalenā:
 quia vnguentum ꝫecioſum inutiliter (vt purabatꝫ) ꝫ indigne effudit:
 Et ipſe longe peioꝝa cum hec faceret anio verſabatꝫ: quippe qꝫ furum
 qꝫ homicidū: qꝫ ꝫditionē magiſtri ſui ꝫ triginta denariꝫ cogitabat. Q
 Juda mercator peſſime: qꝫ Magdalenā mordet: rephēdit: ꝫ verbis
 cōrumelioſia puniſ: ſupꝫ vnguenti ꝫditioꝝ ꝫcioſi: ꝫ tu ꝫdere ꝫcioſiſſimū
 eurenū machinariſ: ꝫ hodie viliffimo vendiſ ꝫcioꝝ. Ecce carbunculū il
 lum: oꝫm hominē venientē in hiſc mundū illuminantem: imo ab eterno
 lumē de lumie ꝫcedens ꝫ trigintaꝫ denariꝫ vēdit. Magnerē illuz et no
 biliffimū a damantē: dilectū rubicundū: ſupꝫ ꝫ ꝫ filijs hoim ꝫecioſuz
 attrahentē reges de vltimis ſimibꝫ terre. Mattheū de theloneo: Zabe
 um de arboꝝe: ꝫ Magdalenā de luto feciſ: imo cū exaltatus eſſet oia
 ad ſe trahentē: vendere gelſiſ ꝫcio viliffimo. Margaritā illam ꝫcioſiſ
 ſimā: in concha vteri virginaliſ ſꝫſſetti roꝝe cōceptā. Quid multa: cum
 in qꝫ theſaurus reclusus eſt ois ſapientie ꝫ ſcientie del. Loll. ij. ita vilu
 pendis vt ꝫnibilo eum reputes: ꝫ ad voluntatē exhibeas vendentiū di
 cens: Quid vultis mihi dare ꝫ ego vobis eū tradam. Siccine ꝫudēs
 ꝫ ſidelis ſeruus et ꝫcurator debuit agere: Quomō eſtrentis tantis cri
 minibꝫ ſꝫlicatus: audebas Magdalenā tam acerbe coꝫripere: Huius
 crudelitis imitꝫtoꝝes ſunt hac notari nola: qꝫ ꝫ recte in ſpeculo depicti vi
 dentur tanqꝫ ꝫercutientes ꝫ trudentes.

¶ Septima nola eſt: ꝫ ꝫto facto ꝫeteritꝫ ꝫ ꝫeritūlo nō cōmoneſciti.
 Sic qꝫ nō alioꝝ ꝫeritūlo eſſicit cautos: imo neqꝫ ꝫꝫꝫ ꝫeritūlo
 in qꝫ cū frequētius fuiffent conſtituti: tñ nihilominus redcunt in idipm.
 Q fatne ſolidior aſino. Ladit aſinus in loco certo: ꝫ ad eundē vt rede
 ar ꝫ eiqꝫ va dar: nemo (enā fuſſibꝫ) cogere ꝫꝫ: tu aſt ſolidior in idē re
 dis. Ancula decipulā a qꝫ ſemel eripit ꝫꝫꝫo vitat: ꝫ deus te eruit
 a maximis ꝫeritūlo a decipulis ꝫ ad huc nō vitas. Enpuit de ꝫeritūlo

Incautorum

interfectio nis: de infamia: cui crebro primus ppter adulteria tua fuit: de pestilentia aut alijs languoribz mortalibus euasisti: de conflictu in bellis: & alijs innumeris: & adhuc redias: Reprehendit Ebrisiū discipulo. Nup̄ uolebat te iudei interficere & iterū vis tre in uideam: Noli o fra ter tā stolidus esse: memor esto p̄teritoy dice: vbi fuit ex quibz euasisti. Esto gratus deo liberatori: & noli redire in veterē stultitiā. Seruat epi scopus quidā roras in sui humilitate: qz genitor suus rotay erat optifex
X Reseruat quidā diues Parisien. discipulo: quo cū pauper esset: solebat de macello diuitibz ementibz carnes deferre in eoz adēs. in magnisqz festi uitatibus eundē sibi p̄ferri iubebat in speculū & memoriā p̄terite sue paupertatis. Et tu in diebz bonoy noli esse inemor in aloy ut recitatur in spec. moralī pte. iij. dist. xxxviii. Sed ve stultis qui alijs magis de se q̄ sibi credūt cōtra id Lato. Plus alijs de te q̄ tu tibi credere noli. Ne qz noscūt: q̄ sibi sit curia sup̄ ellex: casum suum estumēt saltū. Nimirū qz ita seducunt ab adulatoribz: quā modū pueruli fatuelli a nutriti bus & lactantibz: q̄ cū ceciderint: Etia inquinant: trace qz saltrasti. Prob do lor deus meus: q̄ er magnis p̄serim p̄latis & principibz his nutritibus sequunt: & grauissimos casus saluus esse putat. Non sic nō sic princeps ille sapientissimus: de q̄ ibidē i spe. mor. li. iij. pte. iij. dist. xi. dicit: qz cū Rex qdā collaterales suos interrogaret dicens. Quid de me dicūt hoies in regno meo: Dixerūt ei. Domine quid dicerent de vobis nisi oē bonū: omnes laudant vos et amant: dicentes: qd nūq̄ fuerit princeps melloy vobis. Rursum interrogauit eos. Vos autē qd dicitis: qd de me sentis: Rūderūt. Nos dicimus dñe: qz scitis sapientissimus: benignissimus: lar gissim⁹: p̄ssim⁹: aiosus: bellicosus: deo & hoibz gratosus. Indignat⁹ rex: vidēs illoy infidelitate & falsitate verboy: dixit eis: Si forentes (qui me non nouerunt quia facta mea non vident) falso me laudāt: nō est mi rum. Sed vos qui mecum quotidie estis: & vitam meam vidētis: scitis eoz contraria que in me laudastis: ideo mendaces & seductores vos re puto: quia bucusqz me vestris blandis sermonibus deceptistis: & in mul tis vicijs enutristis: iam nō sum puer: nec deinceps tales habeo nutri ces. Vos dicitis me prudentē: ego video q̄ inutilia concupiscam & ap peram noctura. Saluti mee necessaria amitto: cōmitto cōtraria: in ocl ositatibus: vanitatibus: & qd peius est in perniciosis operibus totū tē pus expendo. Quare ergo me in nullo laudabilem mendaciter lauda re presumpstistis: Recedite a me: qz consiliū & confortiū vestrū viltēdo quomō em in vobis confidere possum: qz in tēporalibus tanq̄ minis necessarijs mihi fideliter p̄sulatis: qui de necessarijs ante me saluti me tam impie seduxistis: Citā sic facerēt omnes p̄lati: tales periculosissī mos hoies: paul abijciendo: quo cautores essent. Rogemus.

Seria quinta cene dñi. xij. Aprilis.
Stultorum infinitus est numerus. Eccl̄s. i. Euangelii.

Quadragesima turba est inquietorum (Ungerüwig narre) Tolerare non potentes detractorum linguas. Dinoscunt hi tribus vitiis. Prima nota est: occasiones detractionis non amovere. Sunt qui fugiter querulant super detractionibus sibi factis: sed non cognoscunt quod ipsi talium occasione prestent. Velunt habere famam castitatis: et ipsi non sunt consortia vitare feminarum. Liberalitatis: et non cessare a rapinis. Humilitatis: et a moribus superbis non cauere: neque se (ut Jesus Christus) in operibus humilitatis exercere. Dicunt aliquando quia sufficiat eis eorum conscientia. Sed non est ita: oportet etiam proximo vivere. Et quid ergo faciam ut occasiones amoveam? Laue peccata tua. *h. i. c.*

Inquietorum

similiter omnē speciem mali. Sic tubet Ap'ls: Ab omni specie mala inquit
abstineat vos. i. A bestia. vln. Nō tibi soli sed & proximis vivere oportet
Scriptū est em̄: Diliges proximū tuū sicut teipm. Detractorē admo-
ne. Vocandi sunt. ait b. Grego.) detractores: & tranquille admonendi:
eisq; satisfacere modis omnib; debemus. Satisfacere inquit in castella
peccati alieni (vt ait Alexander) id est excidere causam scandali. Et cur ita e
q; dicit veritas de iudeis: Ne forte scandalizemus eos. 2. Qui scan- da-
lizauerit vnū de pusillis istis q; in me credunt &c. Secedere **D** b. feli-
ces sunt q; se a mūdo absoluerūt: quā admodū multi scōy; fecerūt: ppe-
3 te & eremite: quib; nō erat mundus dignus. ad Heb. xi. In spelunca &
caernis habitantes. Sic Helias: sic Hieremias fugere sunt cōpulsī.
q; mūdo nisi ei similes diligerē nō pōt. Beatus cui datus est vt secedat
a mūdo: velut pellicanus: micricorax: aut passer solitari⁹ in tecto. Pel-
licanus eremita: micricorax in domicilio solitarius: passer claustralis i
tecto. Vide continuū sup' Psalterio. Aliter ordinat Berfon. xciij. super
Magni. v. Et cur ita factus es iō David: Quia tota die exprobrabat
mibi inimici mei: & qui laudabat me a duerum me iurabant. Hoc pla-
ne omnib; seculi relinquentib; est causa vel sequela.

Scōda nola est: nō resistere. Sūt qui in seculo manēt & i solitudine
eis secedere minime licet. Hi aliqui cū patiuntur molus detractentiū di-
cunt: Nihil dicā: qd ad me in cōscientia tutus sum: nō licet vt resistā.
Erras frater: caue ne stultus fias: licet em̄ i casu: & quib;. Primo ppter
reses ppter tue fame cōseruationē. Multū em̄ hec valet ad pfectū spiri-
taliū: an se & in alijs: ipa em̄ est frenū a peccō retrahēs. Quidū hō scit q; sa-
ma sua est in grā: cōtinet se a multis peccō. & vt i reseruerit diffamatā:
latis peccat habentis. Sed noli taliter facere o frater. Si infamatus es
poteris sanā pziore equalē imo maiorē recuperare: scz si ad ardua vitā
fueris aggressus. sic em̄ fiet: vt oēs te mirent: imo magis splendeat vitā
B tua bona q; si nō peccauisses. Radiat plane gloria Magdalene. Pe-
tri Martini: ppter grauissimā penitentiā sequitā & bonā vitā. Magdale-
ne & Petri. Sic in talib; modo pictorū: q; picturā p magistrū cōuēctū ma-
gis apparere & exprimi faciūt. Ita videmus q; qui in adoleſcentia dilio-
luti fuerūt & mox cōuertant: glorioſiores alijs q; a pueritia boni fuerunt
efficiant. Scōdo ppter aliū: puta bonū eius q; detrabit: vt videlicet eius
audaciā reprimat & de cetero talia nō attemptet. Prover. xvij. Rūde stul-
to iuxta stulticiā suā: ne videat sibi sapiēs. Tertio ppter bonū multoq;
quorū pfectus impedit: ppter detractiones illatas nobis. Grego. Hi q; p
vitā in exēplo imitationis est posita: debet si pnt detractentiū sibi verbā
cōpescere: ne eorū p̄dicationē nō audiat qui audire poterāt: & ita in pra-
uis morib; remanētes bene vivere cōtemnant. Quarto ppter iusticiā:
zelū scz iustitiae. Sic resistere detractorib; fm̄ Ricbar. p modū licitū et
bonestū nō modo cōgruū imo & meritorū videt. Quinto ppter zelum
vindictae. Caue ne zelo vindictae motus hoc facias: sed deo cōmitte. Et

Turba. XL. XIII

quomodo inq̄s resistā: hoc mō. Detractiones detractionibz nō retunde
Is cui detrahī s̄m Amb. debet patienter ferre: nō odio moueri: vel
detractiones de se factas detractionibz alioꝝ resistere: s̄srecte sc̄z dictōdo
falsa vel occulta mala de illis. Debes te excusare: ⁊ innocentis t̄am
ostendere quantū potes: ne aliq̄ ex infamia exorta scandalizentur. alias
facendo malefaceres. Unde Aug. Qui fidens scientie sue negligit fa-
mā suā: nimis crudelis est: xi. q. iij. Non sunt audiendi. Quī v̄x est
q̄s de te dictū est sed occultū: taliter te excusa q̄ nō mentiar̄ vel p̄teres
vel arguas detractores de mendacio: sed poteris te aliquibz verbis so-
p̄bitis excusare: vt q̄ multa falsa q̄ridie dicunt ab hoībus. Vel q̄ de
sc̄is viris etiā multa falsa dicta sunt: ⁊ ideo nō mirū: si etiā de te
ip̄so dicunt: ⁊ q̄ miret̄ q̄ credat̄ t̄m nefas de eo: ⁊ hmōi. Et si ex hoc de-
tractores incurrūt infamā: q̄ degeit̄ falstas ⁊ malicia eoz imputatur
eis q̄ sibi hoc procurerūt. Iniuriā si placet retine. Non cū tenet homo
iniuriā receptā remittere et q̄ detrabit cū veniā perit: nisi famā restituat
dicendo illis corā q̄bz detrauit se fallum dixisse si fallum dixit. Quidm
et rancorem nunq̄ tenere: sed deo cōmittere: facta sufficienti excusatione
Uñ Greg. sup̄ Ezech. omel. ii. Sicut linguas detrahit̄ nō studio
nō debemus excitare ne pereāt: ita p̄ suā maliciā excitatas debem⁹ equa-
l̄iter tolerare: vt nobis meritū crescat. ita (s̄m Rich.) q̄ p̄ter detra-
ctionē nō debem⁹ a charitate discedere nec odij nec mēdaci vel ip̄tante
te viciū incurrere. Debes etiā p̄ detractozibz exorare ad maiorē gra-
tā ip̄trandā: exēplo Abūli: q̄ per p̄p̄etā dicebat. Pro eo vt me dilige-
rēt detrahebāt mibi sc̄licet Iudei: ego autē orabā pro eis. Psal. cvij.
Tertia nola est: nō quiescere. Post bec q̄ recensita sunt frater: noli
modo tu quietari sup̄ detractionibz q̄ tibi inferunt iugiter: sed esto qui-
rus: q̄ frustra te fatigares. Noli niti ad ip̄sibile: ⁊ quomō omnū
ora obstrueres. Sine cōmias cocolare: a sinos rudere: coaxare ranas
anes latrare: anseres glaciare: anates terrimare (schatter) cuculos
uolare: nō aliud nouerūt. Lanit̄ aut̄ quous: sicut rostrū sibi creuit.
Sic hec turba maledicoꝝ bona nō nouit loqui: sed mala. Et plane si
tuo malo: imo cū magno cōmodo misit̄ tibi deus hos ⁊ elegit̄ eos ex
t̄m carne: vt tibi seruiant. Sūt rustici q̄ tibi sepes p̄struūt ex sp̄m̄s ⁊
sp̄iunt̄ tibi viam rectā: ne ad ea declines in viam inferni: a via regia in
raminosam viā. Osec. ij. Septiam vias tuas sp̄m̄s. Sūt vigilēs aut̄
ecclēste custodientes: ad modū vigilū: quasi semp̄mentientes. Di-
s̄r ⁊ clamā: Ich sich dich wol: ich sich dich wol cū t̄m nemini videant
⁊ fossaro. Et hi quoq̄ cōtinue cōtra bonos clamāt: etiam cū nihil mali
de eis vidēt (Ich sich dich. zc.). Sicq̄ boni custodiunt̄ ne male agant
s̄ra intentionē illoꝝ vigilū. Sūt equi q̄ segetes dñi depascūt: ne t̄m pa-
as luxurient: ⁊ pauca grana habeant. Sūt lima vasis glorie rubigī-
⁊ auferētes. P̄ maledicta vasa q̄ a limis istis rubiginē cōrabūt: vnde
⁊ berēt lumere decoꝝem. Sūt rasores: nota culis suaz lit̄ quaz crines

Inquietorum

petri elationis a filijs dei eradentes. Si qđd (vt ait b. Greg.) idcirco la-
dñs linguas detractorū i electos: vt qđ i eis clarioris surrepserit lingua
3 detractoris eradat. Noli qđ inq̄rari p̄pter linguas detrabētes. Porrius
q̄scet z collige te intra te: ingredere domū p̄sciētie tue z p̄q̄scas cū illa.
Nūc nūc locū habet qđ a principio obtulisti: qz p̄sciētia ma tibi sufficit.
In b̄ casu ita facere te docet b. Greg. Inter p̄ba (in qđ) laudāriū siue vitū
perannū s̄q ad mentē recurrēda est. z si in ea nō inuenit bonū qđ de nob̄
dicat: magnā debet de nob̄ tristitiā ḡnare. Rursus si in ea nō inuenit ma-
lū qđ de nob̄is boies loquūti magnā debem⁹ letitiā p̄silire. Qz si nō
oīa laudat: z p̄sciētia liberos nos esse demonstrat: habem⁹ Paulū dicentē.
Ḡlīa n̄a hec est testimoniū p̄sciētie n̄re. Job q̄s dicit: Ecce in celo testis
meus. Si qđ est nob̄is testis in celo: testis i corde: dimittam⁹ stultos fe-
ris loq̄ qđ volūt. xi. q. iij. inter p̄ba. De Socrate legit in vitas p̄hoj: q
aliqū seriose suis detractoribus auditū p̄buit: causam autē sciscitanti-
reddidit. nā si eoz q̄ inuunt dixerint corrigemur: si vero nō nihil ad nos
4 optet inq̄r ita fieri: vt si b̄ dicit corrigamur: si male nihil ad nos. Si
ne q̄o frater in b̄ casu canes latrare: etiā canes furere diabolicos: vt qz
canes detractores p̄ oīm modū. Neqz me putes temere loq̄ canes sunt.
1 Lantis sagittā habēs femori infixā donec remouerit nō q̄scet: z stulte
detractor q̄scere nō p̄t donec verbū malū qđ audiuit de primo aliq̄ re-
tulerit. Nouit Ecceus qđ dicit. Sicut sagitta in femore canis: sic verbū
2 ore stulti. Lantis gregē dñi sui custodit: z detractores canes sunt: gregē
diaboli custodiētes: etiā vnā ouiculā inde auferri nō p̄mitētes: qn la-
trit vel deridēdo vel aliter offendēdo. Plane q̄scitūqz aliquē vidērim⁹
mores huius mūdi fallacis relinq̄re: euestigio mouet rictus z dētes vt
3 bzant (entblecken die zen) Comedūt canes carnes z ossa rodūt: z b̄te
nō sufficit si carnalibz detaxerint nisi etiā sp̄uales roserint: nemini par-
cū: simplicibz: penitētibz: deuotis p̄dicatozibz z plaris detrahūt. Greg.
sup illud Job. xix. Quare me p̄seq̄mini sicut deus: z carnibz meis satu-
ramini. dicit: Sciendū est: qz etiā bi q̄ aliene vite detractioe pascunt: ali-
E enis p̄culdubio carnibz saturant. Vñ b̄ p̄ Salomonē dicit: Noli esse i cō-
uiujs pctōz: neqz comedas cū eis q̄ carnes ad vescēdū p̄ferūt. Carnes
quippe ad vescēdū cōferre est in colloquutione derogationis vicissim p̄ri-
mo p̄victa dicere. Sicut Paulus Gall. v. Qz si inuicē mordētis: vidēte
4 insidiātes. z bi sanguinolēta habēt labia b̄te sanguinibz: a qb̄ David
berari petijt: alioz scz pctis defedātes. Insidiemur inquietū sanguini.
5 Prover. i. Habēt labia crudētia sanguinibz christianoz boim. Lanet
nō sunt digni pane filioz. Si qđd (vt dñs ait) nō est bonū panē accipe fi-
lioꝝ z dare canibz. Et bi canes detractores digni nō sunt vt pane sacra-
mentali filioꝝ bodie p̄ testz instituto pascant. qz si sumpserint: p̄niciē alic
sue sumūt. Qualis fuit canis ille sanguinolētus Judas: inter filios im-
pudētissime se ad mēsas eoz ingerēs: z panē celestē qđ eis accipēs. Ne

Turba. XL. XIII

lito o frat talis esse aut manere carnis: cogita qz seduct^o es a dño tuo ve
ror: ab alio diabolo scz illa qat: rüpe laqueü: excute iugü: z puertere ad
dñm deü tuü. Lognosce eü p fidē in b sacro existente verü deü z hoiez.
Adhreas ei p amorē: charitatē scz chultianā: eü sup oia diligēdo. Luo
me sanguinē pctō: oim p p̄fessionē quē inbibisti. Substias corā co p de
uotionē alacrē actualē. Sic ex cane pctōre fias carellus penitēs: dign^o
salte micis q̄ cadūt de mela dñoz: ḡfaz scz z frutu. dign^o inqz d̄ p̄gruo
nō de cōdigno. Veniet itaqz dies vt etiā ex carello fili^o fias: z b qdē in
ptāre tua erit. q̄ppe qz dedit ptārez eis filios dei fieri: his q̄ credūt i noie
ei^o. Jā post penitētiā verā ad panē filioz xpm dñm sub sacro admittarē
z ad mēsz post hāc vitā in celestibz dign^o habeatis. Ad quā pducar zc.

Derisorum

Festa sexta pasche. xij. Aprilis. Mane hora sexta.
Suisorum infinitus est numerus. Eccl's. i.

Quadragesima prima turba stultorum est: derisorum (Spottter: spottvogel) Et pnt dinosci duabz nol's. Prima est deridere christum de hac dicam post prandiu hora prima. Pro euidencia aut vtriusq: notandum est: quid sit derisso: quid derisor: et derisorieanes. Derisso (alte Hotkot Sap. r. lec. lr.) est locutio deordinata de defectu hois ppter ludu: vt homo inde erubescat. Habes hic causam formalem: materialē et finalem. Sicut necessaria est quies p reparatōe virtū anie: hec aut fit pludicra. Quis h'is vñt rationabiliter dicit Europæus grece: omis vel vrbano la rine (Suocer ding kurz wylig) theutonice. Qui deficit: agricribus grece ruficus latine (Uderburz: muncke: fursenff) Qui excedit dicit homo/loctus grece: scurra latine (Spottvogel: schantvogel: speyvogel: upiger vogel) Et cur porius (ein spottvogel) (ein spottbier) qz habet mores quarundā autū quibz siles sunt. Et quibz: Niluis. Et quō: qz multū volant circa loca vbi macant aialia: et p'siderāt intestina eiecta vt rapiāt Id videm⁹ in fluuio nro Buisce Brgeñ. sup q volāt comitū a macello defluūt intestina: supnatātia q rapiūt. Sic illi scurre vbi fuerint in cōgregatio ne hoim in cōuiujs: ad nihil aliud habēt oculū sue cōsiderationis qz ad intestina turpia: turpes sez acrus si qui in eis apearāt: vt illa rapiāt et in ludū suē locū trahāt. nō curātes q'liter hoc fiat: dūmodo risum cōciet in alijs. Et ideo appellant (spottvogel) Hac ratio ē etiā apb greco a appellant bomolocti: qd interpretat raptores tēploz: vt dicit beatus Thō. iij. Et h'coz. qz circa tēpla gentiliū milui volabāt: p'siderāte intestina q de sacrificijs aialiu relinqbānt: vt ea raperēt. Sic et scurre sideratiui sunt defectuū humanoz: qtenus eos pollint recitare ad eandē risum in alijs: et in alijs erubescētā. Et puto q a grecis theoni suū vocabulū vsurpauerūt. Apse q pictura vestri speculi tenet be tuos in tēplo depictos circa altare. Habetis iam puto bzeniter tūcis dare et fundamēto Buisco. iij. Et h'i. et post eū scribentū. Quilarius loqui et declarare volueris: video b. Thome: Buridani et: kor: quid sit derisso: qd derisores: et cur appellant (spottvogel.)

Damēto p'supposito videmus primā nolā: quā appellant deridere et nō em defuerūt b'i milui et aues derisorie L. Buisco dñō: quin eū cōrent ab initio vsq: in mortē: in doctrinis: in miraculis: etiā in furriissima passione: et aucupado p campū euangelicū: inuenti decē gentiliū derisor (spottvogel) qui irriserunt eū. que audiamus. P' christū deriserūt (Die ersten spottvogel) quos lego in euāgelio diuites auari. Legimus Lu. xvi. q' pdicante dño cōtra auaritiā rē. et q nemo pōt duobus dñis seruire: deo et mānone. Audiebāt oīa hec pba

Turba. XLI XIII

rifei et qui erant auari: et deridebant eum. Et cur ita tranſiit eum qui predi-
 cat aut inuultus: aut ſupflua et dudum peos facta: aut cõtra legem et p̄petuas.
 q: plures diuites patriarche deo et diuitijs ſeruiſſent. Et de cõtinu
 b. Tho. Sed dñs eis reſpondit omnia hec cõſutana: qz nõ inuultus. Ec
 peos obſeruata: aut cõtra legem p̄dicare: ſicut ex textu elici poterit cum
 gloſis in cõtinuo: et eis exemplũ de diuite et Lazaro adiungit. Sed nõ
 quid ideo p̄pter irriſionem deſtitit a p̄dicatione: Nõ vtiq;. Et tu fac ſimil
 liter o p̄dicato: etia ſi dixerint et irriſerint te: qz inuultus non neceſſaria:
 ſed ſupflua et cõtra legem p̄dicet. Neq; ſanctus Dominiꝝ deſiſte
 bat a p̄dicatione: q̄uis irriſionib; varijs illuderet ab aduerſarijs veri-
 tatis: qui ſputa: lutũ et bñmõ vilita p̄ſciebãt in eis: et a tergo p̄ deſu ſibi
 paleas alli gabãt. Secundi milui irriſores (die andern ſpottvõgel)
 qui dñm irridebant erant ſimplices ignari. Chriſtus qñ ibat ſuſcitariũ
 filiũ archiepiſynagogi dixit: Nõ eſt mortua puella: ſed dormit. Deridebãt
 eũ ſcientes qz mortua eſt. Luce. viij. Matth. ix. Mar. v. Sed a p̄ſecti-
 one miraculoꝝ p̄pterea nõ deſiſtebat: ſed p̄ceſſit. Et tu ſi vadis in p̄ſo-
 ro aut facto ad mirabilia opa virtutũ p̄ficienda: que hactenus nõ fuiſt
 ſolitus facere: noli impediri ab irriſionib; ſed perge cõſtanter et p̄ſice qd
 p̄poſuiſti. Fa. Cq̄s iudei in reparatiõẽ tẽplũ poſtq̄ redierũt de captiuitate
 babilonica: q̄s irriſit Tobias quidã Amõnitas: nunciãns eis: quia ſi
 aſcẽſurus eſſet vulpes p̄ murũ eoz aſcenderet et. Sed nõ curabãt irri-
 ſionẽ illã: quimo cõſtanter. xvi. annis extruxerũt vna manu trullã: alte-
 ra gla diũ tenentes: vt ſe hinc ab inimicis defenderent: illinc et edificarẽt.
 Ecce tẽplũ tuũ aia: in q̄ deus habitauerat: eius vexilla virtutũ p̄ced-
 erant: caſtitaſ: charitatis: humilitatis: tẽperantiẽ et. Sed ecce Haby-
 lons rex diabolus deſtruxit tẽplũ tuũ: princeps eoz gula expãdit
 vexilla: ſuperbia: inuidia: luxuria: oẽs virtutes p̄ſigat. Sed ecce libe-
 ratus es a captiuitate diaboli p̄ cõtritiõẽ et cõfeſſionẽ ſolute carbene.
 Couertere ergo ad tẽplũ tuũ vt torrens in aſtro ad reedificandũ: re-
 ſtaura p̄dita bona opa: nõ cura irriſiones: ſed p̄cede. Erige deo tẽplũ
 aſe tue: pugna vna manu cõtra vitia: alia p̄cede ad exercendũ bona opa.
 Sic bñs Frãciſcus in exordio ſue cõuerſionis irriſus nõ impediebat.

Tertie aues irriſorie erãt miniſtri in domo Annẽ. Nã cũ in ozto oz: af-
 ſet dñs captuſq; fuiſſet: ductus ad Annã: et deinde ad Lappã p̄ſiſtẽ
 ab eodẽ p̄pter falſos teſtes inductos fuit ad mortẽ iudicatus: et oẽs di-
 cebant: Reus eſt mortis. Mor aduolabãt milui irriſores miniſtri: eũ
 turpiſſime vt viliffimũ irridẽtes modis multis. Nempẽ eũ colapſis et
 alapis cedebãt: in facie eius expuerũt: et clauerũt et p̄cuſſerũt facie ei.
 et interrogaerũt eũ dicẽtes: Prop̄hetiza nobis Chriſte: quis eſt qui te
 p̄cuſſit? Fac tibi fiat o chriſtiane hec irriſio dñi dei tui miſterij. Si qñ
 p̄cuſſit dñm deũ tuũ alapa peti: et neſcis numẽ p̄cõꝝ: velles cogno-
 ſcere: vt cõtereris vt cõfitereris: ſed neſcis: Roga deũ: dic: Chriſte
 p̄betiſa: inſtrua me: illumina oculos meos: vt ſciam quõ et in quib; te

Derisorum

R perculsi. Disce nō expuere in faciē Lhuisti tui. *Q* nemo est qui hoc faciat. *T*imeo frater qz multi sint. *F*acies Lhuisti in quo cognoscat Lhuistus scriptura est: p̄dicatio est: dū hāc cōtemnis in faciē eius expuis. *F*acies Lhuisti boni sunt z spirituales hoīes: qui Lhuistū portant in corde z cor poro: vitā Lhuisti exprimētes. *H*os cū derides z despicias: in faciē Lhuisti expuisti. *Q*uare aues irrisorie Lhuisti sunt: Herodes z exercitus eius. (*S*ein volck: sein gezūg: sein hoffgeland.) Erāt ea tēpestate in Hierosolymis: Herodes cū exercitu p̄pter festū: z anie desiderauerat videre Iesum: qz de sua erat iurisdictione: qz galileus. *P*ilatus ḡ vidēs qz oēs accusatōes iudeoz erant frivole z calumniosae: volens se de causa eronerare. misit Iesum ad Herodē: quīs Herodes z ipse inimici essent. *V*idens ergo Herodes Lhuistū gauisus est valde. *E*t cū eū interrogasset multis sermonibz: z ei Lhuistus nō respondisset: spercut eū: z indutū veste stultoz alba remisit ad pilatū. *Q*uod irrisuū fuit Herodis: verū tñ fuit. ap̄ri plane erat vestimentū albū ei qui erat agnus immaculatus: speculū sine macula: qui pctm̄ nō fecit: sed erat ablaturus pctā mundi.

Tānt̄ hec alba stulta irrisione in albā honoris maritū: ita vt i officijs arduissimis missaz videlicet solēnijs sacerdos ea vrāt. *N*imirū vestes sacerdotales oēs a Lhuisto in sua passione sumptae sunt. *H*umerāle a velle latione in domo Laypbe. *A*lba ab Herode. *S*tola z cingulū ala quēis quibz ligabat ad columnā. *M*anipulas i sinistra funis relictus i eadē: poltqz de colūna fuit solutus: z ad dextrā arūdo imposita. *C*asula i domo Pilati vestis purpurea. *V*ade tā o stulte ornata: z gloriaris de vestitu. *Q*uante aues irrisione milites Pilati (rexfknaben) *V*ide Jordanū. *V*olebat Pilat⁹ dimittere Lhuistū. z vt mitigaret iudeos: fecit Lhuistū verberari virgis: vt vel sic fatiarent: sed nihil profecit. *T*raque flagellato dño milites illi duxerunt Iesum in pretoriū: z irridebant eum. *I*n p̄mitis inducēs eū purpura: deinde coronā despicuis imposuerunt capiti. *T*ertio posuerūt arundinē in dextra eius: z quarto sero genu salutabant eū: *B*ue rex iudeoz. *D*ec oīa irrisorie fecerūt. q. d. *R*ex es tu: ergo velle regalē accipito: accipe coronā z sceptrū. *E*t deinde qnto dabant ei alapas: z sero expuebāt in eū. *S*eptimo arundinē accipiebant z percutiebant eū ea caput eius. *E*t sup̄ hec oīa octavo (qđ erat sūma irrisio z oim̄ irrisionū illaz cōplementū) foras duxit eum Pilatus in veste purpurea z corona spinica: z ostēdit sic flagellatū inimicis suis iudeis diebus diebz i publicā emissā. *S*eruaues irrisorie: tituli scriptorē. *I*n itinere iudeoz Pilatus fecit scribi titulum: sed aliter euenit q̄ in dei intendebat. *P*lane volebat p̄ hunc titulū Lhuistū dñm̄ ignominiosum z populo odiosum efficere, sed cōtrariū euenit: qz gloriosus hic titulus eū in frōtibz regū inuenit. *S*cribit Pilatus: *I*esus nazarenus rex iudeoz. *S*ic scriptū: qz sic erat: z sic mansit. *D*icens: *Q*uod scrip̄ scrip̄. qz Lhuistus dixit: *R*ex sum Iudeoz. *H*inc sumas frater doctri

nam illam: q̄ quando cūq̄ impugnaris a demone; hunc ei titulū trium-
phalem opponas: Iesus nazarenus rex iudeorū. Qui triumphalis di-
citur titulus: quia triumphū Christi cōtra diaboliū euidenter exprimit

Septime aues irridētes erant turbe pretereuntes. Pretereūtes autē
blasphemabant eū: mouentes capita sua: ⁊ dicentes: Hab qui destruxit
templū dei: ⁊ in triduo illud reedificas: saluū fac te metipsum: si filius
dei es descende de cruce. Et vi quid ita obnixē clamant hi ⁊ sequentes
vt descendat de cruce? Dico q̄ ideo s̄m Jordani: quia demones statim
vt crucifixus est dñs senserunt virtutē crucis: ⁊ intellexerunt fractas vir-
tutes suas. ideo hoc agunt immitētes iudeis hanc illusionē vt descen-
dat de cruce. Sed dñs sc̄s a duerario: n̄m insidias permanet in parti-
culo vt diaboliū destruat. Et nunquid si descendisset: nihilominus fuisset
semus redemptor: cum vna gutta sufficisset sanguinis effusi. quaz̄ abun-
dantiam effudit? Respondeo post doctorem sanctū in quodā. q̄ non fu-
issentus redemptor: quia precium nō fuisset solutum. Simile sicut habēs
pecuniam in bursa: ⁊ nō tradens eum creditori non est liberatus. Per
mortem Christi preclū traditum est. Vide beati Thomā in quodlibet.

Octaue aues erant principes sacerdotum scribe ⁊ seniores: illi se cō-
traxerunt in vnā cateruulā: precipiū Christi mortis auctores. Hi etenim
prius conuenerant in atrio principis sacerdotū: ita vt prelati: docti: et
iudices simul essent: quia vnus sine altero nihil valet. Campane igitur
consonabant cōtra Christū. egent ipsi doctōribus ⁊ iudicibus potesta-
te seculari: ⁊ ecōtra. Hi itaq; etiā ad crucē stabant irridentes: nō autē in
se dā p̄sona christū in cruce alloq̄bant vt pretereuntes turbe: sed inter se.
Principes etiā sacerdotū (vt dicunt euangeliste) deridebant illum: illu-
dentes ad alterutrū cum scribis ⁊ senioribus. ⁊ dicebāt: Alios saluos
fecit: seipsum non potest saluum facere. Si rex israel est: descendat nūc
de cruce: vt videamus ⁊ credamus ei. Se saluum faciat: si hic est Chri-
stus dei electus. Confidit in deo: liberet eum nūc si vult: dicit etiā quia
filius dei sum. Discas hic exemplo Christi: q̄ in sublimi contemplatio-
nis vel sacre actionis positus: ad verba subsannantiū: ad occupatiōes
mundanas ne descendas. sed potius sustineas perucersorum subsanna-
tiones: sicut Christus ad iudeorum insultationem ⁊ contumaciam expro-
brationem de cruce descendere noluit: sed ad mortem vsq; perseverauit

Nonne aues irridentes erant milites. Illudēbant etiā ei ⁊ milites di-
cētes: Si tu es rex iudeorū: saluum te fac rē. Decime aues irriden-
tes Christū erant latrones. Id ipsum etiā ⁊ latrones qui crucifigi erant
etiā improperabant ei ⁊ conuitiabant ei. Vnus etiā de his qui pende-
bant latronibus blasphemabat eum dicens: Si tu es Christus: saluū
fac te metipsum ⁊ nos. Illusio sane despectissima: q̄ tam vilis ⁊ scelerata
tus homo iamq; ad mortem damnatus ⁊ mor pro suis sceleribus mo-
riturus insultauit vīce auctori. Discas hic exemplo Christi patienter fer-
re calumnias vilium personarū rē. Rogemus rē.

Derisorum

Eadem die parasceues post prandium: Hora prima.

Stultorum infinitus est numerus. *Eccles. i.*

¶ Secunda nola q̄ cognoscunt irrisores (spottvögel) est deridere christiani. Sicut q̄ christi in propria persona reuerent: et non derident deum siue christi caput ipsum. sed christianum: christum scilicet in membris suis. Precipue autem tria genera: scilicet simplices: iustos scilicet et bonos christianos. Simples (vögel) derident simplices: penitentes et patres. Prime aues (die erste spottvögel) derident simplices: iustos scilicet et bonos christianos. Simples inquam non simplicitate asinina: sed colubina. Simples simplicitate q̄ distinguunt: proa dolositate: non ea q̄ distinguit contra intelligentie acumen: ut Beron in de simplicatione cordis dicit: que vide. Hos inquam derident eos reputat fatuos. Ad conuocant Job. xij. ca. Derident iusti simplicitas lapas coneptra apud cogitantes diuitum: parata ad tempus statum. Et si vis apertus eos tibi describa: sicut b. Grego. ibidem: qui sunt illi simplices. Ipsi sunt q̄ sapientia est: Nil per offensionem fingere: sensum sibi aperire. Utra ut sunt diligere: falsa deuitare. Bona gratis exhibere: mala libentius tolerare q̄ facere. Nulla iniurie ultione querere: per veritatem corum melius lucrum purare. Sed hec iustorum simplicitas derident: q̄ ab huius mundi sapientibus christianitatis virtus fatuitas credit. Quicquid enim quod innocenter agit: ab eis perculdubio stultum putat: et quod in ope veritas approbat: carnalis sapientia fatuum sonat. Quid namq̄ stultum videt mundus? Mentem verbis ostendere: nil callida machinatione simulare. Nullas iniurias et umelias reddere: per maledictum orare. Paupertatem querere: possessa relinquere. Rapientem non resistere: percutienti alteram maxillam prebere. Ecce que admodum iusti derident simplicitas. Sed tu noli curare horum iudicia o frater: sed adhuc maneto in simplicitate tua: procede in iustitia. Si ceci irrideret videntes de hoc q̄ ipsi vident: et claudii recte incedentes: quis quelo irridentes tales non irrideret? Est ipsa irrisio irridenda. Equo animo (ait Seneca) audientia sunt imperatori contra contemendus est ipse contempus.
¶ Si noctua sole non appreciat: solis vituperium non est. Nec aurum et argenti vituperium: quod iumenta ea non appreciat: non nouerit estimare nisi fenem et silia: et porci non nisi furfures et siliqua. Et tu malos te iudicantes et irridentes ne cures: ne eis similari contemdes: sed procede vias tuas cum doro. Veniet dies ut folium veritas: ut non iam despiciant et irrideant ab hominibus irrisoribus (spottvögel) sed admirent. Non enim ipse sed ad tempus statum et non ultra erit lapas prepta. Et quoniam hec erit: Tunc quoniam iusti stabunt in magna constantia aduersus eos qui se angustiauerunt: et dicent mundani reprobores: Hi sunt qui aliquando habuimus in derisum et in similitudinem improperum: nos insensati vitam illorum estimabam? in sanctam et sine illoz sine honore. Ecce quos nunc conputati sunt inter filios dei etc. Declara ad placitum ex Holkot. Secunda aues de hac nola derident penitentes incipientes. Neque mirens quod illos postpono peccatibus qui proficietes sunt: quod grauius mihi peccare vident qui incipientes derident proficietes: eo quod multo periculosi id fiat. Siquidem in semine in-

Turba. XLII. XIII

ferre damnū multo grauius est q̄ alias in semente: q̄ furans multū no-
cet rustico. Hi sunt grues (krench) ⁊ (kreggen) q̄ vtraq; segetibus nocet
vt auferant ne crescat in messem. Sūt corda vestra o fratres agrī: in q̄s
ecce bona p̄posita a peccis cauendi ⁊ bona opa faciēdi seminata sunt: p̄pa-
rati p̄ hoc t̄ps sacrū aratro: mei ⁊ alioꝝ p̄dicatoꝝ lingua: aperta corda:
semina iniecta. Et ecce aduolant grues bi maledicti: vt semina tollā p̄
irrisiōes: p̄ quas vtiq; quidā paruuli impediunt ⁊ retrocedūt a p̄posito.
Tūc plane diabolus in germine suffocare bonū inceptū. Ecce p̄ serpē-
tē religionē incobatā in paradiso suffocauit: ⁊ p̄ Pharaonē p̄tm̄ israeli-
ticū destruere voluit in submersione paruuloꝝ: ⁊ p̄ Herodē Ch̄istum
paruulū occideret: vt eū occideret paruulos innocētes occidit. Sic sic **R**
⁊ hi ministri diaboli in incipientib; p̄ suas irrisiōes in gularē nitunt cō-
ceptus bonoꝝ p̄positoꝝ: etiā priusq; deducant in effectū op̄is. In b̄ per-
tores Herode: qui solū natos: illi aut̄ nondū natos occidūt paruulos.
Sed nunquid impune: Minime: sed parata sunt deorsū iudicia ⁊
mallet p̄cutientes stultoꝝ corporib;. Prover. xix. Apre mallei p̄cutiētes
rident. Corripe derisorē ⁊ odiet te. Ideo malleis in inferno vt ferrū igni
tū mallea bunt: vt dicit Holkoꝝ Sapie. v. Et q̄dē iustissimi me grauiorē a
d̄io punient: q̄ singulares sint sui hostes ⁊ amici diaboli: socij diaboli
in lucro ⁊ damno saluatoris aduersarij. quippe q̄d sūme placet sibi sc̄s
salus antiq; illis displicet: Sed tu o homo noli eos curare: nō te terre-
ant tales irrisiōnū sibi serpenti: quo minus facias q̄d facis. Noli ef-
fici vt equ⁹ vmbra tili vmbra timēs: vera mala nō sunt p̄sentis vite: s; **S**
future. p̄sentis vite mala sunt sicut vmbra futuroꝝ. Despicē canū latra-
tus ⁊ anserū stiblos: nolite effici pueri sensibus. Catuli bi latrāt: mor-
dere nō poterunt: nō sūt timidus cordis vt lepus. Arqui si vtiq; lepus
vis esse: esto: colloca in petra Ch̄isto cubile tuū: oratione labia habeas
in mori: longas aures ad audiendū: erectas ad celestia: non instar me-
lampi ad terrā dependētes: pedib; sis velox: fac timor̄ dei pedib; addat
alas. Terrē aues irrisorie sunt qui irridēt parentes: sc̄s patres: sicut
carnales siue spiritales: bi grauiissime delinquit. Habes post dēū o fra-
ter esse naturale a naturali parente: spiritale siue morale a p̄elato. Ideo
minime irridendi: sed reuerēdi. Audi boꝝ maledictionē irrisoꝝ. Ocu-
lum qui sublatnat patrē: ⁊ qui despicit partū matris sue: effodiant eū
corui de porre: ⁊ comedāt eū filij aquile. Prover. xix. Corui de cor-
rēte ignis infernalis sunt demones: qui oculū luminis naturalis ⁊ gra-
tū auferūt irridenti patrē: cū sit graue morale. Cham patrē suū Noe
irrisit: ideo ab eo fuit maledictus. Gen. ix. Dic historā. Ecce quōd male-
dictus: q̄ patrē irrisit. Hoc aut̄ nedū (vt dixi) de carnali: sed ⁊ de spiri-
tali intelligēdū. ij. q. vij. Sem Cham filij Noe. Damnant sc̄s maledic-
tionē dei incurrentes: qui pudenda suoꝝ superiorū (qui patres spūales

Celestia contemnentium

3 sunt id est eorum mala opera non occultant: sed irridendo et diffamando aliquos manifestant: quod frequenter faciunt laici et alij subditi. Et quod igitur agam inquit. Hoc quod alij duo filij egerunt: quod pallium imposuerunt humeris suis: et incendentes retrosum operuerunt veredam patris sui: faciesque eorum auerse erant: et patris virilitas non videretur. Glade et tu quod facis. Sic tibi reprehensibilis magistroz facta displiceat: quatenus mens tua a seruanda magisterij reuerentia non recedat. Sic propositoz tuoz mala displiceat: vt tamen hec ab alijs occultes: facti iudices: et venerans magistrum nolis videre quod tegis. Hec videlicet placet in Grego. xxv. moralium. s. lxxij. Rogemus dominum.

Turba. XLII. XIII

Sabbato sancto pasce. xiiij. Aprilis. Mane hora sexta
Sultoz infinitus est numerus. Eccl. i. Besta dici.

Quadragesima scda turba stultoz est: Celestia gaudia cōtemnē
tium 7 gaudia mūdāna desiderantiū (Benūgig narrē: veracht
narrē: vñ freūd narrē) Nō frustra eos tribz noibz appello. s. con
tēntates: cōtemnētes: gaudētes. Dinofci hi pñt duabz nol. Prima est:
magnificare gaudia mūdā: 7 in eis velle cōtēntari: ḡ (Benūg narren.) **T**
Scda nola est: paruisfacere gaudia celestia: 7 ea deo velle relinqre: et go
(Veracht narrē) Sed vnico tibi vis eos appellari sicut 7 pcedētes voca
bulo. Voca ḡ eos ambos (Freūd narren) in cōi: eo q̄ vterq̄ stulte se bz
circa gaudia. Hic circa gaudia celi ea ptemnēdo: Ille circa gaudia mū
di ea appetēdo. Utrosq̄ hos b. Paulus egregie i hodierna epla cōmo
nēfacit: vt fatuitates illas abijciat 7 mūdāna ptemnāt: celestia appetāt.
Frēs (inquit) Si cōsurrexistis cū xpo: q̄ sursum sunt q̄rite. i. desiderate.
Vbi xp̄us est in dextera dei sedēs. q. d. Nolite celestia bona contēnere.
Que sursum sūt sapite. nō q̄ sup terrā. i. in bonis terrenis nolite finē pone
re ea celestibz peligendo. Ecce q̄ apte 7 cōgrue hoz fatuzoz due nolle bo
die tractant q̄ ab aplo ita expresse q̄riunt. Videam⁹ ḡ clarius has no
9
9. Prima igit nola est: gaudia mūdāna hui⁹ vi (las 7 picularibus.
te magnificare: 7 eis in b seculo ptemū esse velle: Nō desunt plane hmoi
fari: q̄ vellent esse cōtēnti b seculo 7 ei⁹ gaudijs: 7 ipm aliqñ etiā tactare
nō crudelēst. Brādis hecz pnciosa stulticia: plane pnciosa: q. n. hmoi
sunt in statu dānatis sunt. Quippe q̄ deū sup oia non diligūt amore
7 cupiscentie: qd̄ tm facere tenent: sicut mḡi pducūt dis. xvij. tertij. ḡl
bet cū creatura rōnalis magis debet 7 cupiscere 7 desiderare deū: b est
magis velle deū esse suū summū cōmodū 7 bonū: q̄ qd̄cunq̄ aliud cō
modum: 7 magis velle carere quocūq̄ cōmodo spali aut eterno q̄ deo
vt suo obiecto trifico. Magis em̄ inter oia cōmoda delectabilia v̄ ho
nesta desiderare debet 7 velle felicitate: q̄ qd̄cunq̄ aliud bonū suū. Et
magis velle carere q̄cunq̄ cōmodo 7 delectatione q̄ ppetua btrudine.
Jd̄ d. Ludolphus. Sed adhuc aduertere libeat: quanta stulticia sit
his mūdi gaudijs ptemū esse velle. Bp̄ri ḡso oculos tuos o (Freūd nar)
ita em̄ eos sp̄ appellabo. Vide inḡ ḡle sit b̄ gaudiū: qd̄ ita magnificas
7 clarius sole videbis: qz indignū est valde q̄ in ipso cor: tuū occupare
velis 7 eo fruī. Et ḡle est inḡs gaudiū b̄: qd̄ tu vituperas: paruisfacis 7
stocap̄ edis: ego vero magnificas 7 appeto: quale est: Ipsum est primo
mixtū nō purū scdo momentaneū: tertio maledictū. Horreda sunt q̄ di
cis: sed nisi ita esse ostēderz nō credā: Busculca 7 ostēda. Est p̄no mix
tū et nō purū mel 7 fel: mel 7 aculeus. B̄ndictus de⁹ q̄ vberibz huius se
culi: alo eall iur: vt sic ablactaret: qñ em̄ vñq̄ mundū relinqueremus: 7
in gaudijs eius nō periremur nisi id suo ḡa effectum esset: vt nulla hu
ius seculi gaudia essent pura: sed oia gmixta tristitia: nullz pulmentū
T 9

Celestia concernentium

puz sed mtrū (Trüll muos. vel knöpflet muos) er duplici legumine se
pungēs ordeū cū pisce. Plane aut pūger; corde aut corpe aut vtroq;
1 Dico supbe nō cruciaris cura z subditoz sollicitudine: taceo de cruce de
q̄ Bern. loquit. **D** ambitio ambitientū crux. zc. Nōne z avarus gran-
de labore habet in acq̄rendo: timorē in custodiendo: z in amittendo do-
2 lozē. Inde macri z pallidi luxuriosus z gulosus. Nonne ex acerbis suis
z purpū ledunt. in corpe debilitant: z in nauseam cadūt. Sed ais: scio
hec corpis dāna z tristitias puenire poterimus. Esto nō tū cōcesso. Est
aculeus z pungēs ordeū cuius punctionē euadere nō poter; conscientia
loqr̄ et cor pūū: hoc morde illa rodit: velis nolis: p̄cipue si lumē fidei
p̄cā magna ostendentis affuerit. Deniq; putas nē viator gaudere pote-
rit q̄ de rectitudine vie dubitat: nō vtiq;. Ceterū nemo scit an amore v̄
odio sit dignus. Quale mibi gaudiū (ait Tobias) q̄ in tenebz sedeo?
3 Sed qd̄ animā z corpus p̄duco: cū vtrūq; in grādi periclo sit constitu-
tū. Gaudētē in b̄ seculo: cui queso alteri simile esse dixerō: q̄ fatuo illi:
de q̄ per sititudine in Barlaā dicit: z a me aliq̄ audistis: sed repetere nō
erubescō: qd̄ vobis vtile esse repetitū nō ignoro. Et inquā qui fugatus
ab vnicozni: se in baratrū p̄cipit: aut z arbustulā quāndā app̄hendēs:
mures: vnū albū z aliū nigrū: incessanter radice arbustulā quā app̄chē-
derat corrodēs z iam ppe erāt vt ipsam absinderēt. In fundo aut̄ ba-
ratri: vidit dra conē terribilē spirantē ignē: z ap̄erto ore ipsum deuora-
re cupientē. Sup̄ basem vero vbi pedes tenebat: vidit quatuor aspidū
capita inde p̄deuntia. Eleuās aut̄ oculos: vidit eriguū mellis in ramis
illius arbustule: oblitusq; pericli in q̄ erat positus seipm̄ ad mel come-
dentū cōuertit. Vnicoznis mortis tenet figurā: q̄ boiem semp̄ persequi-
tur. Baratrū vero mūdus est: omnibus periculis plenus. Arbustula vni-
cozni: vita: q̄ p̄ horas diei z noctis quasi p̄ murē albū z nigrū in-
cessanter p̄sumit: z incessanter app̄ropiquat. Bassi q̄tuor aspidū: corpus
est q̄tuor elemētis cōpositū: quib; inordinatis corpi cōpago dissol-
uit. Draco terribilis est: os inferni cūctos deuorare cupiens. Dulcedo-
ramusculi: delectatio fallax mūdi q̄ multi decipiunt detinēturq;: ne in p̄-
senti dū tēpus adest z facultas datur: clamēt ad dñm: z toto corde con-
4 uertant ad illū. Est sedō gaudiū huius mūdi momentaneū: Pone est; z
etiā purū: tū b̄zntissimū est. Instar puncti (ait Job) gaudiū hypocrite
i. mūdi. Bene hypocrita mūdus: Hypocrita splendet foris: intus for-
det: qd̄ in specie pollicet in veritate nō p̄stat. Et vtiq; mūdus talis: cū
plenus infidelitate mūdus est. Et ita est: Ideo mirat̄ Psalmista cur ho-
5 mines adhuc mūdo seruiāt. Filij hoim vsq; quo graui corde: vt qd̄ di-
ligitis vanitatē z queritis mendaciū. Vere mendaciū: mentis tibi mū-
dus: pacē gaudiū: quietē z reliq̄ talia sercenta: z nullz eoz p̄stat: sed
ecōtra: inquietē: anxietatē: sollicitudinē z b̄mōi innumera. Huius secu-

Turba. XLII XV

sine m̄di gaudiū instar p̄ccati est: durat ad momentū in luxuria: crapu-
 la. rē. mor euaner. Sed esto dures etiā p̄ totū vite tue tēpus: qđ tū possi-
 bile nō est. Quid queso h̄ totū tēpus ad eternitatē q̄ sublequet: qm̄ mil-
 le anni ante oculos tuos (o dñe deus meus) sicut dies besterna q̄ p̄tere-
 rūt: est sicut gutta ad totū mare. Habituri sunt boni r̄ mali tristitiam r̄
 gaudiū: aut hic aut i futuro. Sed boni scietes q̄ gaudiū p̄sentis vite est
 breue. Trāsit etiā mūdus r̄ p̄cupiscentia: igit̄ et gaudiū eius. Et gaudiū
 future vite est longū: q̄ tristitiā p̄celst̄ igit̄ in p̄sentī: r̄ gaudiū in futuro.
 Nā s̄m̄ August. Sapientia sc̄tōp̄ est hic tēporaliter cruciari: r̄ alibi in
 eternū delectari. Est tertio gaudiū butis mūdi a deo maledictū. **Ue**
 vobis diuitibus q̄ hic habetis solationē vestrā. Et quidē iuste maledictū
 est a dño: cū sit p̄uaritiū glorie: inductionū pene eterne: r̄ signū maxime
 nedū stulticie: sed insanie. Nōne videt̄ tibi hoc gaudiū qđ i hoc mūdo
 habet̄ gaudiū esse freneticōp̄: freneticū infirmitatē suā nō cognoscunt: r̄
 ridet̄ qm̄ amici eo p̄plozāt r̄ tristant̄. qz cognoscūt infirmitatē ipsōp̄ ma-
 gis q̄ ipsūmet. Nimirū sic mūdani gaudēt: r̄ amicus eoꝝ. **Abitus dñs**
stet p̄ eis. **Lōpatit̄** (ait Bern.) dei filius r̄ plozāt: hō patit̄ r̄ ridet. Est
 itaq; insania magna: q̄ stulticia est gaudiū stulto: **Prover. iij.** Est gau-
 diū hoc pene eterne illarium. **Extrema gaudiū lucri occupat.** Vere ita
 est risus hui⁹ seculi: cito vertet̄ in fletū sempiternū. **Ue vobis q̄ nūc ri-
 de-
 tis: qz lugebitis r̄ fletibitis.** **Gula r̄ satietas in esuriē.** **Ue vobis q̄ nūc sa-
 turati estis.** **Ebrietas in sitim.** **Dimitte Lazarū vt intingat digitiū rē.**
Ue qđ igit̄ gaudes stulte gaudio magno hui⁹ seculi: nescis q̄s ei⁹ finis
Dic̄ mihi qđ facis dñi peccas r̄ gaudes: Et qđ facis? inq̄s. **Audi frater:**
laqueū tibi cū gaudio ad te suspendendū in infernali patibulo torques
acutus gladiū ad te interficiēdū: r̄ ligna p̄igne eternali fouēdo ad tui cō-
buſtionē cōgeris: r̄ quidē scienter r̄ gaudenter facis: dñi in pctō gaudes
Nōne stulticia hec est: r̄ q̄ ei⁹ p̄parāda: Quid scalpīs te o scabiose stultee
qz me delectat. Nescis qz r̄ etern⁹ dolor sequit̄. dñi scalpīs gaudes: s; fi-
nis erit angustia r̄ dolor. **Q̄ fatuelle piscicūle cibū sumis cū hamo: r̄**
vt ancilla granū cū laqueo: r̄ cū gaudio qđ tū dolor mortis sequit̄. Vt
derat laqueos r̄ hamos in hoc gaudiū mūdani esca p̄udes ille. **Psalmi**
st̄: ideo eandē maximo pe vitare curauit. Audi r̄ vide auertētē faciē ab
hac gaudiū esca. **Renuit cōsolariā mea.** **Et cur ita o Dauid? Plane**
qz mors in olla. **Libus a dño maledictus est: r̄ quō māducarē: S; nū**
quid vis: vt sine oī delectatiōe sim⁹ in hoc seculo. **Et q̄ sine delectatiōe**
vivere possit̄: Nolo frater vt nō gaudeas: sed ne in mūdo gaudeas. **In**
q̄ aut̄ vis vt gaudeas: In eo in q̄ ego. In q̄ gauisus es: Memor fui dei
r̄ delectatus sum. **Gaudete in dño sempit̄: p̄ dico gaudete.** **Et q̄ pacto**
id fieri poterit̄: vt de deo gaudeat̄? Hoc pacto si de bñficijs dei gaudere
visus fueris: quēsd modū egeni de bonis diuitū merito gaudent. **Hau-**
de de incarnatione: vt infirmus de p̄paratione medicīne. De natiuitate:
vt infirmus de p̄sentia medicī. De apparitione: vt cecus viso lumie.
Et iij

Celestia contemptium

De p̄dicatione ⁊ cōuersatione: vt discipulus de doctrina magistri. De
victoriosa passio: sicut vir de victoria pugilis sui. De sacramētoꝝ in-
stitutione ⁊ virtute: sicut sauius de curatio. De gloriosa resurrectione:
sicut seruus de dñi exaltatione. De mirabili ascensione: sicut carbo-
licus de interdicti amotione. Hoc mō aut alio memoz sis deitꝝ delecta-
re in coram delectari desiderā. Occupiscat aia tua desiderare iustifica-
tiones: si eas desiderare nequis. ⁊ sufficit tibi: qz desiderū pauperū ex-
audiuit dñs. Sed ad p̄positū vñ digressi fuimus redeamus. Habes ce-
ce q̄ merito gaudū huius mundi sit fugiendum: quia a dño maledictū:
qz insanie freneticę signū ⁊ eterne pene illatiū. Sed ⁊ ideo iuste male-
dictum: quia eterne gaudij priuatiū. Sed timo qz parū hoc moueat:
siquidē pro nibilo repuras terrā desiderabilem. Hec est nimirum
¶ **S**ecūda nola bonꝝ stultoz: paruifacere eterna gaudia. Si dec inq̄
nō curas: sed paruifacis: nec sine grandi stultitia. Quō q̄so dec paruifa-
cere audes: q̄ tā p̄ciosa reputata sunt ab optimis rez estimatoribz. Ec-
ce Zacheus dimidiū bonoz p̄ eis dedit: apli oēm substantiā: sic ⁊ eremi-
te sancti relinquētes mundū habita ⁊ habenda. Quid dixi substantiā:
cū etiā sanguinē: corpus ⁊ vitā tradidere apli ⁊ sancti martyres. ⁊ qdē i
maximo numero. Paulus hoc emit amputatiōe capitis: Petrus mar-
tyrio crucis: cure Bartholomeus: Vincētius ⁊ Laurētius assatiōe ⁊c.
Et quidē sic emerūt a suo patre dilectissimo dño deo: qui vtiq̄ vt est ve-
rū sic eos decipere noluit: cū sit amicus fidelissim⁹ ⁊ verus. Fatcoꝝ vul-
garū puerbiū est: malā mercedē distrabere ⁊ vendere oportere cū bonis
amicis. Hoc qdē verū est de his q̄ falsi ⁊ ficti ⁊ nō veri amici sunt emen-
tiū. Nō sic hic nō sic. Vltis vno verbo exprimā p̄ciositatē hui⁹ glorie:
a mundanis cōtempte. Ipsam ipsemet gloriā suis cbarissimis amicis
emit crucis ignominia. Ipse inq̄ sapiētissim⁹ mercator. Hystus dñs
q̄ decipi nō poterat: qz summa increta sapiētia: decipere nō voluit: qz
sūma veritas ⁊ bonitas. Vade nūc: ⁊ adhuc esto stultus: ⁊ floccipedito
2 eterna gaudia a tantis ⁊ tantū appreciata. Nouerāt nimirū qz nō sunt
cōdigne passionē ad futurū gloriā: q̄ reuelabit in nobis. Magna pla-
ne gloria corpis: tanta em̄ corpis claritas erit ⁊ splendor: vt iustoz pul-
chritudo (fm Ansel.) solis pulchritudini: q̄ septēpliciter q̄ est mō sit
splendidior: aequabit. Nā si celū aperiret: totus mūdus ille vni⁹ cor-
3 poris claritatē glorioꝝ sustinere nō posset. Et qd de gloria aie putas si
erit: cū fm Aug. de libe. ar. tāta sit pulchritudo iustitie: tāta sit iustici-
tas eterne lucis: vt etiā si nō liceret in ea amplius manere q̄ vni⁹ diei
hora: p̄ter hoc solū innumerabiles anni hui⁹ vite pleni delictis: ⁊ etiā
4 cū oi affluētia t̄paliū bonoz recte meritoqz cōtēnerent. Noli igit̄ adhuc
modū ab initio sua verba in bodierna epla posita recitari. Si cōsurre-
xisti cū christo: q̄ sursum sunt q̄rite: vbi christus est in dextera dei. que
sursum sunt sapite: nō q̄ sup terrā. mortui em̄ estis: ⁊ vita vestra abscon-

Turba. XLII. XV

dita est cū christo in deo. Nō efficiamur aut maneamus stulti: vt banc
tantā aie z corpis gloriā posthabeamus caducis his rebus: p q̄ tor mi
lia serōp vitā suā tradiderūt z durissimos cruciatus sunt p̄pessi. Abici
amus z cōtemnamus hoc momētaneū mīxtū z maledictū bui⁹ mundi
gaudiū: eterni gaudiū p̄suaritū: peneq̄ eterne illatiū. Quintimmo ei
dorsum vertamus: licētā (vt d̄) accipiamus: abscondamur ab bui⁹ dei
luce: q̄ ad pacē mūdanoz est: z cōsepeliāmur xp̄o in deo: in abscondito fa
ciet suae: a p̄turbatōe hoīm. q̄ten⁹ inde digni efficiamur cū eo in nouissī
mo die resurgere: z gloriā nancisci eternam. Ad quā p̄ducatur nos zc.

Sacra loca prophanantiū

In festo Pasche. xv. Aprilis: post prandiiū hora. vi.
Stultoz infinitus est numerus. Eccl̄s. i. Euāgelii breuiter.

Quadragesimateria turba: sacra loca pphanantiū. Qui faciūt
tumultus in ecclesijs: et officia diuina impediūt (Kirchnarrē)
Dinoscunt autē septē nolis: emptis in officina libri sexti decre-
taliū: in. c. Deccr. domini. a Grego. papa. r.

Prima nola est: in ecclesia peccā cōmittere aut peccandi occasionē p̄sta-
re. Sunt qui mala intentione ecclesias ingrediunt: quatenus videlicet
illic feminas videāt: et eas ad sui amorē alliciant. Grande hoc delictū:
locus hic institutus est ad lucrādū anas: nō ad p̄dendū. Sed et irrcue-
renter se habent in loco sacro dū corde iam mechant. Qui em viderit
mulierē ad cōcupiscendū: iam mechatus est. ait dñs. Et vitmā solū cor-
de et nō turpissimo opere aliqñ in talibz locis bec fierent. qđ vbi factū fu-
erit: si publicū est: locus erit recōditiandus: et sacrilegiū necessario cū il-
la circūstantia confitendū Sed vtrū sola cogitatione peccans teneatur
circūstantia loci cōfiteri: vident quidā dicere qđ sic. Rōdit Gabriel qđ nō
Logita de hoc: grandis stultitia et infania: illic vbi est venia peccōz po-
stulanda: peccandi dare occasionē aut peccata cōmitti.

Secūda nola est: diuinū officiū turbare. Sunt qui parāt se instar
venatorū ecclesiā intraturi: accipitres deferētes in manibz nolatos: cum
turba canū se sequentiū et latrantiū: quibz turbant officia diuina. Si qđ
dē iam clangunt nolē: resonat latratus ad auras. Quo fit vt et p̄dicātes
et audientes: missas faciētes: et orātes impediānt. Nō est hic o frater cā-
pus venandi: sed veniandi. Rep̄hensibile valde hoc est in omnibz: preci-
pue autē in clericis. quoz tñ quidā se p̄textu nobilitatis circūfarsc nitunt:
sibi multa asserētes licere qđ alijs minime liceant plebeis. seqz aliqñ cleri-
cos: aliqñ nobiles exhibitū iri oportere. Sed cōtra eos venit in mentē
mordax rusticus illius ep̄o data respōsio. de qđ legit. Qđ ep̄s quidā mi-
litū strepenti exercitu circūvallatus p̄ cāpos equitaret: vidit rusticū ho-
minē aratri sui stiuā relicta in suo aggere stare: et aperto ore atqz stupen-
tibz oculis sese cū admīratione respicere. Qui interrogatus ab ep̄o: qđ
nā cogitasset: cū biante ore et dissurtis malis stando sese inspexerat. Lo-
gita bā (inquit rusticus) vtrūne scitūs Martin⁹: qđ et ip̄e ep̄s erat: cū tan-
to strepitu armorū militūqz exercitu solutus sit p̄ viā. incedere. Ad quod
ep̄s paululū rubore suffusus: ego inq̄ nō tñ ep̄s sum: sed et xp̄alis dux:
vnde nunc me ducē eribibeo. Sed si ep̄m liber videre: ea die (et die statū
it) ad ecclesiam veni: et ep̄m eribibebo. Ad quā respōsionē mo dice in ri-
sum cōtitatus homo ruralis: ait ep̄o: Si (qđ deus p̄hibear) ert: centibz
meritis dux ad inferna migraret: ep̄s noster quēso quo p̄geret. Vnde in
spec. exēploz dist. r. exēplo. xxix.

Tertia nola est: tumultū cōcitare. Nō parū p̄cīm est et prorsus lo-
co in cōgruū: vt qs in illis locis in quibz cū pace et quiete vota cōuenit cē

Turba. XLIII XIII

lebzarit: sed itonem exercit: clamatonē moueat: impetūve cōmittat. In pace factus est locus eius: ait Propbeta. Et dñs hui⁹ templi cū natus esset angeli dicebant: Pax in terra hominib⁹ bone voluntatis. Pacē vt sui ap⁹ domos intrantes salutādo optarēt voluit. Dicit inquit: Pax huic domui. Et abiturus ait: Pacē relinquo vobis: pacē meam do vobis. Et post resurrectionē semp ait: Pax vobis.

¶ Quarta nola est: cōgregationes facere. Debēt plane illic cessare vniuersitarij et societarij quarūlibet cōsilia: cōtiones et publica parlamenta. Quod est extra vniuersitates Italie: q̄ frequēter faciūt in ecclesijs talia parlamenta. ait Glo. Templū a templando dictū: illic diuina cōtemplāda sunt nō pphana. Verū ecclesiaz spiritualia negotia possunt ibi tractari: et sic possunt clerici ibi synodū facere: et scolares ibi magistrari: qz id ecclesiasticū est. ca. l. de magistris. Secularia tñ tractari ibi non possunt. Potissime tñ loquit̄ textus de laicis: s̄m Joannē An.

¶ Quinta nola est garrulationes exercere. Debent ibi cessare vana: et multo fortius feda et pphana colloquia: sed et quolibet confabulationes cessare debēt. Sed cantica diuina: psalmodie et orationes p̄dicari et q̄ dōia de deo et diuinis: instar feminaz et viroz q̄ hodie sp̄ aut cū christo et angelis: aut de christo locuti sunt. Famine cūtes ad monumentū dicebāt: Quis reuoluet et. intrātes monumentū cū angelo loquunt̄. Et maria Magdalena cū Christo. Exeūtes siliter cū Christo: Bueret: et Noli me tangere et. Discipuli cūtes in Emaus de christo: et simul sero cōgregati de dño loquunt̄. Et nos saltē i ecclia nō alia q̄ diuina tractare conemur. Sed est ne inq̄s sp̄ pec̄m mortale in ecclia loq̄. Vide solutio: nē hui⁹ q̄tionis et similitū huic materie cōgruentū in Sūma Ange. et Rosel. et applica singulis punctis ad placitū: reuertit em̄ conscribere.

¶ Sexta nola est: in ecclia negociari. In ecclesijs earūq̄ cimitēris negociationes et p̄cipue nundinaz ac fori cuiuscūq̄ tumultus cessare debent. Glo. Nā dñs negotiatores et eccl̄ de tēplo et mētas nūmulariorū reuertit. Et est ratio: qz talia difficile fiūt sine pec̄o. dist. lxxvii. qm̄ nō cognouit. An liceat candelas ibi vendere: Dicit in Angelica: qz videat̄ oranda venditio h̄mōi. Nec obstat (ait Angelus) qz dñs cicit vendētes in tēplo: qz ibi fiebant pacta et multa prurbātia cultū diuinū: sed in venditione candelaz nullus fit strepitus: et ideo non prohibet. Secus esset de alia negotiatione: qz illa est p̄hibita. Hec in Ange. in verbo imunitas: s. ix. Contrariū sentit Conradus Simerbart de contractib⁹ tractatū. iij. q. li. conclusiōe secunda: quem vide.

¶ Septima nola est: secularia iudicia exercere. Omnis in eis seculariū iudiciorū strepitus cōquiescat: nulla inibi causa p̄laicos (criminalis maxime) agitur. Sint loca eadē a laicorū cōgregationib⁹ aliena. Nota seculariū. Glo. ecclesiastica vero iudicia ibi tractari possunt. ij. q. ij. c. vl. et de ap. q̄ fronte. Secularia autē iudicia ita prohibita sunt: vt etiā p̄cessus iudiciū seculariū ac specialiter p̄olate sententię in eis dē locis om̄i

Sacra loca prophanantiū

careat robore firmitatis. Glo. Sed qd de ptractibz inntis in ecclesia nunqd valebūt. Sic q nō debēt fieri: r q faciūt peccāt p hāc decreta. in
Stractus tenet. Nam cū em̄ peccus r snias iudicū irriter: r penalis sit cōditiō: pena nō extendā. infra. de reg. iur. in penis: cū suis pcor. Et ce b̄ mō punit canon iudices: causas in ecclesijs tractātes. Neqz temere cū r gētilēs seuerius tales iudices r reuerētias tēplis idolorū exhibētes punierint. Plane vt Valerius narrat. li. i. ca. i. Fabius Maximus di cratura: r Latus Flaminius magistratio a senatu priuati fuerunt: quia q̄stiones etiā paruas audiebāt in tēplo fm̄ Jo. An. Vide valerū. Si iudicare qd actus de se nō est illicitus: imo virtutis iusticie: in ecclesia tā seuerē phibēt exerceri: r exercentes puniunt: qd erit de his q actus illi citos ibi de exercēt. Si liciti nō licēt: illiciti minie licebūt. Iuste quidē fratres phibiti sunt: r puniri iussi sunt ordinarij. decet em̄ domū dei sc̄i iudo: etiā si nulla lex b̄ p̄ciperet. Quis em̄ tā cbes q nesciat ei loco reue rentiā debere in q dñs spectraliter inhabitat. Dñs in tēplo sacro suo: scz p effectū suū: quē solus ipse facit scz iustificādo pctōres diuersis modis Sed r p sac̄m: in q realiter existit: qd quidē ibi celebrat p salute viuo rū r mortuorū. Considera queso cū quāta reuerētia r timore maneat qs corā dño tpali magno: r quantū sibi caueret: ne qd minimum ageret qd
Doculos eius offenderet. Et hic est rex regū r dñs dominantū: q videt
2 intima cordis r quē nullū latet secretū. Assistent p̄terea hic sc̄i angeli. In cōspectu angelorū: ait Psal. psallam tibi. Assistent naqz sacro cū ce lebrat: quis em̄ fidelū dubitare pōt: in ipsa imolatiōis hora ad vocē sa
3 cerdotis: in ipso mysterio angelorū eboros adesse. Hic sacra salutifera
4 administrant baptismus. r̄. Hic sacri sunt patroni: eorū gesta depicta
5 sunt. Locus sc̄tus deo dicatus: vt illic ei seruā singulariter deputat
2 Putasne q: impune hūc locū p̄phana b̄t bi fatul quibz nō sufficit: vt omnē locū suis pctis defedat: nisi etiā domū dei deturpēt. Mira r misera res: ad seruitiū diaboli oibus locis vtiūtur. Et hāc particulam terre ei deputatā: cuius est terra r plenitudo eius: liberā suis spurcijs nō relinquūt: etiā ad solam vnicā horā r breuissimū tēpus: vere inuitū nō sinet. In vet. test. Heliodorū puniuit. In nouo Abūstus tēplū inbo norātes expulit. Sed ats vltionē nō sentim⁹: r tñ in desinēt tēpla p̄phana m⁹. Frater veniet tps: qd differēnō auferit: r qui debet dilatio nō sine grādi dāno. Nemp̄ q̄ro magis differt: tāto seuerius punit. Lenio em̄ gradu ad vindictā sui diuina pcedit ira. r̄. Fateor plati nō puniūt: Re ctōres reip. nō puniūt: cū tñ ordinarij idipm̄ singulariter iniuncti sūt: i ca. allegato. Paruū zelum h̄t. Si p̄rie domus eorū sic tractarent: r ta les fieret tumultus corā eis: ep̄o in sua habitatiōe: r cōsulibz in eorū pa latio: vtiqz acriter idipm̄ fa ciētes punirēt. Postqz autē negotiū dñi det est: r eius gloriā respiciat: oēs dissimulat: nemo p̄cipit corde: s̄z sentit cū min⁹ putauerint qd fecerint: imo neglexerint. Mira res: gētilēs impu ne tēpla sua in bono rate nō sinūt. r chuliani permittūt. Virgo ventalis

cū ex negligētia sua ignis extinc⁹ esset i tēplo: flagro verberabatur. Et idē
 Bemilie factū fuisse: nisi ei Vesta peperisset: ⁊ velo ignē extinctū reac-
 cendisset. Tū aliter intelligit expositoz Valerij vtrāq; hystoria: secunde
 hystorie intellectus altus mihi videt. Siquidē nō de Bemilia: sed eius
 discipula videt intelligēda. Ecce quantā reuerentiā habuerit gentiles
 ad idolorū tēpla. Porro ⁊ si Dionysius tyrannus scelus loco tēpla p-
 pbanauerit: tandē tū cōdignas luit penas. Vide Valerij l. i. ca. ij. Et
 nos igitur bis penis territi templū nō debonoremus. Et quid igit inq; 3
 agēdū erit: Hoc qđ docet papa vbi supra. Sit ad ecclesias ingressus 1
 humilis ⁊ deuotus: ingrediaris ergo templū deuote ⁊ humiliter: non
 mala intentione: ornando re supbe vt videaris. Sit cōuersatio tua in 2
 ecclesia quieta: cū in eam pueneris fac quietus sis. Sit cōuersatio tua 3
 deo grata. Sit cōuersatio tua inspicientib; placita: que cōsiderantis 4
 nō solū instruat: sed ⁊ reficiat. Ad nomen Jesu (dum recolit) p̄cipue in 5
 missa genu flecte genibus cordis: qđ salte inclinatione capitis testis
 Deuotis orationib; insiste. Nec si placet: deduc ex Anto. parte. iij. ti. 6
 xij. ca. vij. s. i. Ego hec septe ex ca. Decet elicit. Attende inrentis p̄coro 7
 dīa sacra solennia. Inrentis inq; p̄cordijs. Glo. vt nil animus cogi-
 ter qđ p̄reccur. Ad qđ sacerdos populū excitat: Sursum corda dicen-
 do: de cōse. dis. i. qñ. Scio em̄ qđ mihi dicit: Nihil noui orare: eleuare
 mentē nescio: deuotio quid sit prius ignoro. Habes ecce hic vltimū 2
 exercitiū. Attende cantū: vestes sacras: saltem picturas in parietib; in-
 tuearis: ⁊ quid significant cogita. Sed malles scio esse in ciniterium
 ⁊ in gramine ad solem prosterni: ⁊ digitis fodere in puluere. Fac ergo
 quod vis: ⁊ attende qđ facis. Dū gramē aspicias: veniat tibi in mentem
 possibilitas resurrectionis corpis nr̄i. Ecce ex granis aridis trinci exur-
 git leta seges: ⁊ ex nuce procerissima arbor: sed ⁊ ex cinere fit vitru. lucī
 dissimū. Quid igit impossibile: si ex cineribus corporis tui tandē re-
 sulcat corpus tuū clarum: Vide in Summa predicantiū Resurrectio
 aut in speculo morali Vincentij. Nec ergo facias in templo: ⁊ in hono-
 re habeto qđ ⁊ christus in tanto habuit honore: qui illic p̄sentari voluit
 etatis sex ebdomaday: reperiri in eo duodennis: in ipsum primo cū in-
 trasset Hierosolimā ingredi ⁊ purgare. Et vos qui cōuersi estis ad do-
 minū: ⁊ facie versus celestē uertistis Hierosolimā: zelū dei concepistis
 pro dei gratia: sit instar Lbisti primus ingressus in domū dñi ad extri-
 pandū templū hoc prophanantes suis garrulationibus: suis obambu-
 lationibus: inquierutionibus: ⁊ alijs similibus abusionibus. quatenus
 hic gratia: alibi gloriā consequi mereamur eternam.

Feria quinta post festum Pasche. xx. Aprilis.
 Hanc hora sexta ad penitentes Argentine.
 Stultoz infinitus est numerus. Ec̄s. i. E uangelij
 Q ij

Cōmittentiū se periculo

In geschicht recht

Quadragesima quarta turba stultoꝝ est: proterue & spōtance se periculo cōmittentiū (Fall narrē: wog narrē: wog belf) q̄ se periculis inq̄cūt aie vl̄ co: pis: & nō instar Magdalene stant pseuerātes i bona vita quā inceperūt. Dñe de^o q̄t putar̄ iā hāc fatuoꝝ turba intrare: q̄ recd̄ diuāt: nō sic Magdalena: sed stabat ad monumentū pseuerāter. De picul̄ aie erit p̄ncipalioꝝ fmo. Pñt hi fatui tribꝝ nol̄ dinosci. Prima nola est: periculo p̄ci mortalis se cōmittere. Nōlūt qdā peccare: i tñ pctōꝝ occasiōes nolūt dimittere. Et q̄ sunt (ais) illa pericula: Sunt obiecta: oblectamēta & obrecta: hec sunt tria scandala: tres offensionis lapides (Drey struchstein) quibꝝ impingētes cadimꝰ. Primꝰ

Turba. XLIII XV

ergo periculū siue lapis scādali (Struchstein) sunt obiecta. Sūt quidā
 vt purāt penitētes: q̄ n̄ obiecta nō amouēt r scādala de via: in quibz sa-
 unt se frequētē corruisse: neq; se diu quin corruāt seruare possit: pura te-
 ce. rē. boies ludo aur alijs vitijs dediti. Quāta fatuitas hec est: putas
 te nō calefieri stās ad ignē: r farina nō aspergi stās in molēdino: S̄ nō
 vīs māducare carnes porcinas: vt qd ad fumū pēdēt adhuc farcimina?
 Purasne q; stas vere penitēs? Erras plane. Est satisfactio s̄m Aug. pec-
 caroz causas excidere: r eoz suggestionibz aditū nō indulgere. S; ats
 r quō oēs causas exciderē: est mibi fomes quē vsq; in mortē nemo aufe-
 ret. Frater nō dixi oēs causas: scio q; fomes r si diminuat eius inclina-
 tio: nō tñ omnino tollit nisi p miraculū. Loquit Aug. hic de causis ppin-
 quis: qles sunt libido ex p̄uētudine vel actu peccati relicta: r aliq; reliquie
 peccati peccati: r exteriores occasiones vt locus: societas mala: r h̄mōi. De
 cause p satisfactiōē in hac vita tollunt. Quis fomes q̄ est causa remota
 peccati actualis nō tollat totaliter p satisfactiōē in hac vita: est debilitat.
 Dec 1 bo. dif. rv. q̄ru. Scdm periculū: r lapis scādali: sunt oblectamē
 ta primoz motū. Sūt q̄ possq; tacti sunt aliq; cogitatioē r primo mo-
 tu delectatioē in sensualitate bene p̄siderāt periculū iminere si diuities
 retinuerint: negligūt q̄ eūcere de sinu cordis primū cogitatioē r delec-
 tatioē pceptū: comittuntq; se pericūo tali: q̄ fit vt tādū ludāt cū tali co-
 gitatioē r delectatioē: q̄ usq; tandē fiat mortale: qd tūc vitq; erit q̄n ad-
 uertētes periculū: r q; cōtra deū est: r tñ p̄sentunt: r si nō in actu tamē
 in delectatioē quā sentiūt de actu cogitatio. Vide Bntif. q̄ dicit q; in il-
 leebra carnali q̄s semp duplici p̄cto scz omissionis r̄commissiōis peccat
 Irē vide Adalricū de Argen. q̄n ratio superior intelligit p̄sentire. Lūi
 assimilabo bos fatuos: Liguriensi visio: q̄ informē carunculā parit: nō
 matorem muri: in qua nulla figura apparet vsq; sed lambendo eam diu
 tandem effigiatur in formam visū. Sic illi faciunt: primo parunt in
 mente crudā cogitatioē sine affectu: deinde tam diu lambūt p̄ cōtinuā
 talia. Si les puro puero assanti: q̄ frustatum decerpit recur: r sudorē de
 pullo stillantē: scz pinguedinē ex calore ignis prumpentē ligurit digito
 quousq; totū deciderit: q̄ facto a matre punit r verberat virgis. Sic sic
 assat cogitatio quousq; calefit hō r incipit ei os ma defieri ex appetitu:
 tūc ligurire incipit p delectatioē: r putat se custodi r̄ne cadat in confen-
 sum: q̄ peccaret mortali: sed decipit q; totū cadit eparicū putat se fru-
 stulum dūtaxat velle decerpe. Sic fatui percūt: s; p̄uidēs r circūsp̄ccō
 nō sunt tentationē ad hos terminos puenire. Nā prudens intelligit de
 p̄teritis p̄perientia: q̄n tentatio velit ingruere sicut dicit b. Grego. su-
 per illud Job. xxxix. Tūc audierit buccina dicit: Vab p̄cul odorat bel-
 lum. Scroz inquit p̄uida discretos: dū solerter circūsp̄ccō p̄spicit in al-
 tū posita: priusq; veniat culpa de p̄tendit: eāq; q̄ vigilanter p̄notat: eo

Committentiū se periculo

fortiter declinat. Et tu q̄q̄ fac sibi: ne cadas: sed stes cū Magda lena
Tertiu periculū siue lapidis scādali q̄ positus est ad biuiū sunt obrecta:
sc̄z dubia. Sūt aliq̄ circa agēda doctoz op̄niones: q̄busdā dicentibz:
qz sic opari liceat. alijs ecōtra asserētibz: qz nō liceat imo sit pecc̄m mor-
tale. Facit igit̄ parte tutiori relicta minus tutā assumūt. Vt sunt q̄ sup
ozā fluminis ⁊ litore incedere volūt cū periculo: ⁊ possunt tute in regia
via ire (Als mitren hindurch so fellest du nit) ⁊ securius est. Et bec pla-
ne magna fatuitas est: p̄sertim i religiois. in q̄z regula iusta necessitas
vel euidēs valde vtilitas admittit dispensationē: sed ab eo q̄ pōt dispensa-
re. Letez dubia interpretatio p̄cepti piculosa est: sicut pōs semiputridul
aque p̄cipitis ⁊ pfunde. de q̄ dubiū est: an sub trāseunte corruat an sub si-
P stat. Et q̄nta q̄s est bec in religiois fatuitas q̄ grevult aliq̄s (q̄ maiora p̄-
christo decrevit subire cercamina ⁊ oia reliq̄t in seculo) se cōmittere pe-
riculo p̄ modico motu p̄prie volūtatis vel p̄ paruo cōmodo i incerta opi-
nionē sua vel alteri? vt si deus approbet illā op̄nionē euadat sine lucro
meritis: aut reprobet eā dānet. Maxime cū tales op̄niones q̄d̄ p̄cu-
losiores sūt q̄ apte trāsgressiones: qz vbi scit hō se delinq̄re: inde facile
colligit. vbi aut̄ hō nescit se peccare ⁊ insup credit licere: inde nisi in mor-
te pure cōterit. p̄pter falsam spem q̄ forte licuerit vel minus in eo peccat
uerit. Baculo arū dūco ⁊ cōfracto inimicēs volūtas bona ⁊ plena via re-
gia debet incedere ⁊ securā: ⁊ relicti dubietatū diuerticulis q̄s suspē-
cis latronū semitis: aptos ⁊ certos iustoz calles ambulare. Interpre-
tus fuit serpens Eue p̄ceptū dñi dicēs: Nequa q̄. ⁊ perijt Eua. Tene q̄
parē tutiore. Neclari? psequit frater David: quē vide in v. p̄fectu ca.
v. Nec dixi p̄pter vos o sorozores: ad q̄s mihi sermo p̄ncipalior est. Lete-
rū si de hac materia q̄s diffusiozē determinationē habere voluerit: vide
at b. Tho. in q̄dli. ⁊ post eū in sūma Ange. ⁊ alijs sūmis de p̄rarijs opti-
nionibz doctoz itē Scotū in p̄logo: ⁊ p̄cipue Berfo. in tracto de p̄tracto.
p̄re. ij. p̄p̄tione. xij. ⁊ in suis rel. moralibz. ⁊ Nyder in suo p̄solatorio cō-
D sciēte. Tene q̄ certū: ⁊ dimitte incertū. ait Aug. ⁊ q̄ amat periculū perie-
bit i illo. Dicit Berfo: Exponere se piculo pecc̄i mortalis est pecc̄m mor-
tale. Quid sit: Agere incertū ⁊ dimittere certū i materia moralis est pecc̄m
mortalē. si tale sit incertū q̄ sit mortale: nō solū p̄picuras leues: aut ex
susp̄tione tepida ⁊ scrupulosa puenire ex nimio cadendi timore in via
dei. Sed intellige dū tale est rebemēter ⁊ pbabiliter certū: que sit oppo-
sitū vel magis. tūc est illud q̄d agit mortali culpa nō carebit: aliter non
oportet. Ecce primā nolā: q̄ isignit sunt hi fatui. Qui ⁊ i speculo siles
2 repurant saltrā remere i fontē: quē ad modū fecit Hero: de q̄ Massicus
Vegius lib. ij. ca. v. de pseuerātia. Et q̄d aliud sunt iuges occasiones
⁊ tentatiōes p̄doz: q̄ q̄dā p̄tine aq̄z de terra maledicta cordis n̄i sca-
turitiones: quibz dū minime putamus (qz increlēt ⁊ inuidār) submer-
gimur. Dic q̄ dño cū psal. Saluū me fac qm̄ intrauerūt aq̄ vsq̄ ad ani-
mā meā. Sultus ille apud Dogiū in fontē p̄ficiē pfund⁹ aut min⁹ pa-
funde: iura ma iura dñe suscite sūe. Si vis applica ex Dogio de re

Turba. XLIII. XV

nationis et aucupij summa amentia. Habes et infra eandem faceriam, relij. D. de venatoribus. Non sic nō sic cade: sed cū Maria Magda / 3
lena mane situs stans foris. caue ne periculo te cōmittas peccādi mor /
taliter quēdam dū dixit. Et tantū de prima nola.

¶ Scda nola: p peccm mortale recidivare. Sūt q nō pederēt in peccātē
p b q se solū cōmittit p dicitis picul: s; insiliunt temere et spōtance i peccm
mortale. sic rana q deluto et palude peccōp fuit dei misericōdia extracta et in
puluinar fertū locata suavis et floride psciētie: exilit itē in lutū. xñ ex
tracta fuit. O miser canis rediēs ad vomitū: et sus lora i volutabro. vt
qd saruella auicula exilis de manu dñi: Justoz em̄ aie in manu dei sūt:
et in man⁹ diaboli te tradis. Nōne gradus stulticia: Siles hi sunt Em
pedocti: de q legit. qz spōte sese ierit i ignē: vt recitat in spe. bist. li. xliij.
ca. iij. et in vitis phoz. et in Hora. de ar. po. in fine: et i speckul. allegat
ad b. Au. Gel. 17. Quid em̄ aliud est peccm q ignis: q dū succiderit so
lē iustitie videre nō poterim⁹. Quippe q peccā inter deū et nos diuisione
faciūt: et sūt veluti nebulez nubes: s; m q dicit dñs: Ego qñi nebula dele
bo peccā tua et velut nubē inq̄rates tuas. Vere ignis yumea sūt peccā: cū
insulerit in ignē hūc et te corripuerit: oia bona tua absumit et deuastat
gratiā sez: s; tres theologicas: q̄tuor cardinales ifusas. s; m doctri
nā sc̄i Tho. cū oib; eis āneris. s; et dona spūsc̄i ḡfas sac̄ales. Nō cur
tā vt qz: s; et diuītē et gradē sup̄lectilē cōburit ignis iste. tūc tūc stabi
litas ei⁹ q oib; bonis suis p̄uar⁹ solus euasit. Et qñ recuperabit q̄so diu
tias tātas labore et industria q̄neas amisit: Pax pecunie foris tā natura
liū bonoz manu adhuc tenes. naturalia tibi reliq̄t faccor: s; nō nisi infe
cta. diminauit em̄ peccā i dinationē naturalē ad bonū: eo mō q̄ deduct b.
Tho. i. q. Nō erit tñ plane tāta facilitas ad deū p̄uertēdi q̄nta p̄ in
rar: difficult⁹ multo p̄uertes. Et cur ita: Q b b p̄io: qz efficit hō debi
litor ad resurgendū. videm⁹ q̄ q̄nto plus piscis lepus vel auis in reti v̄
laq̄o se agitar: tāto maḡ se inuoluit et min⁹ euadit. et qñ credit effugere p
cordā retrahit a volatu. Sic nimiz peccō: i diuītē manēdo i peccō stricte
p̄ p̄suerudinē (vt dicitur) capit. et q̄nto pluries reitrat: tāto maḡ hō ad resur
gendū debilitat. et qñ p̄ponit p̄ penitētiā euolare: p̄ cordā male delectati
onis et p̄suerudinis retrahit. Sc̄bo iō qz diabolus efficit fortior et aīo
stoz itē ad inuadēdū. Nā latro p̄siderās se p̄pere et sine resp̄s̄iōe homi
nidū pegisse audacio: fit et eo aīo stoz ad latrocinādū. Sic et diabol⁹ cū
semel petādo hōiem vicerit et peccō occiderit: tāto audacioz efficit itē ad
hōies inuadēdū. qd Matr. xij. dñs inuit in p̄bola de imūdo spū: q̄ re
dit in hōies quē reliq̄t. Tu igit sac̄relitas cū tētatus fueris: et a te re
ceder. q si nō resisteris: sed nūcāte te senserit: fortius attentabit. Inde
dicit scriptura: Resistere diabolo et fugiet a vobis. Facit diabolus qd
p̄familias facere solet. q̄ arcuens vt clauū aliq̄e ferrē de parete ex
trahat singillatim singulos p̄bat: et q̄ndā inuētes fortiter resistētē relin
q̄t et ab eo recedēs p̄cedēs ad aliū. quē si inuenit s̄lī resistētē: itē p̄cedit
q̄ usq; ad aliq̄e p̄uenerit quē sentit nūcāte: hunc maḡ et maḡ mouet

XX Comittentium se periculo

et trahit quosq; eduxerit eundem. Sic et facit diabolus de tetratis. applica-
 Tertio ideo quod deus est difficilior et tardior ad intelligendum. Nam quod dno
 suo semel in diebus inuenit vir gratia inuenit et venia meret. multo ma-
 gis quod frequenter. Sic vir misericordiam inueniet a deo: quod peccato eius mi-
 sericordiam frequenter refurauit. Tertius est Augu. in li. soliloq; op: et recitat
 de pe. di. iij. manis. Frequenter peccas et lugeas venia vir meret. nam (vt ibi
 de dy) nihil psumt lameta si replicant peccata: nihil valet a malis venia po-
 scere et mala deuo iterare. Deus enim vt clemens princeps venia petenti mi-
 sericordiam facit: sed iterati peccati ad ira et vindictam cocitant. Est de h nota
 bilis figura. iij. Re. ij. vbi dicitur: cum Semet peccasset in David regnare
 Salomone reges: sub eo impetrauit indulgentiam: sub isto pacto quod irer in
 hierlm: ubi edificaret sibi domum: et non transiret torrente cedron: et in quibus
 die transiret moreretur. Quod placuit Semet: sed veniens hierlm seruis eius
 fugitibus ab eo descendit post eos de hierlm ad regem Herb. Curer Salo-
 mon h cognouisset: misit Banais vt eum interficeret. Et quod est Salomo
 hic: Ipe ipse est: et ecce plusquam Salomon: hic vitz pacificus: quod pacem fecit
 inter deos et homines: pacem suam dedit etc. Miser Semet peccator: quod deus offen-
 dit: sed lachrymis indulgentiam obtrinet. percipit sibi vt domum stabiliat in
 hierlm. i. in visione pacis: et inde per peccatum non recedat: alias morietur. Sed
 quod post tres annos vult ire post seruos suos fugitiuos. Tres anni sunt
 tres peccata penitentie: quibus completis serui sui. i. carnales sensus fugiunt de iu-
 go spiritus: et descendunt ad regem Herb. i. mundum: quod miser peccator non aduertens
 peccatum quod permittit: relicto hierlm. i. statu penitentie vadit post eos per sensum
 et tunc exercitatio dno ad vindictam mittit Banais. i. iustitiam: et denuabit eum: et
 fuerit nouissima hominis illius peiora prioribus. Ex Hieronimo viij. b. Ecce
 igne impedito deum: peccatum pro igne consumente. Circa alium ignem staret
 cum Maria magdalena ad sepulchrum sez cordis tui: coram deo quod ignis co-
 sumens est non bona: sed mala. Qui venit in hunc mundum igne mittere chari-
 tatis: quem voluit accendi. quod vitz accessus erat in corde beate Marie magda-
 lenae: vt dicit in euangelij home. et Virge. Exulres vtrius in hunc ignem orator
 vt semp in hunc salamadre in eo habitares. Nemini quicquam debeat nisi
 vt inuice diligatis: et in igne tribulationum minime pumereris. Sed et vtrius
 nam hunc ignem repli cordis tui: in quod habitare debet succedere. quod admodum
 ille de quod Valerius li. viij. ca. xv. repli Diane Episcopi. pro sola gloria tpali co-
 sequenda voluit incedere. tu pro pro dei gloria: quam plane tua eterna sequeris.
 Tertia nota est: in pfectu dicitis vora gine se precipitare (ein wyz bel) non
 perio maioris: graue est committere se periculo peccandi: grauius in peccati re-
 cidit: vt: sed grauius in peccato per pfectu dicitis seorsum de se: et se quod in vora
 gine precipitare et se ea absorberit. Est plane peccandi pfectu dicitis baratru ima-
 nentia est iuueniu allecitur: sensu infecit: affectus et intellexit seductus
 Holkot lec. cxxij. B. Quod etiam alia his addere poteris ad placitum. In-
 uenit lateer inuadit et allicit. Breca enim narrat historia (vt dicit Be-
 da Prover. xij. sup illud Adolesces etc.) Alexandrum potentissimum regem

Turba. XLIII XV

2 dñatorē: et in moribus et incessu: Leonidis pedagogi sui nō potuisse
carere vitijs quibz parvulus fuerat imbutus. Aristo. ij. Ethic. Nō parū
interest sic vel sic cōsuesci. Quēadmodū senes cōstringat et tñeāt et
uerit ipsi: et b. Greg. li. morā. xv. ca. xx. §. vij. hoc exprimit. Tenent illū
nō nisi cū eius vita finiunt. Affectū fallit et inficit. Audi Senecā cpla
lxxxv. Dū inquit in vitijs iacuerimus: euelli difficile est. nō em̄ inqñatū
sum: sed infectū. Itaqz (vt ait b. Aug. vij soliloquio) prauus risus vie
abolit: assidua p̄seruō vitij in naturā cōuertit: animus in sceleribz cō
strictus vie euelli pōt ab eis. Rectū tandē iudiciū de culpis dirimit et
subuertit. Patet hoc cplane. vij. Ethic. de intēperato i q̄ ppter p̄seruō dñe
p̄sequēdi voluptuosa corūp̄it bona opinio circa finē. Quid multat: rez
est qd dicit Aug. in Enchi. ca. ij. Peccata (inq̄) p̄uis magna et hoīe
dā cū i cōsuetudinē venerint: aut parua aut nulla esse credunt: vsq̄ adeo
vt nō solū occultanda: sed etiā p̄dicāda diffamandaqz videant. Ficq̄ il
lud Jsa. iij. Peccm̄ suū q̄si Zodoma p̄dicauerūt. Experimur p̄fecto hoc
in adolēcentibz: q̄ mirū immo dū tremūt cū peccare statuit timētes. Le
terū vbi cōsueuerint: sine oi timore dei et erubescētia hoim in vitia p̄ym
p̄tū: sed semetip̄sos audacter periculis inijciūt. Silco plane Marco
Lurrio: de q̄ Drosius lib. iij. Rep̄te (inq̄) medio vrbis terra distulit
xaltoqz s̄rup̄u hiantia subito interna paruerūt. Manebat diu ad spe
ctaculū terrore qz cūctoz patēti voragine impudēs specus: nefariāqz vi
ui hois sepulturā dñs iurēp̄tibz expectabat. Satisfecit improbis fau
cibus p̄cipitio sui M. Lurri^o vir eques armatus: imēcitz: crudeli ter
re inopinatā sarietarē. Cui parū esset q̄ ex tanta pestilētia mortuos p̄ se
pultura susciperet: nisi etiā viuos scissa sorberet. Hec Drosius. Quid
aliud q̄so faciūt cōsuetudinarij: q̄z q̄ se in baratrū cōsuetudinis inijciūt
in q̄ prozsus absorbent: vt inde nunqz aut vire redire possint: plane viui
in infernū descendūt. Cū Lazaro sepulci iacēt in vitijs: et lapis grauissī
resuscitari z extrahi de lacu miserie et p̄fundo fecis p̄t. p̄cipue si sepul
cbrū hoc depictū fuerit adulationibz: quēadmodū maior et nobiliū se
pulebra depingi solēt. Sic vtiqz p̄ncipiū et nobiliū vitia excusari imo
ornari et iustificari solēt linguis adulatorz. q̄ fit: vt de sepulchris rarissī
me exurgat: p̄ssī lapide p̄seruō dñis et ornāmēto adulatorz. Sed quid
vīs: peribimus ne et desperabim: cū sic simus p̄seruō dñe oburi et p̄ssī
absorptiqz in p̄fundo: Nō plane. Et qd h̄agemus: Hoc qd agere solēt
q̄ in latrinā cecidit. Nōc putā ardeat se suscitāre et m̄itāscēdere: q̄renus
salte os de p̄fundis stercoz erigat. et sic clamare incipit z aduocare ho
mines in sui subfidiū: quibz absentibz cōmittit se deo: oratiōibz inreñssi
me dans operā: et vouēs deo et sc̄tis vota sua. Jūdē et tu sacro. Si con
suetudinē peccādi opp̄ssus iaces in luro vitioz: fac p̄mo qd i te est eni
tere in cōtrariū: et bis vtēre remedijs q̄ a doctozibz sc̄tis tradunt in sum

Potentium

ma vitioꝝ Lugdo. in speculo morali: z alibi. que ibi vide. Secūdo cla
ma z voca viros sanctos expertos: quibꝫ expli ca tuā miseria: vt p te deū
Z orent: vt tibi cōsulant. Lū bonis p̄crea ambula: vitando malos. Ter
tio in omibꝫ bis z ante oia z post oia ora deū: z ad eū clama. toto cor
de. Fac qđ bris David: clama cū eo: Saluū me fac de⁹: qm̄ iſirus sū i
lino profundū: z nō est substantia. Tere nō est substantia talibꝫ consue
tudinarijs: qz semp z indefinenter descendunt in profundū. Ipeꝫ multo
periculosus: si ita in profundū maloy descenderint z puerint vt con
remnant. Nō sic frater nō sic: sed cū David dic: De profundis clamaui
ad te dñe: dñe exaudi vocē orationis mee. Clama de ventre piscis de p
fundo maris cū Jona: vt te euomat ad litus. Rogemus dñm.

Turba. XLV. XVI

Dñica octava Pasche. xxiij. Apillis. Profestū scti Georgij
Stultoꝝ infinitus est numerus. Ec̄s. i. Euangelij

Quadragesima quinta turba stultoꝝ est: stultoꝝ potentū (Sualt
narret) Ipsi sunt qui stulti nullo mō esse volūt: cū tñ sint mar-
ti. Possunt autē dinoscī nolis septem.

Prima nola ē: velle reputari sapiēs: nolle de stulticia corripī: semet
de sancta iactare. Est hec ecce nola prima: de q̄ institoz tres facere pos-
set. Volūt tales reputari ab alijs sapiēs. Mira stulticia: plus crede
re alieno iudicio q̄ p̄rio. Plus alijs de te q̄ tu tibi credere nolir: ois
q̄ tibi sit curta supplex. Nolūt de stulticia corripī. Corripe sapientē: 2
2 diliger te. stultū 2 odiet te. Corripuit Alexander suū vicēdm: q̄ se nō
corripuerat. Ela (inq̄) scis q̄ nemo tā p̄fectus quin delinq̄: tu autē scito
tpe mecū fuisti 2 nō me corripuisti de errore: aut igit tā ignar⁹ es q̄ non
p̄siderasti. aut si p̄siderasti 2 me nō cōmonescisti: fraudare me voluisti.

Vide in Hol. Sile in spec. morali de q̄dā p̄ncipe: quē admodū 2 sup^o 2
in q̄dā sermōe alphabero. xij. lfa. X. tactū est. Volūt 2 bi fatui lauda- 3
ri: q̄d si factū nō fuerit: seip̄os laudāt. Signū nimirū grandis stulticie:
ponere laudē suā in eū locū vbi pessime situata est: sc̄z in os p̄rio. Laus
p̄ria solet in ore. Nōne tibi videt fatuus sc̄tus: qui seip̄sum p̄dicat et
celebrat: si qñ aliq̄ eū colere benedicere 2 predicare renuerit

Secūda nola est: vilia 2 fatua tractare. Plane hi cū fuerint sil in puen-
tu: 2 putant magna parua tractare (so istes vō der genf wegē) Et no-
dū querūt in sc̄rpo. i. in planissimis cesp̄itāt: 2 ad oīa instar achademi
coꝝ bestiant: cōsultantes quē admodū vermes ne in sale crescant cobibe-
antur. Nota est historia. Iuvenes maiores stauerant occidere: vt ipsi
eis succederēt in dignitate cōsulat⁹. Itaq̄ cū singuli quisq̄ suos patres
debere occidere cōclusum esset: vn⁹ ex eis patrē suū absōdit. Aliq̄ vici-
ni ciuitates viderēt q̄ p̄sulatus ex tā inceptis iuuentibz cōstaret: vna ex
eis eos deridēdo p̄suluit qd eis agēdū foret: eo q̄ vermes i sale qd mul-
tū eis erat sc̄tare inciperēt. Lū igit crebro sup̄ hac re qd rīderēt 2 p̄silij
darēt cōsultauissent: neq̄ inuenirēt: pulsusq̄ cā pane frēq̄ntius insonuit
ser. ait pater dulcescēs filio: Fili quid est q̄ frēq̄ntius audio campanā
qua cōuocamini ad cōsiliū. Dixit filius patri negociū. Ait pater: Nesci-
tis qd derideminī: cōtra vermes sal adhibet. Rīdere igit 2 ip̄sis par pa-
ri referte: vt aspergant sal lacte mule: mula autē lac nō habet. Ecce talia
vilia 2 fatua cōsilio indigna tractant hi nostri potentes fatui: cū in cō-
uentu fuerint. Porro apud seip̄os cōstituri: 2 cū Scipione minus octi
ost q̄ cū octioꝝ sunt: hinc inde sp̄tando varia tractant. qñq̄ etiā in cō-
spectu boim in templis aut ambicibus manibus ad terga positus ince-
dentes: oculis in terrā demissis: quid ardui puras apud semen p̄ sos re-
cogitant. Rodūt o dia: inuidias: vindictas cōtra eos qui se vt suspicant
cōtempserūt: qui maiores reputant. q̄z sentētijs in senatu statū sunt sua

Docentium

neglecta: quædam dū deniq; in primo cōsulatu sententiā dare velint: nō
q̄ ad vilitatē resp. ad dei gloriā. sed solū suā: vt videat sapiēs acutus et
astur: q̄ten^o tertiā p̄tē stellat; post se trahere possit et lōga efficere caudā
Hec veritatē: si tñ talia et silita et nō ridicula valde et puerilia: instar cesarē
rilligentiā: q̄ vel fatuus est vel talē se simulat. quē vidī apud dñm mēn
ep̄m Augustin. Fridericū noic. Existimar bic se cesarē: et p̄ tali vult ba
berī. Lūq; (vt assollet) de sountudine quā sibi habet familiarē in horreo
aut suo cubili: in publicū pdit (egregia plane et barbara p̄sona maturoz
q; mo:ū) et ab eo qd fecerit inquirī. Etia (inq̄) fulm^o in p̄solatu n̄fo: vti
q; vt orbitoz fantastico Sic illi mirāda s; stulta fantastant. Quid mul
ta: si q̄ris qd faciūt solī: Rūdeo: b̄ faciūt qd Domitian^o impator: q̄ (vt
dicit Saleberien.) cū esset solus in stuba solebar muscas stilo interfice
re. qd quidā familiaris deridēs m̄dit q̄reit: si impator solus esset: Ut
q; inquit solus est: vt nedū etiā musca apud eū sit. Sic illi fatui q̄ ap
pellant a fatuis sapiētes: muscas occidūt dñi apud se soli sunt. Et vti nā
muscas occiderēt: pungētes eos aculeos loq̄r: de quib; pdit: iudicē tre
odij sollicitudinis: q; iugiter pūgūt. Nimirū q; ambitiosi sūt: et ambit
olus sp̄ est pauidus: timer em̄ ne quid dicat vel faciat qd in ocul^o hoim
displiceat: honestatē mētī: humilitatē simulat: cūctis adulat: cūctis in
clinat: oim est seruus et tributarius: grauē pugnā habet in se dū iniqui
tas pulsat animū et ambitio cōtinet manū. Est ei status sublimus: ani
mus inuus. sedes prima: vita ima: lingua magniloqua: man^o otiosa: ca
pur canū: cor vanū: facies rugosa: lingua mugosa: imo mēdax et mēdosa
¶ Tertia nola est: q̄ sua sunt ardētē q̄rere. Et q̄ sua: diuitias: delicias
et honores (schenck vñ schleck) Hec ardētissime q̄rūt: vñ innumera mala
pdēt: traditiōes: homicidia: iniusta iudicia et p̄sonaz acceptio. Diui
tias querūt: munera accipiūt et puerūt iudicia. Vti nōsse qd mali affe
rāt munera: Lege in sūma Lugō. Prodidit Apot Eglon: Dalila Sam
sonem. Lege de Andronico et Dnyā Benadab Tiphone et Jonatha.
¶ Munera oia puerūt in oib; principū et cōitatu curijs. Jugurtha Ro
mā extēo: Roma (inquit) venalis: si solū haberes emptorē. et vulgo dī
Rome oia sunt venalia. Vide i spec. faturoz: vbi late psequit bec autor.
2 Et que alia sua querūt: Delicias (schleck: hoflecker) in curijs p̄noz:
et in cōmunitatib; ciuitatū necnō capita sibi querūt: etiā de turpi lucro
in stubis de ludo accepto zc. Ne terre cuius rex puer est: et cui^o p̄ncipes
mane comedūt. Ipi vero sunt pleni de mane vsq; ad vesperā: nihil ap̄
eos valet qd dicit: regib; ne dederis vinū. sed semp̄ p̄sumat v̄ter eoz
vt vas pleni musto. Quid querērat duo senes illi iudices: Plane de
litias et voluptates carnis cū Susanna. Quid inde puer sum iudicēz
3 machinatio i mortē ei^o. Quid tādē possit ambitio honoris: p̄pter quā
sefe mutuo emulant et p̄sequunt: nemo est q̄ nesciat. vñ da des subditoz
p̄niciosissime partialitates in cōmunitatib; et innumera mala p̄sequunt.
Quid multa: bic amor suūp̄tius: et q̄rere q̄ sua sunt inuicē ois mali est:

Turba. XLV XVI

z venenū reip. Lamentat hoc Apłs: In nouissimis tēpibz erit boies se-
 metiplos amātes. z scē: Dēs querūt q̄ sua sunt: z nemo q̄ Jesu Chřisti.
 ¶ Quarta nola est subditoz salutē prozsus negligere. Quā dīmodū
 ferret in propzřis: ita repēt in alioz vřilitatibz. cū tñ plari z rectoroz de-
 berēt feruere zelo p̄ subditis instar ignis: quē dīmodū Chřistus dñs ze-
 lo zelatus est: z seipm tradidit p̄ p̄lo suo. Sed z quidā gentiliū ita fe-
 cerūt: sicut ille Eodrus Athenien. de q̄ dictū erat: qz si interficeret: sal-
 uis fieret p̄pls. Ipse igit vt ita fieret: veste rusticana indutus irruit in
 hostes: vt nō notus p̄ salute ppli interficeret. Sic ardens erat z zelosus
 Hellas: de q̄ dicit Eccl. xlvij. Surrexit Hellas q̄si ignis ardēs: z verbū
 illius q̄si facula ardebat. Eteno esto o rector cuiuscūqz status ignis ar-
 dens p̄ sincerū zelū: sed cautus esto vt nō sulphur: sed thus tibi inq̄ciat.
 Si em̄ sulphur sequit̄ fetoz: si thus suauissim⁹ odor. Et qd sulphur qd
 thus: Sulphur mali sunt cōsiliarij: incedētes p̄ malitiā: z ferentes p̄ in-
 famiā. Iti tibi (o ignis zelose rector) si associati fuerint: replebit̄ dom⁹
 tua abominatiōe: tribulatiōe z fetore. Apoc. xxi. Pars illoz in sta-
 gno ardēt igne z sulphure. Et Isa. xxvij. Conuertent torrētes eius i pi-
 cē z c. Thus boni sunt cōsiliarij: plone deuote z sancte fameqz honeste:
 vt thus albe. Si tales tibi coniuncti fuerint: bene tibi erit z p̄lo tuo.
 Replebit̄ em̄ dom⁹ tua dulcedine dulcoris z suauitate pacis. Illu d qz
 de te verū erit qd scribit̄ Eccl. v. Quasi ignis effulgens: z thus ardēs i
 igne. Et qui sunt inqz tales boni cōsiliarij: a quibz petendū p̄siliū est:
 Ipsi sunt q̄ nō iacēt absoz pri in paludosa vitiōz voragine: q̄ sibi vřiles:
 neqz suū p̄uā negligūt salutē: Qui moribz bonis maiores sunt nobis.
 Sed nō me: potius bñm Ambrosiū sup hac re differētē in. ij. li. de offi-
 cijs audias. Aduertēdū inquit: qz in acquirēdis cōsilijs plurimū valet
 vire probitas: virtutū p̄rogatiua: benigno lentē vsus: facilitatis gratia.
 Quis em̄ in sceno fontē requirat: qz de aq̄ turbida potū petat: Itaqz
 vbi est luxuria: vbi est intēperātia: vbi vitiōz cōfussio: qz inde sibi aliqd
 hauriēdū existimet: Quis vřilē iudicet causē aliene: quē videt in vřilē vi-
 te lue: Quō cū potero iudicare cōsilio supoz: quē video moribz inferio-
 rē: Supra me debet esse cut me cōmittere paro. An em̄ putābo idoneū:
 q̄ mihi det cōsiliū qui nō dat sibi: z mihi em̄ vacare credā q̄ nō sibi vacat
 cup⁹ animā voluprates occupāt: libido deuincit: auaritia submergit: cu-
 piditas prurbar. Hec Ambrosius.

¶ Quinta nola est: in sciētia z rectitudine deficere. Quādiu platus re-
 ctus est sursum tendēs directe: rectus iustitia z bona p̄sciētia: bene est.
 si aut̄ declinat: nō bene est. Capiam⁹ sile in cōlūna: q̄diu cōlūna est re-
 cta: bene supportat onus suppositū. sed q̄ cito incipit curuari: statim to-
 ta fabrica cadit. Sic q̄diu seruat platus rectitudinē z iustitiā sequis iu-
 ra z bonā cōsciētia meritoz: supportat z exequit̄ causas suā. Lñ ho de-
 clinat ad latus p̄pter affectiones vel offensas: nō reprimēdo defectiuos
 z fouēdo bonos: tū c̄ tota fabrica cadit. Hieremie. i. v̄ plaro: Dedit re
 bodie in cōlūna ferreā. Talis erat vřiqz recta cōlūna Chřistus iesus z

Potentium

cū bodie stans in medio discipuloy dixit: Pax vobis. Stabat itaq; vt
B colūna: et in medio stabat nō declinās. Nouit hoc Sathan aduersari^o
christi et suoy: et nitit̃r cōmouere colūnas tales in cōitate: si q̃ fuerint. vt
sic torū corruat. Figurat^o vtiq; i Samsone de q̃ legit̃r Judi. xvi. q̃ cōcu
rit̃s duas colūnas: q̃b̃ rota dom^u innitebat: domū p̃stravit: et oēs q̃ i ea
erāt occidit. Sic inimicū diabolus affectat aliq̃n vna p̃gregationē deuo
tā subvertere: et eos occidere: b̃ est eis charitatē q̃ est vita spiritualis aufer
re. Et vt illud fiat: breuiorē viā nō habet: nisi colūnas illi^o p̃gregationis
cōcutere: et allidere p̃turbatiōes et cōmōtiones. Job. ix. Qui terra cōmo
3 uet de loco suo: et colūne illius cōcurrent. Sic igit̃ sit rectus necesse est
vt colūna recta: sed etiā sit sciēs oportet: vt sic sit colūna inscripta. Legi
mus in b̃sto. Scolastica sup̃ Gen. **Q**z Cham filius Noe septe artes li
berales in quatuordecim columnis descripsit. quarū septe erāt crec et se
ptem lateri cec: vt cōtra diluuiū ignis r̃aque in perpetuū p̃maneret. In
figurā q̃ in platōis qui columnne dicunt̃ sufficiēs sciētia deberet esse: et nō
ignōrātia et ratio. Sapiētia dicit̃ excidisse colūnas septe. Prover. ix. qz
nisi plati ecclie sciētia et sapia fuerit: informari fabrica ecclie cito rueret
Sexta nola est: cōitatē declinare. Sūt q̃dā ex rectorib; q̃ se nimis a
suis subditis alienare solēt. q̃d vtiq; est iactantie genus: si Seneca cre
dit̃. Nō sic esse oportet: sed in b̃ mediocritatē obseruare: vt etiā cōmunē
2 se faciat subditis oib; singulis. Dicit̃ i laudē Traiani cesaris: q̃ cū ar
guerēt eū amici sui de nimia cōitate: et q̃ ad simplices esset nimis affa
bilis: vltra id q̃d etiā impertalē dignitatē deceret. r̃ndit talē se velle esse
impatorē priuatis q̃les sibi esse impatores priuat^o optasset. Sic dicit̃
Eutropius Rom. hist. li. viij. Sic etiā Julius Cesar amōrē suoy mi
litū meruit: qz eos nō milites s; cōmilitōes appellauit. sicut d̃o narrat
Suet. li. i. Et Vegeri^o dere militari li. iij. ca. i. docet: q̃ i exercitu b̃n
ordinato debēt esse tres duces: prim^o scōs et terti^o. Prim^o aut̃ q̃ p̃cipuā
tenere potestātē debet esse in pte dextra et inter eq̃tes et pedites: vt i filio
regere tā eq̃tes q̃ pedites et auctoritate ad pugnā possit bonari. Sic et
platus p̃sona cōis debet esse: vt et maiorib; et minorib; suā beniuolentiā
oñdat. nō sp̃ cū eq̃rib; p̃ziū req̃rat bonorē: nec sp̃ cū peditib; subicet^o ni
mie negligētie torpore so: d̃scat. Nō oportet sup̃ hac re externa mēdica
re crepla: in p̃optu est d̃ns n̄r Iesus christus: q̃ bec optie sciuit. Nōne i
familia sua inter ap̃los suos aliq̃n se exbt̃bebat vt superiorē. Joan. xij.
Vos vocatis me m̄gr̃ et d̄ne: et b̄n dicitis: suz etem. Aliq̃n vt inferiorē.
Lu. xij. Ego aut̃ in medio vestrū suz sic q̃ ministrat. Et sic etiā lauādo
pedes fecit. Aliq̃n vt eq̃lis. Joā. xv. Jā nō dicit̃ vos seruos: sed amicos
meos. Amicitia em̄ eq̃litate req̃rit. viij. erbi. Et s̄lfr appellauit eos fr̄s
3 dicēs Magdalene: Dic fratrib; meis. Eodē mō et platus sit aliq̃n ma
ior q̃ntū ad corrigēdū iniquitatē: minor q̃ntū ad humilitatis representatio
nē: eq̃lis q̃ntū ad amicabilem op̃ationē et p̃uerfationē. Vide i Hol. vbi s̄
Septima nola est: iudicare et nil facere. Ad boni ducis strenuitatē nō
sufficit b̄n monere p̃cipere et corrigere: et solis sc̄mōtib; ordinari: s; ne

Turba. XLV. XVI

esse est etiā strenue se habere: et p loco et tpe militare. et qd pcepit alijs ex
exercere aliqñes facti suis debet implere. Tal dur fuit Jul^o cesar: q nunq̄
dixit militibz suis tress sp venit. et causā subitit. Labor inq̄t picipat^o
cū duce videt militibz esse minor: sic de eo scribit Jo. galen. Talis fuit
dur Abimelech: q pcedes arboris ramū ipostitūq̄ ferēs humeris socijs
suis dixit: qd me videritis facere cito facite. q̄ certati ramos de arboribz
pcedes seq̄bant ducē. Judi. ix. Talis erat Jesus naue: q̄ iplent hūz
fact^o est dur i ecclia. S; qd de b Jesu figurat: cū verus Jesus n̄r chri-
stus saluator verior dur fuerit: q̄ incepit facere et docere. et hodie man^o
discipul ondit dicēs: Sic misit me pater et ego mitto vos et. Rogem^o

Errantium

Dñica prima post octauas Pasche. iij. Kal. Maij.
Stultoz infinitus est numerus. Eccl̃s. i. Euangeliũ.

- Q**uadragesimasexta turba stultoz est: errantiũ. Sunt nobis p̃
posite due vie. Una ad celum: et hec est via mandatorz dei. Si
vis vitã ingredi serua mandata: ait dñs. Alia ad infernũ: hec
via pctoz. Qui mala egerunt ibunt in ignẽ eternũ. Sunt ergo quidam
qui hanc preeligũt priori: et hi sunt fatui (Irr narren: strasnarren) qui
sunt sicut oues errantes: nõ cõuersi ad pastore suũ et episcopũ animarũ
suarũ. Itaq; discerni hi fatui possunt nolis duabus.
- R** Prima nola est: eligere viã pctoz. Sunt qui hanc viã preeligunt.
Et curia: mira res q̃ hanc eligũt: quid eos q̃so mouet: Bud. Mouet
eos multitudo euntũ: facilitas et iocunditas. Primo facilitas. Est viã
hec lata et ad eundũ facilis: quẽadmodũ dicit dñs i euãgelo. Facit hãc
facilitatẽ originale peccãtũ: qđ in nobis actu manet: Quis in baptisate
reatu transcat: inde ad mala inclinamur. Sensus em̃ et cognitio huma
ni cordis in malũ prona sunt ab adolescẽtia sua. Facit et auget facilitatẽ
hanc cõsuetudo peccãdi: impulsus diaboli et mũdi. Ubi hec oia concur
runt: qđ mirũ si p̃ceps in viã hanc vitioz bõ pctoz ruat: Possent hic ad
ducti oia q̃ de sã Pytagore dicunt: et q̃ scribunt sup illo: Angusta ẽ por
ta r̃c. Itẽ qđ in Sũma pdicantiũ dicit de p̃te qđ de die intrat p̃ portã
celi. Matth. ix. xliij. et dictione viã. Itẽ in Libro. sup Matth. Est
deniq; aliud qđ mouet eos ad transeundũ p̃ hanc viã: scz multitudo
transeuntũ. Fere em̃ totus mundus abit post hanc viã: et pene oēs de
clinauerũt: sũt inutiles facti sunt: non est qui faciat bonũ. Logitat q̃ mi
ser: ad hungaris parti maiorĩ: et quo hec declinauerit illo tu te verte. Se
quit stules ouicula alias in interitũ. Tandẽ incitat eos nedũ multitu
do euntũ aut facilitas eundi: sed et vie huius iocunditas. Plane est hec
via pctoz q̃ ducit ad inferos cõplantata: ait Sapies: qz (vt dictum est)
multi vadũt p̃ eã: et optime trita. Sic et sic cõposita est in aspectu: vt pla
na et patẽs oĩ genere florũ atq; fructũ delectabilis esse videat. Et qui
sunt flores isti: Opulẽtia: honores: quietes: voluptas: illecebre om̃es: vt
ait Lactan. li. vi. ca. iij. Hos flores sequit lasciuia capellar: deuita q̃rit
Trahit em̃ sua quẽq; voluptas: ait Clergi. et a sua cõcupiscẽtia illeceus
vt ait Jacob. Ita p̃pter hec tria: scz iocunditatẽ: facilitatẽ et multitudi
nẽ: hanc viã vidẽtes exultãt: et altos aduocãt vt p̃ illã secũ gradient viã.
Venite inquit q̃ et fruamur bonis q̃ sunt: et vitamur creaturis tanq; i
iuuẽtute celeriter. Lozonemus nos rosis. Sapie. ij. Dic quantũ volue
ris ex terti: qz cõcordat et cõgruit p̃posito. Vide et audi q̃ stulta sit hec
loquutio. Fruamur inquit bonis t̃palib; q̃ sunt. Nõ sunt hec fruibilia
sed vitilia. Et post cõradicit sibi met. Vitamur inquit creatura. Et
tertio determinãt se a iuueẽtute talib; velle mancipare. Quid ẽ aliud
q̃ in pctis velle p̃seuerare: qz qđ quis assuecit in iuueẽtute nõ facilliter

deserit: et quod ad cumulum fatuitatis et malorum facit. Non sunt contenti quod ipsi per viam perditionis vadunt: nisi etiam alios seducant. Uerum inquit. O maledictum inuitatorium. Nos est plane iuuenum ut nullus vel raro solus vadat ad peccandum: sed associat sibi alium. Dicit volumus: et mox assensit sibi. Habes ecce causam seductionis triplicem: quod per viam illam vadat et ea preeligit: iocunditatem videlicet. et. Sed veniet dies ubi sentient se misere deceptos: sequetur enim hac iocunditate eterna tristitia et miseria: imo noscet quod nondum huius iocunditatis finis est miseria: sed etiam in ipsa iocunditate maxima insipientiaz afflictio: ita ut veper sit quod vulgareriter dicit. Qui hic currum trahit: trahet alibi quod dragma. Et quod hoc: Edifere nos parabola. Quis currus quem trahit in via hac perditionis quam ambulat: et quod quadriga: quam post finem viae trahet: Lurrus habet secularis cura et sollicitudo. Precordia fatui sicut rota carri. Rote due: amor: male inquam: timor: male humilians. Equi tres supbia: auaritia luxuria. Omne quod est in mundo. et. Trahunt hi tres equi currum hunc omnium fatuorum. Est plane surdaster qui in corde suo strepitum butus currus non audit: qui etiam cum nocte dormire non sinit. Hunc currum hic trahunt fatui: sed alibi per duabus rotis quatuor habebunt: imo penas et afflictiones perpetuas. Et tunc sentient quod querula bunt se etiam traxisse currum. Vis audire conquerentes: Errauimus a via veritatis: lassati sumus in via iniquitatis et perditionis et ambulauimus vias difficiles. Ecce currum quem traxerunt. Sapientia. v. Et cur vias difficiles non mirum o fatui: quia transistis currum curam per viam montuosam superbie: spinosam auaricie: lutosam luxurie: tenebrosam inuidie: sumptuosam gulae: tumultuosam iracundie: et tediosam accidie. Sunt accidiosi spiritus fatigati: quibus nihil faciant vbi cumque fuerint. Ecce vias quas ambulastis non ergo mirum si lassati estis. Dimitte ergo viam hanc: et ad aliam declina quam ad celum ducit: ad perpetuam vitam: iocunditatem interminabilem. Sed ais scio dura est hec via et difficilis: arcta et ardua: paucique vadunt per eam sicut dicit dominus. Verum quidem est: sed propter hoc non dimittentur: esset enim hoc fieri sub secunda nola.

Secunda nola est. Quia celestem horrere: Horrere quidam viam celi propter causas omnino periculosas: putant quod pauci vadunt per eam: ut dicit dominus: et quod angusta porta: et arcta via siue difficilis: minime quoque iocunda sed tristis. Et quidem vera sunt hec omnia: sed non propterea abhorrenda. Veramque: quod consuetudo mala et originalis contractio diabolus et mundus ad contrarium inclinatur: ut dictum est. Sed et virtus consistit in medio: quod difficile est tangere: et solum contingit vno modo: ab eo autem deficere multis. difficile igitur est illa citare. Sed ob hoc eam dimittere non oportet: neque horrere. Est enim sic ab initio horrida et arcta: erit tamen in processu lata. Sile de eo quod de centro ad circumferentiam procedit: sicut de canto per radios ad circumferentiam rote: et sicut per Pythagorem figurat. Non trahat te multitudo cunctum per contrariam viam: et paucitas per hanc gradientium. Quia multi vocati: pauci vero electi: et perniciosa: res semper minor pars reperit: plus plumbi quam auri reperit:

Errantium

pance gēme multi filices: pauci reges multi plebei. Seruēta milia vīr-
rū exceptis femis: puulis de Egipto egressi: nō nisi duo aut in terrā p-
uenerit pmissiōis: Josue ⁊ Caleb. Et decē mūdāri sūt lep: rōsi: solus
vīnus redit fias agēs. Sic pauci electi. Neq; te tandem terreat asper-
tas: senties nedū in fine: sed etiā inter: pcedendū: suauitatē maximā: ⁊ iō-
cunditatē: in fine quietē eternā: pacē quā nec oculus vidit nec auris au-
diuit. ⁊c. in pcessu aut vie etiā hic: posteaq; angustias pmitituas: q; sūt
in aggressu pruperq; maximā senties iocunditatē: iugē pparā: nec alun-
de emēdicatā aut interpolatā. Secura mēs q̄si iuge cōuuiū est fons ta-
lis modi ato iugiter scātēs: sicut in domo ppria: indēstiner fluens ⁊ ri-
gās mētrē gaudio. Qui male pscientie sunt ambulātes p deserta: ⁊ in-
uita iniquitas p viā virtū. Si qñ refici aut refrigerari voluerit: ap-
se aquā gaudij nō reperit: aliunde vr afferāt necesse erit. vel a societate
vel a cōuiuijs: crapulis: coricis: ludis: cbaritis inde haurire nitunt p sola-
tiones: q̄bus habitis: nō tñ purj mor recedūt i tristitias. Quippe q̄
tales p solatiōes horarie (min⁹ dixi) momētance sunt. Nō sic nō sic his q̄
ambulāt in hac via: habēt pccrā eos psequētē: manantē iugiter intra cō-
scientiā. His videre gaudētes in hac via virtū. Ibāt apli gaudētes
a p̄spectu cōsilij: qm̄ digni habitū sunt. ⁊c. ⁊ Psal. Lūtes ibāt ⁊ flebāt
m̄ rētes semia sua. Uex quidē sed spe gaudētes erāt: q; sciebāt q; veni-
entes veniēt cū exultatiōe portātes manipulos suos. Trahēbāt ⁊ bodie
trahūt q; eiusmodi sunt. Iugū dñi suane: ⁊ onus eius leue. Vincus est
currus cbaritatis du ab rortis: dilectiōis dei ⁊ p̄mi suffultus: ⁊ ideo
p on⁹ p̄ceptoꝝ dei leue eis est. Amari em̄ nihil difficile. Habēt in p̄spectu
ani sui ad lumē fidei: stabulū quietis celestis patrie: equi illi dei: itaq;
ad hospitiū arrectis aurib; spe anbelāt: nō sic trahētes iugū illud mal-
dicū cupiditatis: sub q; gemūt ⁊ stridēt etiā gigātes: q̄lis erat q; erūt p-
bare iuga boū quinq;. Declinē q; frēs charissimiā viā hāc apparenter
iocundā ⁊ ab initio: in finetā ⁊ veraciter asperā ⁊ ad inferos deducētē
⁊ arripiamus iter vie celestis: faciam⁹ nob paruulā vim ab initio. Re-
gnū em̄ celoꝝ vim patit: ⁊ violenti rapiūt illud: in fine recōpnsabit no-
bis hūc laborē dñs. Nō terreat difficultas: dñs erit adiutor: vtiq; q; et
ipse est inuitator: q̄s inuitat nō relinquet. Audiamus vocē eius clamāt
p Isaiā. Derelinq; ipius viā suā. Isa. l. ⁊ Ezech. xxxij. Cōuertimini
a vijs vestris pessimis. Exaudi frater vocantē ⁊ senties auxiliantē. St-
ouis errās hactenus fuisi: ⁊ reliq̄sti pastore tuū: sequēs multitudine fa-
tuoz ouiculaꝝ p viā gramīnosā vicioꝝ: redito ad cor: reflecte saltē vs
sum: ⁊ incipiās balare ad pastore dñm deū tuū balatu oratiōis: mor-
a dericta adhuc viuēt is q; dimisit. rct. oues in deserto: iuūt ⁊ quēsit vnā
ouē q; perierat: quā inuentā cū gaudio in humeros suscepit ⁊ portauit.
Llama ad eū. Errauit sicut ouis q; perijt: q̄re seruū tuū q; mādara tua
nō sum oblitus. Uias tuas dñe demōstra mibi: ⁊ semitas tuas edoce-
me. Notā fac mibi viā in qua ambulē: q; ad te leuauī aiā meā. Eripe

Turba. XLVI. XVI

me de inimicis meis: dñe ad te p̄fugi: doce me facere voluntatē tuā: q̄
deus me⁹ es tu. Spiritus tuus deducet me in viā rectā. Sed q̄ pacto
clama bo: cū in multitudine sim p̄stratus in via hac sinistra: ligatus su
nib⁹ pctōꝝ. ⁊ a lanio infernali ductus ad mortē. Est ne possibile vt sic cō
stric⁹ ad huc nō obliuiscar dei mei ⁊ mādator⁹ eius? Vtq; possibile
Audi ouicū tālē errantē ⁊ seductā: ⁊ adhuc legis dei nō obliuiscantē.
Funes pctōꝝ circūplexi sunt me: ⁊ legē tuā nō suz oblitus. ⁊ itē: Errauit
sicut ouis q̄ perijt: req̄re seruū tuū: q̄ mād. ta tua nō suz oblitus. S; ⁊
sideres manet. Si sic feceris vt dictū est: reducet te ⁊ deducet p̄ viā hāc
q̄ gradieris in vitā eternā. Ad quā pducatur nos p̄: fili⁹ ⁊ sp̄s̄s̄cū. amē

Opificum

Dñica secunda post octavas pasche.

Joannis evangeliste ante portam latinam.

Stultoz infinitus est numerus. Eccl̃s. i. Evangelij.

OUadragesimala septima turba stultoz est: opificū (Hantwercks
Narren) Haber res quelibet duplicē pfectionē. Una primā: q̃
est forma substantialis. Aliā q̃ est eius opatio. Itaq; Bā cre
atus hō vnā habuit opationē principālē: sed spiritalē circa deū: aliā cor
poralē circa exteriora. Ideo positus est in paradysum vt operaret illā.
nō erat (farcos) ei illa opatio necessaria: sed postq; in pctm̃ cecidit neces
saria facta est. Vide in Antho. Circa has operationes quidā artifices
stantiēs eas vestiētes tramitē rectū derelinquūt 2 ad sinistrā declinant.
Si sunt facui huius p̃sentis turme: qui 2 dinosci poterunt nolīs septē.
¶ Prima nola est: ad magisteriū imature p̃perare. Sunt qui nondū
fuerūt discipuli in arte: 2 mor exurgūt in magistros. qd̃ vtiq; turpe est:
de elec. cū in magistrū. 2 dis. lxi. Miserū est eū fieri magistrū qui nunq;
fuit discipulus. Tenent ad om̃e damnū qd̃ inferūt ex sua imperitia: nō
em̃ sufficiūt q̃ fm̃ posse faciūt. In oi inq; arte turpe est: p̃terq; in eis q̃ re
spiciūt corpus 2 animā: scz theologis 2 medicis. Si qd̃ in talib; q̃cūq;
vult impune surgit: 2 medicus est 2 theologus: heri chirogicus: hodie
medicus: heri gramaticus: hodie curat 2 p̃dicator egregi⁹: sacerdos 2
p̃otifex 2 virtutū artifex. Debet esse plarus artifex virtutū: nedū in se: s; 2
in alijs subditis eas faciēdo. Hoc plane magnū 2 singulare est: deo
valde placitū. P̃elatio em̃ se habet ad virtutē sicut causa efficiēs i alijs
virtuosis: vñ 2 ip̃a platio honorabilis est: etiā in p̃sona indigna. Dicit
em̃ p̃b̃s. ix. eccl̃s. Digni⁹ est in alijs causam virtutis existere: q̃ in se tm̃
virtuosum esse: vt dicit Holkor lec. lxxvi. in fine. Est artificū ad cuius
magisteriū pauci admodū tendūt: qd̃ tm̃ primū esse debet 2 ei diligen
ter attendendū. ip̃m est studij p̃hie. i. bone 2 honeste vire: sic em̃ capiūt
S phiam stoici siue sapientiā. Audi de h̃ Sene. in epla. lxxviii. Nō cū va
caueris filosofandū est: oia alla negligēda sunt vt hūc assideamus
cū nullū tps̃ facis magnū est: 2 si a pueritia vsq; ad humani eul terminos
vita p̃ducas. Nō multū refer vt r̃ū dimittas phiam an intermittas. Est
2 aliud artificū: vtiq; hui⁹ species. Quis (vt dicit Lactāti⁹) a Liceroe
os acceptū: ip̃m est misericōdia in pauperes. Quā artē maximifacere debet
christianus quantūcumq; nobilis 2 diues: opificū nobilē: nobilib; 2 in
geniis 2 grūū: q̃ntūcūq; eos ars dedecet mechanica. Manū suā ape
ruit inopi: 2 palmas suas extēdit ad paupes. Ecce (hantwerck) cōgrue
d̃: misericōdia. qz manū extēdere 2 aprire inopi. Nimirū vt ait L. b̃sio. sup
Narh. xiiij. eccl̃s. xlii. Quēadmodū artificū vnusquisq; p̃p̃riā artifi
cū sui scientiā nouit: sic diuites nō fabricare: nec edificare: nec texere nec
gubernare: nec aliud b̃mōl̃ sciunt nec scire debent. Illud suū artificium

Turba. XLVII. XVI

atq; studiu est: vt diu'tijs recte vti nō debeat ignorare. Nō est certe alio illa cōmenda: qua discunt opulenti cōferendū indigentib; esse. preciaua em̄ est ⁊ alijs artibus multo pstantior. Huius artis officina in celo est: huius nō a ferro neq; ab ere instrumenta sunt: sed volūrate sola ac benignitate mentis constructa. Hui⁹ magister christus est: ⁊ pater ei⁹. Estote misericordes inquit: sicut ⁊ pater vester q̄ in celis est. Quodq; mirabilius est: cū ita ceteras artes antecellat: non opus est labore neq; tpe: sed sola voluntas sufficit vt discat. Sed cōspiciamus etiā finē artis istius. Quis igit finis huius artis est? Celū ⁊ q̄ in celo felicissima atq; beatissima sunt. Ineffabilis illa gloria: spiritalis tbalami fulgēsi sunt lapides: cōuersario eterna cum sponso: ceteraq; bndi. que nulla oratio nullū flumen ingenij pnt assequi. quare a fine hq; excellentius hoc ceteris artificijs est. Nā cū cōplures aliaz artiu ad hanc solūmodo vitā cōferant: hec etiā ad futurā vitā nos ducit. Fias ḡ in hac magister o diuus

¶ **S**ecūda nola est: se de magisterio p̄cipitare. Qui ita ascendit p̄p̄o perire: ⁊ nondū plumari de nido exiliunt. plerūq; eo quo ascenderant turpiter turpius recidunt: vt ex magistris fiant serui ⁊ discipuli. Et qd b̄ efficit q̄ tales opifices recidiūt. Hoc primo: qz ad credentiā suā opa faciūt: sic q̄ tandē mercedē nō recipiūt a cōductoib; suis. Ab alijs in tuo accipiunt (plerch vñmen) q̄ tandē soluere nō pnt: itaq; in vno loco accedunt ⁊ in alio extinguūt: tam diu quousq; bona eoz de edib; exportant ⁊ vendunt. Facit hoc qz vno die in conuiuijs absumere volunt vnius hebdomade lucrū. In principio nimis aggrauant suos cōductores (pze Kundē) Puro q̄ cōductor latine sit (Kund) tbeutonice: artifex em̄ locat opera sua: is autē cui locat dicit cōductor (ein Kund) ⁊ alludit conder. Kund) Itaq; suos cōductores p̄mitiuos aggrauant: nimiam mercedē exposcentes: mox diuites fieri volentes. ⁊ instar musce famelicę totū sanguinē exu geresimo instar aranee: in cuius telam musca forte fortitū cadit: talē euiscerare nitit: q̄ nescius ad eū declinat. Hic igit facit: ne alij adueniant: quos cōmonefacit ⁊ certiozem reddit.

¶ **T**ertia nola est: proximo nocere. Proximo inq; vicino eiusdē artis ppter cuius inuidiā suā mercē vilius exhibēt q̄ valeat: dūmodo multā vendat: ne alius suā viderē possit. Quo fit tñ vt in fouē cadit quā fecit: siquidē aliu vult dānificare ⁊ seipm dānificat: ita vt illo in vbe manēte ip̄e eidē terga vertere cōpellat. Vide in speculo humane vite ca. xi iij. aurozitate scripture sacre: ⁊ si placet applica. Proximo deinde emptori quē defraudat in reb; multis modis defraudando: sicut sep numero docuit. rōne cui⁹ tenet ad restitutionē. Hic dic ad placitū defraudib; artificiu: ⁊ de nimia exhibitōe meritiū: ita vt vltra dimidiū etiā iusti precij more coloniensū exhibeat. Proximo tandē emptori in aia nitit dānū in ferre: dū curiosa faciūt ⁊ nociua inueniendo nouitates: sicut in calcēis. quē admodū late ⁊ pulchre deducit brūs Joan. Chulostomus vbi sup̄

¶ **Q**uarta nola est: deū in p̄ceptis cōtemnere. In mentiēdo: p̄turā do

Opificum

- ² cōtra secundū p̄ceptū. In festa frangēdo: laborādo: missas nō audīdo
- ³ In locis sacris mercādo zc. Quāra stulticia nō p̄dicere dño deo de alio-
monia: si p̄cepta eius seruauerimus. Sunt qui dicere audē impudice
sed nō impune: Nō possem me sustineri nisi mētrer: male agit res artifi-
cis: veritate dicitis. Falleris plane: z deū blasphemās: nō audis qd dicit:
cit: Primū q̄rite regnū dei z iusticiā ei: z bec oia ad. vo. Quid est iusticiā
ei: qd ē iusticia regni: Et p̄cepta dei seruare: nō mētrir: festa seruare
Pasce decus bestias z volucres sine sollicitudine: z te sine mēdacio non
pascet: sed cū mēdacio: Credis diuiti z potēti hōi si dicit: cōfide in me z
te nō dimittā. p̄cipue si bonus est: si dicta instrumētia firmer. z deo oī-
potenti optimo z ditissimo nō credis: qui tibi p̄misit alimonā: z literis
firmavit p̄ euangelistas suos z cācellarios. Qualis bec dei p̄mētia
X Quinta nola est: opa sua nō p̄ficere: s; oīa solū ad p̄pellē z apparētā
facere. Nō curat q̄ tales sūt q̄liter z q̄lia faciāt dūmō plura faciāt: iactāt
se q̄ fecerint tot calceoz paria: tot caligas aut toraces. nō aut q̄liter fa-
cta sint: p̄ra dei sui creatoris morē. Esto p̄fectus sicut z ego p̄fecit⁹ suz
Et dei p̄fecta sūt opa: sic z tu p̄fice opa tua. Venit qdā ad Apellē z ei p̄-
cturā ondīt: quā festināter tpe breui fecerat. Rūdit ei Apelles: Video
q̄ parū studij apposuisti: mix q̄ i tāllo etiā tpe nō plures eiuscemōi q̄
feceris fecisti. Fateor oēs volūt vili emere: s; oīa vilia sūt ab opificib;.
- Sexta nola est: in suo artificio nō p̄seuerare. Debet q̄s ab initio ad
h̄ aprari artifiiciū ad qd aptus natus est. Nā qd natura negat nemo felt-
citer audet: est aut q̄s a natura aprior ad vnū q̄ alterū. Sic sic em̄ natu-
ra naturās dñs de⁹ iuxta suā sapiētā oīa in ordine disposuit: vt huma-
nū genus sit q̄ vnū corpus mysticū: multa habēs z diuersa mēbra ad
diuersa officia q̄ deputent: fm̄ deductionē Apli z Personis prima in-
dustria de practica mystice z canticoz do: z b. Tho. p̄ra Gen. Debet s;
in q̄ aprari quilibet huic officio ad qd aptus natus esse videt: s; vni dif-
ficile sit h̄ djudicare ad qd quisq̄ sit aptus. Vide vbi s; in prima indu-
stria Berfo. Si em̄ p̄tariū sit: vt q̄s cogat in sibi incōgruū officij: sepe
Y frustra h̄ fiet. Legit apd Strabonē: regi egypti filij nati esse: quē nullo
studio trahi posse ad artes liberales ferūt vel sciētificas: sed inclinabat
natura ip̄a ad arte fabulē: videbatq; libētē fabros: z ad eos cū poterat
declinabat. Idq; rex cōspiciēs de sapiētū p̄silio eū suo arbitrio reliquit
Qui tā famosus in arte fabulū euasit: z tā egregia machinaz z ferramē-
toz p̄sidiā patri attulit: vt hōgeplus ei ex illa arte q̄ ex militia p̄ferit.
Nimirū aliq̄ ad alia apti sunt: q̄s forte sua naturalis inclinatio ad alia
inuitat. q̄ si magna tentāt deficiāt necesse est. Debet s; attrēdere vnusq; s;
in se: ad qd melius natura inclināt. Vñ Ambro. Vnusquisq; ingenij
sui nouit: deo ad id se applicet qd sibi aprū videt. Et Cicero. Ad suam
cuiusq; naturā cōsiliū est om̄e reuocandū. Et Sene. Male indēt cog-
ita ingētia: reluctāte em̄ natura virtus labor est. Nec ille, Iussit ita (ni
fallor) facere Psal. cii. dū ait: Exhibet hō ad opus suū z opationē suam.

Turba. XLVII XVII

Sua inq̄: id est ad quā aptus est. nā opatio exterior: boīs (pte. iij. ti. viij. ca. 6. ij.) p̄ōr dici sua: q̄ scz sibi conuenit p̄pter inclinatioē z apertudinē naturalē ad illā. Delectatio fm̄ phm̄ pficit opus. cū q̄q̄s iclinat ad vnū opus nō malū naturaliter (cū natura delectabiliter operet applicādo se ad illud exercitiū) puenit ad p̄fectionē illi⁹ artio. Sicut em̄ a natura habemus inclinatioēs ad virtutes: vn̄ vnus magis ad vnā: vt ad iustitiā alius ad humilitatē: ali⁹ ad misericōdiaz: magis q̄s ad alias. p̄pter qd̄ dicit Job. xxxi. ca. Ab infantia creuit mecū miseratio: z de vtero matris egres̄sa est mecū. Et Seneca. Semina in nobis virtutū sunt sparsa: sed exercitio n̄so postea pficiūt. Sicutiā fm̄ Albertū magnū: hoīes a natura dociles inclinant ad sciētias varias fm̄ q̄litarē cōplexionū. Nā melancolici ad poeticas: flegmatici ad morales: sanguinei ad naturales: colerici ad mathematicas vel mechanicas. Ita z ad cetera opa mechanica z artes vnus inclinat magis ad vnā: ali⁹ ad aliā. z naturali instinctu z diuina puidētia etiā disponēte ad pulchritudinē vniuersi z ostētionē sue sapientie: q̄ tātas z tā varias opatioēs artificii inspirauit mētibus boīm. Creat q̄ hō ad opationē suā: z ego dixi in suo artificio. i. ad eā artē quā iudicat sibi magis cōuenire z placere: z in tali studeat p̄seuerare. Oportet em̄ i opibus z artibus instantiā habere z p̄seuerantiā. Nā vt dicit Anacletus papa. In vno q̄q̄s artium ope mater inuenit instātia. dis. lxxij. Nihil. Quē admodū allegat Ambro. 6. iij. vbi 6. Ita fieri horrat̄ Psal. cū ait. Vsq̄ ad vesp̄erā. i. vsq̄ sero p̄tinuādo nō parū operādo z subito dimittendo. Vel vsq̄ ad vesp̄erā. i. vite terminū. Hoc est p̄tra aliq̄s fatuos n̄fos instabiles: q̄ oī die mutāt vnā artē: bodie cocit: cras lanū. bodie barbitōso res: cras mercatores. Niles filio incōstantie: de q̄ sup̄ audiuistis. xij. J. Quē cū pater eius posuisset ad opa diuersē artis: subito atcedebat cū vnā incohabat demū oēs renuēs. Interrogāre patre qd̄ facere vellet: respondit se velle fieri asinū vt saluā ferret. Nō q̄ sic infatuari oportet: sed p̄seuerare z diligētē vsq̄ ad finē pficere. Si qd̄ eū sic aliq̄s i opibus alium⁹ licite artis dñi viuēdo p̄seuerat vsq̄ ad vesp̄erā. i. finē: sic factio sero. i. vita deficiente dicit dñs. Uoca oparios: z da eis mercedē: scz glie. Mat. xx. ¶ Septima nola est: opera sua nō debite signare. Signū debitiū quo quisq̄ debet opera sua signare: est intēctio recta. nisi em̄ hoc signo signatū fuerit: opus suū bonū nō est. Si oculus tuus fuerit nequus: id est intentio: totū corpus tenebrosū erit. Testis est Ambrosius. Intentio tua operi tuo nomē imponit. si em̄ mala fuerit intēctio: vtiq̄ opus malū erit. Est igit̄ intēctio bona signaculū boni operis. Et quali inquis intentione bona opera mea signabo? Respondeo qd̄ duplici: sicut videmus cancrifusores stanneas suas signare scutellas signo cōmuni ciuitatis scz: z signo suo p̄prio. sic duplici intēctioē signa opera tua: z in oī exercitio artis habeas rectā intentionē. Ne p̄pter deum fiat. Hic est finis re morus z vltimus: fm̄ illud Apli. Corin. x. Omnia que facietis in verbo vel opere: in gloriā dei facite. Declara ex Lbo. ij. sentētia: z alijs. z

Opificum

quò nò requiratur sp̄ actualiter: sed virtualiter hec intèrio. Hoc est còe si-
gnū ciuitatis dei: nisi em̄ hoc signo signatū sit opus: vitq̄ meritòzū nò
erit vite eterne: etiā si de genere bonū esset ⁊ moraliter. Quis nò desine
q̄ etiā dicitur id bonū nò esse: vt Hrego. de Trinitate. Dicit em̄ hōc circū
stantiā vltimū finis necessariā esse: nedū ad esse meritòzū: sed etiā ad esse
2 bonū moraliter. Intèrio vt p̄pter aliq̄d rationale fiat: debet em̄ finis
p̄pinq̄ opationis esse aliq̄d rationale: vt subuēti sue necessitatis vt
3 proximoz: fm̄ illud Ephe. iij. Op̄erē manib̄ suis vt habeat vnde tri-
buat necessitatē partēti. Cū em̄ oia agāt p̄pter finē: hō q̄ facit opus agrī
culturae: clauificij: artis fabrilis: ⁊ hōmō: finis p̄pinq̄ intèrus est fruct⁹
seu lucrū. ⁊ recte ait L. bristus Lu. x. ⁊ Apl's. i. Tim. v. Dignus est ope-
rari⁹ mercede sua. Finis mercedis sue debet esse: vt ea possit se ⁊ ali-
os gubernare ⁊ puidere fm̄ statū suū. Finis sustentationis sui ⁊ suo: uꝫ
debet esse: vt possint viuere virtuose. Finis virtuose viuēdi est p̄secutio
glie. vt em̄ dicit Aug. sup̄ Jos. Ad hoc debet q̄q̄ bñ viuere: vt detur ei
sp̄ bñ viuere. Et sic de primo ad vltimū debet hō exire ad opus suū ad
gloriā dei. Hec Anb. Tu adde: vt finiat in amore amicitie dei: fm̄ qd̄
deducit moderni doc. Gabriel: Dinkelspūbel: ⁊ aliq̄. quā admodū et
alibi creberrime deduci. Sic vt ponas tres fines subordinatos: scz vt
uere meritorie ⁊ puidere fm̄ gratiā: alibi p̄ gloriā. vt fiat volūtas dei in te eterna-
liter. Sic docet dñs Iesus signare opa tua: P̄mū q̄rite regnū dei zc.
Sic Paulus vt dicitur est: Quia in gloriā dei facite. Sic sic sc̄ti martyres
illi marmoz cōsores: qui appellant̄ q̄rtuoz coronari: quoz festū celebraf
vij. Nouēb. Laudius: Nicostratus: Simphorianus atq̄ Castorius
suā artē muniebant signo crucis: in noicq̄ Iesu operabant̄. q̄ sebar q̄ ⁊
optime operarent. Sup̄ quo Simplitius gētilis eiusdem artis admi-
rans ait: Adiuo vos per deū solē: vt quis iste sit deus dicatis mihi: in
L cuius noie vos tā bene operamini. Cūq̄ eos cognouisset in noie Iesu
operari. ⁊ esse christianos: ex eoz hortationib̄ baptizatus est. A Cirillo:
in noie patris ⁊ filij ⁊ sp̄s̄s̄ci. Sic sic ⁊ tu o artifex operare oia opa in
noie dñi. nō tm̄ p̄sidera qd̄ facias: sed q̄ faciēdo tendas: vt ait b. Bern.
Sed aus: si sic agendū esset ⁊ deus p̄ oculis habendus: nunq̄ mibi gau-
diū esset hui⁹ seculi: sed semp̄ tristitia: nunq̄ beata societas. Quidē
sed postea tristitia tua sp̄alis in eternū gaudiū cōuertet: vt dicit dñs in
m̄gelo. Hic ep̄s partēdi vt mulier: cū tristitia ⁊ luctu salubri operan-
do: alibi cū gaudiū merces recipienda. Beati q̄ lugēt: qm̄ ipsi consolā-
buntur. Nō hic patria: sed exiliū. nō hic ciues: sed peregrini. B delictis
igit̄ gaudiū ⁊ societatis hui⁹ mundi abstinendū: alibi ciues sanctorū ⁊
domestici dei: nō hic. Audi Petri in epla cōformiter ad christū in euā-
gelo loquentē ⁊ exhortantē. Obsecro vos tanq̄ aduenas ⁊ peregrinos
zc. Serui subditi esto. Ecce hec oia (quanq̄ oēs: p̄cipue tm̄ artifices
⁊ plebes) respiciunt seruos. Nō sumus igit̄ farui: sed sapiētes. q̄tenus
hic p̄ bñm̄ilia op̄era mereamur alibi in eternū exaltari. Rogem⁹ dñm.

Dñica tertia post octavas Pasche. Seruatij

Stultoz infinitus est numerus. Ecc̄s. i. Euangelij

Quadragesimo octava turba stulzoz est: seductoz (Gertiar
ren) Ha monstrata est duplex. Una ad dextrā ad celū: arca
in principio: in fine lara: qua Christus gregē suū minar. Alia
ad sinistra: oino p̄traria: qua minar diabolus suos: adiuuāre eū mūdo
carne ⁊ mala p̄suetudine: ⁊ cunctū mltitudo s̄l̄r in causa est: vt nup de
luc̄cū est. Sūt itaq; q̄ nō suis pctis p̄renti: etiā alios seduc̄t p̄ viā hāc:
mali exēpti exhibitiōe ⁊ scādala q̄ p̄bent. Qui septē nolis dinoscunt

Seductorum

¶ Prima nola est. Et intentio est et proposito seducere ad mortale: instrumenta diaboli: quibus utitur tanquam incendiaris ebusti inimici: mirum prope ad viam eternam a peccatis ducit: illi de via iustitie ad peccata inducunt: gravissimos peccatores. placet deo sacrificium aia: quod ei afferunt: zelos: e contrario igitur seducunt aias gravissimis penis punient: expediret plane ei quod talis est quod mola asinaria. etc. Et qui sunt tales: ipsi sunt qui parvulos per luxuriam seducunt: docet eos se masturbare: fornicari et ceteras pudendas abominaciones: quos in eternum non periteret. **¶** Quod gratia delictum (quod dominus tam diligenter conplenus est dicere: talium est regnum celorum) seducere et corrumpere. Sunt secundo qui prestare occasione peccati passionatis: eos inducentes scilicet ad iram: blasphemias: ebrietates: vina falsantes: aut fortiori vino diluantes. Sic qui fecias pias ad cupiditatem hominibus allucit aut moribus: qui alias de se solus essent ventalia: per intentionem autem mala efficiunt eis mortalia. Tertio illi dominus qui fatuos naturales inducit ad acrus de gratia suo peccata mortalia exercitantes. scilicet fornicatione: blasphemias: divina preciorum notabilia: quibus enim fatui illi mortali non peccat: illos tamen qui eos inducit ad exercitia talium acrum

¶ Secunda nola: ex intentione et proposito siue advertenter (puro peccare aliquem seducere ad ventale. Si quis inducit alium per peccatum ventale ad peccatum ventale peccat ventale: sicut per verbum locosum alium quod movet ad hunc dicendum vel risum vel letitiam in peccatum siue irrationabilem. si autem per tale quod de genere suo esset ventale: pura per verbum locosum: intenderet proximum a crinitia releuare: aut alio simili bono fine: non iam seduceret: sed potius reduceret: aut in via dei fortificaret. Sicut fecisse legitur. Bern. facies respicere fratrem quendam. ut dicitur. Bonau. in. ij. Iniaz: sed et aliqui hunc est acrus currapelle. Si autem per mortale quis vult alium inducere ad veniale: sic cur facit quod detractiones aut alia peccata turpia que sunt peccata mortalia: conuertuntur ad risum inducere: talis utique fatuos est peccator mortalis.

¶ Tertia nola est: non ex intentione prestare scandalum: tamen peccatum mortale publice facere. Sunt qui non peccant ideo ut alios seducant: sed solum quod volunt satisfacere sue voluntati: non curantes quod alii in se scandalifant: et occasione capiunt inde cadendi in via morum: quales sunt omnes publice peccantes: et exempla mala prestantes. Ut mundo a scandalis: necesse est vt scandalosa eueniant. Et quod status est liber ab hac nola: Plane nullus: spiritus ruralium et secularium: subditorum et platorum. Accipe iprimis subditos. Nonne vnus alteri est occasio peccandi: et non aliter quam vnus leprosus decem sanos inficit se inuicem perimunt: vnus ab alio exemplum capit: hic talia facit et beatus cur non ego? Pomum vnum putridum decem inficit: vnus alium incendit ad nequitias. Accipe et intueri deinde economicos: patres familias: parentes dissoluti sunt: impij in deum impudici: et sic deriuant ad filios et filias et familiam. Sed in quos: verbis corripio. Esto tunc bene quidem: sed multo melius si facto corripueris. Nunquam ad sibilum vel aculeum tantum dicitur tuuencus arare: quantum si boui coniungeret simul trabem.

¶ Sic docuit Iesus faciendo: non solum dicendo. quod efficax sit exemplo

Turba. XLVIII. XVII

Docere ostēdit Aristo. in. r. Ethic. z causam reddit. Docet z illud factū
abbatis: de q̄ in sūma p̄dicantiū in verbo Exempli. vñ z q̄dā ex sequen-
tibus sūmpti: ex p̄p̄ia aut̄ inuētiōe q̄ nō sunt notata suis autorib. S̄
perge ad politicos: z vide quemadmodū bac nola sint notati in vtroq;
statu: sp̄iali z seculari. Nōne principes sunt causa vel occasio seductio-
nis: oibz vniuersi p̄ sua mala exēpla: Ipsi vt oves p̄uēte seq̄ntes sedu-
cunt: ipsi parillus putridus z colūna cui incumbūr subditū: q̄ fracta oēs
ei innitētes labunt. Et qualiter inquis agem? Hoc: vt eis caten⁹ inni-
taris q̄tenus ipsi deo. Iubet sibi hoc pacto inniti robusta illa eccl̄ie co-
lūna Paulus. Imitatores mei estote sicut z ego chūsti. Et Iesus i euā-
gelio bodie voluit etiā vt apli sibi inniterent s̄m humanitatē: quippe q̄
ait: Nisi ego abiero paraclētus nō ueniet. Itaq; z tu platos imitare: in
quātū ipsi chūstū. Illic igit̄ fixa sint corda n̄ra. Et cui cōparabo platos
z subditos n̄re misere repestatis: Rusticus de quibz narrat z re. itaq; in
speculo morali parte. iij. li. iij. dis. xvij. ar. ix. ibi sc̄do v̄sandū. Homo
quidā volēs arborē inclinare multos focos aggregauit. q̄ ascendēs in
arborē summitatē arboris apprehendēs pepēdit in ea deorsus irabēdo
secūdus s̄o manibz apprehēdit pedes primi: tert⁹ sc̄dit: q̄rtus tertij: et
sic de alijs. Lū aut̄ primus pondere grauatus sc̄care velle in manus:
quulse sunt ab arborē. z sic ip̄e z oēs aliī pariter ceciderūt. Arbor ē crux
chūstū: est vita crucifixa: hoc est vita chūstiana bona z honesta. Prin-
cipalis rusticus est platus: q̄ debet vitā hāc in ap̄te apprehēdere: debēt
em̄ esse p̄fecti: z (vñ dētol den der volkōmenheit) debēt vitā hanc manu
berētes. Sed q̄d: Arbor hui⁹ vite aspera est: z graue p̄odus subditoz.
deponit igit̄ stultus a platus manus op̄is bonā vitā relinquēs: q̄rens q̄
sua sunt plolatiōes: expuēs in manus. q̄ sit vt ois pl̄s subditus a vita
bona cadat. Ut de cancro dictū est superi⁹: q̄ retrocedēs gradiebat̄ erē
plo sentiozis cancri ip̄m rep̄hēderis. Vide Sūtsch. xxv. N. z. Q. z erit
ap̄tū p̄posito. De m̄do a platis z rectoribz negligētibz z mala exēpla
p̄ocribus: multo satius esset (si Lbūso. credid̄) nullos habere platos q̄
tales duces seducētes. Quāto maiores sunt: tāto periculosiores. instar
vimbraz magnarū arborū nucū: q̄ oia reddūt sterilia vt nihil fructificēt
Sic nimirū tales plati nō sūnt subditos aliquid boni p̄ficere: sed oia
inficiunt: instar camini nō purgati. Sic cocus arte sua peritus: habeat
cibos optimos: p̄fecto nihil boni coquet: si caminus fuerit fuliginos-
sus z stillans in patellas z ollas. Sic de camino p̄relatoz fuliginant̄
oia q̄ p̄ subditos bonos vel minores p̄relatos p̄ reformatione morum
attendant. Vos aut̄ o fratres eos nolite imitari: nolite facere s̄m coz fa-
ta: sed verba que ex euāgelio recitant. Si s̄m exēpla viuere vultis: s̄m
meliora v̄patis. Femina curiosa optimū speculū int̄uēt: z scriptoz opti-
mū exēplar eligit: z p̄cto: imagine pulchriorē: z nos itidē faciam⁹. s̄m
exemplaria chūsti z apli z multi sanctorū ois generis sc̄rus z status.

Seductorum

¶ Quarta nola est: sine intentione seducendi et sine actu malo specie mali prendere. Sūt qui nō faciūt publica mala: sed tñ specie mali nō vitā nō curātes de hoc an q̄s inde scandalizet. Sic ex Ambo. parte. ij. ti. vij. ca. iij. §. iij. ubi. Scandalū occasionaliter. Dic qđ vifum fuerit cogruere ex eodē: addē. Plane alijs p̄bes scandalū: nō em̄ credūt te cōtinētē: cū tenes p̄sonā suspectā. Si em̄ carnes porcinas nō māducas: vt qđ p̄der lardū in celamine: Paulus iubet abstinere in idolo a specie mali. Sed als: Sētūs Vitali? nō curauit abstinere se a specie mali: sicut pater in vitis pa. qz publice intrauit p̄stibulū: q̄uis bona intentione et caſte: vt videlicet cōuerteret eas a mala vita ad bonā. Nō reperi sup hoc respondentē. Mibi aut videt saluo iudicio meli? sentientiu: qz faciebat hoc speciali instinere spūſſeti. et sciebat qz bene faciebat. Nō tñ in b̄ sequendus: sed admirandus. Talia em̄ p̄uilegia nō sunt trabenda in conferentia: sicut in alijs factis sanctorū patrū dicit: cū grauissima et arduissima exercitia habuerint. Si nō placet hec respōsio: queras altiam.

¶ Quinta nola est: bona superogationis siue nō necessaria ad salutē indiferece exercere. Sūt aliqui simplices: qui dū vidēt fieri opa superogationis: illa sunt introitus religionis: ieiunia: elemosine: et similia: inde scandalizant ex ignorantia vel passione. Et tñ abstinendū est talib; ad tps̄ q̄sq; informant sufficiēter. Et q̄b nō faceret: sed veller eos nō curare: fatue ageret. Quia dicit sc̄i: qz salua triplici veritate debet quis obmittere. p̄pter vitandū scandalū oia nō necessaria ad salutē. Et dico nō necessaria: qz illa q̄ p̄cepta sunt nō oportet dimittere. Hoc est cōtra eos qđ dicit se mēiri oportere. p̄pter scandalū vitandū: aut peterare (Manuof erwan liegē vñ fry des willē) Nō est est vey b. Pōr qđ aliq̄i veritas tacet: nunq̄ tñ debet cōmitti mēdaciū p̄ pacificandā. Qz si post informationē adhuc veller scandalizari: tñ cōtēnnendū esset scandalū qz tā nō pusilloz: sed phariseoz esset. sicut fecit dñs: Sinite eos rē.

¶ Sexta nola est: correptiones et punitiones indiferece infligere. Tantundē valer punicio pctōz: q̄ntū valer ad cobibitionē pctōz. Ubi q̄ hic finis cōsequi nō possit: sed potius p̄trariū: et inde scādalizantē: ad peius ruerēt: cessandū est. Qui q̄ nō aduertere illud: veller punire: p̄ dñe actū p̄staret occasione ruine. Sicut correctio fraterna tantundē valer q̄ tū er h̄ emēdat frater. si em̄ scādalizantē: cessandū est: nisi redundaret b̄ in periculū coitatis. Sicut doctrina p̄tatis intercipiēda est cū nocet: quia fallitas nō sit p̄dicāda. Vide hec in Rosel. et ad placitū deductio: vel in Angeli. Ego nō habui tps̄ deducēdi: nimis em̄ obuebar materia. Et forsita sufficisset solū ea dixisse q̄ in trib; primis nolis tacta sunt. Nesci ebā tñ si posthac offerret se in alijs nolis materia hec: igit eā hic posui.

¶ Septima nola est: tp̄alla indiferece retinere: vel repetere cū scādalo Sūt duplicia tp̄alla. Quedā cōmissa: et illa nō sunt dimittēda p̄pter scādalu alioz. Sicut b. Tho. Lantuarieñ. nō dimisit q̄n repeteret res cōdeser: q̄uis inde seq̄ret scandalū regis Anglie. Vey si tyānus aliq̄s te

Turba. XLVIII XVII

neret aliq̄ bona ecclie rē. Dic ex Antb. vbi s̄. s. vi. circa finē. r est nota
bilis additio: quā alibi legisse me nō memini. Sūt alia bona epalia q̄
nra sunt r quoz nos dñi sumus: illa debem⁹ dimittere ppter scandalū
ortū ex ignorantia: aut infirmitate: vel aliter sedandū scandalū. nō autē
ppter scandalū ortū ex malitia. Et ppter bonū cōe facere debem⁹: r ppter
bonū raptentiū: ne maneant in pctis: r ppter bonū repetitū vt p̄sent.
fm Antif. quē vide lib. iij. r Antbo. vbi pri⁹. Possent poni alia ad huc
nole p totali materie euacuatiōe: scz de sacramentalibz r sacramentis: vt
ponit Antbo. s. viij. Itē de biblia mea alteri p̄standa: si eam peteret: ex
Antif. r Angelica. s. iij. verbo Scandalū. Itē simile ex Rosella.

Voluptuosorum

Dñica. iiii. ex. Maij. Stultoz infinitus est nū. Euangeliū.

Quadragesimano nona turba stultoz est: voluptuosoz (Lust narren) Qui voluptates querūt in hoc seculo carnales pbitas. Tot noli bi cognoscunt: quoz sunt ea in quibus voluptatem querunt. Nos ad presens contenti erimus duo decim nolis.

¶ Prima est: voluptatē q̄rere in actibz veneris: in adulterio: fornicatione: aut alijs gñibz luxurie. De stulticia horū multa multo rōles dicta sunt: qui ita stulti sunt vt eis hoc nomē p̄ alijs peccatibz appropriatū sit. **T**hamar dixit fratri suo: Noli facere hanc stulticiā. Et cū vir cōcreare vult feminā reuertē ait: Stulte qd facis? (Narr was machst)

¶ Secunda nola est: voluptatē q̄rere in tactu pudendo: suoz aut alioz: osculis: amplexibz &c. Si quis necessario se aut aliū in talibz contingit mēbris nō p̄ter voluptatē: peccm̄ nō est. secus si ex libidine.

¶ Tercia nola est: se cōtingere in membris nō generationi deputatis. Sūt qui in suauitate tactus peccatis sui aut pulparū &c. delectant: rurpe hoc est: & puerile: nō tñ mortale. dū modo infra hos limites statur. verum bene faciunt induti camilla dormientes.

2 **¶** Quarta nola est: delectationē querere in suauitate vestitū. Resphen dicit diues: qz sindone induus erat ad curē. Et Joānes laudat de pilis cameloz. Nocuiū est ad olecētibz mollibz indui: sicut q̄i dormit regū sūt.

¶ Quinta nola est: delectari in suauitate lectoz. Te qui lasciuia in lectis eburneis. Si necessitate: scz p̄ter sensū infirmitatē aut cōfuctudinē vrit q̄s lecto suau: peccm̄ nō est. sed si p̄ter solā delectationē peccm̄ ē.

¶ Sexta nola est: delectare in suauitate vnguentoz. Vnguentis semg matibz vtebat Susanna: & Maria vnit pedes Jesu. Hec ex deuotione & amore: illa ex necessitate p̄ter refrigerationē suā fm̄ morē patrie: ideo irrep̄rehebilit̄. Eterū dū hec necessitas trahit in libidinē: sit peccm̄. quādamo dū & in alijs bonis in quibz abusus fieri solet.

¶ Septima nola est: delectari in suauitate balneoz. De h̄ sicq̄ de vnguento dicim⁹. Nā & sc̄tus Jos. euāgelista legit balneatus. & b. Grego. i decretis legit rōdisse: qz balneari ex libidine semg peccm̄ est: etiā seriatim dieb. ne cessitate aut hec: etiā festis. Respiciūt hec septē sensuz tactus.

¶ Octava nola est: delectari in cibo. Ip̄si sūt qui nō p̄ter necessitatē sustentationis sui corpis māducat: sed solā delectatiōe mori. Hi quōq̄ venaliter: quōq̄ mortaliter peccant: vt sepe dicum est.

¶ Nona nola est: delectari in potu. Ip̄si sunt bibuli & ebriosi: vino indulgētes iugiter. Hoc eoz gaudii q̄ canūt: ad bauisus cōleas se miruo inuantes. hec est ip̄soz sc̄licitas. Hec duo respiciunt sensum gustus.

B **¶** Decima nola est: delectari in visu feminaz: etiā pratorū: chorearū: theatroz: bassuludiorū: & similia. solū ad delectandū: hoc nō vltius ad aliū bonū finem referendo: sed ibi s̄sistendo vt delectentur.

¶ Undecima nola est: delectari in auditu instrumentoz musicaliū: in lasciuo cāru feminaz: aut suūp̄si: in locutione alioz: de alienis malis: sicut detractorū: aut d̄ p̄ijs bōis: vt adulatoz. est: hec aud. delectatio fma

Turba. XLIX. XVII

¶ Duodecima nola est: delectari in odoribus suauibus. Si propter refrigerationem cordis quis vult ambrosia aut propter depellendos fetores aut alium finem licitum peccatum non est. Si autem ex lascitia et sola voluptate peccatum est, non enim temere dominus comminatur, propheta: Erunt suauis odore fetores, et una pena infernalis est fetor sulphuris. Ecce nola. xij. siue modi voluptate quod dicitur quibus dominus non potest fatui buli turbe et voluptuosorum: quibus omnimodum fatuitatem si ad plenam exponere deberent, necessarium mihi foret tempus non vnius hori, sed mensis. Sed in genere ex his poterit eorum facultas estimari: quod voluptatibus carnalibus breue gratie indulget. Quod neque locum neque tempus congruit. Nonne stultum merito reputabimus quod in exilio voluptates querit? Et ecce nos sumus exules filij Eue in hac lachrymarum valle constituti: cietici de paradiso, non plane ut dicunt alii paradisi nobis faceremus. Est hic tempus penitentiae et lucis. Aniuersus tempus penitentiae (ait b. Bern.) vigilia quod est solentate magne et eterni sabbati quod postolamur, vigilia non est tempus deliciarum, sed festum. Gradus de moralis stulticia, propter voluptatem breue perdere perpetuam, propter delectationem temporalem incurere penam eternam, propter carnalem negligere spirituales, propter impuram et mixtam posthabere puram. Si creditur Boetio: Dulcedo felicitatis humane multis amaritudinibus respersa est. Non sic spiritualis delectatio siquidem non habet amaritudinem perversatio illi. Quatas amaritudines secum afferat voluptates nouerunt hi qui eis indulget. Horrida res et misera (nescio si miseranda) quod hac carnali voluptate nedum preceptibilis, et si etiam quod maiores sunt in uoluntate videant. Quod vir cur indulget his puerilibus rebus quanta indignitate quanta tristitia: si vir pendeat ad vera femine ut fugat? Et ecce filia facio. Lac est carnalis voluptas: quod est cibum puero. Non de cetero vir in etate virili vel senili a mamillis lac sugere: precipue eos qui sapientiam profitentur, ut pulchre deducit Guibet. Parisi. in tract. de tribulationibus et patientia. Hoc lacte soporatur facer clauo percussus Zizara et Jabel et Sardanapalus inebriatur fuerat: quod inter seias vestes aminea induitur purpuram nebat: ut Justin. dicit li. i. sui epitomaz. Quod malum finem recepit ipse: quod iterum quod oes qui seducuntur voluptate. Et quod est spirituale quod est sapiens delectabitur. puer. viij. et figura in spec. representat. Mulier ornata metriceo parata ad decipiendas animas irretiuit eum multis sermonibus: statim eam sedit quasi bos ducit ad victimam et quasi agnum lasciuos et ignorans: velut si autem festinet ad laqueum: et nescit quod de piculo acicilli agit. His adhuc fatuitate voluptuosorum audire: Redigunt se qui tales sunt in grauem et duram seruitutem: cum liberum esse possent. In seruitutem inque: quippe quod quibus in gressu aspersi sunt: in tugatus est: quibus sensum quibus trahit. Nam obedire cogit eis ad nutum: propter mala consuetudinem: et tamen non satis sit eis quantum in obsequium. Quod cuius enim nunquam satis visu neque auribus auditu. Ecce. i. et Hiero. Voluptas habita fama non satietate parit. Noli adhuc miser fatue seduci voluptate: inspicere stiles tui fatuosorum quod eis voluptate euenient. Quia voluptate tracta sibi et nobis mortem inuulit. Et Salomo quod non prohibuit cor suum quod omni voluptate frueretur: id fatuat est. iij. Re. iij. Aspice dignitatem tuam: cogita quod homo es: quod christiani. non ergo carnalibus voluptatibus ut bestia et rationabilibus.

Secreta propria reuelantiū

ut hō intende. Si christianus es: christū imitare. nō te seduce: decipi nō potuit: qz sapiētia cetera. nō decipiet: qz bonus est. Nō elegit quod carni molestius est. id ē melius: id vtilius: id magis eligendū. Et q̄s q̄s aliud docet vel suadet: ab eo tanq̄ a seductore cauendū est: ait Bern. Budi igit beati Paulū ad id horrantē. Nō estis filij tenebrarū: sed filij diei rē. et lucis igit filij ambulate: nō in cōmessationibz et ebrietatibus: nō impudicitijs et cubilibz. Ecce quō a voluptatibz dehortat. Carnis curā ne feceritis i desiderijs. Cū igit Paulus sic horrat et christus dñs tantaqz mala fatuis voluptatū amatoribz merito hanc fatuitatē excute re debemus: et voluptates huius mundi semp spernere: quatenus eua damus penas et gaudia cōsequamur cetera. Ad q̄ pducat nos pater.

Turba. L XVII

Feria quinta festum ascensionis dñi. xliij. Maij.

Stultoz infinitus est numerus. Eccl̃s. i. Euange. Gostoz.

Quinquagesima turba stultoz est: Secreta p̃na reuelantium. Ipsi sunt qui indifferete et imprudenter sua secreta alijs patefaciunt. Et dimoscunt nolis septē: s̃m septē modos quibus cōtingit indifferete secreta p̃na pandere. Prima est secreta pandere nō potē tibi tacere: sc̃da tētatōes incipis reuelare: tertia a dūeritatē detegere: quarta de gratiis se iactare: quinta perā p̃fessionē illegitimo p̃fiteri: sexta sub sigillo secreti vel p̃fessionis secreta cōmittere: septima indifferētia passim p̃ silentij fractionē depromere. Primā solā in p̃sentia p̃ponā: reliq̃s autē ser̃ sabbaro hora: tertia post p̃adiū ad penitētes (si deo voluerit) deducā.

¶ Prima igit̃ nola est: secreta pandere nō potē tibi tacere. q̃les p̃cipue dicunt̃ esse femine: et siles ei q̃ dixit apud Lomicū: Plenus rimaq̃ sum totū effluct. Erat de numero hoz fatuoz Samson: vñ et graue vire sue iacturā passus fuit. Legim⁹ em̃ Judicū. xvi. q̃ cū esset robustissim⁹ ita vt leonē dilacerasset: et hostes sui p̃bilitim̃ eū vincere nō possent: accersit ad Dalila mulierē quā diligebat Samson. et loquuti sunt ei q̃cūq̃ eū traderet. q̃d et fecit. Nā excogitabat vias quib⁹ eū induxit vt sibi reuelaret: in q̃ sua fortitudo cōsisteret dicēs: Dic mihi obsecro in quo sit tua maxima fortitudo: et q̃d sit quo ligat⁹ erūpere neq̃as. Et hui⁹ orāz ad finē capituli. Ecce quāta miseria sequuta est incautā secreti reuelationē. Si respōdisset ei quādamodū dñs discipulis inquirentib⁹ secreta nō est vestrū nosse rpa vel momēta rē. nō perijisset. Ecce quōd Samson ille: qz secreta sua reuelauit femine: i maximas puenit miseras. Et plene multi ei inueniunt̃ hodie siles: q̃ vxorib⁹ suis ea patefaciūt imprudenter q̃ apud se retinere deberēt. Sed vt nedū vxoratis: sed et oib⁹ p̃strecitatio hui⁹ historie p̃ doctrina morali. attendite q̃s sit hic Samson fm̃ tropologo g̃sā. Ip̃e est christianus: sp̃s nazareus: qz in noie Jesu nazareni deo dicatus a baptisate. fortis p̃ gratiā et virtutes: fortis p̃ libertū arbitriū qd̃ cogi nō p̃t: fortis in capillis in donis gratuitatis et naturalib⁹. Dalila est caro vel sensualitas: interpretat̃ effi sc̃cula: et p̃ sensualitatē sicut p̃ sc̃cula aqua voluptatū baurit. Apud grecos sc̃cula dicit̃ cadus fm̃ aliq̃s. et sc̃cula a sc̃rēdo dicit̃: qz sc̃rētib⁹ cōueniat. sensualitas autē semp̃ sc̃rit et biat ad voluptatū aq̃s. inde et p̃ zelphā est significata: q̃ interpretat̃ os biās. P̃bilitet: diaboli inimici hois vocati ad gloriā. cui tō inuident: quē qz decipere nō p̃t: nec eccecare nisi p̃ carnē et sensualitatē ideo ad mulierē decurrūt vt hoi blandiat. Caro igit̃ q̃rens decipere sp̃m cōsilio demonioz: primo ligat eū neruicis tinnib⁹: h̃ est sp̃m trahit ad carnis delicias. Itē ligat sc̃do nouis sumib⁹ p̃ mūdanas excellēcias: q̃ significant in canapo et filo torzo: supbi em̃ eleuant vt canapuo. Tertio licio innectit et clauo crines cogitationū in terrena: dñi facit sp̃m ad illa r̃palia affectiōne placabiliter inclinari. Sed qd̃ ois bec̃ripit sp̃s: qz

Secreta propria reuelantiū

Radhuc virtutes et gratia habet: nō dū abraſi ſeptē crines ſiue ſeptē capilli iō fortitudine ſua nō dū eſt priuar⁹: q; nō dū eſt p̄ci tāta cōplacētia q; in illis indurēt v̄l ad opus inducāt dicit: Funes p̄cōp̄ cōpleri ſunt me: le ḡ: tuā nō ſu; oblitus. p̄ p̄ſenſum ſc; in delectatiōes illas et cogitatiōes. Lete; nō deſcit ſenſualitas: ſ; iugiter iſteſtat ſp̄m. caro em̄ a duerſat ſp̄m et ſp̄s carui. Itaq; tandē aliq̄ vincit ſp̄s: et inclināt ſe p̄ cōſenſus ſup genua Dalile ſenſualitatis p̄ſentiēs in delectatiōē vel opus. Obdor; mirat ſic miſer Samſon ſup bec Dalile genua: ſalutē ſuā. ſ. negligēdo et ſenſualitati p̄ſentiēdo caputq; inclinādo. Unū genu Dalile ē delectatiō in cogitatiōe acrus carnalis: aliud genu eſt acru carnal. Miſer Samſon aliq̄ recūbit ſup utrūq; genu: cōſentiēdo in delectatiōē et acru. ali q̄ ſolū ſup genu primū: ſ; ſiniſtrū Dalile: q̄n ſc; et ſi nō p̄ſentiat in acru p̄ſentiēdū: p̄ſentit tū i delectatiōē. et ſic ſiſ; perit ſm multos doc. cōiter loq̄ntes b. Tho. 2c. Hec duō genua ſūt ad q̄ deſlectūt ſe miſeri p̄cōtōes h̄ die feſto: q̄ (vt vulgo dici ſolet) erēt ad aglas Rupti (ruprebtos ow) et ſchickheim) aut alia loca v̄rētia: et illic manducāt de p̄nis porcinis (ſchwinen bāmen) h̄ die feſto aſceſſionis: nō putātes q; rite celebrauiſſent feſtū aſceſſionis p̄miſſa hac crapula et libidinosa voluptate. Re; cūbētes etiā ad literā ſup crura feminā; in gramini; et capita ſimib; inſerētes. Et p̄culdubio nō aliter q̄ Samſoni eis euent. Scitis q; ſine a ceca nō comedunt tales pedes et crura porcor;: et hec voluptas et incli natiō nō ſine aceto penarū et amaritudinū tranſit: q; p̄c̄m illud ſequunt. Audi qd accidit Samſoni: poſt q̄ obdormierat radebat: vincēbat: in carcera bat: et molere cogebat. Plane mor poſt p̄ſenſum in p̄c̄m a dia bo ſoſore hō radit; q; ḡa ſpoliat debiliſ; efficit nō potēs reſiſtere. La; pit et ligat culpe vinculo: et i vtroq; oculo ercecāt: dextro ſc; nō p̄ſider; do q̄ntū amiſit: ſiniſtro q̄ntū cōmiſit. Carceri mācipat male cōſuetudin;: et ſeruituti diaboli ſubiugat. q; eū molere facit: dū iſtat rote de pec cato in p̄c̄m voluit: et malū remiſſum frequēter iterat. Hec ex Hiſt. ſch. xxvij. **S.** Aliq; addidi vt vides: qdā imitau. Si placet vide moralita tē Lyra i lrali expoſitiōe et ſiſ; in morali expoſitione: et Robertū: vñ q; ſe quunt c̄licū. Vidisti ne q̄ acerbū ſit acru: cū q; perne porcine ille come dunt. Geſit hui⁹ acru (puco) amaritudinē q; dixit iuuent mulierē morre amariōrē. vtiq; q; mors aiaz a corpe: mulier aiaz a deo ſeparat. Si q̄n ḡ ſentia te inclinari ad genua Dalile; dormitare: clama Illumina oculos meos o dñe: ne vnq; obdormā in morte. neq̄ dicat inimicus me⁹ diabolus philiſteus: p̄ualui aduerſus eū. Sūt tñ q̄s ſic deceptos cum Samſone dñs miſericorditer tadē reſpicit p̄ ſuā gratiā: vt eis p̄ſiſtinā reſtituat fortitudinē ḡaz et virtutū. imo vt fortiores reſurgant et p̄ gl̄ia dei zelat: ſic Samſon. vt Lyra dicit. Et irruat i eos ſp̄s: vt moti zelo ſc̄to i vitia et inimicos philiſteos demones ſeruati⁹ pugnēt etiā vſq; ad itermitiōē victor; oim. ſicq; p̄ſeuerēt vſq; ad mortē: i mortificatiōeq; victor; moriant felici morte i dño deo ſp̄ bñ dicto. Ad quā mortē felicē 2c.

Turba. L. XVII

Sabbato .xxvi. Maij. Altera Urbani.

Ad penitentes in profesto dedicationis: hora tertia.

Stultoz infinitus est numerus. Eccl̄s. 1.

Uirma qñq̄ gestina stultoz appellata est festo p̄cedenti: reuelant̄ se
creta. 7 q̄ illi dinoscant p̄ sepre nolas. **P**rima est reuelare se-
son deo p̄secrat̄ nazareus: vñ sibi graues aduersitates euenierit: qz ra-
sus: exccat̄ 7c. **Q**uo vñqz religioso s̄stracit̄: q̄ marie deo dicat̄ est.
vt Lyza in sua moralitate deducit: quē vide. **S**3 trāseo qz diffusi⁹ dedu-
ctū est nudius tert̄i⁹ gñaliter de oi christiano. **S**3 placuit itez h̄ recēdere
p̄pter cōs̄nuationē sequētū nola: q̄s me hic deducere 7 q̄tere sp̄ōs̄ d̄i.
S3 sc̄da igit̄ nola est: tentationes insolitas in expertis reuelare. **S**unt
q̄ insolitis 7 grauibz p̄rationibz verant̄: puta cogitationibz blasphemie
cōtra puritatē brissime virginis: cōtra sacramētū eucharistie. desperat̄
cōtra: cōtra fidē: desitendo infide catholica: cōtra sp̄em desperat̄o de
dei misericōdia: cōtra charitatē in spiritu blasphemie cōtra deū 7 sc̄ros: cō-
tra charitatē sui: sibi met̄ inijciendo manus 7 se perimere: cōtra charita-
tē proximi superioris sc̄s 7 prudentioris: in p̄plexitate q̄ruloſe cōficiente
medicinalē cōsiliū nō admittēs. **E**x fratre David. **E**t talū abſqz nume-
ro grauiſſime vñqz tentatōes etiā bonis 7 iustis accidētēs. **I**llas q̄dā
ex eis reuelat̄ in expertis q̄s cōsulat̄. quo fit vt grauia dāna inde sentiat̄
Quippe tales qz in expertis sunt: faciūt eis p̄scientiā sup̄ mortali vbi nul-
lū est: sed aliqñ magnū meritū. 7 sic inducūt eos in desperationē 7 impe-
diūt ne p̄grediant̄ in viā mandatorū dei. **T**alis fatuus fuit is de q̄ legi-
mus in collationibz patrū coll. ij. ca. xij. **N**ō ḡ tales cōsulendi sunt: 7
prudētēs sancti 7 exp̄ti. 7 tūc p̄sequunt̄ cōsilia sana. **T**ales exp̄ti suadet
7 docēt eos primo: qz nō debēt timere tales tentatōes: qz magis ad me-
ritū p̄ficiēt̄ patiēt̄ q̄ ad d̄crementū. **S**c̄do cōsulat̄ eis qz patiēt̄ tole-
rare debēt: sicut si satanas aliquē visibiliter vel sensibiliter tribularer.
Tertio cōsulat̄ eis: qz eas curare nō debēt: nec ratio quādo eis resistere
qz ex hoc magis q̄nt̄ cōfricat̄ inflāmarenē. sed qz alia tractanda se homo
cōuertat: quibz abstractus a se obliuiscat̄ passiois sue: sicut corporali pas-
sione laborās si habet q̄ occupat̄ obliuiscat̄ suū leni⁹ interim torquet̄.
Quarto vt orationibz suis 7 alioz bonoz boim̄ remediū diuine miseri-
cordie imploret̄. **T**alis expertus erat (qui talia cōsilia dabat) ille pater
eremita: qui reuocabat̄ iuuenē quē p̄p̄s dicit̄ pater in desperationē
durerat. **D**e q̄ vide vbi s̄. in coll. patrū. **T**u ḡ fac̄ s̄ile: 7 accepto cōsilio
quiescas 7 acquiescas: 7 fac etiā cōtra tuā opinionē: quā a d̄ sententiā ta-
lis cōsiliij dep̄onas. hoc tibi merito iū: sicut dicit̄ Berſon. **Q**uo nisi fece-
ris: peccas p̄superbiā: q̄ tuā opinionē singulis p̄fers 7 nemini vis cre-
dere: sed 7 nunq̄ habebis pacē: semp̄ tristis: omnibz in cōgregatiōe one-
rosus. **I**git̄ tecū dñs nō habitabit: qz factus est in pace locus eius.
Tercia nola est: tribulatōes 7 aduersitates cū q̄relis fr̄equent̄ pateſca

Secreta propria reuelantiū

cere: aut ad psolatiōes alias carnales recurrere: q̄teno? extrudat tribulatio-
nes 7 eas alleuet. Hoc dico notāter: q̄ siqs̄ parefacit suas tribulatio-
nes ppter psiliū habēdū: quō videlicet se in eis habere debeat: s̄ nō est
viciuperabile: sed ea intentione: q̄tenus se a tribulatiōe excutiat: siue ero-
neret 7 minuat: s̄ videt inspectionis 7 ex amore sui ipsius pcedere 7 ex-
quirere q̄ sua sunt: Nō sic nō sic dñs iesus passus est: sed pure 7 sine cō-
solatiōe aliqua. vnde ait. Deus de⁹ meus vt qd̄ dereliquit mercz a cō-
solatiōe. Nā etsi esset cōp: chēfor s̄m portione supertore ratiōis: nō tū-
pm̄ sit redundare s̄ gaudiū in inferiorēs vires: sed sumpsit sine psolati-
one: vt doc. dicit: sicq̄ sua tribulatio erat pura. Hūc imitare frater sta-
quicus: p̄mitte ingrassari tribulationē: neq̄ mox declines ad queren-
dū psolationē talē in rebz exterioribz mudanis: p̄ reuelationē: vel aliam
psolationē carnalē: crede mihi frustra putas te sic tribulationē a te abi-
gendā: abibit quidē s̄z nō diu manet quin redeat. Lams osse pingui ab-
actus mox redit: 7 medicus frusto panis aut denario sibi psitro: crasti-
na: vtiq̄ redibit ad eandē domū: de negatione porius dissulset venire.
Et tu osse pigui carnalis psolatiōis rediū nō extrudes: q̄ mox redibit
7 acri⁹. Est breuis hec psolatiō: mox euāscit: 7 ad aliā cogēz declina-
re 7 q̄re. q̄ habita iterū ad aliā que silr euāner: q̄ itē: ad aliā: sicq̄ vno-
die: imo tpe vite tuē: ad nihil aliud vacas q̄ currere post psolatiōes
tuas. Sicut fatuellus puer post papiliōes ymīculos volāres: pictos: i-
crebra gaudiū 7 tristite vicissitudine: q̄ is hūc app̄bēdit 7 gaudet: q̄ dū
suolat tristat: 7 aliū insequit: sicq̄ tota die fatigat: ad vesp̄ā vsq̄: in
q̄ tū nihil tenet: sed vacuū se reperit: q̄ si etiā aliqd̄ de ymīculo haberet
quō picto in alis: tū stercus est 7 ymis. Papilio pictus psolatiuncula
est carnalis placita: puer homo est q̄ querit releuare tristitias suas p̄ ta-
les psolatiunculas. hic tota die ad litterā aliq̄ vsq̄ ad vesp̄ā querit
tra se psolationes: tā (si in seculo est) currēs ad hāc vicinā: deinde ad al-
iam: nūc ad materterā: tā ad ortū: nūc ad ludū: ad societate: ad balneas:
ad cōiuita: ad vestes pulchras: ad annulos: choreas: fora: theatra. 7c.
venat papillones: 7 tandē ad vesp̄ā redit: 7 nihil eoz q̄ venatus est re-
tinet: vitā non vsq̄ ad vesp̄ā vite ad mortē scz. Si in monasterio (o-
dñe de⁹ mōna) q̄ris silr psolatiunculas tota die in ligurendo 7 garru-
lando: sicq̄ sic tandē cōsuetudo: deinde necessitas: deinde p̄lege habet
vt in Socco ser. viij. L. III. Noli q̄re extra te psolatiōes: 7 aq̄s refri-
geratoz 7 fontibz extraneis: q̄n potius in te scaturiat fons psolatiōis ip̄
le est gaudiū cōscientie: qd̄ scaturit ex arena aurea virtutū 7 bonoz actū
Secura psolatiōis quasi iuge cōiuitiū. 7c. Q̄ dñe da nobis hāc aquā ve-
nō sitā: 7 itē: aquā baurire cogar psolationū extraneaz: nō extinguētū
sitim: quō huic fontē fodiat. Q̄ bñs homo q̄ hūc fontē habet in domo:
Felix monasteriū qd̄ hūc habz fontē: vnde oēs s̄forores bibūt. fontē hūc
fodere oportet in p̄mo corde: eijce oēm terrā de corde tuo: rastro ferro-
mo: 7 significatiōis tue: quicqd̄ terrenū eijce. oīm ip̄mīs qd̄ suspectū est s̄-
do tue psolatiōis p̄uenit. Den gelbūterē grund: das gelbūterē errieb.

et ce deinde etiā in cognatā terrā porrigere rāstrū. Sic ei solā fontib' so-
 lo: os facere: nā p'rio superiori: ē terrā effodisti: q' est quasi sup'ius ex testis
 z fragmētis regular: later: ollay. illo eiectione: cū venerint ad pfundiora:
 etiā de terra substantiāli aliquantulū eij' cū: rādiu' hūsq' puenierint ad la-
 p'idiola (kif) nūc erūpt aqua lucida. zc. Ediffere nobis parabola hāc:
 bec est parabola. Q'is solatio nē verā pperuā habere: tanq' a quā refuge-
 tatiuā in domo cordis tui: oēs mor' malos z terrenos extrude: bec oia
 p' resistentiā in desinere: sed z vitia acq'sta per malā p'uerudinē: hoc oia
 sunt q'si aduentitia z p'ria volūtate adiecta: bec fossio z eiectione nō sine
 grādi labore perficiat: b' sentiū incipietes: q' factio: oportet etiā porrigere
 rāstrū mortificationis in naturalia ipsa: s' discrete valde p' sup'imat'
 nō vt suffocet. Iebuseus nolis velis te habitabit: subiugari pōt: extru-
 di nō pōt. zc. Hoc ē se mortificare. Sic docuit b. Paulus: sic L' b'ist' B
 Budi' Paulū Loll. ij. Mortificate mēbra v'ra q' sunt sup' terrā: forni-
 tatione: imundiciā: libidīne: p'cupiscentiā malā z auariciā: irā: indigna-
 tionē: malitiā: blasphemā: turpē sermonē de ore v'ro. Nolite mentiri in
 utē. zc. Nora sup' terrā. Ecce fragmēta q' iacent sup' terrā. Fragmēta. xi.
 bec z silia p'imi oportet eij'cere: b' sit: resistendo talib' viciis siue vitiis:
 passionib': declara fm ordinē ex glosa: b' est qd' xp'us: Nisi granū fru-
 mēti mortuū fuerit. zc. Hoc factio vltra fodendū est p' bonos actus v'ir-
 tutū: bonas pura meditationes: z p'tinuū z iuge exercitiū: quib' ad inte-
 riora tua poter' puenire: z terrā cordis tui p'fodere: tibi tandē erūpt cla-
 rissimū sōns solationū. Dñe de' meus: da nobis fortitudinē z aim
 bec attentādi: z nos vincēdi. Facile dictū: difficile (q' p'gri sum' z stul-
 ti) factū. Hoc fonte habitos sollicitudo paradisi est. illo nō habito aut
 nō intento: carcer z infernus est. Sic fodere iubet aquā hāc sapientie sa-
 lutar' is q' dixit. Si q'st' t'bel aurū effoder' eā. zc. plane melior est acquisitio
 Quarta nola est. Grati' (tio eius aurī z argēti p'imi z purissimi.
 os singlares lactāter p'efacere. Sūt quedā sentimēta: cōsolationes: vi-
 siones: paces i credēdo zc. q' dñs donat. Et sunt grē gratis dare: z eas
 aliqñ largit' aliq'ib': q' farue eas z indiferece alijs manifestāt. Dico no-
 tāter indiferece: q' aliqñ talia possunt reuelari alijs prudētē z discrete
 pura q'tenus illiū sup' bis habeāt: quē admodū se in talib' debeāt tene-
 re: quale fidē adhibere: deinde vt aliū cui reuelāt: ad p'tentiū mūdi z de-
 sideriū bonoz celestū alluciat: aut tandē vt Ezechias i gratiaz actionē
 dicat: Scis quō ambulauerim corā te in veritate zc. His intentionib'
 ceter' circūstantijs debitis obseruatis nō est illicitū: sed si factū fuerit
 ex loq' citate: ex inanis gl'ie appetitu aut alteri' vanitatis zc. Plane stul-
 tū est b' facere: z sic se lactare vel apud se gloriari de talib' donis: cū nō
 sint signa infallibilia grē gratū facientis: imo aliqñ mor' dāmandis da-
 ri p'nt: sic de poll. Berson dicit. O pari fm legē dei sollicitē. Hoc est vt
 r'ius signū. Quantū in bis p'fecer': tantū de reputato in spū p'fessisse: et p-
 fectū hūc noli meriti ex sentimentis z trāquillitate: vt Berson dicit sup'
 Magt. Psal. Mā dasti iustitiā testimoniā tuā: z veritatē tuā n'nis.
 Z ij.

Secreta propria reuelantiū

Justitia et veritas hec sunt vera testimonia gratie dei: vt deducit frater
David in li. de pfectu: quē vide. iij. pfectu. Noli igitur te inde iactare: et
pferre in sententiis solationū. caue potius: ne ipeo etiā hac solatione
priueris ppter tuā vanitatē. Solitū est vt ouis qd peperit galline garan
ti auferat: qd si tacuisset minē fuisset ablatū. Noli igitur infatuari: ne nola
bac insigniar. Posset hic vel ante pcedentē ponī vna nola cōmunes iu
sticias patefacere: illud dñi. Attēdite ne iusticia vestra faciatis coram
hoibz. rē. Et dicit quādamodū platis et pfectis liceret: nō autē ipsectis: et
¶ Quia nola ē. Passim reuelare (fatuitates vanitatē) glie recesserit.
secretā cordis indifferētia p se loq̄citate et silentiū iūgē fractionē. Est nē
L mirū stultitiē magne signū loq̄citas et multiloquiū. Siquidē signū sapiē
tiē est pauca loq̄ et silere. Igitur e regione signū stultitiē est. Pytagore disci
puli iusti sunt tenere silentiū: et an quinquēntū nūbil iterro gare: quē nō
interim discerēt in silērio: quādamodū sapiēter postea dicere possent. et
Job. Utinā tacerētis et sapiētes viderēti. Aque pfunde sub silērio sūt
aut fluūt. tenuēs autē cū stridore et sonitu lapides dilabunt. Et sapiē
tes pfundi cordis raro audiunt silēria: fatui autē instar torrētis aut flumi
nenis ingiter sonāt. Aqua pfunda (ait Salomō) p̄ba ex ore sapientis
vir. Prouer. xiiij. et Isa. viij. Aque silos currūt cū silentio. Mercato
res paupes merces suas in vāno circūferētēs: magnos faciūt clamores
nō sic diuites. Videi Holkor: et catul⁹ degener magis larrat: et vesica
plena p̄stis facit minōrē sonitū: q̄ q̄ tria in se habet dūtarat. Est ita q̄ si
lentiū signū sapiētiē. Adde qd scdo est custos p̄sciētiē q̄re fatui est ipm
amouere. Lauis q̄ claudis cista p̄sciētiē hōis r̄thesaurū virtutū: q̄ si apra
fuerit p̄dit. ex Holkor. Thesaur⁹ desiderabil⁹ req̄scit in ore sapientis:
ait sapiēs. Fac igitur vt sis parcus in v̄bis: sicut auar⁹ in nūmis. Dic ex
fratre David pfectu. v. Est mur⁹ civitatis aie silentiū: post quē rura ē
p̄sciētia: alias in periculo. Prouer. xxv. Sicut v̄bs patēs et absq̄ mu
roz ambitu: sic vir q̄ nō p̄r in loquēdo cobibere sp̄m suū. Hiego. Que
D murū silentiū nō bz patet inimici iaculis civitas mētis. Isa. xxx. In si
lentiō et spe erit fortitudo v̄sa. Est silentiū opculū cordis q̄ manēte mū
dū manet: et q̄ int⁹ sunt bona nō euanēt. Alias ecōtra. Dicitur numeri. xix
Vas qd nō habuerit operculū vel ligaturā desup imundū erit. Vas il
lud cor v̄ os est humanū: qd si nō habuerit opculū aut ligaturā erit im
mundū: qz v̄mes incidūt et defedant: et si qd boni inest euanet. Et q̄ ver
mes incidūt et q̄ bona euanent. Audi v̄mes seprē: seprē genera illicitoz
verboz iactatiē: mēdacia: turpiloquiā: maledicta: scurrilia: detractiōes
ociosa. Declara bec singla: et sunt fm ordinē Saligia vt patet p̄siderā
ti: qz iactatiē p̄ba ex supbia p̄cedūt: mēdacia frequēter ex auaricia: in ne
gociatoribz rē. Declara quō fatui sumus iactatēs nos. Habes v̄mes q̄
imundant vas sine opculo. Vis enumerē tibi qd p̄ciosi liḡtis vel ar
matici euanescit: et qd h̄tutis euaporat: Planeti qd deuotiōis intus ha
bet vel oculū h̄tutis: euaporat citius et infrigidat et euanescit. experiri
possum⁹: qz qn̄ post cōpunctiōis gratiā ad p̄ba ociosa desuimus: mor
et sapōa minuit et feruor extinguit: et intelligētia obscurat: et mētia v̄ba

Turba. L XVIII

infertio dissipat: et cor a bono quod prius habuerat euacuat. Et David pfe.
 v. Est eadem silentii frenum insolentia. Solum agrarum equum dimittere sine freno: ce-
 terum preciosum et nobiles equum infrenant. Sic mundani dimittere sine freno si-
 lentium passim loquuntur: non sic religiosi et deuoti: infrenat os suum silentio: ne i-
 sba piculosa aut indiscreta praparent. Eccl. 28. Verbis tuis facies statera
 et frenos os tui rectos. Est dominus siue gratia sessor talis aie scilicet. Ite Jaco. iij.
 Equos frena imitremus. Gaudete sorores: quia non sicut agrarum dimittere imini si-
 ne frenis silentium: non inde miseriore sed feliciores estis: quia retinemini ne
 defluatis. Gaudete: operculum habetis cordis vestre ne venenosum ver-
 mes incidant: lactarie: medacia: rursus quia: detractiones: scurrilitates
 maledicta et ociosa. neque euaporat vestra deuotio et feruor et infertio. Gau-
 dere quia post murum silentium sedetis tunc propter quem alias essetis in magno pe-
 riculo. Agite igitur deo gratias: qui vos posuit in bone statu. Rogemus.

Contrahentiū matrimoniū

Dñica infra octauas ascensionis. xxvij. Maij
Stultorum infinitus est numerus. Eccl̃s. i. Euang elij

Quinq̃uagesima prima turba est: Cōtrahentiū matrimonium
p̃ua intentione (E narren) Hi p̃cti sunt in speculo vestro
cū asino cui nitunt̃ p̃ter aruinā. Sed ais: Et quis est debitor
finis p̃ter quē quis debet cōtrahere? Dicite doctores q̃ duo sunt. Pri
mus est generatio prolis. Hic est primus & principalis p̃ter quē insti
tutū est matrimoniū in paradiso. Nā dicit̃ ibidē in Genesi. Erunt duo
in carne vna: scz generanda. Et post diluuiū ait dñs: Reficite & multi
plicamini. vt allegat Petrus de Pa. quē vide. Qui hoc sine dicit̃ vro
rem: vt gignat p̃teros ad cultum dei: meretur. Secundus finis siue cau
sa est: vitatio fornicationis. Propter hanc institutionē vitandā suā vro
tem habeat. Corin. vij. Qui hoc sine ducit vrorem: non peccat. p̃cipue si
nō est ap̃tus generationi: alias secus. fm Pe. de Pa. vt dicit̃. Qui p̃ter
bas duas causas ducit vrorem: dignus est nota nola: & inter fatuos cō
putandus: & saltẽ venialiter peccans: aliquñ mortaliter: & conto ei (vt fa
tus) pediculi frequenter in sine decerpunt. Et que sunt inquis quibz
dinosci possunt hi fatui? (E narren) Tot nola quot male intentiones
contrahendi. Enumeremus aliquas.

¶ Prima nola: cōtrahere matrimoniū p̃ter generationē prolis: nō tñ
educande ad cultū dei sed mundi. vt habeat aliquē sui nominis heredē
& posteritatem propaget.

¶ Secūda nola est: cōtrahere matrimoniū p̃ter vitationē fornicatiōis:
& in ap̃tū esse ad generandū. fm Pe. de Pa. veniale est. Vide eundem

¶ Tertia nola est: cōtrahere p̃ter diuitias p̃ncipaliter.

¶ Quarta nola: cōtrahere p̃ter delicias: voluptatē: pulchritudinē &c

¶ Quinta p̃ter gloriā: nobilitatem. ¶ Sexta propter pacem.

B ¶ Septima: cōtrahere p̃ter patrem timore parentū. Est de hoc spe
cialis questio in Bonauentura vel Petro de Palude.

¶ Octaua nola est: cōtrahere p̃ter solatiū: vt David Abisat virgine
dicit̃: vt Pe. de Pa. dicit̃. Vel pone hunc modū ad iustos fines p̃cedē
tes: sicut tres ponant̃: sicut facit discipulus. & habebis solū seprē nolas.

Hec deducit̃ & pone ex hoc. qñ sint mortalia aut venialia: vt clare & tute
dicere possis. Quādo hec p̃ctā sint mortalia aut venialia: ad p̃sens pro
pter occupatiōes nō determino: sed postea deo dare. Hoc aut̃ scio: qz re
gulariter oēs sunt stulti. Quid em̃ stulti? ¶ iustū & legitimū finē omit
tere: & p̃ter aut etiā p̃tra finē a deo intentū & institutū p̃trahere: Non est
mirū si nō sequunt̃ pueri: eo q̃ nō est mirū si nō dat̃ merces operati aliē

¶ iustus est: vt in sumā p̃dicantiū dictione matrimoniū. Raro sequit̃
bonus finis tā malū p̃ncipiū. dist. vi. miramur. Quertis diuitias: &
porco p̃ter aruinā se subijcis. sequit̃ quotidiana exprobratio: dñatio

Turba. LI XVIII

odiu: quidiam tormentu. Queris delicias: pulchritudine. illa euane-
scent: odiu sequit: euaneat aut statim senio aut morbo. Sed est manet
pulchritudo: nihilominus si alia pulchritore viderit: hanc prete diliget.
Sed et Bismodeus talib: principat q delicias querit. Vide in Tobia.
Queris gloria de nobilitate vxoris: ideo ea ducis. aut femina nubit no-
bilit. Et qd inde: Ducat in praria qlitate. vn est tibi putas no bilitate
acquiri: inde ad pscerta ignominia: despectus a nobilib: despicies ple-
beios. scq: neutrius partis medius eris: vt respertillo inter aues et be-
stias oib: odit. Quid dicas: difficile est admodu q nubuit viris aut q
ducit vxores tutos esse ab anxietatib: et tristitia: vt multo facilius sit
proius manere absolutu a pugio. Audi o vir: si duxeris femina secun-
da: et fecerit tibi numerosam prole: si diues fuerit: peribit aia tua: qd ad-
providendu eis nimis niteris p inuisa media. Ex plu de eo q respn-
sus a filio: q bona sua pauperib: erogaret: digitu suu igni iussit im-
nere ad mora vni? Aue maria. qd no feret filio: ad qd ait digitu cobu-
reret: Lut pater: Nec ego p te flamis aduri purgatoris debeo: paupib:
bona mea subtrahedo: vt abudatior euadas. Si pauper: et multos pu-
eros habes: modicu aut panis: parua voluptas. Si sterile duxeris: est
tristitia de carcia plio: Quis h facilius sit tolerare. Si pulchra ducis:
ab alijs appetit oib: qd aut ab oib: appetit vir custodit. Si turpe: mole-
ste ea feretis nullus appetit. Inde Theophrastus q sapietu cuiq: vro-
re ducere distuast: Difficile est inq: custodire qd plures amant: molestiu
est possidere qd habere vel amare dedignat. Si diuit: habebis (vt di-
xi) quidiam torrice: dñaz et exprobratrice. Si pauper: hac difficile est
nutrire. Duc qualcuq: habebis ea pradicent. Hic em mos feminaz
est vt semp praritent: vt ait Hiero. in regula ad Eustochiu. Imitantur
sua origine. quipe qz ex curua costa facte sunt: ideo contradicunt et recur-
unt se ad oia. Inde quida qstuit vrore pdita pra stultiu: et alius quida
pbiuit vrore ne ascenderet ptea putrida. qd no obseruas: sed corra ve-
niens fregit crus. Budite et vos femine. Si maritu duxeris qualcuq:
eu effigies: qz si infortunatus et incogruus ostro: est ppernu tormentu
Si cogruus et fortunatus: pulcher: moratus et. eris semp in timore: ne
pdas eu morte. Inde quedā vidua noluit nubere: Eia (inq:) si bonu na-
ta fuero viru simile prori: superit tristitia et timor de obitu ei. Si ma-
lis acquissero: male habebis: q no nubā. Quid multa: qlcuq: nupseris
viro: scito qz in ore dentem lupi inuenies. Est puerbu theuronicu (Es-
ward nie keyn man: er het ein wolfs zan) Et qd igit agem? o frs: qd
facier miser coniugatus: Si hec distices puusq: matrimoniu praxisset
sero nimis comonefacis: qd agem? in vinculis sum? vxores habem?
Hoc fac qd iubet Aplos. i. Corin. vij. Hec vtiq: dico vobis: qm ipso bre-
ue est: reliquu est vt q habet vxores sint tanq: no habetes. Hoc est p illu
sanu: aliud sanius dari no pot. Et qd est inquis habere vxore: et tanq:
no habere: Hoc est fm Augu. in glo. qui hec tria facit. Primo qui ha-

Inuidorum

bens vxorē reddit z nō erigit debitū. Scđo qui ppter infirmitatē ppiā ducit vxorē: plangens potius qz sine vxore esse nō potuit: q̄ gaudēs q̄ duxit. Tertio z maxime qui pari cōsensu cōtinentiā seruant. Beatio: a sane cōiugia iudicāda sunt: qui sine filijs procreatis sive ple cōtemptra con:inentiā pari cōsensu seruare queunt. **D** (dicitis) est hoc vxorē habere tanq̄ nō habere: Durū est verbū illud. **E**sto: durū sit: nō tñ diu durat. si diu duraret: durū forstan esset. Sed nō diu durat: qz breue tps est. Nō igit frustra hoc verbū premisit pzudens Ppls: vt duritiā facti mol liret breuitate momenti. quia tempus breue. Rogemus dñm.

Turba. LII. XVIII

Dñica pentecostes. iij. Junij.

Stultoz infinitus est numerus. Eccs. i.

Quinquagesima secunda turba stultoz est: Inuidoz (Nythbars narrè) Miramini cū hodie de stultis dicere paro: et dicitis mihi forsitan: Hodie dies festus est pentecostes: quo spūssctūs mītus aplīs in linguīs igneis: cū essent cōgregati in cenaculo. Hodie donū receperūt linguaz: vt oīm linguīs loquerent. Hodie repleti sunt spūsancto charitate feruētissima et sapiētia: qui prius erāt simplices: et ita feruidi vt velut vasa musto plena se cōtinere nō possent quin prumperent in verba et dei effarent magnalia: ita vt eis diceret a p̄lo Petro predicante: Hi pleni sunt musto. De illis loqui deberes: hec magnificare: hec festo essent cōgrua. hoc opus est oratoris: vt loco: tēpori et p̄sonis cōgrua dicat. Quid hūc diei cū materia stultoz? Que cōparatio Christi ad Behem: Peccogitabā ego fratres: cū de stultis p̄dicare mē diceret: id mihi qd̄ iā dicitis obiectū sri. Attamē nō p̄terca sententiam mutare statui. quippe q̄ vsum mihi fuerit hanc stultoz materiam optime quadrare materie huius festi: et p̄ oia aptā et congruā: etiā vsq̄ adeo si dudū sese obtrulisset hīc punctus: hūc aptissime statuisse diei hore q̄ seruandū. Et quo pacto inquit: Hoc pacto: qz opposita iuxta se posita magis elucelcunt: et cōtraria contrarijs curant. Lum igit̄ posthero turbā repletor spūscō et amore: et e regione turbā repletor spiritu magno ligno et inuidia: qualis quilibet sit melius apparebit: et q̄ alteri p̄ferēda quibusq̄ medijs extrudenda et p̄pulsanda sit inuidia: qz spiritali amicitia. Aspice ergo et vide: spūssctūs in discipulos descendit in specie ignis: in amore et sapiētia: hos spūs malignus replet igne greco inuidie et mīra cecitate. Loquunt apli varijs linguīs magnalia dei: inuidi loquunt imperfectiora proximi: p̄ detractionem et susurrationē ea detegendo. Sunt apostoli vasa illa plena musto: innouata hodie et purgata igne. musto inq̄ vino scilicet qd̄ letificat cor boīs. Inuidi vasa sunt nō vino aut melle: sed felle et aculeis repleta. Nimirū apte in speculo vestro figurata: vbi pronolant crabrones et apes aculeati. Tange vas impij inuidi: frange iuncturas vasis: et videbis examen apum cū aculeis perire pentiū et pūgentiū aculeis detractionū. Vides iam puto qz contrarie se habeant be turme: et vna aliā expugnare necesse sit: neqz se murmo cōpari posse. Aptē ergo de eisdem dicere statui stultis inuidis. Sed atqz Dic ergo nobis quid est inuidia: et quibz nolis dinoscunt? Quid est inuidia? Inuidia nihil aliud est: q̄ tristitia sine dolor de alieno bono: inquantū extimat vt diminutiū proprie glorie vel excellentie. Exemplū in opifice qui inuidet alteri: qui famatior incipit effici. Dico aut̄ nosan ter inquantū extimat: nam nō omnis tristitia de bono alterius est inuidia: et iā si esset peccatū mortale. Nā qui tripliciter cōtingit tristari de bono alterius: et tñ neutriū est inuidia. Pono ergo tibi quinqz tristates.

Inuidorum

Primus tristat de bono qđ in alio videt. nō ex eo qđ alius habet: sed qđ ipse nō habet. Hoc nō est inuidia: sed zelus siue emulatio. neq; peccatū est: imo bonū sūst circa bona & honesta. Scđs tristat de bono alterius q; ille alius est eo indignus. Et hec tristitia sūm Aristo. mala nō est: sed ptingit ad mores bonos. & appellat sūm eū nemesis siue indignatio. Sed sūm veritate & christianos mala est. Rationē assignat brūs Thomas: & allegat Psal. Noli emulari &c. Et de eundē. Tertius est qui tristat de bono alterius inquantū ex eo timeat nocuentū vel sibi p̄st vel etiā alijs bonis. Et neq; hec est inuidia: & aliqñ bona est: scđ cū est moderata &c. Quartus est qui tristat de bono alterius propter nullā predictā causā: sed inquantū est simpliciter bonū quoddā eius quē odit. Et hec tristitia est nō sit inuidia: est tñ peccatū mortale si sit ex deliberatione. Quintus est qui tristatur de gratia dei in fratre. Et hec tristitia est peccatū in spiritū sanctū: qđ appellat inuidencia fraterne gratie: qua nō frater: sed gratie inuidet. Ecce quinq; modi tristandi de bono alterius: inquantū est diminutiū glorie proprie &c. Hec est proprie inuidia. Et tñ sunt nōle quibus noscuntur quinq;.

¶ Prima: naturaliter inclinari ad inuidia. Sunt quidā cōplexionis frigide & humide: et hi naturaliter magis sunt inclinari ad inuidia: vt patet de multis pueris: mulierib; & quibusdā hominib; flegmaticis. Itē in p̄bisonomia dicit s̄gnū inuidie p̄ nares loqui. Et hoc mō accipienda inuidia: scđ p̄ naturali aptitudine & passione. & sic nō est peccatū: sed pena peccati. vel peccū largo modo cū sit pena peccati originalis. Hec ergo nola est obturata: nō sonat: cū non sit peccatū proprie.

¶ Secōda nola est: pueriliter inuidere. Dicit brūs Augu. lib. i. p̄fessio. Vidi ego & experius sum zelantē puerū: nondū loquebat̄ & iruebat̄ pallidus amaro aspectu collactaneū suū. Et hec nola est etiā pueris in cunctis affixā: peccatū quidē: nō autē culpa.

¶ Tertia nola est: indeliberate & ex surreptione inuidere. Nola est: scđ paruula. q; peccatū veniale: quīs em̄ inuidia de genere suo sit mortale tamen primus morus venialis est.

¶ Quarta nola est: deliberate inuidere sup̄ parū bonū. Et hoc quidē veniale est: p̄pter modicitatē felicitet rei cui inuidemus. Simile de furto piri aut alterius rei parue.

¶ Quinta nola est: deliberate tristari de notabili bono prīmī. Hec ē magna nola: q; peccū mortale: q; cōtra charitatē. quip̄e charitas nō emulat: nō inuidet &c. Ecce he sunt nōle septē: quib; fatui hui⁹ generis inuident scđ diuolunt. Vere fatuissimi fatui: turpes & odiosi. Fatui sūt sup̄biuari & luxuriosi: & alij peccōses. sed hi alios superār. Fatuus est qui equū vendit p̄ fistula: turta vulgarū puerbū. Magis igit̄ fatu⁹ est qui equū gratis dat. Vendit superbus siue ambitiosus & vane glorio sus animā suā salē p̄ bonore: recipit (ein bücking) Auarus p̄ pecuniā:

Turba. LII XVIII

hurnosus et quosus per delectatione: iracundus per refrigeratione: et accedi
osus per dormitione. Solus fatuus noster dat per nihil: quia nihil iocundi
tatis inde reportat: solum cruciatum animi. Sed nescit nisi sed corporis tur
pitudine inde reportat: ita ut etiam si nulle alienae adessent his corporis
nolis cognoscere possent: in oculis: labijs: vultu: ore: dentibus: et toto corpore.
Ecce in oculis: toruus aspectus: nuscque recra acies: vultus minax pallori fa
cie et ore: in labijs tremor: stridor in dentibus et rubigine livore: in lingua
verba rabida et effrenata et suffusa veneno. Risus abest ois nisi que fece
re dolores. In toto corpore macies: pectora velle virere. Sono non fruisse
ut pulchre describit Qui. Et quis miseras et horum fatuorum turpitudines
enumeraret: deficeret nimirum me prius tempus quam materia. Ipsi sunt plane
mirabiles fatui: de candelia sibi oculos eruit: unde illuminari deberet
Opera primi sunt velut cadele: luce boni eximpli prebetes. Heli sunt qui lu
cerna nisi extingua videre non poterat. Noctue sunt luce bonorum operum odi
entes et tenebras malorum operum amantes. Depectu aliorum deficiunt: de me
lioratione deteriorant: aliena letitia contra se habent: infelix sit de aliena fel
icitate: de pinguedine aliorum marcescit. Colligitur de vitibus spinas et de
tribulis ficus. Forsitan ex diabolo sunt parte eorum. Utique. Nam invidia
diaboli mors intravit in orbem terrarum: imitantur autem qui sunt ex parte illius
Sapientia. Contra: Spiritus domini replevit orbem terrarum. In quo primum oia
scientia habet vocia. Vere discipuli diaboli. In hoc cognoscere quod disci
puli mei estis: si dilexeritis invicem: sicut ego dilexi vos. Contra disci
puli diaboli: si invicem invideritis et oderitis. Hi participia habent cum de
mone suo magistro: speciales amici diaboli: cum quo habent idem velle et
nolle: lucrum et damnum. Et quod ab hac turpi diabolicaque stulticia absol
verent invidia: Unico medio: scilicet christiana amicitia: hoc amore spiritus
sapientia: hoc igne ille ignis extinguit. Dilige deum: dilige proximum: dilige
te: et invidia vincit. Unico verbo dicere possem: non puer tuam gloriam: et
nemini inviderebis: sed latius dico. Dilige deum et quere gloriam eius: et
non tuam. Quod si tuam gloriam querere vis: quere gloriam eternam in qua partici
pium aliorum tibi eam non minoraabit. Dilige secundo proximum: et tunc non
tristaberis: sed gaudebis de suo bono: quia eternum erit. Exemplum de
mercatoribus socijs: qui vicinim gaudent de lucro. Dilige teipsum
et considera sterilitate et amaritudine invidie: quod nullus fructus: sed solum
damnum tibi resultabit inde. Hoc modo ignis ille grecus extinguit: qui
sola arena et aceto dicitur extingui. Ardet invidia in aquis gratiarum: adbi
be arendi: cogita instructiostratam eius: et invidendo nulli invidere po
teris ierosulam: et est arena. Cogita et amaritudine que sequitur et comi
tatur invidia: et est acetum. Illa iunge: et cum affectu recogita: et extingues
ignem hunc grecum. Rogemus dominum.

Dñica in octava pentecostes. x. Junij.
Stultorum infinitus est numerus. Eccs. i. Evangelij

Incorigibilem

Quinquagesima tertia turba stulorum est: Incorigibilem. Un-
straffbar narré: strafflos) Namare disciplinā prudentiū sūt: et
p̄ perarū stulorum eadē odire multe sunt auctoritates. Possunt
autē dinosci nolis septē: quar tres insēntiā: reliq̄s crastina hora sexta
mane ad penitētes: eo q̄ fecerū illi ei: Noñ. declarabo. Prima est cor-
reptionē nolle audire. Secūda audire sed nō exaudire. Tertia audire: s; nō
p̄severare. Quarta corripierē odire. Quinta eundē p̄ verba p̄sumell-
osa: detractoria et diffamatoria maculare. Sexta est factis ei resistere.
Septima alios ad resistendum coortari.

¶ Prima nola est: correptionē nolle audire. Sūt qui nullā audire vo-

Turba. LIII. XVIII

luc̄ correptionē. cū vt ad p̄dicatōnē vadāt exhortant̄: mouēt capita quō-
r̄tēs nolā: Nolo nolo inq̄r. Et cur ita o fatue: cur nō vis audire corre-
ptionē in p̄dicatōne? Vultis videre cur fugiāt p̄dicatōnē: nō em̄ simili
causa oēs ad b̄ mouent̄. veni ad p̄dicatōnē: aut dic qd te mouet. Non
vadā: qz timo ne faciat mibi cōscientiā nouā de his q̄ iā ignoro. q̄si tūc
rurior sis cū ignorās peccas. Erras, frater: etiā ip̄a ignorātia qz affecta-
ta in pecc̄m tibi reputat̄. Surge vade ad sermonē: sed quātis capitis a
tui nolās: Nolo nolo inq̄s. Et cur ita: qz neq̄ est q̄ p̄dicat̄: malus. Dic
si te de carcere esset eruturus: obijceres ne tibi b̄ vsq̄ adeo vt eius suasi-
onib̄ nō pareres aut audire recusares: Nō inq̄s. Et ecce te de carcere
inferni z pctōz eruerē conat̄. Nolo venire: alias sclo qz b̄sfacere debēs
Cū q̄s aliū a p̄dicatōne audiēda vult impedire: dicit: Bene agas z b̄i-
babeas. qd amplius oportet facere. Sed ridiculū est p̄pter h̄c ratiōnē
verbū dei relinq̄re. Sile de volēte comedere: mercari: medicinā corpis
habere: positū vero nō exequēte. Sed esto scias: nō tñ facis. eundū q̄ci
bi est ad cū locū vbi exhortans ad faciendū ea q̄ nosti z nondū fecisti.
Rerabit eos foeletas. Sic pl̄s cecū clamantē: sic Eus audiuit Adā i
voce sua: q̄ fuit impeditus ab auditōne verbi dei: z perijt vnacūq̄o bu
mano genere. Rerabit occupatio. Sed nulla occupatio te retrahit a
vanitatib̄: a cibo zc. Propter loci distātiā. Sed nō sic reginā Saba
q̄ venit de simbo terre. Propter ruditatē: qz dicit se nō intelligere ser-
mones: z nihil inde deportare. Noli hoc p̄cedere: hoc depo: qd legit̄
mulier illa deportasse: q̄ Pārisius cū rediret de sermōe: z magist̄r cuius
dā obuiafset: inquisita ab eodē vnde veniret: z q̄ ei diceret aliqd̄ bonū
verbū qd̄ in sermone audierat. r̄dit se nescire: sed b̄i inq̄r scio: q̄ q̄d̄
vixero plus deū diligā z pct̄m detestabor. Notabile plane verbū: z non
paruus fructus quē cōsequuta fuerat de sermōe. Tu discē vt hoc semp̄
retineas: z satis est etiā si nihil aliud de vilo sermōne reportares. Pro-
pter obstinatōnē. Nō dimittā inquis pct̄m: z quid igit̄ factū in sermōe.
Noli ob hoc negligere correptionē: multi obstinati vadunt: z redcūt cō-
puncti. In acrib̄s ap̄loz dicit: q̄ cecidit sp̄s sanctus sup̄ oēs q̄ audie-
bant verbū dei. Ecce nola primā: ex sūma p̄dicā. B. xxvi. verbo audire
¶ Secūda nola est: corripitē audire: sed nō eraudire. Sūt qui audi-
unt: sed nō eraudiant corripientē. Qualis fuit is de quo dicit apud eo-
mitū: Surdo fabulā narras. Ipsi sunt de quib̄ Salomon Proverb. S
xxvij. Si cōderis stultū in pila quasi p̄ifanas desup̄ feriente pilo: nō
auferet stultitia eius. Et cur ita: quia a deo despecti. quē de^o despecti:
nullus hominū corrigit. Ipsi indurati ex malitia tam: non ignorantia
aut passione: sed electa malitia ex habitu peccant.
¶ Tertia nola est. Exaudire: sed nō p̄fuerare. Sūt q̄ audiūt z cōp̄un-
gunt: sed mox redeūt in antiquā siluā in idipm. Loquit̄ de his Eccl̄. iij.
Qui docer fatuū q̄st̄ q̄ z glutinat̄ testa. Nimirū qz ille frustra recitō penā
nā mox recidit̄ in fragmēta. Siles aque in quā cū q̄s baculo p̄cutit̄ dis-
sit: s̄ mox redit z effiat̄ ite gra q̄tis pri^o fuit. Sic tales s̄ga correptōis

Incorrigibilium

facti diuidunt corde p̄rito: sed mor vt lac coagulant: s̄m David. nō p̄
seuerat̄ in p̄posito: p̄tra illud Hier. xij. In disciplina p̄seuerate. Perse-
uerate in disciplina fr̄es: moueat vos vehemēs illa sc̄tōz ad disciplinā
tenedā exhortatio. Clamat Salo. p̄ucr. iij. Tene disciplinā ⁊ ne dimi-
tas eā. Clamat p̄r ci⁹ David: Apprehēdite disciplinā. Et cur tra o Da-
uid: Neq̄n irascat̄ dñs ⁊ peccatis de via iusta. Ne abijcias virgā disci-
pline: ne tibi vt Moysi in colubzū p̄uertat̄. Tenuit h̄gā Moyses: cuiq̄
plecisset eā versa est i colubzū. cū aut̄ resipissit: i virgā coluber p̄uersus
est. Et tu apprehēde h̄gā correctiōis: ⁊ tene. neq̄ p̄icias: alias p̄tet̄ i ser-
pētes infernalīū penaz. Ecce nōlā certā: reliq̄s crastina dicem⁹. Rog-

Feria. ij. xi. Junij. Festo D̄nosrij: ad penitē. hora. vi. mane.

Stultoz infirmus est numerus. Ec̄s. i. Euangeliū.

Diri de sancti D̄nosrij priuilegio quod a dño i impetrauit.

- ¶** Quarta nola est: odire correctionē. Sūt q̄ nō sunt p̄cti de h̄ q̄ nō
audiūt̄ aut̄ exaudiūt̄ rē. nisi etiā odio ⁊ correctorē correctionē moueant
Prouenit hoc plerūq̄ ex acedia: sicut declarat b. Tho. ij. ij. d̄ filia b⁹ ace-
die: quē vide. Erāt de hoz numero iudei: q̄ ch̄stū eos corripiētē ode-
rāt. At dñs discipulis in cena: Si vos odiūt̄ me p̄iorē vobis odio ha-
buerūt̄. Et ad fr̄es suos ait: Nōdus vos nō p̄or̄ odisse: me aut̄ odio ha-
ber. qz ostēdo eis: qz opa eoz mala sūt. Quarta q̄o hec fatuitas: odire
speculū qz ondit̄ tibi maculā faciei tue: qd̄ aliud ē corrector̄ ⁊ speculū
monstrās tibi faciei ḡie tue maculā: cur nō pot̄ maculā abstergis ⁊ de-
speculo qz tibi eā indicant̄ gaudeo: ⁊ correctorē amas. Eū odis q̄ te
amat ⁊ signa amoris ondit̄: Pater filiū que diligit corrigit. Heb. xij.
Diabolici plane h̄i mores sunt. Qui odit correctionē: vestigiū est pecc-
atoris. Ec̄i. xxi. Pctōr̄ ant̄ bonomatice diabolus est: cui incorrigibi-
lis filius est: valde sicut vestigiū pedis. Sed n̄quid ipone: nō p̄fecor. Ni-
mirū qui odit correctionē minuet̄ vita. Ec̄i. xix. Vita triplici: scz natu-
re: gratie ⁊ glorie. Signū mortis est: qn̄ eger ex medicina deteriorat̄.

- ¶** Quinta nola est: verbis resistere corrigeti. Quosdam quidā insecti
sunt p̄tra correctorē: vt nō sint cordis odio p̄cti: sed euomat̄ q̄ corde cō-
ceperunt p̄ verba vel excusatoria vel detractoria vel impropertoria.
Quidā dñi corripunt̄: mōr verbo excusatiōis resistūt̄: ⁊ correctionē a se
abigūt̄, instar Bdc culpā in Eua ⁊ Eve in serpentē retorq̄ntiū. Alij nō
p̄cti excusatiōibz̄, pr̄st̄ in moibus detractoriū: vt canes manū b̄fici-
aliqū inordētes: sicut ⁊ frenetici. Alij peiores etiā in factē contumelias
spūit̄ ⁊ exprobratiōes. Hec oia exptus est ch̄stus dñs a iudeis: sic pa-
ter in decursu euāgelij. Alii sunt mihi tales nō dissiles beritio: q̄ taq̄
mor se inuoluit facieq̄: locū dā abscondit̄: ex oi p̄te se armat̄: sctas ⁊ sp̄
nas cū teneret de p̄llas tactu suauissimas erigit ⁊ pūgit. Sūt q̄ dulces
b̄nt ⁊ suauissimas facies locū dā ⁊ ridētes: ⁊ admodū sunt tractabiles
am̄bi aliqd̄ correptiōis inso nuerit: mor facie corrugat̄ ⁊ p̄trahūt̄ instar

Turba. LIII XVIII

beritū: abscondit p̄ excusationē delicta: sup̄ q̄b̄ corripunt. Adā ubi eec̄
cur re abscondit: Ecce beritū. sic illi ingemināt excusationes z in alios
trāferūt. q̄ si correptionē cōtinuaueris: p̄ra te insurgēt p̄ctiōibz nedū
occulis p̄ detractionē: s; etiā i facie tuā p̄ promelias z exprobrationes.
Experieris id verū esse qd̄ Sapiēs dicit Eccl̄. i. Qui arguit impiū sibi
maculā generat. z illud qd̄ Salo. Eccl̄. x. Qui dissipat sep̄ mordebit
eū coluber. Q̄ sepes maledictaz p̄suetudinū: quā extruxit diabol⁹ post
q̄ mltos detinet captiuos sub securitate: adhibe manū vt dissipēs hāc
sep̄: z inferas de medio z libertati restituas aias. senties colubū deli-
tescētē: mor detē i linguis eoz q̄s corrigere z ad nomā vere obseruātie
¶ Seta nola ē: repugnare etiā factis. Nō sicut ma (redigere niteris
litta i s̄boz repugnātia: s; etiā i facta se armat. Ecce chustū dñm nedū
corde odiebāt z s̄bo mordebāt: s; etiā vsq; ad crucē z mortē eū p̄seq̄bāt
vt eū pererēt z de terra p̄sus delerēt. Sic sicbeu reperitūz hodie q̄ fa-
cto oi honestari repugnāt: iudeoz imitatores: q̄ suos pios correptores
etiā vsq; ad mortē p̄sequunt. Audite rē horredā. b. B̄ndict⁹ cū esset ma-
gnū nois z i cremo habitaret: abbas cuiusdā p̄gregatiōis cū mortu⁹ es-
set: instāssime b. B̄ndictū rogabāt vt eoz fieret abbas: putātes se tūc
b̄os eēsi B̄ndictū i abbatē haberēt. Renuit dñi: dicens suos mores cū
minime p̄ruere. tandē vict⁹ curā eoz suscepit: z eos ad obseruātiā regle
arctius rededit. q̄ factō ip̄i ducti p̄nia administrabāt ei poculū veneno
malo iectū. q̄ cū signo crucis suo solito morē signasset: ruptū est vitrū
acsi lapide fuisset p̄cussus. Illico surrexit b. B̄ndict⁹: z sereno vultu ait:
Parcat vob op̄s de⁹: qd̄ facere voluistis fr̄es: nōne dixi vob: q; mores
mei vobis nō p̄ruerēt. Sicq; abiit in desertū z inibi māsit. Qui tales
sunt in cōgregatiōe: nescio cui ap̄t⁹ assimilare possim q̄ eqs statarū: q̄
calcatrāt z p̄siliūt cū iucti fuerint q̄ d̄rtige: alios eqs impediūt a trabēdo
calcatrāt z offendūt aurigā. necesse est vt amoueant z redigant i stabulū
solitarij: ne impediāt alios. aut supponat eis ignis: ad cui⁹ v̄tione aliq̄n
p̄cedūt. Talis p̄sona calcatrās p̄ra p̄ceptū sup̄ioris volētis eā dirigere
in vitā eternā debet puniri p̄ suppositionē ignis alicui⁹ pene. qd̄ si nō cu-
rauerit: amoueat de coitate: recludat in stabulū carceris: ne sit alijs ipe
dimēro. q̄ si neq; inde emēdabit: tñ nō impedit alios. Venit dies q̄ ad
suppositionē alteri⁹ ignis clamabit z nō erudiet: p̄gredi vellet z nō p̄-
mittat. Talis equ⁹ recalcatrās erat diues in inferno: q̄ ad calcar vlcerū
pungentiū ad elemosynā p̄citari nō potuit: postea tñ ad ignē sibi suppo-
sitiū ad eundū parat⁹ erat. s; nō potuit: q; magnū chaos iterpositū erat
S; z volebāt. Lazarū ad fr̄es suos mitti: clamabat: Lrutor in hac flā-
ma. Sic sc̄ mali eq: equi autē boni z nobiles etiā ad vmbra h̄ge p̄cedūt
mali p̄o (vt dixi) etiā p̄ aurigā recalcatrās. Genit nedū b. B̄ndict⁹ b̄mōi
eqs i sua p̄gregatiōe: s; etiā chustus dñs. Leuabit p̄ me calcaneū q̄ me-
cū tingit i parap̄sidē. Judā notauit: q̄ v̄tq; calcaneū instar equi p̄ dñm
leuauit z eundē vsq; ad mortē p̄cussit. Ve ve eqs talibz: q̄ in p̄gregatio-
nibz existēs impediūt in p̄gressu spiritaliū exercitioz. Nimit equi eoz
rū caro z nō sp̄s: aiales q̄ sp̄s dei sūt nō capietes. quoz maior timeo

x

y

a

Medicorum

numerus est hac misera nra cōpēstate: in quos fines seculorū devenisse.
Z Septia no. etiā alios ad resistētiā iducere. 3 correctio nē sese vt aqua
me pisciū cōprimū. vide Greg. sup Job. Siles porci: q̄ vñū dñi pa
stor tengerit ppter vtilitatē aut necessitatē porci: clamareq̄ eū dē fecerit
mor oēs p̄currūt 7 i pastore irruūt. Hi sunt instar sese p̄lectētū 7 ran
gētes se p̄gētū. Hi siles demoniaco habēte legione: q̄ ferreis etiā cate
nis teneri nō potuit: 7 petierūt mitti in porcos. Ubi tot demoniace sūt
mētes p̄stare in vñū: oēs catenas obediētie rūpūt. petūt murt i porcos
porcinā. s. vitā: vt possint indulgere voluptatib. Hi puluis sūt moysi:
quē cū h̄ga tāgeret puerlus ē ois puluis i cinifes. 7 cū plar? tāgit pulue
rē: aliq̄s. s. p̄uersos p̄ h̄gā correctōis: mor alij i culices p̄gītōis p̄uertūt
In sū. p̄d. dic. correctio. Nō sic boni: bi gaudēt exultāt q̄ corripī merēt

Turba. LIII. XIX

Feria quinta corporis Christi. xiiij. Junij.

Stultorum infinitus est numerus. Eccō. i. Evangelij

Quinquagesima quarta turba stultorum est: Medicorum (Artzer narren) Medicus dicitur qui intendit corporibus sanandis. Et dicunt mechanici sicut Hugo. in didac. et Fran. Petrar. Dicit autem grece Jater: inde architectater quasi princeps medicorum. Inde in vulgari theurtonico appellatur (Artze) Sicque nostrum vulgare ex greco est. Tales medici in hac turba sunt: qui non sunt vel prudentes siue docti vel non fideles. Fidelis servus et prudens quem constituit dominus super familiam suam. De his medicis factus hodie mihi et hora hac sermo erit habendus. Et qui dicit (ut puto) non incongrue: quod hac die festum sit magni illius medici: quod de celo venit in hanc magnam et latam infirmaryam: totum videlicet mundum: qui hospitalis est plenum infirmis et egrorum morbis peccatorum. Dies preterea preciosissimus medicine corporis sui et sanguinis: quem hodie circumferre vidistis a sacerdotibus in pueri deum insigni cultu et veneratione. Idem medicus et medicina Christus Jesus dominus verbum patris: quid aliud fecit dum in terris ambularet nisi quod medicabatur aeternis et corpora. Transiens enim sanabat omnes ab omni infirmitate etc. ut canit evangelium. Ipse ait: Non est opus valentibus medicis: sed male habentibus. Medicus fidelissimus qui in medicina se corpus et sanguinem dedit: sed et post se reliquit usque in finem. Medicus sapientissimus: quia sapientia patris. et ordinatissimus hic sanandi modus: sicut deducit a doctoribus. Medicina preterea efficacissima: quia servativa: sanativa et conservativa. sicut deducit Albertus in suo de eucharistia. Sed et vitam conferret: ut in evangelio hodierno audistis. Locus itaque festum hoc de medico et medicina preciosissimis hodie fiat: non incongruum putavi si de medicis verbum fiat: de his qui a moribus veri prudentis et fidelis medici exorbitant per imprudentiam aut infidelitatem: quatenus respiciantur et se emendent: ut omnimodo non fiant medici: sed sapientes appellati ut digni fiant. Quamvis autem multis nolis discerni possent: que ex Franc. Petrar. in suis inveniuntur elici poterunt. ego tamen in septem sui contentus. Neque opus est in hoc diu stare: quippe quod pauci sunt quos tangit hec materia: sed et ipsimet docti sunt: et legere possunt que eos contingit materias.

¶ Prima nola est: medicari inabiliter. Sunt quedam persone que non sunt apte ad medicandum (Sicut nunc artes gnos) sed Indocti: quemadmodum quidam inromistunt se de eo quod ignorant. sicut imperici. Impericus. id est experimentator: debet enim esse periti et circumspici: sicut is de quo supra alpb. primo: litera. X. Sunt enim nonnulli que una medicina omnes morbos putant sanare: sicut cepa oculum et calceum. Sic iusticus quidam pillulas quibus purgatus erat omnibus ad quasque necessitates effugandas prescribat: ita ut etiam curas qui asinum perdidit: easdem per eius inventionem exhiberet. Quas cum insumpisset posteraque die extret asinum quatum operari omne pillularum coquebat arctam viam pro ventris exoneratione in carectum

declinare. vbi cū inuenisset asinū pascentē: laudauit pillulas: ⁊ eas etiā
 2 ad asinorū inuentionē efficaciter prodesse publice affirmauit. Est do-
 3 crus: nō tñ sufficit ad agendū solus. Sunt ad quos nō spectat: etiā si
 docti essent. Verbi gratia. Ars medicine prohibita est clericis i sacris
 religiosis: ⁊ clericis in minoribus beneficiatis: nisi gratis ⁊ vbi periculū
 nō imminer. vt in Angelica ⁊ Rosella. Itē iudei medici esse nō debent
 christianoꝝ. Nam: xvij. q. i. c. Nullus: ⁊. c. Omnes: prohibet christia-
 nis: ne in suis infirmitatibus iudeos aduocent: neq; medicinas ab eis re-
 cipiant. Dicit tñ Glo. in d. c. Nullus: q; medicinalia possunt christiani
 a iudeis emere: ⁊ postea pparare ea: sed nō medicinas ppararas. Limit-
 tat deniq; Angelica hoc verū esse: nisi in causa necessitatis: qñ aliū ha-
 bere nō posset. qz necessitas facit licitū qd alias non est. c. Lāliū: in fi-
 ne. de obseruātia ieiū. Hoc idem tenet Hugo. Et similiter dicendum
 est: qñ licet habeat aliū medicū: sed non sufficientem.

¶ Secunda nola est: medicari negligēter. Sunt qui satis sunt docti
 ⁊ apti: negligentes tñ sunt. Tum primo: qz nō sequunt traditiones sue
 artis: sed fantasia sui capitis vel experimēta noua. intellige nisi expe-
 rimenta noua aut suā fantasia sit rationabilis: alias erunt in culpa de
 morte infirmi. Tum secundo: qz negligens est circa custodiā infirmi. Tū
 tertio: qz negligūt debita tempora visitandi suos infirmos: alijs incēti-
 minus necessarijs ex avaritia aut libidine ꝛc. Vide in Angelica ⁊ Ro-
 sella: tenentur illi ad damna ꝛc.

¶ Tertia nola: nequiter medicari. Sunt qui ex intentione prolongāt
 infirmitatē: ⁊ sic voluntarie ledendo: quatenus inde maius lucrum ha-
 beant. Tales pculdubio culpabiles sunt: et cūctus mortalitatis ipsis
 imputat: cū etiā qñq; ex ignorantia vel imperitia medico impuret. Hoc
 verū est fm Panor. qñ assumpsit officiū voluntarie: secus si ex necessi-
 tate: quādo ex ignorantia vel imperitia ledit. vputa vritur aliquibus
 expertis alias ⁊ bona fide: quia sibi imputat qui talem elegit: ex quo di-
 cebat se imperitū: vt ait Angel. verbo Medicus. §. i.

¶ Quarta nola est: medicari dubitanter (Es sein die es vogen: vnd
 wellends versuchen vff gerotwol) Si medicus dubitat medicinā nō ci-
 uā: nullo mō debet eā dare: sed tutiorē partē eligere. Securitas em̄ est
 hominē relinque in manu dei: qz medicinā dare de quibus dubitat. Et
 intellige eū in dubio: qñ nō habet aliquid ex quo pbabilis extimer pfe-
 cturā qz nocuā. Secus si haberet aliquā pbabilitatē potius de vilitate
 re qz de nocumento: qz sic posset dare adhibita debita diligentia ⁊ stu-
 dio. qz sic nō pprie est in dubio: sed in opinione vel titubatione.

¶ Quinta nola est: medicari pniciose. Sunt quidā medici sine cōsci-
 entia parū aut nihil curantes de aie salute: sed solius corpis. Siles su-
 coribus: qui cū induere volūtaliquē calceis: nō curant quēcunq; etiā p-
 ciosissimos vinctuosos manibus ptractant ⁊ deturpant: dūmodo calcei si-
 ne rugis appareant. Sic illi nō curant cōtra salutē aie medicinā corpis.

Turba. LIII. XIX

prestare. Sic medicus apud Esopū lib. iij. suasse leoni p carne leui vt manducaret symea: quā papperebat manducare leo. Sic suadent seminiis: vt ad rhermas vadant: vbi periculū animāz imminet. Ipsi sunt q sine causa inducunt ad fractionē ieiunij aut alioꝝ pceptoꝝ ecclesiasticoꝝ rñ transgressionē. Dico noranter sine rationabili causa: qz cū tali licet frangere ieiunij: r alia nō obseruare ecclesie pcepta. Secus de diuitiis pceptis: q in nullo casu licet trāsgredi. Ipsi sunt pcrea qui nedū cōtra ecclesiastica: sed etiā diuina administrant medicinas: sez incontinua libidinis. iubent fornicari p alleuiatione renū: procurāt a boꝝsum. Tales peccant mortaliter: r eis ne faciant prohibet sub pena excomunica tionis: in. e. Cū infirmitas: de pe. r re.

¶ Sexta nola est: medicari periculose. Sunt qui essi nō directe pꝛa animā consulant tubendo peccare mortaliter pro sanitate coꝝpꝛis: cōstituant tamen suis verbis aut silentijs infirmū in periculo salutis aie. Quia nimis eum certificant de vita: quo fit vt minus de anime sua salute pꝛouideat sperans recoualescentiā. Sed at: Sū ne obligatus ad dicendū ei q sit moriturus: si mibi ira futurū videat. Respondet Jos. Neap. sub distinctione. Si probabiliter credis q talis pñiciatio erit multū utilis anime infirmū: vtputa quia confitebitur cū sit in peccato mortali: r ordinabit testamentū: ex quo euitabunt multe lites. Et sic tenetur medicus per se vel per aliū ei manifestare: aliter peccat mortaliter: quia damnificat proximū indirecte: cū nō impedit damnū eius cū potest. Hec Angelica verbo Medicus. Secūdo quia ad confessionē nō inducunt. Tenetur em̄ medicus infirmū inducere vt confiteat. neqz sufficit vt admoneat: sed debet eum inducere cū effectu quantū in eo est si fuerit in infirmitate periculosa pꝛopter quā ipse infirmus tenet confiteri: sicut in acutis febribus: pleuresti: squinantia. vt dicit Rosella. Qz si confiteri nollet: nihilominus medicus se ei subtrahere non debet: ne desperatus moriatur.

¶ Septima nola est: medicari obdurate. Debet medicus misericordis impendere pauperibus soluere nō habentibus. Tales tenet gratis curare etiā pꝛopꝛijs expensis. lxxiij. dis. §. i. De diuitibus salariū debitū accipere potest. Qz si diues pꝛetena citate medicū habere nollet medicus cōtra eius voluntatē debet sibi impendere medicinā: r postea cogere ad solutionē. Vide in Rosella r Angel. Sed durum est (inquis) sic pauperi gratis prestare. Farcor durum est eis qui querunt que sua sunt: r ignorant legē charitatis fraterne: r qui non audierunt Ambrosium dicentē: Palse fame morientē: si non pauisti occidisti. r qui nescit quia inuicem sumus membra: r alter alterius debemus portare onera: r magna est merces nobis pmissa: r q plus diligenda est vita proximi q pecunia nostra: r q primitiui christiani r hodie eorū imitatores sunt charitatiui. r Beati misericordes quoniam ipsi misericordias conferunt. Rogemus dominū.

In potestate gaudentiū

Dñica prima post octavas pentecostes, xvij. Junij.
Stulcorū infinitus est numerus. *Eccl̃s. i. Evangelij.*
Quinq̃uagesima quinta turba stulcorū est: In potestate gauden-
tiū. Sunt potētes in dices mal.: de illis fuit sc̃da turba. Sūc
alij potētes qui nolūt potētia sua esse fatui: de illis fuit turba
xlv. Sunt tertij potētes in sua cōfidentes potētia 2 gaudentes de illa
Hi sunt in speciali turba: quā hodie producemus. apte nimirū: cū legūt
euangeliū de tali potēte (iurpiter de sede deposito) diuulit. Qui fatui
os huiuscemodi nosse voluerit: nolas adquerat:

Turba. LV. XIX

¶ Prima nola est: subditos despiciere. *O* factus: quasi nō sit de eadez massa luti: de eodē patre Adā: quasi non er deo ad suā imaginē: sicut tu creatus: nō tali p̄cio quali tu redēptus: quasi tu malueris: ipse autē aq̄ baptisatus: et tu alia eucharistia q̄ ipse cōicatus: et nō ipse frater tuus: tecū clamās: Pater n̄ es in celis: ad aliud regnū tu q̄ ipse vocatus. Erras o inflare stulte: erras: p̄frater tuus est: cōmembū. Quū corpus multi sumus: singuli autē mēbra. *O* stulte qd̄ times: qd̄ ignoras anie conditionē: Tales efficit eos tumor: supbie et dñationis: referē in aliaz transformat naturā. Om̄es postq̄ efficiuntur dñi: sunt quasi parali tici et cōtracti: et officii suū mēbra eoz̄ ā modo facere nō p̄t. Man⁹ cōtracti sūt: nō p̄t se calceare: nō ianuas aperire vt famulus id̄ faciat ne cesse est. Lingua eoz̄ nihil loqui p̄t: sed per aliū quasi interpretē. cū tñ Meridates gloriabat se suis subditis nescio q̄ lingua generibz in p̄tia p̄sona verbū fecisse solitū: quāvis dicat illūstrum esse vt p̄ alios loquant: ego credo hoc elinguitū et stultoꝝ esse. Quid de Ehufo rege? **B** Iulio et alijs qui p̄ seipsos et nō p̄ ministros loquebant: Nihil audiunt si quis eis loqui voluerit: moriturū eū ad cancellariū. Pedes simili ter officium nō faciūt: nesciunt eū etiā vsq̄ ad ecclesiam progredi: nisi in equis: quāvis sint iuvenes: secus si podagrici forent. Sed reuerēdos inquit exhibere nos oportet: sed actu: nō fastu hoc fiat. ait b. Bern. ad Papā. *O*culi nihil vident: paruit in diuite: qui pauperis defectus nō vidit. Talpaꝝ oculi i morte aperiri dicunt et nō ante: sic diues i vita Lazarū nō vidit ante se iacentē. et mortuus vidit in sinu abrahe seden. tem a longe eleuatis oculis. Ne igit̄ contēnas subditos: sed diligas.

¶ Secūda nola est: semetipsum exaltare. Et quidē nō in paruū tuū p̄sū: in detrimentū. *O* ceca talpa cumulos aggeras et te exaltas: vbiq̄ no men tuū magnificas: de vsuris et rapinis edes extruis: agras et castra aut saltē vt in eis partē habeas efficias. Sed quid sit ozulanus ille q̄ apparuit Magdalene: astat et considerat tacitus et cum minus confide ras extrahit rastro ferreo: et excerebrat: subita morte preueniens: oēs q̄ tumulos equās et cōplanans om̄ia. Eleuaris o Symon magis: diaboli vtiq̄ suffultus auxilio: sed mor decides in terram depositus de se de. Loquus diabolus te nucem duram (cor durum: qd̄ male habebit in nouissimis) altius eleuat vt perfectius rumparis.

¶ Tertia nola est: Subiectos premere. Per exactiones: et alios mil. **H** de modos. Fame puras neq̄ datus sit tibi gladius vt iuges et non vt defendas: et quidē aliqñ cū dñi elemētes essent natura aut institutione sulcici ipsi et adulatoribz: crudeles efficiunt in subditos. Cecidit nō mirū eis qd̄ leonibz: dicit q̄ leo volens seipm ad crudelitātē et p̄dam p̄uocare: percudit se cauda: cauda autē percussus puocat: sic p̄ oia accedit dñs. Cauda dñoz̄ sunt ministri et consules: q̄s post se trahunt au liici scilicet et adultores. Vere cauda. Cauda turpitudinē suaz bestia operit: et talis modi sulcici adultores sēda crimina suozum o om̄inoꝝ

XL In potestate gaudentiū

p̄ verba adulationis obregūt. Prop̄eta docens mendaciū ipse est can-
da. Capitis sunt ⁊ mitre scabie coopertentes: inde fit q̄ tā multū dili-
gunt. Plane scabiosus valde diligit capitiū: nec libenter sine eo vadit.
Sic defectuosi diligunt adulatorēs: mundus est qđ suū est diligit.

¶ Quarta nola est: de potentia fatue gaudere. Vides quantum gaudēt
hi fatui de eoz platione: de qua merito tritari debent. Sed ipsi cū
subditos cōrissent letant: elatis corde ⁊ oculis incedunt: cōtra morem
domināris David: qui ait: Dñe nō est exaltatū cor meū: neq; elati sunt
oculi mei. Scis ne de q̄ gaudeas: Sinit te dñs dcus dñari in tuū grā
de malū: nō p̄ter tuā bonitatē. Si dominū hominib; cōcederet p̄ter
eoz bonitatē: p̄fecto hoc matri eius cōcessisset ⁊ discipulis suis: quos ī
hoc mūdo dñari noluit. Nat̄h. x. Nō est inq; bec dñatio ad bonū, do-
minantis: sed vt vel hic de bonis suis mercedē recipiāt: eis dicatur a
dño: Accipe qđ tuū est ⁊ vade: nihil in alio mundo recepturus. Vel alī
qñ p̄ter subiectoz demerita. Job. xxxij. Fecit regnare hyp̄ ocritā p̄ter
pectā hoim. Si quidēz leones de^o imisit samaric: eo q̄ nō timerēt dñm.

¶ Potens quid gaudes de potentia: diuitijs ⁊ delirijs: de quib; nemo
I sane mentis in nouissimis nō doluit: Quis diuitiū ad mortē venēs nō
videtā cōcūstantibus velle q̄ nunq; fuisset diues? Dolent plane: ⁊ ocu-
los versus celū corquent cū manibus dicentes: Q̄ vrinā nunq; me de
seculo inromississem: vrinā fuissēm sicut Alexius pauper. ⁊ vt signo ex-
primant qđ animo cōcipiunt: aliqñ habitū eligunt pauperū mendican-
tiū vt in eis moriant ⁊ sepeliant. Sed ⁊ quos nunq; dilexerunt: immo
cōtemperunt: tūc p̄ se vel suos honorant: ⁊ vt p̄ ipsis orationes fundāt
petunt. Contrariū autē nunq; visum est: q̄ videlicet paup de morte cer-
tificatus habitū petat diuitiū: vel etiā doleat q̄ diuitijs prius nō abun-
dauerit: vel q̄ nō fm morē diuitiū ⁊ potentū vixerit. Sed potius tunc
est eis letitia maxima q̄ prius paupertates ⁊ miseras tribulationesq;
pro deo vel etiā p̄ necessitate: cū patientia tñ ⁊ vita bona sustinuerunt.
Itaq; attende o miser: q̄ in moris articulo paupertas ⁊ misera prece-
dens est causa letitiē ⁊ sp̄i: abundantia vero diuitiaz ꝑcedens est cau-
sa tristitiē. Sicut tristat citatus ad computū multoz honorū male ex-
pensozū reddendū: ⁊ sicut tristatur culpabilis qñ ad tribunal iudicis
ducit. Ad quid ergo o stulte tu gaudes de his quibus merito tristatur
dum foret? Scio quia quinta nola te solatur fatue.

¶ Quinta nola est: vane de duraciōe diuturna sperare. Agunt tales
fatui quasi potestas eoz honor ⁊ delitiē nunq; essent cessatura: sed quē
admodū hic imperitant: sic p̄petuo purant se dñaturos. Deciperis o fa-
rue deciperis: mutabit̄ aura (crede mihi) in oppositā qualitatē. Putas
tu quia regnū tuū durabit semp? Perit̄ regnū Asirioz: Medoz: per
sarr̄ ⁊ grecoz: interit̄ Julius Cesar interfectus: Nabuchodonosor de-
p̄stratus: ⁊ innumerī etiā nostre tēpestatis. ⁊ tu tibi fingis diuinitates:
Q̄ quot ex regimintb; cōmunitatū suspensū: ꝑscriptū: interfecti: ⁊ alijs

Turba. LV. XIX

amjs de sede depositi. Aliud erit frater. Erunt nouissimi primi: et
imi nouissimi. Et si vis videre: nō opus est lōgius abire. Eleua oca
ante te est spectaculum in hodierno quod audistis euāgelio diues
pendicus. Uide queso rotā: ne dixerim fortune: sed diuine prouiden
vide inquam vtriusq; in vita statum. Seder diues in diuitijs: deli
gloria et honore. Faruus vtiq; in diuitijs glorians et gaudēs: sicut
mis in stercore (Omnia reputauit vt stercoza: ait Paulus) vt sub
erius de massa plumbi in collo pendente: demergunt plane (sicut idem
aulo creditur) diuitie in profundū. Seder purpura et bisso vestitus:
ozians de ignominia: fur de cauterio: vulneratus de ligatura: et ce
s de velamine precioso. Plane excecatus: vulneratus: homo et in fur
deprebensus vestitus est a domino tanq; cauterio: ligatura et vela
ne. Et rat plane vestitus ante peccatū sicut sol splendore gratie: viro
virtutum vt pratum: et candore sicut liliū. Sic sic sedet diues in
rimis diuitijs: Lazarus in paupertate maxima. Hic in delitijs: il
in surie volens saturari micis. Cogitatio vite diuitis volupuose
plicauit penā pauperi: instar ignis reflexi supra se in camino. Mar
rita in stercore: stella in nebula et aurum in camino paupertatis: sic
ant dum vixerēt. His videre q; contrarie sit factū in morte: Nouit
aledicus ille diues triplici morte: nature: gratie: glorie: et proyct in
nebras exerto: es: sepeliturq; in inferno. Hic pauper vnico morte:
licet naturali. et deducitur ab angelis in celum: ab angelis custodien
us: honorantibus et gaudentibus. Sic ex de voragine. Jam aurum
rgarū collocatur in celesti thesauro: margarita de stercore eleuat et
nit in regis ornamento: stella de nebula posita nobis in exem
o. Primus pauper in camino: iam diues in camino duplicis pene
per recordatione delitiarū. Recordare inquit damna quinq;. Recita
Sūma predicatū. Benedictus deus. Hec est plane mutatio dextre
celi. Fit de eis sicut de mutuo sibi obuiantibus in puncto se contin
entibus: quoz quilibet ad alterius locū declinat. Pauper et diues via
es sunt: qui sibi nūcem obuiant in articulo siue puncto mortis. Cie
diues de delitijs: et terminat trāsitus suus ad miseras. venit de mi
ijs pauper: et ad locum vadit diuitis ad delicias eternas. Simile
tissimum de gallina et accipitre: quod ponit Holkot et Vincentius.
uo: prima contemnit in vita et oditura: accipiter autē in manib; por
tur et. Post mortem vtriusq; cūctur in sterco accipiter p fenestrā:
llina in duabus scultellis portatur cum gloria ante faciem ad men
n dñi. Sic de paupere et diuite. Applica. Rogemus dñm.

ñica scda post trinitatis: festū bñ Jo. bap̄ti. xiiij. Junij.

Stulroz infinitus est numerus. Lccs. i.

Euangelium de domynica.

Predestinationi innitentiū

Quinquagesima sexta turba est p̄destinationi innitentiū ⁊ reprobatōni (Becher narrē) Et q̄ sūt (becher narrē) q̄b̄ nol̄ dinol̄ ⁊ q̄ sūt signa q̄b̄ abinuicē fecerunt p̄destinati ⁊ reprobatī
¶ Qui sūt (becher narrē) Ipsi sūt q̄ innitūt p̄destinationi. Et qd̄ ē p̄d̄natio: Est p̄positū dandi vitā eternā: ait Lameracē. dif. xl. p̄mi. Et Tho. q. xiiij. p̄me p̄cis ait: P̄destinatio est ratio. i. p̄fect̄ p̄cept̄ om̄nis aliq̄ in salutē eternā: in mēte diuina existēs. Et est duplex finis quē p̄t ordinari hō. Un̄ naturalis: ⁊ ad hūc ab alio destinari nō op̄t cū ad eū p̄sequendū sit ex natura sua sufficiens. Est alius finis signatur̄ puta b̄itudo b̄ificā dei visio. ⁊ ad hūc (qz sup̄ se est) vt delectet̄ necesse est. Ille de sagitta q̄ natura sua cadit ex fuitate naturali deorsū: in impellere aut destinare alio indiget. ceter̄ ad metā puenire nō p̄t ex

baliste i pulsu dirigit. Sic in posito: applica, Exēplū est ad positū
 Joānes cui⁹ bodie feittū colit: de q̄ in epla sumpra ex Isa. xlii. d:z
 cauit rē. Os meū dedit q̄si gladiū acutū ⁊ q̄si sagittā rē. Ecce quō
 p̄destinat⁹: a deo vocat⁹: notat⁹: vt sagitta missus rē. Habes ecce
 iter qd̄ sit p̄destinatio q̄tū tibi sufficit ad positū: latior declaratio
 erit ad dis. xl. p̄mi Iniaz. Huic p̄destinatioi ⁊ Joā. p̄destinato intū f
 fatū dicētes: si p̄destinat⁹ sum vt Joā. saluabor vt ip̄e q̄cqd̄ fecero.
 Inmittunt parabolē bodiēni euāgelij. vbi p̄mo vocant⁹: deinde mit-
 tē dicētes vt veniant: tertio inro duncunt alij: q̄rto alij cōpellunt rē.
 olica sicut volueris p̄posito: ⁊ tm̄ de p̄mo. Circa scōm q̄ris: q̄ sint no
 mb̄s dinosci p̄nt: R̄ndeo qz quinqz: q̄uis etiā plures possint poni.
 Prima nola est opinari deū natura nō libere p̄tingēt ex ad extra ope
 r. Talis fatuus fuit Bristolcēs: vt dicit Pe. de Eliaco sup p̄mo
 xl. quē vide. Dicūt bi q̄ necessitate nature vt sol ⁊ ignis operēt de⁹
 ad falsum est: q̄uis hoc p̄bati nō possit euidenter: nisi supposito arti
 o de omnipotētia dei: vt dicit Gabuel dis. xl. secūdi. quem vide.
 Scōda nola: putare neqz boiem libere agere: s; fatō cogi ⁊ inflētij
 s; sūt genetiāct: q̄ fm̄ horoscopū iudicat boiez necessario iclinari ad
 ta homicidia rē. itē iuxta varios vestijū colores fortunatos vltimoru
 os fieri. Falsuz ē h: qz liberū arbitriū cogi nō pōt. neqz obstat qd̄ ho
 dz i euā. cōpelle itrare. De q̄ vide dis. xxv. sc̄di. An volūtas possit co
 tradit exēplū qd̄ ponit a Guil. Pa. i de vniuerso: d̄ qdā docto q̄ erat
 erroris q̄ oia d̄ necessitate fierēt. q̄ cū se taceret id etiā corā doctissi
 s; p̄batū ire: rogaretqz sociū sibi p̄dicētē vt secū iret ad (nescio quē) do
 quē tacebat se victor. r̄ndit socius: si oia necessitate sūt: cur me ro
 vt vadāe etiā si nō rogāes iuxta tuā opinionē ire me tecū opteret:
 Tertia nola: opinari qz (sicqz p̄fusus desistebat ab opinioe sua fatua.
 p̄destinat⁹ sō q̄cqd̄ faciat saluabit. R̄ndeo p̄mo fm̄ Gab. p̄cedo q̄
 p̄destinat⁹ q̄cqd̄ fecer; saluaberis: qz finaliter solū ⁊ nō malū facies.
 cōdo dico: qz si es p̄destinat⁹ nō saluaberis si fecer; finalr̄ malū: pote
 em̄ malū facere. si id ponit̄ inesse: nō fuiti p̄destinatus. Dico tertio
 frustra est hec loquutio. Accipe sile de cōmitione: medicina ⁊ ope ru
 ro. Quis em̄ tā stultus vt nō comedat: medicinā nō sumere velit: et
 ros nō colere. Quis certo sciat diffinitū apud deū de morte sua ⁊ fru
 bus. Sic in proposito rē. Nō p̄cuidit deus sine sine medijs.
 Quarta nola: existimare nullū boiem esse corrigēdū. rū qz nihil libe
 agat: ⁊ alias cū saluari si p̄destinat⁹ est. qz si p̄scit⁹: frustra corrigūt. itē
 correctio ad h̄ cedit vt q̄s fiat bon⁹: p̄ ea aut̄ q̄ facit q̄s coactus: bonus
 fit. R̄ndeo p̄mo: qz falsū est qz bō nihil libere agat. Scōdo qz alias sal
 ref̄ falsuz est: qz p̄ h̄ mediū saluari aliquñ debet. Tertio qz si sciret esse
 cit⁹: frustra esset correctio: s; q̄ diu nescit̄ debet adhiberi. Quarto qz
 diu ex timore p̄cedit opus nihil valer; s; de timore venit ad amorē. ⁊
 e valer. Vide Habrie. in q. thetonica ad ducē Eberbar. d̄ wirtberg
 Quinta nola est: arbitrari deū esse acceptorē personaz: ⁊ iniuriā fa
 re bis q̄s nō p̄destinat. Sunt hic responssiones multe de meritis ⁊
 b ij

Negligentiū propria

demeritis fuisset: ppter que p̄destinant: alij reprobant: sed d̄mittit. Et
dico p̄mo: q̄ de^o oēs trahit hoc mō q̄ dicit Ap̄l̄s: Deus vult oēs hoīe
saluos fieri. sed nō oēs sequunt̄ tractū: vt L̄za sup Apoc. Sile ex
sepulo de amico in turri existi: ser. lxxiij. ¶ Dico sc̄do: si nō oēs p̄
stinar: nemini facit iniuriā: q̄ nulli aliqd̄ debet. Dico tertio: q̄ de^o iust
est ⁊ nunq̄ i culpa. Dico q̄rto: q̄ seruiedū est deo ppter se ex amore an
citiē: ⁊ oculus claudī ad celū ⁊ infernū. sic fecit discipulus ille quē fals
diabolus revelauit p̄ri esse dānādū. Dico q̄nto: q̄ nulli pōt̄ reuelari su
reprobatio: vt deducit̄ doc. in p̄mo. Dico sexto: q̄ tenere debes q̄ si
ter nulle sol^o vn^o esset saluādus talē te esse. Et tm̄ de sc̄do. Circa tern
de signis p̄destinatiois. ix. n̄bil locut^o sū: cui placet videat disci. ser. 14.

Turba. LVII XIX

Feria. vi. De. r. Pau. pridie Kal. Julij. Stultoz infinit. r. c.

Quinquagesima septima turba stultoz est: Negligentia propria
 (Versum narren: liedertich narren) Ipsi sunt q̄ posthabent ne-
 gicia sua r alijs intēdūt: p̄ra id q̄ vulgo dicit: Proxim' ubi
 esto. Et illud ordinata charitas incipit a seip̄o. Nō parua res est hec ne-
 gligētia: ip̄a est originale principiu p̄ctoz. Qu' primi boies r angeli ceci-
 derūt: ex negligētia puenit. quē ad modū Holkor dēducit sup illd̄ sapie-
 tū. Qui negligētū iustū. r alibi i sentētīs. Sūt aut̄ nōle multe q̄o hi
 facti possent dinoscī: qz tot sunt q̄t ad salutē sūt necessaria q̄ negligunt.
 Ego aut̄ q̄nqz dūrarat elegi: quoz ex Holkor Sap. iij. lectione. xxxvij
¶ Prima nola est: negligētia in addiscēdo mox sanitate. Et q̄s est
 q̄s hac nola nō notatus: Ecce p̄ni sum' ad discēdū artū subtilia p̄ter
 curiositatē: iura ciuilia p̄ter utilitatē: artē bellādī p̄ter strēnitatē: artē
 negociādī p̄ra paup̄tatē. r sic de alijs q̄ ad vite p̄sentis p̄mortionē r ad
 ministratōnē spectāt. Letex ad discēdū artē bñ viuēdi: q̄o seruitēdi
 artē p̄cā vitādī oēs q̄i se exhibēt negligētes. Sic esse docuit Iesus in
 z oēs obediūt. de' vocat ad honores r celestes nuptias: r oēs negligūt
 Matth. xxij. Illi negligēt r abierūt: ali' ad villā suā: ali' ad negocia-
 tionē suā. Prob dñe de' meus q̄nta hec stulticia talia eligere inep̄a r
 hec negligere q̄ ad salutē necessaria sunt Sed dicit mibi scio: His intē-
 demus postea qz alia expediuerim' ipta bimus primū oia ep̄alia: deñ
 suo tpe sp̄ualib' intēdem'. q̄s nō primū esset q̄rendū regnū dei r iustitia
 eius: r sic oia alia adh̄erent. Siles negotiatori obliuiscēt mercantiā
 p̄pter quā venit ad emporiū: r ludia intēdēt crapulis r lasciujs: q̄o p̄n-
 cipaliter intēdēt principali s̄o neglecto. Sed r ei q̄ causaz venit gerere
 corā papa aut impatore: r ea neglecta alijs imprimētib' intēdit. Noll o
 fatue currū iūgere an̄ eq̄s: optet hec primū fieri: deinde alia. an̄ oia phi-
 losophandū sciendū viā salutis: bñ viuēdi. huic prinue r sp̄ insidēdū
 r vacandū ab alijs vt huic inferuat. Noll esse de numero istoz q̄ citi'
 oia volūt facere q̄ ordinē bñ viuēdi addiscere: in q̄s Senec. iurebit. Nō
 cū vacaueris (in q̄) philosophandū est. Sed oia alia negligēda sunt: vt
 huic assideamus cui nullū tps satis magnū est: etiā si a pueritia vsqz ad
 humani cui terminos vita pducatur. Roga scōs vt hāca te nolā auferāt
 Elama cū ecclīa ad Paulū cui' bodie festū colit: Doctor egregie Pau-
 le mores instrue rē. Et q̄ hoz fatuoz mater: q̄s eos genuit: Imitz su-
 perbia p̄serim in iuuentib'. q̄ iō negligūt partē addiscere qz nō p̄nt ro-
 tū acq̄rere: nō nihil volūt scire qz nō p̄nt alios excellere. Quos cōmonē
 facit Apls exercitaz r deridet Hora. Nō poteris oculo (in q̄) q̄ntū p̄de-
 relinces. Nō m̄ idcirco p̄tēnas lippus inungi. Elamar Apls. l. Amō.
 iij. Noli negligere gratiā q̄ in te est. Accipe r figurā Gen. xij. Audiens
 Jacob q̄ alimēta vederent in Egipto dixit filijs suis: Quare negligi-
 tis: audiui q̄ triticū vendit in Egipto. Et tu o frater vbiēqz audieris
 oie alimēta venalia: ea nō negligas p̄pter quā cūqz difficultatē: etiā si in

Negligentiū propria

Egypto vendant. Plane scientia salutis nō est nisi in Egypto. i. in obscura & tenebrosa theologia: qz tenebrosa aqua in nubibz aeris. *Psal. glo.* id est obscura doctrina in prophetis & pdicatoribz. Vel in Egypto. i. tenebrosis & vitiōsis doctoribz: dñi tñ bonū fructū doctrine administrans. Sed caveant ne loquū errorz pro vitiōis veritatis propinent.

1 *¶* **S**eda nola est: negligētia in discutiendo ppria puerstant. Sunt qz pioni sunt vt iugiter alioz vitā discutiāt & iudicent: cū tñ ad eos nihil pntiar: qz nō sibi sunt cōmissi. ppriā autē vitā vix in anno semel & dimidia die discutiunt. Alij autē quibz incūbit ex officio aliena discutiere: in tantū his incumbūt qz stulte seipos negligāt. *Q* stulte ardet domus tua & ad alterius ignē pperas extinguendū. *L*aterifex babes domū teā stramine: vitreas fenestras alijs facis cū tue sint papyree: metalluz aprū & argētū alijs fodis & necaris. *O*culer: o cucule pdicator & plate in arboze cathedra sedes: & cuculus alios respēdit & corripis respēdit tibi lissimus. *O*cule alios a te: tu te autē nō vides. *A*udi *¶* **P**asto: ē abbatē. *D*icitibz pñ tu qz es: & nō iudices quēqz. *I*ntellige cui⁹ cā ad te nō pntet *¶* **T**e iudicā: tuā psciētā ex qz te discute. *J*ud. xvij. *N*olite negligere: nolite

¶ **T**ertia nola est: negligere reuerentiā diuine maiesta (te iudicare. **1** *¶* **A**udiat b in primis plati spūales: & oēs clerici specialiter diuino seruitio māipant: & caueat ne hac nola sine insigniti. *T*imeo ne ppter ruitiā familiaritātē veniāt in pceptū diuine maiestatis. ij. *¶* **P**aralip. xxiij. *P*orro leuite egere negligēt. *E*t vñ b: in mltis ex mltis familiaritātē: *N*umia cū familiaritās parit pceptū: vt vulgo dicit: vix qdē inter fatuos ait glo. *Q*ui igit pceptū ppter familiaritātē serui sunt. *N*oli frater: nō est sic cū hoie sicut cū deo. *L*ū hoie si ptrabis familiaritātē: dēfect⁹ ei⁹ videbitis: qz ante nescieras qd sit vt nō tā p̄ciosum cū habeas sicut prius. *Q*uanēū autē deo magis in veritate nō gressibz pedū: sed affectuū & cognitionū appropinquaueris: tanto maior tibi apparebit. *A*ccedit hō ad cor altū: & exaltabit deus. *S*ile de cāpamil: ad qd q̄ro magis appropinquaueris: tanto altius & maius tibi apparebit. *I*nde est qz pceptū altius maior videt deus: qz nō contēplatur. neqz ad hñc deuenire pnt.

2 *¶* **E**rgo tantū videt eis restare quantum his qd pax deo videt: qz infinit⁹ est. *S*ile de eo qui *A*rgētine est & qui. *P*aralip. xxiij. *¶* **E**qlis videt eis distantia ad orientē rē. *N*oli frater deū parulācere: propter qd deo dicatus es. ij. *¶* **P**aralip. xxiij. *F*ilij mei nolite negligere: vos elegit deus vt sctis coram eo. *A*udi & tu secularis rector: & agnosce: quia omnis potestas a deo est. ad deū ergo respice: ne ea cōtra deū sed pro glia eius vtaris.

3 *¶* **A**udite ambo qd vobis dñs pcepit *De*utero. viij. *O*berua & cauene qñ obliuiscaris dñi dei tui: & negligas mandata eius atqz iudicia.

¶ **Q**uarta nola est: negligere primi necessitatē: spirituale & teporale. *De*utero. xxiij. *D*e oi re fris cui si perierit & inuenieris cā: nō negligas qñ alienā. *N*ota de oi re. s. spiritali. *S*ed tibi qñ: an qz tenca leuati rē in tā: an possit cā sana cōsciētia p̄terire. *V*ide sup. viij. *S*. *I*te etiā de spiritali: de aia scz. cōtra eos qui de amato familiaritū paz aut nihil curāc

Turba. LVII. XIX

quasi aliena: quia non est aliena: est enim frater tuus: membrum tuum.

¶ Quinta nola est: negligere animam propriam. Sicut quidam alios eorum res et animas proprias denique res corpus et temporalia curant: propria negligunt animam. Scultri viri. Sculte in hac nocte repererit animam tuam. Et quod perierit deus si vultur sum lucretia munda aie ho sue detrimentum patiat. Expone ex Rudol. pte
ij. c. ij. aut aliunde. Fuge stultitiam hanc negligentem: quod est perierit bono
rum noverca: Futuro impedimentum: Dne perditio directe et indirecte. 2
Ex summa pdi. dictione Negligentia. Excute torporis et audis tonitruum: 3
Discedite a me maledicti: clamor est: hostes sunt in porta sensuum: ignis
peccatorum in sensualitate: aque cogitationum in fantasia: et adhuc iter
tis: Lama: salua nos perimus. Ex summa virtute de orationis necessitate.

Ingratorum

Dñica. iij. post trinitatis: in octa. Joan. Prima Julij.
Stultoz infinitus est numerus. Eccl̃s. i. Euangeliũ.

Quinqueſimo octaua turba stultoz: sũt Ingrati. Qui sibi multa beneficia spendi volũt: ipsi vero nunq̃ rep̃dũt. ad accipien dũ habet man⁹ apertas ⁊ aures: ad dandũ aut̃ clausas. p̃tra id Eccl̃i. iij. Nõ sit porrecta manus tua ad accipiendũ: ⁊ ad dandũ. collec ta. Hi stulti sepe nolis possunt dinosci: q̃s ponit bt̃us Tho. ij. ij. q. evij. ar. ij. q̃s sumpsit ex Seneca de bñficijs: vñ ⁊ multo plures elici possent sed ille ad p̃sens sufficiant. It̃e ex summa virtu. capitulo de gratia.

¶ Prima nola est: beneficiũ nimis retribuere: ⁊ est vitũ excessus. Ni mis inq̃ pura p̃ q̃bus nõ debet: aut citius q̃ debet. q̃ em̃ festinat redde re nõ animũ bz grati bñficiũ sz debitorz: ait Seneca. ij. de bñficijs. It̃e Sene. Reiciendi signũ est: prius aliud mun⁹ mittere: ⁊ munus mune re expugnare. Qui nimis cito cupit solvere: nunq̃ debet. ⁊ q̃nuitus de bet in grat⁹ est. Sic ⁊ alie auaritates cõgrue ad p̃positũ: in summa vir.

¶ Secũda nola est: beneficiũ nõ retribuere. Debet quibet bñficiũ sibi factũ loco ⁊ tpe fm̃ suã facultatẽ retribuere: nec dũ equalẽ sz etiã maius ij. ij. q. cvi. ar. vi. Quilibet inq̃ cuiuscũq̃ p̃ditiois qz etiã si paup̃ sit: tñ habet qd̃ reddat. Et̃e ex articulo. ij. q. cvi. ⁊ ex summa virtutũ. ⁊ Bu rid. sup̃ Estiõz: ⁊ hic p̃imus gradus fm̃ Tho. in vicio defectus.

X **¶** Tercia nola est: bñficiũ dissimulare: h̃ est dũ q̃s dissimulat q̃si non demonstrãt se beneficiũ accepisse. Debet plane grat⁹ ostendere se beneficiũ recepisse: laudãdo ⁊ magnificãdo: itq̃ etiã vt nõ clã referat gratiã: ingra tus est em̃ q̃ remoris arbiter⁹ gr̃as agit: vt ait Sene. ij. lib. de beneficijs Si ingratus est q̃ clã gr̃as agit: q̃s ingratus erit q̃ beneficiũ dissimulat.

¶ Quarta nola: ⁊ respectu p̃cedentũ grauissima: Beneficiũ non re cognoscere: p̃ obliuionẽ siue quocũq̃ alio mō. Sene. Ingratus est qui beneficiũ se accepisse negat qd̃ accepit. Ingratus est qui dissimulat. In gratus qui nõ reddit. Ingratissimus oim̃ qui oblitus est. Illi em̃ si nõ soluũt: tamẽ debet: ⁊ citat apud illos vestigiũ meritorz intra consciẽtiã includoz. ⁊ aliquando conuerti ad referendam gratiã aliqua cau sa possunt: si illos pudor ammonuerit: si facilis occasio immutauerit. hic nunq̃ gratis fieri potest cui beneficiũ totũ elapsũ est.

¶ Quinta nola est: Retribuere mala p̃ bonis: odiũ p̃ dilectiõẽ. Sic christo hodie faciebãt in euãgelio scribe ⁊ p̃barisei murmurãtes de eum: dũ esset eis bñficius ⁊ tandẽ crucifixerũt. Sic romani Samillũ ex vt: be pepulerũt: q̃ duce tñ Gallia castra deuicerũt: ⁊ Arbeniẽ. legisdorẽ Solonẽ in exiliũ miserũt: ⁊ Spartani coz̃ legislarozẽ Licurgũ. Sic ho die q̃ cõitati seruit nemini seruit. fac q̃ vt intuitu dei eidẽ seruias: ⁊ mer

Y **¶** Sexta nola: vituperare beneficiũ: nõ solũ dissimulare. Dicũt cũ donat tibi equus: in os eius nõ introspicias: quasi p̃ baturus eius erat: h̃ em̃ est species vituperatiõis ⁊ ingratiuitatis signũ. Sic de alijs muneribz: cũ tibi dat paup̃ amicus accipias p̃ la cito

Turba. LVIII. XX

Sic in cibis appositis. Sūt q̄ mor hospite p̄fundū si q̄ cibi nō fuerint parati: vex aliquando hoc loco 2 apto scōmate fieri solent: ut videtur vt sine edentula: alias appellaberis (Schem den gast.)

¶ Prima nola est: Beneficiū q̄st maleficiū reputare: 2 nō solum beneficiū obliuisci. h̄ solent pueri scabiosi respectu matrū: 2 scolastici paruuili respectu mgr̄oz facere: q̄ bñficia correptionū 2 purgationū maleficiā reputāt. h̄ religiosi 2 diuino cultui mācipati solent respectu dei facere: q̄ cū singulari grā dei ad h̄ sint electi: putāt hoc sibi onus 2 grauamē. Nec elicitur. ij. q. c. viij. ar. ij. Habes ecce nolas seprē: quibz dinoscere poteris: si tu aut alius sit de numero hoz fatuoz: q̄tin^o discas tibi cauere ab h̄ vitio ne incidas: aut si incidisti te eruas. Nō parū em vitium sed grande qd̄ Ap̄ls dicit in nouissimis tōibz marie inualitū. In nouissimis inq̄ diebz instabūt tpa peric̄losa: 2 erūt hoies seiplos amātes cupiditate: elati: supbi: blasphemī: parētibz nō obedītes: ingrati. Ecce punitū. ij. Tim. iij. Brāde vitii est in hoies ingrātudo: q̄nta putatis erit in deū ingrātudo: si tot 2 tātis ab eo susceptis bñficijs fuerim^o ingrati: q̄ nobis ex tā magna largitus ē charitate: Digna plane ingratorū pena: in speculo fatuoz exprimit q̄ appellat (Die bütschen schlagen) quāq̄ pleccunt oibz sunt ridiculo: 2 p̄fusione patiunt corā omī p̄lo: verberantur em ferula nolata ad nates cū cārico quodā. Sic q̄ ingrati sunt hoies hic p̄fundunt corā eis rubore p̄fusi: eos fugiūt: querūt diuerticula cū obuiat: vel lent oēs bñficos suos esse mortuos. vt Enneas siluū in quadā dicit epla. Obe q̄lis p̄fuso erit his: q̄ ingrati fuerūt deo: cū eis p̄fuso flet corā vniuerso mūdo: Qui me erubuerit mibi hic grās agendo: seruādo: p̄fitendo: p̄bo 2 ope: hunc erubescat zē. 2 is q̄ sine veste nuptiali fuit: erubuit zē. Facile est deo grās agere: recognosce bñficiā ei^o. Si nō scis legere: p̄templare p̄cturā in murz (Ab de fenster dzer) Lau da verbo: auscultra laudātibz: serua mādata eius zē. 2 hec oia ea incertū oner: q̄ sibi velis facere retributionē p̄ beneficijs. Dicit cū Dauid: Inclinaui cor: meū ad faciendas iustificatiōes tuas incertū: p̄pter retributionē: scz tibi deo faciendā p̄ bñficijs mibi ip̄ensis. Non sic exponit Pe. de Eliaco sup primo sen. Est grātudo seu beneficioz recognitio signū nobilitatis: 2 per p̄trariū ingrātudo seu bñficioz non recognitio signū rusticitaris. Pater igit q̄ illi q̄ nobiles reputant qui deū p̄ ceterz hoibus q̄ eos honorauit in honozāt: subditos etiā suos q̄ multo sudore merent vnde ipsi viuūt: 2 p̄pter q̄s ipsi sunt in honore: incessanter opprimūt rusticissimi sunt: 2 ferz vident etiā tales deteriores esse. Fere em officia suē beneficia sentiūt: sicut ait Gene. 2 expertiores esse. Fere em sicut: sicut historie docēt: 2 leena apud Machariū in Quaspa. Rustici igit sunt tales p̄uati 2 nobiles hoies: q̄ sunt digni: vt cum vltibz pena vlti 2 ridiculosa pleccant. Vlti sūt hi vt sterquiliniū: qd̄ quāso magis p̄fundis rad̄is solis: rāto magis fumū p̄sus solem emittit 2 fetoz. Et hi quāto maiora lumia beneficioz recipiūt: rāto magis p̄ deū fumant.

Sibimet complacentiū

O stercus diuitiarū (oīa vt stercoza reputant ait Paulus) que in agros
macroz dispfit Laurētius. *O* stercus voluptatū. Cōparuerit in ster
coze iumenta. *O* stercus glorie. Omnis gloria eoz stercus ⁊ vermis.
Quid inflatis fantes? Hec stercoza contra deū fūmant. Rogemus.

Feria secunda: festū visitationis beate virginis. s. Julij.

Stultoꝝ infinitus est numerus. Eccl̄s. i.

Quinquagesima nona turba stultoꝝ est: Sibimet cōplacentiū
(Spiegel narrē) Sūť q̄ sibimet in suis factis ⁊ dicitis oībꝫ sp̄
cōplacent: gloriātes de sua prudētia: eloq̄ntiarobore: pulchri
rudine: mobilitate: diuitijs ⁊ sic de alijs. De his hac boia et bodicē est

visitationis Marie erit mihi sermo: et ut puto non incognuus. Plane
 Maria humilis cuius in nullo suo: sed in solo deo salutari suo aia ex-
 ultauit: quoniam inde discat non fatue in se sed prudenter in deo gloriari.

Possunt autem fatui quos nolis dinosci: quas a b. Grego. et Tho. emi-
 ¶ Prima nota est. Exultare de bonis: quasi ex se habitis. puta bona na-
 turalia ut sunt ingenium: intellectus: memoria: robur pulchritudo.

et bona temporalia ut diuitie: gloria: honor: potentia. et bona spiritualia ut gratia: scientia: sapientia: prudentia: philosophia. Est gloriosus et excelsus aliquid habere: non ab alio
 B
 etant et exultat: quasi a se habeat. Dicitis: non sumus tales: miser plane esset
 et talia opinaret: imo infidelis. Ceterum quod est si in vniuersali se opinaret
 et in particulari: haberi potest sine nota infidelitatis: et sine deformitate.

declara et Tho. Porro non dicit: quod opinasse a se habere: sed sic exultat ac si a
 se haberet. Et quod habet pendit: habet modo: quod estimat se aliquid ab alio habere non
 multum de se gloriatur apud se: sed cum de tali bono cogitat quod sit ab alio: rep-
 agitur ea quod habent in se. Sicut igitur superbi fatui speculatores: quod ita glo-

riant et exultant: quasi a se habeat. Dicitis: non sumus tales: miser plane esset
 et talia opinaret: imo infidelis. Ceterum quod est si in vniuersali se opinaret
 et in particulari: haberi potest sine nota infidelitatis: et sine deformitate.

declara et Tho. Porro non dicit: quod opinasse a se habeat: sed sic exultat ac si a
 se haberet. Et quod habet pendit: habet modo: quod estimat se aliquid ab alio habere non
 multum de se gloriatur apud se: sed cum de tali bono cogitat quod sit ab alio: rep-
 agitur ea quod habent in se. Sicut igitur superbi fatui speculatores: quod ita glo-

riant et exultant: quasi a se habeat. Dicitis: non sumus tales: miser plane esset
 et talia opinaret: imo infidelis. Ceterum quod est si in vniuersali se opinaret
 et in particulari: haberi potest sine nota infidelitatis: et sine deformitate.

declara et Tho. Porro non dicit: quod opinasse a se habeat: sed sic exultat ac si a
 se haberet. Et quod habet pendit: habet modo: quod estimat se aliquid ab alio habere non
 multum de se gloriatur apud se: sed cum de tali bono cogitat quod sit ab alio: rep-
 agitur ea quod habent in se. Sicut igitur superbi fatui speculatores: quod ita glo-

riant et exultant: quasi a se habeat. Dicitis: non sumus tales: miser plane esset
 et talia opinaret: imo infidelis. Ceterum quod est si in vniuersali se opinaret
 et in particulari: haberi potest sine nota infidelitatis: et sine deformitate.

declara et Tho. Porro non dicit: quod opinasse a se habeat: sed sic exultat ac si a
 se haberet. Et quod habet pendit: habet modo: quod estimat se aliquid ab alio habere non
 multum de se gloriatur apud se: sed cum de tali bono cogitat quod sit ab alio: rep-
 agitur ea quod habent in se. Sicut igitur superbi fatui speculatores: quod ita glo-

riant et exultant: quasi a se habeat. Dicitis: non sumus tales: miser plane esset
 et talia opinaret: imo infidelis. Ceterum quod est si in vniuersali se opinaret
 et in particulari: haberi potest sine nota infidelitatis: et sine deformitate.

Sibi met complacentiū

vt maxima lapide expellitur. Sic vt lapis acutus meritoꝝ pdeat ab hoie
necessariū est liberū arbitriū ⁊ gra. Gratia autē plus est causa acutus in
ratiōe meritoꝝ q̄ liberū arbitriū. Noli q̄ tibi p̄ncipaliter sed gr̄e possi
D ascribere acū meritoꝝ. Audi p̄terea Paulū. Nō ex opibꝫ iustitie q̄ feci
mus nos rē. **1^a Tim. ij.** Glide in Ancho. ad placitū. Pender hec nola ⁊
2 affuta est ab anteriori pte capitis vsus austru. hec regio multū calida ē
⁊ hi fatui de meritis scz erimte bonitatis nimis pfidat: q̄ assura fuit ca
pitio Nabuchodonosor. **Dan. ij. p̄phete scz. ij. Re. xij.** imo ⁊ scissū
mi Paulū. Nimirū datus fuit sibi stimulus carnis: ne incideret in hanc
suzbiā: vt meritis suis ascriberet illas magnificas reuelatiōes dei. p̄t
ipsemet fateē. **ij. Corin. xij.** Ne magnitudo reuelatiōnū rē. Porro de p̄
phera legimꝫ: qz missus fuit a deo a iudea in samariā rē. **Dic ex Ancho.**
Nabuchō. in palatio suo p̄stēs dixit: Nōne hec Babylon magna quā
ego edificauī ⁊ ampliaui i robore meo: id est in p̄tate mea. **Sz puni**
3 fuit. Qui q̄so cōparabo generatiōē hāc kultiā: p̄ueris vtqz: q̄ specula
ex reueritate in maniciis sibi pficiūt. Et tu o (spiegel narr) qui de meritis
tuis gl̄iaris: qd aliud facis q̄ q̄ rei reuimare ip̄o sup maniciis illito spe
cularis? Quid em̄ sūt aliud acc? ruit: tua merita: opa manū tuaz q̄ reu
ma i manica: min? dici turpi? ⁊ spurci? dicere debuissz. Iustitie nē
q̄t p̄nus mēstruate. **Isa. lxij.** Vade tā o fame: ⁊ gloriare de meritis
tuis ⁊ tue iustitie intaris. Est nimirū alia iustitia: aliud speculū: in quo
gloriandū ⁊ exultandū: in q̄ b̄tissima v̄rgo exultauit: nō in suis meritis:
sed in deo saluari suo: imitatrix illi? q̄ dicebat: Et exultabo in deo Je
su meo. **Hic factus est nobis iustitia. Lamac Psal. xxx.** In iustitia tua
libera me. **Tua inq̄r: quā tu fecisti: nō mea. Et itē: Deus in noie tuo sal**
uū me fac: ⁊ in virtute tua iudica me. Non in virtute mea: q̄ parua aut
nulla est. Hoc speculū pctōꝝ ex claro vitro deitatis ⁊ plumbo humani
tatis: vt visum nostrū terminare possit o flarū. Hoc in medio ecclie i fi
gura manet suspensum: h̄ est speculū in q̄ cōplacuit patri: Hic est filius
meus dilectus: in q̄ mibi cōplacui. Respice in facie ch̄isti tui o dñe: nō
in facie meritoꝝ meoz: q̄ sunt vt pannus mēstruate in specū tuo. Est
porro speculū humilitat. **Maria: in qd respicit dñs. Respexit humilit**
tate ancille sue. Ad quē respiciā nisi ad humilē ⁊ tremere sermōes meos
ait **Isa.** Est speculū p̄terea ex cineribꝫ sicut factū: d̄ q̄ i trac. d̄ morte di
xi. h̄ inuēdū: in illud oculi deflectēdi: nō in reumaticū speculū meritoꝝ
8 q̄ Tercia nola est: exultare i bonis nō habitis siue de falso. Et q̄s q̄so
fatis poterit ridere fatuos: q̄ sibi fingit bona inesse q̄ nō in suis: q̄ repu
tāt se habere acutū intellectu vel magnā memoriā vel magnā industriā
in agēdiō: vel peritiā in arte: vel prudētiā in regim̄te: vel pulchritudinē
in p̄sona: vel scientiā in mēte: vel p̄fectionē in vita spiritali: ⁊ de hoc glo
riant: dū tā reuera ista nō habent: vel nō tantū sicut estimant. Pender
2 hec nola ad dextrā vsus occidēt. ⁊ qdē aprē: quippe q̄ in eis occidit sol
cognitionis ⁊ lux veritatis falso innitētes: potātes se aliqd esse cū nihil

Turba. LIX. XX

sint. Qualē sibi habuit affūcā ille de q̄ dicit̄ Jsa. xvi. Audiuim⁹ supbia
 Wab: supbo est em̄ valde: supbia eius ⁊ arrogātia plusq̄ virtus eius
 Sic Petrus putauit se habere cōstantiā pfectā: quā tñ nō habuit. quia
 christū negauit: cū q̄ tñ putauit se i carcere vsq̄ ⁊ mortē iturū. Sic Da
 uid dixerat: Ego dixi in abundantia mea: scz deuotiōis ⁊ feruoris. non
 moueboz in eternū. Et tñ mor se pferuantiā nō habuisse innuit: cū sub
 iurātis: Quertisti faciē tuā a me: ⁊ facit̄ supz pcurbatus. Et eis mōs sic
 bec nola isura: p̄cipue tñ magnatibz pncipibz ⁊ ceteris in p̄tate existētibz
 q̄ ea vic effugere p̄nt: quippe q̄ in tā magno numero sunt q̄ certatim eā
 ipsis assuere nitunt. Testis est Sene. Vna aulicorū (inq̄) vniū officii:
 vna p̄tatio est: q̄s blā dūssime fallat. Quid hoc est q̄ ad hoc nitunt: vt
 eū in falsam opinionē inducāt: vt putet se meliorem s̄ s̄: facit̄ de eo
 quādamodū pueri de vesica: quā vn⁹ aliq̄ntulū inflat: ali⁹ plus: donec
 bñ inflata sit. q̄ facta eā susq̄ deq̄ facit̄: ⁊ cū ea lud̄ra alterutrū iactan
 tes: ⁊ tandē p̄tato acus p̄forata v̄to euanescente flaccida cadit. Sic sic
 aulici cū eoz p̄ncipe. Vnus adulator inflat eū p̄bis adularo: q̄s: Q est
 vobis maior sapientia: nō tā crudelis sic vicin⁹ p̄nceps ⁊c. Ali⁹ ampli⁹
 inflat: ⁊ sic p̄sequitur q̄sq̄ torus tumet aīo. quē etiā tumorē plerūq̄ i fa
 cie ⁊ oculis exprimūt. Quo facta ⁊ sic leuitate vanitat̄ infecto: cū co lu
 dūt iactantes eū alterutrū: qlibet ad suā partē eū trahit: ⁊ ita eū fatigat p
 diuersa p̄cilia: vt nesciat q̄ se vertere debeat: ⁊ vt ebrū isuruar⁹ maneat
 Tandē venit mors ⁊ p̄ugit vesicā: sicq̄ cadit. Deludūt eū sicut rusticū
 portante agnū: vt tandē se canē portare putet. de q̄ alibi i sūma vitioz
 ¶ Quarta nola est: exultare de vano. Sūt q̄ est̄ nō de nibilo exultant
 exultāt tñ de aliq̄ qd nō exultatōe dignū. puta de vano aliq̄: trāstrozio
 sez ⁊ indurabili. spali nō eterno. s. de pulchritudine habitā: diuitijs: de
 litijs: honozibz ⁊c. q̄ vere hñt: nō tñ in his gloriandū: nō em̄ gl̄ia digna
 sunt. Et bec ad p̄sens appello vana: iuxta q̄ vanū accipit̄ Eccl. i. Vanitas
 vanitatis ⁊ oīa vanitas. Quis fm̄ doc. sc̄m̄ in q. de malo: intelligit̄
 de inani gl̄ia. Vanū etiā de falso d̄: ego tñ in ip̄sso ab̄nuitē distin
 guo. Si placet: ibidē vide distinctionē: q̄ est pulchra. P̄det bec nola
 ad aquilonē ad posteriorē partē capitis. Ap̄te quidē: illic em̄ d̄: versus
 mediā noctē p̄sus tenebras. Et qd̄ oēs creature trāstrozic aliud q̄ tenē
 bre respectu creatoris: Et q̄s q̄s liber ab hac nola: etiā pueri bim̄i erul
 tāt dū calceis nouis induit sūt: ⁊ cremira qdā petiā matre assuit tunice
 q̄ lōtior fieret ⁊ in terra instar cleric̄ post se traberet. Et q̄les h̄i fatui q̄
 vult: suos speculant̄: ⁊ indē exultāt sibi p̄p̄is sup pulchritudine b̄dicen
 tes: Nō tibi videt̄ fatu⁹ fuisse Q̄to ille impator: qui etiā ad bellū secū
 speculū p̄fererat vt d̄: in spec. fatuoz. femine⁹ vtiq̄ bō: nō em̄ ea intēt
 one vt Plaro speculū ferebat. Sūt bac nola notari etiā b̄i q̄ sapientes
 reputari volūt: senes iuuenilia vestimēta ⁊ mores habētes. p̄ter gloriā
 vñ tñ vere ignominia p̄sequunt̄. s̄ ⁊ religiosi qui q̄ i suis cucullis. P̄ob
 deū boimoz fide: q̄nta fatuitas bec q̄ rationalis bō cū his magis se oc

Sibimet complacentiū

cupat: et in rebus tā contemptibilibz gloriā querit. Ecce si q̄s indutus fuerit veste de mardario serica: aut de margaritis: vult inde magnus haberi oculos circūferre: p̄sideras an ne aliq̄s cū admirari velit: digito mōstrare et dicere bic est. q̄d o fatue facis: gloriās ī pellibz murū: es ne tu inde melior: q̄ hac pelle indutus es? Sic seducit sic infatuat animus hoīs rationalis: christianus: cōditus ad eterna ad maxima: sic de his q̄ gloriā in magnificis edibz: suppellectilibz: rē. Quoz oīm fatuitates: q̄ videre voluerit legat Petrarchā. Filij boīm vsq̄quo graui corde: vt q̄d diligitis vanitatem: vt quid exultatis de pulchritudine: de veste rē? Nō si sicte speculari et teipsum mirari: de talibz q̄ te inanē efficiunt: considerate potius ea q̄ te premūt: soliduz faciunt: et mentē deprimūt. Doceat te ericius apud Lucillū illum magnū li. ij. c. ij. Hircus ad fontē veniens: vt ardentia sicut refrigeraret interna: cōiectis oculis in laticē nitore fulgētem: similitudinē vultus sui quā in eā emiserat: reuerberantibz rui speculis mor suscepit. Lungz vidisset altis ornatū cornibz caput: atq̄ protensam faciem: barba pendēte: corde hilarit̄ vocē exultatiōis emisit: et se maximis dignificare cepit dicēs: O q̄ decēter eminēs staret in conuuro capite corona pauonica: et torquata seruit q̄ cōuenienter descēderet facie sub barbata. Quē cū audisset erinacius: stans et ipse in fonte: derisit amenē et dixit. O si post tergum oculos haberes: corona et torque te nullo mō dignificares. Nimirū videres caudulā tuā pudendam: et morbum illatum de fatuoso capite ponerēs lactantiam tuā: et alia multa dixit similia. quibz auditis hircus eruditus: quia se dignificauit erubuit. Ectū caudam imperfectionum tuarū et mortem considera.

¶ Quia nola est: Exultare in p̄ponendo se alijs: et sup eos dñari vel leti quasi melior sit alijs ipsoz despicere. De p̄fectus cuculus Bernbard⁹ q̄ supeminere vult et supnare: plane sicut spuma in olla et palee in vāno triticū: et ymiculosa pisa q̄ supnarat. Sic stultus ille putat se oībus meliorē: et q̄ preferendū. Juraret se eleuariis digitis oībus doctiorē: pulchriorē: sapientiorē: eloquentiorē: nihil est in eo q̄d sibi displiceat de se: nihil aut alioz sibi placet. Nouit mores illoz brūs Greg. q̄s et de scribit in. xxxiij. Moralū circa finē. Lūca (inq̄) q̄ ab alijs bene agitur displicet: sola ei q̄ ipse vel prauē egerit placet: semp̄ aliena opa despicit: semp̄ mirat q̄d facit: q̄ quicq̄d egerit egisse se singulariter credit: et cū se in cūctis trāscendere ceteros estimat: p̄ lata cogitantiōis spacia se cū deambulās: laudes suas tacitas clamat. Nōnunq̄ ad tantā elationē mens ducit: vt in eo q̄d timet: etiā p̄ ostentationē loquutionis effreneſ

2 Ecce fatū cū sua elationis sup alios nola. P̄det hec nola in summi

Rate capitis fatū sup oēs: q̄ et sup oēs vult dñari. Ero sicut altissimus: nullū timet: sicut in h̄ dia volo de q̄ dicit Job. xli. Factus est vt nullū timeat: nullū vult subijci: sed liber esse et dñari. Recte de eo intelligit q̄d dicit Job. xi. Vir vanus erigit in supbiā: et quasi pullū onagri liberū se natū estimat. Vere van⁹ q̄ leuis et nullo pōdere timoz firmat⁹ erigit se sup alios: querēs dñari et leges iponere. Sicut onagro. alio silue

striq; p siluā suaz puaz volūtatū discurrens nullis onerib; vel vinculis
mādatoꝝ reputat se subditū: sed libeꝝ ad nocendū cuiūq; despiciendū
z cōiiciandū. Erat talis asin⁹ nolat⁹ p̄bariseus: q̄ ascendēs cū publica
nō in tēplū dicebat stās rigid⁹ in supbia: Deus gr̄as ago zc. sic q; pub
licanū desepxit. Nunq̄d ip̄nec̄nō vti q;: talib; factus cū cōris dñs peꝝ
diculos decerpit. Descēdit hic iustificatus p̄ illo in domū suā ait dñs.
Utiq; aliqū deus tales supbos in q̄b; est dñandi libido mirabiliter hu
miliat: fm q; dicit. Eccl̄. x. Sedes ducū supboꝝ evertit: z sedere facit mi
res p̄ eis. Esti multi sint: vnū tñ p̄ducam⁹. de. q̄ An̄th. pte. ij. ti. liij. c. ij. s.
tiij. q̄ voluit corrigere magnificat qd̄ hodie in euāgelio legim⁹. Lū em̄
p̄p̄rān⁹ esset supb⁹: z audisset pluries decātarī i eccl̄ia id̄ Disperit su. zc.
Dicit An̄tho. z p̄clude: est em̄ exēplū pl̄rū: factis tñ notabile. Rogem⁹.

Saltantium

Quarta quara post trinitatis. viij. Julij. M. cccc. cvij.
Stultorum infinitus est numerus. Eccl. i. Evangelij.

Sexagesima turba stultorum est: Saltantium (Danz narre) immo (Sanz narren) Qui in boneste saltat & irrationabiliter contra dicramē recte ratiōis. quod notatē ad do: nō em̄ oēs q̄ tripudiat sūe fatu. Tripudiant Monica mater sci Augustini: saltavit David an arcā: saltavit & Scipio. Dic em̄ (vt recitat Frāci. Petrar.) tripudiale illud corpus & militare movit ad numeros. vtz nō molliter se infringēs vt nunc mos est etiā in celsu ipso vltra muliebrē mollitiē fluētib: sed vt antiqui viri illi solebāt inter lusum ac festa tpa virilē in modū tripudiate: nō facturi detrimētū: etiā si ab hostib: suis spectarent. Nō igit̄ ex lidine: s; recreatiōe hoc pcessit. Porro scā Monica post sumptā eu cbaritātā sursum ferebat in aera clamās: Volemus in celū fideles: volem⁹ i celū. Cūq; interrogaret cur ita insolesceret: rēdit: Cor & caro mea exultauerūt in deū vivū. Et nūquid ideo fatuella: Nō plane: nō em̄ ex fatutate sed sapiētia tibi sumpti & spiritali iocūditate sursum ferebat & exultavit. Sed nūquid fatu⁹ erat David an arcā dñi saltās: etiā vsq; ad trisiōnē & pceptū vxoris sue: ita vt diceret: ludā & vltio: sūe. Fatuus non erat: sed ex spiritali iocūditate hoc pcessit: vt ait Alex. de Bles. S; aliā pduco saltatricē: in cui⁹ festiuitate adhuc versamur: det genitricē loqr: cū saltatē Joāne puero in vtero matris sue Elizabethimo saltantib: am-

Babū matrib: & ambob: pueris. Saltat & exultat Joānes infans in vtero matris ad vocē Marię. Est ad hoc tēp⁹ aptus: Ut facta est vox tua in aurib: meis: exultavit in gaudio infans in vtero meo. Vclamat Elizabeth: Et vñ mihi rē. & sil exultat. Nō potuit se p̄tinere spūs Monice qñ erūperet in mēbra exteriora: ita vt exultaret & corpe. Et quō aia q̄ exultavit post christū susceptū nō solū factaliter: sed etiā realiter: carnaliter sese p̄tineret: vt nō redundaret & erūperet. ita vt vñ istās Elizabeth ad līterā p cacumina saltaret: Plane cū sentiret tā illū vententē & silentē in mōtib: trāsiliētē colles: & eā ad saltatiōnē incitantē: Surge p̄pera amīca mea & veni: & reliq;. nūquid & hic fatuitas: Nō plane: vbi sūma sapia. Nō igit̄ oēs q̄ saltat & tripudiat fatui sūe appelladi: s; soli illi q̄ in boneste & irrationabilr saltat. Et quōd hos ab illis secernere poterim⁹? septē nol.

¶ Prima est: saltare tpe indebito. Et q̄ sunt inquis tpa indebita: ip̄s deputatū oratiōis necessariē penitētiē: quā ad modū i q̄dragesima: ad cuius mediū nobiles saltat. in quinq;gesima in tpe p̄reco. q̄ cū reliquis i hāc vrbē maxim⁹ solet venire ppl̄s. & alijs t̄pib: letaniaz: quib: probpudor solēt ineprie he cōmitti: quā ad modū oib: notū est. Sed & in p̄mitiis t̄p̄s sacerdotū: quōd eis quidā fatui purar liceret: sed errāt. Si quidē eoma gis p̄cū est: q̄ inter actūs sanctiores hec fieri solēt. Que q̄so cōmertio eb: vti a d beliale Cōmūta p statutū puinciale sunt p̄hibita in p̄mitiis: & tripudā p̄mitiis: Jc̄s: dō indebitū est ip̄s festoz dei & festoz: q̄ sunt deo & scris dedicata: vt ad eos dē fiat p̄cessio: vt eos saluēmus deuotionib:

nris: 7 innocemus 7 colamus. Plane nō parnū pctm̄ est talibz diebus 11
tripudiare: imo (vt dicit̄ in Angelica) tenēt̄ mḡri: vt refert̄ Rich. in. iij.
dis. xxxij. ar. iij. q. iij. q̄ est pctm̄ mortale coreas ducere dietz dñicis.
p̄pter dicit̄ Augustini dicens: q̄ facerēt̄ melius femine iudeoz si lanā
filaret̄ q̄ toto die in neomenijs impudice saltare. Qd̄ quidē vep̄ credit̄
Angelus: qm̄ om̄ssa missa vel p̄dicatiōe aut vesperoz celebratiōe h̄mōi
intenderēt̄: vel per notabile spatii: puta p̄ maiorē partē diet̄. alias non:
Quicqd̄ sit de hoc: puro se nullā nisi penituerit miscēiam cōsecuturos
apud deū: nec merituos patrociniū sc̄oz q̄s neglexerūt suis festis co
lere 7 sibi familiares efficere. Est ad h̄ exēplū notabile sc̄i Gregorij in
dialogo de puella cui apparuit virgo Maria. Recita si placet et sūma
vitiōz de luxuria pte. iij. c. iij. de choreis. Tandē terrio ip̄s in debitū ē
ip̄s nocturnū. Est nūm̄q̄ fm̄ Frā. De. nor hostis pudicitie: amica scele
rū: r̄imous 7 pudous abactrix: Est singulare stratagemā illi^o astutissi
mū n̄i hostis: q̄ inuadit̄ miseros hoies p̄ choree bellū: cū etiā noctē vt in
ea fieret̄ introduxit. Quale stratagemā Bedeon p̄tra Madiantas ob
seruauit. Iudic. vij. cū lagenis: faculis 7 tubis. Dic breuiter h̄storizā.
Bedeon diabolus paucis hoibus viz trecentis saltantibus: totū sub
uerit 7 perimit̄ exercitū circūstantiū alioz. Ibi tube ad literā: la gene
sympana cōplo denda: facule accense: silit̄ ad literā. Fit̄ igit̄ vt sic mu
tuā cede se truncant̄ alterutrū se spiritaliter occidentes. *Aplica.*

¶ *Secūda nola est: saltare cū indecētia p̄sone. Clericis 7 maximis religi* D
osis p̄hibitū est saltare. xlvi. dis. clericū. 7 de p̄se. dis. v. nullus p̄sbytero
rū. 7 c. nō opret. Ita vt fm̄ Angelū peccēt̄ mortaliter: nisi s̄os̄itā modici
tas 7 qualitas saltādi excusaret̄: puta in secreto 7c. Lōgrue vtiq̄ p̄hi
bitū: p̄hibet̄ eis aduocatio: qz digniores sunt q̄ q̄bis indulgēt̄: 7 ad
altiora deputari. Silr 7 plari 7 doctores p̄dicatores nō canribz indul
gere debēt̄: nec clemosinarij effici. inde est q̄ p̄bende talū sunt laicoz in
ecclesia Argētinē. Si talia que de se bona sunt ex genere sunt eis inter
dicta: quid de tripudijs? Que em̄ cōcordantia: vt manus ad feminaz
extendāt̄ post p̄zandū in chorea: quas ad deū in missa p̄ populo exten
derunt. Monache quid cuculle cū chorea: 7 corone cū sero femine?

¶ *Tercia nola est: saltare in honeste: mō in honesto (vnzüchridich) Et*
quō hec fieri p̄nt̄. Gestulationibz puocantibz ad libidinē (buechleben
weisen) In honeste gestulationibz hac n̄ra rēp̄stare fieri solēt̄ iter tripu
dianū. qd̄ etiā ad p̄ditionē eiuscemo di generis tripudij requirit̄: puta
amplertari (Der schöff̄er dantz) ofculari: sed 7 turpissime etiā vsq̄ ad pu
dēda. p̄pter vehemētiā 7 impetū circūit̄ōis denudari: vt ea fere parcant̄
q̄ deus 7 natura in obstruosa repositur̄. Itē in canribz turpibz: h̄ in
his fieri solet̄ q̄ nos tbeurones appellamus (bey gerley) vel (ein scheib
lecb̄ tenzlin) vbi vna p̄cinēte alie subsequunt̄: vbi multa turpia de ve
nere 7 cōcariua ad libidinē 7 p̄tra matrimonij honestatē p̄cinunt̄. Et
de si placet i sūma vitiōz. Lū ornamenti lasciuus 7 inonestis. Sz qd̄
c v

Saltantium

inhonestatē satis dicere possent: cū i mediū dorsus vsq; oia sint detecta z ab ante vsq; ad māmas: ita vt etiā prīncipissimos viros allucere possent.

¶ Quarta nola est: saltare pueris inſerōne. Sunt qui ſdeo vadunt ad tripudia vt alios puocēt ad libidīnē: tibi incipiūt plūdā actus venēriā: tibi ordiunt q̄ indices rerere ſtatuerūt: tales vtiq; peccāt mortaliter. Ibi colloquunt: man^o cōſcalpūt: ſperātes qz potcellus inde vt ſepster^o nat debeat cōmoueri: literas ſibi mutuo tradunt. Sunt alij qui eſt n̄ bil inde ſeſperent cōſequuturos: volūt tñ pſentib; frui quantū poſſunt: ta cōtib; viſu: colloquio: pascere. Et tibi mortaliter peccāt: nedū eñ pſen^o ſus in actū: ſed etiā in delectationē ipſam z in ca q̄ in eū ordiunt. S; nullū eorū facio inquit: ſed ex leuitate ſupbie vel inanis glie tripudio.

¶ Ita est: dico q̄ erit veniale. Nā ſi qd̄ intendit eſt mortale: erit z ipſm opus mortale. ſi veniale: erit veniale. Sed inq; bona intentione vado z saltare incipio: non tñ ex eo quin ad mortale libidīnē puocer. Hoc eſt qd̄ ego dico qd̄ deſertor: ppter hoc eñ mortaliter peccās cū aduertens de tali fragilitate te ingeris: quippe q̄ qui amat periculū peribit in illo.

¶ Quinta nola est: saltare frequēter. Dicit doc. q̄ frequēter inebriat̄ debet: nō qz multa venialia ſiāt mortale peccm: qz hoc nō eſt. ſicut ex mille paſſigib; nunq; fit coruus: ſi nec ex mille venialib; fit vnū etiā minū mortale. S; ſic intelligēdū eſt: qz q̄ raro inebriat̄ excuſat aliqñ ppter ignorantia ſue fragilitatis. ſed q̄ frequēter inebriat̄: ceſſat illa ignorantia excuſans. qz in illa frequētia nō pōt eū latere ſua infirmitas. z ſi nibilo minus vult bibere nō curās inebriationē: peccat mortaliter: qz illa excuſatio ignorantie q̄ eñ prius a peccō mortali releuabat mō nō releuat. Sic fm Rodō. qui ex pſuetudine ducit choreas peccat mortaliter. Saltati tē aut̄ raro z ſine corrupta inſerōne dicit: nō audeo dicere q̄ peccat mortaliter: ſ; nec audeo excuſare a mortali. cū ingerat ſe piculo alios puocare.

¶ ad libidīnē: z exēplo ſuo alios ad ſilia faciēda puocare. Dicit h̄ q̄ dicit: qd̄ ad me q̄ alij cadūt: ego bonā habeo intentionē: ego nō cōmōneo libidīne. Scias qz q̄ nō operit ciſternā quā fodit: tenet de ani ali.

¶ Sexta nola: saltare in loco non p̄bano. Hoc eſt in loco ſacro: vt in ecclia: hoc dicit eſſe mortale. ar. c. decer. de imu. ecclē. lib. vi. In loco reli gioſo: hoc eſt i puētib; reſectorijs: locis capitularib; in ambitu mo^o nasterioꝝ. In loco deniq; periculoſo: vbi facile ſeduci pōt ſaltantes: quēdam odū ptingit virginib; Iudicū vltimo: q̄ chōzos ducentes inter vineas rapte ſunt a Beniamitis. Habes ecce nolas ſer: z quis q̄s oēs has inter ſaltandū vitabit: quis vel vna nō norabit? Et tñ quicūq; norat: ſciat ſe ſtultū de hac turba. Quis queſo bona accedit intentionē z neminē ſcandalizat: obſeruat modētia morū: z alta enumerat: Eredo pauci admodū. Facilius eſt proꝝ ſus manere domi q̄ nec obſeruari ire. Dicit Angelus z coſentio: q̄ qz p̄ſare cōditiones nō inuentunſi cho^o reis noſtri t̄p̄is: ideo nō video quō ſine mortali peccato quis eas faciat

ex consuetudine: sicut cōmuniter fiunt presertim apud alemanos.

¶ Septima nola est: saltare p̄sentiter. Nō solū q̄ agūt: sed & q̄ agētibz p̄sentitē pena digni sunt. ergo & ipsi inter fatuos hos merito recensent. Et qui sunt hi inquis qui cōsentitēte Aspicientes: q̄ videlicet nō solum in transitu aspiciūt: sed studiose aspiciūt vltērius ad delectationē p̄ti mortalis tendētes. Hi nimirū participes sunt absolutiōis & indulgētia r̄i a virtutibz & gr̄a: sicut ipsi tripudiatēs. Sunt instar parocianoꝝ respectu clericoꝝ cantantiū in choro & soꝝoꝝ fratruꝝq; puerloꝝ: qui est nō canant: participiū r̄i habēt cū cantantibz sicut & hi. **¶** Ministrātes: tibi cōnes: & aliq̄ cōsimilca: portantes faculas: & alia q̄ huic stultitie p̄ducunt administrātes. Percussus fuit quidā fulmine: sicut habet in speculo ex emploꝝ dis. v. exēplo. cxxviii. Autoꝝes siue p̄motoꝝes choroꝝaꝝ (p̄seis fermeister: stubenmeister) qui sunt p̄timordiales canē. Ipsi sunt vsu bulci: qui dū sues dispersas vult cōgregare: vnā clamare facit: vnde ceterē atcurrunt. Sic illi & vere tor p̄tōꝝ q̄ ibi cōmittunt rei. **¶** Inductoꝝes: sicut matres q̄ filias inducunt & ornāt: & aliq̄ fatui mariti vxores quod pudendū est. Plane mihi nō aliud vixi sunt facere q̄ eas p̄stitueꝝ. **¶** Permittētes: ipsi sunt rectoꝝes reip. qui tales dissolutiones p̄mittere nō deberent. Sed ais scio: Nunquid publicas & cōmunes populū leccitas ser admittit: Legē appellasti: ad legem ibis: lege legē p̄moio ff. veteris. s. illud vero. Quis inquit illos ludos appellet ex quibz crimina oriunt. Noli ergo ammodo ludū hāc vocare. Vere si ludus: est mina oriunt. Non ergo ludus est choroꝝa: & cur nō: quia ex eo multa crimina oriunt. **¶** Videoꝝ mihi aliq̄n videre: & t̄m me non fallit: q̄ minus p̄ctm̄ esse simplex actus fornicationis q̄ ea q̄ sine tali actu fiunt in choroꝝa cū suis turpibus circūstātijs. Ecce adulteria in anio cōmittit quis centū in vna hora: ideo Quia qui viderit mulierē ad concupiscendū eā r̄c. Manet nimirū bec cōcupiscencia iugiter & indefinēter reiterat: quilibet autēz actus est p̄ctm̄ mortale. si cōmississet vnā fornicationē: iam p̄geret eum & esset querus. Taceo de his q̄ sequunt lasciuos illos aspectus & tactoꝝ quos sequit mollitēs spurcissimas. Jam vide in choroꝝa ludus sit an serium. Nōne hic nedū p̄ctā: sed sentina multoꝝ p̄ctōꝝ & criminū: hic su perbia: inanis gloria: inuidia: cōtempus: luxuria in visu: auditu & tactoꝝ: & aio verba colloquia r̄c. in gestu: ornatu: innumerabiles fatuitates. **¶** Undefineribi ad huc ludus & ioc. **¶** Hi gladij ancipites: facule & arma diaboli p̄ aniaz occasione. Per mulierē sicut p̄ arma diabolus deuecit Adam: Samionē: David regē: Salomonē. Et vbi plura arma talia q̄ in choroꝝa: Facule sunt quibus diabolus vix ad accendendū hoim corda. Si ad vnā stereris caletes plus factis: quid si ad pirā p̄stiterē. **¶** Inter medios enes testatus o fatue: hic gladij ignei euaginatē: ancipites & eracuri. Forsitan mihi non credis: audi Hieronymum. **¶** Blaudius igneus est species mulieris: qui etiam in vagina vestium obice

Saltantium

crus vit: qd faciet euaginarus: Femia discoopra: relectis pallijs sup-
cunicalibus: gladius est erer^o z euaginarus. secar hic gladius ex oi pre ab
ante z retro: a dextris z sinistris. Qs edut em se ex oi parte in chorea. z
quidē nō impliciter gladi^o: sed eracur^o: nō em ventur nisi pparate z ell-
mate. Et qd aliud qlo hec pparatio est qz qdā eracurio diaboli: q etiā
motu circulari qsi qdā mola diaboli a vit: Gladius iste hoc est pulchri-
tudo anhelat. Et quō hoc est: qz q pallida ē z qsi febricitās ibi a fatuis-
pulchra credit: z qsi rosa ruber: qz ex motu rubescit. ar vbi domū redie-
rit aut crastina surrexerit: lucet vt fragmē septi. Si adhuc tibi ludus vi-
des: vide si locus sit vbi aia perit: corpus debilitat: fama pdit: par tolli

4 tur. Q quot infantes a venire vadūt ad choreā: z redeūt infecti turpis-
sime. Vadit maritus iuu enis z cū aliena tripudiat q delicata est: com-
vroz sua sit honesta viuēs de labore manū callosaz suaz. Hec aut in
quā delicata habet z suaves tactu manus: os redolēs: anhelitū dulce
parvulis dētibz os plentū: oculos micātes. Nihil hoz nouit i vroz suaz:
sed defectus z infectiōes. illi^o aut infectiōes z turpitudines oēs cū-
latē. Redit igit infectus: z cor sigillatū domū defert aliena facte: p oia

U ecōtrario de vroz sentēs. Si dixerit maritus se illesus euasisse a rali-
bus spectaculis: nō credo. ar Hiero. cū David eo q vidit Bersabee la-
uantē se puocatus sit i libidine. Paruū ne tibi hoc videat damnu qd pa-
cē z amorē z locū dicit. Esto aut sed nō pcesso: q nō inficiaris: turpe
tū est his morib^o leuibus z vtro maxime christiano indignis ita instar
mulieris fragi: z instar locuste saltare. Indignū hoc ncdū viro: sed z mu-
liere christiana. Viderat locustas has Joā. in Apoca. c. ix. q cōgruiss-
ime aptari possent: ex Antho. z Lugdo. in sūma vitioz deluxuria. c. iij.
qre partis. Sed trāseo: ad calcē em festino. qz lōgi^o qz volebā ptract^o

6 est sermo. Hoc vnū cordi imprimamus: vt meditemur in q loco sim^o
cōstitui: z inueniemus qz inepissima est hec chorea z alta: bmdī va-
nitatū letitia. Sumus in hac lachrymaz vallee in valle miserie z oclio
Et quō cantabim^o canticū dñi in terra aliena: ait Psal. Die de^o me^o si
viris scitis grate est cātare in terra aliena: etiā canticū dñi: qd debet
esse de cāico diaboli: Sum^o in valle miserie: in q eo magis stendū: q
m^o stem^o. in valle lachrymaz sum^o: z adhuc ridem^o z cacinbim^o edi-

7 mus. Nōne stultitia becemin^o dñi infania est: qz nō eū diceret infan-
re q cāntādo z saltādo ad sonū instrumētōz musicōz pgeret ad capitale
suppliciu: Et nimiz nos pdenari sumus capitali supplicio: z ad morē
āmōdo indeclinēter trabimur. Nōne tibi videt qz infantiā q tripudian-
dō z saltādo in gaudijs hui^o mūdi choreis: crapulis: cātib^o zc. illuc tē-
dūt: Respiscam^o: tandē rogo ab hac fatuitate z infania. Logitem^o vbi
simus z q tendim^o: qz turpe sit sic viuere: qz periculosus z eterne dā-
natiōni ppinquissimū: ad quā nos miseri p primo pperam^o. Retrahā-
pedē: faciē vertamus in celū: vbi vera sunt gaudia. gradiamur p vitā p-
ceptōz dei a principio difficilē: sed in pgressu suauissimā. Rogamus.

Turba. LXI XX

Dñica. v. post trinitatis. Festo sc̄e Margarethe. xv. Julij.
 Qua die celebrat hic Argentine. Auguste 30. xiiij. Julij. Spire:
 Lugduni: Herbipolis: Colonte ⁊ Mogurie. xij. Julij. In dioec
 si Meresi. xv. Julij: qua die dicit̄ passa fuisse in speculo historiali.
 Stultorum infinitus est numerus. Ec̄c̄s. i. Evangelii

Stagellum prima turba stultorum est: Placidorum siue blanditorum
 ob delectationes venereas sequendas (Vossius narren) Ipsi
 inquam qui blandiunt ⁊ placere querunt alijs ppter carnale amorem.
 Quod notanter dico: non enim omnes qui placere cupiunt alijs sunt fatui. Sicut

Blanditorum

Y em qui ob ciuilitate student alijs placere debito sine z circumstantijs.
 Est em bō anial politcū: ergo oportet eti nedū recte se habere ad deū z
 ad se: sed etiā respectu proximi. Et appellat hec virtus ob Aristō. amici
 riā vel affabilitas. Itaq; q̄ tali bono sine z circumstantijs alijs placere nō
 tunc: fatui nō sunt. Immo neq; oēs qui student alijs placere finem alio:
 q̄uis fatui sint: nō tā de hac turba. q̄les scz sūt q̄ aulant alijs ppter di
 uicias: honores zc. sed habebūt specialē turbā. sed solū q̄ curat placere
 alijs ppter veneras delectatōes psequēdas sūt i hac turba. Sz eis: Et
 tur hic velle placere appellat rbeu. (hoffierens) Nō legi aliq̄ sup h: sed
 vna ratio videt: qz a curia sumptū videt: in quib; curialis viuif vt sal
 tē viuū debet z modestius. inde ois talis cōposita vita curialis vulgari
 tbeuronicō appellari solet. Et qz in curijs principū p̄cipue sunt tales
 adulatorēs: qz oim aulicor vna p̄tentio z vniū p̄positū est quis blan
 distime fallat. Et quomō inquis possunt hi discerni: Septem nolis.

Prima nōla est: studere placere oculis (Hoffierē mit den augē ob
 gestib;). Est vifus vltima linea amoris. Dicit qz q̄ngs sint nodi in cori
 gia veneris: vifus: colloquū: tractus: oscula: factū. Sūt igit q̄ oculis
 placere conant feminis: vel eōverso facie viris. nā q̄qd de vno dixerim
 z de alio intelligi volo. Studēt igit suis aspectib; alios fastidiare. Pla
 ne vifus femina vidēdo: interficit deniq; vt bassilius. Oculi vif; (damat
 Aug.) in nullā femiaz figant zc. Idē z docet femias: ne figat i marēs zc
 Impudicus oculus impudica cordis est nūctus. Hiero. ad Oceanū d
 vita clericor epla. lix. Si eos inqt q̄s diligūt viderint: ridētib; ocul sa
 luratōis tenera verba p̄cedūt: vbi amor tibi oculus. Et de in Qui. de
 arte amādū: vnde poteris hāc z seq̄ntes magnificare nolās: Laue tñ ne
 excedas: sed honestate salua. Itē in Summa vitioz trac. de luxuria vide
 de oculis timēdis. Vidit Qlibri? bodie sanctā Margaretā: z perijt.

Secōda nōla est: studere placere colloquio. Sequit hec nōla ordine
 p̄cedēt in corrigia veneris: de visu em venit ad colloquū salutariones
 deinde p̄fabulatiōes. Habet nescio qd latētis energie viuē vocis accus
 ait Hiero. ad Paulinū. Videm? nimir quāsdā scias adeo allectiuas
 habere voces: vt sermones eaz penetrēt cū qdā supultate corda: ita vt
 etiā nō vife cōcurant z emolliat aios viror. Et eōtrario vifū respectu
 feminaz: qui eiusmodi sunt nō opus habēt alijs medijs placere: mor
 em placēt dū loquunt. siqz sufficit talib; cōfabulatio. Facit plane hoc
 diabolus: quē admodū z legit? de scō illo epō: cui tñ btūs Andreg
 subuenit pulsando tanquā: vt babes in historia lōbardica in legenda scēi
 Andree. Sic sic Qlibrius laudādo b. Margaretā placere voluit: sz
 frustra. Et de i spe. hist. nōla hāc nouit Pau. Corrupūt bonos mores.

Tertia nōla est: studere placere tractib;. Quid hic dicā: tacē de cō
 tactu q̄ p̄cedētēs sequit in ordine. Tangit veltis: z festuca etiā vbi nlla
 est decerpit. Qui. tñ excire nullū. Tangunt man? affidel ppūo: q̄ren?
 femur femorū p̄pugari: tandē oscula turritua zc. Sic sic verū sit o miser.

qđ dicitur Eccl. viij. Vincula sunt manus illi. Timuit hanc nolā eremita
 nolēs matrem nuda cāgere manu. et sacerdos agonizans mulieri: recede
 ait recede: adhuc igniculus vivit: tolle paleā. Vide in Sūma victoriū:
 cap. vij. de luxuria. Ideo et Augustinus noluit fororē secū habere etc.

¶ Quarta nola est: studere placere cibis et cōviviolis. Hoc in nostro
 theatrico vulgari appellat pprie (Hoffieren) Volūt quidā placere in
 pponēdo cibos portiores: aut adimēdo viliores de disco: aut p̄gustan
 do. Et in talibz mille sunt facultates in cōmestione cancorū et pironum
 decoratioribz: diuisione pulloz: sed et qualia pponant. vt nedū qđ effibilia
 sint cōsideret: sed etiā quid significet: cui secur: cui caput: cui pars poste
 rior: pponit: habēt hec oīa suas turpes significatias. Nolā hāc quassit
 beatus Hieronymus. P̄gustatos cibos sanctus amor non habet.

¶ Quinta nola est: studere placere ostentationibz (erzcy gung) Quis
 se qui in hoc genere stultoz sunt: vbi cūqz nouerint eas esse qđ turpiter
 amat. ostentatqz se vestitu et oīa alio ornatu: satagūt in oīa angulo vt eis
 obuiā veniāt: expectāt: circūspiciūt ecclesias vbi eas sciūt vcturas frequē
 tant: in ecclesijs ante eas stare nitunt. Neqz omne studiū eoz est quē ad
 modū placeant: vt flectāt et seducāt. Plane nō serui christi vt Paulus:
 qui dixit: Si adhuc hominibz placere: christi seruus nō essem. Gal. i.

¶ Sexta nola est: studere placere munusculis. Munera deū placāt et
 hoīes. Mittit inde flores: coronas flores: līas: anulos. Hec oīa ser
 uat qđ essent reliq̄e: inuolūt: osculant: pumū qđ mane postqđ b lecto sur
 referunt ituent. līe et be sunt et clenodia: cū his reliquijs et līis ranq̄ libell
 incipiūt suas orationes. Nolā hāc venale dedit b. Hiero. Lebria manu
 scula inq̄ et fasciolas et zonas: dulces et suaves amoris līas scilicet amor

¶ Septima nola: studere placere i musticijs: in lucinis: cor (nō habet
 nō) vicijs: fistulis: canthibz: clamoribz: nocte aīa edes instar canū vltul
 tes. Hoc vulgari nō si lī pprie appellat (hoffiere) Proh dicit de^o meus:
 qđ hic bec fatuitas: in media hyeme sub niue et gelu tremere et stridere de
 cibz: vigilare alijs dormientibz: et illic frustra et sepe nō sine grādi ptume
 lia et despectu velle placere. Putat aliqui esse amicā iacentē in fenestra:
 et tandē catrū albi fuisse dep̄bēdit: sicut docet historia (vt credo in Vin
 entio) de qđā butus cōmodi fatuo: de hoc vide. Tu cantas et viellas et qđ
 forsitan habet circa se mō iacentē turpē aliū nebulonē: stabulariū suum.
 dñō dom^o absente: de qđ tu gatues stulte: putas te gratū et intromittē
 dū: sed aliū habet. Miz (vt in tuo habes spec.) si nō p̄ mercede s vīna
 te pfundit. Hāc admodū p̄merz labore: ea adepta penitēbis. Retulit
 mihi qđā fuisse Auguste p̄iuges duos: ambo iuvenes et pulchros. cūqz
 aliq̄ post cenā scāno marit^o decūberet (vt fieri solet) et audiret b̄mōi fa
 rros clamātes in vico: nō aliter eis maledixit nisi dicendo: S vrinā tu
 vxorē haberes. p̄ hac penitētia laboras et misera. Quid est tandē qđ hac
 facultate te et feminā hanc infamā: apud cui^o domū has facis insolē
 tias: quo fit vt tota viciniā inde cōmoueat et i suspitēdes varias cadat.

Mendicorum

discidiū: discordiā ⁊ lites inter cōiuges excitas: feminis ad turpia incti
nas. ⁊ tu sup oia miser: tūgem inquietudinē babes. Noli frater sic infa
tuari: habeto pacē: maneto domi: dormi ⁊ quiesce. Rogemus dñm.

Dñica octava: Argentine in ecclesia cathedrali. v. Augusti
Stulcoꝝ infinitus est numerus. Eccl̃s. i. Euangeliū.

Sexagesimalis cōta turba stulcoꝝ est: Mendicantiū. Ipsi sunt me
dicantes iniuste. qđ dico notanter: nō em̃ oēs mēdica sunt facti
Quō: Mendicat Lazarus ad ianuā diuitis: nunquid fati?

erat: nō plane: quippe q̄ in antro angeloz in celsi a beabe sinū subuenero
 legit. **M**edicat aletius: medicat benedictus: et de elemosina viuit in
 specu. **T**ertimoniū vterq; h̄z (q̄ placitus fuit deo) p̄ sua miracula: et aliq̄
 fratres volūtariē paupes: oia sua p̄pter deū relinquētes. Porro sc̄tus
Dnicus cui⁹ hodie dicitur festus est medicus fuit: cū sc̄to Fracisco: et vter
 q; mendicantiū ordinē instituit: p̄firmatū a sede Aplica. **H** oēs medi
 cāt: et q̄ eos appellare fatuos audebit: aut eoz imitatores: q̄ multi san
 tissimi et sapientissimi apparuerūt. **N**emo plane: sed eos inq; q̄ iustite
 medicāt. **S**ed ais: et q̄ nolis poterūt hi ab alijs discerni. **D**ico q̄ sep
 rem: q̄ mō occurrūt: tu eas dū tēpus habueris magis expolito: et disti
 ctius ponas ex speculo vulgari. ex **A**lexandro de **A**les pre. iij. circa fines
 et **S**abriel. dist. xvi. q̄ri et **T**homa. ij. ij. et **S**auden. in q̄lib. sufficiat de
Prima nola est: mendicare cū impatentia. **S**ūt et disse occasio nē
 h̄ueri q̄ nō volūtas sed natura necessitas facit paupe
 ros: paupertatē suam cū impatentia et mūnure potētes: hic miseri ali
 bi miseros: hic durū alibi quadrigā tracturi blasphemātes deū: abu
 tentes hoc magno homo paupertatis: q̄ **L**azarū in celum euerit: eos ad in
 fernū detrudet. **M**ala q̄ nos hic premittit: ad deū ire cōpellunt: non. cō
 prebenduntur hi sub verbo: **B**eati pauperes spiritu.

Secūda nola est: mendicare sine necessitate. **S**ūt qui sufficiēt sibi ne
 cessaria administrare: et tū mendicāt: vtiq; non sine perniciosa stultitia.
Sed ais quāto et qualis requirit necessitas: vt licite q̄ medicare possit
Rhedeo breuiter: post **S**auden. q̄ est triplex necessitas. **P**rima est neces
 sitas extrema sine q̄ vita corporalis sustentari nō possit: ad quā supplē
 dā in primo q̄libet tenet: iuxta illud. i. **J**os. i. **Q**ui habuerit substantiā
 et. et q̄ ad hāc necessitatē pertinet: q̄libet petere pōt. **E**st necessitas opor
 tuna: sine qua vita spalis cōmode haberi nō pōt: ad quā supplēdā qui
 libet petere p̄notat. **R**o. xij. **N**ecessitatis sc̄toz cōcantes. et q̄ ad hāc
 necessitatē pertinet sibi cuiuslibet licet petere: et h̄ pensatis circūstantijs p̄o
 neloci et t̄pis: et alioz adiacentiū. **E**st necessitas p̄ficua: sine q̄ vixit
 vita spalis haberi nō pōt: ad quā supplēdā p̄fectus amor boni cōis ha
 bet. **L**eo. xxxvi. **P**lus offert p̄la q̄ necessariū est. et p̄fatis circūstantijs
 essentib; etiā licet petere id q̄ pertinet ad hāc necessitatē: vt pura si men
 dico vtilis sit studio sacre scripturę et p̄dicatōis: ad q̄ libz indiget qui
 pertinet ad istā tertīā necessitatē: bene licet petere ea q̄b; sibi p̄p̄os cōpa
 ret: pensatis tñ circūstantijs q̄ vltra id q̄ op⁹ est petere nō licet: q̄ plū
 ad curiositatē et cupiditatē pertinet q̄ ad necessitatē. **T**ñ et illi q̄ habet le
 gitime sufficientia bona spalia: q̄b; nō est op⁹ alias medicare: siue ha
 beam illa de bonis ecclie siue alijs: vltra h̄mōi necessitatē nec vti licet
 eis: q̄ esset abuti. **T**ñ sup̄ illud **T**es. vltio. **V**igilemus et sobrijs sim⁹: et.
Slo. **V**igilet nescis n̄ra: attendēs hec caduca: et sobrijs eis vltim⁹: non
 quasi bonis n̄ris sed ad sustentationem datis vigilamus moderate his
 vitēs. hec **H**ein. de gaud. doc. solentis quā vide. **H**oc p̄tra eos q̄ mor

Mendicantium.

ubi viderit quæ ex pauperibus fraginæ panis rodentur: et alia elemosinâ ab eis petere: nō dicit quod peris: Ecce habes quod pro peccatis tuis extrema necessitate sufficit: videt ergo quod eis liceat etiam aliam petere et porcellas pascere de elemosinis.

Tercia nola est: mendicare sine recōpensatione pro ocio souendo. Sunt validi mendicantes in religionibus et extra: qui nō recōpensatione in spiritualibus officiis querentes. Vide Babui. et Alexan. Hi sunt vtiq; recōpensatione benificentes: et merito a lege puniunt. Si autem dimittunt sua bona et mendicant ut christo seruiant: liberius eum imitando et colendo et primis edificando: reprehendendi nō sunt. quæ admodum late deducit Babui. dist. lvi. quæ que videt: et huc applica. Silr et Hen. de Gand. in quodlibet. in q. q. querit. Utrum liceat dimittere diuitias sub postulo mendicandi in seculo: Et facit Babui. pro defensione fratrum viuennium de labore et mendicatione.

Quarta nola est: mendicare ex cupiditate. pro lucro cumulando. Mendicatio vtiq; culpabilis: de qua dicit Ambrosius in libro de officiis. ut allegat **F** Babui. quæ vide. De talium numero fuit mendicus ille Constantiæ. qui annu quos denarios argenteos in pulmentario de auena fere moriens absumpsit. Vide in speculo exemplorum dist. ix. exemplo. viij.

Quinta nola est: mendicare ex hypocrisis. Sicut apparet deuotum: de quibus dominus orantes longas orationes recitat. Sic stationarij: questionarij promittentes indulgentias et reliquias sanctorum: quarum aliquam nullas habent. Vide in speculo fatuorum. Sic Truttamini fingentes fracturas. erurum vulnera et similia. Vide ibidem. Hi in vestimentis ouium veniunt: intrinsecus autem sunt lupi rapaces.

Sexta nola est: mendicare non ordinata. Magna nimis et multa mendicitas est. et huius causa est defectus eorum quod medicacione deberet ordinari: sed rectores recipere bene non curant. Essent ad hoc deputandi aliqui: quod defectus non est in elemosinis: sed in ordinata distributione defectus est: quod vni accipit quod decem sufficeret. Vide Lufso. super Mattheum. exhortationum. lxxvi. ubi dicit vnum pauperem cedere centum et quinquaginta diuitibus.

Septima nola est: mendicantes nimis examinare. Sunt qui pauperes dum petunt elemosinam examinant: increpant: promellant: improperant querentes etc. **D** frater quod iniquus iudex es. Venit fistulator: a uiculari: min: et nihil coram: prestat ei quod petit. Venit pauper: et sibi improperas oculum. tu autem occidit: nec enim deo prestat te sole: luna: a cre: fontibus. Criminosus es: a dulter medax: piurus etc. et audes illi improperare oculum: improperas ei medax: et tu inde causam deberes sumere magis miserendi. improperas ei importunitatem: quia bis petit: quia importune petit etc. Hec psequere et Lufso. super Mattheum. exhortationum. xxxv. Sufficiat dedisse occasionem studioso ac diligenti: latius singula inueyigandi.

Octava nola.

Stultorum infinitus est numerus. Eccles. i. Euangelium.

Sexagesimateria turba stultorum est: feminarum stultarum. Ipe sunt male femine. Dico notater male: quia non omnes femine sunt sub hac nola: sed sole male. Non ergo turbati debent boni: quia de talibus nulla sit mentio. Que ergo per hac predicatione turbate fuerint: malas se sciant esse. De bonis nulla in hoc mentione fecisse volumus: que sunt omni laude digne. non fatues sed prudentes. Decem erant virgines. de quibus dominus parabolice loquutus est: quinque ex eis fatues: quinque autem prudentes. Scitis autem: Et quibus nolitis potest ab inimice discerni. Quasi et oblata fuerant mihi per quendam institore. s. Jos. Dicit super Ecclesiasten: ut recitat Anthon. pte. iij. et. l. c. xxxv. et Volkor. xxiij. note (Zwey ditzend scellen) Sed non

Malarū feminarum

oēs mercari voluit: timēs indignationē magnā: si plures hīs q̄ alijs ap-
pēdere videret. Elieui igit̄ r̄ elegi ex eis. vij. dicitur: q̄ sūt auiditas: insu-
tabilitas: inuidialitas: vanitas: cōtrarietas: falsitas: implacabilitas.
D **P**rima nola est auiditas. Sūt mulieres p̄ se auidissime lucri: est
plane auidū aial: hoc ē auaritie deditū. nā dicit Gene. lib. deca. q̄ auaritia
est muliebri vitū. Sunt pusillo aīo r̄ inuiles r̄ minus lucrari scē-
entes: vnde r̄ nimis timētes ne necessaria sibi deficiant. Dicit Aristos.
de sensu q̄ auari sunt: r̄ q̄ cū oīa vitia decrescūt in sene: auaritia magis
crescit. Ratio est: q̄ incipiūt deficere: ideo volūt succurrere defectui: er-
go magis appetit pecuniā. Et de in. ij. ij. Eadē hec videt̄ ratio in femi-
nis: q̄ sunt imperfectioris nature r̄ deficientiores vitio. ergo femine insti-
gant ad auaritiā naturaliter: nisi se p̄ rationē: fidē r̄ virtutes cobibeant
plabunt in auiditate excessiua: r̄ oīno insatiuant: vt fiat de numero hanc
sultat. Talis erat Sabyra: q̄ timēs ne deficeret sibi r̄ viro vicui ne-
cessaria: occultauit partē p̄cij habitū ex agro vendito. Actuum. v. Q̄ ad
quāta mala pducit eos auaritia hec: plane ad turpes actus vt inde lu-
crent: alias caste manerēt. Unde fingit. iij. Verba. Danes filiā Bri-
sij auro fuisse corruptā: q̄ ad omne malū eas auaritia ducit. Quā dmo-
dū ea etiā de q̄ legit: q̄ quidā simplex mortuus: cōdidit testamentū: et
inter alia dixit vxori sue: q̄ venderet vnū bouē r̄ daret paia sua: si eoz fa-
ceret sibi (iuxta monitionē Ebusti ī hodierno euāgello) amicos de ma-
mona iniquitatis: qui eū reciperent in eterna tabernacula. **M**ulier viro
I mortuo volebat fidelis esse r̄ exequi testamentū viro. Cū aut̄ intuta es-
set bouē: r̄ videret q̄ bonus esset timuit videri: quip̄ e q̄ eā auaritia ti-
tillauerat: r̄ nesciēs quid faceret: vt nō tantā pecuniā p̄ aia viro sui expo-
neret: r̄ tū fidelitate seruaret viro. post multā cogitationē dixit cū vult
eo hodierno: Scio quid faciā. Et accepit cattā r̄ bouē duēs eos ad
forū. Cū venisset quidā volens emere bouē: ipsa nullus inquit bouem
emer nisi velit emere r̄ cattā. Alius respōdit: q̄ libeter emeret bouē: sed
de cattā sua non curaret. Illa asseruit sicut prius q̄ nullo mō venderet
nisi p̄uincim. Lui inq̄: Et quō habebō ambas: Cattā inq̄: tu emes p̄
vna marca: q̄ est mihi p̄ciosa. s̄ bouē habebis p̄ obulo. **R**ecepta pecu-
niā p̄cū carre sibi retinuit: r̄ obulū quē p̄ boue acceperat dedit p̄ aia vi-
rū sui. Ecce ad quāta fraude r̄ infidelitate auaritia hāc induxit feminā.
Secūda nola est: insatiabilitas sc̄z voluptat̄. **L**eopatra regina egypti
se exposuit oīm libidini in prostibulo: r̄ tū nō satiata: **G**uto lassata.
Semiramis filii p̄nū duxit in maritū: a quo fuit occisa. **Q**uedā etiā
ita insatiant vt in se inuicē exardescant: quā dmodū ait Ap̄ls. i. Rom̄.
r̄ etiā se bestijs supponant. **S**alomon hāc exp̄zēssit insatiabilitatē **P**ro-
uerb. vltimo. **T**ria inquit sunt insaturabilia: r̄ quarū qd̄ nunq̄ dicit̄
sufficit: infernus: os vulue: terra q̄ nunq̄ saturat̄ aqua: ignis vero nunq̄
dicit̄ sufficit. **D**icit̄ magis: q̄ naturaliter appetit femina virum: sicut
turpe pulchrū: r̄ imperfectū p̄fectū: pudor aut̄ eas retrahit. **A**biecto igit̄

Turba. LXIII XXI

pudore infrene prumpit (weñ sie den sehemel vnder dē banck stossen)
id est pudorem siue verecundiā abijciunt: tunc factum est. Sic hospita
Bernardū aggressa est: sic Joseph vxor: Pburisaris zc.

¶ Tertia nola est inuidialitas. Sum femine naturaliter inuidiose:
qz unpfecte: timent z putant se a quolibet superari: inde dicit: Parua
lū occidit inuidia: Magnanimi inuidiosi nō sunt: sed potius despecti
ut: qz nihil magnū putāt. At Theophrastus: Nō amīcū habere possū
mus: nō sō dale: alterius amorē suū odiū suspicāt mulier. Vide etiā san
ctas inuidiosas fuisse: sicut Sara ad Agar: Rachel ad Lya: Anna ad
Fenēā: Maria ad Moysem: Martha ad Magdalenā. Eccl. xxxvij
Tracta cū muliere de his que emulat. Terentius. Vdūnt nūrus oēs
socras: quia putant eas plus diligi.

¶ Quarta nola est vanitas. Nō eget hoc declaratione: nō est em vani
tas q feminas subterfugiat. Hanc summope querūt in veltur: z cā ma
gīfca ciūt intantū vr nō curāt deū offendere: maritos deparipere: par
ulos scandalizare: eos ad sīlla inducetes aut aliā occasiōe eudne in
lururiā prestando. Pelagia ita ornata incesit: vr quidā ex patribz cam
vidēs sic ornata suspīraret flēs: qz nunq sic conatus fuerit placere des
q̄lter bec mundo placere studuit. Porro de vanitate supbie animi etiā
hec nola intelligi pōr: scz quantū ad nolle subijci. Nempe hoc vitiiū mu
lieris est nolle regi: sed furiose agere: z seq̄ impet? sine quacūqz p̄tate.

¶ Quinta nola est p̄tietas (widerspenkeit) Videt mibi q̄ etiā h
er impfectione eaz pcedat: quā obtegere volūt p̄tentionē: volētes cede
re sentētis alioz. Inde est q̄ p̄tēto ponit filia inania glie. Nolūt igit
supari. Ld̄ gruit principio materialī sue originis. Sūt nimiz ex costa
curua facte a deo: z fm h etiā i factis nunq̄ volūt alijs cōgruere: sed sp
discordare. Senserat hoc is q̄ p̄ditū z submersam suā vxorē post morē
q̄lterat versus decursum fluij sursum ascendendo dices: ne forte post
morē pera fluiiū etiā se mouerit. Et illa nos docet q̄ imersa aque: vr
diceret p̄tū esse ronsum z nō rasuz: cū verbz p̄rauenire nō posset: ma
nu vltra aquā porrecta dnobz digitis p̄tū nō ronsuz sed rasum fuisse
significabat. Sic Socrates sensit: sic Clasti regina contraria fuit. De
hac nola Salomō Prouer. xix. Tecta iugiter stillātia mulier litigiosa

¶ Sexta nola est infidelitas: mendacitas (legen: triegen: klappren)
Et mēdar in natura: sic z in loq̄bela. In natura inq̄ mēdar: vr puto
qz est mas occasiōnatus z error: in natura particulari: scz qz semp̄ inen
dit p̄ducere melius. Nescit plane vir ita bene inuenire z colorare mēda
cia sicut mulieriq̄ ita in promptu habet: nascit eis mendaciū sub manu
sicut viris p̄siliū. Est vulgariū puerbiū: Femina mox inuenit inuentum
(ein fundr) Dicit Prouer. xxx. Tria sūt difficilia mibi: z quartū peni
tus ignoro. via aquile in celo: colubz in petra: nauis in aqua: adolescē
tis z adultere q̄ comedit z terges os suū dicit: nō sum operata malum
Exēpla ad hoc infinita in Esopo: z alibi q̄lter viros deceperint adules

Malarū feminarum

re. Porro nulla fidelitas in eis: semp decipit: q̄ se decipi putat. Nō de
S neq̄ tacent. Nō nouū est q̄ sunt mendaces: sed antiquū. Mentis Sara
 obsterices meritiunt: Raab: Nicol: Sappira. Sed et hodie et quōdie
 mendacia dicunt: et q̄ peius est putant se nō peccare: si id pro scandalo
 vicando fecerint. errantes: cū omne mendacium sit peccatū.

S Septima nola est: implacabilitas. Quid hic dicam: nisi q̄ dixisse
 lego Joan. Ebriso. Nulla in hoc mundo bestia ferocior est mala mulie
 re. Testem produco Salomonē. Habitare leoni et draconi melius est
 q̄ cū muliere mala et litigiosa. Draco et leo ferocissime bestie: sed supe
 rantur a femina. Danielem in lacu leones veritur: et Iesabel Naborb
 1 persequit. Ionā in ventre piscis et. et Dalila Samsonē. Joannē ba
 2 p̄stā bestie in deserto nō tangūt: et Herodias decollat. Heliā pascūt
 3 corui. Iesabel persequit. Ecce femina bestia ferocissimis ferociorem.
 4 Non est caput super caput serpentis: et nō est malitia super malitiā mu
 lieris. Hoc verissime ait Sapiens. Quacūq̄m relum diaboli fecit
 na. Diabolus per femina Adam David Salomonē Samsonem Jo
 seph Joannem Job persequit. Vide Ebriso. in ser. Heu me. qui habe
 tur in Homeliario impresso. Dico Dalila femina pessima (ut alias in
 cerim omittam) dic quid tibi displicuit in Samsonē: quē decepsit: ra
 sisti: hostibus ad execandum illudendumq̄ tradidisti. Erat ne turpis
 aspectu et vultu non speciosus: qui crines habebat septem sacramentoz
 signa. Sed robustus nō erat: et leone obvianē ut bedū discerpit: manū
 laq̄ asini allopilos mille interfecit. Sed forsitan lanceus non tibi vi
 sus: et quid q̄ ad orationē suam de maxilla fons emanauit: quo fuerat
 anima sua resocillata: Sed verū est: q̄ nō est ira sup irā mulieris. Ecce
 xxv. precipue cū odit quē amavit: sicut Joseph. Gen. xxx. Seneca. Nul
 la vis flammæ tumidiq̄ venti Tanca nec teli metuenda tot: Quanta
 cōsumit viduata tedis Ardet et odit et. Parate ad venena propinanda:
N quē admodū in speculo stultoꝝ (q̄ vide) notatur in vulgari. Et hec fra
 tres de malis quidem et stultis feminis dicta sunt: factis virginitibus
 primis quinq̄: sine preiudicio bonarū feminaz: que laude sunt digni
 sine prudenti de numero secundaz quinq̄. Quinq̄ aut̄ ex eis erant fa
 tue: et quinq̄ prudentes: ait dñs. De quaz numero illa Sareptana vi
 dua et Sunamitis: quē admodū egregie psequit beatus Joan. Ebriso.
 vbi supra. Quales preerea erant illustres ille de quibz Bocacius de fe
 minis illustribz. Quales erant deniq̄ femine ille christiane sine nume
 ro: que virtutes animos in corpore femineo gesserūt: plene sapientia et vir
 tutibus: cōtempnentes regnū huius mundi. Sup omnes aut̄ prudentis
 sima illa celoꝝ regina: que omnē ignominia de sexu femineo abstulit:
 quā intulit Eva. Serpentis caput cōstruuit: limā omnis defectibilita
 tis sub pedibus habuit. Sed de his dñi laudande venient bone dicef.
 Dicō ideo hec horazq̄ expositabat factas vituperare: quatinus cauerent
 ab alijs: Ipse vero semet emendarent: et sapientissimā illam pre oculis

Turba. LXIII XXI

haberent ꝛc. Rogemus dñm. Nolas has septem elscui ex Anthoni.
parc. iij. ti. i. c. xxv. in alfabeto malarū seminarum.

Dñica. xliij. rvi. Septembꝛis.

Stulꝛoz infinitus est numerus. Eccl̃s. i. Euangeliū.

D Era gessima quarta turba stulꝛoz sunt Divinatoꝛes (Sagnar
ren: glaub narren) Dinosci possunt hi nolis vigintiuna: quas
ex de chꝛyꝛm̃is elscui. ¶ Prima nola est adorare creaturā pro
deo: pura diabolū: solen: stellas: arboꝛem: ꝛ huiusmodi. Secunda

Diuinatorum

ualeficiū facere seu procurare: quod semp fit cū inuocatione demonū.
Tertia incantationē facere seu procurare cū sacramētis vel sacramentalibz
Quarta diuinationē facere vel procurare. Quinta artem notoriā discere
vel ea vti. Sexta generaliacoz heresim exercere: qñ videlicet ex constel
lationibz aut planetis sub quibus quis nascit̄ studet iudicare. Septima
obseruare cursus lune aut stellaz ad aliquid agendum. Octaua obser
uare dies egyptiacos. Nonā euentia donare in kalendis Januarij qñ
pro bono augurio. Decima tingere domos lauro. Undecima obserua
re vanitates superstitiosas. Duodecima augurijs operam dare: siue
fidem eiusdem adhibere. Tertiadecima obseruare somnia: et ex eis diui
nare. Quarta decima sortibus diuinato:ijs ⁊ consulto:ijs vti. Quin
ta decima breuibz vti. Sextadecima imprecationibus vti siue confi
gnationibus: ligaturis ⁊ hmoi: ad procurandam aliquā sanita tem vel
infirmitatē: siue quid simile. Decima septima incantationibz vrāmetur
procurare. Decima octaua credere transmurationes creaturaz. Decl
manona equitare cū Diana quasdam mulieres ad ludū: quia talia cre
dere est errorum. Vicesima credere predictas mulieres intrare hostia
clausa. Vicesima prima inuenire nidos auium cū matribz ouis vel
pullis. Hec de chaymis ⁊ Discipulo latius prosequitur. Tur cui bea
tus Thomas potius videtur imitandus: cum legat. ij. ij. q. xcv. ar. ij
qui ⁊ nolas has intelligibiliter satis ⁊ clare prosequitur.

P Si uideamus fratres has diuinato:z nolas effugere: considerantes
buz stultitie periculosam fatuitatē qñ in ipsū est pacisci cū diabolo ⁊
relinquere deum ⁊c. Quāq; sit inutile pater: quia nō consequit̄ quis in
tentum: cū diabolus mendax sit ⁊ pater eius: scilicet mendacj. Miratur
tamen per hoc quandoq; innocentes infamare: eo q; sibi sint magis co
trarij. Unde legitur: q; comes quidā habuit phisonissam: que occulta
⁊ secreta manifesta bat. Ad quam accessit tentans eam: questiuitq; ex ea
de duobus equis quos finge bat sibi furatos. Hec autē respondens in
dicabat ei quo uenissent. Et ille: Qñ grande mērita es: illos de qui
bus dicit̄ innocenter inculpas. quia equos meos ambos adhuc in sta
bulo meo habeo reclusos. Ecce mendacem ⁊ fallacem diuinato:z pa
trem. Quod si consequeretur etiā quod optat: sit hoc non sine grandi
ipius damno. Simus igitur fratres non tepidi ⁊ negligentes (qui le
ui etiā occasione moti separant̄ a deo) sed firmi in fide ⁊ constantes: di
centes cum Paulo: Quis nos separabit a charitate Ebustit̄: an tribu
lulatio: an angustia: an persecutio ⁊c. Rogemus dñm.

Feria sexta: beati Matthei apostoli festo.

Stultoz infinitus est numerus. Eccl̄s. i.

Sexagesima quinta turba stultorum est Vagantium: inquisitionum
 regionum per geographiam (Landt narren: landt farer) Scruta-
 tores provinciarum: qui sine ratione regiones scrutantur et perlu-
 strant: sit corde ore aut pede. hoc est cogitatione: inquisitione loquutione
 nis vel opere. Sic enim tribus modis lustrari solent. Quidam circumgiran-
 pedibus: oculis propriis videntes regiones. Alii aure solum audiunt de
 his alios loqui: a quibus et inquirunt et discunt. Tertii sola cogitatione
 inquirunt lectione Prolomei. Hi igitur dum hoc imprudenter et male fa-
 ciunt: sub hac figura turba veniunt connumerandi. Dico autem notan-
 e

Qter dum impudenter hoc faciunt. nō est omnes prouincias lastratores
 1 fati sunt reparandi. Lastrauerūt prouincias philosphi maximi: la
 strauerunt et christiani vtriusq; sexus. Nō tamen erant fatui: quia non
 impudenter: sed rationabiliter et pte sapienterq;. Lastrauerat Pytago
 ras: lastrauerat et Plato: et alij philosphi prouincias. sicut describit
 sanctus Hieronymus ad Paulinū: et preponit epistola bec. B. b. l. iij.
 Jē Valerius lib. viij. quos vide: qui nedū animo: sed et corpore corā
 2 videre voluerant quas in libris cognouerant. Porro nedū gentiles
 sed etiā christiani vtriusq; sexus id fecerūt. Alexius: Jodocus: sanctus
 Gallus: Florentius: Arbogastus. et multi alij. Similiter sancta Pau
 la Eustochiū: que visitauerunt lumina sanctos: et pietate: nō autē fati
 3 erant. Sic beatus Martinus: Hieronymus etē. Quid oportet rece
 dere? In p̄p̄to sunt apostoli: de quoz numero fuit beatus Mattheus:
 cuius hodie solemnitas colitur. Nōne in omnē terram extūi sonus cor
 4 et in fines orbis terre verba cor? Et Mattheus etiā vsq; ad Ethiopeas
 puenit: quā dmodū in sequentia canit. Ethiopeas horridos Mattheus
 multi intentione bona hodie iridē faciūt: legentes tabulas geographice
 p̄o intellectu histoziaz sanctaz et affectu excitando. Sed et ipsi iustit
 5 sed sapientes. Sed qui aliter visitant: fati sunt. Et quibus nolis in
 quis possunt hi ab istis discerni? Quæsiui et reperi septem nolas cōm
 diuersos fines quos intendunt.

R Prima nola est lastrare et sola curiositate. Ipsi sunt qui p̄ter solū
 scire legunt siue cogitant in Prolomeo: aut ab alijs inquirunt: vel cor
 poraliter etiā visitant prouincias. in hoc sistunt: nihil aliud intendētes
 Si hoc sine scilicet p̄ter scire solū fiat: damnabilis est curiositas (sicut
 beatus Bernardus dicit) ergo fugienda. Omnis doctrina et omne stu
 diū debent de curiositate vana aut noxia culpari: que nō ordinant actus
 vel habitus mediate vel imediate ad bene moraliter gratuiteq; viuendū
 Jē dare studiū suū reb⁹ inuēlib; aut noxijs: vtiliorib; scilicet omisiss;
 curiositas est damnabilis. ait Heron in florib;. Si sic sistebant in cu
 riositate philosphi: nō sapiebant: sed despiebant. et vtiq; sub hac nola
 fuerūt cōstituti. Ipsi viderint quid intenderint: deus intentiones et cor
 da intuet. Erat et hīs Archimedes: de quo Valerius lib. viij. Et in
 tuo speculo Brand. Cauē o christiane ne tu et illis sis de quib; Bern
 bardus loquit. Multi multa sciunt et seipso nesciunt.

I Secunda nola est lastrare p̄ter inanē gloriā. Sūt stulti qui ex hoc
 gloriā querunt et estimari se reputant: qz in regionibus longinquis fue
 runt. Ideo et cōmittunt se aliqñ multis periculis: laborib; et damnis p
 mare et terras: in fame et siti: quatenus possint afferere se illic fuisse et ta
 lia vidisse. Vere stultius em inde effecti peritiores: p̄obiores: aut ali
 ter qualitercūq; meliores. Sed insit ultra mare: asper citra mare: qua

is exitus talis redit. nisi q̄ eroneratus est pecunijs quas fecit cuerit: ⁊
 verbulū q̄s crebro repetit (bachala mabmet watschawa.) Ecceꝝ nedū
 inierit: quin etiā quidā religiosiores hac insigniti sunt fatuoz nola. Qui
 (vt Joan. Egypcius dicit) veniunt aliquando a remotis ad videndū
 sanctos viros causa iactantie: vt videlicet non tam proficere ad animi
 virtutem: q̄ proferre se ⁊ iactare vnu squisq; eozū velit: pro eo q̄ vide-
 rit eos qui apud alios ex auditu solo cogniti videant. Hanc plane est
 hoc iactantie vitium ⁊ periculosum nimis: ⁊ quod de ipso etiā perfecti-
 onis fastigio deiecit animas. De quo vitio late loquit ⁊ dissuadet pre-
 fatus beatus Joan. Egypcius: quādmōdū vident poterit in vitaspa-
 a principio libri. Et beatus Hieronymus. Non Hierosolymis fuisse:
 sed Hierosolymis benevixisse laudabile est.

¶ Tertia nola est: lustrare ppter voluptatē consequendā. Q̄ dicit de
 meus: quot peregrinationes excogitant illo fine: iam ad sanctos: iam
 ad rhermas: iam ad prata ⁊ silvas. quaten⁹ detur locus voluptati car-
 nis: de qua sapiens loquitur Sapientie. i. Hoc appellatur (der bliz:
 der klucks) Dū hoc fit: necesse est vt sis ocular⁹ de vxore. Necesse esse
 ei fieri vt galline: vt deplumaretur per cornizationē ⁊ viticis virgari
 verberaretur: immergeretur a quis frigidis: ⁊ supponeret modio per in-
 clusionem in cameram tenebrosam: quatenus sic liberaret. Quemad-
 modū fecit romanus ille: qui vxori lasciuie fecit minuire sanguinē vsq;
 ad sincopim: vt alibi habes. Sūt preterea aliqui qui ppter voluptatē
 gule p regiones varias deambulant nauigio ⁊ curribus: vt discant et
 doceant crapulā ⁊ ebrietatē: quādmōdū Bacchus legit fecisse. Vide
 in speculo fatuoz rheutouico Brandt. Et multos habet hodie sequa-
 ces: sed superua canēū erat quod fecit Bacchus: alias didicissent. Non
 est opus pediculos imponere pellicio: alias illic crescunt. Sunt tan-
 dem qui propter societatem id faciunt: ⁊ putant se magnā iocunditatē
 ⁊ solatiū inde habituros.

¶ Quarta nola est: lustrare ex malitia detractionis inuidie ⁊c. Si
 miles ciconijs que sunt lustratrices terraz: quia euolant ⁊ aduolant an-
 nis singulis. Et quid circūferunt rostris: serpentes ⁊ buffones: quos
 aliqui in domos p caminos cadere faciunt. Sic quidā circūcunt in ore
 porantes venena detractionū ⁊ rumoz (meren tragen) qui aliqui ex so-
 la loquacitate domos penetrant. Sic magi Zaroes ⁊ Arpharar q̄s
 fugauit brūs Martheus: circūbant deceptionis serpentes circūferen-
 tes: imperabāz eū peccare serpentib; ⁊ ipsi sanabant. Sed propulsi a
 beato Martheo deiegere eoz prestigia: qui ⁊ cōuerit regē Eglippū ⁊c
 Sic ⁊ alij innumeri deceptores circūcunt. Fecerunt hi sicut ⁊ faciunt
 alij huius nola: q̄s eoz magister fecit ⁊ facit: qui dum a dño inquireret
 vnde veniret: respondit: Circuitur terram ⁊ perambulauit eā. Et quid
 faciebat putatis: Nimirum nihil aliud q̄ quod beatus Petrus come-
 morat. Circuit vt leo querens quē deuoret: cui⁹ resistite fortes in fide.

Vagantium

Non tituba dum tentaris: sed resiste. alias magis te tentat: sicut pater familias de clauo facit: quæ ad modum et fecit ipsi Job.

¶ Quinta nola est: lustrare ex acedia tristitia et pigritia. Est plane euagatio mensis filia acedie: nõ enim potest mens hominis diu esse ociosa. Cui igitur circa diuitia et bona nõ occupat et ea abominatur: mor declinat ad vana: scilicet euagatur ad illicita: et efficitur o piger (ein landtscherer: landt narr) Logitationes mee (ait Job. ca. xxij.) dissipate sunt: et querentes cor meum. Et Psal. Cor meum dereliquit me. Psal. xxxix. Da be ergo semp aliquid certum: ad quod te alliges: et ad quod scias te dum te ipsum consideras distractum reuerti debere. Dic tibi ipsi cum sic distraheris animo per varia et nõ ciua: **¶** (landt narr) quo vadis? Luditur nola hec in officina inconsiderationis. Frater quidam requisit abbatem Bebillen dicens: Cur sedens in cella mea patior acediam? Cui sener ait: Quia necdum vidisti requiem filii quam speramus: nec tormenta que timemus. Si enim diligenter inspiceres: etiam si vermisibus plena esset cella tua vsque ad collum: tu tamen in ipsa iaceres sine acedia. **¶** et quomodo viderem? Ad lumen fidei frater illa videntur.

¶ Sexta nola est: lustrare ex cupiditate. Quid de his dicam? Nemo est qui nõ noscat cum quantis periculis et laboribus mercatores ad extraneos indos vsque pcurant: fugientes per mare pauperum et terras. Nonne repositis nostris hesperie occidit rex Ferdinandus in alto equo et nuncientes reperit innumeras? vt dicit Philomusus. Quis nouos et pueros mores: gulas et vestes turpes et alienas in terras nostras intulit: nisi auari mercatores ad regiones longinquis pro mercibus euntes: et facti redeunt in fatuos et vestitu et fatuos faciunt imitatores.

¶ Septima nola est: lustrare ex impatencia. Sunt qui instar Chalmi sunt vagi et profugi super terram. Vagi inquam post alieni status oblectationes. Pro fugi a facie tribulationis: quas sibi secum status affert. Nullo galea est eis apta: omnis alius status et loca preter suum placet. Quibus contingit quod fratri fugienti de cella propter vnum criticum. Quibus ad alia diuertisset: reperit duos. quos iterum cum declinasset ad tertiam in ea tres reperit. Rediit igitur ad primam. Et frater iracundus communitate fugit: et cum solus esset contra surisculam ira percitus: quod crebro subuertebat eam confregit. Depone banc fatuitatem: nolito putare quod loci alteratio te efficiat quietum: nõ plane: sed animi mutatio. Non celum: sed animum (ait Seneca) mutare oportet. His scire vnde hec inquitur do? Est plane ex te. Audi Catonem. Conueniet nulli qui secum dissidet ipse. Nihil ergo quod te irget intra te est: hoc vince. Est vulgatum et verum proverbum (Bleib do du bist: vñ liber wind das in dir ist. So werdê dir alle stett gleich: vñ alle menschen recht) Nota (bleib do du bist) hoc sic intellige secundum Personam in de perfectione cordis: quod quia nullus propterea est iracundus stultus: quæ nõ circũstant aduersitates plurime. propterea nõ queras ob aduersitates tui status mori in alium vel alium fieri transiitum. sed per seos:

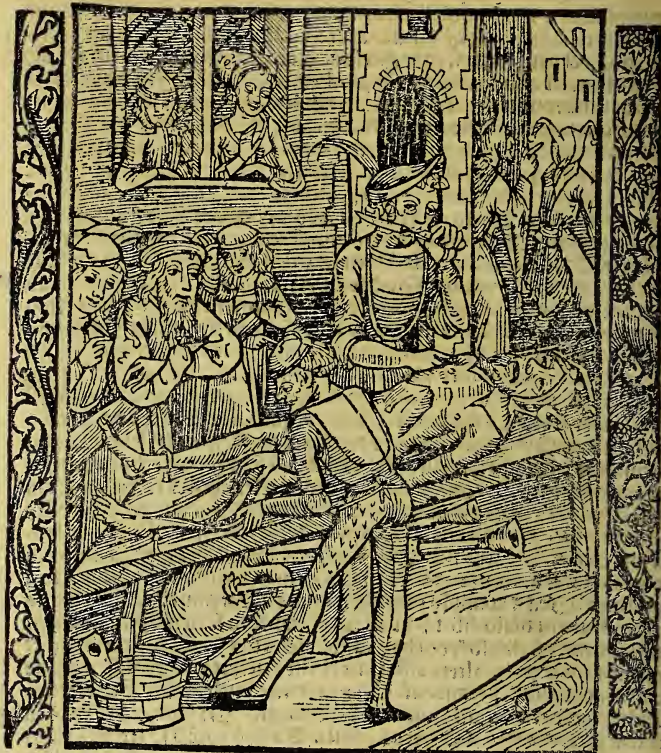
Turba. LXV. XXI

patientia eas vincens: cū illa securitate conscientie: qua iudicas statum
tuū esse cū salute. alioquin fateor vel mutandus statim esset vel corri-
gendus vel deserendus. Hec Berson. Nota (überwind was in dir ist)
et quid hoc est quod intra me est quod vincere oportet: Ira irritatio: bi-
lis: tristitia: displicentia: gloria: dñandi libido: odium: inuidia: loqua-
citas: cōtentio: defensio: imodestia moris: gula et alia vitia et passiones
His vno verbo audire que vincere et erudere oportet: Amore inordi-
natū tuis ipsi. Primo nō cussitare. Secūdo nō excreare. Tertio nō vocare
aliū cū tibi liberit. Quarto nō ad lacrimas ire. Quinto nō vt liber so-
nozose incedere. Sexto nō libere vti cibo et potu: sed alijs similiter exhi-
bere et p̄tinare. Septimo nō libere domū relinquere: sed p̄pter proximū
retinere. Hec oia cadūt dū tuū cōmodū nō questeris: sed dei voluntatē
in charitate dei et proximū. Sed arcta via et angusta porta est charitas
infrantibus: ergo cōtendite intrare: erit in processu suavis et lata. Non
in te alios ordina: sed te in proximū et deū: vt nō tibi viuas: sed primo
et deo. Hec est vera abnegatio: sancta mors. Tunc tunc erit qđ sequit̄:
qđ omnia loca erunt tibi equalia: et oēs homines recti. alias nunq̄ habe-
bis pacem. Neq̄ putes contemendū hoc vulgare p̄ouerbiū: quia est
etiā sancti Anthonij sententia. Nempe requisit̄ quidā frater Anthonij
nū dicens: Quid obseruando deo placebo? Respondit fener: Quod
demando tibi custodiū. Quocūq; vadis deū semp habeto p̄ oculis tuis
Et quodcūq; opus exerces: fume ex diuinis scripturis exempla. Et in
quocūq; loco resederis: ne inde citius mouearis: sed patienter in eodez
loco consistit. Hec etiā tria custodiens saluus efficietis. Vide vitaspa-
trum. cxxvij. B. Quā diligenter hanc loci stabilitatem coluerint sancti
patres: patet in regula beati Benedicti: in qua iubetur stabilitas loci
promitti. Sed et exemplo cuiusdā nomine Martinus: de quo beatus
Gregorius in dialo. lib. iij. dicit: qđ hic cū prius se in montē quendam
contulit: nec dū clauso specu habitans catena sibi ferrea pedem ligauit:
eamq; saxo ex parte altera affixit: ne ei ultra liceret progredi qđ carbene
eiusdem quantitas tenebat. Quod vir vite venerabilis Benedictus
audiens ei per discipulū suū mandare curauit. Si seruus det es: non
te teneat catena ferri: sed catena christi. Ad quā vocē Martinus proci-
nus eundē compedē soluit: sed nunq̄ postmodū solutū retendit pedem
ultra locū: quo hunc tēdereligaū consueuerat: atq; in tanto se spatio
sine catena coercuit: in quanto et antea ligatus mansit. Eōratio dicit
rimū genus monachoz appellatū qui circūgrānt: vt dicit in collationi-
bus patris: coll. xvij. ca. vij. Et circūcelliones: de quibz Augu. in psal.
Ecce qđ bonū. Tu dic cū Job: In nidulo meo moriar.

Dñica. xv. Altera Mauritiij.

Stultozum infinitus est numerus. Ecc̄s. i. Euangelij
e. ij.

Presumentiu se sapientes

Quæ gestim a sexta turba stultorum est: Presumentes se sapientes esse cum non sint. Sicut asserere se non esse superbū euidentiū mum signum est superbie (vt dicit Cassianus) sic putare se sapientem et non stultum signum est stulticie maximū (wen narren) Dico scunt autem quinq; nolis.

Prima nola est: faruū inepte exprimere. Est ars que appellat mīmica: qua quis aptus est ad exprimendū aliorū mores et verba. Est hec imitatio delectabilis: qualē habuit et conscripsit Roscius. de quo Valerius: ectat: q; nunq; gestu aliquē publice corā populo posuit quē nō

Turba. LXVI. XXII

pius domi tentauerit. Hunc & Cicero mirissimum modum commendat: ut habes in Pollicrato Galesberien. & Francis. Perrar. dia. xvij. pspe. for. Neq; putauit se Licerone minorem: quippe q̄ equalis aut maioris ar. tis sit gestibus q̄ verbis alioꝝ exprimere mores. Sunt qui a natura faciles sunt ad hoc faciendū (instar simearū) siue abiles: neq; id omnibus datum est. Estq; nō malū: immo in casu actus virtutis entrapelle: dū modo scilicet sit circūstātijs debitis obseruatis. Personæ: quia p̄s by ceros & graues personas nō decet. Locū: quia in sacro loco nō licet: neq; tpe dedicatio luctu & penitentiæ: neq; materie fidelitatis: aut similes trahi debent in ludū: quia graue peccatū hoc esset. Quod fecisse legit beatus Henricus: ex nimio factus martyr: de quo legit. Dic histozia ex spec. histo.

Sunt igitur stulti qui stultos exprimere volunt & nesciūt: nō em̄ sunt natura abiles: neq; arte. Tales cō attemptant nihil sciunt exprimere nisi q̄ aliqui instar fatuoz excutiūt auricula: s̄deo merito ab alijs irridentur dicentibus: Ecce stultus biclibenter vellet stultitiā exprimere: & nescit.

¶ Secunda nola est: inepre exprimere mores & verba sapientū. Prout cōtraria nola hec est. Sunt fatui qui cō ab alijs irrideri. sed & mirant de sapientia loqui: vt estimant sapientes. Neq; desunt tales se exhibere: quousq; stulticia ex manica eis deciderit: pura dū fatuitatē suam vel verbo vel moribus tandem ostendunt. Sic fieri spirituales: cōfessores & predicatores: in publico serios: in priuato lasciu. in publico laruā Etonis: in priuato faciem nebulonis. Habent duplices factes. De his Prover. xvij.

Si contuderis stultū in pila quasi pisanas: ferente desup pila nō auferetur ab eo stultitia eius. Ita nimirū bis cōcreta est stulticia: vt semper velit videri sapientes quantumcumq; irrideant: neq; aliqua admonitio ne: nulla correptione suam fatuitatē volunt agnoscere. Figurati plane apte apud poetas per Marsiam: de quo vide Vuidiū in Metamor. p̄bo. lib. x. fabula. iij. de Marsia: qui ab Apolline cū quo contendebat fistula superatus: excoxiatus est. Vide ibidem.

¶ Tercia nola est: Vastis assentatorib; liberaliter distribuere. Sūt qui cū habent assentatores multos (q̄ diuites sunt) putant se inde sapientes: q̄ frequentant & celebrant ab eis: consulendo eos: eos comitādo. Nesciūt stulti q̄ mel musce sequunt: cadauera lupi. Prædā sequit hec turba: nō hominem sapientē. qd̄ diuitijs cōsumptis amodo nō faciunt sed relinquūt. sicut Luce. xv. de filio pdigo legit. Tūc se stultū esse cognoscit: q̄ tūc ab eo fugit: nō eū curantes sicut prius: sed proflus negligentes. Tur nō facis tibi o fatue alios amicos de māmona iniquitatis: quā tūc stulte dispēdas in te infatuāres: amicos videlicet q̄ te dū deferto recipēt in eterna tabernacula: paupes loq̄ famelicos & nudos.

¶ Quarta nola est: turpiter acquirere & retinere. Dicunt tales peudentes: qui colligunt vnde cūq; contumelias & improperia dissimulant: dūmodo multa coaceruauerint pecuniaz substantiā. Hos vtiq; v

Presumentium se sapientes

- cat mundus prudentes non fatuos: et similiter ipsimet tales se reputant.
- 1 Sed longe aliter iudicat eos dominus. Stulte haec nocte reperiet omnia tua. Et cuius haec erunt: et Psal. Nescit cui congregabit ea. Ad bonos fatuos clamat dominus in euangelio. Non potestis seruire deo et mammonae.
  - 2 Nolite solliciti esse. sed primum querite regnum dei: et iusticiam eius.
  - 3 ¶ Quinta nola est: Excellentem se in sua qualicumque professione estimare. Est haec nola intra nos: precedentes extra conspici possunt. Nescio si quis non sit haec nola insignitus. Quis est queso qui non existimet aliquid se esse cum nihil sit seipsum seducens: iuxta verbum Pauli in bodierna epistola. Nimirum (si Masseo Vlegio credit lib. ij. ca. i. de pseuerantia) Nullius est artificij artifex: nullius discipline professor: licet parum vel nihil valeat: qui non iudicio tamen suo magnus et excellens esse videatur. Interro gemus omnis professionis homines. Interro gemus agricolas: nemo erit qui cedere alteri volet laude rustici operis. Petamus fabros cuiuscumque generis: et horum superiorum alijs se quisque existimabit. Vocemus pictores: iuxta pictura sua aliquando quis delectabitur: ut Apelli non assurgeret. Veniamus ad sutores: versus ac tonsores quosdam dabitur: quod non suo supra ceteros magisterio optime gloriatur. Sed discipulorum liberalium peritos: quis non admirabitur: neminem esse qui pro ingenio suo et doctrina non admodum sibi plaudet atque blandiatur.
  - 4 Non est aliquis musicorum qui non arte et instructi cantus ratione: se putet alijs excellere. Neque ulli est ita inepta et rauca vox: qua non tantum sonida et sonora plurimum oblectetur. Grammaticorum quae maxime est elata de seipsis opinio: qui non minus magnos et doctos viros: ac pueros: quibus erudjendis insistant: docere et corrigere intendunt. De philosophis et logicis nihil dicimus: quorum vix quisquam fuerit: qui non sententiam suam tantum sacrum quoddam oraculum suscipendam arbitretur.
  - 5 Quis vero medicorum non se Hippocraten: Quis iuris consultorum non se Scaevolam iudicat: Qui et sepe alijs disciplinis calumniam inferentes nullum aliud liberalis et vere sapientie genus esse audacter affirmant.
  - 6 Atque ut oratores et poetas non omittamus: magnam et hi quoque habent et vehementem ingenij sui estimationem: qui nec aequalis conferri: nec superioribus etiam sepius equo animo sibi anteponi patiuntur. Et qui sacrum litteris vacant: longe magis his timendum est: propter maius fidei periculum. Nam unde tot praesens temporibus hereses insurrerunt: tot errores in ualuerunt: quae ob nimiam quam docti quidem illi licet a deo alieni in propria se ingenij capiunt confidentiam. Satisceamus patrefamilias duces exercituum: principes civitatum: ceterosque cuiuscumque generis qui regendis alijs praesunt. Non erit quisquam qui consilium suum et rationem non maxime ponderis indicet: qui suam in deliberandis administrandisque negotiis postponendam illi esse putet prudentiam atque gravitatem. Et vehementer tenax est institum mortalibus de se iudicium: ita tantum sibi humana credit infirmitas. Quae et tanta est: ut nemini parcens omnem etiam sequamur

simul atq; etate inus dat. Neq; em̄ est vlla tam tenuis cōditionis mult
 ercula: q̄ nō se valere plurimū ex aliqua parte existimet. Timenda autē
 est: nō parz in adolescentib; ppter calescentē in eis humorē in experientia
 quoz; rerū: que minima queq; summa etiā illis videri facti. Sed in se
 nibus longe est grauior: qui qm̄ multa viderūt: multa sustinerunt: ne
 minē ideo putāt eos sciētia multaz rez antelre. Habet ecce nolā hanc
 quinta: qua (vr dicit) multa imo fere oia hominū genera sunt insignita.
 Terū nō similiter oēs: quidā em̄ magna: alij maior: tertij q̄o maxima
 notati sunt. fm̄ q; quidā p̄sumptuosi sunt errantes solū: alij vero fatui:
 tertij autē etiā dementes atq; insani iudicandi sunt. Quor sunt illozū **E**
 qui neq; legerunt: neq; didicerūt: neq; exercuerūt q̄ asserunt (v̄u basti
 weder erlesen: noch erlebt) z audeo asserere z iudicare que
 prius ignoras: z iudiciū tuū doctissimoz viroz iudicijs p̄ferre. Si
 doctus quisq; z in reb; publicis expertus egregie se doctorib; p̄tulerit:
 errat qui dē z nolā habet: sed venia dignus. Si vero qui literulis pau
 cis intinctus doctissimo se cōparat aut p̄ferre: plane nolā maiore habet:
 vr fatuus: nō solū errās. Q; si prius fuerit indoctus z imp: udcō: ita
 tū loquat: ita palā se omnib; exibeat quasi Latōnē. hic nolā maximam
 habet: tanq; nedū errans z fatuus: sed etiā insanus. Nec latius p̄sequit̄
 Maffeus: quē vide. Rogemus.

Addebis duodecim generib; (si placet) religiosos deuotos sanctos.
 Vel fac specialē nolā: qui estimāt se aliqd esse: z est periculosum valde
 De his in Maffeo Regio vbi s. ca. ij. vbi z multe autoritates ponunt̄
 in quib; scriptura tales z priores appellat stultos. Itē lib. iij. cap. v. de
 Herone. Itē ex summa vitiōz de superbia possis elicere que sequunt̄.
 Rom. i. Dicentes se esse sapientes stulti facti sunt. August. Si dicēdo
 te sapientē stultus factus es: dic te esse stultū z sapiens fies. Idē. Qui
 sibi placet: stulto placet. Superbus sibi placet: ergo est stultus. Ecce
 sua hi nō cognoscunt: instar fatuelle de qua Seneca scribit. que cū esset
 subito ceca facta: putabat domū esse tenebrosam. Alij cecitate cogno
 scunt: nemo est qui nesciat se cecū si cecus est: sed superbi hoc nesciūt: vr
 in summa vitiōz. Literari qui se doctos existimant: silit̄ latei macu
 lari vr pardus (gestreifflet leygen) doctrinas negligunt: nō audiūt p̄di
 cationes. z sic periculosissime pereunt. Petrus amputauit aurē serui sa
 cerdotis: id est presumpta sciētia siue cognitio aufert sacerdotib; z ser
 uis eoz; id est laicis semidoctis aurē audientie p̄dicationis. Joan. ix.
 Ego in iudiciū veni: in hunc mundū: vr qui non vidēt videant: z qui vi
 dent cecī fiant. Si ceci essetis: nō haberetis peccatū zē. Dic ex summa
 vitiōz fol. clxxxviij. Augustinus. Nemo insanabilior eo qui sibi sanus
 viderur. Folio. clxxxvij. item. clxxxij. plura ad propositum.

Dñica. xvi. Ipsa die sancti Hieronymi.
 Stultorum infinitus est numerus. Eccs. i. Euangeliū

Ludos non intelligentium

Sexagesima septima turba stultorum est: Non intelligentium ludos
(Sibi impff narren) Ipsi sunt qui locis dant opera vitiose: aut
no patiunt siue tolerant virtuose. Planc non ois iocantes dicit
merent fatui: est em aliqñ sapietis iocis intender. 7 appellat virtus hes
eutrapelia seu comitas. Possunt aut dnoici fatui bi nolis septem.

Prima nota est: iocari opationib; vel verbis turpib; aut noctuis.
De q̄ Tul. i. de offi. Unū gen^o iocadi est illiberale perulas stegitiosuz
obscenū. Iocitoco derisus est: dñs Hierony. cuius hodie dies festus
agit: dñ clerici loco superpellitij ei canāscam femine supposuerūt. qua

Turba. LXVII. XXII

indutus in macutinis a clericis illusus est. Sic historis. Nō debet pla
ne in risum trahi p̄sone magne rē. Dicit placet ex sc̄to Tho. ii. q. i. r. v
q. ii. In locū trahi nō debet defectus oculoꝝ. Non patitur Indū: fama
fides: oculus: q̄re intellectū huius vulgari dicit: an de loco verbali aut
operē intelligi debeat. De verbali videtur q̄ intelligat Pollicratus vbi
legit li. viij. ca. x. q̄ Antigonus rex Theocratū Libium: de quo iurave
rat q̄ parsurus esset: occidit p̄pter sc̄oma. ab eodem de se dicitū. Lū em̄
quasi puniendus ad Antigonus raperetur: solantibus eū amicis r spes
pollicentibus: q̄ omnino clemētiā regis exopturus esset: cū ad oculos
eius peruenisset. Respōdit: ergo impossibile mihi dicitis: male
erat aut Antigonus vno orbarus oculo: r importuna vrbānitas: male
dicacem luce priuauit. Hec in Pollicrato quem vide vbi supra: q̄ illic
inuēntes apra proposito. Hec nola respicit causam materiam.

¶ Secūda nola est. Joco animū grauiter totaliter resoluerē. Sic
Ambro: primo de offi. Laueamus ne dū relaxare animū volumus: sol
uamus omne armoniā: quasi p̄centū quēdā bonoꝝ operē. Et Tullius
dicit in primo de offi. p̄ sicut pueris nō omne ludendi licentiā damus
sed eam q̄ ab honestis actiōibus non sit aliena. Sic in ipso loco aliq̄d
probi ingenij lumen eluceat. Hec nola respicit causam efficientem.

¶ Tertia nola est. Joco intēdere neglectis debitis circūstantiis: p̄so
ne: loci aut tēporis. Debet em̄ locus cōgruere p̄sone tempore r loco. Re
spicit hec nola causam formalem. Dicit sapiens: est tempus ridendi est
tempus flendi. Porro etiā in om̄ibus actibus humanis hec attenden
da sunt: sic r hic. Adde ex Thoma. ii. q. i. cl. viij. articulo. ij. ad. i.

¶ Quarta nola est. In loco siue delectatione ludi finē constituere. de
quibz dicit Sap. xv. Estimauerūt esse ludum vitā nostrā. Vide si pla
cet. Holkoribidem. Contra q̄d dicit Tullius: non ita generati a natu
ra sumus: vt ad ludū faert esse videamur: sed ad seueritatem potius r
ad quedam studia grauiora. Respicit hec nola causam finalem.

¶ Quinta nola est. Jocari cū fatuis: r eis delectari. Est signū fatuita
tis cū fatuis se occupare (S chlim schlem querit sibi similem) Et offi
sile appaudit suo sili. Non est necesse querere fatuum p̄ solatio. Dicit
Seneca. Si q̄ fatuo delectari volo: nō mihi longe abeundum est: me
ipsum rideo. Vere multa habes in te ridenda. Eme ergo speculum: et
videbis in eo fatuū q̄tienscumq̄ inspereris: r tunc rideo. Sunt qui fa
tuos r pueros in locū trahūt: quasi contemnendos: cū tñ sint amici dei
in gratia existētes r deo placiti innocētes: peccare culpabiliter nō po
tentes. Et Christus dicit: Qui scandalizauerit vnum ex istis.

¶ Sexta nola est: loco fatuos a d̄ peccā inducere. Sūt qui cōcitant eos
ad irā: blasphemias: rixas: ebrietates: luxurias. et inde volunt mouere
risum alijs. Sed grauitē peccant in hoc q̄ eos inducūt ad peccatum.
Sed ais: Farni peccare nō possunt: nō em̄ habent p̄fectū vsū ratiōis
Et sic actus predicti qui per eos fiunt non sunt eis peccata. Verum
f ij

Ludos non intelligentium

est: nō sunt eis peccata humana: hoc est. nō sunt eis actus imputabiles ad culpā: sed tibi. quia cōspectu eorū nō sūt voluntarij: sunt tñ voluntarij respectu tui: qz ad tales eos inducis z cōsentis. Sed dicit: de beneficiis vsum rationis bene credo: qz si eos ad tales actus inducerē grauitē peccarem. qz prestarem eis occasiōē peccādi. Sed illis occasiōē peccandi nō presto: qz peccare nō possunt: saltem culpabiliter: eo qz vsum rationis nō habent: z p cōsequens actus eorū nō sunt humani: neqz culpe. z sic ad peccandū eos nō induco. Respondeo vt prius: z sup hoc vide Marti. magistri in tractatu de tēperantia in materia de pollutione in vno articulo: vnde poteris elicere solutiōē cōgruā p ppositō Nō sunt sic irritandi fatui aut aliq passionati facile mobiles ad irā aut ebrietatē aut alias passiones. Dicit qz Saraceni naturales fatuos in magno habent honore z reuerentia. ppter innocentia eorū: z qz sine peccō sint. Nō sumus nos deteriores igitur tūc. Tractemus eos mansuete: inducant iuxta eorū capacitatē ad deū colendū in exterioribz: vt leuent manus: genua flectant: quēdamodū pueros docemus. Est hoc contra eos qui eos qui semifatui sunt integros efficiūt fatuos: qui bona institutione possent ad bonum vsum rationis induci. Nō dubito quin grauitē peccent: qui tales semifatuos omnino reddunt fatuos.

¶ Septima nola est: iocos nō pati: pserim a fatuis cum quibz tñ ipsi loquant. Sunt quidā adeo agrestes: vt neqz iocos faciant: neqz pati velint. De quibz Aristo. z Tho. ij. ij. Porro alij qui cū fatuis z pueris loqui volunt: sed nō expectare ab eis dē iocos: sed mori incandescūt contra tales. Virg. iuste fatui a cūctis reputati: sūt em. Qui pyramides vult subuertere: vt reponat debitū est (wer keglen will der sol vfferzen). Et qui est cū lupis: vlulare debet cū eis dē. Et vnde est pueras: qz nolūt susserre alioz cū quibz loquant iocos: Plane ex superbia eorū: nō em putant aliquos sibi similes esse: sed omnes se precedere: existimat se prudentiōē esse qz qz debeat trahi in locū. Sunt hi (vt dicit in speculo vestro) qui plus dolent de hoc: qz vnus solus eis presert qz qz viginti eū sequuntur. Similes in hoc Aman: cuius z pena frequēter sentiunt: de quo legit qz ab omnibz honorabāt: solus aut Mardocheus eū neqz adorare: neqz assurgere voluit. Inde igit. grauissime indignatus fecit sibi erigi patibulū: in quo tñ ipse tandē nō Mardocheus suspensus fuit: vt legit in

R. Nester. Noli o frater sic infatuari: vt te vltra omnes efferas. Sine te cōnumerari inter alios: z aliqz patere iocos quos alijs infers. Noli moribus tuis te ostendere fatuū z vacuū: superbis inqz moribz exterioribus. Plane qui bec viderint: te sterile intrus vacuū z vile iudicabunt. Rose z lilia pulcherrimi flores minimū imo nullū fructū pducūt: ecōtra triticū z vinee que parū florēt: z ficulnea que nullū pducit florem: vberri mū afferunt fructū. Intuere aristas. Nōne que sursum erigunt se rami z spice min^o onusti sunt pomis z tritico: ecōtra que deflere sunt ad terrā. Et superbia eorū qua te oderūt ascēdit semp: z palee vermiculosaqz

Turba. LXVII XXII

pisa semp supnarant: sana aut fundū petūt. Et reuera oēs qui se erigūt
vacui sunt virtutib;. Eterū parietes quāto viliōres (lutei videlicet) tā
tomagis ornant & depingunt ab extra: secus de marmoris. Et supb
ornatus exterior: iactantia & ostentatō signa sunt interioris vilitatis.
Quēcumq; superbū esse videris: diaboli filiū esse nō dubites. quē vero
humilē esse prospereris: dei esse filium cōfidenter credere debes. Dicit
beatus Hieronymus de se ad Albigensem: Nihil a pueritia ita vitare
conatus sum: vt animū tumentē & erectā ceruicē: dei ptra se odiū p̄ouo
cantē: vt dicit Lampartica. Ne igit extollas te in cogitatione aie tue: ve
lut taurus. Ne forte elidat virtus tua p̄ stultitiā: & relinquaris velut li
gnū aridū in eremo. Eccl. vi. Vere sic accidit frequenter. vt relinquānt
talcs superbi. Frequenter em̄ videt: q̄ dū superbus nō est cōrentus bo
noze vel gradu vel statu habito vel ei oblato: sed maiorē statū vel domi
niū maius supbiendo cupit: vtrūq; perdit. Accidit eis qd̄ fatuis merca
torib;: qui rem venalem nimis charam facit & tenet: & ideo nec accipit
qd̄ offert: nec quod accipere cupit. sed vtroq; caret. Ita illi dū seipfos
maioris tenent valoris & potestatis & dignos maiorū statu v̄l dominiō
q̄ alij teneant. dū nolunt tenere qd̄ habēt in pace vel accipere qd̄ eis of
fertur: sed maius desiderant: frequēter inter duo scamna cadunt. Sic
Lucifer ysaiē. xliij. Sic Adā Gen. iij. Hi vespertilioes inter diem et
noctē volantes neq; diei neq; noctis sunt: neq; nobiles neq; plebei: de
dignant noctē plebeiorū: qz putant se meliores eis: neq; admittunt ad
diem nobiliū: gloriā scilicet eoz. De quo Job. Diem hominis nō vidi:
quia a nobilibus despiciunt. Sunt seminobiles (stāt iungkber: Jo
iungkber) qui neq; volunt alios nobiles vobizare neq; tibiare audent
Sic igitur nitunt suos moderare sermones: vt neutri faciant: & dicūt
(er) Quo sit vt fugiant cōversationem vtroūq;: scilicet nobiliū & igno
biliū. efficiunturq; aucupes & venatores in campis & nemoribus: vt
videre licet infra. xliij. L. 7. D. de venatorū vanitate. fm̄ q̄ dicit Fran
ciscus Perrar. de venatu & aucupio. Seminobiliū inquit vltimi ordi
nis exercitium hoc videbis: quos a rebus arduis to:por quidā & igna
nie comes diffidentia: ab humilibus autē pudor ac superbia dehortan
tur ac trabunt. Ad honestum igitur nihil idonei siluas colunt: nōn v̄l
tam solitariam accuri. cui non minus q̄ politice se inepros sciunt: sed
feris ac canibus & volucris conuicturi. quod non facerent nisi illis si
militudine aliqua iuncti essent. Horū opus non est nisi aucupii (Finē
ken faber: trincker: spieker: spacierer) qui equitant in ecclesijs super pu
gionibus. Quā noctui sunt tales vespertilioes reipublice democriti
ce Argē. vbi plebei tenere debent principatū: siquidem semp due par
tes sunt plebeorū: & vna pars nobilium in consularū. Sed quidā ple
bei aspirantes ad nobilitatū statū peruenire: ideo eis assentiunt: cum tra
men ex parte plebeorū de quorū numero sunt esse deberent.

Ludentium serio

Dñica. xvij.

Sultorum infinitus est numerus. *Eccl̃s. i. Evangelij.*
Exagelmas octava turba stultorum est: Serio ledentium (ernst nar
ren: letz narre) Vidine cogno de his (q̃ serio mala inferunt ver
ba aut facto: nolunt aut̃ repati) dicat post illos qui pati nolunt to
cos q̃s inferunt. Ipsi sunt q̃ nocere alijs volunt oēs sibi facere inimicos:
nolunt aut̃ nocumēta repati ab alijs q̃s serio offendunt. Essent h̃ pulcher
rima de serio multiplici dicenda: quādamo dū qdā a natura: alij a gr̃a:
tercij a culpa seriosi sunt. Dicit *Pl̃. ii. vij. na. h̃it. ca. xix. de Trallo: qui*

Turba. LXVIII. XXII

manus riste: vñ z Helastus vocat⁹ est. z Socrates sp eiusdē tenoris fuit in vulcu. In alijs asit hic tenor in qñdā rigorez toruitatez nature duraz inflexibile exte: affectusq; humanos adimir: qñles apertes vocat greci. Multos et⁹ gnus expti: qd q; mirū sit autores maxie sapiētie Dyogenē ¶

Cyricū Pirrhonē Heraclitū Timonē: hūc qdē etiā in totū odiū generē humanū euectū. Hec ille. Manus eius ptra oēs z oīm manus ptra cū (micmans frūndr: lūstchūcb) Ecce sapiētes quosdā extra modū seriosos Possent hic dici ea q; ponit Aristoteles z Tho. ij. ij. de agrestibz. Itē pūro a gfa singulari dei. Ioan. Lbrisofo. eā habuit virtutē (fm Lam partica) vt etiā valde terribiles humiliari cogeret z timere. Et Ezechie li dixit dñs: Ecce dedi faciē tuā valentiorē faciēb; eoz; z frontē tuā duriorē frontib; eoz; vt adamantē z vt siliē dedi faciē tuā. Ezechielis. iij. Porro de quibusdā solitarijs incivilib; feris fugiētib; societate boim loquit Herson circa finē Magē: in materia de vita solitaria. Poteris de hoc videre a d placitū: z esset pulchra materia: sed transeo. Est mihi animus nō de illis: sed p̄cipue de his qui alios facto vel verbo cōtume lioso nocent serio: z nolūt repati. Possunt autē dinosci quinq; nolis.

¶ Prima nola: p̄umeltias dicere idiscrete sub correptionis spē. Licet aliqn tñ raro z nō sine necessitate cā correptionis dicere p̄umeltie verba. Declarat b. Tho. ij. ij. nā z chīs discipulū dixit: Stulti z tardi corde ad credēdū. Et Paul⁹ dixit: Insensati galatbe. Sūt autē q; indiscrete h faciūt. z nō vere p̄pter correptionē: s; solū sub specie correptionis: putat se correptos: cū tñ sint pot⁹ corruptores z sue vindicte z ire satisfactorēs (nit stroffis; roch) De illis dicit Ecclūs. ca. xix. Est correptio mēdar i ore p̄umeltiosi. Vere mēdar est tal correctio: mērit em se correptionē cū pot⁹ sit cōiutiatio. Dicit Tull⁹. Monere z moneri est officiū vere amicitie: ita tñ q; adulari de careat admonitio z cōtumelia oburgatio. ¶

¶ Secūda nola est: cōiutiū leue dicere: nō multū hominē debonestans: ex animi leuitate aut leui ira absq; firmo p̄posito aliquē debonestans: puta cū aliquis intendit aliquē p̄ hmōi verbum leniter contristare. Est hec nolula paruula: q; veniale peccatū fm beatū Tho. sed bonū est om nōno dissuadere: z os suū nō deturpare cū talibus verbis conuiri.

¶ Tertia nola est: cōiutiū graue dicere aio inturiādi vel vlciscēdi aut debonozādi. Et grauis z magna nola: q; peccū mortale. Si damnū in ferri primo in ablatiōe vni⁹ floreni est mortale peccū: maius plane i ab latione honoris p̄ cōiutiū: q̄nto maior est bona fama q; pecunia z gra uius detracitiōe. Sicut rapina grauior furto: q; maior cōtēptus hie: et ibi itaq; mortale: q; z charitatē primi: z pena mulctat eterna: vt dicez.

¶ Quarta nola est: cōiutiū indiscrete tolerare nō repellendo. Sunt q; ex facultate sua tolerant cōiutiā eis serio illata: cū tamen tolerare nullo modo deberent: z non vrunt serio cū vrī deberent. sed vr̄ fati in itūm conuertunt. Et qñ hoc est: Est in duobus casibus. Primo propter bo nū eius qui conuulsiā inferri: vt videlicet eius audacia reprimatur: et

Ludentium serio

de cetero talia nō attentet. Prover. xvi. Responde stulto iuxta stultitiam suā. Secūdo ppter bonū multoz; quoz; pfectus impedit; ppter cōtume-
lias nobis illatas. Unde Gregorius sup. Ezech. Vt quoz; vita in exē-
plo. Vide. ij. ij. Tertio tacendo; vt contumeliantē ad iracundiā puocet.
Dico solutionē ad tertium; vel fac spectalē nolam ex hoc tertio. Posses cō-
grue inuentre sepreim; nolas; si placeret.

- P** Quinta nola est; conuictiū serio illatū nō discrete tolerare. Qui pro-
pter cupiditatē honoris privati; deprimunt cōuitiantē; vbi videlicet nī
hil pcedentē; tritium occurrit; ppter que teneant sup;umere cōuitiantē.
Grandis plane hec stultitia; nolle tolerare contumeliā; sed repugnare;
et se tā studiose tueri; querere que sua sunt; propriū idoli colere; parum
de contemptu dei; et proximi anime damno; qđ sibi p peccatū cōuitiū quod
tibi intulit incurrit curare. Hec duo tibi nō sunt cordi; nō mordent; sed
illud est qđ intantū te male habet et furere facit; quia te cōtempfit. Noli
hanc rem pessimā facere; sed querere gloriā dñi dei tui; ybae zelato et sa-
lute amicē tue et proximi; sic fac et viues. Porro luminopere etiā cauere
ne proximo cōuitiū inferas; nō pures qz parū sit peccatū; plurimū nocet.
1 Et quid inquis nocet. Cor eius cui dicitis cōuitiū; multū vulnerat fla-
gelli plaga (ait Sapies) lūiore facit (animal: blaw: tulsch) Plaga autē
lingue cōmūet ossa. Eccl. xvij. Inde brūs Hieronymus. Sicut ho-
mo cauet ne percussat aliquē cū baculo; sic cauere debet ne percussat eum
2 conuictio. Parū tibi forsitan hoc videtur; audi quod sequit. Ebarita-
tem seu amicitia destruit; etiā vsq; adeo qd vix poterit reparari. Mittēs
lapidem in volatilia desicet ea; sic qui conuictat amico dissipat amicitia.
3 etiam. Eccl. xxij. Et ibidē. Ad amicū est concordatio; excepto cōuitio im-
proprio et supbia et mysterij reuelatione et plaga dolosa. Homo assue-
tus huic peccō vix corrigit. Eccl. xxij. Homo assuetus verba improp-
riū omnib; diebus suis nō erudiet. Nemo banc ab eis auferet cōsuetu-
4 dinē; ppter mortem. Qui cōuitia dicunt frequenter cōuitia audiunt.
Unde Sap. Qui pergīt dicere que vult; audiet que nō vult. Prover-
xij. Impius cōfundit et cōfundet. Et eiusdē. xvi. Qui voluit lapidē
reuerteret ad eū; et cedit in foueā quā fecit. Quē admodū; Perillo accidit
se legit apud Valerij; ri. de crudelitate; qui taurū enēū quē pro puni-
endis malefactorib; excogitauit; a Pbalaride tyranno coactus fuit in-
trare. Et Aman in patibulo qđ Mardocheo erexerat; legit fuisse suspē-
5 sus. Est tandē dicere conuictiū homini signū impietatis et magne per-
uersitatis. Plane ex abundantia cordis os loquit. Titio sum itaq; cor
est; vnde frequenter conuictiū exit. Et in veritate rusticus est qui rustici-
tate libenter dicit. Porro aut cōuitiū est de malo pene; et tunc dicendo
opprobriū homini; exprobras eius creatori; qz omne malū pene a deo
est. Huc est de malo culpe; tūc audi quod ait Eccl. vij. Ne despicias
hominē auertentē se a peccato; neq; iniurteris ei. memento quoniā oēs
in corruptione sumus. Hec ex summa Lugdu. de conuictio.

Dñica. xvij.

Stultorum infinitus est numerus. Eccl̃s. i. Euangeliū

S Exagessmanona turba stultoz est: improvidoz (vnfürsichtiz narren: liederlich oder versum narre) in tēporalibz. Et idē bec turba p omnia sēcl̃a ei q̃ supraposita est. lviij. Sed mōltū differt hec ab illa: sicut parebit inuenti: tu vtrāq̃ suo tpe cū vacauerit confide- ra: vt ab inuicem secernas. Breuiter fatui de quibus in presentia p̃tra- stabit: sunt bi qui de futuris q̃ad tēporalia nō faciunt sibi debita p̃ouis

f. v.

Improuidorum

stone (soud vō gelin sozgen) Sicut em̄ quidā sunt q̄ excedunt in solitudi-
ne rēpozialū: sicut dicitur est in turba tertia: sic quidā sunt deficientium ī
solicitu dīnetēpozialū: ita q̄ nō adhibēt rationabilem solitudinē. Pre-
cedendū tam xp̄m dicentē: Nolite solliciti esse. Jam Aplm. Nihil solliciti
sitis. Jam Psalmistā. Facta sup̄ dñm curā tuā. Utinā attenderent q̄s
idē dicit. Non vidi iustā derelictā. Si p̄ter iusticiam talem derelin-
querēt sollicitudinē: qualiter fecit be. Frāsciscus Alerius: ⁊ alij huius se-
culi cōtemptores. Sed nō est in causa cōtempus seculi: sed negligētia
anīmī. Et quibz inquis nolīs possunt hi dinosci ab alijs iam tacitis: so-
licitudinez non habentibz laudabiliter: Multe possent tradi: precipue
quē septem in quibz generaliter om̄es imprudentes dinoscenr. s. de ce-
tuā memoriē intelligentie: prouidentie: consilij: iudicij: precepti ⁊ dese-
ctus om̄is prudētie tam monastice: regnatiue politice: yconomice ⁊ mi-
litaris. In his septem nolīs tota materia imprudentie tangi posset. ex
ij. ij. Vel ex Henrico de arimino. Sed transeo ad presens: ⁊ tres dū-
tarat producam: quas elicio ex speculo vestro.

¶ Prima nota est: nihil seruare. Sapientia conseruādi nō minus va-
let ad hoc q̄ aliquis dicitur ⁊ abundet: q̄ sapientia acquirēdi. Unde
Quidi. Non minor est virtus q̄ querere parta tueri. Lasus inest illa
S hic erit artis opus. (Huter sparer ist glich gutē gewinner) Videmus ī
cremplo siue similitq̄ parua vasa que nō tenent: licet abundanter reci-
pianr: nō tamen implent: vt patet in cribro. Vasa vero magna q̄ tenent
licet nō ita abundanter recipiant paulatim replent. Aliud simile. Scri-
ptor vnus totā bibliam scribēdo in vno anno sibi acquirat quā aliquis
per totā vitā suam addiscere nō potest: ⁊ tamē alius citius vnā propo-
sitiōē addiscit: q̄ scriptor scribat vnā dictionez. Sed hoc ideo accidit:
q̄ illud qd addiscit nō memoriter retinet. Unde ei q̄ in studio velle p-
ficere: summe necessariū esset. vt illud qd addiceret: p posse suo memo-
rie infigeret. Deinde q̄ memoria labilis est: scriberet illud: ⁊ quasi de
pergameno aliam sibi memoriā faceret: par em̄ prodest: q̄ aqua ita de
facili impressiones recipit cū eas non custodiat. Hec Lugd. in Sū. de
incuria. Sūt qui ridiculose dicūt duos esse sanctos colendos ab his
qui diuites fieri volunt: et nō parī defectum: scz sanctus colendus ab his
qui sanctus Seruatius. Nam qd Seruatius seruat: hoc in necessitate re-
peritur: qd vulgari nostro rheutonico (spinden) appellat: sed sunt stulti:
qui sunt vt saccus pertusus sine fundo nihil retinentes.

¶ Secūda nota est: Nihil acquirere. Diuicij volunt: parcentes labori ⁊
corpore suis. Dicunt: aues nō laborant neq; cōgregant in bozrea.
Vt quidem: at tamen nō manent sedentes in ramis: sed mane vbi cū-
gilauerit auolant ⁊ querūt cibum: faciunt qd in se est: nō habent puz-
dentiam cōgregandi aut laborandi: sed volandi. Et tu ergo fac qd in te
est: labora: labor tibi exercēdus sollicitudo tollenda vt dicitur. Possent
curiositates adduci ex Sūma Lugdu. de acedia. ca. i. ⁊ ca. xij. Vel re-

Turba. LXIX. XXII

seruari ad sequentē turbā de ociosis. Tu natus ad laborē: & auis ad vo-
landū. Et sicut auis viciose ageret: si nō volaret ad escam manens in ra-
mo: sic & tu dū labore aut alio honesto medio cibum prote & tuis non
acquiris: & pulchre deducit Ludolfus carbu. Audi apostolum. Si
quis non vult operari non manducet. ij. Thessaloniceū. iij. Sic Joan-
nes qui noluit operari cibum qui perit confusus fuit ab alio fratre. vt
in Ciraspatrum legit folio. cxxiij. i.

¶ Terra nola est: nihil sollicitari de futuro. Nolite solliciti esse: ait dñs
Et quis cogitans potest adijcere cubitū ad staturā suam: Et quid soli-
citi estis: Hec gentes inquirūt: hec in defensionē adducūt sue pigritiei.
Nō intelligentes monitionē dñi: nō em̄ sollicitudinē omnē tollit: sed ir-
rationabile nimis scilicet superflua: & animū inquietantē & suffocantē:
de qua dñs Math. xij. Sollicitudo seculi suffocat verbū. Si omnē
sollicitudinē prohibuisset: nō dixisset Paulus Romanoz. xij. Qui pre-
est in sollicitudine. Et. ij. Tim. i. Cū Romam venisset sollicitate me ques-
uit: vt in. ij. q. ly. ar. vi. & ar. vij. vbi plura ad propositū. Et nedū de
nihilominus salua monitione dñi: qui dicit: Nolite solliciti esse in cra-
stino. Vabet em̄ hoc suū bonū intellectū: s̄m expositionē beati Tho-
me arti. vij. que vide. Si em̄ nihil sollicitari de crastino oporteret: non
dixisset Sapiens. Vade ad formicam o piger: & considera vias eius:
& discite sapientiā. que cū nec babeat duces nec p̄ceptorē nec principē
parat in estate cibum sibi: & congregat in messe quod comedat. Notate
verba: signate mysteria. Nota ad formicā. Erubescet o homo discere ab
animali & tali animali paruulo: tu qui homo es & rationalis & ad ima-
ginem dei creatus. Erubescat grandiusculus scholaris a paruulo do-
ceri: pudeat ab exiguis animalibus nos mores trahere. Vt Seneca.
Formica duces hominē nō habet: cuius exemplū sequat̄: nec p̄cepto-
rem cuius verbo ad hoc doceat̄: nec principem a quo eius negligentia
puniatur. Tu sūt hec omnia habes: & adhuc ea negligentior es: super
quos mala proueniunt ex his stultis negligentibus prouisione corpo-
ralem: Inde furta: ludi: homicidia. quia currunt ad bella: relinquunt
vros & pueros in fame & nuditate (lugend die dopen) Experiant vtz
esse (wer nit gablet so die brem z ablet: der laufft in winter mit eim sei l
ynd fragt bar yemans bow sey l) Prouideant rectores respub. de his:
cogant eos ne sua dilapident: laborent opera manū suaz: & sollicitudi-
nem debitam gerant: alias non sunt excusabiles eiusdem rectores.

Dñica. xix. Festo vndecim milium virginum.

Stultoz infinitus est numerus. Eccl̄s. i. Euange. de dñica

Septuagesima turba stultorum est: In iudicio per temporalibus bonis litigantium. Ipsi videlicet qui irrationabiliter preedictum nihil soluentes neque remittentes sine preteritione: non enim omnes prendentes iudicialiter sunt fatui. Quippe quod et Paulus ad cesaream pellauerit et b. Ibo. Lan-
 tuarisen. contra regem Anglie per papales contendebat. et hodie multi religiosi actiones intemant: non enim stulti sunt. quia non irrationabiliter: sed rationabiliter hoc faciunt. Et quod igitur hi ab alijs dinosci poterunt: Septem nola.

I Prima nola est: bona comedata propter scandalum vitandum dimittere et
 sunt duplicia bona: aut b. Ibo. ij. q. Queda sunt infra: quodammodo sunt nobis ad seruandum per alijs et dispensandum per caritate (vt ait Pe. de Pa.) commissa.

Sicut bona ecclie cōmittuntur p̄lati: & bona cōmunita q̄buscūq; resp. re
 erozib; horū p̄seruatio sicut & depositoz; iminet his q̄b; sūt cōmissa ex ne
 cessitate: ideo nō sunt p̄pter scādālū dimittēda: sicut nec alia q̄ sunt de
 necessitate salutis. Hec Tho. Nō sunt inq̄ dimittēda s̄m An̄tho. quū
 scz reperant vel p̄mittēda auferri: siue s̄m Pet̄rū de Pal. dist. xxxviij. q̄
 ri: p̄pter nullū scādālū sunt dimittēda vsurpātib;: s; sunt reperēda: sal
 utis debitū circūstantijs: q̄ debēt in talib; obseruari. Lū^o ratio est: qz
 fidelis custodia & dispensatio talū incūbit his q̄b; cōmissa est: ex neces
 sitate p̄cepti: & ideo sicut p̄ceptū nō est omittendū p̄pter scādālū: sic nec
 istud. hec Pet̄r^o de Pa. Cōcordat Durādus ibidē. Et sic b. Tho. Lan
 tuariē. archieps nō dimisit q̄n repeteret res ecclie: q̄uis inde sequeret
 scādālū regis Anglie. Audiant h̄ pcuratores hospitaliū & ecclie: q̄
 timore quocūq; res pauperū aut ecclie: p̄ diuino cultu deputatas in
 vna cōmunitate aut alijs p̄phanos puertūt. T̄lex dicit hic An̄tho. pre. ij.
 ri. vij. c. iij. §. vi. Si tyrānus aliq; teneret aliq; bona ecclie: & ex rep̄tō
 tōe inde sequeret scādālū: nō solū tyrāno sed & ecclie: seu p̄lo vel cle
 ro: cōtra quē ille malignaret: ita q̄ maius esset damnū sequendū ex tali
 rep̄tōe & rehabilitatōe q̄ ex ei^o carētia: licetū & iustū videt ea dimittē
 re: h̄ em̄ videt esse redimere verationē suā. Et qd dicitur est: qd nō debet
 dimitti talia p̄pter scādālū: intelligendū videt p̄pter scādālū illius so
 lius. Vel ita qd nō sequat aliud maius scādālū. De sacro b. Tho. Lan
 tuariē. p̄t dicit q̄ forte illis temporib; q̄ reperebat erat annexa sp̄ritū
 talia: q̄ rex nō erat capax: sicut ius p̄cipiēdi decimas & b̄mōi. Vel etiā
 qz multa fecerūt sc̄i ad superogationē & maiorē p̄fectionē: ad q̄ tū nō re
 nebant de necessitate salutis: sicut q̄ Ambro. p̄bibuit Theodosiū intra
 re ecclie: añ publicā penitentiā factā: vel eū in choro stare & b̄mōi. Hec
 An̄tho. Alludere videt huic dicto b. Tho. in. iij. scripti: dist. xxxviij. q̄
 dicit q̄ q̄nq; q̄s licite nō p̄t dimittere quin rep̄tet sine p̄iudicio alteri^o
 v̄cū q̄s gerit curā rei aliene: siue cōtrat; siue alicuius p̄uate p̄sonē: tūc
 peccaret desistendo a p̄tōe nisi de p̄sensu illius cui^o curā gerere debet
 aut nisi timeret maius p̄iculū iminerē: q̄ sit dānū illius rei. hec ille. Vi
 det ex his seq̄ q̄ testamētarij q̄b; iminet periculū rez suaz p̄p̄ia: vel le
 sionis corp̄alis: s; bona pauperib; legata heredib; nō p̄miserint cedere
 culpabiles nō sint: q̄ em̄ videt q̄ legās & legatarius voluerint eos ad
 b̄ obligari: neq; testamētarij ipsi onus h̄ sub tali p̄tōe quomo dolib;
 assumpsissent. Sed & h̄ videt b. Tho. in. ij. q̄. qz ea q̄ sunt de necessitate
 salutis: nō sunt p̄pter qd cūq; dānū dimittēda: p̄seruatio aut talū: sicut
 & depositoz; (s̄m eundē) iminet his q̄b; sunt cōmissa ex necessitate: igit
 rē. Logica & inq̄re veritatē sup̄ illo. p̄ ferentatōe conscientie testamētari
 orū magistri Joā. Symler q̄b; mo: s erat cōminata p̄ heredes eius qui
 bus iustus ep̄i p̄stabant quingēti florent: nō eis sed pauperib; legati
 a. Sed nota est: p̄pter scādālū pusilloz; p̄p̄ia nō dimittēre. Si scan
 dalū ex nō dimittēdo tēporalia bona q̄ nos sum^o dñi: oria p̄pter igno
 rantia vel infirmitatē alioz; qd appellat scādālū pusilloz;. tūc vel tota

Litigantiū pro temporalibus

liter dimitteda sunt tpalia: vel aliter scandalū sedandū: scz p aliquā ad
monitionē. Unde Aug. dicit in li. deser. dñi in mō. Dandū est q̄ necesse
bi neqz alteri noceat: quantū ab hoīe credi pōt. ⁊ cū negaveris qd̄ peccē
indicanda est iustitia: vt nō eū inanē dimittas. Ita em̄ petenti te dabis
quīs nō semp id qd̄ perit dabis. ⁊ melius ei aliqd̄ dabis: cū petenti in
sute correxeris. Citare voluit nolā banc b. Paulus: seminās em̄ spiri
talia tpalia stipēdia nō accepit. ne offendiculū daret euāgelio christi. 4.
Corin. ii. Scandalū em̄ hoc qd̄ vitabat Apl's: ex ignorantia pcedebat
gentiliū: qui hoc nō p̄sueverāt: ⁊ ideo ad tps abstinendū erat vt pri^o in
litruerent hoc esse debitū. Et ex fili causa: scz ppter scandalū vitandū eo
desita abstinere de decimis exigēdis in terris in quibz nō est p̄suerū deci
mas soluere. Unde p̄legit lesionē talis damni ad euitādū periculū ma
iōris mali. Et si hoc facit eccl'ia: multo fortī^o debet hoc facere vna sin
gularis p̄sona: vt dicit Lyrā Matth. v. Sic ⁊ christus dñs iussit p se
⁊ Petro dari t̄belonū: ne inq̄r scandalū semus eos. Matth. xviij. Hē
les em̄ t̄belonarū ignorabant christū immunē esse a tributo: fm̄ Lyrā.
¶ Tertia nola est: bona p̄p̄ia dimittere ppter scandalū p̄bariseoz. Na
scit aliqn̄ scēdālū ex malitia: qd̄ est scandalū p̄bariseoz. Et ppter eos q̄
sic scandala p̄cipār nō sunt tpalia dimitteda: qz b ⁊ noceret bono cōi: da
ret em̄ eis rapiēdi occasio: ⁊ noceret ipsis rapiētibz: q̄ retinēdo aliena in
pccō remanerēt. Cū Grego. dicit. t̄ij. mora. Quidā cū tpalia nobis ra
piūt: solūmodo sunt tolerādū: quidā equitate seruata p̄hibēdi. nō sola ru
ra ne nra subtrahant: sed ne rapiētes nō sua semetip̄os p̄dāt. Sed ais.
Hierony. dicit: Via que p̄nit p̄remitti salua triplici veritate sunt ppter
scandalū dimitteda: sed tpalia possunt p̄termitti salua triplici veritate.
Rñdeo breuiter q̄ nō: qz si passim p̄mitteret malis hoībz vt aliena ra
perēt: vt geret hoc in detrimentū veritatis vite ⁊ iustitie: vt dictū est. ⁊
ideo nō oportet ppter qd̄ cūqz scandalū tpalia dim̄itti. Et quid est igitur
inquis qd̄ dicit dñs Matth. v. Et q̄ vult tecū p̄cedere in iudicio ⁊ tūm
cā tuā tollere: dimitte ei ⁊ palliū. Et Ap̄ lo. i. Corin. vi. Jā qd̄cōino deli
ctū est in vobis: q̄ iudicia habebis inter vos: q̄re nō magis iniuriā acci
pitis: q̄re nō magis fraudē patimini? Rñdeo q̄ illud p̄ceptū dñi est in
telligendū fm̄ p̄parationē animi: vt scz hō sit parat^o prius parti iniuriā
vel fraudē q̄ iudiciū subire: si hoc expedit: q̄nqz tñ nō expedit: vt dictū
est. Et sicut intelligendū est verbū dñi. Vide de his p̄cedētibz ⁊ alijs
i q̄ro scripti Thome: vbi lati^o ⁊ clar^o. ⁊ Pe. d̄ Pa. dis. xxxviij. ⁊ Ascē.
¶ Quarta nola est: debita nō soluere ex neq̄tia. Sunt q̄ cū possint sol
uere debita: nolūt (quē admodū qdā ex diuitibz) scēd p̄cāstināt: ⁊ nisi co
gnū iudicialiter nihil tradūt. Etā (inquit) p̄rabā tādiu iudicialiter q̄
usqz eū redēbit: ⁊ plura q̄ sic capitalis sūma expēderit. Loguat neq̄ il
le interea vias ⁊ dolos quēqz dmo dū ipeditat paup̄erē creditore artificij
alicui^o opificē aut agricolā: ne creditū p̄bare possit. putat se sic turū in
p̄scitā: si d̄ fecerit i p̄batiōe. Erras o frater. Nō em̄ defect^o p̄batiōis ex
sufata p̄cō p̄scitā: sed i facie ecclie. vt ait b. Tho. dis. xxxviij. q̄ru in

Turba. LXX. XXIII

Ita. Esto: nesciat iudex et a cro: in tu et de? iniquitate in occulto nouistia. Sed non postulat iniqua a me debitu: sed ipse pro eo interpellat. Farcor non postular: quod non audeo. timet ne ad alium declinet et te suum productorem perdat. Quinta nola est: debita non soluere ex negligentia. Sicut quod debita soluere nequeit pro paupertate in quam incidit: quod sunt de turba famorum negligentium. Inde expectat huiusmodi excommunicant miser. Sicut enim hec seque negligentia: quod mutuant pecunia ab aliis: si tamen inueniunt mutuatres. quam cum redere tempore statuto non possunt: in laqueos cadunt excommunicationum. Quid ergo faciemus? Pere dilationem aut misericordiam: aut cede bonis: hoc est ultimum refrigerium.

¶ Sexta nola est: ad non soluendum instigare. Sunt aduocati procuratores et notarii: alijque eius similes: qui nescientes in iudicio docent et inducunt: qui ex parua causa magna et ex riualo flumini deducere nouerunt: pessime reip. pestes. qui cum litigia deberent sopire: ea excitant propter questum scripturne sigilli etc. Sic iudices cum sententiam deberent promulgare: quod videtur esse partem cui fauent. pcessuram: ideo differunt quousque in ea concordia. Hic grandis silua in iudicium contra aduocatos patet. Procuratores quoque lingua ut equilibre: que versus scutellam grauius pecunia ponderantem declinat. quia qui plus soluit: illius causam defendunt.

¶ Septima nola: quiete cause iuste non seligere. Esto habeas causas tuas que in iudicio possent defendi: propterea acquisitione: erat tamen satis in loco pecunia negligere propter pacem. in modico litis vitare una uola est charitatis. Loco pro sitio eras inuenta et cedendum pro etiam debite. Essent hic multa dicenda: que ponis bene. Pro. quanto scripsi de perfectis: an et quam possint reperere sua? Ergo autem traseo: sed admones fidelis ut nescit perfecti: sed etiam omnes christiani suspicantur a preterito iudiciali et strepitu: que iuris appellat. postquam medietate recipiat debiti que pro litere inear: dum tamen cetera sine paria. i. quod ex nulla parte teneat ad repetitionem vel retentionem. Et cur ita iniquis? Ideo quod non omnibus expedit talis repetitio: tamen propter honestatem. Prover. x. Honor est homini que se separare a contentione. Tu secundo propter pacis preservationem. Lixiso. Omne iudicium irrita est cordis est. Tu tertio propter peccatorum uitationem. Lixiso. Difficile est re de mirare: sed difficulte est de iudicio sine peccato exire. Ideo appellat delectum. i. Cor. vi. Tu quanto propter aduocatorum malignitatem: adde et procuratores non carios et alios eius similes. de quo Ps. Tota die iniustitia cogitauit lingua tua. Sicut nouacula acuta fecisti doli. Vere nouacula acuta: radunt enim linguis suis apices de legis et instrumentis: sed talia loquentes et scribentes: et etiam forasiam (ut aliquando de semetipsis iactant) pro eadem loquentes: quasi nouacula esse rupta et scissa. eradunt denique pecunias usque ad cutem: et quantum sperant esse aliquid abrasum ire: tamen duntaxat plumbam causarum: que spe cessante cal. et non an finit Tu quanto propter scorum exempla factorum et dictorum. Clamar dominus. Si quis uult re cum procedere in iudicio et tollere tunicam: da ei et pallium. Et Paulus. Cur non fraudet magis patimini? Et cur hec omnia: propter pacem quam propterea christus discipulis suis seruanda. Nesciebant duo eremite litigare: ponentes tegula in medio: iussitque alter alterum dicere mea est etc. Quod vult diceret: later meus est. respondit alter: si tuus est tolle eum. Itaque sine lite discesserunt.

XXX Sordidorum

cōendere nesciētes. Llama iterū Paulus. ij. Eph. v. Videte quō cau-
te ambulatis: nō q̄si insipiētes: sed q̄si sapiētes: redimētes t̄ps: q̄m dies
E mali sunt. Redime t̄ps o frater: noli p̄cedere z t̄ps litigijs occupare: q̄s
p̄ exercitio bonoz opoz expendendū est: p̄terēdo: meditrādo: orādo. Redi-
me t̄ps futurū o frater. i. t̄ps oportunitatē ad vacādū z seruīdū deo
etiā cū incōmodo t̄pali. T̄p̄us redimit q̄ dat de suo vt vacet deo. Redi-
me t̄pus p̄teritū tanq̄s c̄barū z p̄ciosum: id est redime in vno t̄pe quod
minus fecisti in alio. Sic fac: z noli fieri imprudēs z fatū? vt p̄seruā
do t̄pali bono p̄das eternū: p̄ obulo florentū. Llama cū sapiēte David:
Redime me a calūnijs hoim: vt custodiā mādata tua. A calūnijs inq̄:
q̄ fieri solēt seruis dei a malis z litigiosis in iudicio p̄cedentibz. Roger

Turba. LXXI XXIII

Dñica. xx. Festo Symonis & Jude.

Stultoz infinitus est numerus. Eccl's. i. Euange. de dñica.

Septuagesima prima turba stultoz est: Sordidoz & turpius (wiest: grob: vnscbaffen parrē) qui verbis viuunt turpius moribz & factis (vō wiesten worten wysen vnd wercken) Plena sunt oia loca bis factis: & etiā inter p̄mores numerant in ca p̄ncipū & ciuitatū. Sed dicis: & tur hi potius q̄ alij appellant tur: sordidi: q̄ de luxuria & gula loquunt & eis indulgēt: cū in q̄libet peccō sit turpitudine & sordēs: Dic quō sunt peccōes turpes & sordidi: Si cire volueris: videndū erit p̄mo qd pulchrū: qd purū qd subtile: de le facile scire poterim⁹ qd turpe qd sordidū & grossum. Lapiamus nō de pulchritudie: Dicit Gerson sup Mag. qd differūt fornicitas & turpitudine & decor. Fornicitas in figura ē pulchritudo in colore: de autē in viuacitate. & oia hec dicunt speciositas: exemplū in imagine n̄t. Sic autē fornicitas est in tribz potentijs: pulchritudo in ḡa: doz virtutibz: decor vero in exercitio talij. Econtrario igit turpitudine in priuatiōe boz & eoz cōtrario: puta in priuatiōe gratiaz & virtutū in priuatiōe actū bonoz: marie autē in cōtrarijs: scz richs & peccatōro de puritate. Puz est qd est imp̄mixtū viliori: p̄ pctm̄ autē homo dōrē tangit rēporalia q̄ sunt viliora & q̄ efficit impur⁹. Sentit autē b̄ & p̄siderat marie in factis carnalibz: gula & luxuria: sordidū q̄ efficit etiā ad litteram. Vide. ij. ij. de effectu fidei & cecitate: & ebrietate. & subtilitate illud subtile est in p̄posito: a q̄ abrasum est omne imperitū. Grossum ecōtrario qd inuolutū manet: & pctā obuoluit animū rauar: p̄cipue carnalia q̄ ad inferiora marie trahūt & submergūt: sed debetē vt dicitū est efficiū: nō potentē penetrare sicut subtile: sunt cā n̄t nō renues intellectū. Sed hec missa faciam⁹ dicētes breuiter: qd nō nolis p̄nt dino sci: manifestis admodū. P̄ia est turpia loq̄. Sca p̄o h̄e gestus. Tertia turpia facta. Prosequimur hec incipiētes ab P̄ima igit nola est: Turpia facere. Prob q̄ turpia hi (ultimo. S̄ ut cōmittunt: q̄ turpe est iocere: in gula: in luxuria etiā in statu maritali: vbi sibi oia licere putāt. Disce frater modestū in talibz. quā requēter docui. Sicut tibi dū actui carnali intendere vis hi quattuor lines p̄posito quibz licet & alias non: qz extra hec est aliqñ veniale: alit mortale: aliqñ indifferēs. Fit p̄pter reddendū debitū: & est actus iu & i. Propter p̄tem educandaz Libello: & est actus larrie. Propter & andā fornicationē in vxore: & est actus charitatis. Propter vitā & incōtinentiā in se: & est nullū pctm̄: fm̄ Petri de Pal. Si p̄pter solā & dñe: ista tñ limites matrimonij: est pctm̄ veniale. si extra mortale ē Sca nola est turpes gestus exercere: ructare: vomere: saluare: clare: cantare turpia: que tamē in cōsilio Didonis a Erimito Jopa vidēre. Expir⁹ dare: cacare: & alis eiusmodi innumera. Que omnia

Sordidorum

expertunt vices a viris ebriosis. Item in luxuria: pudenda propale posteriora: et ea que natura fecit in loco abdito detegere: oscula turpita vt verū fiat qđ dicit Satyricus: Inguinis et capitis q̄ sine discrimina nescit. Clamat contra hec Apłs: Fornicatio et ois imunditia nec minet in vobis: sicut decet sanctos: neq; turpitudō. Si nō nominat minus facere rē. Sint oia regulata ratione: vtue apertis ianuis: vt se temp eque cōpositus in priuato et publico. vt nihil turpe audiat aut deri possit: etiā a curioso et occulto obseruatore: vt innuit Seneca.

Tertia nota est: turpia loqui: scz de scrib; veneris: de pudendis: alijs q̄ natura in abdito retrusse. Sed dicitis: Nihil mali cogitam^o: luderes sic loq̄mur et ad altoz solatiū. Dic q̄so quō mala loq̄ posses: si mala cogitares: Nōne cogitatio loquelā pcedit: an for: stan dū loq̄ dormis: Et abundantia cordis os loquit: ait dñs. Utiq; olla bulicū ondit qđ sit in fundo: itaq; cōdēnat te os tuū: et ex ore tuo te iudico seruicquā cū Lassiodoro: q̄ ait: Vis scire q̄le cor frater tuus habeat: atrē vnde libēter et freq̄nter loquit: qz ex abundātia cordis os loquit: foliarant ostendūt arboris et radicis cōditionē. et Facies est testis q̄les in cor bonū habeas et purū. Sed esto: nō tñ concessio q̄ malū nō cogites alijs tñ malaz cogitationū venenū ppinas: et culpeptas nō sine tua culpa occasione: semina pessima o seminator diaboli in cordib; audientip verba turpia seminas: ex quib; in posterū mala crescūt opa. Nūmiz talib; cogitationib; illis: ex talib; verbis impressis pcedūt opationes. Apre dixit de talib; Psal. Sepulchrū patēs est guttur eoz: lingua s̄ is dolose rē. Tere sepulchrū pleniū cadaverib; fedis: et feridis mor: tuoz verboz ferentū: sepulchrū os eoz: nō clausum: vnde fetoz erit ad infectonē ruinē altoz. Vidit hoc Paulus. 1. Corin. v. Corūpit bonos mores: cōloqa p̄ua. Recte et apre in vulgari theutonico appellant tales (schandper: schand ber) q̄si parietes siue gignētes scandalū: qz alijs p̄bēt occasiōē ruine (sic geberent schand) Serpit em̄ vt cācer eoz: sermo ad altoz: sicut alibi dicit idē Apłs. Lācer morbo nō s̄stit: sed serpit: sed z cācer p̄fectis repit: huic autē si resistit retrahit se et regredit. Sicut si restiteris turpiter loq̄nti: faciei saltē tristitia retrahit se cessans. Sicut v̄tus aquilē dissipat plumas: sic facies tristis lingua detrahēt. adde: et turpiter loquerē. Si autē arriseris ei: pcedit. Itaq; primo nocet tua locutio: etiā si nō tibi: qđ tñ nō crediderim: vt dicit. Et cur ita: Ideo qz dicit Seneca. Turpia ne dixeris: paulatim em̄ p verba pudor deijcit. Defecar plantā dicentē ip̄m verbū turpe. Sicut limax quocūq; serpit post se defecationē derelinq̄: instar humoris salualis. Serpit etiā i altissimas arbores cū aptē. Dissuete frater: ne defecario: p̄sertim etiā in ea parte corpis cui maxime feditas discōuenit: os loq̄r tuū. Noli esse instar porci: qđ fedioz ore suo voluit stercoza cūmissis florib; prati. et tu nō vt sus iurū: s; mar

Turba. LXXI. XXIII

caritas mundorū verborū ore conrecta: ⁊ reuolue. Sed ais: Pro so 4
nō alioꝝ hec dico: vt risus puocē: inde amor: laudoꝝ: potus mihi erbi
est: vt iteꝝ dicā inuitoz: dicūt qꝫ iocūdior sim eis q̄ lutina (Wesser das
in luterich treib gut schwenck: Kurtz willig) Dñe de^o me^o scis ne qđ sis:
Tu es qđ triga hec ⁊ ayri ga: qđ rebis ⁊ canis: ⁊ cū gau dio ad inferna du
tis q̄s (mit den guten schwencken) subuertis (vñ wyꝝ ffest): n paludem
teroz mortaliū: vñ ad eternā dānationē descendūt (das sein die gute
schwenck) ⁊ u fur es dānosissim^o: tps em̄ qđ nihil p̄ciosus est inter trāsī R
orta furaris hoīb. Cōsolatoꝝ eoz qđ laborāt i seruitio diaboli: releuas
alios recreatōib laboroz eoz qđ vadūt i infernū ne deficiāt in via. Ha
des tam (wie Kurtz willig dy ffest: vñ wie guter ding) ⁊ q̄lio sis lutina
E dde qꝫ ⁊ sinea sis cū qđ ludit diabolus: ad risum boies excitat. Nō nō
dim p̄solatoꝝ: sed solū maloz: bonoz ho molestaroꝝ. Vide in sū. p̄di. lo
curto. xx. vbi ⁊ multa alia huic p̄posito apta reperies. Habes ecce o fra f
er cur laudaris: q̄le solatiū p̄tias socij: q̄le tibi cōmodū. vt instrumen
tū f̄tas diaboli: qđ tibi tāde aiā mercede dignā p̄stabis: vt lud: bñū f̄tas
dim infernaliū gentiū. Quē dmo dñi p̄rigit duobꝫ sacerdoti ⁊ iudici cu
iisdā loci: qđ p̄pter sua turpia verba in p̄sentia cuiusdā sc̄i p̄ eisdē de p̄s
pta grauior erāt a deo punia: oculos em̄ p̄didit sacerdos: genitalia iu
dici putrefacta. Vide in speculo crep̄loꝝ dif. iij. crep̄lo. xxij. Rogem^o

Dñica. xxij. Festo beati Martini.

Ecce sacerdos magnus qui in diebus suis placuit deo.

Euangelium de dominica.

In fine euangeli sup verbo De cordibꝫ vestris: adde. Nota verbū 2
de cordibꝫ. Debet hō dimittere primo corde: facie nō subtrahēdo ei vi
suz: ore p̄meltas nō inferēdo: manu nō offendēdo: ⁊ selle. Hoc em̄ bo
nū est ⁊ p̄fectū: nō tñ sup̄est in p̄tate n̄ra: qꝫ sensualitas nō despotice sub
est ratiōi. Quidā nāqꝫ remittūt de manibꝫ (Ich habo vf der hant gebē)
sed nō de cordibꝫ (vō bendē: aber nit von hertzen) Nō vis ei inferre ma
lū: sed velle. Quidā de manibꝫ: sed nō de facie. qꝫ tñ nō factoz: moribꝫ
tñ te vindicāz: subtrahis ei visum: aut obliquis oculis inuēris: sciunt
quidā alijs maledicere oculis. Remittere de facie est arridere: sed ali
qđ putas esse risum: ⁊ in veritate rictus est. Alij nō remittūt de ore: sed
detrahunt: cōtumelias inferūt. Remitte de his oibꝫ proximo: sed ⁊ de
corde. hoc est qđ deponas rancorē de corde: q̄uis manet in selle. B runc
fir: cū q̄uis sensualitas sit grauata ⁊ cōmota maneat: ratio tñ nō cōlen
tit: tñ de corde. i. voluntate ⁊ arbitrio libero remittis: q̄uis nō de selle
id est sensualitate. Et hoc sufficit: qꝫ in p̄tate tua primū est: nō secundū.
Et sic poteris orare sine damno: Dimitte nobis debita n̄ra: sicut ⁊ nos
di. ⁊. fm̄ intellectū Hieronim. Et tñ de euangelio. Ecce sacerdos ma
gnus. Ise est beatus Martinus. Vere magnus: de quo multa occurr
terere dicenda: sicut ⁊ quedā dicam. Interferā autē turbam iulioꝝ.

Spiritualium

Sepuagesimalis turba est fatuorum spiritualium (geist narre) que ordine debito succedit: quam bodie expedire statui: et non incongrue. in festo tam magni et sapientissimi sacerdotis et monachi. Sunt autem hi fatui spirituales illi qui errant vel in ingressu vel progressu spiritualis status. Et pnt dinosci quoniam notio: sunt ecclesiastici aut religiosi. Prima nota est: spirituale statum male intrudere. Ipsi videlicet qui intendunt statum spirituale non debita intentione. Et qui est iniqua debita intentione intrandi statum spirituale. Hec est: ut in eo statu melius et perfectius tuisque possit deo servire: et a se sue salutem procurare: voluntatemque dei proficere. Quia homo cogitat: quemadmodum seculum sit periculosum: et quod natura sua est fragilis.

Turba. LXXII. XXIII

his: quos seculo sunt multe occasiones hoies a dei seruitio retrahedi z ad
peram trahedi. e contrario autem quod clerici in sacris ordinibus constituti z viri re
ligiosi plus a malis elongantur: z fortius deo pro votu continentie (quod in or
dinatione emittunt) appropinquant. Verum igitur hec omnia peccata mala z occasi
ones fugiat: principaliter ordinat vel religioni intrat vel beneficiu acci
pit oblatu: non propter posse: sed prodesse. Hic habet recta intentione: non est
faruus: sed prudens cum sancto Martino: qui seculu reliquit hac intentione.
Sunt quibus hac intentione principaliter non habent: sed alia multiplicem mala.
Mouet quosdam otiosi: videtur quod seculares magnas habent curas: z cum ma
gnis laboribus victu z vestitu aquirunt: clericos autem in otio z quiete viuere
z voluptate. Audit quod vulgatum est puerbium. Qui semel vult viuere
bene sine vna vice gallina coquat: qui bis anseri: qui tota ebdomada
porcum: qui mensem bouem: qui annu ducat vrozem: qui vero semp viuere
vult in voluptate efficiat psalter. Quos hec intentio mouet: farui sunt
vrius. Audi Bernar. de hoc notabile dicente verbu in epla qda. Currit
in clero passim ab omni etate z ordine: doctis pariter z indoctis: ad ecclie
statisticas curis tanquam sine curis quisque victurus sit: cum ad curas pro
uenit. Hec ille. Etia dicunt: optime sibi pusum est (er darff kern forz
haben: er ist wol versorzt) Dne deus meus suscepit sup se cura aiaz: z
dicitis quod amodo est curare non oporteat. Ita vilipendimus aias z magni
facimus corporalia z temporalia. Nonne tibi satis videtur faruitate illoz expressisse
quod propter otium habendum z cura fugienda seculariu spiritali cura suscipiunt:
putantes se cura effugisse: querunt voluptate z quiete. Quibus comparabo
generatione hanc stultam: Plane sic imitatis: quod propter Dni crucidebant
circa quas voluptates explere voluerunt carnales. Gen. xxiij. Et isti ra
dunt: z capillis circuncidunt propter delicias z voluptates habendas. Sed
quod stultis his euenit: Sicut illi occidebant corporaliter: sic isti spiritali
Mouet alios appetitus diuitiaz: quas colligere nituntur non vrius disci
puli dnm deum sequentes: sed Iuda: quod loculos habebat z christu seqbat
z eosdem impleter. sic illi. Mouet alios ambitio dignitatu. Voluit epi
scopatu: abbates fieri: cardinales etc. quod cum in suo statu satisfacere non pos
sint ambitioni: iuxta sua genealogia equitare cum se regimta equis: cum sine
siliu puzicant. vt hoc facere possint: tradunt se statui spiritali: vt sic episco
pate z habeant dignitate. O pessimu finis: stulti quoz finis malus. Ecce
fines tres malos: voluptate: diuitias z dignitates. supbia: auaritia: lu
ruria. Sal hoc excecet eis oculu intentionis: facit eum nequam. Si oculus
tu fuerit nequam: totu corpus tuu nequam erit. O serue nequam: ait dnus in
euangelio. Noli sic infatuari o homo pro intentione: sed audi sapientem. Custodi
de pedem tuu ingrediens domu dni. Ecce. iij. Notate verba z signate my
steria. Ingreiens domu dni: pro susceptione ordinis aut religionis: pe
de tuu. i. affectu vel intentione custodi: ne inficiat aut maculet maculis
peccatis. Sacerdotes (vt legit Ezo. iij. z magister in bisto. recitat) pulsu
intra bant templum in lauatorio lauabant manus suas z pedes: z se in

Spiritualium

quisbusdā speculā ibidē pendētibz speculabānt: vt videre possent si quā haberēt maculā. Et tu o sacerdotāde aut p̄fessure priusq̄ ingrediaris la. u. i. pedes affectus p̄ intentionē sanctā: speculū consciētie tue intruēaris: an ne sit macula in ea prauē incētōnis: vt eā mures. Sed ais: Nō pōt q̄s bona p̄ficiētia intrare religiōnē: aut platurā suscipere: vt p̄ b̄ acdrat neccessaria corpis. R̄ndeo post Berfonē in fine de directione cordis. **U** de ibidē: 2 declara p̄ serenatione 2 cōsolatione bonoz. Adde si placet: q̄s dicite Joānes Egyptius in *Vitas patrū*. Et est p̄mū in ordinē: q̄ dicite clericatū nō querendū: nō tñ respundū si iniungit: debet q̄s intēdere sue purificati: 2 expectare sic voluntatē dei 2c. **U** de ibidem.

P **¶** **S**ecūda nota est: statū spiritalē male acceptare. Esto habeas bonā intentionē: ad huc restat vt legitime assequaris clericatū aut religionem. Sunt em̄ certe regule obseruande: sed tres dūtatar p̄fero. Prima: vt cōfessione vel etiā cōfessione se mundet priusq̄ ordinet. In susceptione cuiuslibet sacramēti debet q̄s saltē p̄teriti eucharisticē susceptionē necesse est etiā actualiter cōfiteri: sed de hoc alias. Qui em̄ in pctō mortali ordinat: nō spiritūscm̄ in statu epi: sed malignū suscipit. **S**ecūda regula: q̄ sit debite etatis: subdiaconus. xvij. diaconus. xx. p̄sbyter. xxv. annoz. Qui ordinat 2 ordinat citra hanc etatē est suspensus ab executione ordinis: vt in cl. de etate: 2 qua or. ca. generaliter. Neq̄ ep̄s pōt dispensare: s̄m Jo. An. Tercia regula est: q̄ titulū habeat. **N**iserrimū gen^o est sacerdotū non habentū p̄bendas: ideo ius iubet vt nemo sine titulo ordinet. Defraudant semetip̄os multi fatui q̄ putat se decipere ep̄isco p̄i: offerētes falsos titulos. de quibz in sūma p̄dicā. **V**. vi. xxxij. 2 li. **S**iles bis q̄ p̄ symonā ingrediunt monasteria p̄ferim monialū: faciētes pacta. Serua q̄s docet *Anthoninus* de hoc: quem vide.

¶ Tercia nota est: statū spiritalē male erequi. **S**piritalis es: recte intēdit: recte intrasti: nō p̄ portas mortis. vide s̄s operosus: fac officii tuū debite: sollicite 2 seruetur. Et q̄s est o fratres q̄ hanc nolā effugiat: quis missā facit vt oportet: quis horas canonicas dicte vt debet: q̄s curā gerit animarū vt debet: Quot sunt heu sacerdotes qui nunq̄ legūt missam: quācūq̄ recipientes gratiā carā certis sacerdotalis. Peccat pla ne hi s̄m br̄m *Tho. in. iij. parte*: Quis aliter loqui videat *Alexāder de ales*. sed si verba eius ponderant: nō discordabūt. **A**lq̄ 2 si nō nunq̄: raro tñ: vir quater in anno: vt resp̄ndit in ea. dolentes. de cele. missarū. **A**lq̄ (q̄s horribilius est) crebro in p̄ditionē suarū animarū celebrant. **H**oz res *Sp̄ntia*: 2 temptat tangere vertice dñi: 2 **N**arcus pollicē abscondit: ne celebraret. **H** aut temere se ingerunt: vt *Judas*. Quid de horis canonicis dicam: Nōne iustū 2 equū esset: vt hoc opus p̄ficeremus cū sūma diligentia: vt iubet ius vbi sup̄. studiose 2 deuote. Iustū plane: q̄s vt illi intēdere possimus exonerari sumus ab om̄i alio laborē: in la botēs populorū introimus. Nōne iustū vt corā tanto rege orātes atten tē 2 disciplinari staremus: verba p̄fecta loqueremur: vt q̄s. **S**ed quid

Turba. LXXII. XXIII

Nihil perfecti: nihil illibati (ynbefleckt) ei offerimus: sed corrupta et
 syn copata: vt interim racea de euagatione mentis. Ecce similes furi su-
 mus: qui si ligurire voluerit: nō caput de pisce neq; caudā: sed de inter
 medijs frustis furat. qz nō ita cito deprehendit: qz iungit caudā 7 caput
 7c. Sic nos deo ad mensam integrū piscē nō offerimus: sed solū caput
 7 caudā versus: intermedia ita rapim; proferimus: si tamē proferim;?
 vt nescio si deus an homo intelligere possit. Non sic o fratres non sic:
 simus diligentiores in opere nostro: ne acerbissimas penas tandē pati
 amur. Caueamus ab ebrietate: que in completo no linguā facit ticuba-
 re 7 imperfecta formare verba. Vincamus consuetudinē malā: que illā
 festinationē addurit: 7 non secus q̄ si deus in facte a nobis presens vi-
 deretur oremus 7c. De negligenti executione eoz qui curam habēt ani-
 marū quid dicam; P perniciosissimi fatui qui nō pascunt: pastoris tñ
 nomen habent. 7 tamen non pascunt: neq; verbo: neq; sacramento: neq;
 exemplo. Pasce pasce pasce: ter dixit Petro dñs. oues meas. Jā querit;
 inter dispensatores quis fidelis inueniat;: immo iam nostris pessimis
 temporibus nō querit;: etiā si inueniret; nō assumeret;: sed idiora. Quā
 lia excipia exhibemus populo: humilitatis: charitatis: patientie: ca-
 stitatis: abstinentie. Olim tantū indicta fuit castitas: vt nec sorore nec
 matrem secū habere permittebat; sacerdos: quibus hoc remissum sit q̄
 ad nos. de coba. Et vtiq; si Augustino credit;: nedū aliene iuuenes: sed
 etiā senes femine extra domū iuuenū sacerdotū sunt abigende. Vt Au-
 gu. lib. de singularitate clericoz. Nō despecta: nō vetula suscipienda est.
 ad domesticū obsequiū: qz magis cito delinquit; vbi sine suspirio se-
 curo potest delictū committi. maxime quia libidinoso nulla despectio: nul-
 la deformitas obstitit;: cui diabolus pingens speciosum efficit; quicquid
 fecidum vel horridū fuerit. Vide Hieronymū in vna ep̄la: qui 7 sanctū
 Martinū (cuius hodie dies festus agitur) allegat;: quē quedā sancta
 virgo inclusa videre recusauit;: quē alloquutū ire dedignabat; pra suis
 mozem. Idem habet; etiā in speculo exemploꝝ dist. viij. exemplo. ciiij.
 His conditionibus stantibus permittit; femine cobabitare sacerdoti.
 Prima q̄ sit ei attinens in gradu. Secunda q̄ sacerdos nō habeat secū
 alios viros. Tertia q̄ femine sibi attinentes nō habeant secū alias fe-
 minas. Vide Panoz. 7 inde elice inti. de coba. Liberet laxare linguā
 in laudes sci Martini: 7 ostendere quē admodū nolā hāc excuserit; in
 diligētissima sui status spiritali executione. Plane celebrans missas:
 globus igneus apparuit;: orās oculos ac manus tendebat in celū suspē-
 sas: 7 victū ab oratione spiritū nō relaxabat. Est; em̄ deus vbq; sit;: tñ
 orās in celū oculos erigere debet; 7 in celo deū orare. sicut beatus Bern.
 docet in quodā sermone. Exemplo o primo pascebat; indefinēt;: etiam
 vsq; ad mortē. Jacens em̄ in cinere sup terrā supinus cū rogare a fra-
 tribus vt se vereretur. respondit;: si aliud exemplū vobis reliquerō: ego
 ipse peccauit. Vide hystoriam; 7 applicā ad placitum.

Spiritualium

Quarta nola est: in statu spiritalem alios male intrudere. Solent quidam parentum filios aut filias suas statui spirituali tradere: non utique ob dei intuitum: sed alijs malis intentionibus et modis. Quidam mouent paupertate et necessitate: quia non habet pueros nutrire: quemadmodum pauperum le quedi. Illi non curant quos se exoneraret de eis: tradunt igitur filios suos monasterijs non reformatis: nihil curantes aut parum de eorum aiabusi dummodo sit eis in temporalibus puissimum. Quod fatue quidam perdit filios si corpe pausus anima perierit: Mouet alios superbia: ut videlicet alios pueros possint subuehere in altiore statu in seculo: et altiore prestare dote: prout hereditate illa quam tradunt monasterio: et c. et lib. expeditur. Hec contra

A corruptelas Argenti sunt dicta. Mouet quosdam ipsum commodum: quatenus in clericatu promeris ad pingues prebendas et placuras: aut in monasterio abbas effectus totam progeniem de stercore eleuet: diuitem efficiat et gloriosam: oes ad eum recursum habent. Quod dicitur (Der psaff hats wol) et indestinenter ad ybera eius sicut lupelli tacent sugentes. Quod si denegauerit eis lac prestare bonorum: moriturus lupellorum mordent per detractiones murmurationes. Talis sic exaltatus efficit hospes suorum amicorum: postquam vero abiicit: alius succedit. Clamant (Der psaff hats wol) Esto: attamen quod superant ei et superabundat: non tibi: sed pauperibus distribuere debet. Quod si tu pauper es: tibi pre alijs prouidere debet: si autem non es pauper: non tibi debetur. Cui comparo generationem hanc nequam: His in primis qui exponunt pueros suos ante ianuas hospitalis: ut de hospitali nurriant quos ipsi nutrire non possunt. Illis praeterea qui ex calculis reseruant unum vel duos placentes: alios autem iubent proicere in flumen. Sic illi debiles et deformes tradunt monasterijs: edocui ex politica Aristotelis: qui hoc iubet. ut dicitur Scorius in plogo. Illis tandem qui porcellos suos mittunt impinguendos in nemora glandifera (Die re fertin ins eiker schlagge)

Plane ita est: ponit enim pueros suos in ecclesia vel religione: non ut fructificent: sed ut fructus colligant repositales: ut dicuntur et incrassent. Non plantant eos in ortu aut nemus ut fructus proferant: quemadmodum olim fieri solebat. quod tradebant intentione bona. scilicet principaliter propter deum et salutem reueri: ideo tales plantationes a deo non plantantur tandem eradicabuntur.

Alii alij plantati et plantatores pariter remunerabunt. Sed dicitis mihi. Et nunquid expedit pueros tradi monasterijs et dei seruitio in puertitia: quemadmodum et apud veteres christianos factum fuisse legitimus. Utique non sine causa. Sol mane oritur ad calefaciendum et illuminandum: et viator mane surgit ad ambulandum: et operarius mane conducunt in vineam: et oes artifices boni in iuuentute arte addiscunt: et aues que cantare debent et domesticari de nido accipiunt dum iuuenes sunt: et plantule dum tenelle sunt defacili succunt. Sic per omnia et pueri. Recte dicitur: optandi sunt in iuuentute: sed bona intentione ut dixi: non illis intentionibus malis. Debentque tradi ad ea loca ubi est obseruatio: scilicet ubi mali puniunt. quia tales efficiunt quales sunt ad quos recipiunt: eorum enim

Turba. LXXII. XXIII

mores induunt. Nolite fratres sollicitari sup puerorū pūitione nimis: de
us prouidebit eis sufficienter: si vos eos in bonis moribus educaueritis:
docete eos timere deuz: vitare peccā: virtutes exercere. hoc eis relinque:
hanc hereditatē ⁊ thesaurū eis congregate vt boni fiant: qđ reliquū est dñs
dabit: qđ se id factū ire spopōdit: neq; tardabit. Primū inquit; q̄rite re
gnū dei ⁊ iustitiā eius: ⁊ hec oia adicient vobis. Si palatin⁹ tibi p
miserit: si filiū tuū mores doceres ⁊ seruitio eius aprū reddere velles:
ipe sibi puidere veller: diuitiis ⁊ glia exaltare. crederes vtiq; ei: ⁊ dili
gētia maria cū spe ⁊ gaudio filiū tuū educares ⁊ doceres quēadmo
dū palatino (postq; ad eū veniret) seruire deberet. sic hic zc. Rogemus

Venatorum

Dñica. xxiij. In octava beati Martini.

Stultozum infinitus est numerus. Eccl̃s. i. Euangeliū

X Septuagesima materia turba est. Venator (Jag narr) Inuenio multiplicē venationē in glo. ca. i. de cle. ve. Non tñ de om̃i ē ad ppositū. Est p̃mo venatio boīm oppressiua: de q̃ dicit Gene. x Nemroth cepit esse porēs in terra: et erat robustus venator coram dño Lyra. qz p̃ potentia alios sibi submittebat: et nolentes ad opus edificandū turr̃m cōpellebat: et b̃ corā dño: qz nihil latet eius p̃spectū. et dist. vi §. vi. dicit. Lepit Nemroth robustus venator esse corā dño. id est boīm oppressor et extincor: q̃s ad turr̃m edificandā allerit. Glo. corā dño: id est eoz q̃ sunt dñi. i. permittente dño. quequid em̃ fit: iudicio dei fit. vt xxvi. q. v. nec misū. Et hec est illicita: secus in bello iusto: tñ em̃ licet laici: nō aut̃ clericis: etiā p̃tra infideles. vt dicit Panoz. de cleris. venat. c. i. Sc̃da venatio est adulatoria: sicut faciunt hystriones verbis adulatorijs capiunt boies: sicut in venatione capiunt bestie. Quē admodū hodie in euāgelio pharisei xpm̃: vt pulchre deducit Lbrifos. de tbauro in ope imperfecto: et illa est illicita om̃ibus. xi. q. iij. Ne q̃ dicitis: imo pat̃m est istis adulatorio et hystriōibz aliqd̃ dare. vt in ca. q̃ venationibz. lxxvi. dist. et ibidem. Glo. bona de hac materia. Tertia venatio est arena. i. id est q̃ solet fieri in arena: cū bestia d̃tata: vbi boies pugnant cū animalibus feris et indomitis: et hec simulter est p̃hibita. in ca. qui venationibus. lxxvi. dist. vey distinguit hic Panoz. de clericis et laicis: quē vide si placet. Sed transeo: qz dei gra iam nō est in vsu: nisi milites catroz (Karzen ritzer) q̃s adhuc videmus suis incedū fatuitatibus operā dare. Est quarta venatio occupatiua clamosa: q̃ fit in siluis et saltibus cū canibus. Vide Hosti. in sum. qui bonus est: ego fuerā Panoz. imitatus: et nondum viderā Hosti. Est quinta venatio quietatiua et re creatiua: que fit sine canibz a laicis et clericis: varijs tēporibz et finibus de hac ad ppositū est. Nō tamē om̃es huiusmodi venatores sunt fatui vt aut̃ discernant questus et reperi nolas quinqz quas in decreto et decretali. Panoz. et Angelica atqz Rosella videre poteris.

¶ Prima nola est: venari tēporibz p̃hibitis: h̃ est tpe q̃ boies tenent esse in eccl̃ia et ozare. lxxvi. dist. An putatis. de con. dist. iij. irreligiosa. et dist. v. Ieiunia: nisi forte necessitate famis ingruere. c. licet de ferijs: que alia sūt. Itē tpe q̃ dragesimali: et diebz ieiunioz. xxiij. q. viij. si nulla et. lxxvi. dist. an putatis. Sed q̃de tenent ne serui obedire dñis volētibz venari tpe prohibito: Respondeo Rbodo. q̃ nō: an aut̃ excusentur a pctō per metū dic vt in dictionē Decus. §. vi. in Angelica.

¶ Secunda nola est: Venari cum iniusto alioz damno. Nam venatores qui conculcant agros: vineas et segetes: adde. et frangūt sepes: quorum et canes occidunt gallinas et animalia pauperū et alioz: tenentur ad restitutionem: ad extirpationem: alias peccant mortaliter: nisi ita

Turba. LXXII. XXIII

mo dicū sit damnu q̄ probabiliter nō curarent: vt in Angelica. Item q̄ Z
in alienis siluis venant: vbi nō habent ius venandi. Neq̄ possunt se tue
ri p̄ leges: q̄ dicūt q̄ fere bestie nullius sunt domini: sed cōcedunt capi
entibus. quia he leges dū fuerant edite: loca vbi fere bestie morabant
erāt deserta. Et ideo volenti venari cōmunia: sicut bodie adhuc in quib
busdam locis est. sed postq̄ loca illa p̄ vsu vel prescriptionē vel stari
tū sunt a certis dominis possessa: appropriata z occupata: z certi custo
des pro arboribus z animalibz deputati z iurati: capientes illa vidēt
furtū cōmittere: per leges instituta de rerū diuisione. §. apium. z in. ff.
vereri: lib. 20. viq̄. ti. de serui. rusti. p̄. l. diuus. Et quibus colligitur q̄
vbi aues ad certū locū reuolant: sicut columbe. z animalia: sicut apes
vel bestie in certo loco pascunt. sicut fere bestie in prato vel foresta vel
parco: furtū cōmittunt illa auferentes: z custodes iurati hec dantes vel
nō defendētes perituri: procurantes vel recipientes vel petentes suse
causa perituri: z inde comedentes furti sunt participes. Hec in summa
predicantiū. l. ij. vi. Et est durū pro rusticis: fauorosum p̄ tyrannos et
oppressibus pauperū: qui iniuste aliquādo sibi vsurpant talia domi
nia. Soneo ergo sequēs nola huius reparatione: z fiat debita armonia.
Tertia nola est: venari subditōz iniuste impedire. Impediens ru
sticū ne operationes suas exerceat: piscatore vel venatore vel aucupē a
captione pisciū ferarū aut auū iniuste damnificat: z ad restitutionē te
netur. Sencrta Angelī in verbo Restitutio: z Fran. de platea allega
tiū. Ad hec leges. Et hoc nisi impedies haberet solū facultatē venandi
aut piscandi: cū exclusionē alioz in certo loco a principe vel populi con
sensu: aut consuetudine seu prescriptione legitime z nō violenter intro
ducta. Mora legitime z nō violenter: hoc modificat precedentē nola.
Tunc em̄ posset in tali loco certis prohibere venationē z piscationē z.
Nec Gabriel in quarto. Dico scdo: q̄ dñs prohibens subditū ne de
possessionibus suis feras fructus suos depascentes expellat sugando: B
etiā occidēdo causa defensionis: tenetur ad damnozū illatozū restitū
tionem. quia naturali iure competit cuiuslibet defensio rerum suaz: etiā
cōtra homines iniuriantes: ergo magis contra bestias feras irrationa
biles: z maxime illas que in nullius sunt bonis: z naturali ratione oc
cupanti cōcedunt. Itē aut fere sunt in bonis dñoz: aut nō: sed in nulli
Si secundū: tūc cōcedunt occupanti z capienti: z p̄ cōsequēs iniuste p̄
hibentia b̄ earū captione. Si primū: tenent cauere ne damnificent pau
peres: aut damna restituere nō minus q̄ de animalibus domesticis.
Dico tertio: q̄ neq̄ cōsuetudo aut cōstitutio aliqua humana tollere po
test legē nature: z ideo prohibitio cōtraria est iniqua. Immo principes z
rectores q̄ cōdunt tales leges iniquas populū grauantes: z a suis vti
litatibz impedētes cōtra ius diuinū aut naturale aut positū: q̄ aut
ter peccant: nechtis ad sui obseruantia populū obligant. Primū patet
per illud ysai. x. Ne qui condunt leges iniquas z scribentes iniustitias

Venatorum

scripserunt: vt opprimerēt in iudicio pauperes: ⁊ vim facerēt cause hu-
milium ppli mei: vt essent vltimē pda eoz ⁊ pupillos diriperēt. Quid fa-
cietis in die visitationis calamitatis delonge venietis: ad cuius cōsu-
gietis auxilium: ⁊ vbi derelinq̄ris gloriā vestrā: ne incurramini sub vin-
culo ⁊ cū irrueritis cadatis: Scdm patet dis. viij. q̄ iure. Hec ex Ba-
buele dis. xv. q̄rti. Ex his patet r̄sio ad q̄stionē de dñis: q̄ occidit vel
mutilat boves ppter leproses ⁊ siluestria aialia capta. Nā fm Astē. mor-
taliter peccat: si faciāt libidine vindicare vl amore bñoi animalū aut ve-
nandi. Credo etiā q̄ si sit cōsuetudo loci vel statutū: q̄ p vno actu ven-
tionis tantā pena infligat q̄ nō excusat a mortali oēs obseruātes eam.
vt no. Tancre. in Sūma. ti. de rapina. Hec angelica.

- B** **¶** Quarta nola: venari cōtra dignitatē p̄sone. Clericis ppter suam di-
gnitatē ⁊ altius officū venari nō licet: ne nimis alijs implicent. Tamē
1 est distinctio quā dant hic doctores. Dicūt in primis q̄ existēs in mi-
noribz nō puniūt. Alij dicūt q̄ puniūt pena arbitraria. Panor. in cōcor-
2 dar. Dicūt q̄ qui sunt in sacris: ⁊ habent redditus in venatione: sicut
3 in franciā: eis licet. qz nō faciūt ad voluptatē. Dicūt q̄ si nō habent ⁊ nō
4 bñoi redditus: tūc debēt evitare illā clamoraz venationē. Dicūt q̄ nō
5 multū peccat: si rarissime hoc q̄nq̄ facerēt causa recreacionis. Dicūt
6 q̄ si facerēt causa necessitatis: puta ppter excitandū appetitū post moribz
7 tio q̄ fit cū reti vel laqueo seu piscādō est licita: dū modo nō frequēter in-
8 sistant. ⁊ assignant rationē cur piscatio sit licita: in ca. Esau. dis. lxxvi.
⁊ sicut Hosti. q̄s vide in Sūma. Hec oia Panor. Dicunt quidā: q̄
episcopo nullo mō liceat. xxxij. dis. ca. i. Alij dicunt q̄ liceat in casibz
pmissis sicut sacerdoti ⁊c. Apparet mihi q̄ clerici ab his se cōtinere de-
beant: nā valde simpliciter loquitur. extra de cle. vena. in duobz capita-
lis. In primo dicit ex cōsilio Brelatē. ep̄m: p̄scl byterū aut dyaconū:
canes aut accipitres aut bñoi ad venandū habere nō licet. q̄ si quis ta-
liū psonaz in hac voluptate sepius detentus fuerit: si ep̄s est: tribz men-
sibus a cōmunionē. si p̄scl byter: duobus. si dyaconus: ab omni officio
⁊ suspendat. Aliud ca. ex eodē. Omnibus seruis dei venationes ⁊ silua-
ticas vagationes cū canibus: ⁊ accipitres aut falcones interdicitur.
Ecce q̄ simpliciter ⁊ clare omnibus seruis dei prohibent venationes.
Sunt em̄ ad altiora deputati: ⁊ quanto sunt in maioribz statu cōstituti:
tantomagis debent se ab his tēperare ⁊ deo inherere salutiqz animarū
procurandē insistere. Possunt alia habere exercitia p̄sanitate adipiscen-
da ⁊ appetitū excitando: secere ligna: vadant pedestres peregrinari: vi-
stando p̄ diocessim ecclesias suas aut limina sanctorū. Porro si pro ne-
cessitate cogunt exercere artificia: texant lina: faciāt cistulas ⁊ calathos
vt dicit Br. de conse. dist. vlti. Sed hac tempestate opus nō est: qz be-
ficij ⁊ pudent. Itaqz clerici intendant quieti: ⁊ his q̄ animā a crudelita-
te cōtinent ⁊ ad cōpassionē cōmoueat. Quā modū bñs Marti⁹:

Turba. LXXIII. XXIII

entus hodie dies octauus agit: et eius meminit Hostien. in Summa. Qui mergulos abegit piscantes: et canes cohibuit ne disperderet leporem: ut dicitur in eius historia. Qui autem venant: similes sunt diabolo persequente animam: ut dicit Hostien. quem vide.

¶ Quinta nola est: venari mala iniectione. Quidam enim ex vanitate: alij ex voluptate: tertij ex vilitate venant. Quidam inquam ex vanitate: putant se inde gloriam adepturos et eo nobiliores esse: si huic vanitati intendat. Errat plane: nam ut ait Fra. Petrar. de re. for. dia. xxij. si errore se possito in rem ipsam sigis oculos: seminobiliu vltimi ordinis exercitiu hoc videbis: quos a rebus arduis torpor quida et ignauie comes diffidentia ab humilibus aut pudor ac supbia debortant ac retrahunt. Ad honestu igitur nihil idonei siluas colat: no vita solitaria accuri: cui no minus q̄ se pollicite ineptos sciunt. sed feris ac canibus et volucris conuicuri: qd non faceret nisi illis similitudine alij iuncel essent. Vide ibidē: Alij propter voluptate venant et ep̄is deductione. neq; hoc licet. Nam dicit Panormi. q̄ si omnino laicus deditus est huic venationi: et tūc illicita est. ex quo fit ad voluptate tūc: facit ter. in. c. Esau. lxxvi. dist. vbi dicit q̄ Esau erat peccator qz venator: et q̄ no legit q̄ aliq̄ venator fuerit sanctus. Sed dicit: Quid de Eustachio qui fuit venator et vidit christu inter ceru coruina: Teru quidē sed no mansit venator: neq; conuersus redijt ad venationē: sicut nec Petrus ad piscationē. ut dicit Hosti. Porro q̄ voluptas mane surgere: manū niso occupare: tota die clamare et currere: et die ex Petrarcha. Sūt tertij q̄ ppter vilitate venant. Et qdē (ut dicit Panorm.) illa clamosa venatio fm Glo. licita no est laicis: nisi ex necessitate puta p carnibus et pellibus habendis et. quā admodū leena pelles attulit i gratia rumacrionē eremite: qui sibi carulos cecos illuminauit. Sed pfecto plus costat venatio q̄ sit vtilis: lepus captus libra vnā costat. Et regulariter sunt fatui tales: quoz fatuitates pulchrie in facetijs Dogi detegit. Erat (inquit) Mediolani medicus quida qui fatuos conat fuit facere sapientes: et quilibet iuxta suā fatuitate imersit lacune quam habuit in area paratā: profundez profundius et. Habuit quēdam qui ibi stabat. xv dies: qui rogauit se dimitti. qd assensit medicus: dum tūc domū no extret. Qui sub ianua stans vidit adolesemē in equo cū niso et canibus equitante: quesiuit quid esset cui insideret. Respondit: equus. Ad quid eo vteris: ad venandū. Quid bestiole q̄ sequuntur canes: siliter ad venandū. Et quid bestia super manu accipiter. Et quanti est qd capis annue: bene quatuor ducator. Et q̄nti expendis: quinquaginta. Fuget inquit ocyus: ne te reperiat medicus metus: alias in lacunam te vlg ad mentū immerget: qz maior fatuus. Et dicitur faciens: et applica.

Dñica prima et vltima post octauas epiphanię. Festo b. Sebastiani: qd anticipabat precedenti sabbato. Stultoz infinitus est numerus. Ecc̄s. i. Euāge. de leproso

Sagittariorum

Septuagesima quarta turba stultorum est: sagittariorum (sebes nary ren) De his statui dicere: quia hodie dies est sancti Sebastiani: quia sagittarius occisus fuisse legitur. Sunt autem quos nolis dinoscere. Prima nola est: artem sagittariorum in damnum christianorum exercere. Ipsi sunt primo qui faciunt balistas: sagittas autem tormenta: quas bombardas appellamus: et vendunt his que sciunt eis de abusuros. Dicunt doctores generaliter quod talium armorum artifices: que semper aut in plurimum veniunt in abusum peccatorum mortalium: sunt in malo statu. sicut faciunt quedam venenata: fucos: taxillos et chartas. Si autem propter alium finem bonum: tunc aliter dicendum est. Anthoni. pre. ij. tit. l. ca. xxiij. §. xi. Sic ad propositum situm de balistis et tali

Turba. LXXIII XXIII

casu in quo loquimur. Sūt preerea hac nola notati nō solū factores talū annoꝝ: sed ⁊ hi qui eis vtunt ꝓra chūstianos in bello iniusto saluē. Dicit de hac nola extra de sagittarijs. c. vnico. Artem illā mortiferā ⁊ odibile balistariorū ⁊ sagittarioꝝ aduersus chūstianos ⁊ catholicos exererit: decetero sub anathemate ꝓhibemus. ⁊ est Inno. iij. Super bogter. Jo. an. Panoz. ⁊ alij multa dicūt. Est plane ars mortifera ⁊ odibilis ⁊ horribilis ꝓpter pericula corpoꝝ ⁊ aiay. Et dicit Jo. An. se exhoritari q̄ in bellis capēstribz hoies nō vterent balistia: cū sepe accidat q̄ hō villis ⁊ vilissimū cordis perimat hoiem magni sc̄ij. Dicit Frā. Pet̄. 6 re. ps. for. li. i. dia. xcix. Cū cerera quidē arma iniquitiani hec ⁊ degnis signa sunt: nec pacificis quidē grata ⁊ bellatoribz iniusta magnanimis. Dentq; sic habero. Qui balista primus inuenit: ille aut pauidus fuit: aut ꝓditoz ⁊ necēdi auidus ⁊ mēruēs hostes. Itaq; cogitauit qd̄ Luca. sic: Lōge tēdere neruos: Et q̄ ferre velit cōmittere vulnera vētis. Idq; de om̄i ḡne m̄siliiū puta. Fortis bellator cōgressuz hostis eroprat: quē sagittarius vitat. Hec Fran. Hac nola notati sunt torozes sagittarij sc̄i Sebastiani: qui chūstianus fuit: ꝓra quē exerceuerūt suā artē. Sic ⁊ venatores b̄m̄ Egidii sagittātes ꝓ cerno: vt dicit in historia eius.

Q̄sda nola est: sagittare ꝓpter lucrū aut alia mala intentione. Dicit Angel. q̄ qñ ludus humanus qui videlicet fieri debet ad recreationes suam vel alioꝝ vel causa virtutis experiende: quādo inquā talis ludus sit causa lucrī principaliter: est illicitus. Unde peccant venaliter: quia debent ludere principaliter causa recreationis ⁊ solatiꝝ ⁊ exercendi ingenii vel virtutē corpoꝝ. Verū est: quia facilliter inducit ad mortale: quando fit principaliter causa lucrī: vt patet ex experientia. ⁊ vituperādius: licet lucrātū nō sit nisi de bono consilio pauperibz erogandū. Hec Angelica in verbo ludus. S. ij. Unde tenet Mart̄. vt notat Lardi. in clef. ij. de vi. ⁊ bo. cle. q̄ ludens ad scacos causa cupiditatis peccat mortaliter. Quod intelligo verū: ait Angel. qñ talis cupiditas eēt mortalis de se. Pro hoc vide notabile de cōsione Gabrielis dist. xv. quarti. q. xij. vbi determinat ⁊ ꝓbat q̄ aleator ex cupiditate lucrans peccat mortaliter. Vbi cōcludit q̄ nō solū hoc habet veritatē in ludo aleæ: sed in q̄cūq; ludo: imo in quocūq; negocio in quo quis proximū ex cupiditate niritur notabiliter damnificare: ⁊ bona proximū sibi vendicare sine iusta recōpensa. Sed cōtra: volenti nō fit iniuria. Rūdet ibidē: q̄ non vult ⁊ tē. Cōtra: ergo lucrans tenet ad restitutionē: q̄ dominū nō transferret in eum: Quere solutionē in doc. Quā digne igit sagittantes ꝓpter lucrū sūt ex cupiditate hac nola notent: quia peccant: ex his facile patet. Sed ⁊ ex alio: quia raro consequunt qd̄ parant: immo grauiora sentiunt damna ꝓpter temporis ⁊ artificij sui perditiōē: quia ad longā distantia aliqui locoꝝ diuertunt ꝓ lucro ⁊ gloria: ⁊ cū penitentia redeunt ⁊ ignominia. Porro magnā inquietudinē ⁊ reliqua: vt in speculo vestro factozū videri potest.

Sagittariorum

¶ Tertia nola est: Sagittare propter recreationē indecentem. Efficitur sagittatio (que etiam causa recreationis fit) aliquādo indecens tripliciter. Ratione persone. Quāuis cuiuscunq; status sint persone: possint ut ludis ad recreationē: sicut patet de scō Antho. & Joanne euāgelista: & humana fragilitate per arcū significari volebāt: qui dū diu tenebantur ad faciendū iacula infirmior redditur. Sic & humana fragilitas ad contemplationē minus valida fieret si fragilitati sue interdum cōdescendere recusatet. Non tamē omnibus oēs ludi recreatini cōueniunt: aut decēte sunt em̄ quidā ludi inuenti p̄ pueris. ait Lardo: Troco lude. Alij p̄ adolescentibus. ut ludus pile. Alij p̄ iuuentibus: ut iactus pali: cursatio & hmoi. Alij p̄ uiris ut ludus scacoz: q̄ ludus nec etiam clericis est prohibitus. fm̄ Lau. Tamen ad tollendū scandalum laicoz corā laicis non debent hmoi agere. Alij pro dñis precipue tēporalib; ut histrio natus honestus: p̄ prelatis catoli & similiber potius solatia sua in scripturis deberēt querere. Juxta illud primo Macha. xij. Habentes solatia libros sanctos in manib; uestris. Hec Antho. parte. ij. tit. i. ca. xxiij. §. i. Sed nota scōs libros: nō lasciuos libros poetaz. Patet itaq; qz nō omnibus oēs ludi cōueniunt & decent. Si igit quis sibi indecentē usurpat recreationē peccat: itaq; & si liceat sagittare causa recreationis: nō tamen omnibus hoc licet: purg personis precipue ecclesiasticis: in tali dignitate constitutis. Puto igit qz clerico nunq; liceat sagittare: nisi forte sagittare ballistis illis pueroz: p̄ modo tamē fieret in secreto & sine scandalo. Non em̄ in publico liceret sibi ballistas pueris debitas usurpare p̄ recreationē cū alioz scandalo. Ratione modi (zu wenig vnd zu vil) verbōner aile spil debet obseruari modus in ludo: sic & in sagittando.

¶ Ratione recreationis: nō nimis indulgendo: Ec nobis q̄ miserabiliter erramus: & cū modicū tēporis deberemus iocis & recreationibus: multum aut serij: qz ad seria nati sumus: fere totū tempus absumimus in ludis recreatiuis: quasi ludi essent principalia: seria accidētia. Ecce principia raprim̄ p̄sumimus: sicut cantus ecclesie & diuina officia. Raprim̄ inq; & p̄ franco tē: quatenus cōtinus ad iocos pueniamus: & illis diuiscule: immo p̄ maiori parte dies intendimus. Nō sic fieri oportet: s; ludis oportet ut ut sale: de quo non fit integrū pulmentū: sed solum cōditur: sic de pinguedine & melle qd guttarim frictis suozzamus. Sic in pposito applica: beu nos oia peruertimus. Videbitis sagittarum mane parare ballistam aut sagittas: & illo totum mane absumit: mox post prandium erit: & toto die ludit: currit &c. nō est hoc sal: sed pulmentū &c sic in alijs. Quid multa: sumus de numero q̄ p̄trent ludum esse uicaz nostrā. Sapie. xv. Ratione tēporis. Puto qz dies festus preceptus: nam cū tali prohibeat omne opus seruilē. Exōd. xx. nō uidet quomodo sagittatioes (precipue q̄ multū fatigat) excipiant. Puto aut qz laico liceat si fiat exercitatiois causa aut recreationis etiā in festo: presertim recreationis causa: dūmodo nō negligat qd deo pertinet: & nō proiabat

Turba. LXXIII XXIII

magna mora: et veritas recreatio in satisfactione: que reddit inabilitatem ad
deuotionem. Non sic clerico: quia bulc ut dixi nunquam licet. Hoc est quod dicit
Angelicus: quod in ludis in quibus modica seruitus inest non est mortale: licet
fiat in seito: nisi per totum diem se in bono occuparet dimissis diuinis. Ad-
dit quod si ludus humanus ex nulla illarum circumstantiarum fiat illicitus: non
erit peccatum: si fiat causa honeste recreationis vel virtutis aut ingenij exer-
cendi. aut si erit peccatum veniale. Ad idem est Heron: qui dicit in regulis
moralibus et tripliciter: quod socii et alie recreationes corporales apud vulgus
diebus festis: quando sepe admittas habeat malitias contra legem dei: non tamen
per directum obuiam ecclesiasticis institutis. In tripliciter dicit: quod recreatio
potest licite homo diebus dominicis et festiuis vacare: aliquam recreationem aut
spatium mentium vel ludum honestum causa solarij assumere plusquam alto tempore: dum
modo per peccatum mortale non offendat deus. Vide ibidem. Usus est mibi:
quod multo facilius sit oino a talibus abstinere: quam ea cum talibus circumstantijs que
recitificant exercere. Si laicus mane intenderit diuinis: et post prandium
sermone finito iret sagittatum ad horam vel duas: deinde cum socijs facta me-
renda rediret ad vesperas. credo cum non peccare: sed puro quod facilius oino
abstineret a sagittando quam cum tali moderamine et freno sagittaret. Pro-
pter hanc rationem conditionem clerico tempus sagittandi non vacat: sed et laici cum
clericis die festo possint submeritis alium sagittandi modum eligere: cum que
possent et debeant post prandium se exercere: ita ut vir per eodem tempore suffi-
ceret: nec aliam promitterent sagittationem anhelare. Et que est hec inquis
sagittatio? Audi: os tuum tenet formam baliste: arcus super labium: zona
inferius: lingua columnella est: bulc suppone sagittas. Prima oratio
nisi: hanc mittit versus celum sursum: multis suspirijs ad deum et scriptis ois
et singulis ora per aniam. Dulce sunt mittere: et plurimum ipsis absumes in
mittendo huius generis sagittas. Sic sagittare solebat patres in egypto
qui (ut b. Tho. 2. q. 8. tangit) vel in tractatu de ascensionibus ponit) oratio-
nes sauculatozias mittere solebat. Hec sunt saucula ignita que incendunt et
vulnerat cor dei: sed et diaboli qui dicit: Incendunt me orationes tue: ad
Anthonium. Sagitta correctionis: si platus es he sagitte acupe debent
mitti contra subditos: sicut post dicit. Dominica ergo die corripe familiam per
negligentiam diuinorum. Sagitta predicationis: doce familiam precepta dei:
symbolum de penis inferni et gaudijs celi. Sagitta laudis vocalis: si
clericus es. In sagitta contritionis super peccatis per totam hebdomadam peccata
etis in cor tuum sagitta. Sagitta discretionis: conare tangere metas: id est
mediam virtutis per prudentiam. Illud considera diligenter sicut sagittari metas
Tandem aduerte sagittarium mortis: que pingit solet cum arcu et pharetra tan-
quam sagittarius. hanc contemplantur: meditare diligenter: quia nescis quando receptu-
rus sit sagittam. Sic sagittare docet Heron in suo tripliciter precepto tertio
videt alia elicere poteris. Qui se occuparet circa has metas sine tedio
negligentia aut peccato die festis de iurere: neque vacaret tempus stulte sagitta-
tionem intendere. Quod si haberet has sagittas: eo facilius possem sagittare

Sagittariorum

vellem orare: cōteri: corrigere: p̄dicare &c. Sz nescio nō habeo sagitta
Si nō habes: fac totas eas (Zer sic tregē) b̄ licet die festo: z ē artificū
bonestū: qđ ad litterā etiā magni p̄cipēs nō dedignant: q̄ erubescerent
discere aut exercere alia artificia. Itaq; laici z clerici b̄ facere possunt:
sagittas cōtinare: verba scz oratiōis: correctiōis: p̄dicatiōis &c. Discere
die festo z feriali: vt tpe suo habeant sagittas quas emittant.

Dñica in. lxx. Dies sancti Joan. Chrsostomi.

¶ Quarta nola ē: Sagittas diuinas declinare. Est dñs deus sagitte
ariatus: mittit sagittas tribulatiōis: famā: pestilentā: bella: infirmitates
paup̄rare: ignominia. He sunt sagitte dñi. Si est malū in ciuitate qđ
nō fecerit dñs. Arcus dñi tyram sunt: boies mali bestie: elemēta: Inlu-
entie celestes: z alia h̄mōi per q̄ mittit sagittas aduersitarii: mittit sagitte
tas has in bonos z malos: qz aduersa virisq; accidit. Si bonus es tū
git tibi vlcus: sagittat vt aperiat: z saniem occultā effluere faciat: noli
z tristari: sed age gr̄as. Noli has declinare sagittas: neq; pures aliū de
q̄ a deo patre tibi infiras: quāuis p̄ arcū creaturaz. Dic cū Job. Dñs
dedit: dñs abstulit: cū tñ ignis z vētus z hostes z diabolus bec sibi ab-
stulissent z vlcera intrulissent. Sagitte inquit dñi in me sunt: quaz ind̄
gnatio ebibit sp̄m meū: z terrores dñi militāt cōtra me. Job. vi. Nō sic
impj nō sic: sed has sagittas declinā: nō eas suscipiūt de manu dñi: sz
si cogunt pati z infiras sibi viderint: in eas instat canis mordent: sed nil
hil pficiūt: velint nolint patienter verbū b̄ dñi p̄manebit: qđ scriptū est
¶ Deuter. xxxij. Sagittas meas cōplebo in eis: nedū hic sed z alibi p̄ eter-
nā dānationē sue seuerissime sententiē: quē arcū fugere nō poterūt dā-
natiōis: qz hic arcū tribulatiōis huius tēporis fugere nisi sunt. Secus
de bonis q̄bus dedit deus significatiōe: vt fugiāt a facie arcus dāna-
tionis: p̄ sufferentiā arcus tribulatiōis p̄sentis. Est deinde diuinus sa-
gittarius p̄relatus. Sagittarius inq; sagitte correctiōis. Arcus est in-
dicatāria potestas. Lignū durū sed curuū est rigoz iusticie sed reflexus
pietate: corda mollis sed recta: pietas sed iusta: sagitte pene varie. s. pe-
cuniarie verberat: exilia: carceres vltime supplicia. Has mitte discrete
iuxta exigentiā delictorū: nō indifferēter. Rursus mitte sagittā punicio-
nis in callem iurisdictiōis nō aliene. Arcus suus de cornu duro:
iusticia est rigida: quā seruare debet: curuus debet esse z ad se reflexus:
patere legē quā ipse ruler: z curuus p̄ pietate: habeat cordā mollem sz
rectā: id est pietatē sed iustā: vt arcus nō balista: vt moderet penas iuxta
quā aliter peccantiū. Qui balista sagittat eque fortiter pcutit auiculam
z bouē: muscā z equū: nudum et armatū. qui aut arcu: potest remissius
aut fortius adhibere pcurere. Sic p̄relatus nō equaliter debet punire
sup̄bos dure ceruicis z hūiles obediētes. Aliqñ nulla sagitta pcutere:
sed solū balistā siue arcū exhibere (Das armbrost bieren) vel (eyn ruor-
zeigen) instat dimicantiū. Nimirū fortio: correctio requirit ad castigā

Turba. LXXIII. XXIII

sum obstinatos: duritia & excusationib; armatos: Quos alios mansuetos
parcere subiectis & debellare superbos: ait Virgil. Ipsi sunt quos ita duri
sunt & aliqui obstinati quos ferro & sagitta correctionis sunt inpenetrabiles.
De quibus recte dicit illud Job. xli. Non fugabit eum vir sagittarius: in sti
pula versu sunt et lapides funde. Contra tales non est mitius procedendum:
sed cum conatu & impetu est talibus a plato obviandum. Ad sagittarium perti
net clare videre & attente respicere: unum scilicet sinistrum oculum claudere:
ut res sagittanda melius possit discernere: & magis certe sagitta iace
re. Et platus debet clare videre per discretionem: attente respicere per dilige
ntem deliberationem: unum sinistrum oculum scilicet oculum carnis quod non videt nisi spes
favoris odia & similia: debet claudere per favoris & odij reiectionem. & cum
recto dextero oculo spiritus scilicet recte discernere per delictorum examinationem: &
sagittanda sagittare per iustam correctionem & punitionem. ne forte sit sicut la
mech: quod cum esset cecus & haberet arcum a puero ductus per bestiam boiem sa
gittavit: & Cham in loco unius bestie interfecit: sicut dicitur in histo. schola.
Plane plati qui ducuntur a puero. i. a propria sensualitate: & maxime si ca
reant clario visu discretionis scilicet subtilitate. si tales habeant arcum iudicia
re plati solent sepe per bestiam boiem ledere & iustum locum impie vulnerare.
Et quidam. iij. Reg. xxij. in incertum sagitta dirigens casu percussit regem israh.
Sagittas has multi declinant subditorum: & pauci cas debite excipiunt: et
neque eis debite exhibent timore. Utrobique defectus: si solus qui sine cri
mine est debet periclitari lapidem in adultera aut quolibet peccatore: quos periclitari
Est tertio sagittari^o divinus predicator. Habet & hic sagittas suas non
quidem punitionis: sed predicacionis per auditoribus arguendis. Difficile ad
modum: sicut declarat b. Grego. in dialo. quod cum culpa avarus gaudet per
dignus: & contra. Quia pauci sunt deus meus: quod sagittas has predicacionis
excipiunt salubres (Ferr. bundan ist guot für die schütz) Sunt quod studiose &
de industria fugiunt de predicacione: timet ne tangant sagitta: ne doceant
putantes se inde excusari si nescierint: sicut nescientes quod quod ignorat igno
rabit. Quanta sibi utilitate & predicacionis adimant fructum: non est facile di
ctu. Antonius stabat & audivit legi: Ecce nos relinquimus omnia & secuti
sumus te etc. & factus est sanctissimus eremita. Sic multi tacti sunt et
converti. Sic Bugu. ad predicacionem Ambrosij. Debet habere sagittari^o
hic per artem sacre scripture: que plena est sagittis divinarum eloquiorum in
magna copia depictis: ordinatis & ornatis iuxta exigentiam auditorum
Huius quod habet eas semper in proposito: ut cum vile fuerit committat sicut opter.
Nuper ut aliqui in alium mittat sagittas ad forte (ein gegerling schuf)
nempe directe in faciem respicendo: sed in magna generalitate. ut cum
nescit vitiosos siue aliquod vitium ita fieri: ut sagitta cum desursum ceciderit
tangat fortassis eum cui necessaria est. Aliqui ad latum dirigere sagittas re
prehendendo alienos: quod non sunt huiusmodi audierit: puta italos aut gallos.
& sic audire nihilominus quod presentes sunt & culpabiles. Aliqui in faciem: si
cut christus per barthelemy: Et vobis scribe & pharisaei etc. in multis locis:
i ij

Sagittariorum

vnde et crucifixus fuit. Sic Jo. bap. gemina viperar. et Herodē in facie sagittavit: Nō licet tibi habere vrozē fratris tui. vñ et decollat⁹ fuit. Et Jo. Lbiso. cui⁹ bodie dies festus agit: reginā corā cui⁹ imagine sine statura ante templū populus ludere solebat: vñ in exiliū missus fuit.

Quimrū inuiri ferimus tales sagittarios: qui in facie directe sagittas mittūt. Eos autē diligimus q̄ (gügerling schießene) neminē tangūt. et q̄ nō sagittas acuris: s; obrutis et leuib; (kinds bölezln) sagittat: correptionib; leuissimis cū risu et blandimētis: et se mox excusant sup correptione facta: et rogāt ne egreferant blanditozes p̄niciosissimi. Hos demiq; sagittarios diligimus: ad illos pedē figimus et sistimus: qui nō sagittas sed rapax fragmina emittūt (ruben schützen) vel cinerē. quēadmodū in ludis carnis p̄iualitib; fieri solet: puocātes ad risum: scōmata edentula p̄dicantes: ridicula et fabulas ad risum puocātes recensendo. Non sine sagittarij apti ad banc arcē ambonis. Audi Paulū instituentē discipulū suū: quēadmodū sagittare deberet. i. Ltim. v. Peccātes corā om̄ib; argue. Et. ij. Tim. iij. Argue: obsecra: increpa. Ad Ti. ij. Argue cū oī imperio. Vide Glo. et applica. Per hoc tñ nolo dare occasione indiscrete arguēdi et increpandi in cancellis: neq; tales audaculos p̄dicatores laudandi q̄ modū nō obseruāt neq; attendūt. vt iuxta exigentis correctionis correptione moderent: sed et furoze et impetu vindicte altiq; p̄supunt in peccatozes. Serua charitatem: et die quicquid voles. sine ignita igne charitatis: nō iracūdie et furozis. His videre sagittariū p̄dicatozē ap̄tū: intueri Lbiso. cui⁹ bodie dies fest⁹ agit. Hic nulli generi boim peperit: qn sagittas correptionū in eos transmitteret: in clericos et latēcos nobiles et plebeos. In clericos: nā hos correxit. In peccos (edle bofflür) q̄s obiurgabat. In p̄positū imperatozis Lutropiū (hoffmetster.) In magistrū militie Bianan: quem humiliavit (rittermeister) In infideles paganos et arrianos. In ep̄os: nā Severianū eiecit: ep̄ p̄banū rēp̄bendit: cōsiliū eoz nō curauit. In Augustā: cōtra quā orationē fecit: q; causa cōcilij fuit. p̄pter ortū quē vidue abstulit: vt dicit in carbalogo. Ideo in exiliū mittit et reuocat: sed iterū in Augustā contra statū argenteā. Dic distoziam in finem vsq; cursozie.

Feria sexta: profestū btē Marie paristationis:

hora tertia infra vespas in ambitu ecclie Argess.

R Quinta nola est: sagittas diabolicas excipe sine pati. Mittit diabolus sagittas tentationū igneas: vtiq; fm q̄ Ap̄ls ad Ep̄be. vi. inuit quōties accendunt his telis ignitis p̄cussit: ira et indignatione cōtra proximū: cōcupiscētia ciboz et venercoz. In hui⁹ signū aliqñ legimus diabolū apparuisse in Uitaspa. instar etioptis sagittantis tēla ignea. Tot sagitte quoz tentationes: quaz magnā multitudinē Berfon enumerat. Ad has sagittas tentationū itas o bō miser: non fugis eas sicut diuinas. Et saruitate tres expectas iccus: quēadmodū de fatua et stoli

Turba. LXXIII XXIII

da aue (busant) theutonice appellat. Dicit (Du stoff dry schütz als ein busant) Suggestione scz: delectatione et consensum. Dic ad placitū de tribz tentandi modis. ex doct. p informatione: vt sciant qm sit mortale. Lorigie venerz bi sunt nodi. Uisus: colloquiū: cōtactus: ofcula: factū. Ecce sagittas q̄ttor: deinde corruis et iaces. Stas o fatue sicut ceru quousqz sagitta percit. Est ceru⁹ simplex anial: admirās quicqd vide rit de nouo: et ideo cū duo sunt venatores sibi insidiantes: vnus scz ap te: alius vero occulte: cū illius apertū et canū suoz admirat latratū: et sibilū: occulte sentit sagittā et venabulū: et nō euadit mortis periculum. Sic nimirū plures venatores spirituales nobis insidiant: vnus apertus cū multis canib⁹. scz mūdus cū omnibus delectationibz. et vnus occulte cū sagittis et arcubz: scz diabolus cū infinitis tentationū generibz. Qu si incaute in latratu et sibili istius aperti venatorz. i. in amplexu delectationū mūdi intēdimus: venator occultus. diabolus: sagittas tentationū emittet. et dū eū non precauemus: nos subito p aliqd pctm mortale percit et occidet. Sic fatuella illa eua: pma mater nra stabat expectās et pniciose excipiens sagittas diaboli h̄ba secū miscens. Sic hodie multe eius imitatrices nō fugiūt colloquia viroz: sed manēt stātes et nō recedunt: quousqz ad mortē ante fuerint p pctm vulnerate. Noli stare: noli expectare: sed fuge. Prudentes sagittantē nō expectāt stātes sed fugiunt: neqz in eodē loco manent. Et tu fuge: bec efficacissima ars. Fugite fornicationē (clamat Ap̄tus) In alijs em̄ peccatis cōsuetus expectare p̄or (ait brūs Ambro.) nō autē in fornicatione: q̄ sola fuga vincitur: quasi a facie colubz fuge pctm: p̄sertim carnis. Porro nō intende ocio: sz exerceas te iugiter: et cauebis sagittā illam. Semp aliqd boni facito: ve diabolus te occupatū inueniat. ait Hiero. et Quidius. O cia si tollas periere cupidinis arcus. Querit Egistus quare sit factus adulter. In promptu causa est: desidiōsus erat. Sic et dauid. O cia in periculum adulterij mittūt. Noli stare erectus: sed inclina te p humilitatē: nimirū pdest hic modus: et si cōtra oia tela inimici: iuxta visonē beati Anthonij: de mūdo operto laqueis: p̄cipuetū p̄tra viciū luxurie: qz supbia puni p luxuriā. vt deducit Blerāder de Ales. Mittit sagittas linguas scz detractionū: per balistas ozis maloz hoim. Vere sagitta lingua detraкторis est. Sagitta de occulto et longinquo venit: et detractio ab occulto: in absentia eius cui detrahit. Sagitte ferrū habet formā lingue serpentis: et detractorz lingua similis lingue serpentis: q̄ fundit venena et vulnerat vsqz ad cor. Vulnerat vsqz detractorē: cū cui detrahit et auditorē. Et Lugō. et venenū infamē fundit et prauas locutiōes. Sagitte pures fictionē hāc friuolaz et vanā: audi scripturā Hieremie. ix. Sagitta vulnerans lingua coz pacē cū amico suo loquit et occulte ponit et insidias. Ubi hāc videt sagittā volare: caue ne stes: aures nolito prebere: qz audies detractionē: et detrahebz parificat in crimine. fm beatorum Bernbar. Saltē repugna signo: et sagittā repucies cōtra mittentē. Si

Sagittariorum

cut enim ventus Aquilo pluvias dissipat: sic facies tristes lingua detra-
hent: ait Sapiens. Et de. ij. Inclina te p humilitate. cogita q tu pe-
iores q is cui detrabit. dic: Miserere mei deus. r fac supnolet caput
tuum sagitta detractiois: r p cōsentum nō cōtingat. Mittit p̄erea sa-
gittas derisionū p̄ra hoies bone voluntatis. Hoc oīno conat diabolus
quēdamodū retrahat a dei seruitio hoies: r p̄ra eos p̄cipue incipiētes

Sagittas mittit irrisionū: quibz multi instar paruulorū retardant: ne
ereant de domo vitioꝝ r ingrediant vitā virtutū. Siles pueris q̄ ter-
rent latratu carulorū: qui nō mordere nō p̄nt. Verū plane est qd̄ ait Se-
ne. Buroitate habemus senū r vitia pueroꝝ: nō pueroꝝ tm̄: sed etiā in
fantiū. illi leuia formidat: bi fallat: nos vtraq̄. Qui p̄ba irrisiois timet:
leuia formidat: falsa formidat q̄ reputat dedecus qd̄ est honor. Mun-
dus velut carulus latrat: irridendo eos q̄ bñ agūt. sed mordere nescit:
q̄ nō eos p̄curit: r cū satis latrauerit tacebit. Siles sunt: vt p̄posite
materie de sagittarijs alludamus) his qui paruulorū sagittas timent.
Nōne italeus merito reputaret de hac turba qui p̄pter paruulos sagit-
tantes in platea nollet p̄gredi ad ecclesiā. Tales sunt vtiq̄ q̄ p̄ter p̄ba
derisorū dimittūt seruire deo. De his Psalm. Sagitte paruulorū face-
sunt plage eorū. Si aliq̄s miles diceret se nō audere seruire regi roma-
noꝝ q̄ hoies inde loquerent: friuola r ridiculosa esset excultatio. Non ḡ
simus fatui tales: vt p̄pter verba hoim dimittere velimus seruire deo:
Sagittas has irrisionū diabolicas nō euremus: sed cōremamus. po-
tius diuinas suscipiamus dei tribulationes: prelatorū cōreptiones et
predicatorū exhortationes fideliter excipientes. Rogemus rē.

Dñica in. lx. altera Purificationis.

Positus est in signū cui contradicet. Lu. ij. Euaḡ. de dñica
Sexta nola qua dinoscit fatuus sagittarius est: metā puritatis nō
obseruare. Reperiunt quidā bone voluntatis hoies multa sp̄ritalia ex-
ercitia: q̄ta sunt ieiunia: vigilie: meditatio scripturarū: nuditas ac pri-
uatio oim facultatū: r silia faciētes. sinē tm̄ debitū ignorātes: q̄re seꝝ se-
ue p̄pter quid. vt videlicet iuxta finis eri genētia ea moderari dinoscant:
putantes ea esse p̄fectionē. r nō p̄fectionis dūtarat instrumēta: q̄ nō in
ipsis cōsistit p̄fectio siue discipline illius finis: sed p̄ illa puenit ad finē.
Sicq̄ debita metā nō obseruant neq̄ aspiciūt: ad quā sagittas suoz ex-
ercitioꝝ transmittat: ergo brauiū suoz exercitioꝝ nō p̄sequunt. Sed
accidit eis in primis qd̄ viatorū: qui finē vie sue nescit: r locū q̄ perget
nō cōsiderat vel attendit. hic plane frequēter errat: multū laborat r pa-
rū proficit. Sic in exercitijs suis sp̄ritualibz finē exercitioꝝ nō atten-
dit vel cōsiderat: frequēter multū laborabit: r a fine tuo eque distabit
Sepe p̄ardua in ieiunijs r vigilijs r similibz multū fatigabert: r pa-
rū in verā sp̄ritualitate proficiet. Similes deinde ad p̄positā metap̄ba-
ram sagittario nō habere metā sibi p̄positā siue signū: sed inuacuum

Turba. LXXIII. XXIII

acrem sagittante. qui scire nō potest an artificiose bene vel male sagittet. Secus si haberet signū constitutū: penes eū illud aduertere potest si male vel bene sagittet. Sed ais: Et que est hec meta siue finis exercitiorū: ad quē ordinari debēt talia exercitia? Respondeo breuiter: est charitas: cordis puritas: appropinquo ad primū hōis statū: reformatio viriū: insertio virtutū: vera spiritalis ad deū puerio: ad impassibilitatē redere: perfectionē adipisci. Habet plane hec meta siue finis multa noia: que sū ordinē declarare statui: quatenus ad eius nocitiā puenire possimus. Nomina statū primū hōis: et quis est ille? Talis est: quod Ad sic creatus fuit a deo ut quod debuit clare intellexit: atque sine appetitu cōtrario seu quauis cōtradictione: imo cū delectatione voluit se appetere sicut se debere appetere rationis iudicio intellexit. In hac parte omnimoda et tranquillitate quod ad vires inferiores cū superioribus fuit et talis etiā nos ab eo descendentes fuisset generi: si primū in obedientia mandatorū dei. Sed quod: Homo peccauit: et deo subesse noluit: ideo sibi subtracta est hec gratia siue donū: quod appellabat originalis iustitia: quo tenebant potentia sub obedientia rationis: et etiā vires inferiores facere sibi rebelles. Amisit igitur pacē: tranquillitatē: gaudium: leticiā et quietem. et inuenit inquietudinē: tristitiam: labores: dolores et continuā mutabilitatē. Fuit intellectuallū lumine plene illustratus: ab omni sece concupiscentiarū depuratus. nunc autē ignorantie nubo excatus: omniaque ossa sua concupiscentiarū seculis medullitus sunt infusa. Quid multa: Homo factus est sibi ipsi grauis: et ipsa eius vita facta est ei tentatio: et nō aliu dicitur saccus in quo canes murilegi et mures conclusi se inuicē mordent et psequunt. Sic repugnant vires in eo quousque redacte fuerint ad obedientiam et ad illum statū primū redeat. Hic est finis et propositū a quo tendere debet homo per sua exercitia spiritalia: ut per ea se in primū hunc statū reducat cū dei assistentia et suo conatu. Venit ideo chabitus in hunc mundū: dedit precepta et sacramenta scripturam in exemplū: ut sicut hoc operemur. Unde legitur oratio: Deus qui nos ad imaginem tuam sacramentis renouas et preceptis et ad imaginem eius creati fuimus: habentes intellectū memoriā et voluntatē deiformes in Adam. Sed deformata est hec imago per tenebras: vanitates et voluptates. Dedit ergo sacramenta que nos sacretur similiter precepta: sed et se in exemplum prebuit. Omnia ergo exercitia nostra debent ad hoc ordinari ut repareremur.

Seria secundā ad sanctā Katherinā mane hora septima: repetij precedentia et continuauī.

Appellat hec meta charitas et puritas. Dic per omnia ut in libro de reformatione viriū: vnde et hec septē nomina sumpsit. Appellatur viriū reformatio. Habemus tres vires: scilicet intellectum: memoriā et voluntatem. Ille fuerunt sic dispositi in creatione: quod intellectus erat illi

Sagittariorum

minatus memoria deiformibus plena voluntas: sed per peccata sicut sentimus intellectus est tenebris obuolurus: memoria plena fatuitatibus voluntas concupiscentiis malis. Ad hoc tendere debemus: ut hic reformemur: quatinus intellectus illuminet. et hoc per scientiam fit: quae acquiritur per exercitium sive experimentum: per doctrinam et consilium aliorum etc. Sic et memoria debet reformari ut semper sit plena diuinis: sic voluntas. **Vic** et priorum libello. Appellatur virtutum insertio. Nam virtus nihil aliud est secundum Ambrosium. **¶** Bene uti moribus a deo naturaliter nobis insitit. Appellatur ad impassibilitatem appropinquatio. Efficitur per virtutes quibus quasi impassibilibus respectu passionum et immobilibus: imo ita ut aliquando aliquid admittent virtuosos: quoniam in aduersis aut prosperis neque ad timorem mouentur neque ad gaudium sed respectu talium sunt velut mortui: mortui mundo et mundus ipsis. **Vixerunt** stoici virtutes esse quasdam impassibilitates: sed hoc sane intelligendum est: alias a peripateticis et christianis non admittitur: quippe quod christus passionibus comoratus fuit. **Tristis** est anima mea inquit. et tamen virtutes habuit etiam in summo heroicis. Appellatur haec meta ad deum vera conuersio. **Declarat** hoc beatus Bernardus in sermone de quadragesima. **Conuertimini** ad me in toto corde vestro: ut omne gaudium et spes tristitia et timor sit diuinus: et non mundanus. Appellatur vera perfectio. **Tunc** res perfecta est quoniam est suo principio coniuncta. hoc autem fit per hanc conuersionem: cum electa de corde cupiditate per charitatem infusam coniungitur deo. **Inde** est quod perfectio vite christiane dicitur consistere in charitate. **¶** Septima nola qua possunt cognosci fatui sagittarii est: Improporcionata sagittarum exercitiorum balistae virtutum superponere. **Tor** sagittae sunt exercitia: exercitia graua graues sagittae: leuia leues: culibet sive balistae virtutum congruas et comensuratas aptet quilibet secundum quod potest: Non enim omnia possumus omnes. **Sunt** quidam fatui qui volunt exercitia assumere sanctorum patrum in egypto. abstinentias etc. et sic pereunt. **Non** pertinens est haec sagittae huic balistae: sunt haec magis admiranda quam imitanda. **Dauid** arma Saul abiecit: et pugnavit cum funda et lapidibus. **Sunt** alij econtrario qui possent maiora et ex tepiditate sua coercent sunt paruulis exercitiis: hi leues sagittas nimis imponunt balistae. **Item** alia nola posset poni de medio virtutum: que ponitur in speculo fatuorum vulgari et latino: sed non in ordine. **Esset** lata materia quomodo mediis virtutis non est puntuale: sed consistit in quadam latitudine. **Item** Buridanus in Ethica loquitur de signo ad quod respiciendum sit. **Item** de his qui porcum lucrant a signo deuiantes. **Item** de his qui se excusant dum a signo deuiant. **Sic** et faciunt qui de malis perpetratis innumeris excusationibus sese purgare solent. **De** his nolis singulis cogita: si libuerit recitare. **Non** enim sunt hic predicata: ideo nec posite.

Diuitia quinquagesime: **Scolastice** virginis.
Stultorum infinitus est numerus. **Eccles. i. Evangelium**

Septuagesima quinta turba stultorum est: Laruatorum (Fasnach-
narren) Bin ofcuntur autē quinq; nolis.

Prima nola est: letari, videlicet h̄ tpe sacro luctus dedicato
Meminit ecclia casum humant gñis in Adā: vñ ⁊ cantica letitie omitt
tur: organa suspēdit ⁊ cantica tristitie frequat. noiatim in pulcherrimo
bymno: Dies absoluti p̄recurr̄ zē. exone si placet: ⁊ sic qdē ecclia. Hi
aut stulti ecōtrario se habēt: nā ecclia casum meminit: ⁊ hi saltāt turpi
ter in choreis: ⁊ impanis ⁊ fistulis vtunt: ⁊ pducūt q̄ toto anno fuerant
abdita. Plane q̄ antebac semp delituerāt: hoc sacro tpe ad vanas p̄de
unt letitia s iuuenes ⁊ virgines. Nōne hi tibi fatui vident: q̄ in domo
dū sic memoria miseriarū patrisfamilias aut alterius cuiuscūq; de sa:

Laruatorum

Larua: letant & exultat. Sillis vitis letargicis. Est tps ridendi: est tps
 3 stenditā autē tempus stendi. Quid dixi iam: cū totū tempus vite no-
 stre sit tempus stendi. Quippe q̄ in valle lachrymarum sumus cōstituti in
 exilio. Totū tps hoc vigilia est festi magni futuri: p̄cipue autē & signatē
 hoc tēpus a quinquagesima vsq; ad pascha. Hi autē etiā vsq; ad heb-
 domadā passionis aliquādo letitie sue fatuitates protrahunt.

1 ¶ Secūda nola est: Laruari. Habēt larue p̄culdubio originē a gētilita-
 te: sicut & (der hytz) & (das wild wyl vō geispitzen) ex saturnalib; ex cō-
 pitalib;. De quib; vide Macro. p̄mo saturnaliū: de sigillarijs oscillis
 capirib; sicrib;: vide si alludat. Itē de orgijs Bacchi. Quere vnde cū
 q; v; agnoscas originē laruarū. Vide Vocatiū & Quidiū meta. li. iij.
 de q̄dā puero in ceruū. Itē Boet. de gene. lib. i. ca. liij. de figura Pa-
 nis: q̄ loco pallij habuit pellē distinctā in aculis: quā nebride vocare
 p̄fici. Idē lib. iij. ca. lxxvij. Han d; puerus fuisse in hircū in supior
 sui parte: & in pisce in inferiori. Hec furia p̄ferret n̄m (hytz) Idē lib. v
 ca. xxv. Bacchus hircurus depingebat. His oib; p̄sonat (hytz) Quis
 hoc vocabulū theutonici nō hircū: sed ceruū significat. vep̄n p̄sonat in
 voce: sicut & in multis alijs fit &c. Ecce farus laruari has gētilitates in

2 fecerant. Sic (meyger bertsche) vbi die ip̄a cinex femine cōtingere digi-
 tis & rirare sup̄ p̄videnda viri cogunt. & q̄ vidit dñi puerulus esset: de h
 reitimonij p̄hibuit. De q̄ apud Vocatiū lib. v. ca. xxv. exp̄ressit: q̄ i ho-
 more Liberi fēbat siue Bacchi: q̄ est. meyger bertschi) Inde (bechens)
 a Baccho q̄si bechen. q̄ dñi sit: in laruis currit a pueris clerici n̄s ar-
 getineū. Ecce quos imitemur in laruis: dñi quidā se fingunt claudos ce-
 3 cos reges &c. Plante farus & p̄nciossi fami. Scitis q̄tia adulteria sub
 bis laruis: qualia homicidia & alia vitia innumerabilia p̄petrant: ideo
 cohibēda. Nō licet se sic transformare: imaginē quā deus tribuit defor-
 mare in formā bestie aut demonis figurā. Provenit quondā (vt legiē)
 q̄ quidā sub hac larua occisus ammōdo nō cōparuit: p̄culdubio ab eo
 ablarus cuius figurā habuit. Vide in speculo Pbilomust & Discipulo

¶ Tercia nola est: lurcare. Lurcare est turpiter aut nimis auide cibū
 sumere (schlēm: brassen: fressen) Inde lurcones. Vide i Jumanio mul-
 tos sup̄ h allegante grāmaticos. Lanit ecclia: Tps adest sobriū. Arq̄
 1 farus n̄i h tpe ebriū incipiūt. & q̄ toto anno p̄ce vixerūt: tā incipiūt p̄dige-
 re vt lurcent. Inuenio lurcare & lurcari deponētalr. Nemo ē q̄ nō velit
 2 lurcare: tā multa celebrat p̄ oēs stibas: & nō cessant etiā fere ad dimidiā
 vsq; q̄dra gēsimā. Quid multa: Vere stulti: p̄trahūt debita: q̄ cū diffi-
 3 cultate solvere poterūt: efficiūt tā exponēdo p̄dige vt in. et. meli? ieiuna-
 re possint. vitq; q; vii emat cibos i eadē p̄ter p̄iorē p̄digalitatē habere
 nō p̄ūt. Nouit h sapiēs Prover. xxi. Qui diligit epulas in egestate erit

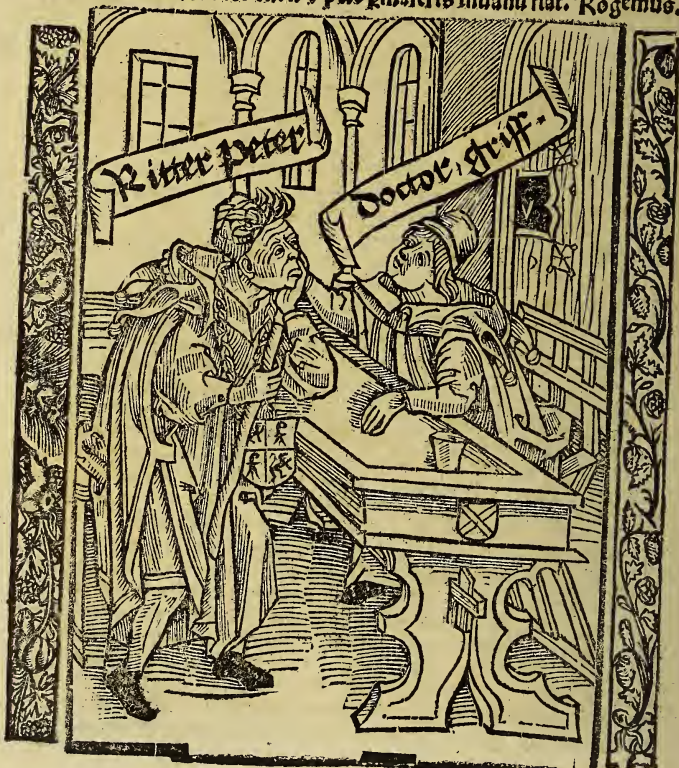
¶ Quarta nola est: ligurire. Ligurire (schlecken) a lingua puro dictū
 Illo verbo vitē b. Hiero. Ipsi sunt q̄ hodie ad singulorū p̄sbyt̄erorū do-
 mos vadunt & monasteria monachorū & montaliū: & feria tertia ad do-
 mos latroz circuit: pasilla delubates & ligurices mells cistē sup̄

ta. Sed caueo p̄ familias: ne inflent ventrē vrozis tue. solet mel infla-
 re: munitū multoz vrozis inde qz gustant mel hoc ventres post modū
 r̄pis ferriūt inflatos fetu noue p̄olis. Cur putas: visitat te vellatuar?
 aut nō larnatus aliq̄ magnus? Plane non p̄ter te: sed p̄ter vrozē tuā
 aut te z cā ad se inuitat. de hoc te iactas: qz familiaris es principi tali.
 Qd̄ tibi magna est ignominia: tu reputas gloriā o fatue. Quisce igit̄
 noli effici aut actiuus neqz passiu⁹ hospes: mane apud te tu z vroz tua
 multibi vadas: neqz recipias alios: claude hostiū tuū. Uile (leib vno
 seel vnd seckel) aie z burse corpori z fame. Parce pecunie saltē quā inu-
 tiliter z pro digne expendis hodie: q̄ tibi sufficeret p̄ alimonia duaz heb-
 domadaz: imo totius q̄ dragestime. Parce anie quā maculas crapulā z
 alijs vitijs mediū tuū: sed z alioz. Da exemplū bonū: vt z alijs siliter fa-
 ciant. Et quid faciā? vadas tēpestiue dormitū mor post salue: quartū?
 crastina surgere possis: sermone audire: cineres recipere: dū alijs pleni
 stertunt in lectis. Doceat te velū expansum (das hunger tuoch) in hoc
 saltē lege abstinentiā vel temperantiā: z euangeliū hodiernū qd̄ de pas-
 sione christi legit̄. Sed cōsuetudo est inquis. Respondeo q̄ nō: sed cor-
 ruptela: dis. iij. deniqz. Farcor sunt cū venia relinquendi: cū venia pe-
 ne inquit glo. nō culpe. Et si igit̄ hic nō damnaberis: tamen alibi.

Quinta nola est: Lucare: se derurpare fuligine die cinerū in capite
 ieiunij. Hos miseros hoies nescio si fatuos an insanos potius z furio-
 sos appellare debeā: an sacrilegos z dei irrisores. Ecce illo die cinerā
 boni christiani filij ecclie cineres recipiūt in capite p̄ sacerdotē dicentē
 Memēto hō qz cinis es z in cinerē reuerteris. Fit deuotissima cū lera-
 mia p̄cessio: cruce velata z sc̄dōz inuocatiōe: z cū oi deuotiōe ieiunij p̄-
 mittas deo offerūt: diē hūc q̄ caput est ieiunij p̄fecte ieiunādo. Eregiōe
 videbis hos insanos fatuos hui⁹ christiani ritus irrisores nō in ecclia
 mane recipie cineres cū alijs christians. Quippe q̄ adhuc besterne diei
 crapulā ructantes in lecto iaceant stertētes: q̄ posteaqz hōz ocrava aut
 nona surrexerint: se mutuo derurpāt fuligine formā demonū induētes:
 sicqz nō cruce velata: sed verillo diabolico circueunt in sua p̄cessione de
 domo in domū: altos ad se trabētes. imo aliq̄ nō veniūt in tēplo de-
 turpare mulieres: cōiuiasqz cōstruūt z se inurgitāt: caput ieiunij fran-
 gentes. sicqz q̄ dragestimā hanc sanctā in suo initio violant: cōtra morem
 oim famuloz: q̄ ab initio seruitij sui studiosiores esse mitūē. Hos in-
 quā fatuos ne dicā an insanos? Etiqz vtrūqz: cecos deniqz z dei cōtem-
 ptōzes. Quid em̄ aliud hoc est q̄ achi dicerent nos p̄trario ecclesiasti-
 co ritus faciem?² vt Genesius mim⁹ irridebim⁹. ipsi recipiūt cineres:
 z nos cineres. ipsi p̄cessione faciūt: z nos p̄cessione p̄trariū. ipsi ieiunant:
 nos ecōtrario pl⁹ solito crapula buntur. S; nō ex p̄ceptu rit⁹ ecclesiasti-
 bec facim⁹. Esto nō in fit sine p̄ceptū: q̄ adulterij p̄petras: nō ex cōceptū
 dei h̄ facit: sed p̄cupiscētia illect⁹ z abstract⁹ p̄pter delectationē: nobile mi-
 nus h̄ facit cū p̄ceptū legis dei: z peccat moraliter. Lectus est: vt ait c.
 deniqz: dis. iij. S; putatne deus hūc p̄ceptū sufferet: plane nō. venit: 3

Se iactantium

bles in qua irrisores irridebit. De q̄ Sapiēs: Ego q̄q̄ in interitu v̄o
ridebo r̄. Utinā hic puniret r̄ alibi parceret que admodū quidā lamū
cinerū irrisore puniuit. De q̄ refert Discipulus: q̄ irrisorie fodo suo ci-
neres capiti insperit: q̄ factū fuit vt ipse suffocaret: vide in Discipulo: r̄
supra. ij. R. Utinā talibz irrisoribz feminis r̄ viris: q̄ sic facies suas de
turbāt: ignominie r̄ infamie maculas de^o inijceret in hoc seculo: q̄tin^o
ad deū p̄uenterent r̄ agnosceret errorem suū. iuxta Psal. imp̄catione: Im-
ple facies eoz ignominia r̄ q̄rēt nomē tuū dñe. Sed q̄d agā: Hoc age
iurge mane: audi sermonē: recipie cineres: para te ad p̄fessionē: recollige
p̄ctā tua cū displicētia. q̄tin^o purgat^o ieiunū tuū efficiat tibi meritū
r̄ facile: ne oēs labores tui si i p̄ctō p̄miseris inuanū fiāt. Rogemus.

Turba. LXXVI. XXV

Feria quarta L. Inerū. xij. Februarij. M. cccc. xcij.

Stultoz infinitus est numerus. Eccl̄s. i. Euangeliū.

Sepuagesimalis sexta turba stultoz est Se iactantiū. Quom nar **H**ren) Hi dinosci possent septē nolis. Prima est iactare se de icumali abstinētia. Scōba de orationali instātia. Tertia d largi caria demofyna. Quarta de vniuersali iustitia. Quinta de scietiali peritia. Sexta de seculari militia. Septima de criminali malitia. Prima hodie absoluemus: q̄ euangelio congruat: secunda feria quinta: feria sexta quatuor reliquas.

Prima nola p quā dinoscunt iactatores est: Iactare se de ieiunio. Sūt ieiunātes in multiplici differētia: quidā ieiunāt derisorie: quidā stulte: quidā indiscere: quidā false. Et quidē bi quīs oēs facti sint: nō tñ sunt sub hac nola. Alij autē sunt q̄ ieiunāt vane: r bi sunt sub hac nola quā r dñs quatit in euang. Primi ieiunāt derisorie fraudulentē: simulant se ieiunare. Sūt q̄ faciūt collationes q̄ eque valēt oprimo prandio paupis: circueūt in publicis stibus circa mensas cenantiū: r binc mor sellū poli granti: illinc lactē decerpūt. r sic pcedūt de mensa ad mensam quousq; satis bene fuerint refecti. Ipsi sub specie cōfortatiū stomachi receptū sibi cōfici iubent ridiculose dicētes: Recipe amigdalaz decoratay: vnaꝝ passay: ficuū. añ. M. i. diapanis albisimi: vꝝ a piscis af facti. r. iij. vini albi r rubei quantū sufficit. Ecce hoc cōfortatiuo vrunt p stomacho. Sed qd: deus non irridet. Ipsi sunt deniq; q̄ tñ vna vice comedūt rpe ieiunij: quantū comederēt in duab; qñ nō ieiunāt. r nihilomin⁹ nō putāt se nihil fecisse. Q̄ fatue talē gratiā facis deo q̄ duos obulos sibi das p vno denario: qualē gratiā vtiq; faceres iudeo aut sarraceno. Immo aliqui ex eis trib; dieb; plus māducāt p vno miserimo ieiunio qd ieiunāt. nā pcedēt die dicūt: cras ieiunabimus. die seqñt dicūt: heri ieiunauimus. die ipsius ieiunij dicūt: hodie ieiunamus. r ita defraudāt deū: q; p trib; obulis nō soluūt sibi nisi vni⁹ denariū. De talib; cōquerit dñs **Dee. xi.** Circūuenit me Esraim in negotiatione et dolo. Simulauit se qdā in Atrasp. ieiunare: r tñ occulte māducabat panē furto ablatū: q̄ tñ ab abbate depensus penituit. Ipsi pterea que rpe ieiunij delicatissima sibi cōquirūt cibaria: ptra q̄s in. c. deniq; dis. iij. Sunt alij qui ieiunāt stulte: quīs vere r nō simulatorie. Ipsi sunt qui in pctis moralib; differētes p̄fessionē r penitētiā vsq; ad medium q̄dragessime: nihilominus q̄tidie ieiunāt. Tales vtiq; stulte faciūt: non quidē q; ieiunāt: q; nihilomin⁹ se absoluit a p̄cepto ecclie: quīs nihil mercant vite eterne. Sed ideo stulte q; in pctō manēt: r ita mercedem sui ieiunij nō cōsequunt. Plane grandis stultitia: laborē septem hebdomadaz amittere in magna p̄e. p labore vni⁹ bore: eo sc; q; nolis in p̄ncipio q̄dragessime p̄fessionē pctoz suoz facere q̄ i vna hora fieret. plus em valeret vni⁹ diei post verā penitentiā q̄ valeat ieiunij toti⁹ q̄drage

Se iactantium

R sine ei q̄ remanet in pctis suis. S̄z als forstā: sufficit mibi p̄ctis r̄ cō-
fiteēdi. p̄pōitū. Fateor: sufficit: s̄z frequēter nesciūt qdē pctō renūciare: nisi
inducti r̄ instructi p̄ p̄fessorē. sed aliqn̄ dolor nō est sufficiens p̄ p̄ctis q̄
p̄ gratiā sacramētī absolutiōis fieret sufficiens ex ope opato: q̄ turissimū
est p̄ferri. Tercij sunt q̄ ieiunāt indiscrete: ipsi scz q̄ tenent nō ieiunare
r̄ nihilominus ex purgaria quadā r̄ p̄pria opinione nolūt cedere sentētie
p̄videntiū suadentiū relaxari ieiunia. ipsi sunt infirmi senes pueri labora-
tores r̄c. sicut declarāt sūmiste: q̄ si placet vide r̄ applica. P̄sertim bī
fatui q̄ inde cadūt in graue capitis infirmitatē vertiginē r̄ hociuā crina-
nitionē: putātes p̄fectionē stare in talibz exercitijs: nihil curātes de cor-
dis puritate r̄ charitate: quēadmodū sup̄ de sagittarijs dictū est. qz illi
merito appellandi sunt fatui: vt dicit Hierony. Rationalis bō dignita-
tē amittit qui ieiunū charitati r̄ vigilijs integritati sensuum p̄ferat.
Quartj sunt q̄ ieiunāt false burse aut vētri. Ipsi sunt auari: q̄ ieiunāt ne
cogan̄ pecuniā multā exponere. eo q̄z sine familiā ad ieiunū instigant
r̄ qd̄ p̄prio ori subtrahūt ori diaboli qd̄ est bursa imponūt: plane multū
diligētes diaboli cū ori p̄prio subtrahūt vñ eū pascat r̄ ipingūt. Inse-
licissimū vtiqz r̄ nō solum stultū genus hoim: testis est Sap. Eccl̄s. vi.
2 Vir cui deus dedit diuitias r̄ substantiā r̄ honore: r̄ nihil deest ante sue
ex oibz q̄ desiderat: nec tribuit ei potestātē deus vt comedat ex eo: s̄z bō
extrane⁹ vorabit illud. hec vanitas r̄ magna miseria est. Siles nimirū
cani facēt sup̄ fenu: qd̄ nec comedit nec pecora comedere p̄mittit: s̄z sup̄
oēs latrat. Siquidē r̄ ipsi oēs appropinquātes dñi illoz suspecto e hnt
qz comedere cū eis veniāt: iō sup̄ oēs murmurāt. Porro falsi sunt ieiun-
nantes etiā bī q̄ vētri suo vt deo ieiunāt: vt vitz postea meli⁹ comedane
nihil vtiqz aliud faciētes q̄ p̄ solēnitatē dei sui scz vētris p̄ueniūt vigi-
lia ieiunij deestabilis. Sūt etiā q̄ ieiunāt fellī trachidie sue r̄ vindicte
sic Act. xx. iudei q̄ deuouerūt se nō comesturos nō bibituros donec oc-
cidissent Paulū. Hi oēs fatui: sed nō n̄e p̄sentis p̄gregariōis r̄ nole.
Quintj sunt q̄ inane ieiunāt: p̄pter vitz gloriā vanā: vt iō repurent r̄ lau-
dent tanqz sc̄i: r̄ tibi s̄nt. Si em̄ ideo q̄s ostētat ieiunū suū: vt vitz p̄
familias aut plarus: det exēplū suis filia faciēdi: r̄ nō aliud q̄rit: nō ma-
lescit. Sic em̄ r̄ dñs fecit lauādo pedes ap̄loz. r̄ dicit alibi: Sic luce
ar lux via r̄c. Hic finis bon⁹ est r̄ nō van⁹: sed r̄ Paulus sic se iactauit
de ieiunio: In ieiunij multis. Sed s̄ in p̄pria glia vel laude s̄nt: r̄ nō
in aliud ordinat: malū est. sic fatū⁹ fuit p̄bariseus: bis ieiuno i sabbato
Hi sunt ha bētes nolā p̄sentē: vtiqz fatuissimi fatui. Audi frater gr̄s dē
illoz fatuitatē. Ecce q̄ ieiunat p̄pter humanā laudē: de b̄ qd̄ subtrahit
vni hosti pa sc̄i duplicē. qd̄ em̄ vni co aduersario scz carni subtrahit p̄ te
vni ū: de hoc pascat duos alios: diaboli scz r̄ mūdū. Tale erat ieiunū
p̄bariseoz: de quibz in euāge. Cū ieiunatis r̄c. Exterminat em̄ facies r̄
3 Et qd̄ crudeli⁹ est: carne r̄ sanguine suo oculos hoim pascat: extermit
nātes iō facies suas: vt dictū est. Ipsi alijs opant: opa em̄ illoz alijs q̄

Turba. LXXVI XXXV

boni exempli profunt: sibi vero nocēt. sicut candelae quae alios illuminat et se consumit. Pro hac gloria aeterna perditur gloria. Repperit enim mercedem suam: ait dominus. Quis etiam gloria haec esset solui veniale peccatum: vt in .ij. q. .ij. Immo quidam cruciatibus nedum perditur aeterna vita: sed et cruciatum mercedem aeternam: dum in hac gloria sine suo statuunt. Hic grandis quaestio. An ieiunans propter gloriam vanam (quae veniale peccatum est) peccet mortaliter: et sic damnationem mercedem aeternam? Quod priuatur mercede aeterna dubium non est: quia accepit mercedem suam: et ex charitate operatus non est. Quod autem propter hoc damnatur aeternaliter tanquam pro peccato mortali: non ita ex euangelio clarum est. Quis enim dicat dominus: quod recepit mercedem suam. Unde arguitur quod per hunc actum non mercedem gloriae aeternae: non tamen habet quod demereatur donationem aeternam. Distinguit igitur Hein. de San. (vt allegat Angelica) de duplicibus operibus. Vnde in verbo Vana gloria in Ange. Sic ergo videtur quod ieiunans propter gloriam veniale non peccet mortaliter. Quod ergo hic dicitur quod cruciatum mercedem aeternam: intellige de his qui gloriam statuunt vltimum suum sine. Ecce fratres. Habes iam nola illam primam: illos scilicet qui iactant se de ieiunio et suum ostentant ieiunium: vt inde laudent. de quibus in euangelio clarissime dicitur est: vnde et haec nola est coflata. Sed ais: Et quis ergo debet esse finis ieiunij mei? Respondet breuiter quod septuplex. Propter vitia comprimenda. Sentis te carnale et ad carnis vitia pronum: vis illa surprimere vitia: ideo ieiunans. bona incerto est et efficit: feruet ignis lurruriae: olla ventris gessit in libidine. Despumare facis: vt prudens ancilla: subtrahis ligna igni: id est cibas et potus: vt cesset carnis reueratio. Scis quod dictum est: Lururia raro bene parata caro. et quod sine cerere et baccho friger venus. Adde o ania ancilla penitens et aqua frigidam vt cesset ebullitio: aqua bibe ad literam: aut vinum aqua dilutum. Item etiam quod in olla sunt moue vtiliter te occupando: semper aliquid boni facito: vt diabolus te occupatum inueniat. Nedum comprimunt vitia carnis ieiunium: sed etiam quaedam alia. sicut ex autoritatibus Augustini allegatis a beato Iohanne .ij. q. .ij. elici potest. Ieiuna vt mens tua eleuetur in deum. Scis quod vna vna descendente carnis: alia scilicet mentis eleuatur. Venter pinguis tenuem mentem non gignit: et autem macilentus agilis est ad fugiendum accipitrem et ad volatum sublimem. Sic mens ieiunantis et abstinentis agilis est ad fugiendum diabolus accipitrem: id est hostis tentationem: et ad sublimem volatum contemptum plationis. Psal. Volauit super pennas ventorum. Ieiuna vt virtutes alias consequaris. Plane institum virtuosum et christiane vite est ieiunium. Quaedam modum ieiunium sit causa virtutum: vide in .ij. q. .ij. q. .xlvij. autoritate Augustini. Selo dicitur: quod minimum inter bona opera est ieiunium. Est: ad presens dico (quis maior egeat discussione quam presens patiat hora) tam non minus necessaria: imo maxime. Certe nisi ibi incipiatur frustra ad alia nitimur. Quid queso est minimum in arte coquendi: nonne ignis factus: et tamen sine hoc nihil coqui potest. Sic ergo qui ignem non facit nihil coquere potest: sic et qui per abstinentiam suam carne non castigat: frustra ad alias virtutes conquirendas assurgit. Inde dicitur in collecta

Se iactantium

in maruinis: Presidia chustiane militie sacre inebare ieiunqs. Mul
ta preera in hac sententia iueniunt de laude abstinentie et ieiunq. Ieiuna
4 vt pnia tibi a deo largiant: ppter regnū celoz: vt in euāgelio. Et pater
tu' reddet tibi rē. Innuis hic finis amor et pmissio: q' sicut licitus est
q' est ac' spei. Hi sūt boni fines pinq: de q' oib' i' p'fatio canit: Qui
corpali ieiunio vitia cōprimis: mentē eleuas: virtutē largiris et pnia.
5 Ieiuna ppter satisfactiōē p' peccis tuis. Ieiuna ppter obedientiā eu'
6 charitatie: q' sic pcepit. Ieiuna ppter placere deo: q' putas sic deo pla
7 cere. Hic vltimatus finis et legitim' ex amore amicitie pcedēs: q' et dicit
pōt ex euāgelio: vbi dicit: S' p'ri tuo rē. Sic ieiuna: pferitū aūē in h' ca
p'te ieiunq: fac sint p'imitie illibare: fac sit prima dies seruit' tui studi
osus. Scobe noue bñ purgāt: noli in initio seruitq' oñdere pigritiā et in
fidelitate tuā: vt filq' but' seculi facere solēt: de q' b' p' dicit: Rogem'

Feria quinta Valencini post Esto mihi.

Stultoz infim' tus est numerus. Eccl's. i. Euāgeliiū.

P **Q** S'cōa nola p' quā dinoscunt iactatores est: Iactare se de vel in ora
tione. Et qd est inquis oratio: et qui sunt hac nola insigniti. Rūdeo ad
primā q'stionē: q' oio nihil aliud est q' sic dicere ex affectu: corde vel ore
vel signo: Deus p'itius esto mihi peccōi: Miserere mei deus serui ma
gnā misericordiā tuā: Pater n' q' es in celis sanctificet nomē tuū: Fiat
vo. rē. et filia. Et q'nto hec maiori affectu dixeris: tanto verius et p'fecti'
orasti. Est oratio nihil aliud q' p'etitio decētis a deo. Sed ais. Et vbi
sunt magistrales diffinitioes scōz doctoz: has deberes nobis recita
re et declarare: sicut in quib' vrb' aie esset oio: an in intellectu vel vo
luntate: et cuius virtutis actus et talia. Descriptionē oratiōis et respōsi
ōis ad hāc primā q'stionē quā dedisti: etiā d'cellarius dare possit. Sūt
alie multę diffinitiones magistrales (ait Dam) Ratio est ascensus in
tellectu et in deū. Et Hug. de. s. Uic. Oratio est p'uersio ad deū p' p'itū
et humilē affectū: fida' p' et charitate subnitū. Et b. Ambro. Oratio est ci
bus mētis p'claraz alimonia suauitatis: q' mēbra nō onerat: sed i orna
m'ta educit. Rūdeo in primis fm' Guill. Par. in de diuina rhetorica
circa principū: q' be et siles doctoz descriptiones poti' sunt laudes et
p'onia oratiōis q' diffinitioes. Nā oio in re nō est op'atiua: sed poti'
inclinatiua loquutio. Vide eundē. Dico scōdo: q' oēs ille descriptiones
scōz ad vñ qd tenim' centrū et punctū tendūt: q'uis diuersis vijs: si
cut pulchre declarat Alerā. de ales. q' et multas diffinitiones scōz i vñ
P collegit et notabiliter exposuit. Dico tertio q' mea prima rātio est ma
gistra'issima et doctrinalissima: Nā sic magister debet tradere doctrinā
discipulis: vt clare et cito capere possint: nō p' lōgas ambages et diuertē
cula: sed statim punctū mōstrare. Dic mihi q' dōspitū tibi mag' placere
an is q' te famelicū diceret ad venandū: et videres quā dmodū ferā ca
peret et deinde coq'cet: an is q' iā coctū et paratū optime tibi ad mandū

candū mor eribberet: Sūt nimirū quidā venatores in cācellis volētes
 corā p̄lo famelico primū veritates venari p̄ discussionē ⁊ inquisitionē
 p̄ argumēta p̄ ⁊ tra. Procedit plane h̄ vel ex imperitia vel ostentatiōe
 sup̄ba. Purgata auena pponenda est equo: nō corā eo diu ventlanda.
 Itaq; ⁊ ego tibi pposui grana iam purgata ab oībus paleis: dū dicerē
 tibi qd̄ esset oīo: imitatus magnū illū magistrū: qui h̄ mō discipulos lu
 os docuit dicēs sic orabitis: Pater n̄r q̄ ⁊c. nō ait: Oratio est in hac vl
 lla potētia aīe ⁊c. Sic docuit ille pater in Uraspatrū: q̄ eleuatis bra
 chijs in cellū corā alio fratre: habuit decē digitos in modū flāmaz ardē
 tes: ostendens oīonis feruorē. Et auto: tractatus de regimie rusticorū
 ait: q̄ post oīm suam lectionē ⁊ disputationē multā de oratiōe: cū orare
 debeat: nō aliter q̄ simplicissimus rusticus oret. Ecce quōd hic se resol
 uit ad n̄ram simplicitatē. Dico ḡ cōclusiue: q̄ orare nihil aliud est q̄
 sic a deo perere. Sic p̄ verba vel cogitatiōes: p̄ verba intellecta vel non
 intellecta: imo p̄ sola signa: imo aliqñ p̄ verba nō p̄caturā: sed laudari
 ua dei: aut hostiū suorū vituperatiua: aut p̄prie miserie detectiua. Acci
 pe varios mēdicos quō nō equaliter mendicāt. Primus verbo mendi
 cāt qd̄ intelligit: dicēs panē p̄pter deū: aut filia. Alius mendicat p̄ ver
 ba q̄ nō intelligit: sicut cū recitas septē psalmos: sicut facere solent men
 dici gallici aut imiti q̄ recitant oīones aut carmina ab alijs facta: q̄ ipsi
 nō intelligūt. Alij solam miseriā ⁊ fractū crus detegūt tacentes. Alij re
 cēt laudes regū: in specu corū vel magnificā facta: aut victa hostium.
 Sic in p̄posito. Applicā ex Beruo. de mendicitate ⁊ Hugo. de oratiōe
 Ecce habes qd̄ sit orare: neq; opus est tibi: vt plura de h̄ scias. Itaq; si
 dicat tibi: ⁊ a te querit qd̄ est orare: R̄nde: h̄ est orare. De^o p̄ritus esto
 mihi peccatori. Item Miserere mei deus. Hec plane melior: est respō
 sio q̄ dicere est ascensus. Si querit a puerulo habēte nucem in manu
 qd̄ est nux: mor manū aperiens nucē p̄ferendo ait: hoc est nux: dū philo
 sophus p̄ longas ambages describeret. Nunc aut̄ ad secundā questio
 nē principālē dū querit: ⁊ q̄ sine hac nola notat. Respōdeo septē genera
 boim. Primi in publica oratiōe gloriā querētes. Appellat̄ hec publica
 oratiō q̄ fit a clericis publicis: q̄ sūt ministri ecclesie: ⁊ ergo fit corā p̄lo
 q̄ p̄ tota cōmunitate offert. q̄tinus ⁊ plus in h̄ p̄formari se possit: de
 um dēp̄cādo fm̄ modū congruū ⁊ sibi possibilem. Unde ⁊ clerici de
 bēt ad h̄ habere respectū: q̄tinus deuote psallant: vt inde plus cōpū
 gāt ad deuorionē: ⁊ fm̄ h̄ officia sua pagere: ⁊ se populo quantū fieri
 pōt quadrare. q̄ hoc nō faciūt sed querūt placere in vocib; ⁊ inde glori
 antur hac nola sunt notari. Scd̄ q̄ in loco publico dicūt priuatas ora
 tiones vt̄ inde videant. H̄ sunt de quib; in euāgelio dicit dñs. Amāt
 stantes in synagogis orare: vt̄ videant ab hoib;. Si q̄s stat in populo
 ⁊ orat: nō tū hoc fine: vt̄ solū videat̄ ab hoibus ⁊ laudet̄: s; alio fine bo
 no hoc facit: nō est hac nola notatus. Verbi gr̄a: Sic primo s̄ p̄pter p̄
 ceptū ecclesie cui vis obedire vt̄ dic̄ dñico: oras in tēplo publice. Scd̄o

Se iactantium

si ppter locū sacrū sacramētaz corp^o cbristi speras tuā orationē magis effici efficacē. Tertio si ppter pcurfū alioꝝ speras orationē fieri eraudibilibi rē. Aut q̄to ppter dādū alijs exēplū bonū. Quinto ne scādālizēs alios si singularitate quereres. Ecce hi fines boni sunt. **Uex** his causis non concurrentibz melius est orare in occulto ⁊ claudere hostiū domus: scz orando in secreto loco q̄ in publico. Primo ppter vitatiōē glorie: s̄m Hiero. Secōdo ppter vitatiōē aggrauationis: s̄m **Lbrif**. Tertio ppter fidem: s̄m **Lipianū**. Et nedum hostiū materialē: sed etiā hostiū oris esse claudendū. Aliqñ ⁊ hoc ppter deum: ppter te: proximū ⁊ diabolum. Ceterū etiā hoc hostiū frustra claudit: nisi ⁊ certū claudatur: ipsum est carnalis sensus. Nec si placet prosequere ex **Ho. cōtinua. b. Tho.** ego nō fuerā prosequutus: sufficeret p vno integro sermone. Hoc modo.

- 1 Qui vult secrete ⁊ efficaciter orare debet post se claudere tria hostia.
- 2 Materialē: ⁊ hoc ppter tres vtilitates. Corporale: ⁊ hoc ppter q̄tuor.
- 3 Sensuale ⁊ hoc. Vide **Lbrif** isto. Tertij qui faciunt singulares motus in publica ecclesia: extendendo brachia: prosternendo se: aut alia in solita ⁊ inēdūta deuotis ⁊ honestis psonis. Contra quos dicit **beat^o Joan. Lbrif**. vt in cōtinuo **b. Tho.** videre licet. Quartū sunt q̄ verbis aperitis se iactant de suis orationibz multis ⁊ deuotis a se factis: quōd quantū ve quotidie orent. ⁊ hoc quidē recitāt. ppter vanā gloriā. Quinti qui silēdo se iactant: etiā ab eis querit an ne hoc vel illud orānt: aut q̄de tacent: aut respondēt: Deus scit: ego sibi pauper inutilis ⁊ misella. Et quanto de se expresse negat gloriā: tanto magis ab intra cōcupiscit.
- 6 Sexti portantes signa orationum: puta oraria ex circulis globulis vel spherulis. Sicut begutte quedā ⁊ quas appellamus spirituales: multa genera orarioꝝ circūferunt: vt videant orationi intendere. Sic ⁊ vtrū quidā orariū in manu ⁊ diaboli in ore habentes: sunt impatientissimū alia: nō cōpescunt se a verbis maledictis rē. Taceo de episcopis ⁊ abbatibz: qui hac nra rēp̄tate habent talia laicoꝝ in manibz oraria: iugiter ea tractantes. De his inquā taceo: qz quantū sint fatui: nō tamē hoc monopolio. qz nō ideo portāt vt videant orātes: sed nescio alias q̄ vanitate ⁊ fatuitate. Deberet eos salē cobibere h̄ vulgarū puerbiū: Laue a sacerdotibz qui oraria deferūt in manibz. Septimi sunt inter orādū se de meritis suis iactantes: q̄s fuit phariseus q̄ inter orandū enumerauit sua bona opera: **Eya** inq̄ nō sum sicut ceteri hoim: raptores: adulteri rē. decimas do oim q̄ poss: deo: ieiuno bis in sabbato rē. **Sultr** mendice plena manu petis elemosynā: nō est hic modus mouēdi ad misericordiam. Sed ais: Tamē **Ezechias** in hodierna epla inter orādū silr se iactauit dicens: Memēto q̄so dñe quō ambulauerim corā te in veritate ⁊ in corde pfecto: ⁊ qd bonū est in oculis tuis fecerim. **Rideo** q̄ h̄ nō dixit ad iactantiā: sed magis ad gratiarū actionē. reco gnoscēs q̄ hoc pcessisset ex bonitate diuina: vt sic gratus de precedentibz vltiorē gratiam impetraret. Nō ergo fuit de hac fatuoꝝ turba. Rogemus dñm.

Turba. LXXVI   XXV

Feria sexta post Esto mihi.

Stultoz infinitus est numerus. Eccl's. i. Euangeliū.

¶ Tertia nola est: Jactare se de liberali elemosyna: aut eā facere ppter gloriam inanē. Si ppter bonū exemplū alioz facis: vt ipsi filia faciāt: bonū est. p̄cipue platis: qui adeo pfecti esse debēt q̄ nō cōmoucant ex hoc ad inanē gloriam: nō sic aut tūc est vs̄ quaz̄ impfectis. **Sile de lucerna** quā credimus adulto: nō aut puero ad stabulū vel horreū deferēdū. Inde tanq̄ pfectis r̄ adultis dicit dñs: Sic luceat lux r̄c. Impfectis autē r̄ paruulis dicit: Nesciat sinistra r̄c. Noli ergo o frater curare gloriam r̄ famam: immo gaude potius cū infamia r̄ detractio sequuta fuerit. **Sicis qz** semen gelu pressum in letiore segetē erurgit: sic r̄ elemosyna (q̄ semen est s̄m b. Paulū qd̄ in agros macros pauperes sc̄z iactit) vberius alibi erurger: si ignominia inde magis q̄ gloria fueris hic nactus. **Loera** timendū tibi erit: si fuerit hyems putrida calida p̄ fauoniū fauoris humani: q̄ nō erugat messis secunda. Noli infatuari cum ea femina: de qua in **Uitraspa**. legitur: cū nescio quā summula pecunie eremite sancto donasset: ille autē plectens corbcem nō aspiceret quantū portaret: **Loera** qz subiuuissit: Pater tot sunt talenta. Respondit is: ppter quem donasti nouit numerū: nō est opus numerari. **Vide** historia integram **Habes** nolam hanc in fine euangeliū.

¶ Quarta nola est: Jactare se de vniuersali iustitia: id est de quocūqz opere de gñe bono. Nā iustitia i latina r̄ theuonica lingua dupliciter accipit̄. Primo p̄ virtute speciali ad alterū ordināte: q̄ vnicuiqz reddidit qd̄ suū est r̄c. r̄ sic nō capis̄ hic. Alio mō generaliter p̄ q̄cūqz bono actu sine virtute: r̄ sic hic capis̄. Quā nola cauere docet dñs i euāgelio cū dicit: **Attendite** ne iustitia faciatis corā hoibz vt videamini ab eis. **Exaudi** (rogo) dñi ad monitionē: r̄ fuge in oī actu virtutis (nedū in ieiunio: oratione r̄ elemosyna de quibz p̄dictū est) vanā gloriā. q̄ vtz̄ magnū oī boi infert nocuentiū: nemini parci: imo oīni operi se ingerit: ergo maxime cauenda. **Ipsa** filis est serpēti q̄ pepēdit b̄tō Paulo in manu. de q̄ legit: q̄ post naufragiū venit **Delita**: r̄ cū sarmenta colligeret p̄ igne fouendo: serpens delitescēs inter ea manū eius adhefit: quem excussit in ignē. **Manus** bonū opus est: huic insigit morsuz serpens inanis glie in stando: eundo: loquēdo: r̄ accēdo: ieiunando: vestitu r̄c. **Tu** exute enī cū senseris eius morsum in ignē infernalē vel purgatoriu: cogitando qz puniet altero illoz igne. **Hec** est ranula illa que in oīni poculo trahit̄. **Hec** est formica q̄ segetes operū deuastat: sicut pulchre deducit **Mafseus** **Tegius**. **Hic** est ventus transferens montes spirituales: homines eradicanō de bona intentione in malā dirigēs nauim in litus nō eterne vite: sed damnationis perpetue. **status** r̄ ventus suavis: sed periculosissimus. **Quot** seducunt̄ spirituales hoc vento: purantes se p̄ spero flatu ad litus appellere salutis. **Fir** eis quod porcello: quem cū lupus

Seiactantium

propter gravitatem ferre non potest: cum aure accipit letum ne clamet: caudaque moliter percutit ventilando. ad quem ventus et percussione sua comitatus lupi usque ad silvam. Sic demon lupus ille infernalis maiores porcellos devotos spirituales: precipue feminas et etiam mares non potest seducere gravibus peccatis adulterij aut aliorum similium: quia abhorret: neque audet eos mordere in aures propter tam graves tentationes: quia clamarit ad dominum pro orationibus pro auxilio. Ideo tentat et seducit vetero suavitatis vane glorie: impellit eos ut vadant in via et regia strata bonorum operum: communicat: confitentur: crebro: ieiunant: orant etc. Et quidem hec omnia in rei veritate faciunt ad impulsum buis veteri vane glorie: quibus hoc non advertant: quibusque ad silvam sine vite pervenerint: et senserint lamentantur et discerpuntur lupi pro eterna damnatione. Tunc enim videbunt quod omnia opera eorum fecerint non ad impulsum gratie aut intentionis diuine glorie: sed vane. Ipsi sunt nempe qui quod diu in prosperitate sunt et vetus laudis durat propter sunt et voluntarii ad opera bona. At vetero proripio stare et laude cessante in loco eius perpetuum et detractioe veniente: amodo non libet eis que quod boni faceret: tunc tepidi efficiunt. **Sis ergo cautus o frater ne decipiaris**

Z Quinta nola est: iactare se de vniuersali scelerum malitia. Hos non solum fatuos: sed peccatores propter inuisitissimos audeo vocare. qui quod non propter ope pro semetipsum proficere: ad id alios vrfaciant verbis inducunt: dum se iactant de peccatis malitiosis: et vellunt si possent siles proficere. Ministri diaboli folles suffiantes venenum diabolo acceptissimum: dum inueniunt corda ad peccata incendunt. Desine o inueterate dierum malorum: desine ab hac stultitia et malitia: cogita dies antiquos: et annos eternos in mente habeto: vide quod in proximo ventura sint tibi: mors: horribile et timendum dei iudicium: infernus etc. et precare misericordiam dei super peccatis tuis. Sufficiat tibi peccata tua: noli aliena super te cumulare. Quid gloriaris in malitia que potens est iniquitate: Lingua tua sicut nouacula acuta: dum pro verba talia quibus iactas malitiam tuam scindis corda audientium. Hi sunt de quibus iterum psalmista ait: Letantur cum male fecerint et exultant in rebus pessimis.

Sabbato post Esto mihi.

Stultorum infinitus est numerus. **Eccl. i. Euangelium**

B Sexta nola est: Iactare se de seculari vel nobilitari militia. Nobilitas inde mihi videtur ortum habuisse: dum in aliqua congregatione hominum esset aliquis vir singulariter excellens in scientia et virtutibus: et imprudentibus persuaderet: eisque faceret assidentiam: bonumque reip. quereret: omnibusque esset pius et beneficus. Hinc ergo incipiebatur bonum reputare: glorificare: laudare: honorare: diffamare quocumque diuerteret. quod fiebat ut talis efficeretur famam et noiam. Talis igitur appellabatur nobilis. id est nobilitus: gloriosus. quia splendebat propter ceteros. Et recte tales appellabantur nobiles: quia ratione: scientia et virtutibus ceteros precellerent. Quod autem vulgari nomen dicitur (Edel) hinc tractum puto: quod tales viri nobiles ad varia officia aptabantur: quorum vnum erat eorum qui de edibus construendis curam gerebant: et inde appellabantur ediles ab edibus.

Turba. LXXVI XXVI

Et a cura dicebantur curules: vel a curibus quibus vehabantur. Et ab hoc latino nomine puro apud theutonice omnes nobiles (edel) appellatos. Pro hoc videtur facere: quod Eneas Silvius in suis epistolis nobiles nostros semper appellat ediles: nomen theutonice alludere solet. Sunt multiplices nobiles. (Recht edel) ex virtutibus propriis et antecessorum suorum. (Stamm edel) qui ex nobilibus vere geniti. (Nass edel) citius. (Bis edel) facti glorie: ras illos appellat (gemacht edel: es ist yetel gemacht ding) (New edel) quod ex propriis virtutibus dicitur dicuntur nobiles. sic Tullius: sic Silvius. De nobilitate tractat eleganter Bartho. in l. i. q. incipit: Si v. p. ponit. L. de dig. li. xij. i. i. c. addi. Alexander de Imol. et Angel. de vbal de Peru. Ecce hec est vera ratio nobilitatis: virtus scilicet et laude digna. Sed longe aliter apud nos est hac respectate: non enim nisi nomen mansit nobilitatis: nihil de re in talibus qui appellantur nobiles est. Testis est sine nucleo nucleus: sed vermibus plena: et ovum sine vitello. non virtus: non prudentia: non religio: non amor reipublice. non mansuetudo: non liberalitas sed de solo nomine sine gloria. Ego natus sum (geborz namens vno stamens) sed non (stamens noch ramens) non est tibi flamma virtutum: neque rime operatio: nisi rami eculeus est terrenus. Pleni sunt luxuria: supbia: ira: et ceteris omnibus vitis obnoxii plusquam alij. Quos optime notat Psal. Pro dicitur quod et adipe iniquitas corporis et. Declarat: et erit aptus propositio. Sed ais: non nobilitas sum: quod de antiqua progenie. Et ego de eque antiquo sum: quia ab Adā descendit. Sed ego inquit de bona progenie. Es neque et tu bonus: quod de bona progenie natus es? Si bonus es: bene quidem. non quidem propter alienam: sed propter tuam bonitatem bonus es. Sed natus sum de nobilibus: ideo nobilis. Ergo nobilior es illo vni tu te nobilitatem habere facias: quod ille primus sit quod propositio acquisivit nobilitatem et a nullo priore et. Vide in speculo vite humane: ubi plura de hoc. Noli ergo te tacere de illo vano nomine: sed ad veritatem nitere: omnem liberalitatem et magnificentiā: modestiā: mortuam veritatem in verbis: efficaciam in factis. De militia breuiter: mortuam habet hec et recta politia. que necessarios sibi habet defensores: et sunt quasi manus reipublice. sicut dicit Aristoteles in politicis. et habet in speculo vite humane. Nam (ve dicit Lyra) caput christus est: oculi plati et doctores qui dirigunt alios: aures christi discipuli eorum: nares religiosi qui sapiunt qui sursum sunt: pedes vulgares artifices rustici qui totum corpus sustentant: manus autem potentes laici defendentes totum corpus. Itaque officium militum est defendere: et (ve ait Jo. in politico suo) officium eorum tueri ecclesiam: perfidiam impugneret: sacerdotum venerat: pauperum pulsare iniurias: pacare pauperum (landesri den) pro fratribus vel sacramenti docet conceptio fundere sanguinem: et si opus est animam ponere. Jurat equidem milites aurati pro deum et christum eius: spiritum sanctum et pro maiestate principis: qui secundum deum humano generi diligenda est et colenda: se strenue facturos omnia que preceperit princeps: nunquam delicturos militiam vel morte recusaturos pro reipublice. cuius conscripsi sunt milite. Quod preceperint iusiurandum circumgulari militari donant et privilegijs. Di

Se iactantium

- 3 sunt sex radioli: rotule quā defers in calcarib; deauratis. Fac quatuor
D hec calcaria militaria: vt tinniant & lōgius exaudiant. Tuere ecclesiam
4 peritidi impugna &c. Audi sup his officijs militarib; qd dicit Psal-
mista. Exultatioes dei (nō blasphemice; nō turpia verba: maledictioes:
cōrumelie &c. qd en̄ cōmunissimū est eis) in gutture eor; & gladij accipi-
tes in manib; eor;. Ad faciendā vindictā in nationib; increpationes in
pplis. Ad alligādos reges eor; i cōpedib; & nobiles eor; in manicijs fer-
reis. Sed q̄ sine: an vt furor; vanitatis auaritie seruati: aut p̄prie volun-
tati: Nequa q̄: sed vt faciant in eis iudiciū conscriptū: in q̄ quisq; non
tam suū q̄ dei: angelor; & hominū sequit; ex equitate & publica utilitate
arbitriū: vt faciant in quā: quia sicut iudiciū dicere iudiciū: ita & istorū
faciendo exercere officii est. Et q̄ gloria hec est oibus sanctis eius: nā
et hec agentes milites sancti sunt. & cō fideliores principi: q̄ seruāt stu-
diosius fidem dei: & virtutis sue vtilius gloriā p̄mouent: q̄ fidelius del-
f 3 sui in oibus gloriā querūt. Ex cap. ix. Policrati. libro. vi. *Q̄* lauda-
bile & meritorū militū officii & reipub. christiane necessarii. Arduū of-
ficiū: sed magnū hic & alibi p̄mū: plane maximis p̄uilegijs dū fece-
runt p̄dicatū iuramentū donant; & militari cingulo cū gladio inserto in-
signiunt. P̄uilegijs in quā insigniunt; nā & libertores sunt: & plurib;
immunitatib; gaudent: ab angarijs & pangarijs & sordidis muneribus
alieni: iura quoq; licenter ignorant: & licet in potestate sint in castrens
peculio testari possunt: & ex publica solitudine qd maximū est nō per-
mittunt egere: & in hūc modū plurima: q̄ longū est enumerare. ex Poli-
crato libro. vi. cap. x. De cingulo militari & gladio dicit cap. xij. idem.
6 Cingulo decorat; ad militiam quisq; accedit: q̄ cum expeditum esse ad
E munia reipub. officij sui necessitas erigit. Accingi nāq; solet cui geren-
da imminet: & cui vacatio dāc licet esse discinctus. Vñ illud in li. regno-
rū. Non eque gloriē accinctus & discinctus. Porro prouida cōstitu-
tione maior est gladius insertus cingulo: vt collato honore cinguli po-
testas q̄q; ipsius gladij aliq̄tinus intelligat; collata. Sup altare offerre
gladiū quasi celebri p̄fessione facta seipm obsequio altar; deuoneat: et
gladij idest officij sui iugē deo spōdeat famulatū. &c. ex eodem caplo.
7 Cingulū igit; indicij labor; labor; honoris meritū: vt liqueat omnib;
q̄ q̄ labore indicium milicie subire detrearat; bonorē gladij in militari
cingulo frustra portat. Ipsius quoq; cinguli casta est significatio: nisi
fidem eius roboret & solidet labor. Videas multos cinguli bonore tu-
mentes: sed nisi bonorē impleant laboriosa merita: idem est ac si pro so-
lida substantia q̄s vendiderit spumā. Profecto dignus est p̄uilegium
p̄dere: qui cōcessa sibi abutit; potestate. Videamus rogo nostri tēporis
8 militū officii. Videamus q̄s digne gloriē & tacent se de militia in
qua solum nomē (sicut in nobilitate prohdolor;) p̄mansit. Audi in eo
nostri milites sue militie cōstare gloriā & officii credunt. Si cōp̄rib;
le sit sacerdotium. Si ecclesie vilescat auctoritas. Si ita dilatauerint

Turba. LXXVI   XXV

regnū hoīs: vt christi imperiū contrabat. Si laudes suas p̄dicat: et se
ip̄os falsis p̄conijis mulceat et extollat cū irrisione audientium: imitan-
tes militē glorioſus. Hoz vir⁹ in eo maxime eluceſcit: ſi clerū et inermē
militiā aut tel⁹ aut linguā cōfodiāt. Sit plane plurimi qui maloz cla-
more operū: quā militie cōſecrandi cingulū altari obtulerūt: vident⁹ pre-
ſtari ſe eo tunc animo accepisse. vt altari et ministris eius: ſed et deo qui
ibi colitur bellū denunciant. His ad huc audire in quib⁹ putāt mili-
tiam cōſtare ſuā: In eo nimirū militariē cōſtare gloriā optinant: ſi miridi-
ori ſplendeant habitu. vt lineas ſuas veſteſ ve ſericas ſic p̄ſtingāt et tor-
queāt: vt quaſi curē ceruſatā alijs ve ſuccis obnoxia carni faciāt coherere
Si gradatjs equis inſidiāt mollius. Si calamitrat: curatiue accre-
nō cedant Apollini: et delictjs ſine magis q̄ virtute preſignes. Eoz ſi
forte cōſtruxeris acie: caſtrū Thaidis q̄ Hannibalis tut⁹ expugnabit:
Quisquis eoz in aula ſacrantior eſt: cū ad p̄elij discrimen accedit: la-
conca duce Sanza turmatim p̄mittit ad pugna: nouiſſimos preſidij
cauſa ſubſequentes cū funditorib⁹ alijsq⁹ qui in boſtē rela mittere emitt⁹
manū cōſerere volunt. Lū vero ſine vulnere et cicatrice (q̄ frequētius
euenit) domū redeunt: tūc erhausta canunt prelia Marte graui. Illic ea-
cides: illic tendebat Achilles: Et pingunt ſtuido Pergama toto mero
Et quisquis mores mille circa tpa ſua erraſſe gloriat. Exinde gloriā
eoz ferre nō poteris. Fabula hec in annū centeſimū protelabit: filij q̄q⁹
qui naſcent⁹ et exurgent narrabunt filijs ſuis. Si baſtas aliq̄ (quas ad
modū cauatas et fragiles inertia procurauit) quis fregerit. Si aurum
miniū colozne alius quocūq⁹ ſctu caſu ve a clipeo excidit. Hoc garrula
lingua ſi licuerit memoriale faciet in ſeculum ſeculi. Iſti p̄imos recu-
bitus habent in cenis: et quicquid Renatus noſter de re militari tradi-
derit. Epulantur ſi fortuna permittit quotidie ſplendide: omnēq⁹ labo-
rem et exercitacionē quā nō inuincibilis neceſſitas ingerit cane et angue
deterius fugiunt: et quicquid imminet difficultatis reiſciunt in ſubie-
ctos. Interim clipeos ſic inaurant: ſic eromant omnia instrumenta ca-
ſtrozū: vt quemlibet eoz nō tam cultozem q̄ preſidē Martis credas.
Lutuis iſtoz aut clipeus detrahaſ aut galee ſpolia eius: ipſum Mar-
tem poterit honorare. Hec ille. Ecce in quo noſtroz glorioſoz militū
ſacraz cōſiſtat militia. Et quid igit⁹ rogo in tali gloriaris militia: ne
dicam malitia: qua nihil rei veritatis militie cōtinet: ſed ſolū nomen.
Nūc de noſa ſeptima dicamus. Hic finitus eſt ſermo p̄ anguſtia tps.
¶ Septima nola p̄ quam diuoſcunt ſacrazores eſt: Factare ſe de peri-
tia vel nomine doctorali. Reperio ego quia doctozes ſunt in quinto
plici differētia. Sunt doctozes p̄tmi et inſimi artium. Secūdi medi-
cine. Tertij legum. Quarti canonum. Quinti ſacre theologie. Vdo
iſtoz eſt inter ſe: q̄ ſup̄tmi ſunt theologi. Secūdi canonice: et in hoc
nemo dubitat. Tertij legiſte. Quarti medici. Quinti artiſte. Hec vlti-
tima tria genera diſceptant: precipue legiſte et medici inter ſe. vt dicit

Se iactantium

Antoninus. Sed et artifice possent dicere: quod non essent mechanici. quod
vrius dicit de medicis: quod medicina inter mechanicas artes numeratur
apud oes. Et Frater Petrar. in sua inuectiua pera medicos eius meminit.
Possent enim dicere quod cocis assimilarentur: quod hi medicamenta sicut illi p
corporis reparatione prestent alimenta et conseruent. Porro dimittam
mus hec: esset enim grata disputatio vnde scientiarum et artium singularum ho
norabilitas et priuitas sumi deberet: sicut Aristot. tangit primo de aia
et Panoz. Et quidem non ex necessitate: alia et sordide artes excellere non
b
bilissimas scientias: vt declarat (si non erro) autor speculi vite huma
ne. Respicit hec nola doctores illos qui se iactant de noie: dignitate et
priuilegijs doctoratus. cum tamen careant scientia et virtutibus alijsq; ad do
ctorem requisitis. Sed que inquis requirunt? Dico quod septem. Primo
peritia docendi. Secundo facundia dicendi. Tertio subtilitas interpretandi.
Quarto copia dicendi. Et hec habent in. l. vnica. ca. de ple. q. in. vt. co
stant li. xij. Quinto mox excellentia. d. l. magistros. Sexto motus forti
tudinis: vt sciat resistere aduersus vim fortune: vt. l. reddat. l. de po
fel. et me. li. x. Et ideo pauci attingunt dignitatem doctoratus: vt dicit
Bar. post Et. in. l. oes ppli. ff. de in. iur. Septimo quod ego addo requirit
intencio bona: vt videlicet sit ei meritorium: necesse est vt habeat rectam intenc
tionem: scilicet vt querat dignitatem hanc et nomen: quatinus sua sit doctrina
efficacior: vt dicit Lyza Matth. xliij. sup illud: Nolite vocari rabi etc.
Secus si solum nomen querat: hoc enim est superbie. Sicut alij multi fines pra
ui: puta libertas in monasterijs: quod habent multa priuilegia et facultate
exerandi et clauis porte. Item quidam propter platuras: diuitias et alia ad ip
f
secunda. Sunt isterea multi qui habent vanum nomen et vacuum: sine scientia p
bitate: sine moribus bonis: discolori: ignari: inciuiles. qui potius sunt ridicu
lo plebi quam honori. De quorum numero fuit stolidus ille apud Pogium:
que ad capturam auis auceps quidam duxit: quod videre cupiebat. cumq; fron
dibus ceterum ad nocturnum statuit: monens ne verbum proferret. Qui videns
auiculas multas uenisse clamat auiculas adesse vt probraret auceps
rebre. ille audita voce effugietur. Incepatus acriter ab aucepe silicium
est pollicitus. Aues cum itez conuenissent: stultus mox verbis latinis: auces
pmulce sunt inquit. existimans si latine loqueret: auces minime intellectu
ras. Rursus igitur auceps captura frustratus hominem corripit. Is autem
Nunquid latinum sciat inquit auces? Existimauit doctor ille stolidus non
ad sonum: sed ad sensum verborum tanquam se intellectum vocem auces diffugisse
Habet ecce qui requirant ad doctorem. Quam necessarii sunt hi doctores
reip. certissimum est: vni et alie super alias personas priuilegiari legunt. Et qui
eorum priuilegia? Septem sunt. Primo debet appellari nobiles domini et ami
ci principis. Secundo sunt in dignitate constituti: vt Panoz. in. c. qno de
magistris. Tertio comites sunt: si. xx. annis legerint. Quarto milites
pcedunt. preterim nostri temporis milites. qui non sunt veri milites: vt in Rosella
verbo doctor. Quinto vt principes in vehiculo vehi prius: et eo vti sicut

Turba. LXXVI XXVI

principes: et principū tanue eis debēt esse aperte: debētq; eos appellare
patres in literis. Sexto q; nō tenent ad collectas: ad onera: nec prestan-
tias aut gabellā: nec euntes ad ipsos visitandū. Ecce privilegia: ecce re-
quirit. Sed pauci sunt q; habēt tales cōditiones: sed ignari: inciviles: et
ceteris viris onerati: de solo noie gaudētes. Ipsi sunt de quib; dñs i
euāgelio. Amār primos acubitus etc. Pontif nola octava in speculo
fatuoz: Jactare se fuisse in multis puincijs et alienis terris. S; de his
supra turma seragesimaq;ta de vagantib; dictū est. Possent p̄terea po-
ni sub bacturba fatuoz tot noie q̄t sunt de quib; se solēt hoies vane la-
ctare: et sicerūt absq; numero. Sed sufficiant be ad presens. Rogem?

Lusorum

Dñica Inuocauit.

Stultoꝝ infinitus est numerus. Eccl̃s. i. Euangeliũ.

Septuagesima septima turba stultoꝝ est: Lusoz (Sp̃iel narre) eoz qui ludo indulgent alee puro vel mixto. De ludis ingenij aut virij nihil ad p̃positũ: qz de bis antea dictũ est: sed de ludo alee. i. de eo qd̃ inuiti fortune pure vel mixtim. Sunt em̃ quidã ludo alee qui sunt pure fortuiti: sicut ludus tabuloz. ⁊ quidã c̃bortaz: sicut ille qui appellat̃ (der offen rüsch ⁊ schantzen) Alij aut̃ mixti sunt: q̃ partim fortune ⁊ partim arti innitunt: sicut ludus tabulaz (Sp̃ielbret) ⁊ ludus c̃bortaz qui appellat̃ (des Karneflins) ⁊ similia. De his omnib⁹ ad p̃positum. Dinoscunt̃ aut̃ bi fatui septem nolis.

Prima nola est: ludere alea p̃pter recreationẽ. Dicit quedã Glo. q̃ talis ludus siue fiat pro pecunia siue gratis: mortale pecc̃m est clericis. Immo Hostien. dicit: q̃ neq̃ laicis neq̃ clericis licitũ est causa recreationis ludere p̃ pecunia. Alex̃ Angelus dicit: q̃ p̃pter recreationẽ gratis ⁊ p̃ modico non notabili in alea ludere liceat clericis ⁊ laicis. Ecce igit̃ p̃pter hanc diuersitatẽ ⁊ periculũ posui nolañ hanc. Sed neq̃ sc̃ozum ludo clericis ludere licet s̃m̃ Gabrielẽ in. iij. cõtra Richar. Clerici em̃ in dñi sortem assumpti ecclesiasticis officijs ⁊ alijs studijs bonia exercere se debent diligẽter: vt in. c. clerici officij: de vi. ⁊ ho. de. Et qm̃ prohibet̃ ab Apostolo ne secularib⁹ se imisceat negocijs: phibet̃ etiã in interesse spectaculis. magis eadẽ ratione ludere prohibet̃: p̃sertim cũ ludus ille sc̃ozoz valde animũ distrahat ⁊ t̃ps plurimũ cõsumit. Nimis deniq̃ miser est qui in sortem dñi assumptus extra dñm̃ in b̃mõ exercitijs vanis siue vanitatib⁹ recreationẽ querit: quasi in summo ac delectabilissimo bono recreatio haberi non possit.

Scõda nola est: ludere alea cõ dissimilib⁹. Tangit hec nola feminas nobiles ⁊ sacerdotes. Feminas in quã q̃ immisceat se turbis viroz: ee cũ eis ludunt: p̃tra. c. ij. de iudicij lib. vi. Sacerdotes ⁊ p̃latos ludẽtes cũ laicis: laici sunt clericis opido infesti vnde scandalizant̃. Nobiles qui ludũt cũ nebulonib⁹ ⁊ lenonibus: vt in speculo ñfo vulgari habes. Docuit aliter fieri debere Alex̃. qui ad patris sui hortationẽ currere noluit p̃ brauiõ. Respondes patri: si mibi habere similes reges tibi libenter obedirem: vt aĩ eis cursu certare. Et de in speculo Brande. **T**ertia nola est: ludere alea p̃ nota bili ex cupiditate. Dicit Gabriel dil. xv. quarti. q. xij. q̃ alcatõ lucrans aliquid notabile peccat mortaliter: nõ obstante q̃ sine dolo ludat: ⁊ cũ eo quẽ nõ attraxit. Ratio est: quia peccat cõtra legẽ diuinã: quia est cõtra charitatẽ proximi concupiscere bona proximi cũ damno eius: ⁊ cõtra nonũ p̃ceptũ quo phibet̃ cõcupiscencia rei aliene cũ damno proximi. Hoc aut̃ facit lusoꝝ talis: nõ cõcupiscit rem proximi absq̃ reddicione equiualentis: ⁊ ita cũ damno proximi. Neq̃ obstat q̃ proximus cõsentit in lucrũ ⁊c. qz consensus

Turba. LXXVII XXVI

Ille nō est liberalis: sicut in donatione. Vide Gabrie. vbi supra. Porro
sup restitutiōne quē admodū quis obliget aut nō: dictū est sup. xxiij. §
z forsitan dicit. Quanta sit hec fatuitas: imo insania z furia: nō satis
edicti poterit. Recte dixi furiam: nam vt Uirg. de ludo ait: Initio furij
ego sum tribus addita quarta. Tres nāq; sunt furie apud veteres: q̄s
ponit Joan. Boca. de genea. de op. li. iij. c. vi. scz Blecto T espone z
Megera. si addideris aleatorē: habebis quatuor. Vbi aleatorē nō solū
fatuus: sed insanū z furiosum appellat. Aliq; tot em̄ habet furias z fatu
itates sine stultitias: imo multo plures. q̄ q̄c habet puncta siue oculos
tessera: q̄. xvi. habet. Vis audire furias has quibus insanit. Prima est
idololatria. Nimirū delectationē: q̄ est in conrecreatione triū ossiū cani
noꝝ: diuine glorie p̄ponit. q̄ nō solū stultitia est (ait Lugd. in sūma)
sed z mira vides insania. Nōne vides q̄ cadere tessera sub mēsa oēs ge. ¶
nūflectū: lumina adhibent: qui sacramento in missa nō ita gentulante
Sēba dura dñario. Vilissime seruituri se subijcit aleator: dñi sūm
tarillū cōstituit: ad hoc astringēs se vt faciat q̄ ipse iusserit. Dñm
(ait Sene.) murē velle dñari aliū muri: nunquid risum teneas? quāto
magis ridiculū est: qm̄ os caninū (q̄ minoris valoris est q̄ mus) boi
dñat. Deinde ad p̄ceptū tarilloꝝ largit̄: q̄ nō largiret ad p̄ceptū dei.
Martino medietatē pallij dat. p̄ dño: hic aut̄ nō solū medietatē: sed z
totū largit̄ palliū: imo tunicā z camisiā p̄ dño suo tarillo videlicet. vnde
largior est Martino. Fit igit̄ vt stenuus nudū sequat̄ dñm suū dia
bolū. Tercia t̄ps amissio: quo deberet aie z familie sue p̄uidere. Quar
ta blasphemia dei. Quot blasphemie dei z scōꝝ ab h̄mōi hominibꝰ
puerillimis fiunt. Quinta cōtūmētia in iniurē. Nō nisi raro desinūt si
ne cōtumēlijs. Sexta dissipatio substātie pprie: oia dissipant nihil reci
nentes. Septima ecclie cōtempnus z inobediētia: qz p̄cipit contrariū.
Octava gula in cōtūmētijs: nō est ludus sine cōiuijs. Nona homicidij
q̄s aliq̄ etiā p̄ obulo cōmittit. Decima inuidia: q̄ coiter sequi cernit.
Undecima caristia in domo: ipse abundat: sed in domo sua caristia est
Nō habet vxor q̄ famē sitim ve pueroꝝ sedare possit. Duodecima men
daciū: nā sepe vnus mērit in damnū alterius. Tercia decima negligētia
diuinoꝝ. Quarta decima fractio diei festi: qz peccat mortaliter eo die.
Quinta decima furtū: cū nō habet vñ ludat furat. Sexta decima scādaliū
q̄s p̄tat alijs q̄ incitant ad silr ludēdū. Decima septima ira: cōminatio.
minat em̄ qnq; primo verbis: eū etiā qnq; verbis aggredit. Decima
ocraua p̄teritū: sepe em̄ lusor iurat se fuisse lucratū cū in veritate p̄di
derit. Decima nona deceptio: fraus inter ludendū false z fraudulentē
Vicesima cupiditas: q̄ est fons ois mali: sicut charitas ois boni. Vices
simap̄tima desperatio: hinc em̄ seipso suspēdentes nōnulli comperti
sunt. Ecce frater quot mala ex ludo pueniūt: qz procedit ex cupiditate.
¶ Quarta nola est: ludentes inspicere. Sūt ludi in quibus inspecto
res dant causam ludi: sicut theatralēs: hāc illudā z chore. z illi peccat

sunt cooperatores in quinta nola sequenti. Sūt alij ludi in quibz non dant causam inspectores: vt in ludo aleaz. Et illi inspectores non peccant: nisi ventraliter et nō mortaliter: nisi consentirent ludentibus ludos prohibitos. Nā cōsentiens peccō mortali peccat mortaliter. Roma. i. Similiter si cōsentiat libidine videndi ludos assisterē: q̄ parati essent eos videre etiā si foret prohibiti. hic em̄ esset contemptus virtualis dēcepti qui est mortalis. Sed ait: Quisquis delectat in peccato mortali peccat mortaliter: sed videns ludos prohibitos delectat in actu ludentiū qui est peccatū mortale: ergo etc. Respondet p̄ Gabrielē dis. xv. quare q. xij. si placer vide. Nota est questio p̄dicādo: non aut̄ soluta. vnde neq; hic soluitur: sed querēda relinquitur.

¶ Quinta nola est: ludentibz cooperari. Cooperatores ludentiū: vt ad ludos cōcedentes loca: aut ministrantes taxillos instrumenta aut lumina et hmoi: sine quibus ludus nō fieret: peccant mortaliter. si ludus ipse sit prohibitus. quia sic cooperando cōsentiant peccō mortali: nō tū tenentia et restitutionē. Sed quid de his qui lucrantes voluntarie dant aspicientibz aut ministrantibz? Rōdēt q̄ si lucrantes dant ea q̄ tenent restituere: etiā recipiētes tenent restituere. si non: nō vt dicit Gabriel.

¶ Sexta nola est: facere p̄ ludentibz instrumenta. Artifices facientes taxillos chartas et cetera instrumenta ludendi: sicut et ea vendētes peccant mortaliter: neq; sunt absoluedi nisi dimiserint talia. Distinguit em̄ doctores: dicentes vt Gabriel vbi supra: quem vide.

¶ Septima nola est: ludū p̄bitū nō p̄hibere. Sūt in statu dānationis p̄pue plati spirituales et rectores spales: qui tales ludos p̄bitos (possent et tenent p̄hibere) p̄mittūt: ex illa imutabili veritate: Pauli: Faciens et cōsentēs etc. Et participes sunt oimāloz tā enumeratoz: q̄ indē sequunt. Magisq; peccāt q̄ necdū p̄mittunt: sed etiā asserūt hoc non esse peccātū: neq; sunt absoluedi nec cōmunicādi eucharistie sacramēto. Sed dicit: Et qd faceret q̄ si nō deberet laedere die festo: Audi frater. Non omnē ludū detestor: restat adhuc et clericis et laicis honestus ludus diebus festiuis absq; oī periculo ererendus: ludū loqr sagittadi. Mitte frater sagittas oratiōis ad deū: correptiōis i subditos: p̄dicatiōis in familiā: sagittā deniq; laudis vocalis ad deū et cōrictiōis in cor tuū. quē admodū deductū est sup̄ turba. lxxij. dicit sagittarioz. Sed ea q̄ ponunt infra turba. xxvij. die festo diligēt ererere teneris. q̄ facio nullū suspēse t̄p̄a videbia ludendi. Studemus frēs hanc fatuoz lusoꝝ periculossimā fatuitatē declinare: ne quēq; nostrū hac vnq; cōtingat caput deprehēdēd. Sed rei vlti cūlarē abhorēs forsā impossibile factū arbitraberis. Aggredere frater rē semel bis aut ter: hmoi resistētia factro studeas adhibere: et rei facultatē satis mirari vix poteris. Rogem⁹

Feria secunda post Trinitatem.

Stultoz infinitus est numerus. Eccl̄s. i. Euangeliū.

Turba. LXXVIII XXVI

Sepuagesima octava turba stultorum est: Suppressorum (ger: ucht
 narrê) Ipsi sunt qui circa pressuras non sapienter et rationabiliter se ha-
 bent. Quod gradus est beatorum turmarum: omnes utique mole premimur
 peccatorum et penarum. Lamentat Job. Homo natus de muliere: breui uita
 et replect multis miseris. Et dominus clamat: Venite ad me omnes qui labora-
 tis et onerati estis: et ego reficiam uos. Breuiter omnes nos in pressuris esse
 oportet in hac uita: beatus qui sapienter et non insipienter se habet. Sed
 ait: Et quibus possunt nolitis fatui suppressi dinoscere: Rideo quod duo deci-
 mus. Prima est: consilium sanis non acquiescere. In quibus pressuras mul-
 ti ponuntur: quod consilium non acquiescerunt. precipue omnes peccatores qui dei co-
 lunt.

Suppressorum

alij contempis fm suam voluntatē z voluptatē vixerunt. De his Pro-
uer. i. dicit. Desperisti omne cōsiliū meū zc. Ecce nolā. Audi pressurā:
z ego q̄q̄ in itineriū vestro ridebo: cū sup vos venerit calamitas.

¶ Secūda nola est: irasci sine causa. Sūt sibi ipsi grādis p̄sura z etā
alij: qui mor sine causa irascunt: q̄ fel i ore est instar equi titillabiles
(kirzlig) De his Prover. xxvij. Graue est saxū z onerosa arena: s; ira
stulti vtroq; grauior. Lyrā. Stultus saxū potare p̄or: sed nō irā alteri
stulti. solus em sapiens hoc potest. i. humilis. Vbi humilitas: ibi sapi-
entia: due scuelle. i. humiles se suscipiūt: scutella. i. humilis: z globus
.i. superbus: similiter se recipiūt z cōpariunt: sed duo globi siue super-
bi nō possunt simul stare: nec se pati aut contingere nisi in puncto: dum
se mutuo p̄umeljs puugūt: z tū emor instar sphaera z abinuicē reflūt.

R ¶ Tertia nola est: lites mercari (vnglück kauffen.) Prover. xvi. Vir
insipiens fodit malū: z homo peruersus suscitāt lites. Prohibitum est
(si nō fallor) emere lites siue causas alienas. sed z de alijs litigiosis in-
telligi: qui suis litigijs (fm Aristocelē. iij. erbicoz) semp alijs restitunt
z contrariant z similia reportant.

¶ Quarta nola est: trisrari irrationabiliter. Dicit br̄s Jo. Lhrisost.
ad Stagirij monachū arreptiū: q̄ ppter nullā aliā causam debet cbr̄i-
stianus trisrari: nisi quia aut ipse aut alius deum offendit. Itaq; qui-
cūq; alia de causa trisrāt: irrationabiliter trisrāt. Quot sunt sub hac
nola: quis nō p paruisimis rebus pemitur tristitia: q̄ cordi suo aliqñ
instar molaris supiacet: Dicit Salomon Prover. xv. Sicut tineā
vestimento z vermis ligno: ita tristitia viri nocet cordi. Et. i. ij. Tho-
mas ait: q̄ tristitia ex genere suo: z nō solū ppter abundantia sicut cetere
passiones nocet vite hominis. Noli ergo tristitia seculi que mortē: sed
ea que scdm deū est que salutem operat trisrari.

¶ Quinta nola est: audacē esse aut audacib se sociare (Den freydigē:
fressen) Plane in multis pressuras se trudunt tales ex stulticia sua: in-
star papilionū ignibus tribulationū inuolantes. Audi Ecclesiasticus
Ecci. viij. Lū audacē nō eas in via: ne forte grauer mala sua in te. ipse
em fm voluntatē suam vadit: z simul cū stulticia ipsius pereas.

¶ Sexta nola est: pueros non verberare. Plane multi sunt qui filios
suos z filias efficiunt proteruos z sibi onerosos: quia verberibz peper-
cerunt in pueritia. Dicit Sapiens Prover. xij. Qui parit virge odit
filij suum (ver die ruot sparr) Vide Lyrā. Melius esset per te eum
p̄ perlictozem verberari.

S ¶ Septima nola est: vicinos molestare. Dicit q̄ iudeus dū maledi-
cere voluerit alicui optat ei vicinū malū z possessiones suas siue totam
substantiā in promptā pecuniā. Onerosa res est malus z solatiofa bo-
nus vicinus. Prover. xxvij. Melior est vicinus iuxta q̄ frater procul.

¶ Octaua nola est: colerare calcios arcuos: adde z alias vesces. Quā
supressi sunt bi fortū nemo est qui nesciat: p̄ceptue hac temp̄stare: cū

Turba. LXXVIII XXVI

se incipiant mancis ita cōprimere z tunicis q̄ n̄bil supra: z qui calci-
os aptant: vt digitos pedum misere torqueant.

¶ Nonā nola est. Vno indulgere. Eccl̄. xxxi. Ne cōprimaris in conui-
uio vico: vinum multum potatum ruinas multas facit.

¶ Decima nola est. Sua consumere: z plura q̄ aratra ferūt dilapidā-
re: p̄ alijs fidei tubere zc. V̄ in q̄ pressuras tales pueniunt p̄ paup̄tate
cui seip̄s inuoluunt quotidie lurcantes. Vnde Eccl̄. i. Dixi in corde
meo fruar delictijs. zc. Et hec afflictio: ecce pressura.

¶ Undecima nola est. Alij vxorē enutrire. Sūt q̄ volūtarie exponunt
z loāt vxores suas alijs: q̄ pcul dubio fatui z lenones: de quib̄ intelli-
git hāc nola Philomusus. Sed quā dmodū hic fatu⁹ de numero sup
pressoz sit nō video: cū volūtarie hoc faciat: z continet incuitu luci.
Ideo etiā ego intelligo de his: q̄ suas vxores nimis delicate enutriunt
et ornari faciunt: z ostentant in choreis: cōuiujs zc. inde vrix glosian
res: q̄ sit vt ab alijs appetant z stupent: q̄ postea q̄ incipiunt suspica-
ri zeloripi efficiunt: z mirabili p̄munt angustia: in quā fatui illi sese de-
truserūt p̄ nimia licentiā vxoz. Porro oia onera matrimonij sub hac cō-
tineri possunt: q̄ quot z quāta nemo nouit nisi qui accipit. Intellexerat
aut̄ ea Petrus cū dixit. Si sic est cū vxore: difficile ē vxorē ducere. Po-
licra. li. v. cap. r. Cū Publius Lineus Grecinus: aut si alio potius di-
eif̄ noie argueret ab amicis: q̄ vxorē formosam: castam: z nobiles repu-
diaret. respōdit: z hic focus que cernitis: nouus: elegās: z inspectorib̄
omnib̄ placens est: sed nemo preter me solam nouit vbi me premar.

¶ Duodecima nola est. Pctā z penas p̄ eis debitas cognoscere: z non
inde turbari sed letari z p̄tinuare pctā: z future se dānatiōis eterne p̄zel-
sure cōmittere. Plane q̄ cogitat multitudinē z magnitudinē suoz pec-
catoz z penas p̄ eis debitas: supplicij. s. ignis eterni (de q̄ in euāgelio
dicit̄ est) z adhuc pctā nō relinq̄t sed cōtinuat: vere fatuus est: infans
vriq̄: q̄ h̄ tā grande onus nō a se abijcit: ne ip̄m ad pfundū inferni supp̄-
mat. Grāde nimirū onus pctā est: qd̄ celū ip̄m sustinere nō potuit: sed
angelū secū in infernū vsq̄ detraxit. Ipsum est onus de q̄ Psalmista.
Qm̄ iniquitates mee supgreffe sunt caput meū: z sicut onus graue gra-
uate sunt sup me. Hoc onus p̄ penitentia verā hic abijciendū est: onus
aut̄ miseria z penaz: q̄s merito patimur cū patientia sufferendū. No-
net ad b̄ trūs Paul⁹. Alter alterius onera portate: z sic adimplebitis
legē sp̄i. Iuxta primū portare onus pctōz: tolera eius imperfectiones sūr
et miseras: z sis ei adiutorio vt alleuet: hec est lex charitatis. Et cuius
se a te abijcias (vt dixi) pctā: relinque mundum. Si vis a pressuris libe-
rari: audi dñm. Venite ad me oēs qui laboratis z onerati estis: z ego
reficiam vos. Veni ad me relinque mundū: z relinque teip̄sum (gang-
der welt vñ dein selb̄ intellig: so kumstu auf dem trucken vñ zu ruw)
altas nūq̄q̄: nechic nec alibi. Perde te z inuenies te: nō quere q̄ tua sūt
sed q̄ dei z inuenies pacem: z non antea. Audi hoc dñs verbū. Veni
te: ad me omnes zc: in hoc seculo: z audies in futuro seculo: in iudicio

Equitum et scribarum

hodierni euangelij verbum. Venite benedicci patris mei: percipite regnum rē. Quod preter nobis pater: filius ⁊ spiritus sanctus. Amen.

Feria tertia post Innocentii.

Stultorum infinitus est numerus. Eccl̄s. i. Euangeliū
Sextua gesimanona turma stultoz est: Equitū ⁊ scribarū (Reye
oder schreib narren) Ap̄te coniuncti: q̄z idē negociū ⁊ questus
hic publice: ille occulte. hic p̄na: ille balsa (Der wagt den leib
in̄ naf: diser die seel in̄ dincen saf) Recte ḡ cōiungunt. Sed ⁊ in ho-
dierno euangelio (vt audistis) coniuncti sunt: ⁊ questus scribarū assu-

Turba. LXXIX. XXVI

latus est a dño Jesu questus raptor: ait em̄. Vos fecistis eā speluncam
larconū. Igit̄ ego de vtriq; simul trahabor: in fine questione quis eo
r̄
aut melior sit mouebo: Reperio aut̄ nolas septem: quattuor prime re
spiciunt equites: relique tres scribas.

¶ Prima igitur nola est. Concutere (abtrowen) Sunt qui commu
nantur alijs: se mala illaturos: aut bona ablucuros: nisi eis aliqua pre
stiterint. Sicut de vulpe recitat fabulā Heron sup magnificat: q̄ palu
bis cōminabat: que edoce a passere liberate sunt: in que tamē fraudes
suā postea cōuertit vulpes: et se vindicauit: vt supra habes deductū. 13.
S. Sic pleriq; solēt p cōminatōes alios nocere: et hoc dicit cōcutere:
nā crīmen cōcussionis est: (vt dicit Ange.) et quis cōminatur alicui: nisi
ita vel ita faciat: factū vel nō faciam et. Talis concussor efficit infamis
si condemnat̄ de hoc crīmine: et mortale peccatū est. xxiij. q. i. militare.
in fine. Et q̄ p̄er concussionem acceptum est: est necessario restituendū
nisi sit datū ob malum faciendum: qz tunc cū taliter dans non repetat
p̄ter turpitudinē suam: si restitui debet dabit pauperib; qd cū ius non
precipiat: erit de consilio et. Dic ex Ange. verbo Concussio. §. ij.

¶ Sc̄da nola est: calumniari (Fuol anspraeh suooben: eyn anspraeh ab
dem zun bzechen) sicut cōiter fieri solet: qui p lupū in Lepo scank: qui
cōtra agnū bibentē in inferiori parte fluminis occasione questus dicit: qz
turbaret sibi aquā: cum tamē ipse de superiori parte fluminis biberet.
Sic multi faciunt dñi cōtra diuites subditos: qz nituntur spoliare: sic
et equites eoz famuli: h̄ appellat̄ calumnia. Et dicit̄ fm Cassido. sup
Psalmistā: quasi capitis alumnia p contrariū q̄ minime alar. Et de li
placet de calumniatorib;. Talis erat tyrānus apud Pogium: qui ciuē
incusauit: quia conspiratores cōtra se abscondisset pecuniam denotans
quo cognito: ciuis eos inquit hostes tibi tradā. habita itaq; pecunia ci
uis ipunis euasit a tyrāno: nō em̄ alios habebat hostes inclusos p̄ter
pecuniam: quā tyrānus hoc medio emulgere curauit.

¶ Tertia nola est. Nō cōtentari stipendijs (Den sold vbergreiffen) Sūt
q̄ nō cōtēnant: sed querūt vnde cūq; ludo: furto: rapina: p̄ fas et nefas.
Sed et alijs vicijs gula et luxurie: blasphemie et cōtumelie se inuolunt
Un̄ et in periculoso efficiuntur statu valde. inde Ambro. noluit p̄sulere
alicui ad militiā: et est vn̄ de piculosis statib;. De his trib; nolis habes
Luce. ij. q̄s b. Joan. Baptistā iussit vt milites cauerent. Lū em̄ eum
qd̄ facere deberet p̄sulere: ait. Neminē cōcutatis: ecce primā. neq; calū
niam faciatis: ecce sc̄dam. et cōtenti estote stipendijs vestris: ecce tertiam.

¶ Quarta nola est iniquas crequi sententias (Eurecht gebet ob
oben volstrecken.) Sic Mauritius cū legione noluit crequi Imper
ratoris mandat̄ de Libertianor̄ p̄secutione. et b. Martinus. Ego se
curus absq; galea et clipeo hostium cuneos penetrabo: noluit obedire
principi. Si em̄ sententia cōtinet intolerabilem errorem vel iniusticiam
manifestā nō debet obedire: alias nō peccat crequendo iussa domioꝝ

Equitum et scribarum

Quod tñ limitat Ange. in ver. Judicare. §. vij. qñ nō sunt certi de in-
nocētia cōdemnati: qz in dubio excusant. sed qñ sunt certi de iniustitia
sic credo peccāt mortaliter obediendo. Sui. Pari. in sum. de virtu. de
obediētia tractat hanc materiā: quē vide. Ardua plane hec nola p famu-
lis cōtāctū r dñoz: q̄ cogunt plerūq̄ iniūstas excqui sentētiās aut cede-
re officio. Ecce nolas q̄tuor: quibz equites (rept narrē) dinoscunt. **Plu-**
res elicere posses: aut bis addere ex chaimis aut Ange. in §. Interroga-
tiōes. §. circa officiales. Sz sufficiat ad p̄sena. Reliq̄ respiciūt scribas

¶ Quinta nola est: instrumēta in debita erigere aut debita occultare
Sunt notarj vtiq̄ factus r quidē periculosissimi r p̄niciosissimi: qui in-
strumēta in debite cōficiūt. Aliqñ ex ignorantia: p̄pter qd̄ damnificat
proximū. Aliqñ ex negligentia: et si oñ docti sint r periti: nō tamē debitā
adhibent diligentia v̄ rite dicent. Aliqñ ex malitia: fraudulēter addūt
aut adimunt. Aliqñ occultant vel destrūt instrumēta malitiose. Ne
refarut: quia ultra peccatū obligant se ad restitutionem.

¶ Sexta nola est: instrumēta in fraudē vsuraz vel statuta p̄tra ecclesi-
astica libertatē scribere dicare vel in publicā formā redigere. Audiant
hoc p̄tobonorarij cōmunitatū habentū statuta cōtra libertatē ecclesia-
stica: que etiā p̄trecant. qz hoc p̄bitū est sub pena ex cōmunicationis

1 ¶ Septima nola est: indebitū salariū petere. Pauperibz gratis tenet
2 quis facere: sicut r aduocatus. Vide in Ange. vbi sup̄. r verbo Aduo-
3 catus. §. x. Ad iuribz iustū p̄cisiū accipere pōt: nō excessiū. Difera
B res: q̄ sine p̄cio nō p̄hibēt testimoniū veritati. vt deducta Roderico
in speculo vite humane lib. i. ca. xx. quē vide: r ad placitū adde. r in Po-
licra. lib. v. ca. x. Sed queris: Et quid inter hec duo stultoz genera: scz
equitū r scribarū melius est: Ex quo cōiugari hic siue copylan introdu-
cunt. Tangit questione hanc r soluit Rodericus: q̄ fuit Castellanus ca-
stri sancti Angeli Rome r ep̄s Zamorensis. Itaq̄ nouit conditiones
equitū: qz castellanus fuit. scribarū: qz ep̄s. r hec scripsit: qz eloquens et
doctus. Respondet q̄ stultus scriba peto: sit oñi equite in vncia. Sūt
em̄ triplices equites. Quidā qui inuidiose rapiunt (schna p̄phen) Et bis
scriba peto: est: qz palā rapacitatis auaritia seuit. Alij sunt equites qui
nō inuidiose: sed publice post diffidationē iustā (vt putant) suos inua-
dunt hostes. Tertij sunt alij: q̄ p̄ pecunia boies occidūt. Et etiā bis
scribe petores sunt: qz illi in suo p̄ tñ hostiū sanguine armant. Alij
in quoz dā boim necē pecunias accipiūt: isti vt crudelissimi carnifices
civū: amicorū: cunctozq̄ boim opp̄sione letant: r oim litigantiū vitā
extinguūt. Quid em̄ prodest iustū habere iudicē: sed rapacē notarium?
Plane perniciosi sunt bī scribarū stulti: nēpe notarius cupidus rēp. of-
fendit: deñ cōremnit: cui se iururādo astrixit: iudicē mentēdo decipit
partes ledit. De bis Buga. dicere videt: qz stiles sunt locuste animalis
pestifero. nocet em̄ mordendo: cōsumit nocēdo. Nisi ergo abundauerit
iusticia vobis plusq̄ similkum scribarū: spem nō habeamus cōsequendū

Turba. LXXX. XXVII

fructū iusticie que est regnū celoz. Rogemus. Posses plures adde
re nolas ex varijs vitijs vrozūq; aut ad has reducere.

Feria quarta post Inuocavit.

Stultoz infinitus est numerus. *Eccl̄s. i. Euangelij.*

Octogesima stultoz turba est: Nuncioz (Bote narren) Pleni
et euangelij nuncioz. Jonas ad Ninuitas mittit. et pentecostā
agūt. Regina Saba a finibz terre venit audire sapientia Sa
lomonis: et mater Jesu cū fratribz nuncioz mittit ad Jesum. *Porro in*

Nunciorum

epistola Jezabel nunciū mittit ad Heliā: mortē ei cōminans. Sed
 z ubiūis gentiū discurrunt nunciū: dñi cōtra se insurgere gestant. Vnde
 ses z sueni. plane in damniū z interitiū ton⁹ Germanie superstitis. Pu
 ro qz nō incōgrue de hac nunciōz turma ad presentē horam dicitur
 sim. Reperto autē nolas septem faruoz nunciōzū notatiuas.

¶ Prima nola est: cōmissoz obliuisci. Sūt q̄ ita solidi sunt: vt nihil eoz q̄
 eis mādantē retinere sciūt: sed mor versa facie obliuiscunt. De quoz nu
 mero is fuit de q̄ Pogi⁹ in facētis fo. xxxiij. q̄ dñi sui verboz oblitus:
 ad eū veniens quē dñi sut mādato iussus est accedere: z certū ab eo ali
 quid postulare: veluti stupidus z cogitabundus qd diceret bestabot.
 Hic autē boīs taciturnitatē cōspiciēs: scio inq̄ qd velis. z ostēso pgrādī
 lapideo mortuario: Cape hoc inq̄: z ad patrōnū tuū (nā hoc postulat) q̄
 primū feras. Sic itaq̄ famuli obliuionē tā graui mole puniuit. Huc
 igit niles nūcū sue obliuionē cōdignas a patrōnis iuste sumerēt penas.

¶ Secūda nola est: cōmissis supaddere. Sūt qui ita prudētes se existi
 mant: vt plura q̄ eis cōmissa sint velint expedire. q̄ sit vt neqz b q̄ com
 missum est expediat: imo oia in p̄trariū vertat. Siles rusticis cū ima
 gine crucifixi: apud Pogiū in face. fo. vi. Qui mihi ad emendū crucifi
 xū lignū: q̄ in ecclia eoz poneret. Interrogati ab opifice: viūū an mor
 tuū vellent emere crucifixū: Rūderūt se viūū malle: nā si eo mō suo plo
 nō placeret: se illū enestigio occisuros. De his duabz nouis Prouerb.
 xvi. Claudus pedibz z iniquitatē. i. potū sibi nocivū bibens: q̄ mittit
 verba p nunciū stultū. Lxxa. i. filis est illis: qz stultus nunciū puocat
 eū ad quē mittit ad irā: z sic negociū petorat. Talibz verba cōmitti non
 possunt: sed sole lūere sicut pueris. nesciunt em̄ literas in ore deferre.

¶ Tercia nola est: secreta inuestigare. Sunt qui ex curiositate q̄
 bidine dicēdi multa noua literas aliq̄ legūt sibi cōmissas aut etiā re
 sigillant. Grande vtiqz crimen z grauius puniendū: crimen inq̄ falsū z
 stellationatus. Vide Ange. in verbo Falsarius. s. ij. Non debet seruus
 plura scire de negocijs dñi sui: nisi quantū necessariū est p suo seruitio
 exequendo: ait Xenophon apud Dasseum Regium.

¶ Quarta nola est: inuestigata patefacere. Hoc pel⁹ est q̄ talia alijs
 reuelant: z est crimen pditionis. vt in Ange. p̄fessio vlti. de sigillo secre
 ti. Debet em̄ quis retinere qd dicit sibi sub secreto aut in fide secreti: ni
 sin duobz casibus: quos vide ibidē. De his Prouer. xxv. Sicut vrbz
 patens z absqz muroz ambitu: ita vir qui nō pōt cobibere tē.

¶ Quinta nola est: infideliter exequi cōmissa. Sūt q̄ recipientes sala
 riū integrū ab vno pncipali: nihilominus a multis alijs recipere nō ve
 rent. q̄ p̄ silit̄ causas expedit pncipali neglecta: z nō tā cito z taliter
 quā dno modū in cōmissis habēt ea expedit. Percat vtiqz: z tenent pnci
 pali. An autē nūcū sic plures mercedes recipere possint a multis ad eū dē
 locū: q̄re de hoc z cogita. Sunt p̄terea qui replent se vino: vt in speculo
 Brandi. Itē ambasiatores cōmunicatū aut pncipali: qui nihilominus

Turba. LXXX XXVII

ua in tali ambastata peragunt cū negligētia principalis aut p̄telatione saltē Tales tenent ad restitutionē. Vide in Angel. in verbo Abfens.

¶ Sexta nola est: sero redire. Magna delectatio est: ubi nuncius statim rediit. Nā sicut frigus n̄tus in die messis: ita legatus fidelis ei qui miserit eū animā ipsius requiescēdo facit. Itē a qua frigida aie sitienti: nuncius bonus de terra longinqua. Prouer. xrv. Sic cōtra: sic ut accū dēntibz & fumus oculis: sic piger his q̄ miserūt eū in vīa. Habuit ego famulū quondā talismodiū cū eū corripere sup̄ eo q̄ sero semp̄ rediret. respondit: Raro edes extrē p̄mitto: quo fit vt in vicorū obliuionē eadē: & sic nescius quomō redeam errans hinc inde det̄neo.

¶ Septima nola est: nuncios nō humane: sed irruēter suscipere. Nuncios Dauid debonestauit Anon barbas abradendo & vestes vsq; ad nates p̄scindēdo: vnde p̄cessit magnū bellū. Debēt nunciū vnde cūq; & a quo edis. Nā adueniunt māluere & humane tractari. Inde & in quibulā dā ciuitatibz etiā dū literas diffidationis afferūt liberaliter munerant: debentq; sup̄ respōso rationabiliter informari. Nō sic quidā etiā aliqñ se sup̄ hoc lactantes qz durius quibusdā ad interrogata responderint: qui vt aliqñ dā nuncios racturū sunt: instar statuarū nihil loquentes. Recte significati p̄ statuā quā posuit loco Dauid Nicol̄ vxor eius. De quo. i. Regū. xvi. Qz cū Saul misisset nuncios ad afferendum Dauid vt occideret a Saul: loco Dauid inueniunt statuā rē. Sic bistoziam Sic n̄m̄trū quidā sunt qui se nuncijs exhibent vt statue: sine sensu & voce: vt simulacrū (als götzen) & eos nunciū nō reperiunt vt Dauid pacifus: sed duos. q̄ scilicet audire & intelligere non velint. Ecce nola septimā. Sed quid ad nos ista inquis? Multū quidē p̄ omnē modū: nam p̄ter ea que dicta sunt discere debes & tu dei nuncios humane excipe: & ad eos non vt statuā simulacrū sine visu & auditu esse: quales sunt quibz nihil cure est q̄ eos per tribulationes & inspirationes tanq̄ per nuncios visitat dñs. ad quas quasi insensibiliter se habent: immo aliq̄ sperare p̄ impatientiā eis resistunt. Ecce iam ex om̄i parte chaos ingruit cordū: & belloz op̄iniones vtq; nūcij dei sicut & alie aduersitates affurire post nos mittunt: vt nos ad deū reuocent: saltē vt sero reuertamur ad eū a quo exiimus. Reuertamur inq̄ p̄ conuersionē: p̄ bonā itā ad deū: a quo exiimus p̄ creationē. Nos plane vt coitus emissus & arca insidemus cadaueribus creaturarū eis seruendo: neq; reuerſi sumus ad Noe deū nostrū: sed semp̄ cecinimus cras cras cras rē. Jā fere utiniquaginta annos nunciū mali: qualis coruus esse dicit: corui nigri estis. Et in saltē cū columba vespere rediremus: cū ramusculo oliuę actis & miscōie. vespere inq̄ n̄se senectutis. Dic o frater: Ne confundas me ab expectatione mea. Dic: Ne p̄icias me in tpe senectutis. Dice Eleuatio manū meaz sacrificiū vespertinū. Nō habes qd̄ facias manibz: ieiunando: castigando corpus rē. saltē eleua intellectū & affectū cogitationē & audiatē in deum: petens misericordiā. Rogemus.

Seruitorum

Feria quinta post Inuocavit.

Stultorum infinitus est numerus. *Eccles. i. Euangeliū.*

Quogesima prima turma est: Seruitorum (Dient narren: g'ind: knecht: koch: cebalt) Ap'te de his bodie dicit: et euangelio congruet: quod de seruitute et totū somnit: quēadmodū audistis. Ponunt autē bi farul septem: dinosca nolis.

Prima nola est: bona dño: deuastare (verderben: lassen vnder go) et p'posito vel negligentiat cibos optimos facere perire: ollas et alia instrumenta culinaria frangere: sine miscōia tractare vasa et totā domus

Turba. LXXXI XXVII

suppellectilem. Et quia nō fiunt manifeste: putant se minime teneri ad restitutionem. stulti: cū teneant ad ea que negligunt.

¶ Secunda nola est: in occulto cōiugia facere: furando cibos: ova: carnes: vinū: et silita dñorū. Et cū habeant alias sufficientias: nihilominus occulte: pura in absentia dñorū aut nocte dñis dormierit: talia absumunt: soccis calciant: ne audiant cuntes: et cardimbo oleo perfusis.

¶ Tertia nola est: alienos introducere. nō sunt contenti q̄ ipsi absumunt: nisi etiā alienos introducant. qui utiq; ad restitutionem tenentur: sicut ipsi. vno nō restituente aliq̄ absoluuntur.

¶ Quarta nola est: optima queq; absumere. Dū sic lurrāt nō sunt contenti cōmunitibus cibo et potu: sed de meliori vase deprimunt. ita vt dño purante aliqd̄ speciale sese habiturū: nihil inueniat. Plerūq; vas dñi purante aliqd̄ speciale sese habiturū: nihil inueniat. Plerūq; vas dñi purante aliqd̄ speciale sese habiturū: nihil inueniat. Plerūq; vas dñi purante aliqd̄ speciale sese habiturū: nihil inueniat.

¶ Quinta nola est: plura emere aut coquere q̄ necesse aut cōmissum est. Solent non solū pro dñis delicatiora emere et pro se viliora: vt eis mandata. sed in magna copia de delicatioribus: ne sua parte fraudentur: sed et fraudē cōmittunt aliquando in emendo.

¶ Sexta nola est: iniucē cōcordare. Male agit cū eo cuius cōcordat: contra dñm coquus et cellerarius. Siquidem paratus est ille dare iura: bene administrare vina. quoz; vtres de altero facerit in damnum dñi sui.

¶ Septima nola est: de domo cibos aut vini asportare. Magna in fidelitas: imo furtū vel amicitis aut socijs vel aliq̄n etiā cōcubinis pitarere bona dñorū. q̄ in elemosinas pauperū debebat dispensari: periculosū et sacrilegi faures. Ecce nolas: ecce peccatōz; et diaboli familiā: seruos infideles. Nō sic nō sic o frēs infatuari oportet: sed esse seruū fidelē et prudē: iuxta verbū dñi sapientie eterne. quā sapientia imitari oportet: et fatu itatē hāc relinq̄re. Debet nimirū seruus esse fidelis: obediēs et timorōsus (Sorgsam: geborsam: forchtam) fidelis et prudēs quo ad spalia bona dñorū: obediēs q̄ ad peritiā eoz; timorōsus siue deuor' q̄ ad deū. et viceversa ita dē tenent dñi seruis: qz sunt correlatiua. Audite q̄ dico. Primo esto fidelis dño tuo (deiner hersebaft) in rebus spaliū: dāna eoz; rū puentendo et bona augmētando iuxta possēt: et in veritate et fideliter: nō ad oculū eis seruicēdo: sic in absentia sicut in p̄sentia. Sic fieri debet: vt inbet Ap̄la Ep̄h. vlti. Nō ad oculū seruicētes q̄si boib; placētēs: sed vt seruit ebusti faciētēs voluntatē dei ex aīo. Nō ad oculū: sicut pleriq; faciunt: qui in p̄sentia dñorū fideliter: mox vbi dorsum viderint laborare desistunt: et colloquuntur simul: et oculis vagis hinc et illinc circumspiciunt laborē negligētes. Et quid faciēs inquis: quōd fideliter laboraboz; Tene hanc regulā et nō falleris: quā dar dñs Iesus Matth. vij. Que cuiq; vultis vt faciant vobis boies: et eadem vos facite illis. Cogita si cito tuis dominis. Secundo esto obediēs dominis: fac eis reuerentiam: nec ad iram concite: nec detrabas aut obloquaris vel cōrripes:

Servitorum

sed q̄ beneplacita sunt eis facito. Nō em̄ sufficit nō furari z̄ fidelē esse: sed etiā obedire in licitis. Audi Paulū Eph. vlti. **S**ervi obedite dñis carnalibz cū oī timore z̄ tremore in simplicitate cordis vestri sicut christo. Plane sic faciendū est: qz oīs potestas est a deo: qui potestati resistit ei deo resistit. **C**ave etiā ne ad iram cōcites: sed si aliqñ cōcitati fuerint ei tua negligētia vlt culpa: fac tua to cūditate mitigent. **Q**uōd cocus ille du eis Mediolanēsis fecit: de q̄ Pogius in facerēs. **Q**ui ducē ob triste nunciū qd̄ acceperat a Florentinis inquietū reddidit: o blatis ad mēsa z̄ epulis quasi nō rite cōditis eū acriter increpantē faceta responsio de mītigauit. ait em̄: **S**i Florentini tibi gustū atqz appetitum auferūt: q̄ mea est culpa: tibi em̄ lapidi sunt z̄ summa arte cōpositi. sed te nimis cōcalesaciunt z̄ a ppetuū auferūt Florentini zē. Porro caue ne detrabas eis postq̄ veneris ad aliud seruitiū: sicut quidā faciunt qui putant se inde dñis nouis placituros: cū displiceāt. **H**abebūt em̄ timere: qz posteaqz discesserint ab eis similita faciant sibi. **T**ertio esto pius in deū: habēdo rectā intentionē ad deū in seruitio tuo. **N**ō em̄ sufficit fidelitas z̄ obedientia: sed etiā requirit vt habeāt deū pre oculis: z̄ intentionē ad deum referant. alius em̄ nō erunt labores eoz sine seruitia meritoria vite eterne. **Q**uo d̄ plane multis accidit: qui laborant vt bos: z̄ quo sine id faciunt ignorant. **S**ed ais: **E**t quo sine id facere debeo? **R**espondeo triplīci. **P**rimo vt habeas iustū alimentū: z̄ nō cogaris furari. **S**ecundo vt vites pccm̄ in qd̄ caderes per ociū. **T**ertio vt iuues proximū: paupes scz. **E**sto deinde pius in deū: eū colendo: mane orādo: die festo missas audiendo z̄ sermonē. **J**eiunare debes dies preceptos: z̄ festa celebrare z̄ dei p̄cepta seruare: deūqz semp pre oculis habere: z̄ te semp reputare in omni seruitio quasi deo seruas: z̄ sic timere. **I**nnuē hoc Paulus in p̄cedentibz autoritatibz iam allegatis: vbi dicit: **O**bedite zē. sicut christo. **S**eruaui hoc quidā cocus: de quo legit in Climaco. qz merorem z̄ plorātū ppetuū possedit in ministracione. **L**iqz a Jo. Climaco q̄rere vnde hāc gratiā haberet: **R**ūdī: Nunq̄ me hominibz seruire cogitauit: sed deo. z̄ oīm quiete me spm̄ indignū iudicāno hac ignis visione futurē flāme memoracionē semp possideo. **V**ide in speculo exemploz dist. ij. exemplo. cccxxvij. **S**ed vnde est putaa: qz quidā tam rudes sunt z̄ in deuoti in deū qz ecclesiam nō visitant: **E**st (nō fallor) ex impietate z̄ negligentia dñoz: qui eos ad hoc nō instigant: neqz exemplū deo seruēdi p̄bent. immo his diebus magis rebus domesticis eos onerant hospites reddent rationē. **I**psi p̄terea sunt aliqñ causa qz famuli efficiunt eis inobedientes: duri z̄ rebelles. **E**t cur ita: quia dñi nō sunt charitatius z̄ benigni ad eos: sed duri: inhumani maledicentes eis. **N**ihil ergo miseris: si talē exaudieris ephonē qualē sonū emittis. **N**ō sic dñe: sed esto famulo sicut tibi vis esse deū piū. noli contempnibiliter loqui: scito qz frater tuus est: z̄ fortassis in gratia z̄ temelior. **T**andē multi dñi con-

Turba. LXXXI. XXVII

querunt sup infidelitate ⁊ frande seruitoz: cuius tamē ipsi nō modica
sunt causa. Quippe q̄ eis non prestant debita ⁊ sufficientē alimoniā:
quo fit vt furari cogant. aut nimis onerant: quo efficiunt inuoluntarij.
Magnos labores imponunt ⁊ parua mercedē alimoniāq̄ tenuem ad
ministrant. Inde fit vt ⁊ infideliter laborent. Uls igit habere famulos
in deum p̄ios tibi obediētes ⁊ fideles: fac vt ⁊ tu talis sis in deum et
in eos: quemadmodū audiisti. Iubet ⁊ idem Paulus: Et vos domi-
ni (inquit) eadem facite illis. Et Eccl̄i. xxxij. Si est tibi seruus fidelis
sic tibi quasi anima tua. Rogemus.

Ambitiosorum

Feria sexta post Inuocavit. Cathedra Petri
Stultorum infinitus est numerus. Eccl̃s. i. Euangelii

2 **O**ctogesima sc̃da turba stultor̃ est: Ambitiosor̃ (Styg narren: dym narrē: vffgond narrē) Sic q̃ nō p̃tentant terminis a deo sibi p̃fixis ⁊ mensura tē. sed sup̃ id tendūt. Agricola vult esse ciuis: ciuis nobilis: nobilis miles: miles baro: baro comes: comes p̃cip̃ cep̃. p̃cip̃ dur: dur rex. Sic in spiritali statu tē. Est h̃ ex sup̃bia que est in ordinaris amor: pp̃rie excellentie (elgner hochheit) siue celsitudinis neq; hic excellentie nomen est respectiū. vt dicit Gabriel sup̃. ij. sm̃az. Tales sunt ambitiosi facti huius turme (Styg narrē) Erat capitane⁹ boꝝ p̃mus Lucifer: q̃ nō cōtentus mēsurā sibi a deo p̃fixā: voluit inordi nare fieri vt deus: ⁊ ait. In celū p̃scendā: sup̃ astra celi exaltabo solium meū: sed eo in laterib; aquilonis: ascendā sup̃ altitudinē nubium: similis ero altissimo. Sed q̃d̃ nunqd̃ sine suo magno malo: Non plane: qz de trusus fuit vsq; in p̃fundū inferni. nā sequit̃: ṽp̃ramē ad infernū detra heris in p̃fundū lacu. Fatuitatē hanc nō tacuerūt etiā gentiles theolog̃: poete q̃ eam finkerūt ⁊ diuaserūt hac fabula. **U**edalus cū vellet vl tra mare cū filio suo Jcaro volare: informauit eū q̃ nō ascēderet nimis altē: ne solis calore p̃ene ei⁹ cōburerent ⁊ sic caderent: nec nimis basse ire vnda grauet p̃nas: sed tm̃ mediū tenēdo patrē seq̃ret. Qui de volatu gloriatus: sua p̃sumptiōe dedignās patr̃is sequi vestigat: artius ascē dit: ⁊ pennis cōbustus in mare cecidit. Quod cū pater respexisset Jcare dixit vbi es: qua te regione requirā: Jcare dicebat: Pennas asperxit in vndis. Quid. vsq; Metam. **U** q̃ multi sunt huic Jcaro similes: q̃ nec predicte doctrine credūt: nec exēplis predictis informant̃ aut terrentur quib; nō sufficit matrimoniū vel hereditas seu dignitas paterne: vl̃ p̃ternus bonor̃: sed in sup̃biam erecti volunt oēs p̃genitores ⁊ singulos vicinos transcendere: vel p̃ nouitatū inuentiōes in ornatu vestitu: ⁊ huiusmodi p̃ dominis: potestates: p̃elaturas tē. Relinq̃t rusticus vestes paternas: ⁊ nouas excogitat: ⁊ se vxoremq; suā artifex similiter nobilibus vestit. vt in Speculo Brandt. Sed quid sit tandem: vt cū Lucifero ⁊ Jcaro ruinā patiant: ⁊ ad paup̃ratē ignominiaq; pueniant. Plane de hoc sine Psal. Vidi impium inquit super altariū reueuatū sicut cedros libani: transiui ⁊ ecce nō erat: questiui ⁊ nō est inuentus locus eius De his igitur sic ascendenti; ⁊ alte volantibus ambitiosis (Styg narren) est mihi animus dicendi hoc die hac hora: ⁊ puto nō incongrue eū gello: in q̃ de Christo ascendente Hierosolimā: ⁊ angelo descendente in piscinam fit mentio. Sed ⁊ festū Cathedre est. s. Petri: in quo cōtōsum aduolantium de transmarinis partibus expectatur aduentus. Quāuis aut̃ sufficienter bi facti ex predictis dinosceri possent: collegi tamē in sepe m̃ nola: quibus particulariū discerni possunt: quibus me dijs ad celsitudinem ab eis taup̃ere concupisam ascendere nituntur.

Turba. LXXXII XXVII

¶ Prima nola est: ascendere per alienū & inordinatū fauore instar be-
lere. Hedera per se ascendere non potest: sed arbori aut muro inniten-
do ascendit: etiā aliquādo super tecta vnde calcem extrudit. Sic quidā
cū de se sint impotentes ascendere ad honores: alijs inniunt. Exempla
In statu ecclesiastico ad beneficia & dignitates: itē in statu secu-
lari similiter ad honores peruenire nituntur dignioribus adhibendo.
Sed plane hec omnia non sine grandi damno ecclesie: supra quā ascen-
ditur: eius qui ascendit: & eius cuius fauore ascendit. Ecclesie inquam
Nam tales postq̄ eleuati sunt supra ecclesie tecum: iugunt calcē eccle-
sie: id est temporalia & charitatē. que sunt calx colligans membra ecclē-
sie: quia querūt que sua sunt. Deinde nocet eleuatis: quia eis cūenit qd̄
festudini portare ab aquila trans mare. que cū esset vltra profundū
maris: aliqua occasione pennas illas retraxit: & festudo sibi dimissus
subito in mari cadens submersus interit. Sic tales forte alijs occasio-
nis fauoribus pennas auxiliū retrahētibz sibi dimissi cadēt. Tandē etiā
nocet eleuantibus: quia eis accidit qd̄ aquile a regulo auū (Zun schli-
fferlin) Cū em̄ cōmuni assensu vel consilio omnū auū que alius vo-
laret rex fieri posset: rogauit aquilam q̄ eam in altū secū portaret: que
innuit nullas suspicias insidias. Cum vero super omnes in altū ascen-
disset aquila: exiuit illa de pennis aquile superius ascendendo: & in aquilę
vltimum regnū sibi usurpauit. Sic & hos iusto dei iudicio contra
exaltantes exaltari contingit.

¶ Secūda nola est: ascendere per ire vindictā instar Ethne. Sunt qui
vellunt se vindicare. & cū nō p̄nt: nitunt̄ ad potestare ascendere: vt itidem
possint. Tales siles sunt ethne: q̄ ardet in se in Sicilia. Insufflantes &
ascendentes montē hunc sunt p̄uasores vindicę: dicentes: Si tui loco
essem: nullo modo dimittere quin vindicare: potēs em̄ es rē. Sed fatu-
tas est: ideo velle ascendere & sine ala charitatis dei & p̄mi sursum nri.

¶ Tercia nola est: ascendere p̄ inuidiā instar fagi. Est natura fagi: q̄
vna vmbra herbas sub se crescere impedit: & quāto altius ascendit: tātō
altius vmbra venenosam expādit: sed tandē procella vēti p̄sternit. Ita
inuidi isti arte & statu sup̄ nitentes in altū ascendere: alijs ascendere in al-
tū volentibus inuident: & vmbra venenose detractionis: accusationis
& vituperationis impediunt. Sed in morte cū paruo statu de ore cruis-
sionia fagi in infernū cadet: & herbe prius impeditę incipiēt crescere.

¶ Quarta nola est: ascendere per auaritiā instar gigantum. Sūt qui
mediantibus diuitijs quas cōgregant ad altū ascendere nitunt̄. Sūt
es gigantibus: qui montes dicunt̄ componisse cōtra Jovē expugnan-
tū: sed fulminati ab eodem perierunt. Sic illi iungētes domū domui:
agrum agro rē. & instar calpaz terram terre iungentes ad alta tendunt
Sed fulmine percutiunt̄. Discedite a me maledicti. Plane hoc dicit̄
p̄ris & diuitibus inimicis: dicit̄ in euangelio.

¶ Quinta nola est: ascendere per hypocrisis instar milui. **M. l. i. u. s.**

Ambiciosorum

furfum ascendēs volās in altū: clamat p̄f̄ p̄f̄ p̄f̄. Clamat inq̄ voce gra-
cili ⁊ spiritali valde: a est nihil curaret de toto mūdo ⁊c. sed viso cadaue-
re instar sagitte descendit ⁊ rapit. Sic hypocrite dicūt: simulātes se sup-
gula ⁊ luxuria: p̄ferim in q̄ dragesima etiā penitētes: p̄f̄ p̄f̄. sed cessan-
te impedimēto viso cadauere cadūt ⁊ recidūt sup̄ delectabilia gule ⁊ lu-
xurie. Siles monstro qđ vocat lulligo: qđ qñq̄ dicit societate habere
cū aurb: qñq̄ cū piscib. nā qñq̄ cū piscib. maris pfunda scrutat: cū vo-
a aquas fastidierit eleuat se alis pennigeris ⁊ cū aurb ethera scādit. Sꝫ
qꝫ flatus nō pōt sustinere ventoz: cū ventis cōcutit ad aq̄s reuertit ⁊ in
pfundū relabit aquaz. Sic in pfundo carnaliū voluptatū poscit: cū in
eis tediatiūnerint: ⁊ penaltates aduersitatesq̄ senserint: ad breue tē-
pus p̄ cōfessionē ⁊ bona opa se erigunt. Lūq̄ in illis modicā difficultate
senserint: ad parvū tērationis impulsū in pristinā miserā recidūt.
Jē miluus in altū ascendit famelicus: vt ad distantia facilius predaꝫ
videat ⁊ citius capiat. Sic illi ore oīa tpalia cōemunt. i. fingunt se in
altū fanctitatis volare: vt beneficia ecclesiastica: promotiones: munera
⁊ laudes hominū adipiscant. Ad predā ascendisti. Gen. xlii. Fingunt
se longius ire: desiderantes audire Mane n obiscū: ⁊ retrocedūt instar
arietis mon vt fugiant: sed vt fortius percutiant.

¶ Septima nola est: ascendere per acediam: instar testudinīs. que cum
per longū tempus tarde tamē arborē ascendit: ad frigidū parvulum
venum decidit. Sic quidā ad arborē penitentie: tarde seꝫ vir vsq̄ fi-
nē quadagesime ascendunt. qui tamen mor ad ventū frigidū tentatio-
nis frigidū serpentis: qui locū in aquilone questuit: ⁊ flatu suo frigidō
infecit: constringuntur ⁊ corde coagulato recidunt in priora peccata.
Animalia ibant ⁊ reuertebantur.

¶ Septima nola est: ascendere p̄ falsitate instar colubri. Miramur
aliquē vnde sic q̄ in altū statū ille p̄uenit: ad tantū plati aut principis
familiaritate. Sed nihil mirandū: p̄ fraude: vias tortuosas: instar co-
lubri. cuius via nescit in petra. Itaq̄ p̄ coelestē ascendūt illi. iij. Reg. vi.
Ascendunt ad modū sagitte nō bene pennate: vadens illic ⁊ illuc. Sic
hi p̄ ambages ⁊ p̄rigas: duplicitates: excusationes ⁊ fallas coloratio-
nes ad statū p̄ueniūt. Ecce fratres mei nolas hoz stultoꝝ. Vere stulto-
rū: qui premunt mirabiliter ⁊ miserabiliter in hoc ascensū. V ambitio
ambitientū crux: clamat b. Bern. Quāto satius erat in humilitate in-
gredi in pace ⁊ quiete: ⁊ inuenire requiē aie sue sub iugo dñi ⁊ nō sub iu-
go diaboli supbia ⁊ ambitioe sudare ⁊ qđ frustra. Quoties rogo tales
nites nō p̄sequunt alos illos status: sed moriunt̄ priusq̄ cōsequant̄.
Qꝫ si aliquē (qđ tū raro fit) p̄sequunt: nō diu p̄seuerāt: sed statim cogunt̄
⁊ morte recedere. Dimittamus igit̄ hanc fatuitatē. Rogemus dñm.

Sabbato post Inuocauit.

Stultorum infinitus est numerus. Eccl̄s. i. Euan gelū

Oroges materia turba stultorum est: Diuitum (Selt narré: oder
 reich narré) Neq; turbet te q; terra & decimas septuaginta ma (dez
 nomē habeat cū hac turba: qz p̄ra vitiū auaritiē nō facis dici
 p̄t. Sicut & L. b. f. fr̄quēssime p̄ra illud inuebit: q; oim sic malo p̄ra
 dixit: ait Ap̄ls. Uex possent he tres turbe ab inuicē distingui & diuer
 sis noib; appellari. & in q̄libet specialis materia est tradita. Sz n̄bil cu
 ro de bonitati insipientia; aliā q̄ pri^o p̄ra diuitias curabo tradere ma
 teriā. videam^o g. Ecce n̄ri facti sunt q; magnificācūt diuites & diuitias:
 & paruificācūt paup̄es & paup̄atē. Duab; ḡ nolis possunt diuolci.
 ¶ Prima nola est: magnificare diuites & diuitias. Sūt q; p̄ferūt diui
 tias bo: noib; honestati & p̄bitati rē. oia; ḡ intutu diuitia; faciunt & p̄
 a iij

Diuitum

mittit vicia. Mira res quæ rati facis o stulte diuitias malas vtiq; 2 pe-
simas: corpi 2 anie nociuas: q; ois mali sunt origo. Forsitã mibi nõ ere-
pis. Audi aplm. Radix oim maloz cupiditas: vniq; radix oim pctõz
1 pecunia est: quã cupiunt diuites. Supbie. Vermis diuitiaz superbia
2 ait Aug. oia habet vermẽ suũ: lignũ: caleus: vestis sic 2 diuitie. Loz ei
R ait Aug. oia habet vermẽ suũ: lignũ: caleus: vestis sic 2 diuitie. Loz ei
vermis superbia (guor machi nemãs demũtig) Auaritie: diuitie auari-
ciã gignũt: sicut bydropicus quãto plus a que bibit: tanto magis sitit.
Qui sunt paupes liberaliores sunt: mox vbi diuites fuerint facti tena-
3 ces. Luxuria partiũt diuitie. Amat plane meretrices: nõ paupes s; ds
uites: 2 quidẽ hos quibus sint turpes amare se fingũt. Hoc genus demo-
4 nõz nõ eijct nisi ieiunio. Inuidiã partiũt: Inuidet diuites alijs diui-
tibus. sed 2 Achab rex vineã Naboth paupis bfe voluit 2 inuidit: qz pro-
5 pinq; fuit domui sue. Gulã. Diues epulabatur quãdie splendide. Si nõ
essent tibi diuitie: nõ posses satisfacere gula: die noctuz ad libitũ lar-
6 cando. Irã: dñe dens q̄t prentiões: ire: lites 2 rixe ex diuitijs: ois dis-
sentio inde cõfurgit. Inde Laban discedere voluit ne ppter pasua esset
7 cõsentio. Acediã: nihil placet de diuinis: cordi affecto diuitijs: ad ter-
rã inclinati celũ nõ aspiciũt: ad oia diuina pigri 2 aridi: denariũ poti-
8 videre q̄ deũ appetũt (De gold weder gott.) Ecce h est qd magnifi-
cas: qd cõta mala inducit: sed neq; finis est. Nõ em̄ mala solũmodo cul-
pe: sed etiã mala pene inducit hic 2 alibi. Considera queso q̄t malis in-
ata premar diues ex diuitijs: sollicitudo in acquirẽdo: queso q̄t malis in-
ata premar diues ex diuitijs: sollicitudo in acquirẽdo: rimõ in possidẽ-
do: dolor in amittendo: est itaq; cor diuitis semp in spinis pũgentibus
S Qd 2 dñs notabilẽ expressit: dũ cõparauit diuitias spinis. Sed mife-
ri fatui pũctionẽ haz spinaz purãt eẽ delicias. Job: Est sub sentibus pu-
rant delicias. Etide Greg. ibidẽ. Sed neq; his penis solũ: sed eternis
piment alibi. Clamat diues: Crucior in hac flamma. Ecce qd est q̄ ma-
gnificas diuitias: q̄ hic 2 alibi premũt 2 cruciãt: S; 2 regno celoz pri-
uãt 2 intrare ipediunt. Facilius ẽ camelã intrare p forame acus: q̄ di-
uĩtẽ intrare in regnũ celoz: ait dñs. Itaq; diuiti dicitur Stulte in hac
3 nocte reperet aiaz a te. S; forasse sunt q̄ paz curãt de pctõz pensis fu-
turis: ait: nõ hic in tpali 2 corpali pace vixerint. Ad h diuitias pficias
esse putant: sed falso. Nã diuites minie tui sunt: eis em̄ vbiq; tendunt
laquei a furib; raprozib; 2 calñiatorib;. Sed 2 seipos p acqrdẽs di-
uitijs in pericla exponũt corpis: p magnos labores equitando: eundo:
nauigãdo: male comedendo. Itẽ in frigore: calore rẽ. Vex est illud: di-
uitie pseruare in maluz dñi sui. Nouit h diues ille apud Pogiũ de q̄ r
S. xxvi. y. quẽ calñitose iculauit princeps dicẽs: qz puniẽdus esset ppter
scelera. Rndit se nihil demeruisse neq; pficiẽtiã se bfe de culpa tali. Rndit
4 rũ apd se habes bec fngerent. Rndit vere sic est dñe: ego vob tradã ho-
stes illos. Veniãt mecũ satellites vri: qbz ostendit archã dicẽs. Hi sũt
4 hostes dñi q̄ apd me habuĩte 2 offerre eos dño: 2 sic placatus ẽ. Ec-
ce q̄ bone sint diuitie: ppter q̄s laudas diuites 2 diuitias magnificas

Turba. LXXXIII XXVII

hamū laudas laqueū ⁊ febrē. Quid em̄ aliud sunt diuitiē q̄s dicunt̄ habere diuites: q̄ muscipule a quib⁹ potius habent̄ q̄ ipsi habeant. Sic autē habet laqueū ⁊ piscis hamū ⁊ bō febrē: cū p̄tra laqueus habet autē hamus piscē: febris teneat boiē: ⁊ murē muscipula. sic avarū pecunia

Sed honorati sunt nimis diuites. Sed ⁊ ad maximā ignominia mul-
tos p̄ducerūt diuitie: q̄ suspensū in cūlū missi: a dignitate fuerūt de-
positi: ⁊ in maximas detrusi miseras: vsurarij: fures appellati. Quid
multa: aut tu fatu⁹ aut Paulus. Paul⁹ em̄ vilificat diuitias appellās
eas stercoza: Dia reputat ut stercoza: ut xpm̄ lucrifacerē. tu hō magni-
ficus. S; Paul⁹ nō ē fatu⁹: q̄ ⁊ tertio celo fact⁹ est sapiēs: tu ḡ fatuus.

¶ Sc̄da nola est: paruifacere paup̄tatē ⁊ paupes. Magna inprimis
bec stulticia puifacere q̄s magnificat sūma sapiētia dñs n̄r Iesus xps ⁊
discipuli ei⁹: seq̄tes paup̄tarū studiosissimi cultores. q̄ cū esset dñus rex
regū ⁊ dñs dñantiū fact⁹ est paup̄ i natiuitate vita ⁊ morte. S; ⁊ sapiēs
tes hui⁹ mūdi Diogenes: Socrates ⁊ alij multi iridē fecerūt: ⁊ h̄bis p̄-
conia paup̄tatis p̄tulerūt. Llamat vn⁹ ex gētilib⁹ Lucan⁹: O munera
nō dū intellecta deū paup̄tas angustiq; lares. Munera vtiq; p̄ciosissi-
ma: ⁊ q̄dē iā post xpi aduētū intellecta. P̄ciosissimū inq; mun⁹ ē paup̄-
tas volūtaria: lapis ⁊ gēma p̄ciosissima letificās assecurās ⁊ q̄tās. q̄s
nisi fatu⁹ hāc gēma puifaceret: Est paup̄tas bec letas: sepe em̄ (ait Sc̄n.)
paup̄ fidelis: ridet: nulli ei i alto sollicitudo est. Nota fidelis: cū em̄ etiā
diuites aliqñ rideat ⁊ bi q̄ felices vocant̄: est tñ bec nō vera s; ficta bilari-
tas ⁊ ḡuis tristitia. eo q̄dē grauior: q̄ interdū nō licet palā esse miseros
s; inter erūnas cor ipm̄ exedētes. necesse est agere felice. Multa legunt̄
ad b̄ exēpla de fratre i frigore sub matta letate ⁊c. Est deinde paup̄tas
secura. Magna nimirū securitas est cordis nihil ꝑcupiscētie habere se-
cularis: ait Bregio. Et cur ita: q̄ nihil habet ꝑtimefcere. Nā q̄ nihil ha-
bet in mūdo q̄ diligat: nihil est in mūdo q̄ ꝑtimefcere: paup̄tas bonū
est sine calūnia (das niemā ansp̄richt) p̄ eā nō mouent̄ lites: nō timet̄ fu-
res: nō aeris passiōes. Seq̄t̄ ex his tertia virt⁹ q̄ est q̄eta. siq̄dē fm̄ Se-
ne. q̄tissime viuerēt boies: si bec duo p̄noia tollerent̄ meū ⁊ tuū. I nūc
⁊ p̄tē paup̄tatē p̄ciosissimā hāc gēma paup̄tatis ⁊ cū habētes. Et vt ti-
bi i sūma hui⁹ p̄ciosē margarite p̄tutes promā accipe. Ipa ē oim̄ vitioꝝ
perēptrix: sicut ei⁹ p̄raria cupiditas inuērit ⁊ auerit. Ipa vermē diu-
tū sup̄bia occidit: ipa duas filias sanguisuge infernal q̄ sp̄ clamāt affer
affer suffocat: scz gulā ⁊ luxuriā. ⁊ sic de alijs vitijs. Testis est Prouer-
xxx. Paup̄tas medicinalis est. Ipa est oim̄ bonoꝝ origo. ⁊ vt raceā de
origine ⁊ p̄seruatiōe Romani regni: q̄ a pauperib⁹ pastouib⁹ inceptū ē
⁊ in paup̄tate q̄diu fuit oprime cōseruatū: p̄ diuitias deuasatū. De
regno c̄bilitanoꝝ auditiq; ei⁹ fuerit inicitū ⁊ fundamentū c̄bilitane re-
ligionis. Nimirū paup̄tas in doctrina religiōis n̄re in p̄ncipio ait dñs:
Hic pauperes sp̄. i. volūtate. Porro q̄s gradus ad p̄fectionē illi⁹ re-
ligionis: paup̄tas. Si vis p̄fectua esse: vade ⁊ v̄de oia q̄ habes ⁊ da
pauperibus. Tandē ipsa nedum fundamentū ⁊ gradus ad p̄fectionē

Recidiuantium

religionis christiane: sed etiam mater nutritrix et custos religionis facticie. que enim religionem ingrediuntur: voto se ad paupertatem astringant necesse est. Et contrario autem abundantia religionem destruit: sicut in seculo. Lugd. deducit. Non est contemnenda est paupertas neque pauperes: que tot bona nobis prestat. Adde quod paupertas omnes ingrediens in mundum istum excipit: sed postea a multis eicitur de possessione sua sine culpa. Sed quid? In exilium de mundo isto iterum reuertat eos. Job. Nudus egressus sum de ventre matris mee: nudus reuertar illuc. Nos miseri facimus nos monstrum et camelum: in initio parui sumus quod pauperes: sicut in exitu in fine seculi eriles: quod etiam pauperes erimus. In medio autem per totam vitam qua vivimus facimus nobis gyppum ut camelus habet per diuturnitas. Noli ergo contemnere tantum bonum. Rogemus dominum.

Turba. LXXXIII XXVII

Dñica Reminiscere. Festo bti Marthe apli. Stultoz in. 26
Euangelij de tpe: qz Martias dicit in crastinu.

O Et ogeta quarta turba stultoz est Reciduaru (Fall nari) **y**
Qui in bono. ppositio crificentes recidunt in peccata: dissimiles
vriqz Ebananee euagelice pfeueranti in orado: 7 ideo sanctoru
filie iosephura est. In primis aut dicam de nolis quibz dinosci pnt bi
farui. Secdo de causis recidui. Tertio de remedijs contra reciduum.

Primo queris: quibus nolis dinoscunt? Respondeo quinqz.
Prima est: reciduaru in pueritia. In pectus maculati 7 curui cocipi
mur in vtero matris in originali pcto. 7 in signu huius curui nascimur
sed in baptismo abluitur a macula: 7 in celu erigimur. Sz beu quida
mor in pucto vsus ratiōis 7 in bituo Pitagorico pstitui relectuñ i irā
dei: pueri qz pinitias nō deo: sz diabolo psecrāt. Hi plerūqz male edu
canta parētibz. Dic ex. i. ij. 7 Antis. d pucto illo i qz tenent se 7 sua i deū

Secda nola est: reciduaru in senectute. Sūt qz multis an (ordinare
nis in iuuetute bñ vituū: ceterz vbi deuenū iuerit in senecta: recidunt in
pctā. Neve virgines depēdente: 7 aliqz quidē. Hoc est qd vulgo sz latine
Angelicus iuuenis senibz satbanizat i annis. Et vulgari nro: Qui ma
nibz suis ab auctula iuuenes cauēt: eandē senes circūferre habebūt. Et
tamē pueritū istud siue versus pdictus fm Berlonē est pueritius.

Tertia nola est: reciduaru in morte. Hoc periculosissimū: imo per
niciosissimū. quia nulla reuersio inde est. Lignū em vbi ceciderit ad au
strum vel aquilonem: ibi manet. at scriptura: extra em locū merit con
stitunt. Operamini dum lucem habetis.

Quarta nola est: reciduaru fite. Sūt: qui fite surgūt: cōfiteutes
cōmunicātes: 7 alia chritiane religiois opa faciētes. sed fite sine bono
propōsito de sistendi a pctis. Ceterz post pascha publice redeunt in ea
que fite reliquerunt. Hi vident reciduaru: cū tamē in rei veritate non
reciduent: sed manent quales fuerunt. Ecce quartam nola.

Quinta nola est: reciduaru qz die. Quattuor sunt fm Helmandū
(vt dicit Vincētius in spec. bisto. li. ij. ca. cxxxij) scz stare: cadere: resur
gere: nunqz resurgere. Primū est angeli: vltimū diaboli: media homis
Qui qz stat angelus est: qz nunqz resurgit diabolus est: qz cadit 7 resur
git 7 ptra bō est. Ecce habes nolas. Nec oportet plures a dderre: qm p se
manifesta sūt factz: 7 sic esse expiunt iudices: qz sic mouent de bono i malū.

Secdo qris: qz est causa recidui? Rñso in titulo hui⁹ turme habet:
qz cuculus manet in nido. vera vriqz 7 fundamēntalis rñso. Sz qd vel
qs est ille cuculus? Cuculus est avis qz cantat guckguck: a sono nomē
accipiētes: vocē nō mutās: pigra 7 loco instabilis. In hyme delitescit
sub 7 inter petras: in cavitare arborz deplumata vt bubo. A nido por
tat in dorso fm Jsidorū: qz breuis 7 grauis volat⁹ est. ne qz nimis facti
get 7 deficiat: a nido suscipit. Qua excubatur: iponitqz suū ouū aliqñ al
teri⁹ aut nido: qd ipositū ab altero inuenit ouū esorbēs. Ex ei⁹ spūto
gignunt cicade. Habes ecce qd sit cuculus: cū cōditōne si nolle clari⁹

Recidivantium

voles: legito in speculo naturali z Alberto de aialib. Sz nund hic cuculus est q̄ est causa recidiuit: Nō plane: sed alius ei filius: ip̄e est diabol⁹ q̄ alios pullos q̄nqz in nido tenet. Hic est q̄ fecit casus z recidiuit: q̄d̄tu hic manet in nido: rādiu a recidiuo liber nō eo. Et q̄ sunt bi pulli cuculoy: audi. Ip̄si sunt spes lōgioris vite z miscōie dei vnus. Recordatio delectationū p̄teritay z delictoy p̄sentū scōa. P̄tōz occasiōes tertius Mala societas q̄rtus. Quint⁹ mala p̄suetudo. Hi sedēt in nido fomitis: z q̄d̄iu manēt in nido recidiuū nō vitabim⁹. He sunt q̄nqz cause recidiuādi. His clari⁹ dicā p̄ singula q̄d̄ efficiat recidiuū: placeat. Prima causa recidiuādi est spes lōgioris vite z dei miscōie. Putat se pleriqz diuinius viuere: qz iuuenes fortes: z iō peccare nō timet: sz i hac spe sic peccat. Qualis fuit saruella mater: q̄ credidit cātui cuculi: qz victura esset p̄. annis. Itaqz ad oēm interrogatiōē sacerdot̄ sp̄ r̄idebat quicquid z sic de seculo migravit. vt in Disc̄. de eruditōe fidelū p̄c. i. Alij sup̄ dei miscōia: o de⁹ inquit est misericors. Scōa causa est p̄teritay delectatiōis recordatio. Q̄ q̄t pereūt p̄ illas cogitationes: si les fatuo hoi q̄ redit ad inēsam domū: vt locale delectabile efferat: sitqz cū eo perit. sic p̄t̄ r̄ r̄or: Lor̄ pueria i statuā salis. Itē recordatio peccātū p̄ntū Eogitat hic fatu⁹? qz viri ecclesiastici: clerici etiā magni stat⁹ hoies peccant filia aut grauiora p̄cā cōmittētes. z cur nō eadē tu faceres? Nō oīm es larro: nō homicida: siqz alij multi. Sed qd̄ cōmodi reportabis frater: cū bi cū maioribz delictis sint i inferno: tu q̄qz cū minoribz. cū vrb̄oibz sit pena: licet in aliq̄ forte tibi tolerabilior: sz tñ eterna. Et qd̄ valet magna obfesse ciuitatis partē satis custoditā dū p̄ postici hostibz pateat ingressus? Tertia causa est p̄tōz occasio: luxurie vicz femine z viri: gule cibi z por⁹: sup̄bie vestimētōz ornatus: p̄tates: dignitates zc. Quarta causa est societas mala. Q̄ q̄t pereūt sic Judas inter iudeos. Quinta causa est p̄suetudo mala. Habitu⁹ inclināt ad p̄siles act⁹. Ecce q̄nqz cuculi q̄s peperit diabol⁹ cucul⁹ antiq̄: sedēqz i nido fomitis. Qui libet poterit illa declarare lat⁹. z iserere oēs causas recidiuay ex Berfo. siue sūma pdi. p̄bo Recidiuatio. Et tñ de scōa q̄stioe. ¶ Tertio q̄ris: z q̄ sūt remedia recidiuatiōis: z quōd possē cuculos illos extrahere de nido z iugulare? R̄ideo qz p̄ manū q̄nqz habēt digitos: z sunt q̄nqz remedia z q̄nqz causas. P̄im⁹ digit⁹ ē cogitatio breuitatis vite z diuine iusticie. Cōsidera frater qz mortis hora ignozas: neqz de crastino cert⁹ es: igit differre lōg⁹ penitentiā ne p̄sumas: suscep̄tāqz diligēt̄ p̄tinues. vt q̄cūqz hora dñm venire p̄t̄gat: paratū inueniat seruū suū. Cōsidera etiā iustitiā diuinā: neqz abutaris dei miscōia: cogita qz misericors ē dñs z iustus. Misericors ad illos q̄ tpe miscōie nō abutunt: z iust⁹ ad illos q̄ de miscōia nimis p̄sumūt. An ignozas: qz maffonari⁹ si inest ab ecederet in loco vbi maffonē elegit sepeliat. Lū q̄ finaliter p̄tōz subdit⁹: maffonarius sit diabolus: iuste in loco suo sepeliet: cū diuice illo Lu. vi. q̄ sepulc⁹ est tñ in inferno: vbi p̄t⁹ se legauerat z testamētū p̄fessōis z facti factiōē fecerat. Et sicut periculū ē aliq̄d testamētū r̄p̄ differre vsqz ad

Turba. LXXXIII. XXVIII

infirmi tate vel morte: ita periculosi est differre testamētū aie. qz qlē te
inueniet talē te iudicabit. de pe. dist. i. Nunqd Lbain. Hoc digito frac
pimū iugulare cuculū curato. Sōds digir^o est obliuio delectationū p
teritaz r alioz peccatiū. Delectationū inqz: noli redire vt vxoz Loth re
spiciēdo retro. Hen. rix. r cū dnobz Joānis euangēliste discipulis noli
obire retrosuz. Audi chustū Luc. ix. Nemo mittēs manū ad aratrū re/
spiciēs retro aptus est regno dei. Qd sane nō de corpali respectiōe itel
ligit: qz hō arando r retrospiciēdo pōr regnū dei obtinere: etiā spūculo
corpali ad diuitias respexerit q̄s dimisit. sed de respectiōe mētis r sen
sus q̄ q̄s affectat redire ad ea q̄ dimisit. i. pctā. Niniuite voluptuosi licz
ppter p̄dicationē Jone penitentiā egerint: tū postea rediuarūt. Ecce se
cundū digitū. Tertio digite^o fuga occasionū factorz: p̄cipue luxurie. Fu
gite fornicationē: ait Apl̄s. sed r oim alioz pctōz occasiōes loca vicz r
oportunitates: in quibz p̄ actū alicui^o sensus q̄s capi possēt. Quar^o di
gitus est bona societas bonoz boim: r lectio vite scōz: vt Berlon dicit
Psal. Cū scōs sc̄tus eris. Bonoz nāqz viroz colloquia sunt ignita ve
hemēter r stimulantia ad virtutē. Sed r scōz partū vita r exēpla frequē
ter r attente lecta vehemēter p̄ficiūt ad infundendū cordibz n̄ris diuini
amoris affectū: vt deū in omnibz r sup oīa diligētes p̄missiones suas q̄
oim desiderii superat seq̄mur. Quintus digite^o est ordinatio vite. Na
ler hec cōtra malā cōsuetudinē: q̄ est cuculus vit̄ recedēs de nido. Fac q̄
cōsuetudinē cōtra cōsuetudinē: fac tibi modū viuēdi: r ab illo nō recede
Regnū celoꝝ vim: patit rē. Obserua doctrinā Berlonis de remedio re
ctidui: parte. ij. alpa. rxiij. lfa. L. Inungas tib̄ ipsi ad certū r̄ps: p̄re
videbit expedire orationē aliquā ante p̄p̄tationē illius pcti de q̄ tenta
ris dicendā ante imaginē crucifixi brē virginis aut alicuius scōz. siue
iniungas q̄ infra crū dierū spaciū post perpetrātū facinus velis p̄iteri
in pane r aqua ieiunare: dicere certū psalmoz numerū. aut (si tū iuris
sto) dare aliqd iocale tibi cbarū aut sūmā pecunie in ecclēsiā infra tres
dies. Sic em̄ forsitan miserebit tui deus: r orādo sic vel humiliādo te
iunādo rē. faciet in tentatiōe puentū r m̄tigabit marj fluct^o. Ecce ma
nū h̄nqz digite^o efficacissimā r potētissimā ad excipiēdū cuculos de ni
do. Sz qd de nido r antiq̄ cuculo: Dico tibi q̄ nidū fomitiz totaliter ex
tirpare nō poteris: fomes em̄ manet. neqz ipassibilitas stoica admitten
da. Velis nolis habitat i te Jebuse^o. Nidificauit in antiq̄ arboze Adā
r i ramis oim postertoz suoz p̄dēt frustra hui^o nidi. Debilitari t̄n pōe
nō quācūq̄ in essentia: sed in effectu p̄ castigationē r virtutū acquisitionē.
Inq̄ce q̄ sal castigatiōis carnis in nidū fomitiz p̄ ieiuniū rē. vt in sūma
p̄dica: r nō cū putrescer caro vt fiat putrida. Letez d̄ diabolo: r neqz hūc
supprimere poteris. sed h̄ obseruato: vbi eū aduolare senseris p̄ flauū rē
rationū sibilato p̄tra eū: quācūq̄ ad modū alie aues facere solēt aduolare cu
culo: quaz oua ebibere vel esorbere nitit. Sibila inqz p̄tra eū p̄ deuoz
orationē: dic cū putrescer caro vt fiat putrida. Q̄ si oua suaz delectatio
nū supposuerit tibi ingerendo sensualitati delectationē: fac ne excubeo

Mortem nō providentium

p̄sensuz, qđ sit cū i cāpis calefcere qđ delectatiōes tales: ⁊ n̄bil nocebit
Eūce ea si potes: si nō p̄tes: sine iaceat illuc. s̄ cura vt frigida maneat:
⁊ nō incubes eis p̄sensū: ⁊ nō erūt ibi cuculi. Porro si vitiz expuerit i
nidū co: dis tui ingerēdo simplicitā ⁊ cruda fantasmata sine delectatiōe
⁊ affectu: nihil cura: sūt simplices cicade. clamēt: garrulē cū bala ancil
la rachel: nō nocebūt. De hac hist. bala vitiz vide Rich. 8. xij. p̄farchis
S̄ ⁊ abuc vnū ē qđ cauere optet: ne cucul⁹ ille diabol⁹ i dorso nifoz si
ue (sp̄wer) inferat. Nisi sūt bypocrite q̄ se sifant (vt dictū ē pdie) horre
re p̄ctā delectatiōes: clamātes (p̄fey p̄fey) in altis in dorso illoꝝ reuera
cuculus ille diabol⁹ circūferet. Laue igit̄ a beguttis begbardis ⁊ alijs
bypocritis: q̄ rostra cuculoꝝ ferūt in doris ⁊c. Delitefāt in byeme ad
uerfitaris: sed in vere ⁊ maio prosperitatis apparebit. Rogemus:

Turba. LXXXV. XXVIII

Feria secunda post reminiscere.

Stultorum infinitus est numerus. Ecc̄s. i. Euangelii.

Octo gestima quinta turba stultorum est: Non providentium mortem (Sterb oder tods narren) Qui de morte audire nolunt: neq; sibi providere: recte de talibus & congrue euangelio. in q̄ dñs comminatur iudeis: quia in peccato suo sint morituri. Possunt autē hi stulti dinosci nolitis quatuor: multas alias poruissem addere s; nolui: quippe q̄ superioribus annis multa de morte & ad eam attinentibus dixerim neq; ea sit necesse repetere. Videamus igitur breuiter has nolas quatuor que ex speculo Brandt elici possunt.

¶ Prima nola est: nolle cogitare: minus meditari: neq; audire de morte. Fatui magni q̄ rem tā vilem repudiant. Affert plane ser uilitates magnas (quibus talismodi fatui se priuāt) mortis meditatio. Valet em̄ primo ad fugandū vel terrendū exercitiū victioꝝ. Sc̄o ad cōtemptum mundi. Tertio ad cōtemptū sui. Quarto ad se in presenti uita regendū. Quinto ad p̄sentē leuitiā tēperandā. Sexto ad recte de p̄sentī & futura uita iudicandū. Hec deduxi ex summa uirtutum tract. de cau. uilitatis.

¶ Sc̄da nola est: Non se disponere ad mortē. Sūt q̄ de morte cogitant: meditant & audiunt: sed se ad mortē differūt disponere: semp̄ procrastinātes & alia prius expedire uolentes: & h̄ postremo qd̄ principalissimū & maxime necessarium. Hoc facimus: ut possis se cure expectare mortē & deinde aggredere alia. Quāta fatuitas fratres mei sup̄ incertū se disponere: & qd̄ certū est negligere? Ecce alimonia p. xl. disposuisti p̄ aduētū regis Romanoz silr: & nescis si sup̄ueniat hic aut ad finē illius sup̄uiuas. ceteroz sup̄ certa morte nihil disponis. Porro. in puerilib; te occupas: cū res arduissima mortis assidue instet. Non solum fatuus: sed demēs merito appellat: q̄ talis est. Demēs (inq̄ Sc̄i. epla. lv.) merito uideret: si cū saxa imunitatū senes femineq; cōgereret: cū iuuentus intra portas signū em̄pionis expectaret aut posceret: cū hostilia in portis tela vibraret: & ip̄m solum suffossionib; & cuniculis tremeret: sedere ociosus & h̄mōt questiuinculas ponerem: Qd̄ nō perdidisti habes: cor nua nō pdidisti: q̄ cornua habes. Non uacat ad istas ineptias: ingens negociū in manib; est: mors me sequit: fugit uita: aduersus hec me doce. Hec ille. Sed inq̄: nō me cū talib; occupo. & cū quib; queso: cū potentia: regimine ciuitatis tē. cū mercatura: cū uolūtate tam ad solem exponendis & uestibus. Dñe deus meus: sunt hec uita magna: p̄pter que negligere oportet salutē aīe & corp̄is. & nihil cogitare de morte.

¶ Tertia nola ē. Mortuos imoderate desicere. Moderate & ex pietate naturali: nō ex infa delitate aut alijs indebitis causis reprehensibile nō est: sed inconsolabiliter: & per hoc impediri a bonis tē. reprehensibile est: sicut p̄terit Thō. Braban. filii primogeniti: de hoc & alijs multa dixi in feria. iij. cinerū. Anno. cccc. xcviij.

Contemptorum dei

¶ Quarta nola est. Irrationabiliter sup sepultura sollicitari. Christi
ana sepultura (de q̄ scribit Berson in de solitudine) reprehensibilis nō
est sed supflua ⁊ mala intente facta: quales fuerūt sepulture Mausoleo
li: quā sibi fecit vxor sua Artēmisia: ⁊ Chemis: q̄ trecentena milia ar
tificum habuit ⁊c. Vide mira in Brandt ⁊ Philomusor: adde ad pla
citum. Tu principaliter curato de aia: corpus celo regitur. Rogemus

Feria tertia post reminiscere.
Stultoz infinitus est numerus. Eccl̄s. i. Euangeliū.

Turba. LXXXVI XXVIII

Octogesima sexta turba stultorum est: Contemptrorum dei (veraciter narren) Qui deum propter suam misericordiam quam eis inderis nenter impendit contemnunt. Possunt autem tribus dinosci nolis.

¶ Prima nola est: peccare super dei misericordiam sine penitencia: immodicum non penitendo proposito. Hoc grauissimum est peccatum: quia in spiritu sancto: ut in .ij. .ij. .z neque hic neque alibi remittitur. Non quidem simpliciter: sed ad hunc intellectum: ut in .ij. .ij. .z. Et ergo nihilominus si quis incidere in hoc peccatum ad penitentiam nititur debet.

¶ Secunda nola est: peccare super misericordiam dei cum proposito penitendi tunc certo. Et hoc quidem non est peccatum in spiritu sancto: imo hoc proposito diminuitur peccatum. quia est signum quod homo non habet tantam firmitatem animi in peccato: quantum haberet sine tali proposito. secundum beatum Thome .ij. .ij. .Farum autem est valde: quia qui tibi promissit penitendi veniam: crastinum diem ut in eo viuas non promissit: secundum beatum Augustinum.

¶ Tertia nola est: peccare super dei misericordiam cum proposito penitendi: sed tempore incerto: nescire quando. Valde malum est hoc. Ecclesi. v. Ne tardes conuertere ad dominum: et ne differas de die in diem. precipue vsque ad finem vite: quia inter centum milia viri vnus de talibus saluus: aut sanctus Heronimus in transitu suo.

¶ Quarta nola est: peccare super dei misericordiam: quia non mori punit peccata. Dicunt tales illud Ecclesi. v. Peccant: et quid mihi accidit trister: miseratione domini magna est: multitudinis peccatorum meorum miserabit. Plane multos hec dei misericordia in peccata destruxit per accidens. ut Salomon dicit Ecclesi. viij. Quia non profert cito contra malos sententia: absque timore vello filij hominum perpetrant mala. Magna nimirum hec est hominum ingratitude: propterea quod deo parcat ideo magis velle peccare. Quid enim hoc est aliud dicere: quam quia deus specialiter me sua misericordia respicit: ideo me ab eo auertam. Quia mihi diu pepererit: ideo peccata mea continuabo. Quia me a diabolo et morte subitanea defendit et ab eterna damnatione: ideo eum magis et magis offendam et contemniam. Quia mihi plura alijs beneficia contulit: ideo minus sibi obediens. Quis queso sarracenus: immo canis aut bestia hoc faceret? Nonne hi pro posse benefaciunt benefactori suo: et tu contra omnium etiam animalium naturam misericordem benefactori tuo expugnas. Et omnia animalia propter beneficiorum assuefactionem hominum obediunt: tu autem propter beneficiorum dei assuefactionem deo inobediens fis et peior existis. Plane contrarium dicere debueras: Quia deus mihi tantum et tantam pepererit tam ammodo cum non offendam. quia deus mihi multa beneficia contulit: ideo me ad eum conuertam. et non contra. Noli esse o frater simulario similis: qui contra radios solis fetorem emittit. Sic contra radios misericordie peccatorum fetores tales emittunt ingrati. Simulario congelatus et obnubilatus est peccator: cuius coagulatum est cor duris.

Contemptorum dei

tia obstinationis in peccatis: et obsecrus niue apparente bone per hypo-
crisis et peccatorum occultatione: inrus autē plenus vermicibus peccatorum
conscientia sua corrodentis. Sup bunc aliquando mittit radios mul-
tos multorum beneficiorum nature: fortune: gratie. Ipse autē miser remittit
ferozes peccatorum: quia inde in plura et peiora cadit peccata. Noli frater no-
li: nō sic abutere bonitate dei: que te expectat ad penitentiam. Veniet dies
et nō parcerit: immo tanto seuerius puniet quanto diutius peperit. Et
Iuxta Valerius ait: Lēto quidē gradu ad vindictā diuina procedit ira et
Subito em̄ tunc veniet ira dei: et in tempore vindicte disperdet. Eccl̄. v
Noli ergo abuti beneficijs dei in tuam perditionem: non fac tibi de ty-
ria misericordie venenū tue mortis et damnationis. Nō sis cocus qui
de precioso cibo diuine pietatis tibi abum conficias venenosum. De-
dit tibi deus locum penitentie: ne abutaris eo in superbiam. Dedit ti-
bi longam vitam ut penitentiam agas: nō ut tibi cathenam fabrices pec-
catorum: quibus ad infernum traharis. Quid em̄ sita talibus (quibus
datur longa vita a deo: spe autē super hoc iugiter peccant) q̄ q̄ plures
annulos peccatorum connectunt: De gula ecce et ebrietate ad luxuriam: de
luxuria ad debita contrahenda et non soluenda: quia illa peccata sunt
sumptuosa. deinde ad furta: postea maiora et homicidia: postremo ad
ad furcas inferni. Non sic o frater: quin potius vincula colli tui cito sol-
ue. Et ne differas: quia consuetudinem obtram dimittere est diffici-
le et quasi contra naturā: presertim in malo. Bona statim disuiscimus
propter fomitem inclinātem contra bonā consuetudinē: secus de mia-
la. quia habet fomitem adiutorem. Ubi queso visus est mendax in iu-
uentute: verax in senectute. Sic de fure: sic de luxurioso (Jung gewont
alt thone) Raro accidit quin luxuriosus maneat vel opere vel volunta-
Rte vel cogitandi voluptate. Quis queso tepidus et ociosus in iuuentu-
te efficitur in senecta agilis? Quomodo ex tenax et auarus largus? Quo-
modo in senecta ieiunabit: qui (iam quasi infans factus) indiget mul-
tiplici refectione? Ubi est qui torum restituat in senectute que male ac-
quisiuit in iuuentute? Quomodo tunc sobrius qui prius ebrius? opor-
tet em̄ mane bibere pre completionis siccitate. Nec potest tunc camisā
dimittere: quia frigus est. Nec ozare: quia caput debile est et peccat stri-
ctum ad ozandum: sed non ad garrulandū. Nec verbum dei audire: quia
somnialetus est. Nec peregrinare: quia debilis est. Nec aliena restituere
vel elemosinas dare: ne pauper sit. Memento ergo creatoris tui in
diebus iuuentutis tue: et ne tardes conuerti ad dominū. Rogemus do-
minum.

Seria quarta post Reminiscere.

Stultorum infinitus est numerus, Eccl̄. i. Euangelium.

Octogesima septima turba stulcorum est: Deū blasphemantiū (lester narren: gots lesterer) Qui similes sunt iudeis et paganis: de quibus in euangelio. rursum crucifigentes linguas suas illud dentes et flagellantes Iesum christū. De quibus tria dicā. Primo quibus nolis discernant. Secundo quanta sit eorum stulticia: imo furor et insania. Tercio que remedia. De primo reperto nolas septe quibus discerni possunt. **P**rima nola est: blasphemare diuinā prouidentia. Sunt qui dicunt deū nō habere prouidentia de rebus seu actibus humanis: sed oia euentura a fortuna: qz vidēt bonis mala et malis bona euentura ēē. Noli satue inculpare deū in factis suis: qz opera eius sunt nimis profunda: mēs

Deum blasphemantium

nostra ad iudicandū nimis tortuosa: ipse oim summa z prima regula.
2. ¶ Secūda nola est: blasphemare diuinā potentā. Sic fecit Sennacherib. Ysaie. xxxvij. z. iij. Reg. xii. Similiter duo illi bononienses cōpa-
tres: qui asserobant gallū in frustra p eos defectum neq; a Petro neq; a
christo refuscitari posse. sed oēs hi penas suas pertulerunt condignas.
Illius em exercitus occisi sunt vna nocte ab angelo dñi centū octogin-
taquinq; milia hoim. Hic autē gallo viuo resurgente lepra puniri: q; pla-
ga in postertis eoz hereditaria pmanfit vsq; in obitum.

¶ Tertia nola est: blasphemare diuinā iustitiā. Blasphemant quidā
dei iustitiā dicentes deū iniustū: cū multū affligit aliq; z crudelē: cū tñ
sit iustissim⁹ z clemētissimus. Est hec blasphemia dānatorū in inferno.
Ubi dicit Apoca. xvi. Estuauerūt boies estu magno z blasphemauerunt
nomē dñi habētis pates supbas plagas. Ubi dicit glo. q; i inferno so-
frit quis sciat se p merito puniri: dolēt tñ q; de⁹ habeat tantā potētā q;
plagas eis inferat. cuius dicti declarationē ponit beatus Thomas. ij.
q. q. xij. arti. iij.

¶ Quarta nola: maledicere optatiue deo sicut creature ex animo vindī-
cadi se. Quōd qdā faciūt hō impcando deo mala. Quidā factō: sicut ille
q; cū in ludo amississet gladiū versus celū fecit: z cruciatus decidebat: vt
recitat in de eruditioe disci. Quidā aīo blasphemāt: q; patiunt cogitat
ones blasphemie: sed inuoluntarie. illi nō peccant: q; patiunt potius.

¶ Quinta nola est: iurare in boneste z sine necessitate p mēbra christi
(samer goz lung du entgast sin mtr nit) est triplex pctm in vno actu: tu-
ramētū illicitū: blasphemia z cōminatio. Similiter maledicere p mēbra
christi: vt (das dich goz lung sebens) ibi optas ei cōfusiōe: hoc est ma-
ledictio. z noias pulmonē christi irreuerēter: z est blasphemia i pposito.

¶ Sexta nola est: mēbra christi aīo vindicadi se pbra christi pculari
recedere. Sicut quidā facere solēt: q; neq; iurātes p mēbra: neq; p ea ma-
ledicētes p̄mis: neq; etiā deo maledicūt. s; solū sim p̄r mēbra christi
anīo iniuriandi recedent: z eū nouacula lingue sue discepūt z lamant.

¶ Septima nola est: recedere maledicēdo scōs dei: p̄cipue sanctā Ma-
ria dei matrē: vel mēbra noiando in boneste zc. Plane hec oia redundāt
in deū q; eos sanctificauit. Itaq; blasphemia dei hoc dicit: vt b. Tho-
ij. ij. deducit. Ecce habes p̄mū punctū de nolīs discretiōis.

¶ De scōo q̄ris: quanta sit illoz fatuitas. Rūdeo dicitur q; grandis
admodū nedū fatuitas: sed infania z furor: est em eoz pctm grauissimū
vt in. ij. q. ij. P̄mo q; irremissibile. i. difficulter remissibile: vt dicit chri-
stus. Neq; mirū q; est p̄melta serui p̄ra dñm z talē dñm. Qui cōtū-
tū dicit amico difficulter recipit in gratiā: vt dicit Ecclus. q; vix reco-
dit memoria eius a corde. Quōd q; qui tollēs dñm deū blasphemauerit:
regē glorie z dñm dñantū: Scōo grauitas eius apparēt ex pena. Nā
s̄m legē veterē lapida bant. s̄m ecclesiasticā deponit clericus: laicus ex
cōmunicatū s̄m leges aliqū decipit: z aliq; peccō affligit: z p̄bilij?

Deum blasphemantium

eū laudandū semp inuiter. **O** canis: o traditor: o crucis christi inimice.
O canis: sed nō nisi rabide. Canis nō rabidus te melior est: qui dñm
suū nō mordet nec dilacerat. tu autē dñm: sed ⁊ deitū cū blasphemias
dilaceras. **L**anis rabide manū que tibi panemimo aerem: solem: lunā:
deniq; ⁊ animā ⁊ gloriā porrigit. hanc manū inquis mordes. Nunquid
ne traditor es: qui eodē ore quo vinum a deo creatū bibisti: illū ipsum
deū mordes ⁊ cōrumelios afficis. **T**u crucis christi inimice rursum cō-
bimeripisti christū crucifixis. **T**ibi meripisti in quā (nō em̄ sibi) quippe cum
christus semel mortuus sit ⁊ amplius nō moriet: mors illi vltra nō do-
minabit. sed tibi meripisti: punieris em̄ sicut qui christū crucifixerāt. **D**e
tertio dicitis: **E**t quid ageremus cōtra insanā fatuitatē ⁊ fatuā insanā:
Respō deo puimō: q; p te debes custodire os tuū ⁊ statuerē penā vlt orā-
tionis vel denarij ꝛc. cū p̄uicatus fueris p familia: deinde sis sollicit⁹
v̄ p̄hibeas eos a talib;. **P**orro tu politice fac pūnas penis p̄dicatis
blasphemos: ⁊ ante oīa aufer de medio occasiōnē harū blasphemiarum.
Et que sunt hec? **I**pse sunt iudi p̄hibiti ⁊ cōsulti i stubis. **E**nde quoso-
plures in deū blasphemie pueniūt q̄ ex ludis ⁊ ebrietatib;. **L**audende
igit essent stubes: vt amore essent occasiōnes blasphemandi propinque.
Prefertim liceret hoc tpe sacro quadragesimali: in quo passim ⁊ effre-
ne frangunt ieiunia ecclesie. **H**oc p̄terea tpe periculi ⁊ miserie: in q̄ mi-
seriā patiunt occasiōnis ⁊ p̄uicacionis oīm rerū suarū incendio ⁊ rapi-
na accici ⁊ fratres nr̄i in cōsilio switensū ⁊ alioꝝ: q̄ pericula vitq; etiā
nobis imminent. **S**ic sic agendū est: sic principes: sic senatus: sic ep̄us
facere deberēt. **S**ed quid si tales essent primi lurcones ebriꝝ ⁊ lusoꝝ:
etic cōmunitates debēt se de his intromittere: eos cōmonescere vt ta-
lia faciāt: honorē dei tueant: blasphemātes de medio tollant. q; si reme-
rit: studeāt sibi alios amatores dei ⁊ zelatores iustitie de oi eligere et
erigere p̄p̄o. **S**ic **I**etro **M**oyse docuit: quos de oi p̄p̄o debuit elige-
re. **E**le ve terre ⁊ cōmunitatib; vbi nō tales quales ipse describit de po-
pulo: sed solū ad fauorē ⁊ de p̄gentib; regēs eligunt. **S**ed quis muni-
lego nolā alligabit: q̄s hec p̄ponet p̄ bono reip. p̄ dei glia ⁊ aīaz salutē.
Nemo audet: omēs timēt. **H**ic p̄p̄ie vilitati timet: alius sue vanitati.
Ellet fieri nobilitas: ides nobilib; adulat: vt p̄ eos in consortiū euehat
nobilitū. sicq; eis contradicere nō audet: neq; sequi conscientia neq; bō-
nū reip. ⁊ coratis: sed illoꝝ aspiciere fauorē. sicq; fit vt lo qui deberet ef-
ferre ⁊ noie de plebere nō sed solo noie sit. **A**lius timet si contra veniat:
anferat sibi lucrū: q; faber ferrarius est lanus aut alterius artificij bō-
alicius. q; si restiterit curatorib; illoꝝ timet amoueri ⁊ lucro priuari:
ergo digitū supponit labello. **S**ic sic oēs claudunt oculos: p̄ cancellos
digitōꝝ spiciūt: ⁊ resp. perit: dei blasphemie nō cōhibent: iudi ⁊ cōsi-
lia illa in stubis publice nō p̄hibent. signū q; filij dei nō sunt: q; alia sa-
lē sui patris dei blasphemā nō sustinerent. **L**egit de b̄ erēplū satis aptū
p̄posito. **M**ater tres habēs filios marito suo dixit: de trib; filijs vnus

Turba. LXXVII XXVIII

solus est tuus. Sed anteq̄ filiū verū noiaret: mortua est. Paulopost
pater mortuus amicos amonuit q̄ caute ageret ad cognoscendū q̄s verus
esset filiū: et ut ei totā darent hereditatē et patris bona. Iudex vero dis
cretus corpus patris defuncti erexit: dicens illis tribus filijs q̄ q̄ p̄p̄inquis
ad cor patris sagittaret: haberet hereditatē. Primus p̄pe: secundus p̄p̄in
quius et profundius illud tetigit. Tertius vero dixit: q̄ citius totā di
mitteret hereditatē q̄ ad patris corpus sagittaret. Hic ergo verus cō
pertus est filiū: q̄: horrebat naturaliter patris corpus sagittare. Sic
et hic. Applicata er summa p̄dicantiū fo. v. xviij. verbo Filiano.

Turb. LXXXVIII XXVIII

corā deo clamat. Et vt clarus pateat: audi testimonia scripture ⁊ legū
In lege veteri Leui. xij. ⁊ Deut. xxiij. habet ex p̄sse: q̄ de p̄ fractione
mandatorū minātoia mala. Fractio ḡ mandatorū dei est planeta: q̄ mala
ibi minata effectit. Vide ibidē. Audi legē ciuilei Turē. vt nō lurient
p̄ra natura. Eoll. vi. §. oibz circa mediu: vbi recitato iurādī abusu dicit
p̄ter talia fames ⁊ terremot⁹ ⁊ pestilētie filit. Vide legē canonicā. xvi
q̄. i. Reuertimini. vbi dicit q̄ p̄ter malitā boim mūdus fame ⁊ penur
ria affligit: ⁊ est Hiero. sup Malachiā. Habes ecce leges: vis ⁊ p̄be
tas. Errā fructifera (ait Psal.) mutasti in salugine a malitia inhabi
tantiū in ea. Itē Ezechiel. xiiij. Terra cū peccauerit tibi: extēdā manū
meā sup eā: ⁊ p̄terā virgā panis eius: ⁊ imittā in eā famē: ⁊ interficiā de
eā boim ⁊ in mēta. Clarissime autē Hiero. v. vbi tandē dicit. Iniquita
tes n̄re declinauerūt: bec ⁊ p̄ctā n̄ra p̄hibuerūt bona a nobis. S; p̄ter
hec etiā legimus hui⁹ veritatis opus miraculosum: vt dici possit illud
q̄d in hodierno euangelio dñs dixit. Opera q̄ ego facio ip̄a testimoniū
p̄hibent de me. Fert q̄ in q̄dā patria locuste patriā ad modū egypti va
stauerūt: quāz aliq̄s incole capiteces in viraq; ala cutuscaq; tres inue
nerūt l̄tas. q̄s cū diligēter legerēt: inuenerūt q̄ l̄ vna ala fuit scriptū tra:
in alia dei. Plane sicur p̄ter p̄ctm terra fuit primo maledicta. Ben. iij
Ita nūc p̄ter bona ḡ opa b̄ndicet. Ecce igit quō planeta (q̄ nos cōtur
bat plagis ⁊ tribulationibz) p̄ctm est. Quocirca efficacius remediū nō
est p̄tra plagas q̄ p̄cti amotio: p̄ p̄fessionē ⁊ cōrrectionē de p̄ctis: cessat
onē a futuris: satisfacionē deniq; ⁊ restitutionē male ablatorū: ⁊ p̄ pec
catorū voluntarie desistere nolentiū punitionē. q̄ q̄tuor possent in longū
deducti. Per bec em̄ q̄tuor ad iūcta deuota ⁊ iugū orationē p̄culdubio po
terit ira dei (q̄ p̄ter p̄cta n̄ra feruet) placari. Posito em̄ q̄ bec tribula
tio ⁊ plage naturalr: s̄m se; dispositionē causaz ⁊ influētiāz sic euentre
deberēt: si in data dei custodirem⁹ de illas causas naturales ip̄editret
sicut patet ex p̄cessu toto Leui. xij. ⁊ Deut. xxiij. Et p̄ s̄ile p̄r declara
ri: q̄d ponit Elicent⁹ ille magn⁹ p̄dicator: de p̄efamilias ancilla ⁊ fili
olis. P̄familias em̄ multos habēs filios cōmēdāq; victualū clauēs
ancilla: q̄ si crudelis sit filijs nolēs eis ministrare panes ⁊ alia: remediū
est filijs vt ad patrē vadāt: q̄ acceptis panibz vel ablatio ab ancilla cla
uibz eis necessaria tribuat. Sic in p̄posito. P̄familias de⁹ est tribuēs
clauēs ancillē nature se; q̄ p̄ pluriā nob panē ministrat vinū ⁊ alia. q̄ si
natura crudelis est: p̄ter p̄stellatiōes planetaz necessaria negās reme
diū sumim⁹ exēplo puuloz: qz p̄q̄remur deo custoditēs ei⁹ mādaz ut
berabimur. Ponit p̄firmatiōe hui⁹ dicit notabile ḡb̄b̄ Heron i sermō
sp̄ificō. ult. y. Ad inoz (in q̄) mutatiōe notabile in microcosmo se; i
hoibz p̄sequis est mutatiōes in macrocosmo: s̄ est in maiori mūdo nota
biles fieri: sicut in diluuiō: sicut in fulminatiōe pentapolis peccatrici
sicut in hōrēdo scelerē in teoz p̄ necē chulit: q̄ sol obscurat⁹ est: terra
tremuit: petre scisse sunt. Deniq; q̄d de p̄ctio assidua moru suo possit:

Plagas diuinas admirantiū

hoc et Jacobo et eloquia sacra et miracula crebra testantur. *Hec ille.*
¶ **S**cōa nola est: Mirari cur innocētes et etiā aliqñ valde boni pati-
antur eiusmodi plagas cū malis: q̄ vt dictū est ppter pctā eorū tribulā
tur. Rūdoe iprimis: q̄ ois tribulatio siue pena puenit ppter pctm aliq̄
q̄ ppter originale: sicut b. Tho. in. i. ij. et doct. dist. xxxvi. scōi dēducit:
sic et intelligi debet verbū b. Hiero. Dico scōo q̄ nō est dicitū in p̄ce
dentibz: q̄ oibus tribulatio pueniat ppter peccatū ppriū siue psonale.
Dico tertio: q̄ pena spiritalis nulli infligit in aīa ppter pctm alterius:
vt ibidē vbi supra dēducit: sed secus de pena corpali siue tēporali. De
illa ad ppositū dico q̄ eā patiunt etiā innocētes: et q̄ talia pctā non fece-
rūt p quibz infligit: imo et boni hoies q̄ p̄orsus de h̄ nulla culpā habēt
Primo patiunt et inuoluunt in plagas illas: q̄ pro pctis inferunt. In-
uoluunt inq̄ possessiōes aīalia: pueri nō vrētes ratiōe tribulationibz il-
lis: et h̄ nō iniuste sed recto iudicio dei: q̄ illa oīa sūt aliqd̄ ipsoz pe-
catoz q̄ puniunt: et sic in talibz punitiōe ipsi puniunt, nō em̄ parua tribu-
latio est eis: cū vidēt sibi auferri pueros p̄ pestilentias et. et aīalia peri-
re cū substantia eorū oī et, **V**idet p̄erea de^o q̄ pueri fuissent futuri pas-
sioz criminū imitatores: q̄ misericorditer eos subtrahit p̄ mortē tēpales
q̄tinus eūz dāt cēpnā: q̄ si talibz imitatores fore futuri nō essent nihil
minūs de^o misericorditer eos de miseria hui⁹ mūdi auferit, **V**ide de h̄
resolutionē doc. ij. sniaz. et adde his. **S**cōo plagas patiunt bimōi: ne
dū pueri sūt etiā hi q̄ sūt p̄uictoris etatis: minē tñ inuolunt his crimi-
nibz: et neq̄ aliqd̄ eorū sūt q̄ puniūt ppter crimia talia: et tñ iuste affligū-
tur talibz p̄nis: q̄ fm̄ Aug. de ci. dei. li. i. c. ix. eos nō corripit: et hoc
ppter tres cās. **P**rio q̄ labori parāt: et laborē ipendere nolūt p̄ aniaz
salute. **S**cōo ppter verecundiā: vbi em̄ labor nō requirit verecūdia nos-
trabit. **T**ertio ppter cupiditatē: quos em̄ nec labor nec verecūdia re-
trahit: impedit cupiditas: cū videlicet eorū inimicitias deuitamus: ne
impediant vel noceant in istis tēporalibus: siue quas adipisci adhuc
appetit nostra cupiditas: siue quas amittere formidat infirmitas. **J**ure
ergo istā vitā quādoq̄ amarā sentiūt: cuius amādo dulcedinē pctōribz⁹
amarū esse noluerūt. **C**oncordat his decretū, dist. xv. sed illud: et accipit
ex verbis Hiero. sup̄ Hieremiā et est p̄ra predicatoris dissimulantes.

Feria sexta post reminiscere. **Prima Martij.**

Stiltopz infinitus est numerus. **Leccs. i. Euangeliū.**

¶ **T**ertio tribulant etiā boni q̄ nō dissimulant: et nullo modo sunt par-
ticipes criminū. **T**ribulant inq̄ p̄ tales plagas cōmunes alijs: sed hec
tribulatio eis plaga nō est: nō punitio aut pena: sed vtiq̄ aliud quiddā
q̄ vtilis medicina. **E**t ad q̄d̄ igit permittit eos deus cū pctōribz tur-
bati pestilentijs: fame: bellis et. **R**espondeo propter quinq̄. **P**rimo
vt meliores fiant. **F**acit eis q̄ faber ferrarijs carbonibz in fornello: q̄
eos aspergit aqua vt vehemētius inflāment et clarus ardeant. **S**ic de

Turba LXXXVII. XXVIII

us inflāmaros charitate aqua aspergit tribulationis vt plus flāmescat
q̄: quāro plus nittur ignē charitatis in nobis persequuto: extinguere
tanto plus inflāmar: q̄: multe aque nō potuerūt extinguere charitatē:
Lanticoy. viij. sed magis eā inflāmant. Porro faber flato follū p̄mit
ignē: r̄ m̄ inde maloz exurgit. Sic r̄ electoz desidia dū aduersitate p̄
munē p̄ficiunt: sicut ignis flatu p̄mit̄ vnde crescat: r̄ vnde q̄st̄ extingui
cernit̄ inde roborat̄: vt ait Greg. xvi. moral. Rursus faber clauū plu
ribo scit̄o malleat vt ligno fortius infigat: r̄ deus bonos malleo p̄catis
p̄secutiōis vt ligno crucis r̄ crucifixo forti⁹ adhereat cū illis in quoz p̄
sona dicit Apls Ro. viij. Quis nos sepabit a charitate c̄bit̄ie tribu
latio an angustia r̄. q̄st̄ d. nullus. Plane aduersari⁹ q̄nto plus separe
nos nitit̄: tanto minus separat: r̄ incedēs militare p̄tra nos p̄ nobis mil
litar̄ ipso deo sic ordimante. Bstat̄ igit̄ dñs deus nr̄: dñs bonoz: dñs au
r̄i: aspiciat̄: p̄mittit vt malleat̄ vt aliq̄d iocale inde fiat. Facet pla
ne deus calcāre impio iustio r̄ se. Abacuc. i. Supra dorsum meū fa
bricauerūt p̄cōres (die schmid knecht) filij diaboli r̄ serui eius: ait Da
uid. r̄ Turbationibz p̄sursis expoliet lapides. Sc̄to p̄mixit̄ eos tur
bari cū malis: vt mat⁹ p̄mit̄ aquirat̄: mercedē r̄ famā maiorē. Quāro
em̄ nox obfcurior: tanto pulchrior videt̄ stella. Sic p̄ singula secula re
p̄erti sunt quidā vt stelle radiātes inter mala r̄ aduersa: sicut Grego. in
moza. dicit. Sic r̄ illoz glia r̄ fame splēdor inter noctes tribulationū
radiat. Et sicut vnguenta lani⁹ redolere nesciūt nisi cōmorat̄: sicut aro
mata (spetzerey) fragrantia suā nō nisi incēdant̄ expandūt: Ita viri sc̄i
om̄ne q̄d virtutibz redolet in tribulationibz inorescit̄: ait b. Greg. ix. mo.
Facit vt rex. Rex militē diligēs r̄ sciens eū nobiliter in bello saturū r̄
magā hereditatē famāq̄ sempiternā a deprurū: nō ei p̄pter labores par
cit̄ q̄n eū ad insulrū illū mittat: r̄ q̄nto chariozē tāto citi⁹ eū miteit: vbi
firmiter sperat q̄ p̄sperabit̄: vt glorioziorē reponet famā victoriā atq̄
mercedē. Tertio p̄pter humilitatē: ne supbiat̄: sed humilitatē r̄ statū so
lidū teneat̄. Solebāt romani suis victozibz bonozē singularē impēdere
quē appellabāt triūphū a tribz: f̄m Jldo. Js em̄ triūphatoz cū victozia
versus Romam veniēs tres bonozes habere debuit: captiuos victozos
post currū suū ducebāt: tota ciuitas ei occurrebat: r̄ quoz palifredi al
bi currū suū ducebāt. Sz ne de bis supbiret: tria vitupabilia cū sustine
re oportuit. vnū q̄ minim⁹ de p̄lo ei illo die ipune maledicere potuit:
secūdū q̄ delecta r̄ vilis p̄sona secū in curru sederet: tertū q̄ infortuna
tus eū leniter tāgere debuit r̄ dicere: Talis fuisset si fortuna mihi mi
nistraret: nec tua fortitudo: sed fortuna te victozē fecit. Sic sic plane fa
cit dñs victozibz vicioz ne supbiat̄ eos flagellādo cū imp̄ijs. r̄ q̄d sicut
ille in curru (si causaz nesciūisset) admirari potuisset: ita electi in p̄sentē
nesciēt̄ oim̄ tribulationū causas r̄ vtilitates admirantes dicūt: Dñe
qd̄ multiplicati sunt q̄ tribulāt me: Qui nr̄ det̄ sicut pater nr̄ det̄ filio q̄rē
tū q̄rē p̄mitteret eū frequētia magistro verberari: r̄ q̄rē plus eū verbera

Plagas diuinas admirantiū

ri suberet q̄ illū vel illū. Pater r̄ndet: q̄ tu es filius me⁹: de te curā ba
beo: nō de alio. In hoc se deus patre ondit tribulati: porius q̄ in p̄spe
ritate viuētis. q̄ flagellat oēm filiū quē recipit. Prouer. iij. z Hiere. r̄ij
Quē uero nō flagellat: ondit eū nō esse filiū. Hec plane differētia est: in
ter amicos z inimicos. et Sūma p̄di. L. V. xi. Quarto p̄pter z in si
gnā q̄ maiora tibi in alio seculo reseruant. Solet diligēs pater famili
as in ope suo plures habēs operarios diligēter p̄siderare q̄ bene opant
z q̄ male. Illis yō qui male prima die licentiat: nec aliqd̄ ampli⁹ ab eo
expectare poterūt. Bonis uero opatiōis mercedē z maxime ubi timec
q̄ ad aliū dñm recederēt nō statim soluit totū: nisi tantūmodo de q̄ vi
uere p̄nt. ut sic in opere suo semp̄ retineant z in fine plenā recipiāt merce
dē. Hic est pater ille familias: de q̄ in hodierno euāgēlio. Sic de⁹ dat
malis hic abundantia: quibz dicit in fine: Receptis his mercedē vestram
Bonis autē dat hic parcitate z sp̄alia eis subtrahit: ne in crassatū impin
guati dilatatū derelinquant deū factorē suū: z tanq̄ p̄dicti operarij ad
seruitiū diaboli p̄ supbia eleuent. Nimirū hoies nō pecunt ista sp̄alia in
abundātia ut sobrie uiuāt: sed ut luxurie z voluptatibz vacēt. Qd̄ uideō
de⁹ sūmus medicus hoc nō cōcedit: sicut nec mater filio petenti uinū pu
rū: sed illud aq̄ miscet ne in infantia cōuertat. Noli q̄ gaudere si oia sunt
pura. Quāto ut celū nobis aperiat. Helias p̄ turbine in celū. i. para
disum ascendit: z nos p̄ turbine tribulatiōis ascendere oportet. Sic L̄ui
stus cū oibz amicis suis ascendit. Nā dixit quidā sapiēs gallice ad suā cō
solationē z cōfortationē in parietis. Deus nunq̄ habuit amicos quē nō
desiderare cupiat: noli desiderare a tribulatiōe eriri. q̄ si erimeris christi ser
uus nō es: ut ait Augusti. Porro celū desiderū aperit celū: tribulatio
autē facit celū desiderū: celū igit aperit tribulatio ut clauis ductor. Fa
cit plane tribulatio celū desiderare: cū nauisā facit hui⁹ mūdū: oia dul
cia eius amaricat. Oportet q̄ aia desideret z concupiscat diligatq̄: cū
igit mūdus et amaricat⁹ est ad celū se erigat necesse est. sic q̄ deus p̄ tri
bulatiōē desiderū monet. Sicut falconē famē habere p̄mittimus: ut
auidius ad p̄dā uolet z citi⁹ ad manū redeat. tribulat⁹ in vna ciuitate a
tyrānis q̄rit aliā: sic z de nobis est. Quid multa: Oportuit christi pati
z sic intrare gloriā suā. Et nos p̄cedamus intrare p̄ angustā portā more
paupe: q̄ in magnis festis portas diuinit̄ intrat multipliciter uisitat⁹
repsit⁹ z q̄q̄ percussit: necn̄ curit diuimodo ad festū uentat. sic nos p̄ ma
tas tribulatiōes tā. Nemo ibi miret si boni cōmunē tribulatiōē pati
ant cū malis: alio em̄ sine h̄ eis inferz z aliter se habēt in eis. Nā (ut ait
Augu.) quicūq̄ boni z mali pariter afflicti sunt: nō is ipsi distincti nō
sunt: q̄ distinctū nō est q̄ utriq̄ passi sunt: manet em̄ difficultudo passio
z uitiū: nā sicut sub vno igne aurū rutilat: palea fumat: z sub eadē tribu
la stipule cōminuunt: frum̄ta purgant: nec is cū oleo amurca cōfundit
q̄: coe p̄ll pōdere exprimit. ita vna cadēq̄ vis irruēs bonos pbat puri

Turba. LXXXVIII XXIX

ficar: eliq̄: malos dānat vastat exterminat: vñ i cadē afflictōe mali dēi
decestant atq; blasphemāt: boni autē scant z laudāt. Tantiū interest nō
qualis sed qualis dīq; patiat: nā pari motu exagitatū cratal horribilit̄
ter cenū: z suauiter fragrat vnguentū. Dec Bugu. de ci. dei. li. i. ca. viij

¶ Tertia nola est: mirari cur boni suis meritis nō p̄nt mūdū a tribu-
lacionib; saluare. Sūt boni q̄t vita colōne z medulla totū copis ecclie
Medulla inq; bui? mūdū. q̄ q̄dū fuerit in arboris rama floret. Colōne
deniq; totū edificatū supportat. Vitaq; ecclie mēbra viuificās. Quid
igit est in causa q̄ ipsi nō sunt fortiores in edificacionē z supportacionē
q̄ mali in destructionē? Rāso i p̄cepto est: qz corruptio est nimia: mo-
s nimis grādīs (De q̄ dīngs ist̄ zeyl: der baum ist zegar verderbe: d̄
last des bus ist zegroß: der leib ist zegar veruuoß.) Plane in corpore hu-
mano tāta pōt esse maloz humoz abundāria: q̄ vita suffocat z mēbra
debilia manēt. Et tāta pōt esse edificij ruina q̄ colōne incuruant. Tanta
sup arboris ramos fulguris p̄bustio q̄ medulla illā nō pōt floridā red-
dere. Ita nimiz tot sunt i mūdū pctō: es q̄t vita mēbra sustinere nō pōt
nā oīs caro corruperat viā suā. Gen. vi. z oīs declinauerūt. Psal. xij. z
oīs auaritie studēt. Hiere. vi. Vide nra maledicta rogo tpa: q̄b mali
tia oīs increuit a viginti annis sensibilibiter. Lustra oppida z villas: q̄ il-
lic habitabāt simplicib; z rusticantib; induciant vestimētis: tā vt ciues
incedūt. Vide vires magnas: videt qz oīs i apicē tendūt vitioz. p̄ter
hec igit nīmia mala colōne incuruant. Accipe exēpla: ecce Noe z filij ei⁹
nō potuerūt mūdū i pedire submersionē. Gen. vi. z Lotz sodomoz ruinā
(vbi tot erāt mali q̄ decē illic nō reperiebant bonū) impedire nō potuit
Gen. xviij. Accipe Hiere. c. xij. z. xv. cui orāt̄ p̄ra tēperē siccitatis re-
spōdit dñs. Si steterit Moyses z Samuel corā me: nō est aia mea ad
p̄lm istū: rejice eos a facie mea: q̄ ad mortē ad mortē: z q̄ ad gladiū ad
gladiū: z q̄ ad famē ad famē: qui ad captiuitatē ad captiuitatē. Audi
postremo dñm p̄ Ezechiele dicentē. Terra cū peccauerit mibi vt p̄uar-
tē extendā manū meā sup eā: z p̄terā virgā p̄nis eius: z mirā in eā fa-
miz interficiās de ea boves z iumēra. Et si fuerint tres viri isti i medio
eius Noe Daniel z Job: ipsi in iustitia liberabūt aias suas: sed nec sibi
aut filias liberabūt scz q̄ sunt in culpa. sed ipsi soli liberabunt: terra
autē desolabit. Habes ecce causas cur boni p̄ malis nō exaudiunt: p̄ter
scz maloz multitudinē z malitiā p̄ter quā licet orem z faciāt quicquid
poterūt nō accipiūt qd̄ petūt: qz sunt tot impeditēs. Quis em̄ in ciuitate
vel cōgregatiōe est terra vel ātra pars q̄ nō sit in pctō mortali. Qui em̄
vellet domū edificare posset tot habere impedimēta q̄ nullus p̄cāret
effectus. Exēplū habem⁹ in latrone: q̄ dirisse fert̄ cuidā eremite: q̄ nisi
infra annū eū p̄ ip̄o orādo ad bonū conuerteret ip̄m decapitaret. Qd̄ cū
post annū plere vellet: eremita eū rogauit q̄ anteq̄ eū occideret lapidē
d̄ domo eijereret: sicq; iniuriā sup moie quā sibi illatur⁹ effert remittere
Qd̄ cū faceret conaret q̄tū latro lapidē p̄sus ostiū voluebat: tārdē ere-
mita reuoluebat. Nepe quantū ip̄m versus ostiū p̄ vñū pedē mouebat:

Permutantium

tantū d' eremita eū postponebat. Cui latro: nō possuz eū escere: qz op^o
tūū p'rarū me impedit. Cui eremita: Ita nec egote ad bonū p'uertere
possum eadē de causa. Ita in p'posito: qn̄ em̄ vnus est edificās r̄ alcer de
struēs: qd̄ restat nisi labor: Eccl. xxxij. Rūdet aliqñ orātibz dñs: id̄ qd̄
iuder solet rogat^o p' latronibz q̄ ait: noli rogare p' illo: qz dign^o morte in
uentus est zc. sic r̄ de^o. Legit̄ in libro de apibz: q' cū quidā oraret p' gen
te tribulata. venit vox ad eū dicēs: sine supbos humilari. Sic etiā re/
spōdet de^o. Hieremie p'he orāt̄ p' p'plo i afflictioe maxima. Hiere. xliij
Noli orare p' p'plo isto in bonū: cū ieiunauerint nō eraudia p'ces eoz r̄.
Lōuertamur igit ad dñm frēs: penitentiā agamus: cōfiteamur cellēm^o
a p'ctis: r̄ p'ces scēoz poterūt fieri efficacius orātes p' nobis. Rogemus

Turba. LXXXIX. XXIX

Sabbato post reminiscere. scda Martij.

Stultorū infinitus est numerus. Eccl̄s. i. Euangelium.

O Etogestimanona turba est: pmutantiū (tuscb narren vel wech, sel narren) q̄ regnū celoz: p mūdano stercoze et regnū p rēporali: seruitiū dei p diaboli seruitio: z breuiter equū p fistula venditū Jpsi sunt q̄ vellēt esse cōtenti in h̄ seculo z dimittere futurū. Sūt hi in periculoso statu: nā sicut homo tenet diligere deū sup oia amore amicitie: sic z tenet eū diligere amore ꝑcupiscentie sup oia: sibi eū plus volendo q̄ quodcūq; aliud: z est hic amor ꝑcupiscentie actuspei: d̄ his dicit Ludolphus: q̄ sunt in statu dñationis. P̄r hi fatui trib⁹ nolis dinofci.

¶ Prima nola est: Cōmutare regnū p stercoze: hoc est regnū celoz probitas mūdī regno: in quo oia sunt stercoza. Nimirū omne qd̄ est in mūdō: aut est ꝑcupiscentia carnis: aut cōcupiscentia oculoz: aut supbia v̄t̄tes: delectatio carnalis: diuitie: honor zc. z hec oia stercoza. Quid aliud est carnalis voluptas q̄ stercoz guloso: z luxurioso: z stercoze stercoz ad stercoz. Audi Jobelē ꝑbetā. Cōputruerūt iumēta in stercoz reluo. Nota iumēta bestie. q̄ bestialiter viuūt quib⁹ nō est intellectus.

Quid deinde diuitie q̄ agri: vinee: prata: stercozata terra: z aurū z argentū fer̄ terre. Tandē gloria z honor de vestitu: potestas dignitas: oia stercoz: serice vestes de quib⁹ gloriar: stercoz sunt vermī vel pelles murī. Sed z ois glia stercoz z vermīs: finaliter em̄ ad h̄ tendit: qz glorioſi efficiunt ꝑ mortē stercoz z vermīs zc. Habes ecce totū mūdum z qd̄ in eo est stercoz esse: z ne opinionē meā reijcias: accipe testi- moniū optimi rez estimatoz Pauli. Oia arbitratus sum vt stercoz: vt xpm̄ lucrifacerē. Ecce ꝑ hoc stercoze hī fatui regnū cōmutant celoz: gaudiū z letitiā qd̄ oculus nō vidit: nec auris audiuit: nec in cor homis ascendit. Noli oīa sic volui in stercoze instar bruci: z ibi esse cōtenta: exurge de stercoze. Clama ad eū q̄ erigit de stercoze pauperē: vt collocet eū cū principib⁹. Plane ad h̄ apra nata es: regina es: filia regis es: fac vt Mauricius Imperatoz: pelige hīc priuari regno stercozario: qz regno celoz. Vide h̄storiā in specu. exem. distm. iij. exem. xxv.

¶ Scda nola est. Cōmutare seruitiū dei p seruitio diaboli. Grandis vitiq; stulticia: rā honestū vtilē: iocundū: facileq; seruitiū dei cōmutare p rā difficili: dānoso z ignominioso diaboli seruitio. Quid ꝑderit boi si vniuerlum mūdū lucrē zc. aut quā dabit homo cōmurationē p aīa sua: Pal. Murauerūt gloriā suā in similitudinē vituli comedentis fenū Quid queso honestius: q̄ seruire summo regi dño dñantiū: regi celoz: Gaudēt boies z gloriānt: inde si alicui magno seruerunt: eo q̄ se putant glorioſiores: quāta q̄ gloria esse dei seruiū. Noli q̄ putare qz miseris: q̄ deditas es dei seruitio p religionē sacerdotiū aut vitā abstrac- tam: nihil illo (crede mibi) glorioſius. Noli ꝑterea putare te magnum quid deo fecisse: si relicto diabolo z mundo te tradidisti dei famularat

Permutantium

quasi aliqd magni deo feceris: & gratias tibi referre inde debeat: quia
potius tu nunq̄ satis gratias agere poteris: q̄ te dignatus est in serui-
tium suū recipere. Noli putare q̄ tibi nō reddat mercedem: reddet pla-
ne mensurā bonā: refertā: coagulata & sup̄ abundantē in sinū tuum. hic r
alibi: hic pacem & quietē cordis: alibi p̄p̄riā vitā. Et sine p̄m̄o inuitu
seruandū est: nō tamē sine p̄mio ei seruetur: hic em̄ mos dñor̄ maḡ
3 nox est: quib⁹ seruit sup̄ gratia sine pacto & cōuentione. Non te terre
at si ab initio grantus videat hoc seruitiū: in progressu facilius erit: et
tandē faciliū & iocundissimū: q̄nis ab initio triste. Audi dñm te con-
ducentem: & bonestātē & utilitatē & facilitatē cū iocunditate promit-
tentē. Venite ad me (inquit) oēs qui laboratis & onerari estis: & ego re-
ficiam vos. Tollite iugū meū sup̄ vos: & discite a me q̄: misis sup̄ & bu-
militis corde: & inuenietis requiē aiabus vestris: iugum em̄ meū suauē ē
& onus meū leuē. Nota: venite ad me regē magnū celi & terre: ecce q̄ bo-
nestum. Et quid erit nobis: q̄ utilitas? Reficiam vos hic & inuenietis
requiem amigab⁹ vestris. Et qd̄ est seruitiū: humilitas: mansuetudo:
breuiter iugū suauē est: & leuē onus: sic sic fratres seruitium dei est. Et
hoc miseri stulti cōmutant cū seruitio diaboli qd̄ turpe nociuū & durū
est. Qd̄ durū & asperū iugū diaboli & vicioꝝ est: vide quantā miserā
superbi: avari: luxuriosi: iracundi: gulosi: inuidi: accidiosi patiantur.
Querelā sup̄ hoc faciūt dānat: vias difficiles ambulauimus. Sapie
3. r. Vere difficiles. sup̄bi em̄ p̄ ardua scandunt: avari p̄ spinosas: luxu-
riosi p̄ vias lutosas: sicut Holkor ibidem dicit. Nullam requiem dat
suis seruitoꝝ: & eos fame sinit perire. Pascit em̄ eos vento vanitatis
que nō sariat hominē: & digito laudis humane: pulchriū est digito mon-
strari & dicitur hic est. Pascit fatuos illos sicut infantes pueros: quib⁹
pulumētū qd̄ bappam dicitur ingeritur in os vt taccant. Auaros pa-
scit arena diuitiarū que nō est ab̄bus anie. Luxuriosos fetore: vt deducit
Bern. sup̄ Ecc̄ nos zē. Videtis quā oēs serui vicioꝝ & diaboli nō sariat
tur sz magis occupat. Quāta p̄terea hec ignominia se tali subdere de
quo etiā si utilitas magna pueniret & voluptas: qd̄ erubescere merito
deberet q̄ filius dei diabolo: amic⁹ dei hosti maligno seruire audiret.
Noli sic degenerare o fili: sed redi ad patrē tuū q̄ in celis ē: instiget te fa-
mes quā pater⁹ in b̄ seruitio: redi cū filio hodierni euāgelij ad patrē. &
ei seruias fideliter. Noli omnino esse fatuus: noli desperare recipiet te
in misericorditer zē. Saltē tenta: oia tenta sūt. om̄ia seruitia exp̄tus es: su-
isti in oibus principū curijs: saltē & huius principis curiā ad vñū annū
inhabitare tenta: nō est annus (vt vulgo dicit) (olet) alligatus palo.
¶ Tertia nola est: Cōmutare equū p̄ fistula. Equus iusticia (gerech-
eikeit) fistula cōmoditas p̄p̄ria (gemechleibeit) Iusticia dei relinquimus
1 vt cōmodo p̄p̄rio inhereamus: stulta cōmutatio. Equus ē plane iusti-
cia siue dei m̄adata affectio iusti: qui nos vbit in regnū celoz̄. Si vis
2 ingredi vitā seruā mandata. Equus est: si bene fuerit passus eo citius

Turba. LXXXIX XXIX

z suauis uebit: z vt nra iustitia abundet plus q̄ p̄bariseorū: z uerioz
sit necesse est: alias nō ingrediemur regnū celoz: signatus sit vt alius
dñs cruce recta inuentioe necesse est: z sic in hierlm cū dño ingrediemur
Hoc eq̄ ascēdit Helias curru igneo in celū: hic equ⁹ iustoz: in q̄ z mū
dñ de⁹ indicabit: vt Psal. Iudicabit orbē terraz in iustitia z p̄los in
eq̄tate. S; maloz equ⁹ caro: q̄ eos ad inferos uebet. Si sim carnē vire
ritis mouemini. Quoz finis interit⁹ z glia eoz in pfusioe: vtrēp deo
collit. De h̄ eq̄ mādatorz dei siue iustitie ait Psal. Oia mādara tua eq̄
taa. Pro h̄ inq̄ eq̄ iustitie z affectioe iusti qdā fatui cōmutat affectionē
cōmodi: fistulā illā recipiētes loco ei⁹ (ergē gesueb: eygen gemach) amo
rē sut. Et est hec affectio inq̄ cōmodi fistula cornuta siue choros (sack
pfeiff) Vtrq; Habet em̄ hec fistulā puulā acutā: q̄ appellat̄ amor. Ma
iorē (den bunnhart) z est timor. Saccus aut̄ ipm̄ totū corpus est corru
ptū fūm. Saccus stercoz (vt ait b. Bernar.) Saccus vanitate supbie
differtus. Quid supbis cinis z puluis s; feda sanies qd̄ rēderis: qd̄ in
flax. Et h̄ igit̄ sacco be due fistule erurgūt. Audite q̄ loqr̄: vbi affectio
cōmodi pp̄ij habitauerit: q̄ bō q̄rit q̄ sua sūt in oibz etiā vsq; ad prēp̄tū
iustitie. Et illa radice mala sicut ex sacco p̄d̄it primo fistula appetit⁹
inordinari boni: tot foramina illi⁹ fistule q̄r appetit⁹ siue talia appetibi
lia. Appetit⁹ reuerentiā: bonozē reputari oculū cor pale z q̄erē: oia p̄pter lu
crū facis: nihil gratis: in te oia reflectens. Secō fistula magna timor⁹
que habet: tot foramina quot sunt fuge mali siue fugibilia. Fugis z hoz
res dura vilia rē. ad modicū verbū iniurie indignaris (brumst) Breuit
ter bi duo soni semp iugiter z indefinēter in te audiunt rē. Hec deduc
ad placitū Kempis de nature z gratie differētia in lib. de imitatione
christi. Ad hanc fistulā pascunt (sicut oues stolidē ad musticū) stulti ho
mines z eā sequunt. Et q̄ est q̄to q̄ eā nō sequat: oēs querit q̄ sua sunt
pp̄iā cōmoditatē quietē: pascunt se iuxta illius exigentiam. Si te igno
ras o puleberrima mulier: va de pascē hedos tuos. Hedos sensuū vtr̄
q; pascunt qui tales sunt: quasi ignorantes suā nobilitatē corpost ferul
unt z sibi metip̄s dei iustitia neglecta: sicq; ad gaudiū diuisi tympan
z fistule in puncto descendūt ad infernū: sicut oues in inferno postitē ee
mors depasit eos. Sonet hec fistula sacri in auribus: z ita aureo sibi
obundit vt nihil iustitie eraudias: nō audias quid loquat̄ in te deo
paciā quā loquit̄ in plebē suā: nihil permittit te agere: semper in capite
hic sacco est: ita vt semp concupisca z queras tuā cōmoditatē tuam
lucrū: re finem constituas: semper timeas cōtraria tua cōmoditari: con
tra ea triscaris z tristaris si immineant parū de fistula dei. Sicq; pro
equo equitatis z iustitie dei eligens cōmoditatē (Für gerechtheit got
ees de in selbs gemechlichkeit) Vbi cūq; hoc est falsitas est: q̄uis nō semp
mortalis. Tunc em̄ solū mortalis est: cū amor sui est vsq; ad cōtempnū
dei. alias est venialis. Deatus homo cū hec fistula cito cadit in lurum
vt nō iuxta impulsū ei⁹ salter: sed ad turbarā iustitie. Vt em̄ sic cadat

Permutantiūm

fistula hec nature pp̄ij cōmodi: nihil boni opabimur. Nisi granū frumē
ti cadēs in terrā mortuū fuerit: ip̄m solū manet. si autē rē. fructus multus
affert. Sine ḡ cadat in lutū fistula hec: in luti terre loqr̄ vt mortificet.
Dñe deus cadere nō vult: est mihi alligata p̄ corrigiā: r̄ ira cū puro eā
cecidisse recrudescit: r̄ reperio eā nondū cecidisse. Scio frater: tuū ergo
erit vt tibi facias vim: p̄tra nitaris: corrūpere corrigiā nitaris: q̄tū p̄de
emortuā eā post te trabas. Sic sic facito: alias ineptus eris sequi dñm
deū tuū. Si quis vult post me venire: abneget semetipsum r̄ sequat me.
Abnegare se: siue pp̄iā cōmoditatē nō querere: sed dei voluntatē: est fi-
stulā abijcere. Frāge: rumpe: scinde saccū corpis tui p̄ afflictōdes iuges
discretas letunjs vigilijs rē. Tantū foue quantū exp̄scit dei seruitiū
r̄ nō ampli⁹ letitias exure suauitates r̄ alia corpis fomēta: abijce (den
bunibart) timoris r̄ fistulā amoris: r̄ plane aliā habebis letitiā. Sine
letitia nō ideo eris: electa r̄ abiecta letitia carnali r̄ pp̄ij cōmodi succo-
det alia lōge maior. Audi Psal. Cecidisti saccū meū r̄ circūdedisti me
letitia. Rupto sacco sequit letitia alia. Nō pdimus delectationes (Inge
brūs Bernar.) sed mutamus a corpe ad animā: a sensib⁹ ad cōscientiā:
ergo nolī timere. Si vis p̄mutare: hec vtilis p̄mutatio: fistula hec quā
habes maijalis (ein meyn p̄feiff) ep̄alis est: nō iugis: nō diu durat: are-
scit mor. iuge autē gaudiū secura cōscientia: semp durat hec fistula. Nolī
timere o fatue: q̄ si dimiseris banc maijale fistulā: ideo te nullā habitur-
rā. Nescis qz in euangelio filius ille in regione longinqua dū dissipas-
set bona sua: vtiqz fistulas maiales habuit. r̄ dū illas reliquit: alia suc-
cessit: in aliā delectationē cōmutata est. Siquidē pater p̄curauit et sim-
pboniā r̄ choz: sic tecū fiet o frater. Psalmista. Iustitie dñi recte letifi-
cantes corda. Ecce equū iustitie nō esse sine letificatione: sed eā secū as-
ferre. Hec vera letitia: turbari pressuris r̄ tribulationibus propter dei
mandatop̄ r̄ iustitie obseruationē. Est exemplū de scō Francisco: qui
de hoc longā habuit cōsulationem cū quodā fratre. Vide in speculo
exemploz si placet. dist. vij. exēplo. xxvi. Reijce ergo fistulā: audi consi-
liū meū frater: retine r̄ nō dimitte equū equitatis r̄ iustitie. Eū non re-
linque p̄pter fistulā cōmoditatis pp̄icē: r̄ habebis fistulā vere letitie. q̄ si
equitatis r̄ iustitie equū dimiseris r̄ p̄ letitie pp̄icē cōmoditatis p̄muta-
ueris: verūqz perdes. Audi christū. Primū gr̄ite regnū dei r̄ iustitiā
eius: r̄ hec oīa adijcient vobis. Quere regnū: cōtra primā nolā. Dei: cō-
tra secundā nolā. Et iustitiā eius: contra tertā nolā. Et hec oīa: p̄pter q̄
regnū deum r̄ iustitiā relinquere nite- is. adijcient tibi: res cōmoda leti-
tie rē. Et si nō talia: longe tamen maiora. Surge ergo r̄ relinque regio-
nem banc longinquā: seruitutem banc: r̄ redi ad patrem.

Dijca tertia Oculi. Tertia Martij:
Stultoz infinitus est numerus. Eccl̄s. i. Euangeliū.

Nonagesima turba stultorum est: Impiorum in parentes (kind nar
 ren) Ipsi sunt qui non honorant parentes: sed potius contemnunt.
 De quibus non potest dici quod hodie in euangelio de bono filio
 Ebraico Iesu dictum est. Beatus venter qui te portauit: et ubera que lacta-
 sti. De his autem primo dicam quomodo noli discerni possunt. Se-
 cundo quod stulti sint: et tertio que sit causa stulticie eorum. Circa primum
 reperio nonas septem quibus discerni possunt: quarum una ponit in capite:
 te: secunda in auribus: tertia in ore: quarta in pectore: quinta in dextera:
 sexta in dextera: septima in sinistra manu. Hec autem ita ordinavi: ut eo sa-

Impiorum in parentes

ellius possint memorie commendari a filijs. Et cum audieris nolā quam
saram eos corriptas.

¶ Prima nota est in capite. Parentes signo vel facto notabiliter in
honorare vel despiciere: est mortale peccatū. Hanc nolā posui in capite
quia per caput ostendit et exhibetur honor: per inclinationem eius au-
dientiam. Porro quando filius in potestate aut dignitate constitutus
patrē debeat precedere: aut contra: lege Petri Alfonsi et Georgii
Trapezontii in sua rhetorica. q̄ si neglexerit observare: quatuor ei mo-
lam verberare capitū.

¶ Secunda nota est in auribus: parentes nō obedire. Debēt filij pa-
rentibus obedire in omnibus que pertinent ad necessitatē eorū et dispositi-
onē seu utilitatē rei familiaris. Et hec est nota auris sinistra: quia ten-
poralia sinistra sunt respectu spiritualiū. q̄ si neglexerit facere: aurem sin-
istram ei trabas. Secūdo debent eis obedire in his que pertinent ad dis-
ciplinā morū: in his que sunt ad salutē necessaria. q̄ si nō fecerint: auri-
dextram vellas et trabas. In minimis licitis et negligentia nō obedire
veniale est. Hec Chalmis de malis nō tenet: imo contrariū tenet de
rando religionem: contrahendo matrimonii non teneri: quia hec q̄
sunt de necessitate salutis: neq̄ respiciunt rem familiarem. Sup̄ quō
vide docto.

¶ Tertia nota est in ore: parentes nimis perturbare: verbis inq̄s oppro-
briosis: contumeliosis: irrisivis: maledictionibus: blasphemis: viuos vel
defunctos. Item si eos scienter ad iram notabiliter provocauerit: mor-
tale est. secus si nō ex proposito. Irē si contendit vel dure loquutus est et irre-
uerenter: nō tñ ex cōtemptu: veniale videt. Debēt oia verba ad parentes
affectu esse imbuta: ait Hierony. apud Alexandriū de Ales. Hec nota
pendet in ore: quā quatuor si contra te latruerit puer.

¶ Quarta nota est in pectore. Parentes nō cordialiter diligere: sed alit̄
quando deliberate optare eis mortē. Et vltimū est mortale: quocūq̄
respectu hoc factū fuerit: scz p̄pter hereditatē et c. Ceterū de dilectiōe cor-
diali vide Anselm. que non excusat eos a mortali: qui se habent ad pa-
rentes quasi odirent eos. Vide eandē in verbo Filij: et Alexandriū: qui
multa de cordiali dilectione dicit cur impendi debeat.

¶ Quinta nota est in dorso. Parentes nō supportare: vel eis nō subue-
nire cū quis potest: precipue in magis necessitatibus vel infirmitatibus
corporalibus. Hic de medicinis et alijs similibus dici poterit: quantum
quis tenet. Si teneris alijs subuenire in necessitatibus: quāto magis
parentibus. Turpe est plane et ignominiosum (cū potes nutrire) eos
permittere mendicare: etiā si peccatū nō esset.

¶ Sexta nota est in manu dextra: parentes hberare. Plane si q̄s parentes
voluntarie hberauerit etiā leviter mortali peccauit: ait Chai. Hanc
eis dē pena mortis in lege assignat: et multa exēpla de quibus dā legim⁹: qui
parentes hberauerunt: et inde flagellati fuerūt. Adde his ad placitū ex bibl.

Turba. XC   XXIX

¶ Septima nola est in manu sinistra. Pariter a salute aiaz suap in
 pedire. Ipsi sunt q̄ p̄hibēt eos cessari in vita vel in morte: aut impedi
 one ne disponāt p̄ aia sua: seu a restituisse retrābūt: r̄ bac de causa sacer
 dotes ad eos accedere p̄hibent. Itē q̄ nō implent legata parentū r̄ p̄ce
 decessorū suoz ad p̄tas causas: aut multū discessit ultra tēpus p̄ eos sta
 nutū. Item q̄ vocis patris q̄ morte p̄mētus adimplere nequirit: nō sa
 r̄fectit post eius mortē: nā quilibet heres tenet adimplere vota realia si
 aut r̄ debita: ad p̄sonalia autē vota nō tenetur: nisi pater ea sibi imigne
 rit in vltima voluntate. vide Chastis. Et adde ad placitū his nolis de
 orationes pro populo erudiendo in his q̄ multū indigent: p̄sertim
 Br gentei. vbi habet cōtra hanc septimā nolan municipalia: cōtra la
 lūte aniaz eoz: r̄ tantū de p̄ximo. Item vide Angelicā circa quartū p̄e
 ceptū de oibus his nolis. **¶** S̄c̄o queris: r̄ quanta est stulticia r̄ impi
 etas eoz q̄ ingratitudo. Magna plane: quā si nō cognoscis o ingra
 te filii: leua oculos sursum in nidos ciconiaz: r̄ illic lege: fouent paren
 tes suos cum senuerint: pascunt r̄ calefaciunt plumis: sed r̄ clistere eis
 ad ministrant: afferentes eū rostro aquā salinā marinā per posteriora
 trimittere nitunt: vt dicit Vincentius. inde r̄ auso p̄ia dicitur. Non
 sic mali filij: sed alia quedā animalia que nō prese ferūt talem pietatez
 imitant in ingratitudine r̄ impietate. Sunt huius que dū a parentibz
 lac r̄ alimentū accipiunt: eos cognoscūt. q̄ cessante eos cōtempnūt et cū
 eis pugnant. Latuli etiam in iuuentute inter se r̄ cū parentibz ludunt:
 magni vero effecti ac roborati: p̄ osse cū parentibz inter se pugnāt. Sic
 heu multi filij tam nobilium q̄ pauperuz: parul simul nutriti in curijs
 principū vel parentū: inter se magnā habēt familiaritatē r̄ societatem
 r̄ parentibz magnā exhibēt reuerentiam. sed magni facti ita cupiditate
 r̄ supbia excecantur: q̄ nec societate nec consanguinitatē agnoscant: sed
 aliquo cōcupiscibili inter eos ostensio: nec deū timent nec parentes re
 uerentur: nec inter se pacem habent: r̄ nō solum pro magnis sed etiam
 pro paruis sicut filij pauperz cōtra deum r̄ pariter: r̄ inter seipos hui
 us habēt r̄ cōtentiones. Debebāt potius cedere etiam iuri suo ad tem
 pus propter parentū pietatē: sic Jobānes Hircanus fecit r̄ Gregori
 Neocesariēn miraculo fratres quosdā facere debere edocuit: de quibz
 vide in Sūma predican. f. v. §. xix. r̄ xxi. Tales filij oī p̄mittentes mul
 ta se facturos parentibz: dū nihil possunt: cum autē diuites r̄ potentes
 facti fuerint nihil facientes. Faciunt vt puelle dum nere nō sciunt: nere
 volunt. ac vbi consueuerint: ad hendum vir cōpelli possunt. Noli obli
 uisci o fili beneficiorū tibi a parentibz impensorū: memento q̄ ab eis
 habes esse vitā: educationē: nutritionē r̄ eruditionē. Noli obliuisci ofi
 cia matris tue q̄ tibi infixit: gemitum: laborū: lactando r̄ vigilando p̄ te
 r̄ alia absq̄ numero: q̄ cōmemora. Ambro. Honora sicut patre tuum
 r̄ gemitus matris tue ne obliuiscaris. Eccc. vii. Memento q̄ nisi per
 illōs nō fuisses: retribue illis sicut r̄ ipsi tibi. vide vbi §. §. xxiij. Audi
 q̄ q̄

R

S
+

Impiorum in parentes

¶ dñm precipientē: Honora patrē tuū & matrē tuā: vt sis longeuus sup
terram. Plane digni sunt vt in vita sua confundant & abbrevient: qui
principiū vite suae nō honorant. Absolon suspensus in quercu: qz patrē
de regno expulit. Eham maledictus: quia verenda patris monstrauit
Filius: Nabuchodonosor mala morte perijt: quia patrē in trecccha frus
ta ne refurgere rescindi iussit & vulturibus proijci. §. xv. & est magister in
6 histo. sco. Noli o fili esse talis filius: ne tibi talia cōtingant. Sed esto
vt christus filius Marie: qui eam sub cruce cōmendauit Joanni: do
cens nos vt vsqz ad mortē diligētia eoz habeamus qui genuerunt nos
7 Sonet in auribus tuis quod dicit: Qui maledicit patri suo & matri
¶ Extinguet lumē eius in medijs tenebris. Tertio queris: Et que est cau
sa horū impioꝝ & stultoꝝ filioꝝ? Respondeo qz vna causa est negligē
tia parentū: qui eos non bene instituunt a teneriori etate. Llamas: O
peissimū habeo filiū & filiam: inobedientes: vitiosos &c. Nihil miraris
o frater: si hoc meris qd seminasti: qui seminat fabas non meret lentē.
Quomodo de sacco semen extrahes quod non imposuisti: Seminaisti
agrū hunc malis moribus vitij: & illos tam producit. si virtutes semi
nasses in noualia hec: in nouellū cor & triticū &c. plane iam meteres de
eo obedientiā castitatem pietatē &c. Talem fructum recipis qualē plā
tasti: expectas tu ficus cum plantaueris spinas & tribulos. Secunda
causa est tua propria malitia. Talem enim sentis tibi qualis tu fuisti
patri tuo & matri. Quia igitur mensura mensus fuisti parentibus: tali
mensura remetiet & tibi. Tu parentibz fuisti ingratus: impius: durus
& talis igit iure est tibi tuus filius. Filius quidā traxit patrē suum ad
quendū locum crinibus siue capillis. Lūqz eo peruenisset clamauit pa
ter: Cessa cessa: bucusqz in eū locū etiā ego patrē meū traxi capillis. Ec
ce recompēsa iusta. Tertia causa: tua in deū pietas. quia em̄ nō indurū
sti filiū tuum vt esset obediens deo: ideo merito puniris in hoc qz neqz
tibi obedit: educasti eum mūdo & non deo. Non fecisti vt Job: qui pro
filijs sollicitabatur: & hostias offerebat pro eis: ne forsitan peccassent: & di
ligentiā magnā habuit quomōs eos deo nutritet. Non sic modo est: sed
contraria est eoz diligentia: nam eos mundo nutrium: vt sine gloriosi
diuites. Plane s̄m Chrysostomū. Marres qui corpus natoꝝ amant:
animas contemnant: desiderantes eos bene valere in hoc seculo: nō cu
rantes quid passi fuerint in alio. Alie militias suis filijs prouidēt: alie
bonozes. & nemo filijs suis prouidet deum. Perditiōnē illoꝝ cum ma
gno p̄fecto comparant: & salutē illis nec dono accipere volunt. Si vide
runt illos paupere: tristant & suspirant. Si autē viderint illos peccan
tes: nemo tristatur. vt ostendant qm̄ corpoꝝ sunt parentes: nō animaz.
§. ix. vbi supra. Sed quid igit ageremus: Horū cōtraria: sic parentes
eos in pueritia: fac eos rectos & bonos: fac quod iubet Eccl. vij. Si fi
lij tibi sunt: erudi eos & curva eos a pueritia eoz. Fac itqz sicut planta
le nouelle fieri soler: cui adiungit virga recta sibi cōmensurata: ad quē

colligat: fm cuius rectitudine sursum crescit & sustentatur ne cadat. sic tu fac. Apodtia hanc plantulā virge correctionis: ne omni vento parte voluntatis moueatur. Proverb. xxij. Stultitia colligata est in corde pueri: virga discipline frugabit eam. Contra eos qui permittūt pueros euagari libere ad ventū voluntatis. Vide sit virga hec quā adiungis recta & nō curua: ne se eius curuitati quaderet: & se eidē insinuet. Prebe ei rectum exemplū: fac bonū coram eo. Recta fm rectam rationem & regulam diuinā: scilicet preceptorū diuinorum. Nec tua exemplaris operatio baculus rectus est: cui si alligaueris paruulam plantulam filioli tui: etiā ipsa sursum in rectum crescit. Contra eos qui prebent pueris exempla mala: in loquendo turpia verba mēdacia: in crapula &c. Fac sit baculus hic siue virga qua apodias siue suffulcis plantulā ei comēnsurata: ne nimis grauis sit: & cam potius detrabat q̄ sustentet: et opprimat potius q̄ supporat. Sicut correctionū virge moderate discite: non ex impetu furoris: sicut quidam stulti rectores scolasticorū paruo de etiā gloriāntes aliquando. tales opprimunt ingenia: potius em̄ sunt lenimentis & mansuetudine & promissis inducēdi q̄ terroribus. vt docet Quintilianus. Nō debet pater neq; mater ex furore corrigere: quia hoc potius vindicta inordinata est q̄ correctio. que est actus charitatis: illa autē ire & furoris. Item debent eis comēnsurata opera imponere in teinū: in orationibus & alijs spiritalibus: similiter in corporalibus. in vtroq; em̄ eos instruere debent & enutrire & assuefacere. Nutrias animā eius in spiritalibus: precepta spiritalia eis imprimendo & meliora (more auū que grana meliora pullis suis portant) eis porrigendo: per que spiritaliter viuere poterunt. De etate nostre: in qua pueris venena vitioꝝ non grana virtutum a magistris: nutricibus: & (quod horrendū est) ab ipsīs quoq; parentibus administrant. Docēt eos cantilenas amatoꝝ carnales: rident ad eorū iuramenta scurrilia leuitates &c. Itaq; fit: vt qui deberent esse fulcimenta plantularū: fiant & sine earundē demolimēta. Porro etiā ciuilibus sunt assuefaciendi operibꝫ: vt ocium (quod est omnīū vitioꝝ nutrit) & vitia fugiant: & vt in necessitate delabore suo se iuuare sciant: exemplo Augusti Cesaris. De quo Suetonius scribit: q̄ filiam & nepotes ita instituit: vt etiā lausticio assuefaceret: ac nec loqui vel agere quicq; nisi palam: non ostente q̄ eos terris ditare potuit. tamen sic eos informari voluit: vt si ad extremam devenirent inopiam: arte se iuuarent. Hoc est quod dixi ab initio: Si filij tibi sint: erudi eos. Rogemus.

Feria secunda post Oculi. iij. Martij:
Stultorū infinitus est numerus. Eccl̄s. i. Euangeliū.

Garrulantium in choro

Quagesima prima turba stultorum est: In choro garrulantium (Chor narren: sehwerz narren) eorum qui divinum officium perturbant garrulationibus. De quibus tria dicam. Primo nolus: se cundo fatuitates: tertio remedia. Et possunt dinosci notis septem.

¶ Prima nota est: recitare aut legere vilia. Sicut advocati faciunt: et sigilliferi sigillat. lras. Sicut qui putat se non esse fatuos: si infra divina officia loquantur de rebus bonis et viliis. Quod dicitur: bonum est quod loquimur. Sed erratum non est bonum est. Dicit Rich. de patriarchis quod cogitationes etiam bene tunc orationis non sunt admittende: sed in aliud tempus differende. Si cogitationes admittere non licet: multo minus verba vilia impetentia. Pertinent

Turba. XCI XXX

mentia ad officium dici potest breuiter: ut quendo de aña: vel pñ. et alibus. **Z**
 Et ex de alijs vtilibus rebus non licet loqui neque bonis est. Nam ad actus bonitatis requiritur ut sit vestitus circumstantijs debitis: presertim loci et temporis. hic autem non est locus aut tempus de re familiari loquendi. Et accipe sicut: quod est opus melius quam canere missam: etc. Sed si hanc ea hora qua predicatio canere volueris: plane non bonum sed malum erit. Sic quid melius quam sententias iustas proferre: litigiosam mouere: inter partes pacem facere: et tamen hac hora aut in ecclesia id minime licet: ut in c. de cetero. Sic in proposito.

¶ Secunda nola est: referre inutilia. Si vtilia non licet: minus licet inuoluta: et adhuc minus probana turpia et nocua verba loqui: detractoria. Si ratione nos reddere oportet de omni verbo otioso: vbi quisque et a quocumque dicto: quale quod ratione redderet clericus de verbis otiosis dictis in templo: loco sacro: tunc quod laudare deum deberent: Nam nimirum toto orbe terrarum acta recitant de bellis et alijs vanis. Itaque haud aliter ac in foro muliercule garrulationes exercent. Debent ergo confitentibus non solum dicere quod verba dixerint otiosa: sed etiam quia inter diuina officia. Distractions multe sunt demonum letantibus de talibus garrulationibus: quarum nonnullas addere potes.

¶ Tertia nola est: talibus garrulationibus auscultare. Sicut quod non garrulatur: sed garrulationibus aurem adhibet. Quos non minus culpabiles puto. Dicit beatus Bernardus: detrahente et audiente sibi detineri culpa. Sic hic videtur nisi garrulationi aures preberent cito desisteret. Itaque audientes sunt sibi dicendi occasio. Iudei obturant aures digito ad blasphemias: et tu ita facito ad garrulationes. Precipue autem miserrimi id facere debent: quibus est repugnandi auctoritas. Simples aliqui erubescunt et timent repugnare talibus. Dic ergo garrulatori tali: Obmutescet: est tempus laudandi deum.

¶ Quarta nola est: garrulationes permittere. Non garrulas neque aurem garrulationibus prebes. sed non punctum diuini officio haberes: sed distimulas timore vel negligentia. Plane omnium malorum illorum princeps es: et grauissimas predebis penas. imobilitate stat regis Pauli: factus et sententia sibi pena prelectum. Hoc verum esse tunc senties: cum dixerit tibi in nouissimis: Redde rationem villicationis tue.

stat balneantium exire chorum et redeunt (blitzen vñ vno qñ) necdum in choros sed extra in ecclesia et foris garrulationibus intendentes. **D** dicitis: habeo causam excedendi. Plane si legitima est et necessaria: nihil inficio: tu autem videris quale preceudas. Habeo inquit mercari: et multa negotia expedire: ideo nulla sit copia in choro manendi. Et ego tibi dico contra: quia multa negotia in choro expedienda: magnis et arduis rebus diuini cultus et laudis incumbendum. ergo tibi ad negotia secularia (que multo minora sunt) exire et vacare non licet. Ecce elipsum argumentum tuum: et contra te in gladium versum. Esto habeo etiam intendere rei familiaris: bene poteris intendere alijs bonis: que multo plures restant quam sunt ille que deputare sunt diuino cultui ante et post prandium. Porro si non que fueris superfluitatem in elemosina diuitijs et delictijs: statim et modico
 q. iij

Garrulantiū in choro

B rpe parare poteris tibi necessaria vite. Si autē supbie: luxurie: auaritie: egre tue viuere z satisfacere uolueris z esse negociaroz: sigillifer: pcurator: z alijs sibi uis: taceo de ludis z cōiuijs: sagittationibz te te iplicare: nihil mirū si vno incōuenienti dato sequant plura zc. **S** clericaliter uolenti uiuere: modicū tēpus sufficit p alimonia sūt corpūsculi: z rebz tem

¶ Sexta nola est: se dūtarat pñtare: z mor capite (poralibz emēdis: retracto abire. Dicit Heron in regulis moralibz: q̄ tales corā deo turt nō sūt: q̄s in foro exteriori nō pumant: nec ad restitutionem: teneant: sic inquiens. Multa sufficit ad b: vt aliquis faciat fructus sui beneficij esse suos in foro exteriori: imo z q̄ restituere nō teneat: z de animā a pctō mortali nō liberā: vt intrare subito certis horis ad ecclesiam: z intentione solū questuosa z silia. **Hec Heron zc.** Dicit quidā q̄ sic intra re ecclesiā alias nō iturus sit signū symoniace p̄uauitatis: tñ idem Jōs-

¶ Septima nola est: Tacere z biare (Schweigen vnd gnen: dē rozaf sen zu sehen) Ponit hec nola in fine tui speculi. Ipsi sunt qui maner: nō exeunt: neqz garrulant sed tacent: nō laxantes ora ad cantū: sed disfurtā tenēt q̄s multas caperunt. **Q** sed nō scio canere: discas igit: beneficium. dat ppter officij: aut si nō scis officij: relinque beneficij: z da ei q̄ scit z paratus est facere officij. **E**sses ne tu cōtentus si sutor tuus a te recipere mercedem: aut precij: nō prestaret tibi calceos: excusans se: qz facere nesciret: tu mor subiūgeres: redde q̄ precij: z tu q̄qz fac sūmile. si non

L scis facere officij: noli sumere qd̄ pro officio dat stipendij. **E**t qd̄ igit: bi agit q̄ sic tacēt: **H**iat z inspicit (den rozaffen) stant aio z oculis distrahit: aio in foro: corpe in choro: neqz intus aio cōtemplant sūmes arū dñi: diuagātes p cogitationes suas bincinde: sed z oculis z moribz eandem vagabilitatez indicāt. cōrtne z cōgrega cor tuum fatue (gymnast.) **E**t rca idem querz quāta sit eoz stultitia: **R**espō deo qz grādis admodū est: et non sine pena eua dene: qz tā honestū: vtile: facile: z tocundū officij: tā negligēt z infideliter ipendūt tāto dño: q̄s est dñs deus n̄: q̄ omnia videt: presens est: corā q̄ stamus: q̄s in suum seruitiū assumpser: q̄ illā pigritiā: illā infidelitatez nostrā videt. **Q**uis debitor cutē qz: etiā in mino terreno dño talia corā eo auderet: si sibi obligatus esset ad seruiendū? **O**fficij inqz tā honestū explere dedignamur diligēt. **S**i effimus de diti turpi officio quē admodū pleriqz: q̄ est sūt: ē magnoz p̄ncipiū curijs: nō tñ honestis s; inhonestis officijs sunt deputari: vt stabulo equorū. **S**i inqz tali officio essemus p̄secr: nihil mirū si negligēt ei intenderem. **N**ūc autē nobilissimo illi officio q̄ nulluz maius: qd̄ etiā beati in celo imp̄petuū crecebūt. **B**eati q̄ habitāt in domo tua dñe: in secula seculoz laudabūt te. **O**fficij p q̄ nobis alimonia dat in magna abundantia: in ocio: vmbra z pace cū magis p̄uilegijs. **A**gricola fodit terrā z arat sub estuante sole: cū pane secūdario z aqua: vt ego simlam comedā: z vñū bibā sub vmbra. **M**ercator currit ad indos in periculis

maximis & laboribus: ut mihi aduehat piper ficus & amygdala. Relinquit
 uis ycorum & pueros: & armatus pedit ad hostes cum periculo vite: ut ego
 in pace uiuam sub lineis & lanceis. Et cur hec oia? Plane ut officium lau-
 dis expleam deuote cui addictus sum. Cur putas quod ab his oibz oneribus
 laboribus: periculis liberi sum? Labores ipsorum possidentur: ut discat in
 stificatione eius. hec causa est. Et de nunc quod dicemus domino deo: putasne
 inultum sinet: quod hoc officium tam lucrosum nobis: & quod nos in tantam ponit li-
 berrate & quiete: tam negligenter & infideliter facimus: officium facillimum &
 iocundissimum? Profecto inultum non sinet. Qui scandalizat unum ex pusillo-
 nis: expedit ut appendat mola a sinaria etc. Et quid illis erit quod non unum: sed
 totam ecclesiam scandalizant? Improperat dominus iudeis: quod labijs eius non autem
 corde honorabant. quid fiet his qui neque corde neque labijs honorante
 Proculdubio hoc fiet: quod qui eius bene negligunt laudare: neque alibi in celo
 eu laudabunt: sed cum lupis infernalibus uillulabunt in eternum blasphemantes
 Queris circa tertium? Et quid igitur faciemus: quod laudabimus? Dat
 Bernar. mo. in laudandi dei: catenam prestans auream cum circulis siue anu-
 lis: quam dimitto ad presens. Fac hoc quod Deo scribit. Reddemus
 vitulos labiorum nostrorum. Vitulos optimos sacrificabat veteres dominus: et
 tu vitulum labiorum qui est oratio deo offer: bonum & perfectum: medullatum: car-
 nosum: pingue & omni quaque perfectum. Habeat medulla: ossa: carnes: pin-
 guedine: cute & pilos. Audi quod dico. Habeat vitulus orationis primo me-
 dullam intentionis pie. Sit incertio tua quod orare uelis ut uentis & gratia &
 gloria & cetera bona sua data largiat tibi aut alijs pro quibus oras: finem quod
 ipse nouerit expedire. Neque hoc semper oportet ut fiat distincte: sufficit quod
 in genere & uniuersaliter intendis pro orationes bona data dei: non cogi-
 tando singulariter de uentis aut alijs alijs. Deinde secundo habeat ossa for-
 titudinis: subiungit oratio multis cogitationibus: medio prolixitatis: dilata-
 tione boni: ira & impatientia auaritatis & cordis leuitate. Contra hec sis
 fortis: ne decidat oratio tua sicut pellitum sibi relicti suspensum. Ter-
 tio habeat carnes: hoc est intellectus & cogitationem significatorum uerbis
 orationis. Quarto habeat pinguedinem barum carnis: quod est deuotio. Quin-
 to pelle: pellis huius vituli est ipse contentus & series uerborum orationis
 quibus alia que dicta sunt continentur: tanquam a pelle exteriori operiuntur.
 Sexto pili in isto vitulo sunt strepitus uocalis exterior. Hunc vitulum
 sic integrum: sic perfectum offer dominus deo tuorum: ut sententia dicere possis:
 Holo cauisa medullata offeram tibi. Tenobis miseris: qui miserum
 sacrificium offerimus: sine medulla: carne: offer & pinguedine. uix cutem:
 & ne quidem integram: sed ruptam & laceratam offerimus uerborum. & neque pro-
 los offerimus uocalis strepitus: sed do: mitamus etc. Dic ex Huilbel
 mo Parisien. in diuina rhetorica. Rogemus dominum.

Feria tertia post Oculi. v. Martij.

Stultorum infinitus est numerus. Eccs. i. Euangelium.

Superborum

Quagesimalis est turba stultorum est: Superborum (überhebend) de sanitate corporis. Nescis o fatue quod qui hodie sanus est cras egrotat: hodie vivus cras mortuus. Nescis quia vita est vapor ad modicum parens. Jacobi. iij.

Prima nola est: superbire (sich überbeben) de sanitate corporis. Nescis o fatue quod qui hodie sanus est cras egrotat: hodie vivus cras mortuus. Nescis quia vita est vapor ad modicum parens. Jacobi. iij.

Secunda: superbire de robore corporis. Nescis o fatue quod hinc infirmitas mentis exurgit: sed tibi grandior immet pugna. Siquidem caro concupiscit adversus spiritum: et fortior caro fortius. Sapientie. vi. Fortioribus fortior instat cruciatio.

Turba. XCII XXX

¶ Tertia: superbire de velocitate. Superat te o fatue canis: lepulcu-
lus ⁊ ceruus: equū habes velociter te ad interitū anime in infernā ve-
bentem. Azabel velox cursu interit.

¶ Quarta: superbire de pulchritudine. Scis de quo superbis: mor-
tuus de pictura sepulchri: ania tua mortua peccato sacra sepulta in cor-
pore tuo picto. Nescis quid superbis de niue qua operitū es?

¶ Quinta: superbire de nobilitate. Fatue coruc supbis de plumis pa-
uonis. Esto parētes tui nobiles fuerint: vere ꝑpter virtutes: tu autē vixi
osus coruus niger. Nō tu sed ipsi nobiles: alias de noīe vano superbis

¶ Sexta: superbire de libertate corpis. ꝑ nālli obnoxius nō cobibit
a maisterio. Fatue superbis de libertate serui malueli: cui deberetur
toritura ⁊ compedes. Eccl̄. xxxij. Corpus tuū seruus maluelo.

¶ Septima: superbire de ingeniositate (geschicklichkeit) ꝑ intellectū
acurum memoriā tenē: aprius natus ad virtutes: bonā dispositionē.
Superbis fatue de eo ꝑ male ⁊ bene vti posses: ad virtutes ⁊ vitia: in-
differentia em̄ sunt sicut eloquentia.

¶ Octava: superbire de diuitiis. Fatue supbis ꝑ: maiore ⁊ grauiorem **B**
habes ad collū molā dependēte q̄ alij te demargentē. Ap̄ls. Qui vo-
lunt diuites fieri incidunt in desideria que mergūt ⁊ in laqueū rē.

¶ Nona: superbire de p̄tate ⁊ ꝑ potētis adberes. Fatue supbis ꝑ i pe-
riculosiori es statu p̄titur: ⁊ i eo i q̄ existētēs graui⁹ puniunt. Durissi-
mū. n. iudiciū sit bis q̄ p̄sunt: ⁊ potētes potētē tormēta patient. sap. vi.

¶ Decia: superbire de gr̄a hūana siue fauore. Fatue edificas sup iridē:
⁊ de h̄ supbis. qd̄ em̄ fauor human⁹ aliud q̄ iris colorat⁹: delectabil̄ vi-
su: cito disparēs. sic bodie dilect⁹: cras oditus. Fallax gr̄a. Prover. vi.

¶ Undecima: superbire de gloria mundi huius vel de gloria huma-
na. Fatue nescis ꝑ: talis gl̄ia est decidēs. Isa. xvij. Erit flos decidēs
gloria exultatiōis. Puerorū est flores colligere qui ex arborib⁹ decidūt
⁊ inde letari: ⁊ tu vtiq; puerilis es dū de gloria mundi letaris.

¶ Duodecima: superbire de scientia. Stulte qui addit scientiā addit
⁊ dolorē: quia miserā in qua sumus cognoscit: ⁊ inde dolet dum alij
rident ignari: de dolore igit̄ superbis. Porro de scientia superbire est
de lumine excecari: scientia em̄ lumen est.

¶ Tredecima: superbire de virtutib⁹. Fatue superbis ꝑ de medica-
mento vulneraris. Sagittates ⁊ medicamēta aie sunt virtutes: ⁊ be t̄s
bi sunt in vitii dū eis sic abuteris. licet nō formaliter: tamē obiective.
Brego. Qui de virtutib⁹ habitis extollit q̄si de medicamēto vulnerat.

¶ Decima quarta: superbire de cantu: fractione vocis. Fatue supbis
de signo fractionis animi. Sicut crispatis crinū in viris: corrugatio
vestiū in mulieribus. sic reprobabilis est fractio vocis in cantorib⁹.
Et sicut ventus facit aque crispationem: sic ventus vanitatis hanc cri-
spationem vocis frequenter facit.

¶ Decima quinta: superbire de libris. O fatue puer: in literis aures **D**
et argenteis adhibe delectariis. Amas pulchritudinem scripturę: cum

Superborum

ipsam sapientiam deberes adamare: ancillam dñe precligis. Sapientia sponsa est intellectus nostri: scriptura ancilla. Laue ne scripture ancilla tam pulchra sit vt sapientia negligatur.

¶ Decimasexta: superbire de edificijs. De pulchro stabulo pro equo corporis gloriaris: et de pulchra domo conscientie vbi deus inhabitare deberet nihil curas. Fatue in via edificas huius erlig: in patria celesti quo iturus es nihil: hic ruitans alibi permanensurus.

¶ Decimasextima: superbire de conuiujs. Stulte audi cōsuetantē et quotidie epulantem splendide: quid clamet. Crudior in hac flamma. Petre guttam aque: et ei denegat. Quid superbis de conuiujs laure preparatis: Non tua sed cocorum ars et industria.

¶ Decima octaua: superbire de familia. Fatue mel musce sequuntur: cadauera lupi: pedam turba bec sequet: nō hominē. ait Gene. Nunc et superbias: quia te mel portantē sequuntur multe musce: et cadauera lupi diuitias tuas querunt auaritia: quelibet emolumenta: non te.

¶ Decimanona: superbire de equis. Superbis qz equo vebtris: maior gloria si tu potēs esse ad portandū equū qz q ipse te portat: Illud roboris: hoc infirmitatis. Vitulos lanq in equis vebunt: sed et stercoz in plaustris. nunquid ideo nobilior? Et tu saccus stercoz in equo.

¶ Decimasima: superbire de lectis. Sint qualitercūqz ornati mollesqz sint et magni: adhuc nobilior pars tua sez cor: iacet sup sacco pleno sterco humano: cor sup stomacho. Quanto satius esset ex sententia dicere: lectulus nō floridus est: psciētie sez floribz virtutū fulcior: nllic qes suavis

¶ Decimasima prima: superbire de ornatu corporis. Laxemus hic paulispz habenas: et videamus quāta stultitia fatigeris o hō: picipue autē feminas: quia de his specialiter in speculo tuo. Inprimis sis es fatuo: q per ipsima pomo peligit. Ha tua pomū est: per ipsima rubicundū et albū corpus ornati et venustū. Hoc tu peligis: et diabolo pomū aie relinquis. Quāta bec qso stultitia? Accipe secūda stultitia quā facis. Ancilla ornata: et dñaz nudā et turpē dimittis. Ha dña est: cui corpus ancilla seruire debet. Festū ancillaz in qbusdā pibz vno die soler fieri in festo sci Vincēti: sed apud nos est p totū annū. vix excepta hebdomada penosa in q aie sic cura: alias qd caro erposcit fieri oportet: q et dñaz anie. Est tertia stultitia: qz plus expēdis vt pascas oculos alioz qz ventrē tuum. Hanc plures sunt artifices in Argēntina hac operātes vt pascant oculū qz vērtes et corpora vestiant. Lōpara vestes p necessitate corporis: eis qz habes ad ostentationē. et cibos necessarios p corpore: eis qz ppter ostentationē apponunt. et sic de alijs: et inuenies me verū dixisse. Mirabile aial mūdus: maiores oculos habēs qz vērte. Sed be oēs parue fatuitates. Hec sup oēs est: q es in via ad vltimū supplicii: cui adiudicat es. et tū plus cogitas de ornatu qz de liberatiōe aietue. Nihil em aliud est sps plentis vite qz cursus ad mortē: vt ait Augu. Est igit noster ornat° potius illusio qz honor: sicut purpura induta Christo ad mortē iudicatio. Est sent be stultitē min° incolera bilez: si nō essent no ciue. Et cui inqz no

R

Turba. XLII XXX

et hic meus ornatus: Multis plane. Tibi iprimis. Infert meti tue
supbia ille habitus: aufert tibi gratia q̄ animā saluare debebas: et orati
nib; reddidit ineptā. Tempus surripit in q̄ debebas bñ agere: qđ occupas
ornādo. Fama tibi denigrat: supbia em̄ habitus nō recta facit de se ca: di
Nocet deinde marito: cui p̄stas occasione v̄sue vel furti. Nocet alijs
p̄ngib; quib; ministras exēplū supbie. Nocet et eaz; maritis: q̄b; red
dit viros molestas. Nocet tandē oib; iuuentib; nā ad subuersionē eo
rundem diabolus v̄t̄ talibus feminis sicut efficacissimis armis. Ar
ma diaboli femina. Ipse sunt facule et reder: q̄b; incēdit dei tēplā: aīas
q̄ tēplū dei sunt. Sed aīo: scio intētionē illā malā: nō habeo q̄ incēdere
velim. Esto: nihilomin⁹ de dāno illato teneris: sile de fodire aīernā.
Erod. xxi. Porro si q̄s incaute de ferēdo ignē aliquā domū incēdat: nō
ne tenebit ad emēdā: quō q̄ in oēs erit q̄ pulchritudinē suā incaute ostē
dendo domos spiritalēs exurit: et fm̄ leges q̄ occasionē dānt dat dānū
deditse videt. Sūt deinde gladij quib; diabolus v̄t̄ ad occidēdū fili
os dei. Hiero. Gladius igneus est species mulieris. Viriq; vidēdo nō
mina. Et Proverb. v. de fatua muliere dī. Nouissima illi amara sunt
velut absinthij: et acuta q̄s gladij biceps. Puer in gladio fulgētī p̄mo
solū aduertit pulchritudinē: et iō gladiū amplectit: s; lesionē nouissime
sentit. Sic fatua hoies p̄mo solū decorē mulier; aduertit: sed postea q̄s
regerit p̄ amorē: ex vulnere cordis pp̄dūt illā esse gladiū acutū. Sūt
gladij stricti exerti de vagina: extracti: nudati (bloßschwert) dū cu: ē cer
uitū femine deregant: aut quācūq; aliā corpis partē. Perijt hoc gladio
exerto et nudato David: cū venusta crura Bersabee se lauāris incuit
cōcruitus fuisset. Perijt p̄ls isrl ad p̄siliū Balaā: sic Holofernes rē. in
spec. Brand. Gladij exertus ad vesperā dū circūuolat respertationes
ealdē cū ei p̄pter splēdorē appropinquāt p̄cutit et interficit. Sic fatuos
cecos luxuriosos fugiētes lucē femina splendēs in ornatu. Gladij bi
ceps ē decor iste: q̄ mulierē in q̄ est decor iste ledit p̄ supbia: et ipsos aspi
ciētes p̄ luxuriā. Ideo deniq; biceps: q̄ corpi et ale occasio est mor; eter
ne. Vere gladij igneus est potēs ad excūdū cor hoīs. Tū legit: q̄ rex
Barlaā filij habuit: de q̄ medici ei dixerūt q̄ cecus fieret si infra decē
annos solē videret. vñ rex ipm̄ fecit includi decē annis: et egredite eo d
spectūca ostēta sunt ei multa p̄ciosā et cōcupiscibilia: et ad interrogacionē
eius noīata sunt singula. Cū autē inq̄reret de mulierib; q̄ aderāt: dixit ei
quidā iocose eas esse demones q̄ hoies seducti. Et cū reductus ad regē
q̄reret ab eo qđ magis cuperet: dixit se sup oia q̄ viderat desiderare de
mones q̄ seducti hoies. Et mirat⁹ est rex q̄ tā tyāntica esset res spectes
malieris. Ad idē facit: q̄ puer quidā a puericia in eremo nutrit⁹ cū p̄e
qđā in ciuitate veniēs: vidēs q̄z formosās mulieres interrogauit cuius
modi res essent. Cui abbas: anseres filij sunt. Cū q̄ ad monasteriū red
issent ille sic dicit abbati: Pater da mihi de anserib; illis vñā: q̄z aīus
me⁹ in amorē eaz; exarsit. Nulla autē excusat q̄ nō habet intētionē malā
quādamodū de facula dictū est. Sūt tertio ornate mulieres venari

Superborum

ees diaboli filios dei ad mortē. Nimirū eis vixit tanq̄ esca ad capiēdos viros: sicut est cassis ⁊ alij aialibz excoziatis vultures solēt capi. Na la nur q̄ relinq̄ cortice exteriorē an̄ ipsa: ⁊ signū ē interioris corrupciōis. Sic tales de recte sunt a collo vsq̄ ad māmillas: sicut carce ad capturū vulturū exposite. Aliq̄ q̄ putant castiores: i rei tū vritate maiores meretricēs: collaria deserūt in plateis. atubi ad loca puenirint q̄ inuitate sunt se mox decorticāt: eadē collaria deponētes ⁊ carnē nudā ostētātes. In hui⁹ exēplū habes picturā in speculo tuo fatuoz noctuā in tenella.

4 Uti estis tandē demō sicut laqueis ⁊ reti. Eccl. viij. Inveni amariozē mox mulierē: q̄ laque⁹ venatoz est. Precipue ex capillis femiaz facie laq̄os: sicut pueri ex pilis caude egr̄. Sic in Absolō q̄ crimibz i quercu pepēdit. Uide in sū. vicioz. cery. An̄ Bern. cū qdā soroz eius venisset cū supbo habitū ad Abbatā suā: noluit exire ad eā: allertis eā esse rberē diaboli. q̄ fusā ⁊ cōpūta mādauit ei vt nō despiceret aiām ei⁹ si carnē despiciēbat: parata em̄ in oibz ei⁹ facere vōlūtate. Quo audito gaudēs venit ad eā: p̄cipies ei vt illū supbū habitū decetero nō portaret. q̄ atq̄ efecis illi ita mutata est vt boles ei⁹ mutatiōnē mirarent. Sed ais: scio recte hoc ⁊ laqueū ornatus defero: nō vt capiā aliq̄ viros: sed vt ppriū retineā: ne adulteret: vt sibi placeā ⁊ se p̄tineat ab alijs mulieribz. Bona intēctio o soroz: ⁊ pulchra yafraq̄ excusatio. Sed dic mibi in p̄mis: te amecum nimis amator vrozis p̄te adulter sit: fm Ambro. exq̄ em̄ amor iste nō est citra deū: ita indicat p̄m̄ mortale. Dic mibi sc̄bo: si tuo orna tu velut qdā reti vis capere virū tuū ne ab alijs mulieribz capiā: q̄re il lud rete expādis ibi vbi vir tu⁹ nō est: ⁊ te cū in publicū p̄dis ornas vbi vir tuus nō est: at cū fueris domi cū viro tuoz: at ijs recte hoc ornatus: ⁊ induta p̄nosam lineā (cin ⁊ erhodere q̄) Silis es illis q̄ dicūt se vel le capere aues siluestres ⁊ capillū domesticas. Dic certis: si o mulier tu caues ne p̄das virū tuū: quō est q̄ vir tuus nō cauet ne p̄dat vrozē suā: ⁊ silitur tu ipsa tibi p̄st nō prius caues: ⁊ te salte silitur diligis viro: cur nō a mbo vultis vt vterq̄ moderate ornet. Būdi vlr ⁊ custodi mulierē sicut ipsa te: ⁊ eā contine ne percat: sicut ipsa te cōtinere nitit ne percas. Logita q̄ murileg⁹ siluestria sit ⁊ fugit qñ habet pulchrā pellē: ⁊ qñ q̄ h̄c de causa amittit: aliq̄ em̄ p̄pter pulchrā pellē veller eū h̄c. Sic mulier ornata libēt: va dir ad specula vt ab aliq̄ p̄cipiscat: ⁊ a viro qñq̄ amittit ipoti⁹ debet h̄c eā min⁹ pulchrā q̄ aliq̄ pulchriorē. Dic mibi o marite: si tibi nō placet q̄ vultures. i. luxurios segñt vrozē tuā: cur eā absq̄ pelle vis esse p̄uersationis honeste. Si vrozē tuā meretricē esse nō vis: q̄re vis eā simile esse meretrici ⁊ in habitu incedere meretricio. Defert signū p̄stutū. Ezech. xxi. Nimirū ex oi p̄te p̄fūm: sicut circuli ⁊ s̄dōdes ante tabernā. ex oi parte ⁊ ois positūōis differētiās ante recti: sup̄ infra a dextro ⁊ sinistris: in capite pedibz ⁊ brachijs signa venalitatē defers. O sed mibi lo min⁹ casta sum (in q̄s o femina) ⁊ castitate amo Sic dicit o femina: ⁊ vis q̄ magis credā vni teli affluero mēdā q̄ o q̄

Turba. XCII XXX

multis testibz veris q̄ mēiri nō nouerūt. Testis assuetus mēdacis. lin-
gua tua est: testes veri sunt cetera mēbra q̄ impudicitia ostendūt. Hiero-
ro. Aut loquendū nobis est vt vestiri sumus aut vestiendū vt loqmur.
Quid aliud pollicemur q̄ aliud ostēdim⁹: lingua p̄sonat castitatē ⁊ cor-
pū corpus p̄fert impudicitia. Scio adhuc supesse de ornatu excusationēs
s̄ frivola. s̄z eaz q̄ dicūt se ornati q̄rere nō p̄pter p̄dica: s̄z qz erubescē-
rūt si nō deferret ornat⁹ p̄suetos: aut hō alie mulieres deferūt. vel qz ut
mēt derideri si ornatus dimitterēt. S̄z huic obiectioni rīdere facile est
ēps aut nō patit: habes ea in sūma virtioꝝ titulo de erubescētia: fo. cxx
Sitis inuicem o cōiuges adiutorio ad salutē: tu viro ⁊ tu vir mulieri.
Ben. Nō est bonū boiem esse solū ⁊c. vt sup̄ in sūma virtioꝝ. Rogemus

Dannosorum

Feria quarta post Oculi. vi. Martij:

Stultoz infinitus est numerus. Eccs. i. Evangelia.

Nona gestimateria turba stultoz est: Dannosoz (Schad narren) Ipsi sunt (fürkenffer: wuoehier) et eis similes: qui obfure toti reipub. Ideo aut eos comuni vocabulo appellam dannosos: vt omnes comprehendere possent: scilicet usurarios et alios excentes illegitimos et perniciosos contractus. Totañt noliz possent dinoscet quot sunt maloz contractuz differentie: que sunt absq numero. et multa superioribz anis de his dixi. Ad presens igit (ne etiã hec turba sine noliz transcat) accipite septem.

Prima nola est (fürkauffen) facere caritiam. Sunt qui tpe vindemiant mellis quo colligunt frumentu vini et hmoi emunt: vt postea carius vendant. intendentes p hoc facere caritiam: taliter q cogant hoies ab eis emere et ipsi ad libitu possint vendere. Illi quomò teneant ad restitutione vel no re. vide in Angel. Usura. s. lxx. et in Anthonino parte scda. Hi sunt quos Raym. appellat nefandas beluas. Et quidez recte sic nominant. Belus emã bellando dicta: q cõtra eã bellare oporteat. et bestia a vastando dicta quasi vastia. Sũt emã hi vastatores totius cõmunis: et cõtra eos bellandum esset a tota cõmunitate: et extendedi deo et hominibz odibiles.

Qui neq deũ verent: neq homines timent: fame et caritiam facientes. Pauperũ interemptores: qui tristant tpe feracitatis: ad fulmina autẽ et grandines puinasq ridet. Reservo in quiunt frumenta mea et vina quousq scũs Gregorius p pontẽ sup eq eimerũ coloris equiuerit (vñ eim falben hengst.) Denotando puinas q cadere solet circa hoc festũ: habes hunc colorẽ. Mali sunt hi: peiores autẽ illi qui nihil fructuz cõseruant: sed emunt res priusq ad cõmune forũ veniant: et mox reuadunt easdẽ in nullo mutatas neq cõseruatas. De quibz dicit Scotus: q essent exterminandi eosq gallice appellat regratiers. Vide eundẽ in. liij.

Secunda nola est: frangulenter ementiũ (nachkauffen.) Vñ deus qe sunt sub hac nola: qui quanto carius possunt vendunt: quanto ho vilius possunt emunt. qui expectant tẽpora qñ necessitatur quis vendere res suas: et minoru precio eas emunt. B. iustum sit. Item (nich vnd bestich) Quere et dic ad placitũ ex Angelica et speculo B. andr.

Tertia nola est: mutare pecuniã numeratã: vel aliquid eoz q vñ cõsumunt. vt frumentũ: vinũ: oleũ et hmoi cũ intentione recipiendi aliquid vltra forũ. Hic mortaliter peccauit: et fũ doct. cõmuniter ad restitutione tenet. precipue si verbo vel signo expresse vel tacite intruit debitorũ: vt sibi ex hoc aliquid daret.

Quarta nola est: mutare sup pignus rei mobilis: vt vestis equi et hmoi. hoc pacto vt possit vñ ea pigliore vsqquo pecunia reddatur. Usura est et mortale fm Thomã: et extra co. esp. primo.

Turba. XCIII XXX

¶ Quinta nola est: Mutuare sup pignus immobilis: vt domus agri & R-
bmo: vt interim accipiat vsum fructuum pignoris: donec alius pecuniã
tenuerit. mortale e & vsura: & ad restitutione tenet: extra d pig. illo vos.

¶ Sexta nola est: Mutuare pecuniã principaliter cū spe consequedi
aliquod munus a lingua vel obsequio: quod pecuniã erimari possit.
pura opera boum iumentu vel persone: vel vt procuret seu aduocet pro
eo. Usura est: & ad restitutione tenetur.

¶ Septima nola est: Deponere pecuniã penes mercatorẽ vel artificẽ
sine aliquo pacto: intendens tñ percipere aliquid vtilitatis ad discreti-
onem eius: & q in omi casu saluũ habeat capitale suũ. Usura est & resti-
tuere tenet. Scus si intendit vel etiã pacificẽ participare tã de damno
q̃ de lucro. Aliter tñ dicunt Jo. An. & Panoz. Ecce nolas septẽ: alias
plures his vide in Lbaumis & Anthoni. & Ange. Et ad de ad placitũ
iuxta exigentiã audientũ & vtilitatẽ. Et tñ de illo. ¶ Circa secundũ
scs de stultitijs boy vsurarioz quid dicam: nisi q multis admodũ labo-
rant stultitijs. Prima: Lũ vehemẽter desideret fenerari: nõ vult tñ cũ
deo fenerari. qd̃ possit facere sine pctõ & cũ magno lucro. sed ibi fenerat
vbi parũ lucrũ est & magnũ pctm. Miser hõ (ait Bugu.) cur fenerat
homini? Fenerare deo & centuplum accipies: & vitã eternã possidebis.

¶ Secũda stulticia est: q ipse accipit pecuniã ad vsurã cũ nõ egeat: & super
melius pignõ qd̃ habet. Melius pignus qd̃ ipse habet est ania: supra
quã accipit quicquid vltra sortẽ accipit. & vtiq; ad magnã vsurã pene:
q; pro momentaneo pctõ eternaliter puniet. Tertia stulticia est: q sci

enter mortifera esurit & quodãmodo sugit: vñ recte cõparat sanguisuga
q̃ mẽbro tumido apposta: prauũ sanguinẽ sugit. & dũ mẽbrũ a tumo-
re sanat: sibi hõ p̃st est mortis occasio. Vere sanguisuga: que sanguinẽ nõ
reddit: nisi posita inter vrticas ad solẽ. sic illi ad solẽ iustitie in iudicio
& vrticas inferni. Lrutioz i hac flãma. Jacuit hec inter vrticas sangui-
suga. Grandes sunt he stulticie. Sed ad huc alia grãdior est: qua labo-
rat vsurarius in fine vite sue. q cã deberet tũc sibi de diuitijs facere me-
dicinã: vnde fecit sibi vulnera. potius vult inde vti in mortẽ filiozũ
suoꝝ q̃ sibi mederi. Hec est sũma stulticia: q̃ est in nouissimo vite: cũ nõ
possit homo postea de ipsa penitere. De qua legit Hier. xvi. Et in no-
uissimo suo erit inspiẽs. Ecce igit q̃ stulti sint bi vsurarij. Et tolerabi-
le quidẽ esset si solũ stulti essent: & nõ etiã latrones: p̃ditores & homicide
dicerent & essent. Plane panis egentũ vita pauperũ est: qui defraudat
illũ homo sanguinis est. Homicida igit est vsurarius quantũ ad pau-
peres: quib; aufert vitã: & p̃ijs filijs gratiã. Porro cõfert pauperi be-
necessiã nutui hac intẽrione: vt exheredet eũ a vinea bona vel alia posses-
sione si habet. & hoc facit tam amico q̃ inimico: etiã fratri: vnde p̃ditoz
est. Latrones eos vocat dñs in euãgelio: qui p̃ munusculis fructuũ pe-
cuniã offerentib; accomodabãt. Et qñ putas ab hac sua miseria & stul-
ticia conuertent: Nunq; Et cur ita: quia nunq; ad ea veniunt loca vbi

Sperantium hereditatem

ad restitutionem possent exhortari. inferno deteriores: qui in passione
dñi que sua nō erant restituit. ⁊ Juda: qui pericētia ductus triginta de
narios restituit. Similes plane bufoni in hoc qui de terra pascit ⁊ de
vinca exit cū florere incipit: nō valēs eius odorē sustinere. Sic ⁊ vsura
rius terrenis pascit ⁊ delectatus ab ecclesia exit ad odorem verbi dī
vini: si em̄ presentit q̄ sermo debeat ibi fieri fugit in aliā ecclesiā audire
missam: cū potius intrare deberet si extra ecclesiā esset. Cū scriptum sit
Eccl̄i. xxiij. de sacra scriptura: Quasi balsamū non mixtū odor meus.
Ergo non conuertuntur. Rogemus dñm.

Spectantium hereditatem

dem cōstituat: etiā in pauperes distribuatur ppter tua demerita. Quē ad
modū fecit miles: de quo in spe. exemplorū legit dist. ix. exemp. clvij.
Scio poteris impediri ex parte tui. Dicitis em scio nō potest hic hoc mo-
do fieri: testamēta talia nulli⁹ sunt momenti. Et quidē hoc scio: q̄ in pe-
riculum animarū 7 in dōnationē perpetuā eorū qui prohibēt hoc fit: sed
nihilominus vt dixi h̄ nō obstantē: impediri poteris ab hereditate ex
parte tui. Licitus em poteris mori q̄uis iuuenis sis: nimirū etiā pelles
virulorū multe: imo multo plures q̄ vaccarū reperiunt. Non omnibz q̄
Simeoni factū est cōtingit: vt ceruus sit se non moriturū donec videat
dn̄m. Absolon iuuenis expectās mortē patris vt regnū hereditaret:
obijt turpiter ante patrē: neqz regnū consequutus: qd̄ tñ iam in faucibz
tenebat: 7 vitqz nedum inter os sed etiā fauces 7 offam sensit obicem.
Y Soler deus misericorditer iuuenem aliquādo extinguere vitqz: videns
qz si supuluerēt essent perdituri aīas. Simile facit q̄ diligit in ludo lu-
crantē: de q̄ timet qd̄ denuo perditurus sit lucrata: facit extinguere lumen
ad qd̄ luditur. Sic deus ex amore extinguit talibz dilectis lumen vite
ad quod perdituri essent animas suas: quas abductenent lucratas.

Scdō fatuus es qz hereditas potest differri: esto em q̄ non impediat:
quin tandē consequaris eam: sed tñ diu posthac incrimis quid fieri: grā-
dem cruciatū parieris in tali expectatiōe. Quid em sperare est nisi pen-
dere: affligi: torqueri: sine trāquillitate esse: imo vt dicit Frā. Pe. Uix
villū vite rediū expectatiōe molestus. Uide Frā. de re. for. li. dia. ca. r.

Tertio fatuus qz pōt auferri. Esto consequaris: qd̄ queso consequu-
tus es: nunqd̄ pmanēs tibi: nō profecto: sed qd̄ 7 tu in breui es relictu-
rus. Hereditas tecū nō manebit sed a te rursus ad alios migrabit: vo-
lubilia sunt bona mortalū: rotundā nūmi p̄cipue formā dicūt vt perpe-
tuo rotet moru. Questuisti hereditatē successorū tuorū: mestus forsā ga-
uisurus: sollicitus ocioso: 7 sperasti de alio: ppter idē aliq̄ de te speret. Ade-
ptus es o frater hereditatē: esto: qd̄ queso adeptus es: terrā papilionē
Z piccū: imo nihil. Dormierūt somnū suū 7 nihil inuenerūt in manibz su-
is. 7 o vitā nihil esset qd̄ hereditasses: 7 nō aliqd̄ nociuū: nō laqueū la-
pidē molarē p̄mentē corū: 7 strāgul. antē spiritū vitālē charitatis 7 grē.
Plane id facere solēt diuitie suis possessoribz. Qs si sacerdoti successisti
mercuriū viuū (quecksilber) oīm tuorū bonorū p̄sumptiuū hereditasti.

I Scdā nola est. Nō sperare de hereditate celesti. Hec est o fratres
vere hereditas nra: quā expectare oīm desiderio 7 querere debem⁹: ha-
bemus in terris patrē 7 hereditatē terrene substantie. Habem⁹ autē 7 in
celis patrē ad quē clamam⁹: Pater noster q̄ es in celis. Est 7 illic nob̄
hereditas regni celorū: ad hāc aspirare oportet amplissimis neruis: ad
hāc gloriā: ad h̄ dominiū: ad hoc calibē sacerdotiū (Sibelen pfund)
vbi nō erugo nec tinea demolit: nec grandio nec exercitus nocere potest.
Hec mēsa vbi comedit cū rege: hec hereditas quā solum questuit: roga-
uit 7 desiderauit rex Dauid. Quā pecij a dño hāc requirā: vt inhabite

Turba. **XOIII.** XXX

in domo domini. Item Portio mea domine in terra viventium. Dñs pars hereditatis mee. **D** auarum cor: cui non sufficit tanta hereditas: que dominus est. Secundo ad hanc vt adnitamur obnixe horat. **Do** minus in euangelio: vt audistis: Operamini cibum non qui perit: celestem scilicet: non terrenum. Et alibi: Contendite intrare per angustā portam. Rursum: Primum querite regnum dei et iustitiā eius: et hec omnia adiicientur vobis. **L**amat et sanctus Paulus: Que sursum sunt non que super terram. **D** domine deus meus: sed sapiunt nobis terra et eius iustitiā querimus. Regnum celestis hereditatis nobis non sapit: infectus em̄ est nobis gustus affectione terrenarū voluptatum. **L**eoterum affectione commodi proprii imbutum est cor nostrum: ideo iustitiæ affectio locum non habet. Itaq; neq; finis regnum: neq; iustitiā scilicet sapiunt nobis. cepe allia pepones et carnes egypti fauces infecerunt. Et quid igitur faciemus: vt operemur opera dei: quantum consequamur hereditatem celestem? **F**ac in primis fias filius per gratiam. **H**abet deus filium naturalem et legitimum Christum dominum primo genitum. **H**abet et filios legitimos non naturales adoptiuos. **T**alis fias: et habebis partem cū naturali filio in hereditate. **S**i filij et heredes: heredes quidem dei: coheredes autē Christi. **T**alis filius fieri potes. **D**edit em̄ eis potestatem filios dei fieri: his qui credūt in nomine eius etc. **L**ave ne mancas spurius peccator mortalis. **N**ō mancas ociosus: sed operari in domo patris aliquid. **Q**ui seminat merere sperat: non autē qui non seminat: alias vana esset spes illius. **S**apientie. **iij.** Dilige deum et proximi: et serua eius mādata. hoc est opus dei. **S**ed et diffinitio spei hoc innuit. **E**st em̄ expectatio future beatitudinis veniens ex dei gratia et meritis precedentibus. **T**olle ergo merita operum: et abstulisti spem. **S**pei aduersatur primo voluptas: secundo diffidentia resistendi: tertio desperatio de ventā. vt dicitur in **S**uma predictā. in fine. **A**duersitates patienter patere. **Q**ui sustinet die tam et sudorem sperat sanitatem: et qui patienter sustinet aduersa pro potenti et bono dño magnam sperat mercedem. **S**ic et tu hec faciens spera super hereditate consequenda. **C**ristissimū signum q̄ filius dei es et futurus beres regni: bona facere et mala pati. ait **H**erson in tractatu de indulgē. **R**ogemus dominum etc.

Feria sexta post **O**cult. viij. Martij:

Stultorū infinitus est numerus. **Ecc̄s. i.** **E**uangelij.

r ij

Donantium

Nonagesimaquinta turba est: beneficiꝝ siue donantiũ (scheneck nar/
re) Ipsi sũt q̄ donat cũ tristitia ⁊ penitẽtia facti: aut alias irrat/
onabiliter se circa bñficia q̄ p̄stac alijs habet. De his statui dice
re p̄senti hora. n̄o obstare q̄ alia turba ponat in speculo v̄io: scz violan
tiũ festa. q̄ longiore tractatum exposcit: ⁊ coi p̄plo necessaria est: ideo ad
dñicam diẽ differã. Sed ⁊ breue t̄ps. p̄ter euãgelij plurimarẽ quẽa d̄mo
dũ audistis) superest in q̄ plene absolui n̄o possit. Turba autẽ donantiũ
siue beneficiꝝ breui⁹ poterit explicari: ⁊ euãgelio n̄o in cõgrua marḡia
in quo de dono que viue multa dicũt: que sibi alterutũ L. h. i. s. u. s. et
femina gestiebant donare. Possunt igit̄ hi fatui septẽ notis dir. o. f. a.

¶ Prima e: donare cũ duritia ⁊ tristitia. Si donare vis: fac cũ bonis

Turba. XCV XXX

voluntate: imo etis cū qdā cupiditate. Plane hilarē datorē diligit dñs. **L**

Facit talis bona voluntas et hilaritas donū admodū grāde et accepta
bile: nō cū qd defert refert aut qd fiat: s; q̄ mēte. Regū equauit opes aīo:
q̄ erigūū tribuit: sed libēter. Multoq; grati⁹ venit: qd̄ facili q̄ q̄ plena

¶ **S**ecunda nola est: donare cū dilatiōe. Quod facis facies (manu dat.
tius: noli in suspensō tenere eū cui vis donare: alias iniuria superabile
donū) (plogest yn me weder du yn begabest) Si aliquē offendis et bene
ficiū impendis: scias qz offensio pfundius insidet ei cordi q̄ beneficiū.

Cū autē beneficiū impendis et differs: hec dilatio offensio est: et magis
eū cruciat q̄ beneficiū delectet. Simile de cane cui morsellū carnis in
altū tenendo offers: ad qd̄ saltans recidit et offendit. rē. sic in posito.
Et quas grātas reddet tibi: n̄ mirum satis aduersus te gratus est: si
beneficio tuo ignoscit. Multi sunt sub hac nola tumeo: qui pauperib; **B**
protrahunt. que festinanter exponere liceret.

¶ **T**ercia nola est: donare nocua. Laue ne beneficiū qd̄ das ei cui da
tur vel alij oblit. Ea utamur libertate q̄ prosit amicis: noccat nemini.
Debet esse differentia inter odiū et beneficiū: talis autē fatuus blandū et
affabile odiū facit beneficiū. Budi Sene. Quē admodū pulcherrimū
(inquit) est opus inuitos nolentēq; seruare: ita rogantib; p̄stifera lar
giri blande et affabile odiū est. Pecuniā nō dabo quā numeraturā adul
resciam: ne in foetate turpis facti aut consiliū inuentar.

¶ **Q**uarta nola est: donare maiora q̄ sit facultas. Nō debet beneficiū **D**
esse maius facultate tua. Nā cū sit summe amicitie amicus sibi equare:
vriq; simul cōsulendū est. Dabo egenti: sed vt ipse nō egeam. succurrā
perituro: sed vt ipse nō pereat. Hec Sene. Et **C**hristus: Diligeo primū
tuū sicut teipm. Et **P**aulus. ij. Corin. vij. Nō em̄ vt alqs sit remissior
vobis tribulatio. Quādo autē liceat p̄ fratre nō solū res: sed etiā corpus
tradere: vide alibi in. ij. sentētiar; docto. scribētes de charitate primi.

¶ **Q**uinta nola est: donū exprobiare. Hec beneficij inter duos lex est
Aler statim obliuisci debet dari: alter memor esse accepti.

¶ **S**exta est: malitiosa astutia donū denegare. Sub q̄ nola fuit **A**nti
gonus: q̄ **L**ynico petēti talē dicit plus esse q̄ **L**ynicus debeat perere
Petenti s; nūmū rēdit min⁹ esse q̄ regē oporteat dare. Ecce malitiose
negabat: nā posset dare talentū: qz ip̄c rer erat. vel nūmū: qz ille cynic⁹.
Tales multi sunt: q̄ sic pauperib; denegāt et abigunt varijs rīstionib;.
Nō sic Alexander: qui nihil nisi grandī animo cōcipiēs cuidā vrbē do
nabat. Et cū ille refugisset munus dicens illud nō cōuenire fortunae suae:
Nō quero (inquit) quantū te accipere deceat: sed quid me dare.

¶ **S**eptia nola est: de ingrato q̄relā facere et penitētia duci (gerū wen) **E**
Si q̄s ingrāt⁹ est cui bñfactis: noli facere q̄relā. Tū p̄mo qz meliorē eū
facis ferēdo: peiorē aut p̄q̄redo. Nā ingratus est ad vñ bñficiū: aduer
sus atq; nō erit. duoz oblit⁹ est: tertiu in eoz q̄ exciderāt metāoriā re
ducit. Tū scōo ne fiat inimicus tu⁹: q̄ em̄ ratio est exacerbare eū in quē
magna p̄uleris: vt ex amico fiat inimicus? Tū tertio: p̄ b̄ctis deo s̄llis

Pigrorum

Si deū imitaris (ait Sen.) da etiā ingratis. nā ⁊ sceleratis sol oritur. Lōformiter ad illud christi: q̄ facit solē suū oriri rē. Estote pfecti sicut p̄ rē. Tū q̄ro: qz p hoc officiū tuū facis. Itaqz dic cū Senē. Ego beneficio meo cū dare vsus sum: ideo nec pigri⁹ dabo: sed diligētius. Tū q̄ro: qz sic beneficiū pditū recuperabit. na qd in b̄ pdidisti in alijs recti pies: erit em̄ alius quispiā prudēs ⁊ grat⁹ q̄ reddet. Tū serro: qz etiā ve ⁊ hic ingratus gratus efficiat facies. Dic cū Senē. Etiā buicipsi beneficiū dabo: beneficio igit tanqz bon⁹ agricola cura cultuqz sterilitatē soli vincā. Nō eꝛ magni animi beneficiū dare ⁊ pdere: hoc est magni animi pdere ⁊ dare rē. Hec ad elemosynas pauperibz p̄standas iugiter appli cari possent. Hec ex Sūma Lugdu. de virtutibz ti. de gratia.

Turba. XLVI XXXI

Sabbato post Oculi. ix. Martij.

Stulorum infinitus est numerus. Eccles. i. Euangelij.

Nonagesimasexta turba stulorum est: Pigroꝝ (Faulharrē) Lon-
terarū plane dño nro Jesu christo: qui p̄inquans passioni ala-
crioꝝ fuit p̄dicando: mane veniens impigre ad templū. Sed &
p̄lo veniebat & diligētissime audiebat: dissiles pigroꝝ: q̄ in lectis iacēt
modo lasciuientes & se verētes sicut ostiū in cardine: se assaturā diaboli
ad ignē cōcupiscētē & libidinis p̄ malas cogitātiōes & affectiones girā-
tes: vt fiant delectabilis esca diaboli. vel si hac venerint dormiūt inter
p̄dicandū. Possunt hi dīnosci. xvi. nolis ex summa vitiōꝝ sumptis.

¶ Prima nola est: tepiditas (lowbeit oder lewe) Ipsa est paruus a-
mor: boni: & plane oīs pigritie radix & sequentium nolaz p̄ncipis: deo
mīrūmmodū displicēs & ei vomitū puocās. Urinā calidus esse aut
frigidus: sed q̄ tepidus es euomā te. Apoca. iij. Ubi hāc nola viderit
diabolus audacter accedit: vt musca ad ollā tepidā & pulmentū cui in-
sident. In feruoris nō accedit neq; insidet: olle feruenti musca nō insi-
dent. Solle hanc nola: ferui deo p̄ter se: & cetere omnes decident.

¶ Secūda nola est: mollities (weichheit: zarthheit.) Ipsa est impatientia
dure rei: mor cū in ope incubato duris occurrit: ab opere desistūt hoies
muci: ad ignem tribulationis liquefiunt ad nihilūq; redigunt. (Zarten
geist) in omni suauitate. Hec est culcitra (Kurrerlin) in qua diabolus in
homine quiescit. Finis durus his mollibus: Deutero. xxiij.

¶ Tertia nola: somnolentia. Immitit pigredo soporē. Prover. xix.
(Schleffrikeit) p̄cipue in oratione & p̄dicatiōe. Vigilate in orationibꝝ
i. Petri. iij. Facit diabolus vt inter orādū dormiāt. Exemplū de lapi-
de in speculo exēploꝝ. dist. vi. exēplo. xxxvij. & xxxvij. de serpente: ea reci-
ta si libuerit. Deinde in p̄dicatiōe. Eccē. xij. Lū dormiēte loquit q̄
narrat stulto sapientiā. Si stultus nō habuisset voluntatē dormiēdi p̄
duos dies: tū tpe lectiōis vel sermonis dormiret. Itē in spec. cre. dist. ij.
exēplo. cxliij. Nolūt quidē excitari: irascunt: vtinā haberēt nolas in pe-
plis: quibꝝ quassatis excitarent. Porro mane nō est tps dormiēdi: sed
vigilandi. q̄ aprū studio & orationi: diuine laudi: dei cōsolationi. p̄ci-
pue aut in p̄dicatiōe siue eo tpe quo verbū dei debet audiri: qd nō mi-
nus est q̄ corpus chisti: fm Augustinū. i. q. i. Interrogo.

¶ Quarta nola est ociositas (muoß) Dim victoꝝ receptaculū (spuol-
zuber: worack) oīm rērationū & cogitationū malaz & inuiliū sentina
est ocii: p̄cipue lururie: verbositas: curiositatis: nugarum: superbie.
Psal. In laboze boim nō sunt: deo tenuit eos superbia. Bernar. Ocio-
sitas est mater nugaz: nouerca virtutū. Paulus. i. Timo. v. Adole-
centiores &c. verbose & curiose loquentes. Ezech. xvi. Hec fuit iniqui-
tas Zodomae. David. ij. Regū. xi. adulter factus.

¶ Quinta nola est: dilatio. Nunq̄ incipere semp differre (vffcbilag)

Digorum

conuersionis aut cōfessionis. Lorum nigri dicentes cras cras: sedentes
sup cadaverib; peccōres nigri mortalib; peccatis sedētes sup delectatio
nibus cadaverib; hui⁹ mundi. clamant cras puerat & cōfitebor: semp
differentes (graf graf) Sed priusq; hoc (graf) gramen crescat: mortu⁹
est (groman) equus. Priusq; crescat gramen tibi placitū & lapidum vt
cōuertaris ad ipsuz: o sener (groman) plane ante morieris: hūc (meyen)
in quo illud gramen crescit non superuites.

¶ Sexta nola est: tarditas (langsamkeit: gemeinlich hernaber: vnuer
sancklich: lomo ynen nie lingen: allgemach das sie das milesz nie stech.)
Sunt qui etsi incipiant opus: tamē tarde procedunt in opere. sicut qui
cū bobus nitit festinare (als der mit oebfen rennt.) Nō sic o frater (laß
dir lingen: bis wol endlich) Tempus transiit & breue est: expectat te dñs:
noli tibi fieri vt acetum dentib; noli eū offendere tua tarditate. Sicut
est acetū dentibus & fumus oculis: sic piger bis qui miserū eū in via.
Redi ad deum a quo existi: vide q̄ strenue ad malum currant mali: tu
saltem ad bonum & summū bonum curras.

¶ Septima est: negligentia (nit recht machen: vnflēsslich: lide der liche)
Bliter accipit verbū negligentie in. ij. q. b. Tho. Si dederit tibi dñs
gratiā q̄ strenue & velociter operaris opera dñi: fac ne p̄funtorie faci
as negligēter & fraudulenter. Sunt plane qui nō curant qualiter opus
incobant faciant: vtrū bene vel male. sed solū hoc curant: vt ab onere la
boris incobari se expellant. Nō sicerit inter vos: sed diligenter fac: ad
tota tua salus illi cōpenderet. q̄ maledictus qui facit opus dei fraudu
lenter: vel negligenter fm aliā literā. Hieremīe. xl viij.

¶ Octaua est incōsumptio: imperfectio (nūr v̄ bereiten: vyl ansaben
nūr v̄ machen.) Sic in vita spiritali multi multa incipiunt: sed pauci
perficiūt. Nō sic Lbistus: q̄ incepit in cruce p̄fecit: neq; ad voces: De
scende de cruce dicentiu: descendit. Et tu fac similiter manendo in cru
ce penitētie: imitare deum cuius perfecta sunt opera. Et Lbistus ait
Libus meus est vt perficiam opus rē.

¶ Nona est: remissio (hengē: nachlassen) quotidie deterior fieri. Sū
qui incobant aliq̄ opus: primoq; die aliquantulū strenue operantur
secundo minus: ad vltimū nihil. Laue ab hac relaxatione animi: quia
eam proculdubio sequit fractio. Aliud est de arcu & alud de aio. nam
vt Seneca ait: Arcū frangit intentio: animū remissio. Si vtiq; inter
cipien dū tibi fuerit: caue ne demittaris: dilce in sacco tritici: que sursum
fune trahentes laborāt. & si festi quiescere voluerint: sacco in eodē loco
retinent: nō dimittunt. Sic tu facito: nam eadē diligentia oportet vir
tutes retinere qua fuerunt acquisite. Non dico eodem labore: nam mi
norū labore retinet sacco sursum q̄ sursum trahit. non tamen minorē
diligentia retinetur q̄ sursum trahitur.

¶ Decima est: dissolutio (verlossenheit) Dissoluti sunt q̄ inuenientes
difficultatē in sui regimine se dimittūt oīno absq; gubernatione: efficit

Turba. XCVI XXXI

entur quasi sopitus gubernator amisso clauo. Ipse est qui animum suum non recolligit: sed dispersus et diuisus est adeo quod non tenet de se ipso unum fructum cum alio: sed sicut vas (vas in tuben leyt) dolium non ligatur: cuius omnes asseres sunt dispersi: neque circumis condunt. De his Eccl. xliij. Qui docet fratrem quasi qui conglutinatur testam. Testa in minutas partes contracta non defacili conglutinatur: nec animum hominis dissoluti defacili recolligitur: est enim tanquam pulvis quem proferat ventus a facie terre etc.

¶ Undecima: incuria (vnsoz gsmkeit) Sunt qui nullam gerunt de suis rebus curam. Nam sua non excolumunt: culeas non colligunt: collecta non custodiunt. cum tamen sapientia conseruandi non minus valeat ad hoc quam aliquis dicitur et abundet: quam sapientia acquirendi. Unde Quiddius: Non minus est virtus quam querere parta tuert.

¶ Duodecima: ignauia (Fulheit). Ira ignauus (also ful) quod si iaceret. In luto (im Kot) et circa se haberet lectum sordidum pro ignauia se non posset vertere et in lectum illum reuoluere. Qui si iaceret sub stillicidio: pro ignauia potius sufferret executionem oculorum quam se subtraheret de stillicidio. Qui potius exultationem toleraret: quam de pede carbonem extruderet. Et ut vno verbo dicam potius pateret quod diabolus cum ad paritulum inferni portaret quam se cruce signaret. Quod dicit nemo tam ignauus est. Sic plane multi. Quos putas sunt qui a demonibus ad infernum trahunt: et tamen se cruce penitentis ut ab eis liberent signare negligunt. Quos iacentia in lectis hanc horam: et eleuatis oculis versus celamen patiunt stillidii prauar cogitationum cadere super oculos cordis: et pre nimia pigritia oculi. confidit in rationis non auerunt: sed corrumpi permittunt. Sic de igne et carbone desiderij que sentiunt cadere super pedem affectus: et tamen potius est sibi curi pedem quam excrucienti laborem sustinere. In luto iacent peccatorum et sentibus: nolentes per solam conuersionem ad deum se reponere in lectum sordidum virtutum sue conscientie: et illic suauissime requiescere.

¶ Tredecima est: ariditas spiritualis (dürre) in deuotio. Anima mea sicut terra sine aqua erit. Clamat Psal. Procehit hec aliqui ex superbia que vtiq; est mons Helboe: in quo nec ros nec pluuia descendit. Aliqui ex alijs multis causis: etiam ex dei misericordia: sicut deducit Berson in de practica mystice. Ariditas hec aliquando ex alijs causis procedit: et tunc non est peccatum: sed pena propter deum sufferenda. que a modis idcirco est in de practica mystice: et in tractatu de pusillimitate dicitur se quent sermonem dicit feria secunda post Letare. Sed de ea loquamur que ex acedia procedit. Cum enim cetera creature ex octo impingunt: et ex labore extenuentur: anima humana extrahit ex labore impingunt. quia opera bona quibus sunt eius: qui ei faciunt vnde vita spiritualis sustentat et roborat. Sic hi aridi inftar aridorum: vni sunt ad ea que sunt pietatis: et infertibiles ad obedientiam. Hi aridi si ad ignem tribulationis ponantur: nihil spiritualis pinguedinis emittunt: quod nec gaudent nec gratias agunt:

Violantium festa

1 scias qz opus seruille fecisti z festū violasti. Lū die festo ppter lucrū su-
dis ludos prohibitos: ad vsurā mutuas: fraudas: mētris: in cōtractibus
2 die festo fornicarū: a dulcerarū: aut imundicias alias z innoibiles in re
3 vel aliū cōmitis: te aut aliū libidinosē rāgis: ad cōpōrā: ad ecclesiā: vel
ad publicū vt cōcupiscas aut cōcupiscaris pcedis: opus seruille fecisti.
4 Lū die festo maledictis: blasphemias: cōtumelias dicitis: irascēris rixā
5 ris: cōminaris: vindicās: seruille opus fecisti. Lū die festo inebriaris:
6 crapularis: te repleas ad vomitū: ieiunū sī pceptū est frāgis: seruille opus
7 ris de prosperitate: plane opus seruille fecisti. Lū despicias: deūceris: anio-
vagar: mēre ad illicita: turpia rē. et accēdia opus seruille fecisti. Breuē
qđlibet mortale est seruille. Et sunt hec no opa seruilia: purabā ego ope-
ra esse dñor z dñar: nemo em eadē ita frequēter z diligēter sicut tales
erercerit. Et cur sunt seruilia? Quia dñs ea ita appellat: qđ facit peccm ser-
uū est pecc. Joāns. viij. z ita est: qđ em peccat: nō a se. i. pōtōri parte qđ
ibidē. Dura seruitus pecc: p̄mēs p̄ngēs: z male tandē p̄mās. Si
pendia cū pecc morā alibi: hic in quietudo p̄cientē. Qui aliqd̄ igi-
tur tale opus die festo fecerit: sciat se seruille opus fecisse: z festū violasse
nō simpliciter s; grauius qđ si arasser: aut in agro fodisset. Tullius ē Bu-
gul. Multus faceret inq; femine iudeor: si lang filaret: qđ in impudice
in neomenijs saltat. Ratio huius est: qz duplex facti peccm: in mo aliqui
8 piscens feminā: duplex sacrilegiū cōmittit z adulteriū. Non igit cōfite-
ri sufficit qđ mortali peccasti: nisi etiā expresserit qđ die festo itidē feceris
est em cōstantia cōtra aliud p̄ceptū. Qđ sunt sub hac nolā: fere oca
artifices: qđ tota hebdomada cōcupari laborib: nequeunt rēns inten-
dere: at die festo libet cōpōrā ad prohibita: ludos: crapulā: vinū. rē.
Neq; sup his p̄scientiā sibi formāt aut p̄sentē: nō putāt se violasse festū
Siles pastorū illi Neopolitano (de qđ Pogius) qđ p̄stebat: qđ in qđ
dragesima caseū cōpressisset: serū exiit in faciem z in os: qđ nō mor ex-
puit. Nouit aut p̄sentor mor: es illoz pastor: qz soliti erāt spoliare pere-
grinos. Questit an ne vāq; h fecisset. Rndit sepe: sed h cōmūne esset.
neq; sibi de h facere p̄sentā. Et demq; equit qđ p̄stebat: qđ inuenisset
nucē de balita z nō restitisset: nihil dicens de rapinis: incēdīs z ho-
micidijs. Non diuiliis erit mercatorū qđ dixit cōfessor: statim me expedi-
am: qz pauca z parua feci peccā: cūq; in d̄peret p̄stere ait: ego: nihil feci.
nisi qđ sum vsurarius: qđ dulter: z nō credo in deū. hec ecce parua rep̄nta-
bat. Habes p̄mū opus seruille. Posses sicut z ego intendebā: ponere
nolās. tūq; septē ad satūq; sinistrū: z septem ad dextrū. Prima peccare
mortalē. Sēda agriculturā exercere. Tertia mechanicū exercere. Quar-
ta mercaturā exercere. Quinta iudicia z placita exercere z frequarē.
Sexta negotia secularia exercere. Septia iuramēta solennia. Perit h

Turba. XCVII XXXI

nisi: oia inuunt in pcepto: Nō facies opus seruille. Sūt aut illoz qđ
p̄ra pceptū nisi in tribz casibz: scz causa necessitatis: pietatis: et modicitatis.
Declarā ad placitū. Que sequunt̄ dextro ponant̄ latere. Quarta
nō audire missas. Nonā nō audire sermonē. Decia nō disponere se ad
gratiā. Undecima satisfactionē nō dicere. Duodecimā nō meditari. Tre
decimā nō orare. Decimaq̄ta nō instruere. Immo: sic bis p̄grua pur vi
debis: exp̄dire ex doctoribz: materiā hāc diffusē tractātibz. Si vitqz hūc
ordinē p̄legeris imitādū. Sed redeam⁹ ad n̄m ordinē. Scđo opus
seruille est opus corpale debitū: nō dñis sed seruis. Dico nosc̄ter opus
corpale: nā nullū opus spiritale qđ sine corpis organo exerceri pot̄ est
opus seruille: puta cogitare: cōsiliari: studere: desiderare: amare: et silia
Cū hec agēdo etiā si ad lucrū ordinent̄ in die festo: nō tñ negligēdo deo
bitū dei cultū: nō violat̄ sabbatū. Dico nosc̄ter scđo: debitū nō dñis: sz
seruis. Nā opus corpale nō i materia exteriori nō est seruille: puta videre:
re: audire: loqui: et gñaliter sentire sensu exteriori. nā illa sunt cosa dñis
et seruis. Cū hec agēdo dūmodo nō fuerint alias illicita: nō violat̄ sab
bati obseruantia. Nō est deinde seruille opus ordinatū ad dei cultū: ad
aie aut corpis salutē: ad iminētis dāni exterioris p̄hibitionē tanqz ad fi
nē p̄uū et imediātū. qz est dñis et seruis cōe: et ideo nec p̄hibiti. Cū lo
cēt̄ in festo altaria ornare: sacramēta ministrare: amias curare: saluaria
scribere: medicinas sumere: cibos coquere: p̄ra hostes impugnātes se
manūre et repugnātes blada p̄pter acris intemperie inducere: suborta in
cendia extinguere: p̄pter expensaz grauitatē existētibz in itinere ambu
lōdo aut carrucando p̄cedere: et silia. Dūmodo tñ nō negligant̄ ea q̄
sunt die festo p̄cepta. Licet em̄ sue indēnitati p̄uidere quantū ad acqui
sita nē pereant: nō aut̄ quantū ad lucra nō necessaria acquirēda: alioq̄n
liceret quoscūqz labores in festo exercere. Et q̄ igit̄ sunt opera seruilia
in die festo p̄hibita: Dico q̄ oia opera corporalia circa materiā extero
rē: q̄ nō ordinant̄ ad salutē aie aut necessitatē corpis nūc vel de primo
imminētē: siue ad imminētia dāna rerū cauenda tanqz ad finē imedia
tū et p̄uū. Exempla causa: vt opera ruralia: actus mechanicī: mercātie
negocia secularia. Addunt̄ ex determinatione ecclesie iudicia cōtēntiosa
placita: iuramēta solēnia: nisi p̄ pace fiant. Hec em̄ in festis exercere nō
licet: nisi excuset necessitas: pietas vel operis modicitas. Necessitas nō
inēuitabilitatis: sed cōmoditatis prout distinguit̄ contra luxuria et vo
luptatē. Et p̄opter hanc licet pauperibz die festo laborare: qui sine la
boribus neqz possunt habere cibū pro se et sibi cōmissis. Licet et vende
re panes: vini: pisces: et similia: que sine sui detrimento p̄uenturi non
possunt. Et similiter laborare pro rebz que alio tpe haberi non possunt:
p̄opter quod concessit papa capturam allecū: dum apparent̄ die do
minico. Et similiter licet ea que necessaria sunt emere: que alio tempo
re inueniri non possunt. In omnibus tamen caueatur scandalū p̄sibi
lōzū. Et in hoc casu excusatur emens et nō publice vendens. Itē dicit̄
nisi excuset pietas: id est misericordia et compassio pauperū: p̄pter hanc

Violantium festa

em licet ppter deu i festis; nō tñ maiorib; christi z brē virginis la borare pauperib; homin; ib; z miserabilib; psonis. sicut pauperib; ecclesijs dū tñ ppter hoc nō negligat cultus dei debitus; nec labor pueniat ad nō mīā fatigationes. Excusat etiā operis modicitas; qz qd modicū est qm nihilū reputatur. Et per hoc qui in vinea leuat palmū aut alligat solutū vitē seu erigit sepe depulsam; q̄ acuit culcellū aut purgat cenaculū; z si milia modica facit; nō iudicat trāsgressor huius pcepti. **Uex** qz satis dubiū est; quāta necessitas; qualis pietas; q̄ modicitas sufficiat excusa re; vtilē est in talib; vti licētia superioris; aut cōsilio boni z eruditū vtri. **De inceptiōe aut z desitione festi** hoc breuiter tenendū; q̄ regulariter festū durat p diem naturālē; id est. xxiij. horas; quāz inceptio z desitio variat fm diuerlas patrie cōsuetudines. q̄ sunt seruande fm. c. qm de ferijs. Licet scriptū sit z iudeis pceptū a vespera vsq; ad vesperā feriare **Unde peccat qui in die festo post audita diuina ciuilitur laborant.**

Q **Secūda nola** est sinistra lateris: Negligere opa diuina. Et q̄ sunt illa opa q̄ negligi nō debēt: **Septē.** Prīmū est missē audire. Ad hoc quilibet obligat die festo vt integrā audiat; nisi impediat legitimo impedimēto. Ratio hui⁹; qz hoc pceptū est determinatio primū pcepti; q̄ pceptū mur deū sup oīa diligere z patria adorare. Hoc qm fieri debeat z q̄ actu determinat in h̄ tertio pcepto; vt scz fiat in die solēntin deuota auditiōe missē; in q̄ creatorē suū adorare sub sacramēti specie debet fidelis; p actū fidei ip̄e z pfecte charitatis. **Secūdū** est audire sermōis. Ad hoc obligant q̄ egēt in formatione aut admonitiōe; quā alias habere nō pnt cōpeter in his q̄ sūt necessaria ad salutē. **Tertiū** est ad gratiā dispositiō p attritiōē. Dicit i p̄fessionali An̄to. q̄ tenet nō manere i peccō Idē Ange. p̄rariū dicit Rosel. Tu qd tui⁹ elige; noli aiā tuā mīno rē estimare aīna tua; quā illo exonerat die. z tu abijce on⁹ peccō; qd sūt onus graue grauatiū est sup te. Exaudi p̄phetā hortantē in die sabbari; nolite portare onera. **Ue** nobis miseris q̄ nedū peccā sup dorso; sed dia bolū in collo acsi esset scōp; reliq; iugiter portam⁹; nunq; deponētes. **Quartū** satisfactiōes iniūctas dicere z facere. Querit Angel. an liceat infra auditiōē missē orare. Rūdet de obligatis certū esse; q̄ nō debet fieri de alijs suadet ne fiat. Ad idē Rosel. Ego eis nō credo; placet deest **Sto Gabriel sup h; z mgrī** **Thome** **Lāpar.** adhuc viuētis. **Bit** em **Ba** **brizelū** de hoc q̄rerē ad Angelicā inq̄t. **Que** dicit q̄ audies missam z orās horas suas nō satisfacit pcepto; nō credo, qz nō pbat; neq; fuit mēs ecclesie loq̄ntis de missa; sed sufficit q̄ intersit z oret; imo licet dicere pe nitētiā suā. **Hec Gabriel; z mgrī** **Tho.** s̄r̄ req̄sit⁹ sic m̄dit. Nō placet Ange. in h̄ dicto in paucis terris; z in eis dē nō oēs norūt laici qd p offi cior; verba significet; statē vt asin⁹ ad h̄rā; nisi se certis oratiōib; exercita rē. z qz nō est determinatū q̄ntū qd z q̄le dicat; habet p̄suetudo q̄tenus emēdas aliqd horaz; canonicaz infra missam dicere possit. **Hec mgrī** **Tho.** p̄baer oze pp̄io. **Quintū** est meditatio. Meditare dei bñficia fm ordinē symboli. s̄ aliter nō potes; itū miseris; q̄ tuos nouissimā; mo z

Turba. **XCVII** **XXXI**

studii: beatitudine ⁊ inferni: vt in Berson ⁊ Babilie. Sextum
orare. De dei ⁊ seros: de vno ad aliū procedēdo p̄ anigto defunctor.
Septimū elemofinas dare spiritales: p̄ papue instruēdo tuā familiaz
de p̄ceptis: de fide: de vitijs ⁊ virtutib. eos exhortando vt faciant que
docent. His factis poteris honeste intendere recreationi: vt dicit Ber
son. que sine iniquatione tui ⁊ scandalo proximi fieri potest. Sed di
ctis: nimis est h̄ plane. Nō nimis fratercece. Corpi das horas. clxviij
quas habes in hebdomada: da aie vnā. Temporalē dño seruis: ⁊ parte
das labori: da ⁊ deo parte. Mercedē temporalē aut nullā dat ille: hic
eterna. Iste punit temporaliter: hic eternaliter. Statim erit finis: mo
riemur ⁊ nihil deponabimus nisi qđ fecimus deo. Rogemus.

Turba. XCVII XXXI

¶ Tertia nola est: obseruari in malicia (verruoché verwegē ruochlof werde) tra dere se oib; voluptariis: breuē q̄qd libet eis licet: et est etiā q̄da desperatio: in a' lo respectu: spes eam est respectu boni ardui possibilia. Predicti desperat qz nō reputat sibi possibile h' bonū: hi autē qz non reputat hoc bonū: sed alia hui' mūdi bona illis p̄ferūt. h' (verwegē se sich des) quēdam modū luxuriosi: vñ et filia ponit luxurie desperatis. Ipi h' sunt impij mōs meretrices et scōdo lenones siue nebulones. q̄ se laris h' bonis tradūt venereis et hui' seculi voluptariis et imūditijs: ut rapinis ludis: homicidijs: neminē curātes: de q̄b; dicit Ep̄. iij. Qui desperat se semetipso tradiderit in pudicitie: in p̄partione imūditie: in auaritiā et. Sunt p̄terea carundem aduētrices copulatrices: apte et merito hui' turme diabolice annumerate. Quia diaboli eaz officium sit: siquidem eius officium est animas p̄dere (sicut christi lucrari: id eam venit in hūc mūdu) et ipse h' opus p̄iis sui diaboli p̄ficiūt: imo peior: eo sunt. Nō q̄qd diabolus p̄ se nō p̄t p̄ tales efficit. Docet hoc historia lamētabilis de ea q̄ discordiā feminā uit iuger p̄iuges: ita ut eadē marit' vxorē occideret cū tello nouo: q̄ ad instancū vetule vxor: p̄uolūari capitis mariti p̄ eo ne cōciliādo sup̄oluerat. vs. turba. vij. dicta susurrōnū. Larue sūt hec diabolici: sub q̄b; delitescit dū apparere nō audet. De serpētes Eua seducētes: de incediārie cordiū q̄s diabolus mittit ut ignē p̄cupiscēte iponēt (das sic fur inleq̄) h' ad lucrū est: si p̄dicatoz vnicā solā aiaz p̄uertēt et lucrat' fuerit: q̄cū igit detruscū ē p̄dere: Vide i sū. vitioz d' luxuria.

¶ Quarta nola est: semetipso occidentiū. h' de hoc p̄ca: p̄tra naturalē inclinacionē q̄ est ad sup̄p̄ius conseruationē: cōtra charitatē sūl perdit aīam et corpus. cōtra iustitiā qz cōstatē p̄uat mēbro: vñ et merito tales p̄ iustitiā publicā de bono estant: qz sub limine extrahunt a domibus: et aquis vasis inq̄lūsi cōmittunt. Prouenit hec sui occisio ex multz causis. Quidā ex insaniā vel mania et infirmitate. Alij ex desperatione. Alij sine aduertētia ex deuotiōe larātes eidē in suis meditatiōib; habēnao: et sic feliciter perijt q̄da p̄ x̄ritiōe. de q̄ in Ciraspa. et alia q̄da meretriz auditiōe de misericōdia dei p̄dicari: et q̄da de seruoze spiritus. ut dicit Berson in ser. de sp̄scō. Alij ex deuotiōe cū aduertētia. Suadet frat̄ Dauid talib; ut se cōtibeāt si sentiāt se inde sic grauari. De hoc et Alex. et credo Bonuē. in materia de p̄ritiōe: an possit esse nimia. Alij ex intentione se castigāt: ut statim dissoluant et sint cū christo. illi stulti p̄dicē et corpus et aiaz: ut dicit Nyder p̄cepto. v. ca. l. S. Alij p̄rer excessuz erapulse vite et luxuriose atius moriunt. Alij ex inspiratiōe se occidūt: sicut Samson et q̄da ex feminis sanctis: ut dicit Augu. Vide in Nyder.

¶ Quinta nola est: Decidere fetum: extinguere: suffocare natum: aut in vtero. Quāta sic hec impietas: scelus et crimen: merito in hac extra. neoū turba cōnumerandū: nemo est qui uelciet: nisi qui nature federa ignorat et p̄p̄y sanguinis nō habet rationē: iugulare q̄d genuit. Quæ fera pessimā: et quidē grande homicidiū. et hoc grauius q̄ animā p̄dit p̄ueri nondū baptizati: et eam uisione beatifica p̄uua. Rogem' dñm.

Capitaneorum

Feria tertia post Letare. xij. Martij. Festū bti Gregorij.

Stulcorū infinitus est numerus. Eccl̄s. i. Evangelij.

Quagellmanona turba est: Principū: capitū 7 rectorū reipub. (Haudt narrē: regl̄r narrē: fūst narren.) Qui male 7 cū mal̄ in euāge. audistis: q̄ q̄rebāt ebustū veritatē interficere. Quib̄ filis non fuit b. Grego. papa: cui⁹ hodie dies festus ag. t̄. q̄ vultis sūre reip. ebust̄ ane: 7 q̄st colūna eccl̄ie eā sustentāa. vii. 7 agruc de eo le. j. in epla: cui⁹ cap. in martirijis le. j. m. Ecce sacerdos magn⁹ q̄ in vita sua suffulsi domū: 7 i dieb̄ suis corroboravit eplū. Plane colūna fuit eccl̄ie: 7 nō

Turba. **XOIX** **XXXII**

Simplex: sed ignea qualis fuit colūna reducēs pplm̄ israel de egypto: de qua legit Sapie. xvij. Ignis ardentē colūnā habuerunt duce. Vere ardentē: ppter zelū quē habuit. In signū huius: et colūna lucis p̄fulgida a celo depēdēs sup locū i q̄ latitabat cū fugisset apparuit: et cū prodidit: vnde et ab vniuerso p̄lo capis: trahēbat: et summus p̄fiter cōsecrābat. Pulchra sup his ponit Holkor de rectorib; et posset inde fieri ap̄tū simus sermo de sc̄to Gregorio sub Typo colūnae. Utinā tales nobis principes in vtroq; statu essent: melius resp. regeatur. sed non est ita. Sunt multi fatui qui septem nolis possunt dinosci.

¶ Prima nola est. Semetipsum nō regere p mundiciā. Tūc reges alios: si ratio rexit te. Qui sibi malus nemini bonus. Rex si regis: rege te vel eris sine re rex. Ignis si calefacere debet fornacē et stubā vt patēs in se calidus sit necesse est. Lū glacie nemo calcfacit: h̄ est regimen et dominū: q̄s primū est et optimū sed rar. P̄cipuū (inq; Sen.) in rebus h̄antis est: nō classib; maria cōplest: nō terras vel ignora q̄rere: sed aio vidisse: q̄ nulla maior victoria q̄ vicia domasse. Innumerabiles sūt q̄ vrbes q̄ p̄los habuerūt i potestate: paucissimi q̄ se. Melior est q̄ dñs tur aio suo expugnato: et vrbū. Quō bene reget: q̄ in se nō rectus ē. Sto macho infecto et corde: si mēbra languēt q̄d mirū: est p̄iceps cor et stomacho cōitatis. Sole ecliptato stelle si nō lucēt q̄d mir: et adice corrupta aut mortua: si rolia marcent et morient rami nemo mir ref. Eccl̄. x. q̄lis rector ciuitatis et. Unde puras tantā infectione ppli esse in oibus vitis q̄ re rector: et vtroq; statu sūt adulteri: crapulosi luosores iniusti

¶ Secūda nola est. subditos nō gubernare p iusticiā. Debet rector subditos suos gubernare: p̄cipue autē et ante oia suā familiā: q̄ sibi p̄inquit or est. si em̄ circa hos negligēs fuerit qualis spes erit de regimine extra neq; subditos. Quo facto poterit debito ordine pcedere ad alios. Ignis calidus primū p̄inquitōra sibi calefacit: et deū p̄ hec alia. sic ignis in fornace candē calefacit: et p̄ bac stubā. Hic ordo graduū ascēdēdi ad regimē et populū: p̄ has partes scz p̄ monasticā se: p̄ conomicā familiā: et de iudicē politicā cōmunitatē regere. Qui aliter regimē sibi vsurpari: periculo se id facit. qz absurdū est q̄ q̄ seipsum regere nescit: regat vel regere p̄ sumat familiā. et q̄ familiā regere nescit: accipere p̄sumat regimē aniaz vel cūluscūq; cōitatis. Vnde nūc curias principū virtusq; status: et aduertere quōd familiā gubernent. Dñe deus meus: q̄s habeant ep̄i reperies calamistratos lasciuos: nullū honestū virū: probū: doctū. Quasi sunt a sinistris et tergo stare cogunt et. nihil mirū si cōmunitatem negligunt.

¶ Tertia nola est: deū p oculis nō habere p obedientiā. Debes tibi o rector mū dicitā et castitatē carnē vincendo: subditis iusticiā: et superiori tuo ac deo obedientiā. In hui⁹ vultū aspice: et cū p oculis habeto: vt ad ei⁹ nutū et voluntatē cūcta agas in tuo regimine fm̄ hui⁹ mādara regas et p̄cepta: qz illa in se recta sunt: tua autē inquitū sunt illis cōformia. In iusticiē dñi recte et. et iudiciā dñi vera iustificata i semetipsa. Nō ideo de⁹ p̄cepit nō fornicari qz iustū sit: sed qz p̄cepit ideo iustū est. Nō ideo et iij

Capitaneorum

aliqui preceptum est quod iustum sed quod preceptum istud est iustum: Petro de eliaco. l. h. i. Sic prudentes faciunt. de quibus dicitur me reges regnant. Non sic autem facit principes tales in nullo fine videtur. huiusmodi gloria non queritur: sed sua neque in rebus publicis de regimine reipublice. de precepto oculi habet. Nemo de his facit meritis: an sic fieri sit cuius preceptum legem diuinam. de charitate primus: de pauperibus pulcherrimum loquor esse ridiculum: de virtutibus extirpandis. solum de pace tpali et dno tpali. De his. Osee. viij. Ipsi regnauerunt et non erunt: non regnant sed errant.

¶ Quarta nola: scientiam et litteras preuenire. Preiores iudeis: qui mirabantur in de doctrina christi et litteris eius: et magnificabant. Huiusmodi et intolerabilis stultitia fatuas imo infantia litteras preuenire et neminem doctum ad regimen ad intrare. Preiores antiqui principum gloria et utilitate et dei mandata. Preceptum regi Deuter. viij. Postquam sederit rex in solio regni sui: descendet sibi Deuteronomium legem: et habebit secum legem illam omnibus diebus vite sue: et non fabulas. Quomodo enim legem suam quam regere debet nesciens seipsum et alios regere? Huiusmodi neque via neque terminum noscet ad quem dirigit: neque media per quam. Huiusmodi est vilitas et ignominia rectorum litteras ignorare. Recitat Vincentius rex Romanorum regem Francie litteras adhortatum fuisse ut litteras suas institui faceret in liberalibus disciplinis: dicens quod rex illiteratus est quasi asinus coronatus. Huiusmodi deinde periculum imminet (ut ait Petrus Rauennas) regi illiterato: Princeps (inquit) sine litteris est nauis sine remige et auis sine pennis. Non tales fuerunt antiquorum principes. Theodosius per diem armis: et per noctem libris incumbere. Philadelphus rex Egypti: licet haberet viginti milia librorum de consilio tamen Demetrii preceptum bibliothecae suae misit ad iudeos ad habendam legem dei: et translatorem qui transferret. Iustinianus leges condidit et presumavit: eo dicitur videlicet et digestum: et leges romanorum abbreviauit. Et Julius Caesar Castrinus in armis fuerit et in litteris: docet commentarium suum quod descripsit de gallico bello.

¶ Quinta nola est: suum sanguinem et nobilitatem eligere. Signum magne facultatis est eos proficere quod sanguine aut nobilitate clari sunt: contemptio per bis et prudentibus viris. Hac facultate omnes Alemania precipue plena: in qua in episcopos non quod doctores aut sanctiores sunt: neque in consules quod prudentiores sed quod nobiliores vel de progeniebus (ut autem sunt) stulti stolidi vitiosi eliguntur. Non sic apud veteres: dicit Hieronymus. Moyse Ero. xviij. Provide de omni plebe viros sapientes et timores dei: in quibus sit veritas: et quod dicitur auctoritatem et potestatem ex eis tribunos re. Nota de omni plebe: non solum ex nobilibus non sapientes: non bonos facios re. Sic et apud romanos presertim fuit: sicut de Julio Hostilio refert Valerius: quod in canabulis accepit a grege turgente eiusdem adulescentia in peccato pascedo fuit occupata. Claudius cras imperium romanum tenuit et duplicavit: senectus in altissimo maifestatis fastigio fulsit. Huiusmodi generis nobilitas vel sanguinis propinquitas: sed animi probitas erexit: ideo bene rexit. Et in christianitate nostra ab initio eligebantur de omni plebe: et omnium consensu quod sanctiores inueniebantur. Inde et Seuerus qui opera muliebria solebat facere: electus est in medio spissati re. Huiusmodi autem ad regimen ecclesie corporale et spirituale eliguntur iuuenis: ignorans.

Turba. XCIX XXXII

res: voluptuositas: indocti: causa sanguinis: nobilitatis: bone societatis.

¶ Sexta nola: q̄ sua sunt q̄rere. Et q̄s ex p̄ncipib⁹ est q̄ inuicem sit ab hac nola: Q̄s querit q̄ sua sunt: nemo q̄ christi: oēs ad suū saccū: nemo cōparit̄ bis q̄ lōge sunt aut sub alteri⁹ iurisdictione: oēs nascunt̄: aspi ciunt̄ r̄tū q̄ partes suos nō arserit. Sed qd̄ erit: Fit eis tandē qd̄ bo bis q̄s assumpsi: lupus fm̄ ordinē: neq̄ sibi inuicē erāt auxilio rē. Et de in specu. Brande. Quilibet se subtrahere ab obedientia r̄ vnione regi romani nitit̄. q̄ sit vt̄ diminuat̄ nra potētia: qz p̄ subtractionē igno r̄i ab igne tandē totus peribit ignis. Nō deberet q̄rere nisi bonū resp. re ctor: ob hoc em̄ electus est: r̄ suū habet stipendiū: nō deberet vltra q̄rere

¶ Septia: vitia nō extirpare: sed dissimulare. Hoc p̄ eorū orbe est: r̄

credo causa oim̄ maloz: r̄ q̄ toties vici sum⁹ aturco. p̄m̄ em̄ p̄fide

remus certa fuit casus multoz exercitiū causa. Videam⁹. Quid q̄so

Abolone cū suo exercitu interemit: supbia plane: ingrātudo r̄ d̄p̄a

di libido. ij. Re. viij. Quid Senacherib: Et qd̄ Senadab capi r̄ ex

actū ei⁹ fugari fecit: blasphemia r̄ supbia. Et p̄ter eandē causā Sena

cherib fugat⁹ a p̄ijs filijs occidit: exercitū eius ab angelo occiso. iij.

Re. iij. Quid fecit corru exercitū Hai: plane p̄ter Achoz p̄ctū: r̄

occulce habuit r̄ sibi nō debita. Josue. vij. Et qd̄ Achab corru: qz oc

cidit Naborb: r̄ iniuste ei⁹ acquiuit vinea. ij. Re. xxi. Quid Sampso

nē Salomonē r̄ fere totā tribū Beniamin cadere fecit: Luxuria: p̄ter

luxuriā em̄ fuit fere tota tribū Beniamin destructa: r̄ ex alijs corru: iuz

xl. m̄illa in bello. Judi. xix. r̄. xx. Et p̄ter h̄m̄i p̄m̄i Sāpson corru.

Judi. xvi. Et Salomonia d̄uersarij suscitant̄ in bellū: a filijs etiā suis

magna pars sui regni pdit̄. ij. Re. xi. Quid p̄terea Pbaraonē cū exer

citu suo submersit: crudelitas. Exo. xiiij. Quid exercitū Nabuchodo

no soz fugauit: r̄ Olofernis caput amputauit: gula r̄ ebrietas Judit̄

riij. Tur Saul cū toto exercitu suo interijt: Infidelitas in causa. Nā

Saul infidelis p̄saluit P̄thomissam: r̄ in crastino interijt cū toto exer

citu suo. ij. Re. xvij. Quid rursus p̄ncipes suspēdit: negligētia i custo

diēdo p̄los. Nume. xxv. Quid p̄lm̄ q̄ erat cū Machabeo destruxit: E

p̄ctū. ij. Mach. xij. Si p̄ter bec vitia tā enumerata q̄ tūc periebant̄

in p̄ncipib⁹ r̄ exercitib⁹ r̄ p̄lis exercit⁹ corruerūt: qd̄ mix̄ si etiā mō p̄ter

eādē vitia q̄ s̄luter in talib⁹ repertunt̄: r̄ magis q̄ in illis corruim⁹ corā

facie turci r̄ alioz hostiū. Ecce hodie viuūt p̄ncipes negligētes r̄ p̄li

peccātes. Viuit r̄ Saul infidelis nō p̄fides r̄ q̄rens p̄thomissas supsti

tionel⁹. Viuit galosus r̄ ebriosus Olofernes: oia plena sunt crapul

vsqz ad nauisā r̄ vt̄ p̄ nares exeat. Viuit Pbarao crudel: paupes tor

quēz p̄ potētiā nullā adm̄ inistrās iustitiā. Duri Zeroboā nō iōdētēs s̄

deglubētes gregē. Viuit adhuc Sāpson r̄ Salomō luxuriosus: nō est

q̄ se a caloze ei⁹ abscondat. nobiles em̄ r̄ ignobiles luxuriosissimi s̄t: mō

em̄ ei⁹ paup̄ Sāpson in mola illo pctō execat⁹: r̄ nobil̄ Salo: i t̄bzo il

lo pctō ifatuat⁹. Neqz deest Bm̄o icelluosus. ij. Re. xij. Nec zodoma r̄

gomozra extincta ē p̄pudoz. Viuit adhuc Achoz r̄ achab: pauci plane

Adulatorum

sunt mō: q̄ nō habeāt plus ⁊ frequēt⁹ de alieno p̄furtū vel vsurā ⁊ h̄mōt
q̄ ille miser Achor. Qui nō etiā pluries cōmittāt homicidiā male acq̄
⁊ rār q̄ achab. Quid ḡ mir⁹ si hoies cadāt: Quid ad huc tadē Nabucho
⁊ donosoꝝ supb⁹. Dan. v. Absolon supb⁹ ⁊ p̄i ingrāt⁹. Benadab cū Se
nacherib blasphem⁹ nō solū semel: vt ille legit fuisse. Quid igit mirū si
cadimus cecidimus ⁊ cadem⁹ corā inimicis n̄ris: sicut p̄decessores n̄ri
cecidērūt: cū eis dē vitis ⁊ grauiorib⁹ pluribusq̄ implicari sim⁹. Et q̄d
igit agemus. Emēdemus nos ip̄os: q̄ si factū nō fuerit: timeo plagas
dei nō cessaturas: q̄ usq̄ in seruitutē turco ⁊ inimicis n̄ris redacti fueri
mus. Prouideat sibi interim vnusq̄sq̄: oriet: humiliet se corā dño deo:
vt salu⁹ fiat i nouissimis: dicat: Da pacē dñe in dieb⁹ n̄ris: q̄ rē. Rog.

Feria quarta post *U*etare. xij. Martij.

Stultorum infinitus est numerus. *Ecc*s. i. Evangelij.

Quantesima turba stultorum est: adularum principum aulicorum (hoffna-
ren) qui irrationabiliter laudant. Nam quod de bono et bona intentione
et alijs circumstantijs debitis aliquem laudat non est sub bac urma:
sed indifferenter laudantes quolibet de quolibet etc. Isti nosant multis no-
minibus (Ben-fal-wen hengt streicher: Kutzen streicher: Kreiden streicher
feder leser: schmeichler.) Videamus primo quibus nolitis dinoscantur.

Prima nola est: laudare de malo: peccato scilicet de quo Ps. Laudatur
peccator in desiderijs etc. Ne qui dicitis melius bonum. *Iste. v.*

Secunda nola est: laudare de incerto. *Ecc*i. xxvij. Ante sermonem
non laudes virum. *Et Ecc*i. xi. Non laudes virum in specie sua.

Tertia nola est: laudare pbilosofum: cui videlicet de quo timere potest: **B**
ne humana laude ad inanem gloriam provocet. *Unde Ecc*i. xi. Ante mor-
tem non laudes hominem.

Quarta nola est: adulari ut fraudulenter noceat: vel corporaliter vel
spiritualiter: ut ei fures: vixores stupret etc. *Proverb*. xxvij. Meliora sunt
vulnera diligentis quam fraudulenta odientis oscula.

Quinta nola est: velle placere in malo. Sexta nola est: velle
placere propter inanem gloriam. Septima nola est: velle placere propter
lucrum consequendum vel evitandum malum. Posset addi parvula nola: adu-
lari ex sola aviditate delectandi alios. Ne nole empre in officina sancti
Tho. ij. q. cxvi. arti. i. et ij. Si placet vide de hoc *Alexandri de Ales*
parte. ij. et *Artho*. et *Berso*. de differentia peccatorum. Queris scilicet: et ubi
adulatores (lob narren oder kutzen streicher) reperiunt maxime? *Re-*
sponde fm *Jo*. in *Policra*. li. ij. q. vbiq; reperiunt: maxime autem in cu-
rijs principum. unde apte ponit eorum turba post turbam principum (baube
narren.) *Et* apte bodierno evangelio: in quo pharisaei adulari sunt ceco
et parentibus eius: pro hoc eos ad malum inducere volentes. Locum tunc na-
tium adulatorum notavit *David* in Ps. Edidit terra eorum ranas in pene-
tralibus regum ipsorum. Fuit plaga in *Egypto*: quod terra ranas et ulcibat. *Et* **H**
nimium hec plaga loquacium ranarum inuasit maxime penetrabilia regum: illic
enim maxime sunt adulatorum. unde et adulatorum ab aulicis dicti sunt.
Aula enim domus regis: unde componit adulatorum. fm *Tullium* vero non: ena
sono sum primum: canes enim quorum est mira adulatio fere exprimitur istum sonum
Tales fere sunt omnes aulici: teste *Sen*. lib. vi. de bene. *Monstrabo* tibi
curi rei inopia laborant fastigia: quod omnia possidentibus desit: scilicet ille qui ve-
rum dicat. *Et* sequitur. Adulandi certamen est: et verum adulatorum omnium officium
vnaque corentio quos blandissime fallat. ignoverunt porces vires suas:
dum se tam magnum quam audiunt credunt. *Hec* ille. *Et* nedum vires suas igno-
rant: sed etiam statum totius sue domus et familie propter illos adulatorum
curiales. Nam curiales viri aut nunquam dicent hominibus veritatem: quod aut

Adulatorum

sunt pauperes et non adhuc promoti: tunc quod sperant aut expectant promotionem ideo loqui non audent: timores sua spe frustrari et expectatōe. Quod si fuerint diuites etiā promoti: tunc intendat vel plus promoueri: vel circa dominos lucrari in diuersis officijs vel ad minus parcere sumptibus proprijs. et tales non audent dicere veritatem: ne de curia vel officio expellantur: et spe amplioris lucri priuentur: vel nemo vel alius dominus iratus gratiam occasionem eos priuandi de promotione iam habita. Hi a principibus defectuosus sunt ad amicitiam. et semper eis in proximo iuncti: ita ut nemine inter se et eos admittant. Et cur ita: quia sunt eorum mitra seu capitium: quibus scabiē suorum defectuum operiunt. Sicut enim scabiosus plurimum diligit capitium suum nec libenter sine eo vadit: sic defectuosus diligit adultores. Hi sunt (die gehübten) mitrati: quod magis nocent quam hi quos tu appellas imitatos: doctos scilicet illi adultores quod ad litteram mitras deferunt sericas et deauratas qui nouerunt principem cui astant mitrare adulationibus eius: scabiem obtegere et excicare: etiam ut nihil videat instar accipitris: illi sunt qui nocent ad se trabetes bonos principum. Hi sunt caudae fedae et incondensae: instar caudae animalis: quae eorum fedae et turpitudinem abscondit. Prophetam docens mendacium: ipse est cauda. Ysa. lx. Quod magna caudam post se trahunt domini talium adulatorum: totum pilam caudae huius quod adultores. Sed quid: domini peccatorum nituntur abscondere fedam: plus ipsum fedam: quia peccatis prioribus eorum occasione vanam gloriam addidit. Quod si propheta aliquis notatus: doctus aut sanctus reputatus: huius caudae imixtus fuerit: tunc factus est: et periculosissimus perniciosissimusque plane est: si quae persona auctorizata fuerit adulata talibus: ut dicitur Iohannes in Policra. li. iij. cap. v. Subeunt enim citius et fortius singulos sompenta victor: magnis cum subeunt animos auctoribus. Queris postremo: quod diabolica et perniciose sit haec adulatorum stulticia: Et respondeo quod mirum in modum damno: necdum alijs: sed et sibi metipsis. Si quidem gladius ipsorum intrat corda ipsorum: et prius se ipsos quam alios transfodiunt: penamque talis peccati non effugient: neque hic neque alibi. Hic in infamia frequenter cadunt. Cum enim putant suis adulationibus efficere se gloriosos et acceptos contrarium accidit eis: paruit in eo episcopo qui Theodosium imperatorem voluit collocare inter sacerdotes: ipse autem renuens respondit: se solum Ambrosium veritatis amatorem reperisse: qui cum inter sacerdotes stare passus non fuit. Porro penam alibi patientur stellae cadentium et versperilionum. Vide in Sum. predican. in verbo Adulatio. Digne patientur has penas: quod alijs perniciosissimi fuerunt: et diaboli instrumenta diaboli nutrites: sacerdotes et ventrosi antra. Nutrix puerum lactat: et hi filio diaboli lactant lacte adulationis. Sed ut lamiae lactando lamianam obdormire cantando ei nentiam: et adulator facit filios diaboli verbis adulatorijs obdormire in peccatis. Nutrix casum parvuli ad eius consolationem saltum interpretatur: et adulator peccatum eius cui adu-

Turba. C XXXII

latur. qđ in veritate casus est asserit opus magnificū esse. Vere mūdo
a talibus: precipue si fuerint pđicatoris vel cōfessores. Ne qui cōsūt
puluillos sub omni cubito manus: 7 faciūt cervicalia sub capite vni
uerse etatis. Nota puluillos. i. excusationes: dispensationes 7c. ne aspe
rent in conscientia: sed suaviter taceant in peccis. Nota vniuerse etatis:
oēs excusant a ieiunio hanc p̄ iuuentute: alii p̄ senectute. Sic dici
poterit quanta senecta excusent a ieiunio: ex Habieie in. iij. 7 Rosella

Sunt deinde diaboli sacerdotes: qui officii sacerdotū exerceant in fi
lios diaboli viuos. Sacerdotes vngunt eriscentes in periculo mortis
7 illi filios diaboli vngunt oleo adulationis (mit affen schmalz) etiaz
cū in extremis iacent 7 de eis desperatū est: adhuc dicitur adulatoris
Nō morieris: erimus adhuc deo dante benefocieratis. Hoc oleo male
dicto 7 execrabili vngunt. Sic tu: Oleum peccatoris nō impinguat ca
put meum. Noli exilarari ad hoc oleum. Sacerdotes incipiūt vespe
ras mortuoz a Placebo: 7 adultores vesp̄as mortuoz in peccatis
incipiunt similiter a Placebo. Sacerdotes mortuos sepeliunt: 7 illi
mortuos in peccatis viuos naturaliter sepeliunt. Psalmista. Sepul
chum patens est gurrur eoz. Grego. Mortuus mortuū sepeliri: dum
peccator peccatorē fauoris 7 adulationis aggere p̄mit. Sacerdotes
mali p̄pter peccatis 7 inertiū principaliter cantant 7 laudant: 7 hi inferna
les omnes laudes proferunt propter lucrum vel fauores temporales.

Turra sunt venti a quilonaris serpentis frigidi sibilantis qui leuis vi
detur: transfert tñ mōtes magnos viuos aliquando de regno dei in re
gnum diaboli. Sunt igit̄ oza adulatorū antra Loli: vnde spirat serpens
ille antiquus flatū venti. qui putatur refrigerans 7 lenis: cū sit eurus
7 vt turbo extirpans 7c. His ventū hunc effugere 7 efficere ne tibi no
ceat: inclina te: verte te (duck dich: wend dich vñ verbyrg dich.) Quam
do senseris adulationis ventū flantem: inclina te (buck dich) ad terrā
per considerationem infirmitatis tue que in te est: reuolue hoc mente
let. Secundo verte te ad occidentem: per meditationē mortis. Fecit
Mōyses flare ventum ab occidente vehementissimū. qui arreptam lo
cullam protexit in mare rubrum. Locuste adultores sunt: quos ven
tus vehemens ab occidente proijcit in mare: dñ memoria mortis eos
fugat. quia vana sunt hominū laudes cōtemne: qui de morte cogitat: qñ
veritas aperte patebit. Tertio operi te (deck dich) faciem adulantī: 7 mor fugabit. tristes
em facies eos fugat: sicut hilari facies eos multiplicat. Prouerbioz
xv. Princeps qui libenter audit verba mēdach: omnes ministros ba
bebit impios 7c. Rogemus dominū.

Feria quinta post Letare. viij. Martij.

Stultoz infinitus est numerus. Ec̄s. i. Euangelium.

Sufflantium

Quinquagesima turba stultorum est: Sufflantium (Blasphemer.)
Qui mala male de alijs occulte dicunt vel audiunt aut credunt.
Sunt detractores: susurrones et delatores multum propinquum ad
iniuriam: tamen differunt. Loquuntur in materia: quia omnia mala occulte di-
cunt de alijs: sed in hoc differunt quod alia intentione hoc faciunt. Quia de-
tractor intendit denigrare famam susurro tollere amicitiam: delator est
qui accusat occulte: accusator autem qui aperte. ut dicitur in vocabulario
iuris. Delatores autem sunt qui invidia produnt alios. v. q. vi. Delatorum.
Terminus ego de his permixtum loquar: quia de susurrionibus dicitur est supra
turba. vij. et fortassis de detractoribus fiet turba specialis. Turba plenus

Sufflantium

etiam pferunt. Modum in hoc sequentes ranarum: quod nullo presente clamant: aliquid vero
 superueniente silent: et serpentes: qui veniente fugiunt tortuose incedentes: in dor-
 mientem vero insiliunt. Sic isti ad modum ranarum: alicui detractores
 absenti illo vel amico suo: superueniente tacet: vel si audiant aut percipiunt
 ad modum serpentium tortuose fugiunt dicentes: non diximus? anio detractorem
 nec mala voluntate: sed lucet vel dolentes et compatientes sibi. Huius in
 curia diaboli canes liberi? ad loca feda quae ad flores os mittunt. et canis
 eam non ad os: sed ad anam os applicat et nares. Sic vitis et detractores:
 Vere crabrones infernales: qui semper inter feda se ponunt. Et infernales
 porci: porcus in prato florido omnibus floribus relictis merde se qua circa se
 per inuenit inuoluit. Sic illi in nihil sanctorum virtutum curant in homine: ut cum talibus
 os loquendo occuparent. sed si quid virtutum repererint ore tractant. Tanto deum
 de leuat tibi ad loca altiora et viridiora: illa deturpare volens: nec locum
 parat scitari. Et illi detractores virtutes virtutibus et in alto statu positu-
 tos defendunt: nec in sacris ordinibus habitantibus parcat. Canes por-
 tiffime pro eos qui baculos portant correctionis: quos etiam abigere a predictis
 locis nitunt. Detrahi vniuersae correctioni. Prover. i. Debent haerere
 to cohibere malitiosos cessare: ne haec turpia faciant in curia diaboli officia.
 ¶ Secunda nota. mala male de aliis audire aut credere. Reperitur quodam
 quod admodum faciles sunt ad audiendum detractores. Alii faciles ad credendum
 delatoribus et susurrantibus. quod gradus est facilitas: cum detractores et audi-
 ens pares a Bernardo reputent. Et maxima nocumera ex facili credu-
 litate emergit. Perijt Eva: quia statim credidit serpenti. Perijt Adam et
 nos in eo: quia credidit viro. Fecit haec credulitas nimia b. Joanni Ba-
 masceno amputari manus: ut dicitur in legenda sua. r. x. q. vi. delatori copu-
 les lingua: et alia innumera: sicut predictum est. Et quod igitur faciat inquis: cum au-
 dire oportet vel contingit. Habere te tunc ad eos sicut Moyse ad ma-
 gos: et virga Baroni ad virgas magorum. Legit quod Moyse magis resis-
 tebat: et tu detractores resistere: corumque periculum ostendit. Virga Baroni de-
 uoravit virgas magorum: sic lingua auditorum linguam detractorum reprimit
 et copescat. Sunt plane magi detractores: quia quae vere serpentes non sunt ser-
 pentes apparere faciunt. sic detractores detractioibus suis faciunt viros bo-
 nos serpentes apparere et malos. His audire in contrarium: et Moyse
 et Baroni contra tales insurgentes. Quidam magnus de familia Henrici regis
 anglorum nitentur eum auertere ab affectioe qua habuit ad quosdam religiosos:
 et eisdem significavit quod quidam ex ipsis apostatasset: et cum femina abisset. Re-
 spodit idem rex hoc esse signum non male religionis: sed bonitatis: quia sibi in
 religione tali non periret. si enim sibi hoc amissum fuisset: nequaquam cri-
 uisset. Benedictus ergo ordo talis: quod non sunt malos inter eos diu latere: sed
 vel fugiunt vel corrigunt. Ecce magister: ecce Moyses et Baroni. Talis
 fuit Alexander ille non magnus: sed alius: de q. i. Macha. r. qui Ionatham
 sibi delatorem non abnuunt: neque delatoribus creditur. Idem et Alexander ille ma-

Turba. CI XXXII

gnus, (si nō erro) nō credi dēt delatoribz suis medicis: q̄ ei venenū p̄pinare
veller. siquidē medicinā sibi ab eodē p̄pinatā imbibit: post eporationē
l̄fas medico ad legendū obrulit. Sic nō credere iubet lex: publice inq̄ R
interet honestatis absentes in oibz defendi. ff. de p̄curatoribz. l. seruu.
§. publice. Et q̄d igit faciat? Hoc q̄d mēbra sibi inuicē facere solēt, So
let manus ab alio mēbro z mēsa z disco muscā sugare: sic tu quoq̄ mu
scā inferni: id est detractorē. qui sicut musca semp̄ querit scabiosa z in
firma fugare debes a mensa z a societate tua. Exēplo Augu. Quisq̄
amat dicitis absentū rodere vitā: Hanc mensam indignā nouerit esse sū
bi zē. Et summa p̄dicantiū detractio. xliij. xv. Rogemus dñm.

Fraudatorum

Feria sexta post Letare. xv. Martij:

Stultoz infinitus est numerus. Eccl's. i. Euangelij.

Quæntissima scda turba stultoz est: Fraudulentiū siue falsoz (falsch oder beschiff; berrieg narren.) Tor nolle q̄r mo di decipiēdi: q̄ oēs numeraret cū sint absq̄ numero: euangelijū fuit pluri z ad forū restinatis. Septē ergo duntaxat collegi: quibus possunt falsarij illi z deceptozes dinosci. Alias latissime de his dixi.

Prima nola est: fallere in mercātia (gewerb) Et quis mercator est qui nō fallat aut in substātia siue quidditate: aut quāritate aut q̄itate? In quidditate. (in der wareins für das ander.) Aurichalcū p̄ auro: aurū alchimicū p̄ vero: vniū preciosum lapidē p̄ alio: viniū dilutū p̄ puro: carnes hircinas p̄ castratinis: aroma mixtum p̄ puro: ceram mixtā oleo p̄ pura: z sic de alijs. In quantitate: in numero: pondere aut mensura. In pondere: octo uncias p̄ decē: z macellarū siue lanij dīgū vendūt. In numero. r. d. p. xj. pira. poma zc. In mēsurā breues vlnē: sextarij frumenti: vini: olei: mellis zc. In qualitate: carnes infecte p̄ sanis: aromata antiquata p̄ recentib: liber corruptus: truncat^o p̄ fidelē: vinū fragile p̄ durabili: viniū corruptū p̄ sano: domū ruiturā p̄ stabili z firmā: animal infirmū p̄ sano: pannū defectuosum p̄ indefectuosum. Hec extende ad placitū ex Antbo. parte. ij. tit. i. ca. xvij. §. liij.

Secda nola est: fallere in artificijs (Hantwercks leut) Mentio: si nō de oīni genere artificij sub hac nola reperiant. Dicat impijs sār cozes: an nō decipiant infideliter suendo in domo z festinatē: dñs extra aut tarde. Dicant deinde sutores: si nō quēcumq̄ fallere conent empto rem zc. Dicant pellifices: si nō pellicea corrugent in stibis. Dicant cerdones: si nō vendāt specie corij p̄ alia minus bona in forularibus. Dicant pistozes: si nō faciant panē nimis porosum. Dicite z vos p̄ cozes: si nō turpes imagines pingere p̄sumatis zc. Dicite tandē oēs artifices: si quis vestri nō studeat fallere. Timeo dicet de vobis illud Eccl'e. xxxij. Vasa fraudulenti pessima sunt: id est artificiatā. §. vi.

Tercia nola est: fallere in agricultura. Et quōd? Infideliter colere eis locata. Terrā vicini agri aut publice strate sue adiungere. Infideliter censum dñis p̄stare: de peiori zc. In decimis z alijs ecclesiā defraudare. Utriq̄ fraudē eoz pronūciat oīs ecclesiā. Vos estis oēs testes: qui querulamini de eis q̄ asturi sint: dolesi z fraudulent.

Quarta nola: fallere in pollicita (in gemeynen regimē) vtriusq̄ status spiritualis z tpalis. Dicat iudices: si nō cupiditate morti iniuste iudicauerint zc. Aduocati: si nunq̄ sciētē causaz iniustā defendere studerint zc. Procuratores: si nō pauperū causas negligās: diuitiū vero tucaur. Notarij: si nō precij imoderatū p̄ scriptura extorserint. Re cozes resp. si leges cōtrarias legi diuine nō iusserint: aut obseruare p̄ miserint. Quorū deceptiones z falsitates fieri quotidie cernimus.

Turba. CII. XXXII

¶ Quinta nota est: fallere in yconomia (in his regimente) Infideliter laborat mercenarij: serui: muratores: carpentarij &c. & alij serui ad oculū oīa agētes. Dñi male eos appremiant: differētes mercedē aut p debita mercede pecunie alia pstantes: p bona monera malā &c. §. viij. Nec erit Antio. & alij: immiscendo congrua p populo ad placitum.

¶ Sexta nota est: fallere in monastica (in egypte regimente) Dñe deus meus q̄ falsa est mō vita: etiā eorū q̄ maxime spirituales vident (pfastem vnd mūnch: begynen vñ blorzbüder.) Taliū opus est nō operari opa dei: sed optre opera diaboli. In quibz sola apparentia nulla veritas: nihil aliud q̄ stercus obniuarū siueniue obiectū. extra splēdor & cōdor iustitie & honestatis: intus cōsciētia veritibz plena & fetore pcorū. Denier dies qñ sol iustitie niuē liquefaciet: & tūc manifesta erūt abscondita cordis vestri. Et vrinā stercoꝝ pcorū nostrorū esset saltē rectū niue apparentie: ne sicut Zodoma predicaret peccatū nostrū sine verecūdia. S; nō sum ego inquis de taliū numero: nō suz begutta. Sed es alias noie spirituales: & tñ plenus falsitate: q̄uis multa opera bona facias de genere. Et quid deficit iustis q̄ fallor. Deficit intērio: & ideo deū fraudas & decipis: q̄ queris in eis aliud q̄ gloriā dei ptra pceptum apostoli. Quia in gloriā dei facite. Et quid quis? Remuneratōne ab hoie: vis habere a corde eius amicitia: fauore: gratia: ab ore eius laudē: ab ope elemosynas: si paup est. Si dives: dignitates: honores &c. Et q̄ male dicitur ois qui facit opus dei fraudulēter. Hiere. lviij. vide. §. tr. vbi ē

¶ Septima nota est: fallere oim in oimibz. Quid opus est multas recensere notas de singulorū statū fallacia. In oī statu: in oībz hoibz & in oībz eorū dicitis & factis est falsitas. Diminute sunt veritates a filijs hominū: falsum est qd ridemus: qd loquimur facimus & cogitamus: ita multiplicati sunt mali & dolosi falsiq: olim pauci erāt. Dim molimenta falsa sunt: cū Juda proditoria: deceptoria: simulatoria &c. vsq; ad eorū veritas p falsitatibz hac misera nra rēpeltate proius succūbat. nō se eius atq; triticū sub zizania & semen sub vepibz. Quia plena vepibz falsitatis: quicqd cogitat (ve dixi) dicit aut fit falsitate obstrū est: falsiq; instar vepium simplices & veros supprimunt. Plane vepes & spine sunt astuti & dolosi & fraudulenti bui⁹ seculi. Spine se inuicē cōplectunt: & sic se mutuo tenēt. q̄ si spinā ab alijs volueris diuidere: ab eisdē retinea ris. & nō solū sic spinā retinēt: sed extra bentē pungūt & lacerant. Et falso rū solictas est ita cōfederata & aspirationibz & mutuis supporationibz sunt ita cōplexi: q̄ vix aliq̄s fidelis etiā veraces & iustitarij ad correptionē missi possint acie illoꝝ frangere: ad veritatē deuenire: vel alique illoꝝ corrigere. Cōsonat illud Job & Gregorij ibidē de squamis nebe moth. In spinis reperiunt serpētes & animalia venenosa q̄ sub eis habitant: in sepiibz cū talia coiter habitāt. Et sub alis taliū falsoꝝ boim & p cectione latrones: homicide: ribaldi: adulteri: iustores: calūniatores &c cōculatores: punitioe digni habēt refugū. vti q̄ sunt refugū talibz berf

Fraudatorum

naq̄s. Qui ⁊ ecōtra sepē illā defendūt: q̄z q̄ dissipat sepē mordebit. cū
3 coluber. tales spine ⁊ vitice in nobis supercuerūt. Semen bonū inter
spinas crescere nō p̄dētra nec semē verbi dei inter tales. teste christo Lu
ca. viij. Q̄z erore spine suffocauerūt illud. Quicqd̄ dei ⁊ iustitie religi
onis est: nō p̄cedere p̄t. p̄pter spinas illas: sed neq̄ bonus vir inter ta
les crescere. q̄ cū spinis illis. inclinare se noluerit: venabit inter eos ⁊
lupus: ⁊ ⁊ oi curia causas amittet. Dicit illud p̄tra cū Sap. ij. Circūue
niamus iustū: qm̄ inutilis est nobis. Spine ⁊ vepres ouē ⁊ agnū iter
eas p̄scēntē cōmorantē vel tangentē ledūt pungūt ⁊ lana spoliant: etiā
si sit tota nuda: nō nisi vnū manipulū habeat lane: auferūt ⁊ spoliant si
p̄t. Et tales spine falso ⁊ simplices secū habitātes spoliāt: ⁊ nocēt eis
occasione querūt. Docuit hec Abab spoliāns simpliciē ⁊ pbū Naboth
vineā. iij. Reg. xxi. Et si habuerint solam vnā yacca gallinā equū vel
alud animal ab eis auferēt. Spine fructus ad vsum humanū nō p̄ferūt:
⁊ solū aut̄ pecoz: idē nō apte nisi ad incendiū. Et illi nullū fructū bono
rū operū p̄ferūt: apti aut̄ eterno incendio: q̄ tandē p̄ficiēt. Ysaie. xxxij.
⁊ Spine cōgregatē igni cōburent: vt succēdat fornar ⁊ furnus inferni.
Quid quēlo post tantas fraudes ⁊ malitias falsitates astutiasq̄ puta
tis expectandū: q̄ finē mundi ⁊ anti christū. Cuius plane ad subuertē
dū falsitates imitant: qui mirabilibz muneribz ⁊ terroribz mundū sub
uerret. Sic ⁊ isti mirabilibz plane astutijs ⁊ dolis intendunt: q̄s nemo
satis cogitare p̄t. Rogemus dñm ⁊c. Hec ex summa. p̄dicant. f. i. r.

Sabbato post Letare. xvi. Martij. Festo Ciriaci ⁊ Patritij.

Stultoz infinitus est numerus. Eccl̄s. i. Euangelij.

¶ Octaua nola: Falsarioz est: falsos libros imprimere. Ipsi sunt q̄
de correctura nihil curāt: q̄ aliq̄ truncant ⁊ integrē nō imprimūt: ⁊ ma
rimas partes libri omittūt. quiq̄ etiā cū p̄dit⁹ est ex eis q̄ternio: nibilo
minus p̄ integro vādūt. Illi veri falsarij sunt: ⁊ tenent ad satisfaccionē.

¶ Nonā nola est: falsare scripturā sacra p̄ falsos intellectus ⁊ expositi
ones extortas p̄tra mentē scripture. Ipsi sūt de quibz loquit̄ b. Hiero.
⁊ habet. xxiij. q. iij. heresis. ⁊. xxxvij. dif. Relatū: ⁊ est. Clemēs. q̄s tert⁹
q̄ sūt oīno ad p̄positū vide. Tales p̄cipiūt ap̄ se sentētiā vnā ex p̄p̄s:
mori vel supbia vel inuidiā vel fauore alioz. ⁊ eā nitunt̄ postea firmare
scripturis: eas attrahēdo ad suū sensuz. Nō trahunt a scriptura. Scri
ptura sacra plane posita est: vt simpli abo ⁊ acutis cōgruat: ita vt in ea
agnus possit transire ⁊ elephas natare. Hāc exposuerūt sc̄ti doctores co
sp̄sēro q̄ cōscripta est: q̄tuoz sensibz: bistozice ⁊ allegozice: tropologice ⁊
anagogeice. Hos debem⁹ imitari ⁊ intelligēdo eā: ⁊ nō p̄tū sensū. Hoc
mō oēs mali tuent̄ suū statū: monachi dissoluti suā irrefor: mationē: p̄
b̄teri bñficioz pluralitatē: laici piuria ⁊ emunitatis ecclie violationē.
Lū eis inproperant piuria. rñdēt: Nos nō sic intelligim⁹ sūt vos. Per
uiciosi sunt bi farui: inprimis sibijpsis: quia m̄: fere seducunt. sicut dicit̄

Turba. CII. XXXIII

Person alibi q̄ instituti sui sequunt. Et de ipulsi: q̄ priuū sent
magno piculo. Debet tales nō credere p̄rio lumini: s̄ illud examinare
ad lumē scripture ⁊ intellectū serōp̄ doctor. ⁊ si p̄cordauerit: bñ q̄dē: q̄
omne verū v̄ro p̄sonat. si nō: sciat falsus esse: ⁊ angelus sabbane trāst
curat se in angelū lucis. Laueat in ḡstib̄ Baldeseles: ⁊ q̄ de libertate sp̄i
ritus se esse gloriānt. S̄ū deniq̄ etiā alijs piculosis: q̄ seducūt eos. p̄ci
pue illi q̄ sunt bone aparētie ⁊ vitei humilitate patiētia miscētia abstr
nētia ⁊c. q̄ plerūq̄ sūt alias exēplaris vite. ⁊ sō sub tali ouīū v̄sumēto
plures seducūt: ⁊ martimoge ab eis canēdū: q̄ plus eis credit q̄ docto
ribz ⁊ platis etiā doctissimis. S̄ū hi falsi doctores ⁊ expositores: q̄ an
ticristo viā parāt: vt b̄ in spec. Brandt. q̄ erit falsariū maximū ⁊ seduc
tor. q̄s dū venerit plurimos replet: q̄ nō loqe abesse d̄: p̄pter tria signa
q̄ hic ponunt. Primū est libroz multitudo: secundū ē doctoz duraltias
tertiū indulgētiā abūdatia. q̄ oia p̄tēnunt: vt patet p̄ experientia. ⁊ vidēt
esse signū finis christiane religionis. Sile de lumie q̄ in fine marie s̄ā
p̄fetur: sic ⁊ videt q̄ circa finē luminis fidei marie gr̄e fiat i indulgētijs
q̄ largi. bis annis q̄ vnq̄ antebac administrant: sic delibris ⁊ sciētis.
S̄ exq̄ sit mētio de indulgētijs: dic q̄ dudū antebac te nobis dicitur.
Ipo dicit: q̄ d̄ tenēdū de earū dē suspēsiōne vt fert. Dicit tibi q̄ntū mihi
notū est. Legi scedulā bap̄reā imp̄ssam copiā cuiusdā bullēū q̄ p̄incē
quibuscūq̄ locis aut p̄sonis p̄cessat: s̄tr ⁊ facultatū ⁊ p̄cessionū p̄tētiā
etiā in lris b̄ssime pater: ⁊ mādat platis vt b̄ publicari faciāt. Auduit. B
reualidationē indulgētiā a papa. Quantū hoc fide de bis faciat vide
runt plati n̄i: ego p̄ bec mea v̄ba nihil addere neq̄ adimere volo. T̄ecel
fariū in mihi videt vt fieret p̄uiso sup̄ bis: ne p̄pla in suspēsiō maneret
etiā ad summū p̄rificē si p̄rius nūctus esset p̄preca m̄tēdus ad inq̄
rendū si intēro sue scitatis sit: q̄ interim mouētēs priuati esse deb̄ eant
tali gr̄a sine eoz culpa: Et quō esset obuiādū scādalis multa de bis loq̄
quentiū ⁊ obloquentiū sumo p̄rifici. In p̄rimis q̄ fraus esset: q̄ priuā
rent indulgētijs: ⁊ pecunie q̄s exposuerūt eis nō redderēt. Secōdo q̄ d̄
in suspēsiōis bulla: q̄ hoc fiat p̄ lucrificādis aiab: cū in hoc p̄ori cō
dere videat nō in lucrū: sed graue damniū aiaz illoz q̄ cū indulgētijs
mor euol arēt: cū alias graue sint passuri purgatorū. T̄ertio q̄ d̄ in
bulla q̄ p̄pter annū iubileū fiat talis suspēsiō: q̄ten⁹ frequēt maḡ. Hoc
nō videt habere locū in sentibz ⁊ alijs q̄ nunq̄ essent intraturi: p̄cipue de
bis q̄ interim sunt mouituri. Quarto q̄ sicut papa nō habet facultates
indulgētijs cōcedendi sine causa legitima: q̄ deus tales nō approbat:
Sic videt q̄ sine legitima causa daras reuocare aut suspendere nō pos
sit ⁊c. T̄alia abiq̄ numero: alias male affecti apostolice sedi subm̄p
murare possunt: sicut ⁊ de facto faciūt. Ad obuiāncū igitur talibus
⁊ ad quietandū cōscientias p̄iozū expediret fieri declarationē ⁊ publi
y n

Fraudatorum

L catiōne. Sed ais: r qd nobis interitū faciēdū est: ne privaremur indulgentiis plenariis: qd fieret de declaratiōe esset ne alia via aliq̄ quoque
lare possemus siue purgatorio: Quæsiuit inveni in prima pte Anibo. rī.
v. c. lxx. s. ij. r in sūma Anif. lib. ij. c. de latia: r in Bersone tract. de
indulgentiis: q̄ multe sunt vie ad hoc: qdā difficiles: qdā nobis impossibiles:
qdā faciles. **D**es recensere volo: eligaris quā volueritis. Prima
via est: p plenarias indulgentias: q̄s solus sūmus pōtifer dat. hec via est
ad p̄sens intercepta: vt dicitur: **S**ecūda via est: p baptisimū. r hec obserata est
nobis: nō em̄ denuo baptizari poterim: paret solis pueris aut rē. **T**er
tia est p martyriū. Ardua nimis: p hanc multi serōp̄ in specie visibili vlt
sunt in celū ascendere in specie colūbe. **Q**uarta est p intensas p̄ritiōne.
Amara est via: p quā tū iuit Dīlmas in cruce: r meretur illa q̄ p̄ritiō
ne expiravit. **Q**uinta est p p̄fectionē. **H**ec rara est r nō trita: eoz q̄ vi
cerūt mundū: qui vitā presentē habēt in paciētia r mortē in desiderio.
Sexta est p multaz tribulationū paciētiā. **E**ta hac imediate in celū
ascēdit medicus Lazarus in suū Abzac rē. **H**ac eligi frater: facilis est
r oīno cois: qz nemo sine tribulatiōe. **H**abe ḡ paciētiā in aduersis: cū
obsecratiōe q̄ i partē tue purgatiōis cōuertant. **N**ā dñs in tribulatiōe
p̄cā dimittit: iuxta illud: **L**ū illo sum in tribulatiōe. **E**t rāta pōt esse q̄
p̄osus purgariis. **S**eptia p satisfactiōne p̄p̄ia in p̄fessione susceptā aut
voluntarie factā: vel p aliū p se p̄solutā in corpe vel in donis p̄ferim cū
autoritate cōmutāis. **O**ctava est p indulgentias ecclie vel platoz p̄icu
lares. **N**ō em̄ intelligo has suspēsas: r tales possent intantū multiplicari:
q̄ q̄s oīm p̄cōz suoꝝ cōsequēt remissionē. **N**ons p coicactiōne suffragioꝝ
cōmuniū: sicut i monasteriis r ecclēsijs. **D**ecima p oē opus ex charitate
factū: q̄uis spectet ad p̄p̄lationē si iūgat intērio vel oīo qd valeat
ad indulgentiā p̄cōz. **S**ic em̄ dictū est de b̄ta **M**agdalena: q̄ dimisit
tibi qz rogasti me. **U**ndecima p oē opus misericōditer primis impēsum:
fm̄ opera misericōdiā spiritalia q̄ corpalia. q̄z q̄libet ad septenariū redi
gunt. sic em̄ dictū est: **D**ate r dabit vobis: **D**imittite r dimittet vobis.
Duodecima p orationē siue p̄titionē: q̄ indulgentia p̄cōz sibi fiat in
bac vita potius q̄ i purgatorio. **H**ec est via cois r oibz possibilis: r fm̄
Berso. r Anif. efficac. nā q̄ h̄ petit erudit. **R**atio est: qz si q̄ petit p se
r p̄seuerat r p̄hoc est ad salutē: r ex charitate efficac est ei oīo. **P**atet
ex regula magistrali fundata sup̄ s̄bo christi **S**i qd petieritis. **S**ed
si q̄s petit indulgentiā p̄cōz sibi fieri in bac vita potius q̄ in purgatorio:
rite petit r p̄c. **P**atet qz pena purgatorij lōge grauior est r min⁹ habēs
imo nihil habēs de merito. **E**rgo si q̄s petit indulgentiā p̄cōz sibi fieri
in bac vita ex charitate r p̄seuerat: obtinebit vtiq̄: r mortēs statū quo
Labit ad celū. **S**equit ex p̄cedētibz: q̄ vt p martyriū vlt alijs modis deo
cognitis purgabif in bac vita: r lōge mitius q̄ in altera purgaret: s̄l et
p̄mū essentiale p paciētiā merebit augmētari. **E**x his patet cur vix fati

crisimi flagellis atterunt in hac vita. qz confidetes in dei misericordia qfa
 ciet eis cu tentatide puenit: petut hic puniri z no in fine pctā sez venia
 lia etiā differri purgāda. Quoz de^o petitionē exaudies cōmuravit sen
 tentiā: z penā purgatorij in penā bus^o exilij z augmētū essentialis pmiij
 sez cū acceleratide paradisi. Hinc est illud Augu. Hic rze hic seca vt in
 eternū parcas. Notet z illud de Mauritio impatore: q̄ elegit h̄ puniri
 z p̄ditore occisus est. sicut nup̄ dictū fuit. Rogemus. Hecey Berfone.

Dñica Judica. xvij. Martij. Bertrudis.
 Stultoz infinitus est numerus. Eccl̄s. i. Evangelij.
 v 15

Predicatorum

Quoniam estimatertia tyrra stultoz est: Predicator (predig nortt) q̄ male pdicat vel pdicatione male audiat. de q̄ apte i bodierno euagelio dicit: vbi optim⁹ pdicator q̄ solt⁹ s̄ strepide dicere potuit. Quis ex vobis arguet me de pctō. S̄ it auditores pessimi q̄ cū lapida re voluerūt ppter pdicationē ab eo factā. Pnt itaq; dinosci duab; nol.

Prima nola ē: nō recte pdicare. Et quādamodū oportet inq; recte pdicare: Dñs hoc docet p Ysaia. lviij. Clama inq; ne cesses: q̄si tubam exalta voce tuā: et annūcia p̄lo meo scelera eoz; et domui iacob pctā eorū. Debet ḡ pdicator: bonus tenere modū buccinato: is aut tubicinis.

Tuba est ex certis mēbris et frustis coadunata. Et pdicatio debet esse ex mēbris et p̄ctis pposita: q̄ten⁹ sit sonoroza: facile a pdicatore memo-

rabilis et p̄lo: nō sicut vna viella (vff einer gygen) Tuba est stricra ver- sus tubicinē: sed versus sine lata. Et pdicator apud se sit taciturnus: so-

litaris paucor; verborū in silēcio: p̄replatione: oratiōe studio tora beb-

z domada. Ceter; de q̄ pdicat sit p̄fusio: latus: amplus. Tubicen nō so-

lū os: sed et man⁹ debet applicare tube. Et pdicator debet opari qd̄ di-

cit. si dicat de humilitate: nō debet esse supb;. si de liberalitate: nō debet esse auarus: si de castitate: nō sit luxuriosus. p̄ra eos q̄ nuntis familia-

res sunt. Tubicen in bello clangit vt cōtingit: p̄ moru exercit⁹: nō ex ta-

bulatura (nit gēlatzte stück) sed hoc seruat donec fecit aut in priuato sy-

rerit cū alijs. Et pdicator in publico pdicat simplicia: plana: affectiua:

morua. doctrinalia: magistralia in puato. Tubicen oib; sil' et eodē mō-

l clangit: nō habet differētia: p̄sonat regi et militi duci et cui; rē. Et pdica-

tor sit cois: oib; dicat necessaria: sonet vox eius et clāgo: in ap̄rib; regū

z rector; clericor; et seculariū: i puenū et senū: ad moneat adolēcentes et

pueros p̄ra luxuriā et mollitiē. Tubicen clāgere nō cessat: nō cū cōpe-

scut sagitte iacule aut bō barde: nullus terror: sed vsq; ad mortē clāgit.

Et pdicator nullo terroze cōp̄ti debet: q̄n clangat q̄ diu bellū durat: et

cū vigile in cāpanis cāpanas pcutere nō cesset q̄ diu ignis flagrat: siue

in edib; pauper; siue diuitū. Tubicen gloriā suā nō q̄rit: neq; cōmodi-

tate: sed victoriā exercit⁹ et ducis gloriā. Et pdicator nec gloriā suā ne-

q; cōmoditate aut q̄stū: sed dei gloriā et ppli victoriā et salutē q̄rat. S̄t

pendū necessariū habet: b̄ accipe debet. Ecce frēs quēdamodū recte p̄-

dicator in iustis tubicinis pdicare debet. Mentio: si nō sūm⁹ ille pdica-

tor christus dñs hec oia obseruauerit. Ip̄e in oib; gloriā nō suā: s; p̄is

q̄stuit. Ego gloriā meā nō q̄ro: aut i bodierno euagelio: et alias frequēter

idē dixit. Nunq̄d et p̄eyerāter clangit et pdicauit: Nō cū terruerūt sagitte

z lapidū hodie: et alibi in dedicatiōe silr. imo ad mortē vsq; post mox

p discipulos a pdicatiōis clangore nō cessauit. Qui nō clangit: omnib;

pdicauit: neminē exclusit. Venite ad me oēs. Quis simplicius: qd̄ cla-

rius: vulgarius ynq; pdicauit: ita vt multi ex euageliū simplicitate non

parū fuerint scandalizati. Quā p̄terea ad tubā pdicatiōis manū p̄pato-

nis nō appouit. Lepit Iesus facere et docere: p̄n⁹ manū tube ap̄ oib;

Turba. CIII. XXXIII

z deinde clamit. Quis arcta fuerat turba versus se inde apparet: qd noctibus orabat in solitudine. mane in diluculo in templo laudabat habenas turbam eloquio dilatans. Sz z turba pdicationis sue qliter fuit z qz eanne coadunata er multo pericul comēbrata: cōhēcere poterte qd pēlū fuit casu gelū pdicauit. Hic igit mod⁹ pdicādi sapientū pformis sapie diuine qd rps. Qui aliū tenuerit modū nō recte pdicatur: z sub hac nota sciat se pūi.

¶ Scda nola est: nō recte audire pdicationē. Et quō recte pōt (turi. **B** audiri. Tribz modis: scz diligēter: memoriter z obediēter. Pūmo diligēter. Attēdit diligētissime scolaris doctor: z egrot⁹ medico: z cōpari ora nūcio. Et ruz diligētissime attēde magistro: medico z nūcio. Dedue ex sū. pdi. audire. ij. Itē in dictōe Verbū dei. et his multa adduci pūi. Dic qntā diligētiā facit is cui corpus christi porrigit: ne in terrā cadat. Sile est de pbo dei: imo magis. testis est Aug. l. q. i. Interrogo: z i bo melia qdā libro qnq̄ginta. Fouasit inde sumpsit occasiōē Bern. pferēdi sermonē missi: vt diceret pot⁹ audiēdi sermonē qz missa: in casu qd vtrūqz audiri nō posset. Cōrariū dicit Ange. z Rosella. Ego distinquerē de ignorāte necessaria ad salutē vel sciēte. Dic qntā sollicitudine stat immobilis virgo ornāda in aurib⁹ z monilib⁹. Sic z m: dic ex eodē August. Scdo memoriter. Dixit dñs: Seruate. Mart. xij. Ut qd audiret nūi seruaret. Sit q̄ sicut fenestra: seruet lumē: gradine nō intro mittat. Sed vt multis q̄ mala retinēt: bona perdūt: siles cribro cola. **J** tortio laetitā: rānterere: rebz: z carulo delicato. qd si ei p̄bet morsellus: eo relicto muscā psequit⁹: z rebe in aqua manēs aquā habet: extractū nū bil habet. reliq̄ retinet turpia: bona dimittūt. Ita vt verū sit illud Eccl̄i xxi. Loz fatui q̄s vas p̄fractū: oēm sapientiā nō retinebit. Tertio obediēter. Dixit dñs: Et facite. Ad hūc finē ois pdicatio: vt scz sciat qd pdicet. Scdm opera eoz nolite facere: dicūt em z nō faciūt. Accipite o ter gūerlatores respōsum: cū obijcitis sacerdotib⁹ vobis bona dicentib⁹ vstā eoz malā. Si alius vobis qz dñs rīderet: haberetis talē qualē exceptionē. Sed dicite: si ego (verbi grā) p̄hicerē vobis ducatos aut solū grossos argentiū. in magna copia: refutaretis ne eos p̄pterea qd malus sum: diceretis ne: Nolum⁹ colligere qz malus est qd p̄hicit: Plane nō: sz certatim accurrentes raperetis vt maxīma. Ut qd igit cū p̄hicio vobis aut alius quisqz pecuniā virtutū gratiaz dei p̄ceptoz: Quare igit in qz cūctamini eā colligere: Lurter gluer samini: z dicitis: cur non ad alios declinat: cur nō iubet clericos colligere: cur nos monet ad obseruantiā p̄ceptoz: Fit de cibo famelicis: vino sitibūdis: bonis rumorib⁹ p̄ malos nūcios allatis. Ecce in tpalib⁹ bis sine p̄dictionē pnt sunt ad ea accēptanda z faciēda: cerez in spiritalib⁹ p̄rariū oino. Et q̄ est hui⁹ diffērentiā: Alta plane nulla: qz qui vult difcedere ab amīco qrit occasiōē. Nec illi placet lacius psequi: vide Sūmā pdi. pdica. xxxij. Rogemus,

Feria secunda post Iudica. xvij. Martij.

Stultoz infinitus est numerus. Eccl̄i s. i. Euangelium.

Impedientium

R **C** Entelima quarta turba stultorum est: Impedientium siue retraben-
 nium vel a bono vel a meliori vel ab optimo. Dissimiles plane eis
 de quibus dictum est a domino in euangelio: quod iam audistis: qui gratias
 siue sapientiam habent non solum ad sufficientiam pro se: sed etiam ad abundantiam:
 ut in alios pro effectum effluat. Nostri enim solum gratiam in alios non diffun-
 dunt: sed impediunt. Et possunt dinosci tribus notis.

Prima est: impedire vel retrahere alios a bono necessario. Ipsi siue
 quod ex proposito quodam ab preceptorum obseruatione impediunt. Sicut quod ieiunare h
 tempore missarum dominico die audire retinet a socio illecto. Si sermonem voluerit
 audire: ducit a socio ad ludum ad pultibulum ad choream ad conuiuiam etc. De
 his qui seinuicem sic impediunt et seducunt: quemadmodum coe est quod socium qui vult

Turba. OIII. XXXIII

esse castus: impedit a castitate ali⁹ soci⁹ trabēdo secū aut cū irridendo. De q⁹ docēt eos mollitiē 30 domitica zc. De q⁹ pctis vir recte pterunt cōfitent aut satisfaciūt: qz tenent ad restitutionē. priuauerūt eos gfa et virtutib⁹: inocētia z virginitate. z obicē pctōz abstulerūt: ratiōe cuius erūt picipes oim pctōz inde seqntiū. Tenent ita qz eos reducere ad penitentiā z bonā vitā: mō sibi possibili: p oratiōes verba aut alijs hmōi me dijs: fm Scoti z Lbaimis pcepto. vij. i fine. Jpi sunt pterca qzuis nō ex pposito impediāt a bono vel inducāt ad malū: tñ prestāt eis occasio nē impedimēt p malū exēplū publice peccādo. quē ad modū facere solēt plari subditis suis moribz malis pōpis z lasciujs: mulieres suis supstuis z vanis ornāmētis factis z tripudijs z quicūqz alijs publice peccantes. Plane hī grauius peccāt: z tenent satisfacere: Vide Lbaimis. Jpi deniqz sunt q⁹ essi publice peccāt: tñ a specie pcti nō cauēt. sicut tenent cocubinas: cū quib⁹ (vt aiūt) rē nō habēt: tñ habuerūt zc. Verū de his omnibus supra latius dictū est in turba. xl vij. Ideo hic transeo.

¶ Scōa nota ē: impedire aliū a meliori bono siue nō necessario. Sūe qdā boies nō pēti simplici vita: s; vellēt z ad hī instincū habēt spūssci pfecti⁹ deo seruire. z in oibz sue volūtatī nō solū bone z bñplacētī: sed z pfecte parere: exaudire a dboxationē Pauli dicētis: Emulamini meliora charismata. Sonat in auribz eoz jpbū dñi. Diliges dñm deū tuū ex tota aia zc. Vellēt igit oia q⁹ intra z extra sunt cōponere ad regulā ratio nis z legz cōit. Audiat Mich. vi. Iudicabo tibi o hō qd sit bonū: z qd dñs requirat te. vtiqz facere iudiciū z diligere miscētiā z sollicitū ambulare cū deo tuo. Facere iudiciū: nō solū habitū iustitie habere int⁹: s; p riperere in actū iustitie q⁹ ad te z alios. z ex charitate impedere paup⁹ eribz miscētiā hī est diligere miscētiā. z sollicitū ambulare. Nō sic cois seru⁹ de familia i solis necessarijs dño seruire p mercede qzrū purat sufficere (vnd nit ein leffel darzu schwencken) sed sup hoc conari placere dño in oibz: z iugiter sibi pssidere z volūtatē eius pēplari. sicut minister f. del s corā dño rpati aū mēsz stās. Sicut erāt scī pphete: sic dicebat Helias Si nō deo in cuius spectu sto. Ecce q⁹ talē habēt instincū ad meliora aliqui impediunt z irrident: si velle simpliciōrē: victiū. mores: sollicitudī nē: silentiū: maturitatē assūperint. z obiurgant aliqui a parētibz: cōiunz ad leuitates zc. Sed z alijs dissoluti tales odio hnt: obloquunt eis intē rtiōnē eoz bonā i malā interpretates: appellātes eos (posturzer) supsturis: sos: hypo critas (lufersch zc. D inquit etiā nos intrabim⁹ in ecclī non min⁹ q⁹ ipi nō obstatē vita nra: z q⁹ sim⁹ boni socij. z talia sercēta sabulant. Siles vtiqz busonibz venenatis: q⁹ pari nequeit odore vinee dñi florētis. Lbistus vitis: ipsi palmites florētis moribz jbtz fact. s odoriferis bone fame: alqs qdē in vitā: illis hō in mortē. Hī sunt noctue lue ec odieres: iustoz semita qñ lux splendēs pcedit z creūcit vsqz ad diē pfectū: ait Salo: puer. iij. Nota semita ipi sunt q⁹ nō viā cōm sed semitā qzrūt: z dicūt: Semitas tuas doce me. Illi vt lux psciūt de die in diē: in virtutū luce existētes intus z extra. Nec lux nō est iocūda. aut delecta

Impedientium

bilis oculis talium nocuaz. **O** miseri ceci et claudii: vt qd irridetis recte
N. incederes et videtes: qnta hec stulticia et insania: **E**ur crucis christi vexil
lū o apostate habetis odio: crucē in q̄ penitētie oditis apparere in tēplo
spiritali. **Q**uid em̄ aliud sunt tales boni hoies q̄ vexilla regū q̄ p̄deūt
in q̄b̄ fulger crucis mysteriū: q̄ carne carnis p̄ditōz suspensū est patibulo.
Ipi q̄ ponāt et gloriificāt deū in corde et coꝛpe suo: qz sciunt se seruos
ehuisti: q̄ ab eodē sūt em̄pti p̄cio magno: q̄ suā vestē siue signū (sin libry)
ponāt. **E**le nobis q̄ volum⁹ reputari serui christi: et tñ dñi n̄ri signa i ve
stib⁹ coꝛpis nō portam⁹: sed n̄cti dī crassi impinguat⁹ gloriāmur de ma
e. lēto christo dño. **E**t qd̄ igit̄ si seru⁹ christi es: vexilū dñi tui odis: **E**le
qd̄ hoies ponēt: p̄ quē ire oportet ad regnū celoꝝ: **F**actas te qz etiā siē
ipsi nihilomin⁹ p̄uēturus sis ad celū: et tñ ponēt p̄ quē solū trāsire poterz
odis. **E**t q̄s est iste p̄os: **P**ons penitētie: p̄os quē fecit potifer n̄ christ⁹
dñs: de q̄ b̄ri in epla. p̄os ex pilis: trabib⁹z ascribit⁹ p̄fectus. **P**ro pilis
erruēdiā lapides in hesterno euāgelio iudei p̄scribēbāt: q̄uoꝝ trabes cru
cis in parascue suppositę sunt: et desup asseres mēbroꝝ christi clauibus
asfir. **H**ic pons est penitētie: quā mōstrant christi: p̄ hūc ire oportet.
Si cū cōparimur et cōregnabim⁹. **C**hristus passus est p̄ nobis: nob̄ re
linquētes eūplū vt seq̄mur vestiāta ei⁹. **E**ur (inq̄t **M**artin⁹ in sermone
de martyriū) nō solū intelligat̄ signū patibuli: sed pie vite virtutisq̄ p̄
positū. **S**z esto vigil frater: qz pons iste nō est fixus et immobilis: sed est
p̄os q̄ leuat̄ et attrahit̄ de nocte. **C**ū qui voluerit sup istū pontē trāsire
oportet qz veniat de die. **D**ies est vitra n̄ra: mors est nor. **P**ons crucis
penitētie eleuat̄ et suberabitur a pedibus nostris in morte. **Q**uare scri
bit̄ **E**ccl̄. xvij. **C**onfiteꝛe dño ante mortē: a mortuo quāsi nihil perit con
fessio. **T**em̄t nor quando nemo potest operari: ait dñs.
¶ **T**ertia nola est: impedire aliū a bono optimo. i. in ingressu re' iōis:
q̄ regulariter de se dicit̄ optim⁹ status: eo qz votū addit. **I**mpedire in q̄
aliū ab illi⁹ ingressu: aīo vtz religiois impedire. qd̄ addo notāter: nā
p̄pter multas alias causas q̄s p̄t impedire quē ab ingressu: vt dicit̄ **R**ich.
in qd̄li. **P**rimo retrahit̄: qz nō credit̄ eū aptū religioni siue vitē. et si hoc
credit̄ p̄ba biliter: sic nō tenet̄ religiois: qz poti⁹ dñū impediat̄. **S**cd̄o re
trahit̄: p̄pter utilitatē suā spiritalē: puta qz eius p̄stio bñ viuit. **E**t sic nō
peccat̄: qz ex charitate possū poti⁹ bonū meū spiritalē peligere q̄ alteri.
Tertio retrahit̄: p̄pter utilitatē spiritalē retracti: qz videt qz vult intrare
religionē in q̄ nō viuit regulariter fm̄ qd̄ tenent̄. et sic nō peccat̄: qz sic p̄
curat bonū eius. **Q**uarto retrahit̄: p̄pter utilitatē suā tpalē: puta qz spe
posuit spiritali: nō tñ tenet̄ religioni: sed subtrahit̄ orādo bonū p̄suadem
do et salutē p̄curādo plusq̄ prius. **Q**uinto retrahit̄ ex amicitia naturalī
aut cōlanguintatis. et tñ peccat̄: nō tñ tenet̄ religiois: sed subtrahit̄ p̄
p̄riā do bonū eius. **S**exto retrahit̄ ex amicitia lasciuā. et sic magis peccat̄ et
magis tenet̄ subtrahit̄ nō tñ religiois. **S**eptio retrahit̄ aīo impedidū vtz
litate religiois. et sic tenet̄ fm̄ posse suū facere q̄ illa p̄sona intret. et si nō

Turba. CIIII. XXXIIII

pōt: satisfacciat religiōi ad arbitriū boni viri: vel meliorē ad eā inducat
Tenet etiā subtractio: si nō pōt eū inducere vt intret religiōi: s̄m q̄ dicit
pcurādo salutē ei⁹ sollicit⁹ q̄ p̄sus. O crano retrahit obligatū religiōi
r̄tū c̄m Scotū dis. xv. q̄rtū tenet laborare vt reddat. r̄ si nō pōt: tenet
ipse (si est p̄sona idonea r̄ abilis religiōi) religiōnē intrare: vt sic satisfaci
at religiōi: r̄ orare p̄ auerso: vt dicit qd̄ fecit Raū. Ego t̄n credo q̄ si
nollet intrare: nō p̄perea esset in statu dānatiōi: s̄ sufficeret ei q̄ p̄ pos
se alio mō satisfacceret religiōi: r̄ etiā ei quē puerit. Hec Angeli. in h̄bo
Religiōsus. Nono quidā verbo obloquunt intrantib⁹. Lia (inquunt)
posses hic multa facere p̄dicādo r̄c. r̄ si oēs sic facerent: quis curaret po
pūlū. Et mille b̄mōi fatuitates allegare solent r̄c. Rogemus dām.

Spiritualia negligentium

Feria tertia post Judica .xix. Martij.

Stultorum infinitus est numerus. Eccs. i. Euangeliū

Quoniam Entes in magna turba est: Operari nō curātū (iederlich nārrē) in spiritualib: spiritualia negligentū. Antheac de ipudicib: et circa spiritualib: quibus titulus in vulgari de nō pfeuerātib: in bonis opib: sonare videat: et sic etiā Philomusus intellexit. materia tū videt esse de scientiis bona opa siue incipientib: . Uetūq; sit: factū de hac turba sunt: q negligentē sunt de spiritualib: opib: . de futuris nihil cogitātes et . putātes nōdū tps adesse oportū operādi: neq; tā ppe sponfus: nesciētes qā tps eoz semp paratū esse debeat: vt in euangelio. Nescimus em quā hora dñs domus venturus sit et . Possunt ergo dinosci duabus noliis.

¶ Prima nola est: nō vti donis aut gratijs habitis. Sile est regnū celoꝝ boi q peregre pfectōes vocauit seruos et tradidit illis bona sua: vnt dedit qnq; talēta et . Dicit curioze vsq; tibi stridor dentū. Matth. xxv. Audite serui dñi: audite et discite bene negociari: ne vt inutilis seruus pꝑiamini in tenebras exteriores . Talēta vobis cōmissa cognoscite: et cū eis lucremini. Talenta eris: auri: argēti: ferri et plūbi cōmissa vobis sunt. bona nature: gfe: sciētie: potētie et opulētie. Reperiunt em i scripturis talētoꝝ genera. s. auri et argēti: ferri: eris. et de istis habet. i. Paral. vlti. Itē plūbi: de q Zach. v. et significat qnq; genera bonoꝝ: q deus dat

R nature: mā p pccm nō pdunt. Talenti auri qd est p̄ciosissimū bona gfe
1 significat: q dat ad bñ opandū. i. Lborin. ry. Abūdanti oib: laboraui
2 nō ego: sed grā dei mecū. Talenti argēti significat bonū sciētie: q dat
3 boi ad docēdū. Psal. Eloquia dñi eloq; casta et . Talenti ferri qd do
4 mar oīs metalla fecit bonū potētie: qd dat boi ad se defendendū. Ps.
5 Reges eos in virga ferrea. Plūbi talentū qd oibus vlt: est fecit donū opulētie vel spalis abundātie. Vni igit aliquid deus dedit ista qnq; talēta: q alia qnq; lucrat et bñ vrit. Sic bñs Greg. et alij tales. Vni duo. s. bona nature et gfe vel aliud qd cūq; et s̄lt bñ vrit. Alij s̄o vnū solū. s. bona nature siue intelligentiā siue opationē: et illud frequēter ponit sub terra: qn scz bonū nature qd habet bō: totū applicat ad terrena. Unde s̄m Grego. Talentū sub terra abscondere est acceptū ingentū i terrenis actibus implicare et nō in lucro spirituali accipere. Sed ais: ego nullū talētū habeo: nihil habeo. et cū seruo dicas deo: metis vbi nō seminasti: cōgras vbi nō sparsisti. Rīdeo in primis cū Lbaif. q̄ verū nō dicit: imo meritis. Serue mēdax quōd meritis vbi nō seminasti? Quis em boim est vel gentiliū vel iudeoꝝ: quē nō sufficiēter spiritualib: sensib: adornaui: cui nō dedit scientiā boni et mali: cui nō dedit posse fugere malū et appere
S hēdere bonū si vult? Sicut em nullus est hō cui sit min: aliq; mēbroꝝ: corpis ad vsum corpale: sic nō est aliq; cui sit min: sensus et potētia ad intelligentiā boni et mali et ad omne opus bonū faciēdū qd cūq; voluerit

Turba. QV. XXXIII

Hec Chyso. vbi vult apte dicere: q̄ deus nulli hōi deficit in pcedēdo si
bi sciētiā necessariā ad salutē: si hō bñ vta q̄ a deo cōcessa 7 nō ponat
obicē p petm̄. Hec Holkot Sap. vij. Erere q̄ paruulo lumine 7 lucer-
na bñ 7 inaius accipies. Rūdeo sc̄do. Esto sz nō cōcesso q̄ nullā gratiā
habeas nullū donū: tūc scias te magnū donū habere. Nullā em̄ gratiā
habeas magna gr̄a est: vt ait Aug. Vd ego intelligo de q̄busdā gratiis
gratis datis. s. cōq̄ntia: diuitiis: fortitudiē rē. nō de oibns. Si q̄ ni-
bil habes: cū h̄ talento etiā nitere aliqd̄ luctari. Et ad qd̄ valet nihil: ad
oculos: iuxta vulgatū puerbiū (Nūt ist in die augen guot) Lucrare hoc
talēto humilitatē nimiz ex h̄ humiliat̄ hō si cognoscit se prorsus miserū
7 gratiis vacuū (gna dē lof) Hoc pone in oculos 7 cognosce h̄ nihil: 7 se
quē gr̄ade lucrū humiliatis. Humilitas est q̄ q̄sq̄ verissima sui cogni-
tione sibi ipsi vilescit: lucrū magnū: p q̄ dñs te saluabit. Pro nihilo sal-
uos facies eos: ait Psal. Quilibet q̄ iuxta suā vocationē 7 talentū di-
ligēter operet: nō em̄ curat quātū sibi cōmissum sit. sed quō q̄s eis
vta. si i paruo fueris fidelis sufficiet tibi: operare fideliter. Laue solū
ne sis arbor sterilis nō ferēs fructū: alias pena nō euades. excideris em̄
7 in ignē gehēne cū seruo euāgelico (de q̄ dictū est) pculdubio mittēris.
Matth. iij. 7. vij. Laue ne sis de numero hōz saliciū: inter q̄s diabolus
recescit. de quib⁹ Job. xl. Circūdant eū salices torētis. Ipsi sunt infru-
ctuosī boies instar saliciū circa torētis voluptatū habitatiū: in q̄b⁹ dia-
bolus (vt dictū est) q̄cescit. Laue ne sis de nūero hōz: q̄b⁹ Adonisedech
amputauit man⁹ 7 pedes: vt legit̄ Judi. i. Hic Adonisedech diabolus
est: interpretat̄ em̄ dñs fulgurās, 7 ipse vt fulgor de celo cecidit: p̄ mul-
tis amputat manus 7 pedes affectuū 7 actuū: vt nihil eis facere libeat
Tu autē nō sis imprudētiōz formica: locusta: lepusculo 7 stellioe rē. vt i
speculo Brandi. Operare dū dics est: ne differas vsq̄ ad noctē qua nē
gocitari nō licebit. Talis em̄ est mos q̄rundā nūdinaz: vt nō nisi q̄ diu
candela quēdā accensa arserit durent. Et in chūstiana illa nostra nego-
ciatione eadē est lex: vt q̄ diu durat lumen vite 7 nō amplius hē nūdi
ne durēt. Pons est (vt heri audisti qui retrahit nocte. ein fallbruck) er-
go si vis intrare curre: sic em̄ clamā: in crepusculo ianitores ciuitatis.
¶ Sc̄da nola est: nō esse paratū (noch nit bereit) Itez sile est regnū ce-
loz decē virg. rē. Dic Matth. xxv. vsq̄ ibi: Vigilate q̄ 7 orate: qz nesci-
tis. Audite h̄gines: o oēs aie fideles q̄ adolesecūle oēs estis: qz nunq̄
senescitis sicut corpa. 7 estis despōsate vni viro chūsto dño. audite vt si
tis prudētes 7 sp̄ parate: qz nescitis diē neqz horā qñ vētur⁹ sit. Tales
sitis sp̄: vt co veniēte dicere possitis ex snia: Parat⁹ suz 7 nō suz turbat⁹
7 paratū est cor meū de⁹: paratū ē cor meū. Estote parati 7 tenere oclū
in vasis vīs: ne vacuis porta claudat: 7 dicat illud horrendū: Nescio
vos. Et q̄le oleū inq̄s habebim⁹: audite sorozes. Oleū claritatis 7 pru-
dētie i aspectu: oleū castitatis 7 p̄nitētie i effectū: oleū charitatis 7 ami-
citie in affectū. Estote q̄ prudētes 7 vigilate in osonib⁹: estote p̄uden-
tes: sitis circūspēcte in h̄bis 7 factis: p̄cedāt oculi gressus vros. Utiā

Spiritalia negligentium

sapere & intelligeret ac nouissima prouideret: clamat scriptura. Nec prouidentia olei est claritas: quae clarificat intellectum practicum. Si quis iter aquae meris prius in ore olei acceptum in aqua emisserit: clariora facit oia quae in fundo aquae continentur. Sic quibus prouident se regere & seruo facto: apparere sibi pericula quae latent in medio: & videt multa pericula quae prius non videbat: & cauet ab eis.

Habes ecce primum olei claritatem & prouidentiam: & habeteneas in lapide siue vase capitulis in preintellectiva. Accipe oleum puritatis & prouidentiae effectum: habet oleum pauperis. Oleum pauperis inducit sonum: & valet per calida apostemata. Et puritas meritis. scilicet castitas & prouidentia inducit sonum in anima. scilicet quae est ab operibus exterioribus: sic per castitatem & prouidentiam cessant insulsi per alias prouidentias. Unde Hieronimus in epistola. Quacumque prout polleas: quibuscumque operibus mereas: si in singulis castitatis careas: oia per terram trahes. Ad circumferam igitur illa bonitatem dicit expectantes dominum. Sicut lumbi (inquit) vni per cincti. Nota cum lumbi sunt per cincti: tunc non trahunt per lutum vestes: sic est de castitate. ecce secundum oleum. Oleum tertium est charitatis & amicitiae in affectu. Oleum est per dimensum ciborum: habet est charitatis. Sicut est cibus receptus in stomacho ubi non est calor stomachi guarum infirmitates inducit. & si ibi fuerit calor sufficiens oia cibaria decoquit & dulcia reddit & natura quod purum est & uertit residuum emittit, sic charitatis. Bernartus super illud sciencia inflat &c. Libus indigestus corporis corrumpit: istum & hydropticum reddit: si digestus fuerit nutrit. Sic sciencia aie stomacho indigesta si non fuerit igne charitatis decocta malos humores generat: nunquid mali humorum res mali mores: sed per charitatem oia decoquunt: oia fructibus alpa dulcorant: & utilitatem prouertunt. vnde Paulus. Diligentibus deum oia cooperant in bonum.

4 Ecce oleum quod debet habere in vasis suis & lapidibus: oleum prouidentiae in vase intellectus: prouidentiae in vase totius corporis vel renus vel totius sensualitatis: & charitatis in vase cordis siue voluntatis. ut scilicet cor & corpus hoc oleo sit refectum. De hypocritis quod oleum habet non in vasis habent intrus: sed solum in lapidibus extra. Est primum olei: quod quae effundit in quantitate aquae: diuidit inde per guttulas prouidentiae oleum sic effusum non est lumen nutrimentum. Sic nimirum est de hypocritis quod habent totum cor plenum aquae voluptatis. Item. xlii. Effusus est sic aquae. Sed in superficie exterioris conuersationis habent quaedam guttas scripturas. Habent vnam guttam seruo bonitatis: aliam prouidentiae bonitatis: tertiam vestitum humiliter & asperum: quartam corporalem abstinentie. Sed quae non habent talia nisi exterioribus: non est nutrimentum sufficiens: ut dicit eis lumen glorie beatorum: quoniam dicit eis: Amen dico vobis nescio vos. & peruenit in igne eternum. Vigilate igitur spiritus: quia nescitis diem neque horam. Qui in castro obsessio sunt spiritus vigilare: nos plane obsessi sumus: armati spiritus cedere debemus prout armis. sumus in castro: quod nescimus quae hora inuadamur. Si ei (ait Gregorius) sciret quis quae hora de seculo extreret: aliud voluptatibus: aliud pernitentiae tempus parare posset. Sed quod penitentiae veniam impedit: peccati diem crastinum non permisit. Sempiternum igitur diem extremum debemus timere: quae nunquam possumus prouidere. i. De. v. Sobrius estote & vigilate. Si sic egerimus fratres: non de permissis quoniam fatuis sed prouidentibus secundum diem quoniam erimus. si sic erimus expectantes & habentes oleum triplex in vasis nostris: nihil mali nobis euenire poterit: etiam si media nocte aut quibus alia bona etiam improuise dominus venerit tunc erimus.

Turba. CV XXXIII

Just⁹ em̄ etiā si morte p̄occupat⁹ fuerit i refrigerio erit. Sap. iij. Quia
 ha erat is q̄ inter studēdū subito obierat. Reprus aut̄ fuit digirū cenēs
 i libro agro sup illo p̄bo Just⁹ si morte. vt diē Hol. sup lib. Sap. Stul
 ti aut̄ p̄būtz relinq̄nt alienis diuitias suas: ⁊ sepul. eoz do. il. inter.
 P̄sal. xlvij. Et cur ita: qz obdormierūt cū virginibz facuis alijs in cēt
 7
 t̄p̄alibz voluptatibz sopiti: intēdētes melli voluptatū: q̄ se replēt ⁊ pere
 unt negligētqz eterna. ⁊ cōmonitiōē sapiētis: Si mel iuenisti comede
 qd̄ satis ne. zc. Prover. xxv. Utere frater t̄p̄alibz ad necessitatē sicut me
 dijs ad eternitatē: nō ad voluptatē: ne eis vt funi inbercas: ⁊ sic pereas.
 Exēplo ei⁹ de q̄i Barlaā notabili similitudine de vnicorne baratro arbu
 stula ⁊ melle i ea stillāre. Vide s. tur. xij. alpha. xij. y. si placet recita.

Viatorum

Feria quarta post Iudica. xx. Martij.

Stultorum infinitus est numerus. Ecc̄s. i. Euangelij.

Antesima sexta turba stultorum est: Viatorum (weg narrē) q̄ vis stultorum precligunt vie prudentium: diabolu sequi maleres q̄ christu. cuius oves nō sunt: qz (vt in euāgelio dicitur) est: oves chisti vocē eius audiunt et sequuntur: et vitā eternā dat eis coronā aureā sapientie dū illis capra fatuorum imponet. Possunt autē dinosci duabus notis.

Prima nota est: stultorum via eligere (den narrē weg: den karrenweg die gebant straf) quā vadunt multi. Et q̄ est inquis via stultorum: Vita peccata: amor sui vsqz ad cōtempnū dei: affectio cōmodi: q̄rere q̄ sua sunt. Est via illa q̄ est in principio lata leuata: et ideo trita. in medio acrior et tristior: in fine p̄ceps arctissima et p̄niciosissima. Audite fr̄es p̄ditiones huius vie. In ingressu et a principio est lata via diaboli: qz s̄m Lzriso. apud illū sine lege sunt oia. et leuata est: qz delectabilis. Que em̄ maior delectatio q̄ q̄ p̄ccator habeat q̄ male cōcupiscit: et ideo est trita: et multi p̄ eā ambulat. Qd̄ et christus Matth. vij. dicit: Lata porta et spatiosa via est q̄ ducit ad p̄ditionē: et multi sunt q̄ intrā p̄ eā. Vere multi: qz centū et sex turme tā p̄ nos enumerat: et multo plures sunt non numerate. Multi in p̄: et ideo stulti. qz multitudinē volūt imitari: nō seq̄ris turbā ad faciendū malū. ait Moyses Exo. xxiij. Vere stulti: q̄ in his q̄ vite v̄l cōmodo cōtrariant̄ corporis nullū sciēt̄ sequunt̄ exēplū. qz nec se in aqua submergent̄ vel in igne se cōburentē sequunt̄: imo exēplo regis vel dñi vel ep̄s vel sacerdotis nō minimū qd̄ ad mūdi vel corporis p̄r̄e: cōmodū p̄dere volūt: et eorum exēplo alias infinitos valētes mūdos p̄dere nō curāt. Porro o stulte dic qd̄ hoc est. q̄ si vtiqz imitari vis boies: cur nō poti⁹ in bonis q̄ in malis factis eos imitari? Puro qz nō solū fatu⁹: sed et simia. Nimirū be licet videat boies ieiunare v̄l elemosinas dare: in talibus boibus nō assimilant̄: sed in cachinnis et leuitatibus. calceos etiā et chiroreos cas curiose si talia attingere pōt inducēs vestigia et modū quantū pōt sequit̄. Et tu o stulte nō in bonis operibus alios imitari: sed si sit aliq̄ noxius ultra se curiositas visa in alta gente ciuitate terra: vel in q̄dā boie in pannis scissuris vel barbibus plixis iuramentis et h̄mōt̄ dños etiā si sint aliq̄ imbuit̄ p̄tutudine mala ministr̄ sequunt̄. De tali capitur exēplū: nō autē sic bone cōsuetudini qua dñs pollet sese cōformare nitunt̄. Sed multitudinē intueor in q̄s eorum q̄ me p̄cedit et p̄ via h̄c vadit. Noli frater respicere in rotam eorum iucūdū: sed miserabile de q̄ audies postea extitū. Nō moueat te q̄ via impiorum p̄sperat: et bñ est oib̄ q̄ male agit. Hier. xij. vide finē eorum. Si vis vitare caprā fatuorum et cōsequi coronā sapientie: fac qd̄ in Trogo Pōpeio legitur lib. xvij. q̄ cū vnus esset illoꝝ inter q̄s cōdicitur erat: q̄ p̄ prius in aurea solis vep̄henderet radios domini ciuitatis quā acceperat obtineret. ceteris versus orientē respiciētib̄ ip̄e solus versus occidentē respiciebat: vbi erat mōs magnus super

Turba. CVI. XXXIII

quæ prius solis deprehendit radios & deminuti obtinuit civitatis. Si
dominū celi & coronā regni volueris obtinere: curi & alioꝝ p̄sidera occa-
sum. Logrūt visio de letariis in nauis: sed postea ingruere rēp̄tate peri-
culū euadere vix queit. Ecce cōditionē ingressus. In p̄fessu aliter fiet
tūc nimis incipit arctari: difficilis & aspera fieri. Puto neminē de hoc
dubitare q̄ salte aliquātiſper gustauit mūdū bonoꝝes diuitias delicias
quō lōge aliter se in p̄gressu q̄ in aggressu habeat. Quid mirū cū diffi-
ciles vias ambulēt: mōtuosas: spinosas & lutosas: tenebrosas sumptuo-
sas: tumultuosas (vnfridicibz) & tediōsas. Scandūt p̄ mōtuosa superbi
periculōsissime in alto. Lepori nō diffiles: q̄ multo melius currit cōtra
montē ascendendo q̄ descendendo de mōte in vallē. sic & illi de mōte su-
perbie cū difficultate descendūt: sed ad loca dignitatis cū magno cora-
ri ascendūt. Et cur ita: q̄ lepus habet crura anteriora breuiora q̄ po-
steriora. & illi superbi habēt anteriores tibias suaz affectionis ad deum
breuiores: affectiones autē posteriores ad mūdū lōgiores. Velociter
q̄ currit cōtra montē in acquisitione dignitatis vel diuitiaz. Job. xv.
Lucurrit aduersus deū erecto collo & pingui ceruice armatus. Spino-
sam currit auari. Diuitias spinas esse testat dñs: habēt em̄ punctiōnē
laboz in acquirendo: timores in custodiendo: & dolores in amittendo.
Dsc. v. Sepis viam tuā spinis. Luriosos p̄ lutosas rē. vt in Holker
lec. lxi. & sup. xvi. N. In exitu arctissima p̄niciosa: q̄ finis eius p̄cipi-
tū mortis: ad cappā fatuoz hoc eoz insignē: angustie tribulationū p̄e-
miū eoz. Sensit cappā hanc diues nimis arcta & stricta: q̄ in principio
fuit lata: Rutoz in hac flāma. De hac angustia & finis strictura cōque-
runt oēs in inferno: vt scribit Sap. v. P̄ angustia sp̄is gemētes. vsq̄
tibi: Iusti autē imp̄p. rē. Ecce angustia & arctitudine vie i sine: q̄ in p̄nci-
pio erat lata. Incipit hec arctitudo & strictura in q̄buldā añ mo: rē: cū p̄
pter pctā sua in angustias cadūt: nesciētes q̄ se diuertāt. sicut de pluribz
legit visioibz: quē ad modū angustiant ex visioe demonū. Et tūc perant
suffocentoz: & eis hec cappa mortuoz violētia induat. & r̄m de p̄ma nola
¶ Sēda nola est: viā prudētie dimittere. Et q̄ est viā sapiētie: virtus
bonū opus: amor dei vsq̄ ad cōtempnū suā affectio iusti: nō q̄ sua sunt
q̄rere sed q̄ iesu christi. Et priori oīno peraria: in p̄ncipio arcta & tris-
tina in medio latior & locūdiō: in fine locūdiō distimat latissima. Tū christus
Angustia porta & arcta rē. In principio: inq̄ est arcta angustaq̄. Pla-
ne arctū est cogere se ad dilectionē inimicōꝝ: castitatē: abstinentiā rē. &
sēde pauci intrāt: q̄ pauci electi: & gramini bus oblitā est: nō r̄rita p̄ter
eunū pauca rē. Et ita gramini bus oblitā est: q̄ ea inueniēt & liberā me-
rito debeat corona obsidionalis: q̄ ex gramine fuit cōfecta: vt dicit Au-
lus Hel. lib. v. ca. vi. Ita neglecta est hec viā p̄ter abysum & contrariū
vsū: q̄ quasi p̄dita est: & neq̄ viā neq̄ actus neq̄ iter tibi appareat: vt
videre est in Sūma p̄dicā. verbo viā. §. ix. Sed nihil timeas: aduenit
monstrator vie christus iesus: qui ea docet: iur: & aplos doctores scri-

Biatorum

peaꝑ post se reliquit: quibus informari possumus p tali via inquirendas.
Querite de semitis antiquis z inuētas sollicite tenere. Dic ex eadē sum-
ma. §. vi. In pgressu hec via est latior z leuor: ppter habitū acquisitū:
qz delectari est signū habitū acq̄siti. z Prover. iij. Iustoz semita quas
lux splendēs pcedit: z crescit vsqz ad diē pfectū. Sile de eo q̄ pcedit de
conto ad circūferentiā p rados: qui em̄ pcedit de circūferētia ad contū
in principio nō cōstringit: sed in fine arctatur. qui autē ecōuerso a conto
p̄gredit ad circūferentiā in principio arctat: in fine autē sentit viā latiorē
vi in Sūma p̄dicā. §. xij. De hoc P̄s. Uia mandatorū tuoz cucurri cō
z dilatasti cor meū. Nota dilatasti. Trocus bene currit q̄n pars magna
z lata versus eclū est z acutior circa terrā: z cor forma troci si versus sun-
sum apertū est: tūc bñ currit. in Sūma p̄di. via. §. i. In fine latissimā:
tunc corona p̄stabit aurea. Aurea: qz bñtudo optimū est. Corona cir-
cularis figure: qz p̄petua sine fine. Recte talib⁹ corona aurea: triūpha-
lis: muralis: castrensīs z naualis debet: qz in his om̄ib⁹ vicerūt: sed ec
obsidionalis: graminea z ciuica: quereia z miribea oualis zc. Applica
hec: qz miles christi in his om̄ib⁹ vincit: sicut defacili apparet zc. De
bac corona Sap. v. Iusti autē imp̄petuū viuēt zc. Ideo accipiet regnū
decoris z diadema speciei de manu dñi. Rogemus dñm.

Feria quinta post Iudica. xxi. Martij. scti Bñdicti.

Stultoz infinitus est numerus. Eccl̄s. i. Euangelium.

F Est questio: quibus signis possint p̄dicte due vte iusticie z sapientie:
ab imūice dinosci: cū vtraqz sit graminosa. hec p̄ter nō vsū: illa p̄ter
seductionē z deceptionē. Dico qz nodis z tribulis. Uia sapientie sicue
vera recta via nodis multis signata est: de quib⁹ crastina deo volēte di-
cet. Uia stultoz sicut auis habet tribulos z spinas insertas quib⁹ dino-
sci p̄ōr. Itaqz vbi vnū ex his tribulis offenderis: retrahē pedē: z cito qz
via hec est stultoz ad capā faruoz ducēs: quantū cūqz alias sit florida.
De his tribulis hac bora dicere p̄posui. Sunt autē quadraginta.

1. Primus tribulus est: callidū esse. Est natura callida z multos trahit
z laqueat z decipit. Secundus se semp sine habere. Tertius in-
uite velle mori. 4. Nolle premi. 5. Nolle superari. 6. Nolle sub-
esse. 7. Nolle sponte subiugari. 8. Pro suo cōmodo laborare: z qd
lucri ex alio proueniat attendere. 9. Libenter honore z reuerentiā ac-
cipere. 10. Confusionem timere z contemptū. 11. Dcūm amare ec
quietem temporalē. 12. Querere curiosa habere z pulchra. 13. Ab-
horrere vilia z grātia. 14. Respicere temporalia. 15. Gaudere ad
lucra terrena. 16. Tristari de damno. 17. Irritari leui iniurie ver-
bo. 18. Lupidū esse. 19. Libentius accipere q̄ donare. 20. Ama-
re propria z priuata. 21. Inclinari ad creaturas. 22. Inclinari ad
carnem propria. 23. Inclinari ad vanitatem. 24. Inclinari ad dis-
cursum. 25. Libenter aliquid solatiū habere externū: in quo delectet.

Turba. CVI. XXXIII

ad sensum. 26. Torū agere ppter lucrū z cōmodū ppiū. 27. Nihil
 gratis facere posse: equale aut melius aut laudē v' fauorē p beneficis
 consequi sperare. 28. Multū pōderare sua gesta: z dona cōcupiscere
 29. Gaudere de amicis multis z propinquis. 30. Gloriarī de no-
 bili loco z ortu generis. 31. Blandiri diuitibus (Kurtzenstreichen)
 32. Arridere potentibus (lechten.) 33. Applaudere sibi familiis.
 34. De defectu z molestia cito cōqueri. 35. Omnia ad se referere.
 36. Pro se errare z arguere. 37. Appetere z scire z audire noua z se-
 creta. 38. Velle ceteri⁹ apparere: z multa p sensus experiri. 39. De
 siderare agnosci. 40. Desiderare agere vñ laus z admiratio pcedit.
 ¶ Hec est sapientia huius mundi: que est stulticia apud deū: de qua. 1.
 Corinth. 1. Perdam sapientiā sapientū. Hi tribuli signa sunt male-
 dictionū terre de qua dñs: Eū operatus fueris terrā dabit tibi spinas
 z tribulos. Terra hec natura nostra est infecta amore ppiū: affectione
 cōmodi: vnde hec prodeunt ipsa. Ergo cōsidera diligēter: quia vbi hec
 sunt nō est via recta: sed auis. ergo retrahē pedem. Videt hec via plūq̄
 hominū recta: z tñ nouissima illius ducunt ad perditionē. **Existis:**
 Qui amat animā suā in hoc mundo: perdet eam. Rogemus.

Feria sexta post Iudica. xxiij. Martij.

Stultorum infinitus est numerus. Eccl̄s. 1. Euangeliū

¶ Via sapientie ad coronā z sapientiā ducens: nodis dinoscitur.
 Primus nodus est simpliciter ambulare: ab omni specie mali declina-
 re: fallacias non pretendere. Secundus nodus: omnia pure propter
 deum agere: z in eo finaliter requiescere. Tertius studere iustificac-
 tioni ppiē: resistere sensualitati. Quartus querere subūcti. Quint-
 us appetere vinci. Sextus nec propria velle libertate fungi: s; ama-
 re sub disciplina teneri. Septimus nulli cupere dominari: sed sub
 deo semp. viuere stare z esse: atq; ppter deū omni humane creature hu-
 militer paratū esse inclinari. Octauus nō quid sibi vtile z cōmodo-
 sum sit: sed quod multis proficiat magis considerare. Nonus omnē
 bonorē z gloriā deo fideliter attribuere. Decimus gaudere p nomi-
 nesu contumeliā pati. Undecimus vacū esse nō posse: sed libetē ara-
 plecti laborē. Duodecimus simplicibus delectari z humilibus.
 13. Aspera non aspernari: nec verustis refugere indur panis. 14. Nō
 inherere temporalibus. 15. Nō gaudere de corundē lucro. 16. Nō
 in erari perditione turbari: quia z thesaurū suū z gaudium in celo (vbi
 nihil perit) constituit. 17. Verbis duriorib; non acerbari. 18. Pū
 esse. 19. Beatius iudicare dare q̄ accipere. 20. Communcem esse:
 singularia vitare: z paucis contentum esse. 21. Trahi ad deum z ad
 virtutes. 22. Q̄ dire carnis desideria. 23. Fugere mūdū. 24. Re-
 stringere euagationes: z crubescere in publico apparere. 22. In solo
 deo querere cōsolari: z in summo bono sup omnia visibilia delectari.

Hiatorum

26. Nihil epale querere: nec aliud p̄m̄ū q̄ deū solū p̄ mercede postulare.
27. Nō amplius desiderare de tpalibz necessarijs: nisi quātū hec sibi ad
affectionē eternoz valent deservire. 28. Nō curare de suoz factoribz
aut donatoz apud boies estimatione: qz in p̄spectu dei z p̄pter deū non
p̄pter boies operat. 29. Inimicos diligere: nec de amicoz turba extol
li. 30. Nec locū nec ortū nataliū reputare: nisi virtus tibi maior fuerit
31. Favere magis pauperi q̄ diviti. 32. Cōpari plus innocenti q̄ po
centi. 33. Cōgaudere veraci nō fallaci: exhortari semp bonos: melio
ra charismata emulari: z filio dei p̄ virtutes assimilari. 34. Constan
ter inopiā ferre. 35. Ad deū cuncta reducere vnde originaliter ema
nant: nihil boni sibi asserbere nec eroganter presumere. 36. Nō con
tendere: nec suā sententiā alijs p̄ferre: sed in omni sensu z intellectu eter
ne sapientiē ac otulno examini se submittere. 37. Nō curare nova nec
curiosa percipere: qz totū hoc de vetustate corruptionis est ortū: cum ni
hil novū z durabile sit super terrā. Quere quomō hoc sit intelligendū.
38. Sensus restringere. 39. Vanā cōplacentiā z ostentationē deuita
re. 40. Laudanda z digne miranda humiliter abscondere: z de omni
re z de omni sententiā vilitatis fructū atqz dei laudem z bonoz querere.
Nec se nec sua velle p̄dicari: sed deū in donis suis optare benedici: qui
cuncta ex mera charitate largitur. Hec gratia fratres supernaturale lu
men z quoddā dei speciale donū est: z proprie electoz signaculum z pi
gnus salutis eterne: que hominē de terrenis ad celestia amanda suscol
lit: z de carnali spiritale efficit. Quanto igit natura amplius premis z
vincitur: tanto maior gratia infundit z quotidie novis visitationibus
in timore homo sim imaginē dei reformatur. Hec Tho. de Kempis.
Hoc est quod ait Chvstus: Nisi granū frumenti zc. si aut mortuū fue
rit: fructū multū affert. Et qui perdit animā suā in hoc mundo invenit
eam. Hec benedicta terra. Psal. Benedixisti dñe terrā tuā zc. Sed que
ris: Sunt ne hec necessaria ad salutem: sic qz in vite sue via hos nodos
nō sentiens sit in via perditionis: zc. Respondeo breviter qz nō: nisi in
stantū exorbitarent p̄ferent cōtra dei z proximi charitatē: que sub p̄ce
cepto cadit. Sunt tamē nō observata cōtra viā ad perfectionē charita
tis: nam qui ad verā perfectiōz charitatē peruenire vult: necesse habet
hanc viam ingredi. Sic etiā de tribullis prioris vite intelligi debet.
2 Hi sunt nodi fr̄s quibz noscāt viā sapiētiē. Hec viā ad coronā hec exer
cita virtutū: per quas ad sapiētiā peruenit: sicut dicit Dion. vñ in spe
culo Brandi. Quā dmodū ad Penolopen p anallas venire nitebant
am rores eius dēta: per virtutes sapiētiē appropinquamus. Item est
hec stulticia hominis mundi: que vera sapiētiā est apud deū. quia quod
stultū est dei sapiētius est hominibus: z quod infirmū est dei fortius
est hominibus. Item predicamus Iesum: in Ieis quidē scandalū: genti
bus aut stulticiā: ipsis aut vocatis Iudeis atqz grecis chvstū dei virtu
tem z sapiētiā. i. ad Corinib. i. Rogemus.

Turba. QVII XXXIIII.

Sabbato post Iudica. xxiij. Martij. Festū annunciati
 onis anticipabat: qz cadebat i feriā secundā post palmarū
 Stultoz infini. rē. Eccl̄s. i. Die gesta huius diei de cena.

Quēsimase prima turba stultoz est. Turpiū cōmensaliū (ciseb
 narren) Qui se irrationabiliter habent in mensa boim: aut dei:
 sapiens em̄ in vtracq; se honeste habet r rationabilr. de his spo
 pondi me vobis hodie diciturū: r puro nō incōgrue macerie huius diei
 q̄ est vt audistis de cena xp̄o a martha pparata: in q̄ discubuit iesus de
 us r homo. Recte ḡ de mensā boim r dei: vbi cōiue erat honesti r tur
 p̄ iij

Turpium cōmensalium

pes. Stulti qualis fuit Judas murmurā sup effusione vngenti. Non
neiti discipuli ⁊ sup oēs xpūs dñs. Sed ⁊ hodie festum est q̄ cōmemo-
ramus descensuz panis q̄ venit de celo: cōpactus manib⁹ spūs sancti in
virginis alio: q̄ nobis in cibū sponēbis futur⁹ sacris dieb⁹ paschalib⁹
in quibus qlibet tenet digne panē hūc māducare iuxta p̄ceptū ecclesie.
Rationabiliter q̄ ⁊ apre de fatuis cōmūis offert se dicendi materia.
Reperio ergo nolas aliq̄s: quib⁹ possunt discerni a sapientib⁹ cōmūis
¶ Prima nola est: Manus nō lauare. Hoc apud oēs curias ⁊ dom⁹
regulariter obseruari solet: vt manus ante mensam abluant: ⁊ p̄ incuri-
alitate reputat si hoc negligit q̄uis crimē nō reputet. Qd̄ tñ iudei opi-
nabant: quēadmodū dictū est dieb⁹ supertozib⁹: q̄ illud discipulis xp̄i
improperabāt: q̄ manib⁹ nō lotis sed cōmūib⁹ māducarēt. Esti au-
tem nō crimē sit sed sola incurialitas ad mensam hoim⁹ nō lotis mani-
bus accedere: Ad mensam tñ dei imundis manib⁹ accedere grāde sce-
lus ⁊ crimē (quale fuit crimen crucifigentū xp̄m) reputat: ergo ad loti-
onē manū imp̄mis conandū. Et q̄ est inq̄s hec lotio: que aqua: q̄ map-
pa abstersionis: Aqua est cōtritiō: lotio est p̄fessio: mappa est satisfactio
¶ Vide vt hec trīs habent ad manū emundationē. Prima est aqua con-
tritiōis: vide sit hec aqua calida: mūda: amara ⁊ viua. Sit calida ca-
lore caritatis: sit tua duplicitia de peccō calida: sit tua p̄tritiō ex amo-
re dei: ⁊ nō timore pene dūtaxat: quēadmodū dānari ⁊ dānandi: ⁊ quē-
admodū solet cōmūiter fieri in morte: vbi affecto cōmōdi nō iusti re-
gnat: q̄ vtiq̄ gelida est rē. Sit aqua cōtritiōis mūda. Lave ne teneas
ppositū nō dimittendi p̄terita: aut nō cauendi futura: aut nō amouen-
di occasiones manifestas: hec sunt que aquā illam turbulentiā efficiūt.
3 Sit aqua cōtritiōis amara: est nō in sensualitate: sit tñ in voluntate.
¶ Vtinā nō fecissem: nā dolor sensualitatis nō est in p̄tate nostra: ⁊ etiā
posset esse nimius: nō tñ ideo tenemur pot⁹ eligere infernū q̄ peccasse.
4 Sit aqua cōtritiōis viua: cōtinua sit tua cōtritiō h̄ modo: q̄ quando-
cūq̄ sit actualis recordatio de peccō: q̄ de eo doleas modo dicto: alias
videber⁹ approbare. H̄ ego intelligo: dñi occurrit tibi sub rōne offense rē
Felix q̄ talem aquā habet in suo furore p̄ lotiōe anie sue. Sed vñ bau-
riemus aquā hęc: durū est cor meū instar siliis: p̄cute dñe Jesu virgo
tua vt fluat: sicut olim ad p̄cussione moysi. Percute igit⁹ ⁊ tu te ad litte-
rā virga vt emolliar⁹. Scōo enīce ⁊ fode cor: ⁊ enīce simū affectiōnū mī-
dana: vt seru⁹ iacob: p̄ fossorū ieiunij ⁊ abstinentie. Tertio ora ⁊ cla-
ma p̄ aqua: sicut illi de maria magdalena iperavit. vt dicit Guibbel.
¶ Paricē. in de dist. rbe. rē. Quarto p̄sdera miseras criā alioz: quos
q̄ cōpungaris ad lachrymas. Ecce primū est aqua cōtritiōis. Scōz
est lotio p̄fessionis. Non satis est tenere aquā cōtritiōis in furore: nisi
ad lotiōne effundat⁹ cōfessionē suo tpe abundanter discrete. Sit cō-
fessio oportuna tpe debito: hoc est ad p̄positū ante cōmunionē. Nā con-
tritiō nō sufficit: quia oportet nedū deo p̄ contritiōne: sed etiam ecclesie

Turba. CVII. XXXIII

in cibus ministerio vult accipere cōmunionē reconciliari: qđ sit p cōfessionē.
Ergo dicit: Effunde quasi aquā cor tuū. Sic sebo confessio iustis
regis: oia dic mortalia: dubia: circumstantias &c. Sic qui aquā minist-
ratur p lotiōe: nō parit aq̄ sed largitur fundit, sic & tu. **Uñ d:** Effunde
vt aquā nā vt oleū: vt lac vinū aut mel, vt in dicta salutis. Sic tertio
cōfessio secreta: ex pte p̄fessoris & cōfiteris. Debet em̄ p̄fessor in nullo co-
su ea revelare: vt dicit Berfon. **Trē neq̄ p̄fiteris &c.** Intellectū hui⁹ q̄re in
Berfo. Nō em̄ intelligit simpliciter: sic recipit in peluum ex pte p̄fiteris:
& basse s̄līter infundit ex pte p̄fessoris: nō em̄ debet aq̄ alte infundi: sed
cervilla vt sonet. **Sic q̄rto p̄fessio corā iudice.** Iudex in cōfessione est
papa vel eps vel curatus vel aliq̄s legitime ab aliq̄ istoz delegat⁹. Ab
hojz q̄ ministrorū vno aquā recipit: sed a q̄ expedietus dicit Berloniq̄ re-
gulariter & ceteris paribz a suo curato ordinario. **Primo p̄ter obedie-
tiā.** Deinde p̄pter facilitatē habēdi eū postmodū in piculis mortis: vel i
sacramētoz administratōe. Et tertio fm̄ Bonauen. (vt allegat Ange-
lus) p̄pter excusationū & deceptionū vitiationē. Nā si min⁹ sufficiens est:
luit man⁹ suas oportune secrete & a suo iudice. **S; s̄c q̄ inuiti accedat**
ad illā abluōne: retrahit eos vel pudor vlt rumor: p̄sumptio vel despe-
ratio. **Pudor** eos retrahit q̄ habet turpia peccā p̄cipue carnalia: tales nō
libēter ostēdūt man⁹: s̄līes eis q̄ scabiosas habētes man⁹ nō libēter ostē-
dūt eas & subtrahūt se a lotiōe. **Sic territus Tobias** iunior pisce deli-
tescēte iaq̄. **Alios rumor:** nō indigeo, sicut qđā gloriātes de p̄fiteriā:
puritate: cū tū sint plene supbia & hypocrisis. **Quosdā p̄sumptio:** peccasti
nātes adhuc t̄ps nō est inquit sed cras. sp̄ volūt vltimi esse in locutione
aliq̄s cedere volētes tanq̄ dignioribz sic vltimo nō lauāt. **Alios despe-
ratio:** q̄z peccā a deo grauiā sunt: vt dicāt cū **Lain: Pator** est iniquitas &
Gr̄es cerdonibz q̄ despēduerūt de purgatiōe vnguiū rubore infectoz
p̄terea eos lauare nō curāt. **Tertio** est exercitio satisfactoris: hoc tandē
in lotiōe manū fieri solet: vt mappa manus extergant. sic & satisfactio
debet seq̄. **Sic** hic prudēs tenet: mappa: ne sit nimis aspera: sed tolera-
bilis penitētia iposita: quā libēter ferat: & q̄ mel⁹ est cū leui mittere ad
purgatoriū q̄ graui ad infernū. **Tu aut frater** fac cito extergas hic. s. p
parietē tolerantiā tribulationū. **Est** em̄igma: qđ est hoc. s. efficitur: si nō
efficitur nihilomin⁹ fit: **Rūdet** est exercitio manū: si q̄s extecat p̄ mappā
extecant. si nō extecant p̄ mappā: nihilomin⁹ extecant. **Uex** qđ in h̄ est
uerbiū in p̄posito: q̄tū ad h̄: s; nō est cōmodo. si em̄ hic nō satisfecerit
p̄ satisfactiōe: nihilomin⁹ satisficit i purgatorio. sed nō sine tuo magno
malō. **S; hic** vrbic seca: vt in cernū peccā: hūis q̄ hic satisfacti. **Lauēz**
sibi p̄io corruptores alioz in moribz: sebo iniustū bellū irregularitōe
ceteris & iniustas p̄mortiōes in spiritalibz pcurātes: tertio p̄positi in statu
p̄ simoniā vsurā aut rapinā: q̄rto iniusti parroni & causaz aduocati. qz
s̄rillime bi ad mappā satisfactoris induci possunt. **Tandē** fr̄es vti
p̄ iij

Turpium comensalium

ne faciamus tu q̄ es iturus ad mensam dei bis dieb; toto conamine cu-
r: vt nō lotis manib; nō accedas: s; diligēter bis modis: pura lotionē
paup; p̄ritionis calidā mūdā amarā ⁊ vinā haustā vitra effusioe ois
ritone aut p̄sideratioe. Per deniq; p̄fessiois lotionē oportunā ⁊c. nō ob-
stare pudorem: imo: p̄sumptioe aut desperatioe p̄ q̄q; absterfua map-
pe satisfactiois. Sic fac vt mūdus sis: q̄nto? digne possis ad mūdissimū
1 mū hūc puenire cibū. Nisi em̄ sic feceris: grauissima te pena manebit.
Limat Pau. Probet aut̄ semetipm̄ bō: ⁊ sic de pane illo edat ⁊ de cali-
ce bibat. q̄ em̄ corpus dñi māducatur indigne: iudiciū sibi manducat ⁊ bi-
2 bit. Et q̄dē inste: imūde ad tā mundū cū tāta temeritate accedes. Hor-
ret Joānes baptista sc̄ficatus in vtero accedere ⁊ r̄gere verticē dñi:
3 imo corrigā calciamēt. q̄d tu imunde. Marcus pollicē abscondit ⁊c.
Iu dei separāt ⁊ mūdant sacrificia sua facuri: ⁊ ecce hoc malus sacrifi-
ciū. In nulla curia regis sp̄alis sine lotionē manuū ad mensam sedet: ⁊
4 tu illotus accedes. Calices: paramēta palle altaris oīa alba ⁊ nitida
admonēt: vt ⁊ tu nitidus sis ⁊ lotus. Cū putas suū q̄ christus priusq;
dederat panē discipulis eos lauerit ⁊ dixerit: Si nō lauro te: nō habe-
bis partē meū. nisi q̄ necesse est pri⁹ lauari q̄ accedas ad sacramētū.
5 Venit panis hic ⁊ descendit de celo in vterū virginis mūdissime ⁊ castis-
sime lote instat colūbax lacte ⁊c. Et tu ergo nō sis fatuus cōiua: caue
ab hac nō lotio tibi nola: ne excludaris a mensa. Rogemus.

Dñica Palmarum. xxiij. Martij.

R Stultoz infinitus est nu. Ec̄cs. i. Besta diei siue euāgelij
1 q̄ s̄ba nola stultoz cōiuaꝝ est: Eligere primū locū: aut antegios
i scutella digitos infero. In mēsa bymana hec fieri nō debere certū est:
⁊ est ex documento christi: q̄ in euāgelio dicit: Lū inuitat⁹ fueris ⁊c. Et
quidē hoc verissimū signū est gr̄adio stulticie: debet em̄ tibi seruari mari-
ma humilitas: in oī eo q̄ vult ad mensam dñi sedere: nō igit primū sed
vltimū locū elige coicaturus. Elige inq; p̄ humilitatē ⁊ timorē de tua
1 indignitate: ⁊ quō: hoc mō. Cōsidera q̄ p̄cipue ex diuino munere: ⁊ nō
ex nra industria seu p̄paratioe digni reddimur mysterioꝝ sacroꝝ p̄ci-
patione. Hec nimirū p̄sideratio si cū sapore itimo mastice: humilitate
nos vehemēt: ⁊ i nouissima faciet recubere loco. Profecto humilitas
2 sola est q̄ disponit ad dignificationē ⁊ p̄parationē debita ⁊ talis r̄ctiq;
hospitis in aie cenaculo susceptione. Agat nihilominus industria no-
stra q̄ poterit: vt sit absq; cōsciētia p̄cti mortalis. Plane hec industria
nra ⁊ p̄paratio qualē agere cōueniētē possum⁹ requirit: quā admodū
3 veri dictū est de lotionē manuū p̄ p̄ritionē ⁊ p̄fessionē. Tene em̄ q̄ p̄ba-
bare seipm̄: ⁊ sic accedere. Caue tñ ne illi industrie ⁊ p̄paratiōi p̄ con-
fessionē aut alias imitatis aut in ea speres: alias supbis: alias maledi-
ctionē incurris q̄ ponis fiducia tuā in boie ⁊ carnē brachij tuū. aliq̄n
deatq; in p̄cipitiū tibi: falleris aut cadis: aut tanq; si q̄o baculo aru-

Turba. QVII XXXIII

dūco sustinet vacillas. neq. habitam⁹ in adiutorio altissimi: dñi in nris
meritis fidim⁹ vel in pctōz sola recordatōe torq. mur rē. Dic ex Hervo S
ne de pollutiōe noct. p. h. heratōe. Ir. vsq. ad hūc passus: Quid g. diceret
aliq. rē. Agnosce q. oēs iustitiae nre sunt sicut p. anus mēstruare: aut ve
tur leprosi fasciēs: sub quibus velamus! Alī dūc sanie pctōz nfoz. Qua
fronte igit. quae ve audacia infectionē hāc ad placandū deū aduolimus
ostēdere: Laucam⁹ ne poti⁹ irritef. Plane sic est: si mille annis vacaret
aliq. se disponere ad dignitatē celebratiōis: nec sic se attigeret. Quid
idcirco in breui morula facere poterit. Esto q. post tuā p. paratiōē p. er
cicitia p. riniōis p. fessionis meditatiōis rē. nihil tibi p. sciūs sis sup. pctō
mōrālī aut peccātī p. p. sō: scias tñ ex aduerso q. iustus est dñs: q. si ve
lit exquirere vebemēter debita: si iniquitatē tuā obseruare: si te cū iudi
cō cōtendere. plane neq. sustinebis neq. poteris rīdere vnū p. mille: q. n
tūlibet lotus fueris atritus confessus lachrymosus. Quid ista sunt?
Te tibi si nō cū miscōia magna valde d. iudicaris. Quid ista postuz
ego z tu o frater: si forte me latēt vitia mea: Merui quidē execrari qui
visu meo spiritali supra modū aabusus sum: dum vidēs bonū aliq. ad
implere p. p. s. Sic sic g. o frater: si vanitas tua: falsitas tua: tua vana
p. paratiō mēstruosa: lachryme: par suauitas: tranquillitas: deuotio sen
sibilis. Si hec inq. te cū lacinia pallij tui ad mensaz dñi trahere nitant
q. si dignū: repugna renitēs: noli in his cōfidere q. si bece dignificē: sed
post becoia facta z oēm industriā tuā z p. paratiōē: q. oīno pcedere z
nō negligi debet: sisse in vltimo loco: z expecta si forte paterfamilias ve
niat z dicat: Amice: ascende. z trahat te. Et q. n. hoc erit: Tūc q. n. de te
desperasti in veritate: z in oīmib. exercitijs tuis: z te in miscōiaz dei p. p.
eis ei solā innitendo: dicēs: Etsi nihil sum: hoc tñ scio q. apud dñm mi
sericordia z copiosa apud eū redēptio: z pietatis eius fontes nulla pōt
iniquitas euincere vel ericcare. Quid: decreuit saluare me: nemo est q.
cōdemner: p. cipit vt spem meā ponā in eū: z me totū in manus suas p. p.
ciā vt possim: nō est crudelis rē. Ex eodē vbi prius: vsq. ibi: Eurus ac
cede. Sic tibi humilitato dicit dñs: Amice ascēde. Noli tūc obstinat⁹
reniti. Esto retrahat te indignitas: carnalis humilitas: infirmitas rē.
Et eodē sup. Ma. g. r. c. ij. a. b. c. Exaudi potius paterfamilias te trahē
tem z dicent: Si egrotas veni: ego apponā efficacissimū medicamen
tū tue inualitudinis. Si sturum pateris z nō poteris sanari a medicis
tuis salicis exercitijs rē. Dic ex de pollutiōe nocturna: ad placitū iuxta
metaphorā illā quā proposuit: congrue aptando.

¶ Tertia nola est: ante cōmestione nō orare. Nos est christianoꝝ vt
ante mensam orent. Docuit hoc suo facto christus dñs: q. pasceas p. m.
elevatoris oculis bñdixit panē rē. z p. cipue clericis mandat vt cibū bñdi
cēt: dicit. i. h. ij. nō liceat. Et tu itidē observa q. n. cōmestione diuine euchar
stie: vt post lotione z humilē sessione cibū bñdicas z ores: dic: Bñdicit⁹
q. venit in noie dñi. Disce a p. plo z pueris hebreoz clamātib. suscepru
¶ ¶

Turpium cōmensalium

Tri dñm in ciuitate sua. clamantibus inq̃: Bñdixtus r̃. Lauda beneficia eius r̃ tu o frater: tibi r̃ oibz exhibita. Et qđ orabo inquit: qđ tibi dñs suggererit: dic: Dñe nō suz dignus vt intres sub tectū meū: sed tm̃ die verbo: r̃ sanabit aia mea. Nō sum dignus: p̃ra p̃cedere nōlā. dic p̃bo r̃ p̃ra p̃ficere nōlā. Dic cū Daniele: Dñe nō in iustificationibz meis p̃ster no p̃ces meas ante te: sed in miserationibz tuis multis r̃ magnis. Et itē cū p̃pheta dic: Ego aut̃ in multitudine misericōdie tue introibo in domum tuā: adorabo ad tēplū sanctū tuū in timore tuo. Et illia: qm̃ res hec nō tā verbis agit q̃ deuotis suspirijs. Anteq̃ comedā suspiro: ait Job. iij. Roga dñm vt illuminet tenebras tuas: r̃ ondat tibi ea q̃ sibi in te displicerint in tuā dānationē ad m̃fāz hāc accedas. Roga deū vt suppleat defectū tuū p̃ suā misericordiā. Hoc facies cōsequis altēz illoz: aut cū illuminabit te vt pctm̃ tuū occultū tibi manifestet: r̃ tūc peniteas. aut si nō manifestat: remittit tui sacramētū vigore aut saltē tibi in pctm̃ nō uuum nō imputabit hec cōmuniō: vt dicit Beron consideratiōe scōa de pollu. Porro ex hac oratiōe liberaberis aliqñ a tentatione: q̃ fieri solet quibuscūq̃ circa hoc sacramētū. Beron sup̃ Mag̃. lxxxi. E. Sic iudei in Psal. petierūt r̃ venit cornū r̃ pane r̃. r̃ Ben. xxliij. Nō comedā donec loqr̃ sermones: oratiōes scz meas. Hinc Maria Magdale na r̃ alie deuote portabāt aromata oū q̃rerēt corpus christi. Luc. xxvij. Sic nobis accessurus ad corpus dñi p̃libāda est oratiōis deuotiō: vt q̃ minus forte parari sumus p̃ teiumū r̃ p̃fessionē suppleat spiritaliū aromatu. i. orationū oblatio. Et Paralip. iij. Magna pars ppli q̃ sanctificata nō fuerat comedat p̃bale. r̃ orauit p̃ eis rex Ezechias dicit: Dñs bonus p̃pitiabit eis: p̃ minus sanctificari sunt. Augu. q̃uis quis pctō mordeat uentaliter peccando cū nō habeat uoluntatē: satisfaciāt lacrymis r̃ orationibus. r̃ cōfidens de dñi miseratione accedat ad eucharistiam intrepidus r̃ securus. Et Jordane de sanctis. lxxxv.

Quarta nola est: cibū discutere. Scrutari: examinare: eundē olfaccere r̃ pulmicaria scrutari (s̃as muos lusen) iudicarez de p̃dimēris q̃lta sine. Inuile est hoc p̃cipue in cōiuijs: r̃ cū inuitat̃ fueris. Nō est tunc discutendus aut examināndus cibus: min⁹ inuile esset i domo tua. Et tu ad mensam dñi sedes noli curiose discutere cibū hūc p̃ciosissimū tibi appostū. Qui scrutator est maiestatis opprimeat glia. Noli scrutari si bon⁹ sit: quōd chustās tibi sit: quōd possibile sit. Sed simplr̃ crede: fas r̃ deturatus est: crede hospiti fideli: nō mēdaci. Ipe ueritas est q̃ fallere nō p̃t. Hoc est (inq̃) corpus meū. Crede igit̃ ei. Sed r̃ credent⁹ est p̃ tot secula: scripturas: doctores r̃ scōs: vt saltū sit uelle circa h̃ dubitare r̃ scrutari. Noli eundē p̃ sensus tuos pbare: noli nasū apponere nec alioz sensuum quēpiā: ocs em̃ decipiunt: uisus: audit⁹: gustus: olfact⁹: tact⁹. Iudicāt illic panē albū: fructū dulcē odoriferū r̃ suauē. s̃z decipiunt: qz panis nullus illic est: sed p̃uersus in corpus christi: sole species manēt. Sile de ouo qđ post excubationē sufficiētē ouū nō ē: q̃uis resta maneat

Turba. CVII XXXV

no in vitellu: sed pullus intus corinet. Sic hic testa speculæ manet: sed y
vitellu panis mutari est. Nedum aut sensus: imo r ratio deficit: marbe
matica: loica: physica: metaphysica r. Vide r declara breuiter ex An-
tho. pre. iij. ti. ruij. ca. v. s. i. circa fine. Fareor etiã hsdã odore discernere
re potuisse eucharistia r visu alios: sicut in Berlone legit r Guil. Par.
in de diuina rhetorica: r scñus Ludouicus rex Frãcie: vt in Sã. Pul. Par.
Duz. de sacro vicr. de q Berfon sup Magr. re. S. T. U. Tu q̄ simple
crede: r si sensus deficit: ad firmadu cor sinceru sola fides sufficit: ad b
lumen iudica: nõ sãd lumen sensus vel ratiõis: multis miraculis cõfirma-
tũ est: sc̄ Hrego. q̄ ad infidelitatẽ mulieris amouendã puertit in formã
digiti: r alia similia multa legimus. Rogemus. Crastina de reliquis.

Feria secunda post Palmarũ. xxv. Martij.

Stulcorum infinitus est numerus. Eccl̄s. i. Hæc ita dicit.

¶ Quinta nola est: Sine masticatione deglutire (schlucken) instar et
contẽ. Siles deglutierit nucẽ integrã: vt dicit Martib^o de craco. quẽ vi
de in suo dialogo. Est hoc inuile r lurconis signũ. Insanũ pterea: qz
bona masticatio in ore est q̄s̄ prima digestio. Et tu ad mensam dñi se-
dene: caue ne cibũ hunc diuinitissime eucharistie sine masticatiõẽ sumas
ne fructu suauitatis r dulcedinis eius priueris. Est em̄ vna ex causis
cur aliq̄ suauitatẽ hui^o credi nõ experiant: q̄uis etiã alie sint cause. S
ais r q̄ris: Quid est masticatio spiritalis: q̄ debet hic cib^o masticari ve
sapiat. Scio em̄ q̄ de corporali masticatiõẽ: q̄ species sacramentales cõ
terunt nõ loqueris: Quis r illa debeat fieri discrete: ne inter dentes ma-
neant picule: sed reuerẽter diglutiant. Quid est igit masticatio spirita-
lis de q̄ loq̄ris: Rõdeo breuissime: nihil aliud est q̄ meditatio. Nã ma-
sticatio est freq̄ns redit^o dentiũ sup idẽ diuidendũ r atterendũ. Et me-
ditatio hui^o cibi spiritalis nihil aliud est q̄ freq̄ns mētis reditus sup
idẽ: cogitatione r deuotione r affectu mētis diuidendũ r atterendũ in
oēs differentias bonitatis charitatis r virtutis ei^o: vt sic fugax ex ipso
dulcedo: in q̄ pparauit hoc sacramentũ boib^o. Vide Albertũ i trac. de
sacramẽto eucharistie fo. lviij. q̄ late d̄ hoc scribit. Jẽ differẽt cogitatio
meditatio r p̄platio: ex Berio. penes facile r difficile: vtiler inuile r

Sed dicit: r q̄ igit sunt ille meditationes siue masticationes q̄b debet
masticari hic cib^o vt sapiat nobis ei^o dulcedo: Rõdeo q̄ inter eas medi-
tatiõẽ q̄b masticãdus ẽ cib^o ille: post eã q̄ vas oim aromatu ẽ Sũil. Part. lib.
de sacra. Quaz prima est oipotẽtis virtutis diuine admiratio. Secũda
diuine sapiẽtie r puldẽtie. Tertiã diuine bonitatis abũdãtia atq̄ diu-
tie. Quarta miscõie diuine cogitatio. Hec oia p̄seq̄re vt Sũil. Par. B
vbi sup: vel ex de turre cremata. Sed dicit: vt intelligo causa aridita-
tis r carciẽ dulcedinis cibi (q̄ in se plen^o est delectamẽtis) puenit ex de
secu masticatiõis. vnde tũc est q̄ aliq̄s etiã deuotissimĩ boies q̄ diligẽ-
tissime per meditacionẽ masticãt: nullã dulcedinẽ experiant. Rõdeo q̄

Turpium cōmensalium

propter alias causas h̄ accidit: multe em̄ sunt cause but^o: q̄dā ex culpa n̄a
quedā ex nulla culpa: sed dei misericordiē. Et assignant nouē p̄ter p̄dicta
Prima est indispositio palati p̄ter pecc̄m mortale: sc̄da cordis occupa
tio sine mortali: tertia sublimitas saporis: quarta fides: quinta humilitas
s̄a: sexta ingratiitudo: septima crudelitas: octaua feruor: nona purgatio
Dic p̄ oia ex de turre cremata: vsq; ibi Decia causa excluditue. Rogem^o

Feria tertia post Palmaz. xxvi. Martij. Sexta diei.

Sexta nola est: Sine esurte ad m̄sam sedere. Qui sine esurte man
ducatur: cū fastidio modicū saporis inde repositat r̄. Ulde Būtsch in
cena dñi. Tu dū ad m̄sam dñi vis accedere: id sine spiritali veraci esu
rie sine desiderio nō facias. Et dico norāter veracit̄: est em̄ duplex spiri
talis esurtes: q̄dā verax: q̄dā fallax. Prima esurtes ē fallax: cui nō est in
nitendū. Et q̄ est illa: S̄c̄m̄t̄a: dulciter afficit ad coionē vel ardenter:
sensu desiderij vel feruoris r̄. p̄fusio lachrymar: sensualis cordis cō
p̄ctio: feruor m̄tis: r̄ s̄lia sentim̄ta: affectiōes cordiales. r̄ ḡn̄aliter q̄
liber talis modi ḡa: q̄ quā intelligit̄ q̄dā inspirationē dei r̄ m̄tis affec
tionē. Ego dico: q; huic esuriet nō est inuitendū: r̄ h̄ p̄ter septem rationes
q̄s elicit̄ et Martij. de craco. Prima p̄ter nesciētiā: q̄s em̄ tu dicitis in
sp̄rationē dei esse: forsitā est diaboli. Lū em̄ certū sit diaboli in irreue
rentia dei delectari: q̄s dubitat q̄n sepe q̄s scit indignos instigar ad cō
munionē: q̄m̄ r̄ deū in honore r̄ iudiciū sibi māducet r̄ bibat. An cre
dis q; iudas inspirāte deo: receperit corp^o ch̄i: §. xxxviij. Sc̄da p̄ter ex
pectantiā: nā etiā si certo signo cognosceres q̄n tibi de^o inspiraret. nō s̄n
deberes expectare donec dñs tibi daret h̄ signū. vbi em̄ s̄m̄ scripturā r̄
rationes habet q̄d agēdū sit: tibi signū expectare ḡn̄atiōis puerse est: r̄ deū
ēctare. §. xxxviij. Tertia p̄ter absentia: q; absentia horū sentim̄toz nō ē
verū signū indispositiōis ad sacramentū: multoties em̄ q̄ nihil talis ha
bet sunt in magno statu ḡe. Sepe em̄ p̄cingit boies ab h̄mōi affectibus
ipediti sine oi culpa sua: imo cū magno merito. sicut senes languentes
curati r̄. q̄s impiū esset remouere a sacramēto pietatis. Ulde i. Lraē.
§. xliij. Quarta p̄ter p̄sentia. Non em̄ p̄ter p̄sentia sensus talis affectū
q̄s magis securus debet esse r̄ se magis ad sacramentū putare dispositū
esse: q; etiā pecc̄tores aliq̄n cōpungunt corde: r̄ s̄ct̄ lachrymas effundēdo
dulciter afficiunt ad orandū: retinētes aliena: odiātes p̄ximū: affectū q̄
more inordinato ad m̄dana. §. lviij. Quinta p̄ter originis differen
tia. nā aliq̄n veniūt oino p̄ter gratiā: aliq̄n cū ḡa: s; nō ex ḡa. q̄nq; ho
er ḡa r̄ speciali dono. lx. Aliq̄n inq; oino p̄ter gratiā. Patet de ḡerilibz
iudeis r̄ hereticis: q; in ritibus suis sacrificijs r̄ erroribz nōnq; lachry
mas fundūt r̄ cordialiter afficiunt: r̄ vtiq; p̄ter gratiā. Exēplū de here
tico i heresi nato: itē de sene decepto errore antropomorphitar. Incau
tū est q̄ credere affectibus r̄ sentim̄tis h̄mōi. lxi. lxij. Aliq̄n cū ḡa veniūt
nō t̄m̄p̄ ex gratia: dum quidā boni maxime simplices mouent r̄ p̄o
mouent ad dulces affectus: ex cantu suauī r̄ deuoto vel organo. Nec

Turba. QVII XXXV

omnino sunt refutandum maxime in incipientibus. multum in incedere vel in
morari talibus periculis est incautum. Vide in Craco. §. lxxvij. vique ad
lxxvij. Aliquos tales affectus ex gratia sunt: quosdam modum lachryme scriptor. Quod
exemplis scriptura est plena. Et plane etiam de illis affectibus quod pure ex do-
no et gratia dei pervenire necessaria est cautela. Et cur ita: quod plurimum sunt
erroris occasio: non tam data quam accepta. quod cum datur servus panis filios ut
fiant filii: dono abutuntur putantes se filios: et sic pereunt. Audi Berni ad
fratres de more dei. §. lxxij. ex Craco. Ex his quod omnibus concludit: quod huic sicut affe-
ctum etiam si assit: non tamen est innotendum quasi veract dispositioni. Secunda est
dome conscientie. Et quod dinoscitur hec inesse. Signis septem. Primum est fre-
quentes displicentia et detestatio peccati tam proprii quam alieni. Secundum zelus animarum.
Tertium odium iniustitie. Quartum humiliatio continua et vilificatio superbi.
Quintum desiderium celestium. Sextum proprietudo animi ad carentium omnibus
quod in mundo sunt: quoscumque deus voluerit: et sustinendi quod supponente permiserit
Septimum preceptus et fuga vanitatum et mundanarum consolationum: vel si eas
ad se esse contigerit: non ex delectatione vel deliberata concupiscentia imorari. §.
lxxvij. Hec et bis illa nunquam potest haberi constantiter sine divina dulcedine
quod sicut Augustinus vi. music. Nunquam expugnaretur amor spiritualis: nisi ali-
quod suavitatem eternam. nec est reputanda parva dulcedo: pro qua reddunt amara et
vilescunt homines omnia delectabilia huius mundi: et omnia penalia eius dulcia sunt vel
saltem levia et tolerabilia. Hec est consolatio: hec est dulcedo quam boni semper
habent habitualiter: et quilibet sicut gradum gratie sibi date. §. lxxij. Hec dulce-
do habitualis licet aliquando sic effundatur quod mentem reddat ferventem et hilarem
ad spiritualia et divina: rediosam pro et odiosam ad quicquid aliud: et hoc sit equum
ke signum eius. continua tamen continentia et refrenatio sui in prosperis: patientia in ad-
versis et constantis equanimitas inter utraque: hec pseucrasque voluntas ad vi-
vendum et placendum deo: et submittere se voluntati sue: et alia quod superius predicta
sunt certiora et efficaciora signa sunt illius habitualis dulcedinis quam illa
notabilis et quantumcunque rara eius effusio et perceptio sensibilis. §. lxxij. Dico ergo
conclusio: quod per hac dulcedine virtute necessaria instaret laborandum et pre-
caudum est simpliciter et sine aliquo conditione. §. lxxij. Pro illa autem actuali
et actuali perceptibili laborandum est: non tantum pro necessario: sed pro quodammodo
niculo ad facilius vincendum adversa et delectabilia prevenienda: et sub conditione
et quodammodo indifferentia committendo hec voluntati divine: dicens quod: non sicut ego
volo: sed sicut tu pater. §. lxxij. Et si quodammodo data fuerit cum devota gratia
actione: debet eas habere suscipere et se in ea ratioabiliter exercere: non tamen ocu-
los arceando pro flexu vel vires alias enervando aut de tali dono nimium
confidendo vel exultando: sed trahere debet illud in spem vite eterne. §. lxxij
Si ergo negata fuerit a deo vel quantumcunque actio prepediatur: habet non ideo me-
te decidat vel absorbeat tristitia: dummodo nec actu nec affectu nec vo-
luntate nec nimia dissimulatione et negligentia aversus sit ab illo deinde
modo spirituali quod se alias habuisse cognoscit. ut si non desiderat tam fervente

Turpium cōmensalium

sicut velle: saltē desiderare cōcupiscat cū Psal. qui ait: Cōcupiuit anima desiderare iustificatiōes tuas. Sufficit em̄ (nō neglectis illis operibus que fieri debent) habitualis ⁊ radicata dulcedo ratiōis summa capitalis: que nō tollit donec deus desipiat ⁊ sapiat mundus. si quid autē supererogatiū fuerit: pro lucro reputet. Hec Martij. de Craco. §. lxxij. Cui cōsonant per omnia ea que dicit Beron sup Magē de Impassibili-
tate: ⁊ super versiculo Esurientes: tractatu nouo.

Feria quarta post Palmariū. cxxvij. Martij.

Stulticia nola est: scabiē scalpere. Magna incurialitas est i mēsa

S Septima nola est: scabiē scalpere. Magna incurialitas est i mēsa pediculos q̄rere ⁊ in scabiē capitis scalpere. Et tu ad mensaz dei sedēs cū es in p̄ncipio sumptiōis eucharistie: noli scalperei scabiē pctōz. p̄ncipitius es yn gūto p̄ncipiōis: cōfesside lor⁹ ⁊ satisfactiōis peccati per⁹ Ideo nō iā illis cogitatiōibz insistentiū dītarari: sed x̄res colligēde sūe ⁊ cogitationes distigēde in christū dñm: quē sub speciebz sumptiū⁹ es vt cū actuali deuotione ip̄m ore tuo cōtingas. Si em̄ deuotio est necesse saria accedenti a d̄ hoc sacramētū: multo plus requirit in ip̄o actu cōmunionis. Qm̄ vt ait b. Tho. dis. viij. q̄rti. Sacramētū post sumptiōē effectū suū causat: ideo oportet actualiter in ipsa susceptiōe cor hoīs in deuotione p̄sistere. saltē ad lumē cois fidei: recensendo articulos ex sym-
bolo ap̄loz qui respiciūt christū: ⁊ hos anio reuolueret: fm̄ eos affici: fm̄ qd̄ dñs dederit: vel saltē desiderare affici. Nēdū autē in sumptiōe sacramēti nō oportet in scabiē pctōz reuolui: sed etiā hi q̄ iā p̄fere cōfessi sunt fm̄ suā possibilitatē debēt se extēdere ad exercitia virtutū: fm̄ qd̄ cōsulit Beron. xxxiiij. M. ibi. Itē q̄rit: vtrū q̄s possit habere certitudinē

Octava nola est: ad equales haustris inuitare vel inuitari. Q̄turpe sic hoc vt q̄s ad alterius haustris inuitare ⁊ inuitari. Nemo nō nouit nisi porcus: sed ⁊ siles eis sunt q̄ v̄gēt ad comedēdū alios ⁊ q̄i faciliūt. Tu cape ad mensam dñi ad eq̄les haustris ⁊ inuitere.

Sūt deuorarie: begutte: hypocrite: q̄ solū ex eo qd̄ alias vidēt tortes cōmunicare: etiā ip̄e volūt se eis equare: ne videant min⁹ deuote ⁊ sancte. Stulta gēs q̄ gloriā inanē q̄ris de humili iesu. Hic dici poterit de frequēratione cōmunionis fm̄ Bugu. Nō oēs sunt eiusdē p̄ditiōis: q̄ nō s̄ militet māduca: vnus plus: alius min⁹. Sic ⁊ in cōmunionē eucharistie q̄libet videat quantū inde proficiat in virtutibz ⁊ imitatione christi aut deficiat: ⁊ fm̄ h̄ ad dicamē prudētis sacerdotis accedat vel desinat. Prudētis inq̄ ⁊ deuoti: qz sunt aliq̄i q̄ cōhibēt deuotas p̄sonas ne cōmunicēt ex pigritia sua indifferēt. si em̄ prudētā sanctā haberēt: discuterēt merita p̄sonaz ⁊ dispositiōes. Scdm̄ hoc ⁊ sacerdos cōsideret de frequēratione celebratiōis si p̄sit sibi an nō. si em̄ p̄derit: poterit frequētē celebrare. Sed ais: tū dicit qd̄ nō debet ex cōsuetudine celebrare. Verū est ex cōsuetudine: sic qd̄ cōsuetudo sola eū inducat ⁊ sit p̄sa causa: hoc

Turba. CVII XXXV

em ppe est ex pfectudine. si autē cū consuetudine celebrat: se disponit
debere hoc nō erit ex pfectudine. Vide Marthe. de Craco. §. xciij.
¶ Nonna nola ē: gfas post cibū nō agere. Egit gfas dñs ielus p^o cens.
Nā dicit euāgelista: Hymno dicto rē. Et (vt dicit Lbuisoft. sup. Mar.
habebat eremite gfas. quaz p tenore recitat ibidem: sic r cfbiani debent
gfas agere p^o cibū. Et tu supra eucharistia caue ne sine gratiaz actione
recedas: cogita quātū te dñs honorauerit: r honorato: tu gfas age:
modis qbz potes. Habēt clerici modos suos. Vñ dicit: oia opa dō. rē
Laudare dñm in scriis ei^o. Adde si placent: Te deū lauda. Tu si non ha
bes aliud: dic p^o n^o: dic credo sio regratiā di: vel forma ad placitū cor:
de vel ore gratiaz actiōes: vel inuocatiōes: vt p te gfas agat dño deo:
vel ipm: vt sibi met gfas p te agat: qz tu nescias. Adde q Job. de turre
¶ Decima nola ē: garrulare r risib: vanitatib: (cremata ponit. ca. xv.
stultitib: r leuitatib: neglectis necessarijs intēdere. Sūt q mensaz co
tā implēt garrulatiōib: r nemi dāt loquēdi locū: cū longe sapiētius est
set tacere: sed alias absq nūero imodestias exercēt r turpitudines. Tu
caue ne mor post gfas tradas te garrulatiōib: leuitatib: s; poti^o pau
ses: r deinde deambules. Sūt miseri fatui q expleto officio misse aut
cōtōnis: qd serio magno vt putāt fecerūt: mor in leuitates se tradūt ver
bis r factis: r oculos q̄s steru madefecerūt: ad vana r curiosā dirigitur:
oraq: delibuta sanguie xp̄i cacinnis diffusit. Nō sic erat agendū o frater:
sed etiā si fieri pōt: non imediate colloquīs mūdatis: aut negotijs
terrenaz: r ex te iplices rē. vt i de turre cremata vbi sup. liij. ausamēto
¶ Undecima nola: Non deambulare. Ambula ad opus post cibū: si
erit in turre cremata in fine: vbi prius. Trabit hic cibus ad se: vt surcu
lus truncū: sicut habes in sermōib: de eucharistia: quoz thēmata sūt:
Venite: qui ascribunt bēo Thome: tamē potius videntur Alberti.

Feria quinta in Cena dñi. xvliij. Martij.

Stultoz infinitus est numerus. Eccl. i. Euāgelij.

¶ Ultima nola qua dinoscunt fatui cōvine est. Non p̄siderare bonos
cōiunaz mores: neq eos imitari. Sūt q docent pueros suos dicētes:
si quē videri in aliquo tibi displicentē r qd ei incongruū est: tu caueto.
¶ Plane: Felix quē faciūt aliena pericula cauti. q si aliqd aptū r pulcre
videri imitato. Sub hac igit nola possunt cōprehendi oēs cōiunantiū
turpes mores. Tu dū ad mensam dñi dei sederis: p̄siderato bonoz mo
res: r qd eos facere videris: vade r tu q̄q: fac simile. Sed q te ducā vbi
meliores possis videre cōiunaz r sapiētiores: q̄ ad ea mensam quam
posuit bodie sapiētia parr: xp̄us dñs: in q r cibo sacramētalis p̄positus
est: r p eū discipulis suis administrat: illoz mores licet intueri r imi
tari. Discite a me inq̄t dñs: vide quōd eos p̄parat: eos lauādo: exemplis
būilitatis p̄bendo rē. Quōd q agnū pascālē sup̄ p̄suis figura antea man
ducauit: q oia plena sunt doctrinis moralib: quā dmodū se q̄s ad cū

Curpium cōmensalium

agni veri habere debeat: illoꝝ q̄ mores respice. Sed ad anteriora si pla-
cet te adducā: ad mensam videlicet cibū: cuius mense ⁊ cibi p̄fectissī-
mā figurā: ad manducationē agni pascalis: q̄ fuit cuius sacramēti figu-
ra. Hoꝝ iudeoꝝ māducariū mores p̄sidera: ⁊ quādamodū eos v̄ dēris
facere: sic ⁊ tu facere coneris: nō em̄ sunt mores ab hoibꝫ adinuenit
sed a deo eis mādati: q̄s etiā mores xp̄m dñm cū suis discipulis bodie
credimus obseruasse. Nā dicit anteq̄ cenauerit ⁊ sacm̄ sui corpoꝝ in-
struisset: agnū pascālē fm̄ ritū ⁊ morē iudeoꝝ cū discipulis suis man-
ducaste. Sed qui erāt inq̄s hi mores: Necessē est em̄ eos scire: si debe-
mus imitari. Legit in Exo. xij. q̄ cū Pharaō nolūisset dimittere iude-
os: cū dñs multis percussit plagis: tandē finaliter dixit Moysesq̄ mari-
ma plaga em̄ percussurus esset. Dic caplm̄. xi. ⁊. xij. vsq̄ ibi. Septe die-
bus azima comedetis: sed tñ breuiter. Ecce hic agnus ⁊ eius imitatio:
cōmestioniq̄ mores: sunt figura n̄ri sacramēti p̄cipua n̄ri cōmuni: q̄s
p̄re manibꝫ habemꝫ: q̄s xp̄us fecit vt audistis in euāgelio: q̄s nos sacer-
dotes q̄tidie facimꝫ: ⁊ vos in h̄ tpe pascali factis. Fuit em̄ illius sacra-
mentī figura oblatio melchisedech: oīa deniq̄ sacrificia veteris testa-
mentī: sed ⁊ māna. attamē agnus pascalis inter hec oīa fuit p̄cipua fi-
gura. q̄ p̄cedentes figure solum q̄d aliq̄s significabāt hoc sacramen-
tū: sed agnꝫ pascalis q̄d oīa q̄ p̄siderari possunt in h̄ sacfō: hoc sacf̄m
significabat. Nā oblatio melchisedech q̄ obtulit panē ⁊ vinū: significa-
bat hoc sacf̄m tñ q̄d exteriorē v̄sibiles sp̄s: q̄ in hoc sacfō sunt for-
mē panis ⁊ vini: ⁊ quantū ad h̄ fuit p̄cipua figura: māna autē q̄d effe-
ctū sūt fructū cuius sacf̄i ⁊c. vt in Thoma: sacrificia vero oblationū.
2 Sed agnꝫ pascalis q̄ ad oīa hec tria: tertia parte. q̄. lxxij. ar. vi. Itaq̄
nō video aptius huic diet: in q̄ de sacfō: ⁊ sequēti: in q̄ de passione xpi
agit dīci posse ⁊ expōnē: q̄s hec agni pascalis figura. cuius manducatio
nis: captiōis: decōctiōis: modos in vnū redigere statuit: q̄tenus vobis
eis dē recitatis patefacere possim: quēdamodū mores eoꝝ in sumptiōe
cibi sacramentalis imitari debeatis. Reperio autē in summa mores duo
decim: q̄s tres q̄tuoz dūtaxat ad p̄ns recitare statuit: reliq̄s crastina.
Primꝫ mos eoꝝ fuit: agni vel bedi imaculati designatio. Iussit dñs
vt reciperet agnū imaculatū vel bedū nō sine macula: q̄ est in varietate
pellis: q̄ hec nō impediēbat imolationē: sed illa q̄ erat ex defectu alicu-
ius partis corpoꝝ: hic debebat esse masculus: ea em̄ q̄ sunt p̄fecta debēt
deo imolari: a q̄ emanat oīs humana p̄fectio. Potius autē agnus imo-
latur q̄ aliud animal: ad derestationē idolatrie Egyp̄toꝝ: q̄ Jōuē co-
lebāt in specie arctis vel agni: sicut hircos venerabant: q̄z aliq̄n demo-
nes in tali effigie eis apparebāt: ideo deficiente agno imolabat hircus
Significabat hic agnus ⁊ hircus xp̄m imolandū. Plane agnꝫ erat sine
macula oīs peccati: q̄ p̄ctm̄ non fecit: nec ignētus est dolus in ore eius:
hic agnus ab origine mūdi occisus: hic agnus de q̄ Joan. bap. ait. Ec-
ce agnus dei ⁊c. Agnus q̄ cognouit matrē in cruce: vt in Egingio. Et

Turba. QVII XXXIII

quidē vere agnus: sed in reputatione falsa iudeorū erat hedus peccōr. dī
cebat em̄ cecor: Nos scimus qz hic homo peccōr est. Itaqz iudeis hedus
nobis autē agnus immaculatus. Porro hedus est fm̄ apparentiā: qz in si
militudine carnis peccati apparuit: z pro peccō mortuus est: cū peccatū
nō haberet: recte ergo p hedū significatus. Scōs mos in fine iudeorū:
(Dusch s̄r) Tempoz determinatio z electio. Decima em̄ die iusti sunt
agnū pascale segregare z includere. Lutus ratio fuit fm̄ Lyrā: ne ppter
occupationē: in-rlū. luna: disponendi se ad exitū de egypto obliuiscerē
tur agni: q̄ prius iusti sunt cū segregare decima mensis. Et xp̄us deci
ma die scz in die palmarū obtulit se: z de plebe tanqz agnū pascale segre
gavit z venit Hierosolimā vbi imolari debuit: illicqz a iudeis observa
batur agni: q̄ ad. xiiij. diem: id est vsqz ad ho diernā quintrā feriā: qua cū dī
scipulis cenauit: z post tradit⁹ est. Vide simonē de Cremona si placet
sup eplis: sermone. xxi. vbi de hac decima die multa dicit. Tertius
mos erat: agni illius imolatio z occisio ad vesperā. Nā dicit textus: q
ad vesperam debebat cū imolare multitudo filiorū israel. qd̄ intelligen
dū est distributiue nō collectiue: fm̄ Lyrā. i. qualibet domus apd se. zc̄
Et iesus a iudeis occisus est: vnde. i. Corin. v. Pascha nostrā immola
tus est xp̄us. z hoc ad vesperā: id est in fine seclorū imolatus est: p nobis
Nolebat pari a principio neqz in medio sed in fine seculi. vide Thomā
si placet tertia pre. Sed nō solū hoc debet intelligi: qz istud pascale fa
cramētū est nobis datū in vespera mūdi: id est in sexta parte: de q̄ Apo
stolus: Nos sum⁹ in q̄s fines seculorū deuenērūt. Sed etiā significat q
cū tanta deuotiōe debet sumere q̄s z humilitate: ac si in vespere suo id
est in fine vite sue acciperet: cū firmo pposito nō reciduiandi. Est sacra
mentū hoc etiā oliue siue misericordie ramusculus z pacts. quē debet
o columba ania fidelis ad vesperā mortis rediens ad archā vnde exiit
in ore tuo ferre: p eius christianā cōmunionē. Quartus mos erat: po
sticū z supliminārium linirio. Iusti em̄ sunt ex sanguine q̄ erat in limite
ringere supliminare z vtrumqz postem: z sic ptegebant ab angelo deua
stante. Et tu fac (comesturus agnū pascale: p memoria z fidē passiois
Christi anie tue ianuā linias: scz vt anie tue supliminare qd̄ est ratio z
cōcupiscibilis vis dexter postis: sinisterqz vis irascibilis: liniantur san
guine agni immaculati: ne peccatis ab exterminatore. Et quōd hoc: Ri
mare veritate huius sacri cū humilitate: z rationē riniristi rubro sangui
nis. qū deinde cognita veritate: dilectiois flāma incēsus: L b̄risto pas
so cōpateris: cōcupiscibilem scias te luuisse. Porro irascibilis ringitur
qū ad imitationē passionis xp̄i fortiter animat: dicens cū Aplo Gal. vi.
Abst̄ mihi gloriari nisi in cruce dñi. Itaqz hec tria ringuntur: qñ circa
passionē dñi occupant. Iuste ringi ianuā cordis dñs. Luc. xij. Voc
facite in meā cōmemorationē. Et i epla hodie Aplo. i. Corin. xi. Quo
tenscūqz māducabitis panē hūc: z calicē dñi bibetis morte dñi annūci
abitis donec veniat. Hec de turre cremata. Aliter Lyrā: aliter Cremona

Turpium comensalium

na: aliter Tho. & Anthon. Uide eosdē: p̄cipue Tho. & cōflā ex eis apta. Hic sa aguis sic poitē liberat ab exterminatore: qz passio ch̄isti p̄dicto modo credita liberat a demonis potestate: s̄m Lyrā. Rogemus dñm.

Feria tertia parasceues. v̄t̄. Martij. Stultoz̄ in̄fi. 2c.

- Q** Quintus mos cōuiuaz erat agni assatio. Nā d̄: nō comedētis ex eo crudū. i. semicoctū: s̄m Lyrā. nec coctū aq̄: sed assū t̄m igne. Huius r̄tio l̄salis erat s̄m Lyrā. p̄ter festinantā excūdi. Nā imolatio illa signū ficabar dispositiōe ppli ad recedendū de egypto velociter. & s̄o illō mō p̄cipiant̄ carnes decoq̄: q̄ expedit̄ possēt fieri. Et agn̄ n̄r assatus est igne passionis in cruce: & ab oi humore & sanguine ericcat̄: vt diceret p̄ph̄a in p̄sona ei⁹: Aruit tanq̄ testa virtus mea. Sanguinē c̄m suū effudit in mōre oliueti: vbi sudauit sanguinē: in flagellatione: in coronatiōe: vt q̄si plures sanguis de capite suo in vestis an̄ cruce eruitiōe vbi reno uata erāt vulnera: in affixiōe manū & pedū: in lanceatione vbi fluxit aq̄ & sanguis. Fuit p̄terea agnus n̄r assat⁹ igne nedū passiois sed & charitatis: nā ex flagrāt̄ & estuātissimo amore p̄ nobis passus est. De q̄ amoris excessu loq̄bat Moyses & Helias in trāfiguratiōe. Matore charitatis nemo habet q̄s q̄ p̄ amicos suis ponit aiaz suā. Et tu o frater discere eadē charitate agnū hūc sic māducare: accede cū diuini amoris ardo: & q̄m̄s pores: accede ignē hūc in te feris meditatiōibz: eaz̄ rez̄ q̄ te accēdere p̄nt̄ recolēdo b̄nficia sez̄ tibi impēla ab eo. q̄ sunt innumera: ita vt tu sis ip̄e b̄nficiōz̄ roq̄us. In meditatiōe mea exardescer ignis. Panes sacramēt̄ noui: q̄ in mēsa altare cūctis fidelibz̄ p̄ponit̄ in caloze charitatis debet sumi. Laue deinde ne ex eo qd̄ erudū sumas: purādo hāc carnē esse puri hois: qz dei & hois est. Laue ne coctū aq̄ sumas: cogitādo p̄ aquā sapiētie humane q̄liter de⁹ incarnari potuit. Laue ne aq̄ sapiētie secularis coq̄s. i. examines: q̄ vult q̄ accidentia nō possint esse sine subiecto: & s̄tia. s̄z̄ assas igne has carnes comedere: crede bec oia p̄ sp̄s̄sati potētā dispēlari. Noz̄ hūc nō obseruat̄ hīc q̄ sine amore & deuotiōe accedit: illa saltē deuotiōe humanali & fundamētali. de q̄ s̄p̄ in. vij. nola.
- Q** Sextus mos est: Agni totalis deuozatio. Dicit̄ em̄ Laput cū pedis bus eius & intestinis vorabit̄. Nec remanebit̄ ex eo quicq̄ vsq̄ mane. Si qd̄ restidus fuerit igni cōburetis. Q̄ si tān̄ nō fuerint in familia: vt sufficiāt ad esum agni: assumat̄ secū v̄ctū p̄unctū domui sue. Hec ad literā: nō fiebat̄ s̄m Lyrā: quē vide. Est agnus n̄r i sacro eucharistie cū capite pedibz̄ & intestinis vorādus. Laput ch̄isti de⁹ est: ait Ap̄l̄s. Pades q̄bz̄ corp̄aliter incedebat̄ est corp̄us: intestina siue interiora occulta aia. Totū vorat̄ q̄ totū credit̄. Crede in b̄ sacro esse corp̄us ch̄isti: corp̄us esse p̄ trāsūbitantionē: a iam h̄o p̄ naturalē colligatiōē: diuinitatē p̄ inseparabile v̄tionē. Sūt etiā virtutes nature intestina. i. sacra inexplīcabilia: q̄ s̄nt̄ optet credere. Audi Greg. in glo. Exo. xij. Laput ch̄isti de⁹ 2c. Nihil relinq̄m̄s ex eo vsq̄ mane: qz ei⁹ dicta sunt magna sol

itudine discutienda: vt anteq̄ dies resurrectionis appareret: in nocte p̄sen-
 tis vite oia mādāta ei^o intelligēda penetrerent. Porro si q̄d durū est et ar-
 duū ratio q̄ capti nō possit: p̄burat igni. i. totū credat ex imēto dei amo-
 repellisse. Ad firmādū cor sine p̄ sola fides sufficit: ait b. **Tho.** Porro
 qd̄ ex agno igne cōburim^o: qñ b. qd̄ de mysterio incarnationis ei^o intelli-
 ge et penetrare nō possum^o: p̄tate sc̄tisp̄s bumilr̄ reseruam^o: vt nō sup̄
 be q̄s audeat vel p̄tēnere v̄l denūciare qd̄ nō intelligit: s; igni tradat. i. 4
 sp̄ūsc̄to relinq̄t. In cois̄tib; aut̄ sentētis q̄ dicunt de b. fact^o: qd̄ p̄ se
 domui sue vicinū. i. ecclesie vnitū: q̄ valeat ei declarare. Sic fecerat **Her-**
son: q̄ cū tērare sup̄ fide buri^o facti p̄tulit q̄ndā aliū. Nō sic multi stul-
 toz̄ hūc morē negligētes: de q̄p̄ nūero fuit **Berengarius.** q̄ (vt d̄: de ple-
 dif. ij. **Ego Berengarius**) dixit ibi nō esse verū corp^o: vide ibi d̄: et in
Messret. Materā hāc notabilr̄ et diffuse discunt **Bab.** sup̄ cā. misse.
Quidā em̄ caput nō mādūcāt: ipsi sunt heretici: q̄ cūlti i. factio deitate
 negāt. Alij pedes agni nō mādūcāt: ipsi sunt heretici: q̄ dixerunt ipsum
 nō habere carnē verā: s; fantastiā vel de celo asportatā. Alij p̄o itestina
 nō vorāt: q̄ negabāt ip̄m habuisse aiām ratiōnālē: s; diuinitatē loco aie
 Nos aut̄ fideles caput cū pedib; et intestinis voram^o: q; deei^o deitates
 vera carne et ania ratiōnali catholice credim^o. Nā fuis ex vi facti solū
 sit ibi corp^o: cetera tñ sunt ibi ex naturali cōcomitātia. sicut bñ declarat
 b. **Tho.** p̄tra gētilēs lib. iij. ca. lxx. quē vide: vel **Messret** eūdē allegatē
Septim^o mos erat: azimoz̄ comestio. Preceptū em̄ erat vt azimos
 panes faceret et. vt in textu. **Lui^o** rō l̄salis erat fm̄ **Lyrā** eadē q̄ sup̄ de
 assatiōe agni: q; statim fieri p̄nt ex cōmixtiōe aq̄ et farine. Et facti m. b. ad li-
 terā in azimo p̄fici: in q̄ et c̄b̄s p̄fisse credit^o grecos. Qui digne vult
 agnū christū in b. fact^o mādūcare: debet eū cū azimis panib; spiritalib;
 accipe. Et q̄ sunt azimi panes: Puritas p̄ficiētie et sinceritas intētiōis
 sc̄tē. **Heg.** Panes sine fermento comedit: q̄ recta opa sine coruptiōe. va-
 ne glie facit. ecce intētiōis sinceritatē. Et q̄ mādāta miscēdie exhibet sine
 admixtiōe pcti. ecce puritatē p̄ficiētie. Laue ḡa fermento vane glie et pcti
 Attēdit a fermento p̄ba. qd̄ est hypo. ait dñs. Nēdū aut̄ fermentū est in a-
 nis glie intētiō: s; et q̄cūq; mala intētiō v̄l duplicitas. **Leo** papa. **Tul-**
lus sic^o accedat. nullus fucato aīo: nec infidie mēte cōdant^o p̄cedat veri-
 tas p̄fessōis debite. Comedebant aut̄ cū azimis panib;: ad significādū
 purā p̄uersationē fidelitū sumētū corp^o c̄b̄i: fm̄ illud **l. Cor.** v. Epule-
 mur in azimis sin. et veri. fm̄ **Tho.** et **Lyr.** Sic mādūcare i. azimis iubet
Ap̄l. i. **Cor.** v. Epulemur inq̄ in azi. sin. et ve. nō in fer. ve. nec in fer.
 ma. et neq. **Blo.** m̄galis vel **Lyr.** videat. **Saluator** ergo n̄m. fratres
 charissimī suscepturi totis virib; debem^o nos cū ip̄s^o adiutorio p̄pa-
 rare: et oēs latebras aie n̄re diligēter asp̄icere: ne forte sit in nobis aliq̄s
 pctm̄ absōditū: qd̄ p̄ficiētiā nostrā p̄fundat et mordeat: et oculos diuine
 maiestatis offēdat: ait b. **Ambro.** Nō p̄dest talib; cōmuniō: sed mirū

Turpium cōmensalium

Simodū nocet. Nō pdest vitq; sicut em̄ alimentū corpale nō mortuo sed viuo corpū pdest. sic alimentū spiritale corpis chasti nō mortuo p peccā mortale: sed viuo vita gr̄e pdest. Et nō solū nō pdest in peccō mortali extēntib;: vepētiā multū nocet. Nā sicut panis materialis vsui humano cōueniēs est: et nocet veneno nutritis. Sic ille panis vite: q̄ de celo descendit: multū nocet veneno peccō mortalis infectis. Refert Aristote. in de regimine pncipū: reginā in dox multa enenia et dona misit. Alexander impator: inter q̄ misit venustissimā puellā veneno nutritā et iā versam in naturā serpentis. quā si cognouisset Alexander: nō p̄mōt p̄ p̄m in ardore coit⁹ eius mors ei statim fuisset secuta. Szats: in d̄ in collecta et a Szego: q̄ hoc venerabile sacramētū est ablutio scelerū. Rūdeo p̄mo q̄ intelligēdū est de ablutione nō mortaliū sed venialiū. Dico secdo: q̄ si vitq; intelligat de mortalib;: tūc fm̄ Innocē. talis loquutio est ipropria: q̄ sacramētū eucharistie abluere d̄: crimina: inquantū ea ipedit ne cōmittant. Dico tertio q̄ intelligit de peccō mortalib; oblitis: de quibus aliq̄s habet p̄ritionē generālē. Octauus mos est: cōmestio lactucarū agrestiuū. Preceptū em̄ erat eis: vt cū lactucis agrestib; comederēt agnī carnes. In bebreo aut̄ habet cū amaritudinib;: et p̄ hoc intelligunt berbe amare indifferēter. Nec fuit plus p̄ceptū de lactucis q̄ de alijs herbis: vt dicit bebrei. Hoc aut̄ fuit ad designandū amaritudinē: quā filij isrl̄ sustinuerūt i seruitute egypti: ait Lyra. Cū quātis amaritudinib; agnī iste cōstitus a iudeis cōmestus et plumpus sit in passiōe scitū est: i aīa plen⁹ tristitia vsq; ad mortē timore et anxietate: in corpe dolorib; acerrimis i oib; mēbris. dic ad placitū. Est plane et hoc sacramētū cū amaritudinib; suis sumēdū. Una et p̄ncipalis amaritudo: in quā oēs expofitores p̄cordār: est amaritudo penitētie peccōz: q̄ necessaria est sumētib; corpus chasti. Quicūq; em̄ vult agnī paschale chistum: comedere: de her p̄mo et p̄ncipalr̄ amaritudine de peccō cōmissis habere. Et illud Isa. xxviii. et sima dicere: Recogitabo tibi oēs annos meos i amaritudine aiē mee. Sed obstupescēt inq̄ dētes ad cōmestionē hāz lactucarū et amaritudinib;: rugabit facies et ora strabent. Nihil te terreat frater: tristitia hec nō est ad mortē et hui⁹ seculi: sed ad salutē. Vti q̄ lugēt: qm̄ ipi solabunt. Fatoz: amara est velut mare p̄ritio tua: sed saluificat: deū tibi recōciliat: angelos leuificat: te reformat et demones pfutat. Tebe mēter p̄fidim⁹: qm̄ coz p̄uidem⁹ p̄siliū et coz eijamus laqueū vel carcerē: q̄ ab coz p̄ncipib; grau⁹ affligant: sicut custos carceris p̄ euasione latronū punit. Chalde q̄ agitant inuidia: qm̄ vidēt nos eis filios et reformatos p̄ peccā itēz p̄ penitētie sacramētū restitutos. qd̄ sacramētū p̄nie nullo mō eis p̄cedit. Et h̄ qd̄ mō cōmestio lactucarū penitētie demones cōfutat et pfundit: scōs aut̄ angelos leuificat. Gaudū est angelis dei sup vno peccōre penitētiā agēte: ait dñs. Et qd̄ mirū: cū videat sue custodie tā gloriofus fructū et suā adimpleri ruina et numerū: et ad laudādū deū tale die cōsorsū. Porro chistū nob̄ hec p̄nia recōciliat. Si penitentiā

Turba. OVII XXXIII

egerit res illa a malo suo qd loquitur suz aduersus illis: agā z ego penitentiā sup malū qd cogitauit vt facerē et. Gradis ḡ virtus hui⁹ aggressis lactuce: qd demones confundit: angelos iustificat: z deū recōciliat: imo z nos ipsos reformat. Deformati sum⁹ plane p peccm: qm in naturā beatā arū trāformati. Dic p oia ex Messret in cena dñi: vel Holkor quē alle gat sup Sap. ca. xij. z est lectio. clix. Et adde de trib⁹ req̄sitis ad penitentiā verā: scz integritas: raticurnitas: pseuerantia. sicut inuit dicitio omo. Adde: Uis videret alē boicm penitēte: qd hō dicitur est: in p̄spectu totius plebis. Pilar⁹ chustū flagellatū eduxit dicit: Ecce hō. Vere penitēs omo. Penitētia integra in q̄ nō erat sanitas a planta pedis vsq; ad verticē: passus em̄ in oib⁹ mēbris. Declara sicut placuerit ex Thoma. Penitētia raticurna: quia nō apperuit os suū: sed sicut ouis ad occisio nem ductus est: z corā Cappā z Pilato tacuit zc. Penitētia perseuerans vsq; ad mortē: mortē autē crucis. Rogemus.

Eodem die parasceues post prandiū: hora prima.

¶ Nonus mos erat: Renū accinctio. Lūi⁹ literalis ratio erat: qd debebat esse parati ad exēdū de egypto. Et tu qd māducaturus es agnū paschale: esto castus. Quāuis oē peccm mortale ipediāt sumptionē agni z peccet mortali peccō mortali coicans: ppter sacrilegiū z mēdaciū qd cōmittit: talis ostentās se mēbrū chusti z ecclie cū nō sit. vt declarat b. Tho. pte. iij. tñ singulariter p peccm fornicatiōis q̄s inabilitat: eo qd p̄ ipm spūs subijciat carnī: ratiōe cui⁹ feruor cbaritatis ad cōmunionē requisitus impedit: vt idē Tho. declarat. Ab hac ḡ p̄cipue cauendū est. Debēt igit cōiugari coiscaturi abstinere ad tps illud: qz nō ē alias apt⁹ carnes agni māducare zc. Itē neq; polluti. De bis declara ad placitū qd ad laicos z sacerdotes: quō z quātū impediānt: ex Personē de pollutiō. Si in laicis cōiugatis requirit castitas ppter coionē: q̄ntū putas in sacerdotib⁹ requirit: qd q̄ntidie assistūt altari: Ipi sunt dei placatores: dei vicarij: officio angeli: spirituales patres: scōz cōtretratores: alioz munitatores: sponsi sapētie z ministri altissimi: ergo debent esse castissimi. Deductionē hōz breuissimā dixit: ex Sūma p̄ntū Lugō. de rēperātia ca. xij. Sacerdotes veteris legis z gentiliū castitati dedicati erant: vt ibidē dicit. Decimus est: Pedū calciatio. Ratio l̄falls zc. ea qd sup̄. Sta calciatus pedes comeliturus agnū paschalem. Calcei sunt scōz exēpla: dura est via: arcta z angusta porta castitatis z alia virtutū: p̄n git pedes affect⁹. Nouerit te exēpla scōz qd eandē inceserūt viā. dicitur: excutere a pigritia: surge z vade post eoa: homines erāt vt tu. Jā habes calceos. Calcei ex pellib⁹ mortuoz aialū sūt: z exēpla de scōis mortuis. Sile de Hier. cui veteres pāni missi sunt in lacū: vt inde extraheret. de q̄ Hiego. rrv. mora. 6. rxiij. Ad p̄positū: discē exēplo vete. legis: quē admōdū te p̄parare debeas. Antiqui p̄parabāt se ante pascha tora hebdomada ad cōmunionē: post pascha tora hebdomada grās agebāt

Peruertentium

vt dicit Antho. Nos autē quid? Item pueri ⁊ senes: vt in Messret ⁊
1 Undecim^o mos: Baculoꝝ i manibꝝ tēto. L'falis rō silr q̄s. Tu ce
ne in primis baculū crucis p̄fidē crucis in ope: vt Lyza dicit. aut penitē
tia in ope vt dicit Simō d' cre. aut memoriā passiōis i mēte: vt dicit An
2 tho. Tene platū q̄ baculus est. Tho. i. ij. ⁊ Messret. Duodecim^{us}
mos est: festināter comedere. Rō l'ralis q̄ irēt expedite ⁊ velociter nō de
1 sidiose. Tu comede festināter ex cibi desiderio: vt de turre cremata et
2 Anth. pre. i. Festināter ppter festinātiā ad op^o: sicut laborator. Pro
3 ppter festinātiā ad aliā cenā: vt Simō de cre. ser. xxi. eplaz: ⁊ cena dñi
Messret. Dicinō habem^o hic manentē ciuitatē: sed futurā inquirim^o.

Sabbato sctō Pasche. xxx. Martij. Stulcoꝝ ⁊ c. Besta.

Turba. CVIII XXXVI

Quentissima octava turba stultorum est: Pervertentium (verker nar, y ren) Qui bona estimat et dicit esse mala: et e contra: Quales videntur fuerunt hodie: qui dixerunt christum esse seductorem: dicit (in quibus) seductor ille: resurgat et. **U**ex quidem dixerunt: sicut Laiphas ignorans ante prophetaverat dicens: Expediat et. Seductor enim erat christus non tamen talis quale ipsi purabatur: non a veritate in errorem mittens: sed a falsitate in veritate: a vitijs ad virtutes: a morte ad vitam ducens. **E**cce fatuos perversos: qui ducunt seductorem vocant et reputant. **S**tulti gradus vitijs quos perdit secundum Hilarium: meretur furandi corpus: et sepulchri custodia atque obsequium. **S**tulticie atque insidelitatis signum est: quod signare sepulchrum eius veluerit: cui precepto perierunt de sepulchro mortuum suscitatum. **D**e his et eis sibi fatuis perversis: hec turba coacta est: de quibus propheta ait: **U**e qui dicitur malum bonum et bonum malum. **I**sa. v. ubi ducunt non volent. quibus dinoscuntur per se.

¶ Prima nota est: Dicere malum bonum. Secunda est dicere bonum (fatuum) malum. **S**ed quod est in quibus causa bulli fatuitatis: ut in ea quod deveniat demerita et stulticia quod dicitur malum bonum et bonum malum: ponens tenebras lucem et lucem tenebras: ponens amarum in dulce et dulce in amarum. **P**ecipue quod bonos appellat malos: et bona eorum facta iudicat esse mala. de quibus precipue pensent in tentio est. **L**uippe quod de eis fiat meritum qui dicentem illum floccipendebant et dictatores: et contra eos sibi quod cum id predicaret calumniabant. **R**eperio tres causas huius stulticie: quarum due ponunt. **h. q. q. l. art. ij.**

¶ Prima causa est: Affectio perversa: ex his quod aliquis male afficit ad alterum. **L**u enim aliquis contemnit vel odit aliquem aut irascitur vel invidet ei ex levis signis: opinatur mala de ipso: quod vniuersis quibus facilliter credit quod appetit. **E**xemplum de muliere habente pueros multos et vnum odit: quicquid ille facit habet ei displicet. **L**u res transit in affectum perit omne iudicium: sic simeas iudicavit suos filios pulcherrimos: ut in Esopo. **I**nde est quod mali quod male afficiunt ad bonos: quod sunt contrarii eorum operibus: eos iudicant malos et sibi eorum opera. **H**ec affectio est humor ille malus et lippidus interioris oculi (Uide in S. virtutum de causis errorum fidei) quod eorum oculos excecat ut nullum rectum iudicium facere aut habere possint. et plus siles occurrunt aut in tenebris existunt quod non bene iudicant inter sedum et pulchrum: inter aurum et auricalem: inter florenum et denarium cupreum: inter canem ovium custodem et lupum ovium rapacem. **I**ta nec isti more febricitantium palatum habentes infecerunt: et more eccentium quod vnde delictum amoris odium timor vel cupiditas excecavit. **S**anctissimum virum quod diligenter magna habet de ovium custodia lupum vocat dicitur dum illos in tractu societate: **L**upus est in fabula. illiusque tam persona quam causas atque verba contemnit: de quod dicit scriptura **J**ob. xij. **J**ustus est lapas correpta apud temnit et parvipendit: pariterque apparet in conspectu illorum quod de nocte illius diligitur et affectat presentiam. **E**t iusti interius lumine gratie accensi parve vel nullius sunt apparente: imo parvipendunt ab illis divitiibus. quod licet in tenebris sint peccatorum: quasi dicentia mundiale habent prosperitatis.

Deruertentium

Tales q̄ diu durat hec dies eoz: q̄ ad pacē sibi ⁊ mundane p̄speritatis cōremnūr lāpades illas incus accēsas: de q̄b̄ dñs: Vos estis lux mūdi At sole declināte ⁊ lumie bul^m mūdane p̄speritatis eis deficite p̄ appo pinquationē ad mortē: affectū hīc lāpades illas p̄p̄ras a se: eoz luce ⁊ cōsiliū q̄rit dicētes: Intēde iudicio meo. Et itē: Scdm̄ iudiciū tuū uiuifica me. vt in Ps̄. Siles lupo ⁊ vulpi tota vita sua oues ⁊ gallinas deuorātib̄. q̄ cū p̄secuti fuerint a venatore: vellēt delitescere etiā pacifice: inter oues ⁊ gallinas: vt mortē iminentē euaderēt: quā cū euaderēt manarēt qd̄ fuerant. Sic vtriq; tales inimici ouū simpliciuū christi raptōres: p̄p̄tores dñi viuāt paup̄ez bonoz. Dū viderint mortē appo pinq̄re: rogāt q̄ ad pacē sunt: tētamētū cōdūt: inter oues christi ⁊ ecclēie (q̄s nunq; pauit sed pot^o nocuit) se poni ordinat. neq̄ter se humiliādo magnāq; dilectionē mēda ceter fingendo: manus ad crucē ⁊ oculos ad deū leuādo cū suspīrīs ⁊ gemitib; dicit: Nō intres in iudiciū cū seruo tuo: sed miserere mei fm̄ iudiciū diligētū nomē tuū. Seruū se dicit: sed ferotinuū: qz sero seruus esse incipit. Diligere etiā se simular: qz vera eius dicere posset: *Via hec iō facio ⁊ loq̄r: qz a iudicijs tuis timui ⁊c.* Ecce quōd hec affectio inordinata lippitudo est: ⁊ facit bona videre mala: pastorē effelupū ⁊c. **2** Facit nihilominus etiā recta apparere curua. Qui videt baculū in aq; iudicat eū curuū cū rectus sit. Ratio est: qz p̄ inep̄tū mediū recipit species ei^o: scz p̄ aquā ⁊ aerē. Et bi p̄ mediū inuidie od̄q̄ aut ire aut alteri^o passiōis bonos intruēt ⁊ recta nō ea iudicāt curua p̄ aerē rectū mediū ⁊ aquā inep̄tū ex causa debita ⁊ indebita con iunctis aliqñ. Sic iudicia sūt falsa forinseca ⁊ intrinseca: ira: amor: munere vel timore. *Nēs q̄ de reb; dubijs cōsultam: ab ira odio ⁊c. va tuos esse dect.* Haud em̄ verū anim^o puidet vbi illa officit: ait Salustius in *Laetli*. Audi de h̄ p̄phetā Michee. iij. Principes inq̄t eius in mercede docebāt: ⁊ p̄phete eius in pecunia diuinabāt ⁊ sup̄ deū requi^o escebāt dicētes ⁊c. **3** Hacten^o ex Sū. pd. J. x. vi. r. iij. Facit hec affectio apparere alba crocea: q̄ vider p̄ oculares croci coloris oia ei videntur crocea. Sic q̄ passiōe inuidie aut alia praua affectiōe infectus est: iudicat bona mala: alba inoerte esse crocea: candidos boves esse glaucos. vidēt ad lumē serpentinuū: qd̄ sic cōfectū est: vt eo accēso oia videant serpētina: puta calami ⁊ trabes. Sic illis miseris puerforib; cōtingit: vt dīcant bonū malū: columbas serpentes ⁊ columnas ecclēie dracones ⁊ seductores: vt bodie iudei. Et tamē de prima causa.

4 Scda causa est: p̄suetudo pessima. Mala p̄suetudine infecti si corripunt: ⁊ a sua opiniōe si q̄s eos declinare nitit̄ mor sentiet eos sibi rebelles: quantūcumq; bonus sit: suamq; doctrinā ⁊ p̄sonā morēq; rep̄tāt ⁊ appellāt malos. facit itaq; mala eoz p̄suetudo: vt bonū malū iudicent: qz p̄ra eoz p̄suetudinē est. Et cui cōparabo generationē hāc: peruertentū bona in mala: p̄pter p̄suetudinē malā qua imbuti sunt: vtriq; canib; ⁊ vt puto aptissime. Canū nēpe natura est: vt ait Cassiodo. vt

Turba. QVIII XXXVI

nōuis hoibz nō acq̄ſcāt: ſz eos latratibz arceāt. Ita ⁊ illi ſi q̄s ꝓtra coz
ꝓſuetu dinē noua q̄rūcūq; bonaz vera ꝓduxerit: ꝓtra eaz illū latrāt ⁊ ar
cere nitunt. Venit cbr̄ſtus nou⁹ bō vtiq; qz de⁹ ⁊ bō. nouus deniq; ꝓ
veterē: nouus Adā ꝓ veterē. Ecce noua facio oīa: nouū dedit mandatu
Joā. xij. Nā datū nouū dedi vobis. Ideo nec eis nec illi q̄ noua do
cēt acq̄uerūt: ſz ferociffimis eū circūdabāt latratibz canes ipudēſſimi
Iſa. vi. Lamāt ⁊ latrāt dicētes: ⁊ q̄ eſt hec doctrina noua: blaſphemias
ſabbati violator es: ſeductor es. vt hodie. Lamat ꝓ cbr̄ſtus ⁊ ꝓdicat:
Ego ſum veritas. Nō dixit ſuz ꝓſuetudo: vt habet diſ. viij. c. ſi ꝓſuetu
dinē. Ego ſi veritatē dico vob: q̄re nō creditis mibi? Si mibi credere
nō vultis: credite opibz. Poruit dicere cbr̄s: ⁊ ei⁹ ſeq̄es dicere ꝓnt illud
ꝓs. Circūdederūt me canes multi. Quippe q̄ tales more canū eq̄lter
ſup oēs extraneos a ſuis malis ꝓſuetudinibz diſſentiētes latrāt: qz igno
ri ſūt rā ipi q̄ opa eoz: q̄ꝓ ſi haberēt notitiā nō latrārēt: ſi eoz intētiōes
⁊ opa ſcīrēt tacerēt. Si dñm glie cognouiſſent nunq̄ eū crucifitſſent.
Hi ſūt canes q̄ dū lapide ꝓcutiunt clamāt: alijs oibz tacētibz q̄ ſecū ſūt
ſol⁹ nimirū ille q̄ tāq̄ſt clamat. Sic illi q̄ tacti ſunt ⁊ ꝓcuſſi reclamāt. Nō
dixit ꝓnt equ⁹ ſcabioſus ſtrigili cōtingi i loco fracto ſcabie: ſz calatrat
ꝓs. Circūdederūt me canes multi ꝓſuetudinū ſtrigile veritatis abhorrentim
ſtrigilato: ſc̄ calatrat inſurgūt ⁊c. Et tñ de ſc̄da cā. ¶ Tertia cā eſt: ma
litiā ꝓta. Hec vtiq; in oibz ꝓdicatis eſt cauſaz cā: nā ex h̄ ait b. Tho.)
q̄ aliqs ex ſeipſo malus eſt ⁊ ex hoc ipſo q̄ſ ꝓſci⁹ ſue malitiē: facilius de
alijs malū opinat. ſm id Ec̄s. x. In via ſtul. ā. cū ip̄e ſit in. oēs ſtul. ex.
Latro oēs vocat latrones: ⁊ mal⁹ oēs ſuſpicat malos. Nā ſic ait Cbr̄s:
ſo. difficile ſuſpicat aliquē malū q̄ bon⁹ eſt: ⁊ ec̄uerſo. fornicator nemi
nē ſuſpicat caſtū: nec ſup̄bꝓ quenq̄ſ humiliē. Quid multa: vtz eſt qd̄ d̄
Bern. Si paup̄ es: abiectū te reſpurāt. ſi diucs: ambitioſum ⁊ auarū. ſi
affabilis: diſſolutū. ſi ꝓdicator: vel doctor: humani honoris fauoris veſq;
ſitorē. ſi tacēs: inutilē hypoſcritā. ſi comedēs voratorē ⁊c. Et cur hec oīa?
qz ip̄i mali ſunt: malitiā ⁊ fallitacē inſecti ſunt. iō ſic vas infectū ⁊ imun
dū in q̄ oēs liq̄res q̄rūcūq; ꝓctōſi ſordidant: ita tales falli ⁊ mali: d̄ q̄b
recte d̄ illud Ec̄s. xi. Bona in mala ꝓuertēs inſidiāt: ⁊ in electis ipo
net maculā. ſubtilitatis: ſi tales oēs bonos reſpurāt ⁊ aſſerūt eſſe ma
los ſibi ſiles. Mōto i nauī vident in terra ſtātes moueri. Et illis q̄ di
uerſis motibz ⁊ ſcratiōibz a diabolo ſſus infernū mouent: ꝓ mare bui⁹
mūdi vident in bona ⁊ ſolida vita ſtātes ſiſi moru moueri. Hec cā eſt
q̄ſenſus ⁊ cogitatio hūanicoꝝdis ꝓna ſunt ad malū de hoibz bonis in
dicādū: ⁊ dubia in malā ꝓeozq; ꝓt̄ interp̄tādū. Nōt frater ſic inſatu
arū: vt bonos malos iudices: in occultis caue vſurpes tibi iudiciū dei:
nōt ꝓtenere ⁊ ſic iniuriā facere ꝓt̄ mo tuo eū malū iudicās: ſz oīa dubia
in melioꝝe ꝓt̄ interp̄tāris ⁊c. Adde ad ꝓlacitū. Et tu o ſerue dei iudiciā
hec ꝓt̄ene: nihil ꝓt̄erea a via dei ⁊ ſeruitio ei⁹ mouearis: ꝓt̄ene ꝓt̄eꝓtū
h̄c. Si q̄ d̄ ait Hiero. ad P̄machitū: Prima virtus in monachū: ego di
ſerim cōſtanti eſt hoim cōtemnere iudiciā. Et Apli recordare dicētis

Mundatorum

Si a dñe hoibus placere: christi seruus nō essem. Nihil mīrerie q̄ bo-
nā opā iudicādo in malū puerit: qz nesciūt arē bonoz opoz. De iudē
cīs aut̄ illoz q̄ de arte nesciūt nō curam: sed pot̄ eos deridemus. Fa-
bius inq̄r: Felices essent artes: si de eis soli artifices iudicār. Si q̄ sic
iudicāris: quiesce z oblitiscere iudicioz. Prouer. xxxi. Habe patiētīā
quiesce cū christo ī sepulchro: z cū eo appelleris seductor: sit vita tua ab-
scōdita cū ch̄so in deo. vt d̄ in epla. Abscōdaris ī abscōdito facies sue
a turbatōe hoim: z cū eo resurge: p̄cede vt liliū z rosa inter spinas: cre-
scere p̄pter spinaz aculeos tibi obloq̄ntiū nō cesses. Dic cū Aplo: Pro-
mīnimo mibi est: vt a vobis iudicē aut ab humano die zc̄ Rogemus

Die sc̄to Pasche. xxxi. Martij. Stultoz zc̄. Euangeliū.

Turba. CVII. XXXV

Quintesimanona turba est: Mundanoꝝ (Schluraffen narren) f
 Qui in h̄ seculo p̄cti sunt: q̄ nullū aliū sibi finē statuerūt: q̄ nō ad
 latus aliq̄d̄ sive portū oculū direxerūt. sed vagi in hoc mari ma
 gno hui⁹ mūdi nauigio occupācie sue p̄ij amoris affectiōis cōmodū
 circūferunt ad oēm ventū: sicut q̄ ipellunt eūtes: libidini sue i oībo vacan
 tes. nihil de affectiōe iusticie aut dei vel amoris p̄tini curātes: sine cō
 passo (on ein cōpass) sine stelle maris p̄siderātiōe: aut alicui⁹ recte directi
 onis magisterio: sine naua in circuitu. vt impj: sicut ⁊ sunt ambulātes
 nulla pericula hui⁹ magni maris respiciētes: sine cura ⁊ sollicitudine: s; B
 vt cōtingit girātes. De his est mihi anim⁹ hoc die festo sc̄o pasche loq̄:
 In q̄ de transitu christi ex h̄ mūdo ad patrē memoriā facimus. nosq; de
 mūdana puerfatiōe mala ad cōuersationē bonā cōuersi sum⁹: vt spero.
 qd̄ pascha antiquitas apud iudeos in cōmemoratiōe trāstus iudeoz
 q̄ egypto vbi p̄mebant ad p̄missiōis terrā fiebat. De cōstrarijs iḡi factu
 is dicit: q̄ nō de mūdo hoc transeūt ad illū portū tendentes virtutū aut
 gl̄ie celestis: sed in mūdo circūcūt. Tria autē circa hos dicit. Primo q̄b;
 nolīs possint dinosci. Secūdo quāta sit eoz stulticia partim patefaciā: et
 tertio quādamodū eoz sit declināda stulticia. ¶ Circa primū reperit
 nolas septē apud sapientē Sap. ij. Prima est de futura vita nihil tene
 re. Secūda est p̄sentis vite voluptatib; carnalitib; intēdere. Tertia est glo
 ria mundanā venari. Quarta est p̄ potentia alios sup̄primere. Quinta
 iustos p̄sequi ⁊ circūuenire. Sexta in malitia excecari. Septima dia
 bolū p̄ totū imitari. Hi sunt q̄ dicūt cogitātes ap̄ se nō recte: Exiguū 1
 ⁊ cū tedio est t̄ps vite n̄e ⁊c. Dic ex eodē cap. vsq; ⁊ nemo reuertit. Ec
 ce nola prima: de futura vita nihil tenere. Hi sunt q̄ dicūt: Venite et
 fruamur bonis q̄ sunt: ⁊ vtamur creatura. Dic vsq; p̄ranscat luxuria 2
 n̄a. Ecce nola sc̄ba: p̄sentis vite voluptatib; intēdere. Hi sunt q̄ dicūt 3
 ¶ Vbiq; relinq̄mus signa leticie: qm̄ hec est pars n̄a: ⁊ hec est sors n̄a.
 Ecce nola tertia: gloria mūdanā q̄rere: signa. s. post se relinq̄re. Hi sūt 4
 q̄ dicūt: Optimam⁹ pauperē iustū: nō parcam⁹ vidue nec veterano.
 Dic vsq; inutile inuenit. Ecce nola q̄rta p̄ potentia alios sup̄primere.
 Hi sunt q̄ dicūt: Circūuentam⁹ iustū: qm̄ inutilis est ⁊ perari⁹ operib; 5
 n̄is. Dic ex eodē ca. q̄ usq; placuerit. Ecce nola. v. iustos p̄seq;. Hi sūt 6
 q̄ excecavit malitia eoz: ⁊ nescierūt sacramēta dei: neq; mercede sp̄ra
 uerūt iustite: nec iudica uerūt honore aiaz sc̄az. Ecce nola. vi. Hi sūt 7
 tandē q̄ sunt ex pte diaboli: ⁊ imitant illū: festinātes ad mortē duplicē q̄
 p̄ eū intrant in orbē terraz. Ipsi q̄ gaudēt ad tympānū: q̄ sp̄ carnis gau
 deamus: oi vespa vigilia. s. Martini: ⁊ oi die carnis p̄uuiū: q̄ tidie epu
 lantes sp̄lēdide. Qui gaudēt de festo h̄ pasche: nō q̄ surrexit dñs: aut a
 peris cōnerari apti facti sūt ad trāstū p̄ h̄tū i celū. s; qz redierūt. lagan
 ne carnes ⁊ alia h̄mōi. itaq; cū alijs c̄bitanis nō tñ cadē intēdiōe canunt
 Hec dies quā fecit dñs: exultem⁹ ⁊ letemur i ea. Sperāt se vltimo a i re
 gione sua fatuoꝝ huius mūdi (im schluraffen land) mōtes incafcaros.

Mundanozum

¶ Circa scōm: quāra sit horū fatuoz stulticia: non est necessariū multa dicere. quippe q̄ bac tenus multa dicta sint: pura q̄ impura sit but? mū di delectatio: qz plus habet fellis q̄ mellis. q̄z breuis: qz cito finit: nos cito finimur. q̄z nociva: qz maioris delectatiōis spiritalis impeditiva. Sed hoc in quā taceo: z bīpōdero qd̄ grauissimū est: qz malū z pessimū habet finē: quantūcūqz blandiat ab initio: in fine tū pungit vt scorpionis cauda. Eiusmodi finē pulcherrime explicat Hugo in vna quā describit visionē: in qua introducit se z discipulū suū colloquētes. Recita eā si placet. Quēadmodū nauim vidit in tranquillitate in mari rī sulcāntē: z pisces collerantes z exultātes sup aquas ad sonū instrumētoz musicoz eoz qui in nauī uehebant in maximo gaudio. at tandē ingruente rēpestare zc. absorpta est nauis cū hominibus illis. Stulticia hanc finē tā miserū habentē cōquērunt experti in inferno: quēadmodū Sapient. v. dicit em̄: Errauim⁹ a via veritatis z iusticie lumē nō luxit nobis. Dic eodē cap. vsqz ibi: Iusti autē in ppetuū zc. Et tū de secūdo.

¶ Circa tertiū quēadmodū hec stulticia p̄niciosa possit deuitari: ē breuis doctrina. Q̄ portet vt in aliā nauim sedeat: alios naucleros eligat z ad certū portū z litus determinatū appellas. Sed i nauim penitētie iusticie vite christiane affectionis iusticie amoris dei z primi. quā nauī tibi descripsi anno. 1490. In q̄ sedit christus eterna sapiētia cū discipul suis: illic christus nauclerus: in qua necesse sedere habet quicūqz vult feliciter ad portū eterne vite puenire. Immo z christus aliter intrare nō potuit. Stulti (ait hodie dñs discipulis duob⁹ cūtib⁹ in Emmaus) oportuit christū pati: z ita intrare in gloriā suā. Et tu si es in nauī hac (sicut spero nos oēs in ea esse) fac in ea maneat in finē: nō exilias iterū in mūdi huius mare: ne pereas. si nō es in ea intra dñi t̄pō habes: ne trāseat z tende ad litus. Et ad qd̄ litus: ad litus ḡe z glie pacis pectoris z etermitatis. Ad litus in q̄ stabat iesus post resurrectionē: a parēs discipul in mari remigātib⁹. ad litus virtutū: in q̄ videbit⁹ deus deoz in sion.

¶ Ibi de virtute in virtute zc. ait Ps. Ubi aliā videbis regionē: z iterā p̄missionis nō ridiculosam z fabulosam (schluraffen land) sed verā: vbi recta ex la gantis sunt cōfecta: mōtes incaseati: lapides zuccari: fontes lacte z sicut melle fluētes: vbi albi panes triticeī in arborib⁹ p̄dēt cū p̄bialis vino optimo plenis: sepeqz ex farciminib⁹ texti: z assate colūbe in ora volāt hoim. Hec est regio ad quā puenit nō nauī alia q̄ penitētie z vite christiane. Regio ad quā puenit illi q̄ in oculis mūdanoz rū appellatī sunt z reputatī (schluraffen) fatui z stulti: vere tū sapientes mūdi p̄ceptozes z oim q̄ in mūdo sunt: mūdo mortui: qui nec ipsi diligūt mūdū neqz a mūdo diligunt. Qualis fatuus erat is q̄ dixit: Mūdus mihi crucifixus est: z ego mūdo. Et illi in veritate regionē illā hīc dū viuūt alōge vidēt p̄ fidē: z gustāt odorantqz p̄ charitate impfectam: alibi autē facie ad facie videbūt z in re gustabūt z manduca bunt. z videbūt qz verū est qd̄ dictū est de ciuitate dei: Gloriosa dicta sunt de te cō

Turba. CIX XXXVI

uitas del rē. Sed q̄ sunt inq̄s lagana illa: mōtes casearie. Audi: laga-
na quibus tegunt domus illius regiōis chustus dñs est. Laganū fit
ex caseo: lacte ⁊ ouis. Et christus ex carne aīa ⁊ deitate. Nā sicut aīa ra-
tionalis ⁊ caro vnus est homo: sic deus ⁊ hō vn⁹ est christus. Caro car-
seus ⁊ lac est: vtiq̄ de lacte ⁊ purissimis sanguinibus virginis Marie
coagulatu: nō virili semine: sed mystico spiramine: spūs videlicet san-
cti coagulo. Deitas vitellum oui est. Vitellus a vita vel victu dicit: q̄
pullus in ovo existēs eo nutriat: ex albumine em̄ nascit. Et deitas oim
vita est: Ego sum resurrectio ⁊ vita. Vnīa sua purissima albumen est:
clarissima vtiq̄: sine macula originalis culpe: nō apparet in hoc albumi-
ne (der fūgel) rē. Laganū habet fundamentū q̄ sustentant p̄dicta tria:
Et p̄sona filij verbī in diuinis sustentat naturas illas humanā ⁊ diuinā,
vnus em̄ oīno nō cōfusione substātie: sed vnitate p̄sonē. Laganū coro-
nā habet q̄si muralē (zinnelein) ⁊ n̄m laganū nō vnā: sed triplicē habet
coronā ⁊ quartā expectat. Coronauit em̄ eū pater mater ⁊ nouerca. Pa-
ter corona glorie: sicut scriptū est: Gloria ⁊ honore coronasti eū dñe. vti
q̄ c̄q̄li glia: Equalis glia coeterna maiestas. Mater sua corona pau-
pertatis ⁊ miseric. Egredimini filie sion ⁊ videre regē Salomonē: dī
adematē q̄ coronauit eū mater sua. Coronatus est a sua nouerca coro-
nā spinea ⁊ ignominie. Exiit q̄ Iesus portās coronā spineā. Et eadē
coronandus a familia sua corona iustitie: q̄n eribūt angeli ⁊ tollent de
regno eius oīa scandala: q̄n veniet ad iudiciū cū sententibus p̄p̄i sui: cū
pugnabit p̄ ea orbis terre aduersus insensatos. Laganū signat ⁊ mit-
tit: coquit: b̄ndict: in fornace coquit igne. Et chustus in crucis camio
penis flagratissimis ⁊ ardentissimo amore decoctus est. Maiorē cari-
tatē nemo habet q̄ rē. Laganū b̄ndict: ⁊ cibus paschalis est: ⁊ primū
gustat. Et christus a patre b̄ndictus: ⁊ specialiter ab eo signatus: ⁊ in
mundū missus. Joā. i. vñ ⁊ iudei: B̄ndictus q̄ venit ī noīe dñi. Primū
spe paschali gustandus ⁊ reuerēter sumendus. Laganū b̄ncinde mittit
In festo pasche mittunt lagana lance. Et laganū a deo nobis in hunc
scōo Magdalene: tertio alijs mulierib⁹: q̄rto Petro: quinto discipul
euntibus in Emaus: sexto oib⁹ discipulis cōgregatis excepto Thoma
⁊ bec facta sunt die pasche. Deinde septio oib⁹ discipulis p̄sente A ho-
ma post dies octo: octauo in galilea ad mare tyberiadis: nono in die
ascensōis. Laganū ponit in p̄p̄rariū. Et christus passus n̄m la-
ganū repositū est in p̄p̄rariū altissimi celi scz empyreū: ⁊ nobis re-
seruatu. Illarū inq̄ virtute p̄p̄ta sup oēs choros angeloꝝ: inter scutel-
las aureas gloriā. f. corpis ⁊ aīe. Et ibi facta est regula totius orbis: p̄
regēs oīa q̄ p̄ ip̄m facta sunt. Nō solū est causa fieri rei instar alioꝝ op̄i
ficiū: sed etiā cōseruat in esse. ⁊ sicut eadē arte res fit ⁊ corrupta reficit:
sic ⁊ cōseruat. Protector n̄ aspice deus: insidiāres reprimet. Deside-
ra habere recipi sub b̄recto qui dixit: Sub vmbra alarū tuarū p̄tege me: a fa-
Ba iq̄

Mundanozum

de impioꝝ q̄ me afflixerūt: ⁊ dñs p̄tectoꝝ vite a mūdo. Per hoc tecum
missus est paraliticus ⁊ sanatus. Nu. xiiij. Glia dñi sup̄ rectū. Gloria
aut̄ patris fili⁹ figura sub̄stātie eius. Sub h̄ etiā tecto quiescere cupie-
bat q̄ ait: Faciam⁹ hic tria tabernacula. Erāt aut̄ tecta glia dñi: q̄ nu-
bes lucida obūbrabat eos. Magnū h̄ laganū: q̄ ait: Bonū est nos hic
esse (in scluraffen land) Inebriari ⁊ dormiētes solū in fomio: ⁊ adōge
7 p̄ticolā hui⁹ regiois viderāt. Laganū in alto positū mures olefaciūt ⁊
post illud currūt ⁊ saltant: seq̄ posteriorib⁹ pedib⁹ innitētes ad ip̄m erī
7 gūt. Et mures parvuli in cavernulis p̄ humilitatē delitescētes inclusi
raro ad lucē exeunt: nisi famis necessitate cōpuli. qua cōpleta se mox re-
trahunt semp̄ absconditi in abscondito faciei tue. Sursus tenēt corda odo-
re hui⁹ laganū tracti: pedib⁹ sp̄ei se erigūt: oculis fidei cecutiētes: ⁊ cha-
ritatis imp̄fecte narib⁹ odorātes. Plane alibi p̄fecte: hic ex pte videm⁹
⁊ diligim⁹. Senserat hoc vnus mus: ⁊ alios vt illuc tenderēt ꝑcitavit
ensuus. Que sursum sunt q̄rite: q̄ sursus sunt sapite: vbi christus est in
dextera dei sedēq̄. Et vt qd̄ ita o Paul⁹: qz raptus sum ad celū vsq̄ ter-
tū: in p̄optuario sui: sub̄ tecto ascēdi: ⁊ sensi q̄ nō licet homi loq̄: q̄ omnē
exuperāt sensū. ideo clamo: q̄ sursus sunt sapite. O felices mures: i q̄
narib⁹ redolet hic odor celest⁹ laganū clamātes: Trabe nos post te: cur-
remus in odore vnguētōꝝ tuoꝝ: qz oleū effusus nomē tuū. Qui oia cō-
tēntes: ⁊ q̄st p̄ sentes ⁊ enses oiaq̄ picula currētes: ad odorē ei⁹ ꝑcitavit
currūt: nō curātes etiā si in muscipulas ip̄as incidere ꝑtingat. Exmitem
scri magnificas dom⁹: diuitias: agros: vros: ⁊ oēs hui⁹ seclī delicias
⁊ honores possibauerūt floccipendētes: ⁊ ad antra deserti cucurrerūt
D instar murū ad spelūcas: tracti vniq̄ odore hui⁹ laganū. Currit Pet⁹
currit ⁊ Andreas: ⁊ i via in muscipulā crucis cadūt: ⁊ in ea p̄dēt. Pau-
lus gladio p̄cutit. ⁊ Srephan⁹ i perit lapidib⁹ currēs post laganū: qz vi-
dit celos ap̄tos ⁊ iesum stāre: laganū eleuatū in p̄optuario celi. Mus
Laurēti⁹ p̄ ignē currit ad laganū: ⁊ vt murē carni ledēs discerpūt Igna-
tū. Quē tracti odore laganū. Et vt qd̄ ita o mures curritis: qz ibi n̄ra
sira sunt corda: vbi vera sūt gaudia. De glirib⁹ astutis: filijs hui⁹ seclī:
mūdi sapiētib⁹: muscipulas has penarū ⁊ tribulationū timētibus nē ca-
dāt i eas: timētes eos q̄ p̄tates bñt occidēdi corp⁹ v̄l macerādi: nihil sa-
piētes de his q̄ dei sunt: qz aiales prudētes i gnatione sua. Et qd̄ hoc ē
inq̄: Illud est: qz cor erigere sursum o catte nescis ad deū ne putrescat
⁊ frumētū tuū si in inferiorib⁹ habes ne putresceret leuare ad sup̄iora.
Frumētū tuo q̄ris mutare locū i terra: ⁊ cor pmitti putrescere. frumē-
tū leuare ad sup̄iora: cor leua in celū: sursum corda. Hec Aug. sup̄ Ps̄.
Et hec qd̄ de laganis: quib⁹ tecta dom⁹ ciuitatis struunt. Eterū de
alijs feria tertia diceat ad Builbelmitas dño cōcedite. Rogemus deū.

Feria. iij. Pasche. ij. Aprilis. ad Builhel. dedicatiōis mane
Stultoꝝ infinitus est numerus. Ec̄s. i. Euangeliū.

Mundanorum

parulos: q̄s lacte tenerioris doctrine nutrit. ⁊ mōs pinguis sterilitate sua ppter maturos: q̄s pane solidioris doctrine cibant. sic ⁊ facti facti sunt: cū lōge inferiores. Landidi facti sunt nazarei eius: ⁊ sicut lac coagulari. Tertio sunt in regione illa ad quā tendim⁹ hic vel alibi lapides succari. Lapides sunt tribulationes ⁊ aduersitates corporis: p̄ infirmitates vulnera dolores aduersitates ⁊ dāna rez: p̄ paup̄atē defectū alimēti pecunie veltiū lectoz domoz. Aduersitates p̄terea infamia: p̄ s̄ba cōtumeliosa nob̄ illara maledictiones irrisiones p̄cept⁹: breuiter oīa q̄ sunt nre cōmoditati cōtraria q̄ fugimus ⁊ nos molestat lapides. P̄cipue autē i coi fermōe cū nobis verbū promeliosuz dicit dicit⁹: Projecit vobis in horū lapidē. Hos lapides turba sultoz de qb̄ bacren⁹ dulces nō reputat: sed fronte rugā: cōtrahūt ora ⁊ clamāt. Letez in terra scā in vita scā christiana ⁊ p̄fecta ad quā redimus p̄ nauiculā penitētie: sūt hi lapides vtriq̄ dulces: qz scimus eos in dulcissima cōverti. Tristitia via vertes in gaudiū. Nō solū post tristitiā erit gaudiū: sed vertes in gaudiū. S̄dm̄ multitudinē q̄ doloz erūt letificationes: q̄ q̄ sibi adimit lapides ⁊ fugit: gaudia celi dimittit. Sed velles videre aliq̄a quib̄ dulces fuerūt lapides. Mitto te in p̄mis ad b̄m̄ Gregoriū: de q̄ dicit Lapides torretis illi dulces erāt. Et cur itaqz videbat in regione nostrā celestē patriā (in das schluraffen land) vbi videbat Jesum stantē a dextris: ideo erāt illi dulces lagano viso. Paulus cū lapides hos degustasset līstis Accū. rīq̄. adeo ei placuerūt: vt diceret discipul̄ suis Per multas tribulationes oportet intrare regnū celoz. Ezechias rez: Dñe si sic viuit ⁊ in talibz seꝝ lapidibz tribulationū ⁊ infirmitatū rē. vi ta spūs mei corripies me ⁊ viuificabis mei: ecce i pace amaritudo mea amarissima. Ergo in tribulatione amaritudo erat sibi dulcissima: ecce lapides dulces. Ibat apl̄i gaudēs a cōspectu cōcilij: qm̄ digni habiti sunt p̄ noie Jesu cōrumelias pati. ecce lapides q̄s cū gaudis susceperūt. Sic femina de q̄ legit: cū q̄dā alia femina ei malediceret ⁊ prumelias inferret: gremiū aperuit dicens: Projice abundanter: qz eque ac auz ⁊ lapides p̄ciosos cadē suscipio. Sic Franciscus: de q̄ legit in spe. cr. quō dixit fratri q̄ appellabat Leo: scribe qz hec est p̄fecta letitia: si nos paritēter portauerim⁹ aduersa rē. Unde dist. vij. exēplo. rrvj. Ibi dicit b. Franciscus. Inter oīa charismata sc̄isp̄s: q̄ amicis suis christus cōcessit ⁊ cōcedit: est vincere semetip̄os: ⁊ libēter ppter christū ⁊ charitatē dei opprobria sustinere. Sic in Virasparū legit pulchra doctrina de septē eremitis in Serybia: q̄ cū essent p̄ amazōnes expulsū venter in rē plū quoddā in deserto idolorū: dixit eis abbas Nus: q̄ erat senior hac septimana: Unusquisqz maneat apud se ⁊ cū altero nō loquat. Dies s̄b feruatis ibat abbas Nus om̄i mane ad idolū qd̄ in tēplo erat: ⁊ lapidabat illud. Nocte vero ventēs rogabat idolū p̄ veniā: qd̄ p̄ torā septimanā singulis diebz fecit. Die s̄o sabbati rogātibz fratribz vt qd̄ bō fidelis cū sit idolū p̄ veniā rogare audeat: Rndit: p̄pter vos illud feci fr̄s: vt

Turba. CIX XXXVI

Neut idolū istud neq; ad lapidationē loquūtū est aliquid aut tra c; no-
tū: neq; ad petitionē venie gloriatū aut exaltatū. sic eius exemplo r ve-
strā quilibet inuariatū neq; irascat; aut pro venia rogatū nō extollat;
sue glorie rē. Vide in vita spa. fo. c. xlvi. B. Hoc pfecto nedū in ceno-
b; sed in omni cōgregatione rconomica obseruare oportet.

Feria. v. pasche. iij. Aprilis: ad penitētes hora. vi. mane.

Stultorum infinitus est numerus. Eccl̄s. i. Euangeliū

¶ Quartū qd̄ est in regione viuoz. i. in eterna patria alibi: r hic p inco-
bationē beatitudinis in statu pfecte virtutis est: Fontes lactei. Ipsi sūt
virtutes cū suis actib; r gaudijs subsequētib; siue comitantib; signū
acquisti habitus (sūt Phus) est delectari in ope. Deuotio illa substāti-
ua solida pmanēs r iugis: q̄ nihil aliud est q̄ pōp̄ritudo volūtatis rē
vt Dion. Lart̄h. in suo dialogo de eucharistia: quē vide. Plane fontes
lactei sunt he virtutes. Lac delectat: nā r delectatio a lacte q̄ lactatio
dicta est. r virtus acq̄sita actusq; eius nō sine gaudio est. Et qd̄ mirū si
gaudeat: cū ois sua voluntas semp̄ impleat. Implet plane: q; suā volū-
tate diuine cōformat voluntati: q̄ semp̄ implet: q̄s em̄ resisteret diuine
voluntati: ergo r sua volūtas implet. Nouit hoc Sen. Vir bonus q̄c-
quid illi acciderit eq̄ animo sustinebit: sicut em̄ hoc accidisse ex lege diuina:
ex qua vniuersa pcedūt. Adde ea q̄ ponit autor Sum. vir. c. ix. ad plac-
tū. Lac ex fonte p̄rio pectoris scaturit. Et gaudium virtutis est velut r
fons gaudiū in domo p̄ria nascēs. At Sen. Existimās me deerrabere
tibi multas voluptates q̄ foruita submoueo: q̄ ip̄ei dulcissima oblecta-
menta censeo deuitāda. Imo p̄tra volo tibi nunq; deesse letitiā: volo illā
tibi domi nasci: nasci autē si intra teip̄m sit. Vide vbi sup̄ capi. vj. vbi
n: ultra ad p̄positū. Lac iugiter scaturit in mām̄is. Et gaudū virtutis r
cōtinuū est r iuge: nō sic gaudū mūdi gaudū hypocrite. i. in mūdi: q̄ er-
terius est deauratus ad instar p̄nci. Bug. Si qd̄ arrisisset p̄ sperū tede
bat apprebendere: q; pene prius q̄ teneret cuolabat. Sed secura mens
q̄si iuge cōtinuū. Prouer. xv. Nō sic hō carnalis semp̄ sedet r iugiter ad
mēsas cozpozalē. nō plane: q; vagat hinc inde nullū inuentis quietē cōdi-
locū. Sic vbi sup̄ ca. viij. vbi plura ponunt. Lac in vberē Marie erat
de celo. Et gaudū virtutis de celo est. Cantu eccl̄ia: Ubere de celo ple-
no. rē. Virtus est bitudo p̄sentis vite: bitudo virtutū de fonte celestis
bitudinis amictis del in hac valle miserie stillat. Vñ Augu. ij. Loun.
xij. in Blo. In regione illa intelligibilū brā vita in fonte suo bibit: inde
aliquid aspergit hinc humane vite: vt iū rērationib; hui; seculi tēperanter
fortiter iuste prudēterq; viuat. Vide in Sū. virtu. vbi sup̄ c. vj. Lac r
est infantū nutrimentū. Et hoc gaudū verū est nutrimentū filioz r sub-
stantia deuotio: de q̄ sup̄ dictū est etiā in p̄cedētib; sermonib;. Quasi
mō geniti infantes rē. lac cōcupiscite sine dolo rē. Sed ais: Nihil lacq;
ibi gaudiū est in me: nō est fons gaudiū intra me. r q̄ potest esse causa:

Mundanozum

X Prima causa est: qz fortasse aliud lac fugis: z adhuc es in nauicula fa-
 ruoz. Sugis lac voluptatis vel vanitatis vel verboritatis: ideo nō sen-
 tis lac virtutis. Sugis lac voluptatis: heres ad vbera carnaliū delecta-
 tionū gule aut vner: lamie in imillas trabis. De q Tren. iij. Lamie
 nud iuerim in imillas: lac trauerat carulos suos. Dicit q lamia sit mon-
 strū spectē femine p̄ndēs: q̄ p̄mo carulos suos lactat z tandē iugulat
 Hoc utiqz facit voluptas: q̄ p̄mo lactat: sed tādē aufert tibi subf̄stari:
 famā z gratiā cū virtutibz. Sugis deinde lac vanitatis gl̄ie fauoz zē.
 in vestitu: nobilitate: diuitijs zē. Hibis lac de vbre Jabelis cū Zizara
 Judi. iij. Ergo trāffigeris tandē clauo obdormiēs in petris a diabolo
 Sugis tandē fortasse lac ybostitatis aut loq̄itates: ibi p̄solatiōes tue
 sunt: locutio aut auditio garrulationū. Non lactes quenzqz labijs tuis:
 ait Sap. Prouer. xxiij. Vir iniqu⁹ lactat amicū suū: z ducit eū p̄ viā
 nō bonā. Prouer. xvi. Si mulier habet lac: signū est q̄ sit corrupta: z si
 gnū corruptionis mētis est lac loq̄itatis. Verbe q̄ h̄nt lac sunt q̄rū in se
 est venenose. ita em̄ larant z naturā ita euacuant: q̄ si indiferece sumant
 virtutē eneruāt z morte p̄p̄ner: sicut pater de scamonea de efusa z silibz
 Sic utiqz loq̄es venena multa p̄p̄nat hōi lacte loq̄itatis. Fuge q̄ ber-
 bas illas (Es sint bōse Krüelin) Hoc p̄p̄issime de dolosis adlatatōibz
 decep̄tōibz: sed etiā alijs loq̄tibz aptari p̄t: qz multiloquiū aufert in-
 teriores p̄solatiōes. Inde religiosi vbi silentiū nō est sed lac loquacitatz
 in q̄ p̄solatiōes querūt: nō habēt fontē lactis domi in corde: sed aliunde
Y eos p̄solatiōes emēdicare oportet. Ecce causas primā. Pōest esse sc̄ba
 causa: qz nōdū satis laborasti in nauicula penitētie z exercitio bonozū
 opez. Nōdū igit̄ acq̄stisti habitus virtutū: z q̄ eoz gaudiū nō habes.
 Nōdū appropinquasti ad litus: nō em̄ mor cū q̄s cōmiserit se huic nauis-
 cule z remigatiōi sentit gaudia virtutū. Per multos em̄ z frequentes
 actus bonos in gignunt virtutū habit⁹: ex qbz tūc emanāt gaudiōsi act⁹
 Pōt esse z tertia ratio: qz q̄uis diu mare hui⁹ mūdi in nauicula ba-
 penitētie sulcaueris z viceris: s̄sqz iā fere ad litus pacis: z passiones salte
 suppresserz: vt nō vehemēter insurgāt. atqz qz fugere nescis mamas gr̄e
 dei vel diuine misericōdie: ideo lac nō trabis. Et q̄liter fugere oportet: vt
 agnellus: vt catulus: vt vitulus. Agnus lac fugit genua flectēdo: canis
 lac papillā mordēdo: vitulus frōte fortiter māmilla excurtēdo. Et tu a
 māmilla diuine misericōdie z gr̄e lac eterne gl̄ie z hui⁹ veri gaudiij virtutū
 q̄re z acquire: flectēdo genua cū humilitate: pungēdo māmilla cū ora-
 tione: frōte cōcurtēdo z mouēdo cū importuna sedulitate z obsecratio-
 ne. qz sicut b̄z Prouer. xxx. Qui fortiter p̄mit vbera ad cūctiendū lac ex-
 p̄mit butyrū. Placet deo illa importuna p̄cussio vituli z pulsis frequē-
 Paruit in parabola Luce de vidua pulsante iudicē: z ei⁹ q̄ misit no-
 tte ad fores p̄ panibz. q̄ erāt p̄pter importunitatē exauditi. Vide i diuina
 rbe. cācellarij: si placet. S̄z a i s̄cto: Auferas ne i ḡis a nobis oēm p̄solat-
 onē: z qd igit̄ est q̄ eutrapelia virtus est: z Lato dicit: Interpone tuis

Turba. CIX XXXVII

interdū gaudia curis. Rūde ex Buridano in Ethica: 7 b. 2 bo. ij. ij. et
 Gerardo de Zurphania in de ascensionib⁹. ca. lvi. 7 in de reformatione
 virtū eiusdē ca. li. atē Gerson de solatio est in carcerido. **U**x est q^o vir- **Z**
 tus est extrapelia: sed vide vt virtus maneat. fm̄ ḡ rectā rationē fiat cū
 circumstātijs debitis: p̄sertim finis p̄sone t̄pis 7 modis: vt cōducatur p̄ spirit
 salutaris augmento nō detrimento. Si sacū sursum traxisti 7 p̄ intercepti
 endo labore cū recidere vsq; ad terrā p̄miseris 7 itē sursum traxeris 7 c.
 frustra labore cōsumeris. Sic q̄ntū hodie i spū p̄feceris: si em̄ crastina
 defeceris: nō est hoc solatijs virtuose vi: sed est q̄si m̄iij hodie extrue-
 re: cras tantū dē destruerē: ire 7 redire: calefacere 7 refrigerare. Tene ḡ
 sacū ne p̄ quietē decidat. **Q**uintū qd̄ est in regibē terre p̄missionis
 in statu p̄fectionis (im̄ schlarā fenland) in atrijs domus dñi. Quid em̄
 alibi sit in vera patria ad quā sedimus: in cor bois nō ascendit: neq; ocu-
 lus vidit: nec aur̄s audiuit. **H**oc quintū est: q^o riuus fluit melle. **M**el
 hoc sunt sentimēta suavia: lacryme: suspiria: deuotiōes sensuales 7c.
Nlle sunt mel. **M**el dulce est: 7 hec sentimēta dulcia. **M**el inflat: 7
 hec sentimēta multoties inflant. 7 efficit q̄s talia habēs sup̄bia: putās se
 aliqd̄ esse p̄terea cū nihil sit: ideo periculosus. vt Gerson dicit in de pu-
 sillanimitate. **M**el si indiferece sumis multū nocet: 7 hec sentimēta ni-
 si q̄s eis moderate vtat nocēt. mel inuenisti: comede q^o satis est. **E**t quō
 prendū: **H**ic ex fratre **D**avid: 7 **M**atheo de craco. in dialo. suo: 7 sup̄
 feria. ij. palmarū: 7 Gerson. **M**el in angustias mortis duxit **J**ona-
 ebā: q^o p̄tra p̄ceptū p̄is comedit. **E**t tu case ne melli t̄pe deuotiōnis et
 sentimētoꝝ inheras: negligēdo p̄cepta dei ecclesie aut superioris tui. **S**
 dū te vocat magister: mori surge a lacrymis cū **M**agdalena 7 vade.
De hoc in **H**erbar. ca. lviij. de ascen. 7 Gerson dat regulā: q̄ q̄s debet
 moderare suos instinctus 7 deuotiones. **M**el nō offerebat in sacrifici-
 o. **L**evi. ij. **N**ec quicq; inquit mellis aut fermēti adolebis i sacrificio. **F**
 fermēti scz maglie 7 p̄ci: neq; mellis huiusmodi sensualis deuotio-
 nis: ei videlicet immittēdo: q̄si p̄terea sis deo gratus 7 acceptus talib⁹
 immittēdo: qz nō est signū infallibile gr̄e. **P**ōt em̄ dari multis q̄ sunt filij
 dānariōnis eterne: quib⁹ deus dat hic eoz mercedē q̄si de primo: a m̄
 Amā ad infernale patibulū ducēdis: quē admodū 7 fūm⁹ mox suspecti
 dendis lacū p̄parari prandii cernim⁹. **I**nuenit **S**āson mel in ore leo-
 nis. **J**udic. iij. **E**t in ore talū crudelū 7 lenonine p̄ditionis hoim̄ mel
 sentimētoꝝ talū 7c. **A**pes sūt cū aculeo mel portātes. **D**e his duobus
 scz lacte 7 melle habes. **I**ntrōducā vos in terrā lacte 7 melle manantē.
Sextū qd̄ ei terra p̄missionis: sūt arbores albos panes deferētes. **P**a-
 nis albilissim⁹ vtiq; viu⁹ qd̄ de celo descendit: p̄der i arbore illa v̄ndit: a:
 vt ced⁹ exalta palma i cades. in **M**aria dico h̄inc: h̄s antropes ar-
 bor reuerfa. **I**n illa inq; p̄der b̄ndic⁹ fruct⁹ vētr̄ sui ch̄s iesus. qd̄ po-
 steaq; decidit ab arbore illa i b̄nc m̄dū p̄ nar: uitar: c̄m̄ dicit alia suspē-
 sū est arbore crucis scz. in dērecept⁹ app̄ellus in palmas manū sacer-

Mundanorum

B docti; sub specie candidissimi panis vsq; in ora christi fidelis. Quod die potest rectus. Et preterea panis doctrine: quod oritur fidelium infundit. Non in solo pane vivit homo: sed in eo verbo quod procedit de ore dei. Nescio si a multis annis hic panis tam liberaliter sit dispensatus per libros doctores et predicatores sicut his novissimis temporibus. Timenda est post tantam abundantiam ne veniat famens super terram: non panis corporalis: sed verbi dei. Amos. viij. Ecce dies venient dicit dominus: et emittam famem in terram. non famem panis neque frum aqua: sed audietis verbum domini etc. Porro ab intra etiam nascitur panis doctrine in virtuosissimis perfectis: in propria arboribus: qui per cognitionem exactam virtutum per eos exercitatio: et virtutes lumina quedam sunt. A mandatis tuis intellexit ait Dominus. Tales habent sapientiam et conaturalitatem ad divina et virtutes: ut beatus Thomas. ij. q. ij. de sapientia dicit. Itaque et talibus credendum est in moralibus: etiam si nesciant reddere rationem suorum dictorum: ut ait Beron. Illi sunt quibus datur dominus scientia secretorum: ipsi sunt boves illuminati bene iudicantes et boni repositum: et alii quoniam delibant regionem beatitudinis future. de qua dicitur quod non egebunt lumine lucerne neque lumine solis: quoniam dominus deus illuminabit illi. Apoc. xxi. et iter alibi: Non interrogabit fratrem etc. Roge.

Danca in octava Pasche: Quasi modo. vij. Aprilis.

Stridor infinitus est numerus. Eccl. i. Evangelium.

- L** Septimum in terra viventium existens est: Sepes et farciminibus conterra. Ne sepes sunt boves perfecti et boni ad custodiam aliorum deputati: quales sunt prelati in retrogressu tam seculari quam spirituali. Hi utique fuerunt ab initio ecclesie de farciminibus. i. perfectissimis viris prelati. Sunt et erant utique hi farcimina. Farcimina consistunt ex carnis minutissime coactis. Et hi sunt qui cum vitis et concupiscentis carne sua crucifixerunt. Mortificate in se membra via que sunt super terram fornicatione immundicia etc. Duobus ecce cultris carne mortificat: abstinencia sepe in rebus multis etc. et castitate per continentiam etc. Sic facere iubet apostolus: et quod iussit in propria persona fecit. Ego castigo corpus meum et in servitute redigo: ne cum alijs predicaverim reprobus efficiar. Et christus carne virgis et clavis coactam. quam hodie discipulis ostendit: habuit lividam et prulam. Farcimina abudanter sale pidiunt. Vos estis sal terrarum dicit dominus suis futuris septibus. Quis sal evanuerit in que coactis: Ipm est sal sapientie et discretiois: notitia videlicet ex propria experientia acquisita per conaturalitatem ad virtutes: que sapientia scientia. Aliter enim iudicat de castitate virgo et aliter phus moralis. Sic Ierobeus perfectus erat in divinis: non solum discendo: sed et partibus divinis: ut beatus Thomas. ij. q. xlv. ar. ij. De nobis que sumus sal: sed infatuati. Superbi (stolz) vno hof fertig. Avari (anzügig) vñ geertig. Luxuriosi (lustlich) grynkeisch. Facit hoc sal presertim tota terra omnium subditorum sterile: ne producat fructum bonorum operum. Farcimina aromatis coactis. Et hi erant aromatis virtutum coactis: ut incus bene afficerent et disponent ad se et deum et terra per bonum exemplum. Vos estis lux mundi. Sic luceat lux via coram hominibus: ut videtur.

Turba. OIX XXXVI

deat opa sua bona & glorificet patre q̄ in celis est. Christi bono odor su-
mus: clamat Ps. Lumina circumcincta nris tptibus: q̄nto maiora t̄ro
plus p̄ter magnitudinē eoz ferentia: nō sic in primitiua. Sicut libi v̄t
p̄merit: mactata caro: & lucerne ardētes in manib⁹ v̄is: ardore & lumie
boni crepti. Exēplū dedi vobis vt quēadmodū rē. ait christus optimū
aromatib⁹ in sepulchro cōditus: & a Maria Magdalena pri⁹ v̄ncē.

Farcimina ex tenui sūt pellicula. Nā carnes cōcise salse & aromatib⁹
cōditæ mēbrana tenui circūdant. Et illi necessariorū simplici necessitate
ppaup̄tatē p̄cēti sunt. Habētes alimēta & quib⁹ regimur bis p̄cēti sim⁹.
Ecce q̄ curra sup̄peller. Nos cōtra oī cepa sum⁹ tunicatiores: in maria
rerū abūdātia viuimus. Christus nō habet vbi caput suū reclinet: nos
aut magnificas edes inhabitam⁹ & tunicas pellib⁹ mardartoz fodera-
tas. Nō sic q̄ in melocis & pellib⁹ capraz habitabāt in spelūcie: in mōti-
bus circueūtes: quib⁹ nō erat dignus mūdus. Farcimina assant & pun-
gunt: dāt pinguedinē quā stillāt. Et illi ad ignē tribulationū assant et
pungunt: & nihilominus nō erunt: sed sapidiores facti sunt p̄ deuoti-
onis & ḡra p̄actōis pinguedinē. Budi farcimē sup̄ craticulā iacēs: Lau-
rentiū loq̄r patronū n̄rū: in marimis penis flāmaz. Beatas tibi ago
dñe: qz tanas tuas ingredi merui. Et Stephanus p̄ suis p̄secutorib⁹
dñm rogauit. Et christus in cruce vt ita faceret exēplo suo docuit. Pa-
ter (inq̄ in maximo ardore c̄aritatē & penaz p̄dēs) dimitte illis rē.
Urebat & pūgebat Paul⁹: Quis scandalizat & ego nō v̄ror: & tñ voluit
esse p̄ fratrib⁹ anathema. Et Jo. Scotus (de q̄ in spec. hist.) graphijs
a scolarib⁹ instar farciminis pūctus martyriū passus est. Habes far-
cimina frater viros p̄secros ecclie d̄stōdes: vt sepes circūscētos. Q̄ felt-
cia tūc t̄pa & hodie cōgregatis felix bonoz: q̄ tali videt sepe circūscēpta.
Iussit talē ex farciminitib⁹ fieri sepē Jetro. Exo. xvij. Prouide inq̄ de
oī plebe viros sapiētes & timentes deū: in quib⁹ sit veritas: & q̄ oderint
auaritiā. & cōstitue ex eis tribunos & cēturiones & q̄nq̄genarios & deca-
nos: qui iudicent p̄lm oī t̄pe. Et ita fecit Moyses strenuos c̄lgedos:
m̄ctoz sit nō has q̄nqz tā d̄ctas p̄ditiones iusserit habere p̄secros. (Eli-
get tibi viros) nō femineos: nō carnales: venci aut crapule indulgētes:
sed viros strenuos: sicut ibidē subdit. (Sapiētes) ecce sal. (Be timētes
deū) p̄ assationē: p̄ter deū paciētiā habētes: nō remurmurātes: s; ḡra
actōes agētes. (In quib⁹ sit veritas) aromatū virtutū rē. intrus sicut
extra non falli per simulationes aut mendacia & duplicitates. (Et qui
oderint auaritiā) ecce membranulā tenuē paup̄tatis aut salte sufficiētie
Et hec quidē etiā p̄ secularib⁹ p̄sidentibus. Sed & specialiter in noua
lēge brūs Paulus ad Titū ca. i. ait. V̄p̄ter ep̄m esse sine crimine: nō
superbū: nō iracundū: nō vinolentū: nō ḡssoz: nō turpis lucri cupidū
Ecce pellē tenuē rē. Applica si place p̄dictis. Farcimina nō sūt: bona
er sanguine principū: qz nō manet simul. & edificantes ecclēsiā in sangui-
nibus malos custodes ecclēsie ponūt: puta in ecclēsijs vbi soli nobilēs

Mundanorum

recipiunt in canonicos platos et episcopos: ubi male custodit religio et sanctorum
tas. De quo vide in Summa Lugd. tractatu de auaritia. Erant tales
7 peccate sepes apostoli: gloriosus apostolorum chorus: christianitatem instar se-
pis in modum corbi sine corone circumdantes: quibus contulisti pisse pasto-
res: o pastor eterne. Quos misit in mundum sicut ipse pater in mundum
misit. Sicut misit me pater (inquit) et ego mitto vos. Vniq; misit sicut
ipse missus fuerat in assatione: mactatio: in pauprate: humilitate casti-
tate et ceteris prenumeratis. Tales erant sepes eorum immediati successores:
sepes viuaces (lebendige zün) Sed ve nobis: dirupta est maceries
bec: et ideo omnes qui pretergrediunt vindemiant vineam banc. Destruisti
omnes sepes eius posuisti firmamentum eius formidine. Psal. Ergo necesse
se habebit perire: et ad oculum perit. Nam ut dicit Eccl. xvi. Ubi non esse
sepes diripiet possessio. Successit alia maledicta sepes; et spinis esse
8 cõplectentibus pessimis hominibus: plane conditiones spinarum habentibus, qua-
rum una est quod se inuicem cõplectunt: una tamen ab alia non pugitur licet oculus
alios pungat sic et illi mali se inuicem cõplectunt et diligunt: simul iun-
cti omnibus alijs nocent: et tamen se inuicem non ledunt: de quibus vtiq; Naam
primo. Sicut spine pariter se inuicem cõplectunt: sic coniuuij pariter po-
tantium sumunt. He spine auarorum: luxuriosorum: indevororum: aridorum: deum
non timentium: in sedem secesserunt: inter quos pauci admodum (si in aliquo
sine) reperiri videntur homines tamen meliores esse deberent ceteris: et ipsi met
fatentur dicentes: nos habemus bonam communitatem: bonos subditos: et ip-
si mali sunt. Apertissime de talibus loquit Michas. vii. Perijt scelus
de terra: et rectus in hominibus non est: qui optimus in eis est quasi pali-
urus: et qui rectus quasi spina de sepe. Hec ille. Si optimi ex eis sunt
ut palurus qui carduus est asperimus: et rectus in eis est quasi spina
de sepe: quales igitur sunt mali ex eis: plane diaboli sunt. Et quorum sum
hec omnia inquit: horum ut plangas nostrum statum in quo sumus: cum me-
mineris eius in quo erat primitiua ecclesia. O felix congregatio si que-
dam possit iam reperiri circumseptam sepe tali: stare etq; scelus in medio di-
9 ces par vobis. ¶ Ultimū quod delectabile est in regione illa: est quod colū-
be assata inuolant in ora hyantis instar filiorum israel in deserto: quibus
cornuicines aduolabant in maria copia. Os meū aperuit attraxi spiritum
10 clamat Psal. Fratres mei columba hec spūs scūs est. q̄ in columbe
specie apparuit sup̄ christū baptisatū. Colūba inq̄ est nō formaliter ne-
q; ypocritice: sicut cibus homo: q; nō assumpsit illā in vnitate plone: s; in
ea apparuit: q̄ tenus ostenderet se tales facere boies q̄les colūbe sūt.
11 Simples fraternitatis amatores: q; anial gregale est. Mansuetus
sine irrationabili q; sine felle est. Circūspectos contra dyabolū: q; ad
fluentia residet ut in eis accipit re speculet: et alijs virtutibus et bonis par-
tibus p̄ditos: q̄s elicere potes ex bō A homa tertia parte. q. i. x. ar. vi.
12 ad quartū. Itaq; p columbā spiritū sc̄m̄ intellige cū suis donis. Co-
lūmba hec assata est cū apparuit in linguis igneis sup̄ ap̄los dicit Pene

Turba. CIX. XXXVII

thecostes et eos fecit corde et lingua ignitos: ut legē ignitā eius (q̄ dixit
Ignē) veni mutare in terrā Luce. xij.) predicarēt. Sed nedū in tpe hoc:
sed ab eterno in camino illo imēso paterni cordis: cui⁹ ignis est in ston:
et camin⁹ eius in hterlm. Isa. lxxi. flagrauit. Fōs vin⁹ ignis charitatis
et spiritalis vinctio. Ip̄e em̄ est amor ille ardētissim⁹ p̄is et filij: p̄cedēs
ab vtroq; tanq; ab vno p̄ncipio. De sum. tri. c. i. lib. vi. Colūba hec ad
uolantē de sumo celo: dū os aptū haberēt ozāres in cenaculo cētū vigin
tialiq; suis cōcussit et fecit ventū vehemētē. osq; cordis eoz inrauit: q̄
p̄n⁹ p̄ os p̄phaz genuit. fm̄ q̄ tūc dixit Petrus: Viri frēs oportet im
pleri scripturā quā p̄ dixit sp̄ssctūs p̄ os David. Ecce colūba in ore p̄
p̄bete David. Seditq; sup̄ singulos eoz sp̄ssctūs: sicut colūba sup̄ se
pē. Quippe q̄ p̄gregari et circūplectētes se instar septis amore erāt: et ho
die de ore ch̄risti euolauit hec colūba sup̄ sepē illā. Influxauit em̄ et air
Accipite sp̄ssctū rē. Colūba hec nedū sup̄ sepe māsit residēs illic dū
taxatis: et de ea i ceteros credētes cōuolauit. Act. iij.) Repleti sū oēs
sp̄ssctō rē. Laderet hic q̄stio: an sc̄i possint dare sp̄ssctū: cui⁹ q̄re solu
tionē. Colūba hec nō defuit p̄ diu sepes fiebāt ex p̄t⁹ descriptis farei
minib;: imo vixt b̄lt sup̄ plūmos apparuit. Seuer⁹ ille q̄ etiā muliebr̄ia
facere solebat opa: in ep̄m elec⁹ est p̄ iudiciū colūbe: q̄ sup̄ sepē illā fede
bat. Dic histōriā si placet. Et circa b. Greg. apparuit dicantē: vt ait pe
trus sup̄ diacon⁹: et b. Tho. de aq̄no colūba appingit: et de multis alijs
silia legim⁹. Itaq; ep̄ib; illis instancu sp̄sscti eligebant ep̄i et fiebāt se
pes: et iō apparuit colūba hec. Ele n̄e tēpestati: q̄ nō de sarcimintib; p̄
bis sez viris habet sepes: s; de sentib; et spinis palturis et tribulā. inde
et in taliū electōe nō sp̄s bon⁹ et sc̄tūs colūba sez: s; timo ali⁹ sp̄s in
specie coruit: cui⁹ instancu timo fiat electio symoniacā carnal rē. ex ca
dauerib; affectione nō charitatis: sed carnalitatē et cupiditatis. Ibi q̄
manet coru⁹ nō colūba: ibi sub sentib; delitescit serpentes et buffones.
q̄b; patet aditus: q̄ subserpūt et subrepūt. malos et vitiosos loq; q̄b; pa
ter tanua et accessus ad h̄mōi p̄sidentes. nō aut̄ bob; viroz bonoz: q̄b; se
pes est p̄tēsa: vt super⁹ dictū est. Nostrū erit fratres gemere et plāgere
hec tpa maledicta: in q̄b; sic vt videm⁹ sum⁹ circūsepti. Lonemur ap̄ire
os n̄m p̄ deuotas orōnes: et clamare ad d̄n̄m suls lac; ymis: q̄ genus
suā miscōiaz faciat nobiscū: et mutet corda n̄ra dura i corda carnea. nō
q; faciat nobiscū fm̄ iniq̄tates n̄ras: sed fm̄ magnitudinē miseratōniū
suaz. Si iniq̄tates ob. d̄n̄e d. q̄s susti. Nemo plane: cū etiā nō iustificet
in sp̄pectu tuo oīs viues. Si viues ip̄e nō iustificat in sp̄pectu tuo: quōs
mortui corde. Operuit malitia terrā: et dignū est vt pc̄ntiamur flagell
tracūdit: q̄ nob; asperrima minant̄ plioz op̄inidēs q̄ i ianuis iā sūt. Da
pacē d̄n̄e in dieb; n̄ris: q; nō ē ali⁹ q̄ pugnet p̄ nob; nisi tu de⁹ n̄r. Roge.

Dñica prima post octauas Pasche. Tiburtij et Valeriani.
Stultoz infinitus est numerus. E ccs. i. Euangelij.

Periclitantium

Quæntesima decima turba stultorum est: Periclitantium. (Uersar narrê die versarê vnd versûren.) Periculû est equiuocû. Primo fecat experimentû: et venit ab antiq̄ verbo perior. vnde peritus: et periculo. i. experio. Ter. in Lu. Fac periculû in palestra. Lice. primo de oratore. Subeundus vsus oim et periclitandi vires ingenij. Et sic periculû fecat (erfarnûf.) Secdo periculû fecat salutis discrimê rē. et sic (erfarnûf.) Elide Junianû. Ipsi sunt imprimis q̄ pua negligunt pericula: nesciētes vel nō cogitantes q̄ qui parua negligit paulatim decidunt: et q̄ (mit klingen erhebt sich der mef tag) et q̄ nō curat cauere ruptionē circumloz vasis p̄pinquus est perditioni vini. Plane p̄nicio sillimû est hoc ge-

Turba. CX. XXXVII

nos stultorū s̄m Lbaif. sup̄ Marth. Perijt Lbaim ⁊ Judas ad marie
 crimina: q̄ parua nō vitauerūt. Nisi em̄ Judas p̄ paruo reputasset pe-
 cunia in op̄ū surripere: in crimē pdictōis nō incidisset. Lbaim q̄q̄ p̄mū
 dētoriora obrulit: hinc inuidia succēsus frater occidit atq̄ in sceleris ne-
 gationē prapit. Ip̄s sunt sc̄do qui pericula grādia nō curāt. Plane q̄dā
 se lacrar̄ tranj̄ in hoc sine laude digni: q̄ dū iminēt grādia pericula mbil
 eos terreat: sed quasi immobiles ea nō curātes p̄maneat: dantes hoc vir-
 tuti q̄d vitio dandū erat. Siquidē aliq̄n hoc p̄cedit ex supbia: aliq̄n ex
 stoliditate ⁊ stultitia. sicut dēducit pulchre b. Tho. ij. q. q. crvi. Si hec
 latimiditas p̄cederet ex charitate dei: qua q̄s suā conformat voluntatē
 volūtatē diuine: aut ex cōtēptu rex spaliū: quas nō timeret sibi aufert
 p̄ pericula ⁊c. secus esset. Sed plane tales nō sunt cōtēptores: sed ama-
 tores rerū spaliū: ⁊ nō dei sed sui amatores. ex alto iḡit fonte p̄cedit ta-
 lis intimiditas in periculis. Sed atq̄: Et q̄ sunt nōle quibz p̄r̄ dinosci
 tales fatui. Possent due ex pdictis elici. Vna: parua pericula cōtēnere
 Alia: grandia pericula nō curare. Plane sub his duobz oēs tales fatui
 possent cōp̄rehendi. Sed his dimillis seprē quas reperit apud Anto.
 parte. liij. ti. xij. ca. vij. §. ij. p̄duca: per quas sufficēter dinosci pō-
 terunt hi fatui vtriusq̄ generis.

¶ Prima nola est: pericula non timere. Sunt (vt dicit) qui nō vitant
 nec formidat pericula: nō atcedētes illud poete. Felix quē faciūt aliena
 pericula cautū. Siles vtiq̄ Balaā artolo: q̄ assuetus mōstris mōstra
 visa nec stupebat nec formidabat: ita isti periditantiū visa pericula nō
 vitāt. Siles latronibz: q̄ cū vidēt aliq̄n de latronibz focū suspēdit: nō
 p̄ter hoc dimittit furta: extimātes illud sibi nō esse euenturū: imo ali-
 q̄n inter suspendendū aliū ip̄s burfas aspiciētū abscondunt.

¶ Sc̄da nola est: pericula nō sentire. Grādis hec stoliditas ⁊ fatuitas
 qui non solum non timent: sed nec sentiunt pericula in quibus sunt ad
 modum ebriorū ⁊ dormientiū. Hi sunt similes Jone: p̄ter cuius p̄c̄m
 nauis periditabat: aliq̄ oēs clamabant ⁊ timebant: attendentes pericu-
 lum submersōis nauis: ip̄s solus ea tempestate ⁊ periculi dōrmiebat
 Jone. ij. Et ideo aliq̄ innocentibz euadentibz ip̄s solus remansit in pe-
 riculo absorptus a cete. Et Prouer. xlij. Eris quasi dormiens in ma-
 ri: ⁊ quasi gubernator amisso clauo.

¶ Tertia nola est: pericula diligere. Mira res: sunt qui nō solū non
 sentiunt pericula: imo ip̄m diligūt. a deo q̄ se sc̄ceter in illud impingunt
 ⁊ immergunt: currentes ad loca que s̄cunt sibi periculosa: ad loca vbi
 sunt occasiōes peccorū: ⁊ in spectaculis mulierū cōparere audent: ⁊ bndi.
 Prouer. vij. De fenestra domus mee prospici: ⁊ ecce video vecordem
 iuuentē: mulier occurrit ei in habitu meretricio ad capiendas anias.
 Et paulopost: Et sequit eā quasi bos ductus ad victimā ⁊ agnūs laici-
 uens: ⁊ velut si auis festinet ad laqueū: ⁊ nescit q̄ de periculo aie agit.

¶ Quarta nola est: in periculis illaqueari. Sūt qui nō solū pericula

Periclitantium

amant: sed & periclitantibus se illa queant: vt ab eis auelli nequeant. Ad modum eorum qui periculis in periculo submersis volunt subuenire: vnde vt fatui miserunt se in aquas apprehendendo & cum illis se stringendo: qui & tunc ter astrinuntur per periculis nunquam dimittantur: imo & cum eis periclitantur. Quos etiam si fatuorum sunt: qui dum aliis occurrere se putant: se ipsos incrimunt. De quorum numero fuit is qui cum seculum deseruisset: & in eremo deo sequiret apparuit ei diabolus in forma viatoris cum multis literis: dicens se missum a suis consanguineis eo quod cum mortui essent sui & dimississent ei magnam hereditatem pauperibus dispensandam: nisi ipse illuc iret: multa scandala orirent de substantia illa. Unde ille incurus egens ad ciuitatem per hunc re sedanda & substantia eroganda impendit oes incolumes: qui tandem rogatus ab eis vt cum ipsis remaneret acquireret seculo se totum dedit.

¶ Quinta nota est: in periculis se onerare. Stultitia gradus: quod cum deberet se exonerare & explicare ab impedimentis: in periculo siti ad modum a quorum tumens: vt nudi & expediti liberius possent natare & euadere. Ipsi contrarium magis se onerant & implicant rebus temporalibus & nocuis. Et moribus. vi. Qui voluit diuites fieri incidit in tentationes & laqueum magnam diaboli: & desideria multa inutilia quod ducunt hominem ad interitum.

¶ Sexta nota est: in periculis deum non inuocare. Sicut qui cum sit in periculo deum non excusat: nec adiutoria illorum vocat: sine quibus euadere nequeunt: sed potius volentes eos a periculo liberare preueniunt: & eos qui vident sibi non acquiescere & pericula fugere: eosque monita irridet. Tales sunt isti duobus generis Loti: quos cum admonuisset vt discederet de ciuitate pessima: ne inuoluerent in periculo in perditione illorum de Sodomitis non acquiescerunt: sed visus est eis periculum loqui: & deo incidit cum illis in perditionem.

¶ Septima nota est: in periculis puocare. Non solum diuinum adiutorem vel sanctorum non aduocant: sed eos ad iracundiam contumeliosam prouocant et vt maris delphines in tempestate saltant: & vt freneticus in suis periculis exultat: & eos quos non vident inuolui periculis: insensatos & insanos reputat. Sap. v. Nos insensati vitam illorum estimabamus insaniam. Hic fit nui sermone ob ipsius angustiam. Habes ecce notas septem: quibus fatui illi discernuntur. Vere fatui: qui in tam periculoso vite butus mari a periculis non curant cauere: sed sine prudentia instar papilionis in igne candele inuolantes se & alios perimunt. In quo mari maxime sibi cauere debent: & meminisse quod dicit Prover. xviij. Beatus vir qui semper est pauidus: qui vero metus est dure corruet in malum. Et quod Hiero. ait. Ego oia ruina sumo. Et quod in puerbis dicit: Qui amat periculum: peribit in illud.

¶ Sunt fatuorum in mari naturalia pericula multa: sicut quod dicit Eccl. xliij. Qui nauigant mare enarrant pericula eius. Non tamen tanta sunt quantae mundi habitacione: sed & illa corporis: hec autem anime respiciunt interitum. Scias: Et que sunt illa pericula butus maris: Multa plane & innumera: illa: illic ventorum contrarietas: monstrorum diuersitas & pericula poderositas: nauis debilitas & necessarium defectibilitas: pericula & varietas

Turba. CX XXXVII

maloz perplexitas. Vident ne tibi hec parua pericula sed si placet at-
tende singula. **L**ouerte oculos in mare cordis tui o frater: vide si nō
vehemētes sint & cōtrarij venti: quos Daniel vidit pugnantes in mari.
Dañ. vij. Vanus timor: vana spes: vanus dolor: & vanū gaudium. Ta-
ceo de collateralibz ventis: de quibz Heron in tract. de passio. Et de
deinde mōstrōz diuersitatē: bestias q̄tuor: q̄ surgebat de mari eodem:
de quo **Dañ.** Quaz puma similis leoni: ipsa est superbia. Scda filis
vīso: & est carnalis voluptatis cōcupiscētia. Tertia filis pardo: & est
auaritia. Quarta dentes habens ferreos: & est crudelitas & malitia.
Sunt sp̄nes dulciter cantantes adulatorios: a quibz necesse est aure
oburrare pice. i. cōsideratione deformitatis peccati. **E**xurgit hec bestia
apocaliptica habēs. vij. capita & .x. cornua: vitia scz septē capitalia: et
p̄ceptorū transgressiones: p̄ que pugnat diabolus contra nauigantes
hoc mare vt faciat perire. **A**poca. xij. Vidi bestia de mari zc. **Q**uan-
tū periculū deinde facit perōz ponderositas: cū quibz sunt & natant seu
nauigant per mare: q̄s ignorat: **P**lane q̄n nauis est nimis onerata: & p̄
cipue exurgente tempestate: nisi alleuetur submergit. **O**nerat reuera
nauim alicuius cōgregationis peccm̄ graue aliquoz: sicut nauis in qua
nauigabat Judas cū aplis in mari galilee periclitabatur. **A**mbro. **L**ave-
mus pro dīrore Judas: ne p̄ vniū multū flueremus. **xliij. q̄i.** nō turbat
Est p̄terea periculū hic grande p̄pter nauis debilitacē. Est nimis cor-
pus humanū & sensualitas om̄i vitio fragilior: sed & nauis ista est p̄fo-
rata: ita q̄ inrrant paulatim aque tērationū & malaz delectationū vsq̄
ad aiam p̄ foramina q̄nq̄ sensuū. Et sicut paulatim & q̄st guttūm aq̄
inrrant in nauim p̄ rimas: & nisi euacuent ita auferent q̄ nauis sut mcr-
gerent. Ita etiā & minima peccā nisi expellant de mente p̄ cōtritionem &
alios p̄ios modos: ita aggrauāt mentē q̄ defacili possit quis submer-
gi in infernū p̄ mortale. **E**nde **Aug.** q̄d facit fluctus irruēs hoc sentina
neglecta. Est & periculū p̄pter necessarios ad viuendū & nauigandū
defectibilitatē: carent em̄ virtutibus p̄ quas vt p̄ instrumēta habēt duci
Carent etiā vento grato: aure sp̄s sancti: sine quo nō potest nauis p̄ce-
dere in bonū. carent nutrimento spiritaliū consolatorū. **O**stendit de-
inceps periculū p̄pter eoz varietatē: numerat em̄ apls varia pericula
in q̄ incurrit: quibz spiritaliter plenus est mūdus. **h. Lxxiij. xi.** **P**erico-
culis fluminū: carnaliū motuū ad voluptates. **P**ericulis latronū: deo-
monū vel superbe & inanis glie: q̄ furant b̄sauros spiritaliū bonoz.
Periculis ex genere. i. cōsanguincorū: p̄pter nimis ad eos affectionem.
Periculis ex gēbz. i. infidelibz verbis vel factis instigatibz ad errores.
Periculis in ciuitate: ex diuersis officijs in iudicandoz nō recte & ciui-
liter cōuersando. **P**ericulis in solitudine p̄ acediā & p̄sumptionē suspit-
us: & p̄p̄riā voluntatem sequendo. **P**ericulis in mari: in studio sacre
scripture eandem nō sane intelligendo: sed false vt heretici. **H**ec em̄ scri-
ptura mare dicitur: vel in mari tribulationum ne deficiat: vel peni-

Periclitantium

centie ne recte agat. Periculis in falsis fratribus .i. hypocritis et dolosis
simulantibus se amicos ad decipiendum et nocendum. Est tandem periculum
propter plenitudinem et implicationem malorum adinvenit. Aliquis enim quis est ita
implicatus in aliquo negotio: ut non videat modum eustradi quin alter malorum
incurrat: et dum vnum vitium vult evadere in aliud inuoluit. sicut volens
vitare vanam letitiam incurrit in acedia: et contra. Legitur in vita sapientia. quod beatus
Antonius vidit mundum totum plenum laqueis seu iuicem coniecturibus.
Et cum clamasset: Quis istos evadere: vox de celo ad eum facta est: sola bu
militas. Puto iam satis videas quantum et quod sine in hoc mari spirituali peri
cula: propter quod quis merito debet esse circumspectus: ut ea vitare curet: et non
ita sepe illis numeratis nolis infatuari: quod stolidus et insensibilis ef
ficiatur: ut pericula non timeat: non sentiat. sed ea diligit: eis illaqueatur: i
eis existens se queret: deum non invocet aut etiam eum provocet. quin potius sapiens
ad becipiam per prudentiam: propterea et maxime per dei gratiam evadat. Per dominum
nostrum Iesum Christum benedictum in secula seculorum. Amen.

Dominica secunda post octavas Pasche. v. c. Aprilis.

Re mercedi: quod incipit ab sabbato precedente in martirio: propter
presentiam Joannis moysi coplicis Jo. de trota: quo dieret rhoma
novum post prandium recesserat: et idem cum eo.

S Beatus homo qui invenit sapientiam. Prover. iij. Evangelium

Uere beatus qui invenit sapientiam: quod per omnia stultitias a se ex
citeret potest: quas hactenus audistis. Sed mori quod sitio animi pul
satur: Et quod sunt signa per quod quis potest dinoscere hominem sapientem?
Dico vobis septem aureas spherulas sive globulos instar sceptorum: de quibus
Macrobius. i. saturna. ca. iij. r. v. dicitur: quod bullam auream in preta ferebat
Vide eundem. Sic in posito signum bone et sapientis indolis est: si spher
ulas has aureas in te aut alijs videris.

Prima spherula (der erst güldin Knopff) est: Scipm iudicare ad vni
guem. Initium salutis cognitio sui ipsius: vestra specie tua et non peccabis: ait
Job. Et oraculum Apollinis Honorio se autem nosce te ipsum. Vide in spe
bi. Tu iudica te: non crede aliorum semper iudicio. Plus alijs de te: quam tu tibi
credere noli. Notis quam tibi sit curia suppellex. Tu iudica te non alios.
Dic tibi tu quis es: et non iudices quenquam. ait Abbas Pastor. Tu iudica
te: ad vnguem totum te exploras. i. ad perfectionem. Et est hec metaphora a mar
morario supra: quod vnguem super marmora elaborata et plana facta ducunt. quoniam
et possunt deducere ab his quod magna diligentia et consideratione aliquid faciunt
et ipsa re cogitata vnguem mordet. Persi. Nec demorosos sapit vnguem

Secunda spherula aurea est: Securum esse et ex se pendere. Lascivum ut leo
iustus: sana conscientiam habet non remordentem: securus est non curas pro
ceres neque vani et levis vulgi opinionem: non ad opinionem vivit sed verita
tem: non pendet ad alios sed testimonium conscientie propter sua gloria est: que
admodum Apulus dixit. Vivit solus agris ianuis: non timeri incuri etiam

Turba. CX XXXVII

nō p̄monitus; sc̄mp̄ em̄ honestus ē: honeste se habet. Nō sic non sic fult
 nollet videri in publico: quē admodū vult turpiter in privato s̄p̄ cū ficta
 p̄sona in publicū p̄cedit: secur⁹ p̄terea est sapiēs: q̄ nō q̄rit q̄d faciāt p̄ce
 res ⁊ ceteri hoies. Vide d̄ hac sperula Sen. ep̄la. lxx. in fi. ⁊ lxxi. magnā.
 ¶ Tertia sperula est. Rotundū esse ⁊ terere: mūdi instar habēs teres
 atq; rotūdos: externe ne qd labis plena si dat. Rotūdos est vt globu
 lus: facile mobilis ⁊ p̄suasibilis sapiētia q̄ de sursum est: est p̄suasibilis
 ait Jaco. ⁊ Massicus Elegtus dicit: q̄ tales sc̄ti vt cera sunt flexibiles
 ad sequendū p̄silia alioꝝ: qd̄ tñ sane intelligere oportet: q̄ des. Dñico
 legit in spe. bist. q̄ nō facile amouebat a sm̄a sua. ⁊c. Vide ibidē. Item
 rotūdos est: q̄ passioēs nō retinet: sed abijcit facile: instar globi super
 quē aliqd̄ effundit. Secus de cōcavo s̄p̄ui cordis qd̄ oēm immūditā
 inuidie: odij: ire: concupiscentie in se cōcludit: Rotūdos instar cūctiā
 cōglobantis: nō querēs videri neq; videre. Similitudo ex Cirilli speculo
 de ericio ⁊ pauone cōgrua est: nec obstat q̄ Arist. ⁊ Holkor sup̄ sap. di
 cit sapiente esse quadratū: hoc em̄ verum est alio respectu. s. q̄ ad p̄pera
 ⁊ aduersa: que em̄ ⁊ resera stat sup̄ vnione sicut semone. sic ⁊ hic imo
 bilis stat in aduersis ⁊ p̄p̄eris. Item Sen. ep̄la. lxx. allegat S̄c̄r̄tū
 asserentē ire quā d̄gato agmine ererant. vbi hostis ab omni parte suspe
 ctus est pugne paratū. Idem inq̄r: sapiens facere debet oēs s̄c̄tes su
 as vndiq; expādit: vt vbiq; infecti aliqd̄ oriat illic parata p̄silia sine.

¶ Quarta sperula est: Futura p̄spicere ⁊ considerare. Ille diem (ait
 Virgil.) q̄ longus erit sub s̄p̄dere cancri: Quātaq; nox tropico se po
 rigit in Lapricorno Logtat ⁊c. Declara ⁊ resolue i p̄c̄ra, Ipse instar
 periti naute: fidit arte sua prudentie: ⁊ se regit iuxta exigentiā negotij:
 ita q̄ nihil de cōtingentib; omittit: quantūcūq; p̄celle tentationū ⁊ vē
 ti. ri. passionū exurgat: sicut declarat. Heron in de passio. iuxta exigē
 tiā finis sunt moderāda media. Utinā saperēt ⁊ intelligerēt ac nouissi
 ma prouiderēt. Amozare nouissima ⁊ in eternū nō peccabis.

¶ Quinta sperula. Præterita resumere. Non prius in dulcem dec̄i
 nat lumina somnū. Omnia quā longe reputauerit acta dicit. Virg. Re
 cogitat primo quid gestū sit ⁊ quid nō. Sc̄do cur isti facto decus abfu
 it auratio illi. Tertio cur hec sn̄ja dedit: quā meli⁹ mutare s̄uit: Quarto
 quid volui quid nolle bonū foret. Quinto vtilē bonesto: cur malus
 ante tuli. Sexto nū dicto aut deniq; vultu p̄strictus quā s̄q;. Septimo
 cur me natura magis q̄ disciplina trahit: Ecce sic se examinat respere
 ait Virg. cōformiter plane ad dicta sc̄tōꝝ patrū Bern. videlicet vt ait
 ⁊ pulchre deducit Masse. Ge. l. b. vi. ca. liij. Conformiter etiā dicitis
 b. Grego. sup̄ illo Job. l. Ac familia multo nimis. quas vidē.

¶ Sexta sperula est. Mercedē acris suis reddere: offendit em̄ p̄tis
 reb; ⁊ ledit sapiēs: bonis letat: itaq; postea q̄ se iudicauit: sc̄p̄z punit.
 p̄ malis tristās ⁊ se remordens: p̄ bonis letat ⁊ p̄ponit ea cōtinuarū ire.
 Loquit de p̄iudicio late ⁊ pulchre Jo. Labil. sup̄ Mart. ep̄o. xliij.

Conclusio.

¶ Septima spherula: que nõ Vergilij: sed apli est: Omnia hec in gloria dei referre. i. Lozinch. r. Siue manducetis siue bibatis: siue quid aliud feceritis: oia in gloria dei facite. Expone. Et christus: Diliges dñm deũ tuũ et cõ. r. c. Hoc est plane deũ sup oia diligere: et in eũ oia referre. Declara quõ vt manduces: vt viuas: vt dei mandata serues: vt regnũ celoz mercaris: vt sic dei in te volũtas adimpleat. Hic est amor amicitie dei: sine q̃ nemo saluus fieri potest. Rogemus dñm deũ: vt hanc nobis sapienciã præset: et stultitiã e corde nostro extrudat. Ipse qui est eterna sapienciã dñs nr̃. Iesus christus sup oia benedictus. Amẽ.

Iacobus Ottherus lectori salutem.

Habes lector studiosissime doctoris nostri & verbo & exemplo præclari: de nauicula fatuorum opusculum varijs admodum necessarijs doctrinis copiosum. Quod & si non omniquaq; perfecte collectoris inscientia compactum conuincitur: præstabit tamen (vt confido) cuiuscunq; non modicũ aggressi laboris iucunditatem eius quem esse totius rei causam gratulamur autoritas. De opusculi quoq; imperfectione mirabit nemo qui rei difficultatem eo considerauerit diligentius: quo ruditatem ingenio mei nouerit perspicatius. quicunq; eam cuius est scripsis ministrare affectum (charitatem loquor) cordibus fatuorũ tanto scit abesse longius: quanto differt stultus eidem obuiare seruentius. Talis igitur cum sumus illius me (quod amare desseo) gratie vacuum experior. quapropter non mirum si multum autoritatis sermo spiritalis amittat: cui nullum charitatis ministrat affectum. Vereor ne id charitatem suadẽtis apostoli dictũ contra me aptissime veniat recensendum: quo ait inter cetera. Quidam oberrantes ab his (charitatem significans: quę puro cordi cõscientie bonę & fidei non fictę inmittitur) conuersi sunt in vaniloquium: non intelligentes neq; quę loquuntur neq; de quibus affirmãt. Hanc autẽ qua nũc miser careo: deo fauente perpetuo conatu quantũ potero adipisci curabo. cõfidens humiliter ab eius datore qui largissimus prædicatur demũ exaudiri: neq; vel modica cõlestis sapiencię luce perfundi. Tuũ erit candidissime lector nostro parũ tribuere labori: sed viri celeberrimi doctoris perfectę charitatis proculdubio rore perfusus resertum fauorabiliter completi opusculũ. Vale ex Argen. iij. idus Februarij. Anno. i. Sto.

FINIS.

IOANNIS GEILERI VITA.

Beatus Rhenanus Selestatinus Iudoco Gallo
Rubeaquenti/ doctōri theologo/ ac diuī
Mauritij apud Nemetes canonico. S. d.

Duplicē iacturā Argētoratenſes paucoꝝ dieꝝ intercapedine ſcecerūt.
Anno em̄ ſuperiori Thomā Vuolphiū iuniorē vnicū latinę lingę ſpe
cimen amiſere: p̄ſenti vero optimo bene beateꝝ viuēdi magiſtro Ioāne
Geilero Cęſaremōtano priuati ſunt. Sic apud Thuſcos duo eruditionis
lumina Picū & Politianū vno fere tpe mors ſuſtulit. Eā ob rē & eloquē
tia & religio Argētorati interſiſſe videt: cū vtraꝝ ſuo ſit peculiari aſſer
tore viduata. Cęterꝝ nouiſti p̄ſtātiſſime vir quāta hic grauitate: quāta ſi
mul authoritate tot annis populū edocuerit: hāc ei dubio ꝓcul vita ſan
ctior peperit. Talis em̄ eius oratio erat qualis vita. Nō inꝓ eozꝝ more fa
ciebat qui ſoris ſunt Catones: intus Sardanapali. & qꝫ alienos neuos car
pētes: intercutibus ipſi vitij ſcatēt. De abſtinētia diſputās ipſe ieiunabat
caſtitate laudans caſtitate ſeruabat: ſacerdotioꝝ pluritatē damnans vno
cōtēntus viuēbat. Quippe qꝫ nouerat nullū efficacius docēdi genꝝ qꝫ age
re qꝫ ꝓceperis: cū hoīes magis exēplis ac doctrina capiant. Qm̄ vero ad
defunctoꝝ cōmendationē nos pietas inhortat: ego vitā huius clariffimi
virī paucis ſum cōplexus. nō tā vt glorię eius cōſulerē qꝫ lōge lateꝝ du
dū ꝓcrebruit: qꝫ vt legētibus bñ agendi formulā quandā ꝓberem. Tu
hanc noſtrā opellam minime improbes ꝓcor. ſi em̄ tibi placuerimus: ſat
fautoꝝ nos habere arbitrabimur. Bene vale & ſalue theologoꝝ: eloquē
tiſſime: & Rhenanū tuū muniter ama. Exlarario noſtro in vrbe Seleſta
tina: Idibus Maij. An. M. D. X.

IOANNIS GEILERI CAESAREMONTANI Primi cōcionatoris in eꝛde ſacrę maioris eccleſię Argē toratenſis vita/ a Beato Rhenano Seleſtino condita.

Sapud ethnicos qui vel arte bellica: vel legū ferendarꝝ ſcien
tia: aut quauis alia eruditiōe cęteris p̄ſtabāt: ſcriptoꝝ ꝓconio
nominis immortalitatē ſunt adepti. cur apud chriſtianos eozꝝ
qui ſanxius vixerunt: religioneꝝ ꝫ impenſiſſime coluerunt nō
foret illuſtris ad poſteritatem tranſmittenda memoria? Floruerunt ſane
om̄i quo: qꝫ virtutes ceteris ardentius amplexati: heroicę vitę nō inſimū
veſtigij attigerūt. Ex hozꝝ numero nra tēpeſtate fuit Ioānes Geilerꝝ Cę
ſaremōtanus: cuius vitę explanationē iā inde ſecūdo deo auſpicabimur.
Ducus eſt Ioānes geilerus in vrbe Schafhuſia: anteꝝ ab indyto Auſtrię
ducau deſcuiſſet Anno gr̄e M. cccc. xlv. decimaſexta Martij die. ꝓre Io
anne geilero: matre aut̄ Anna Zuberā. Pater cū ſcribę eius opidi mini
ſter fuiſſet a manu ducta vxore anno poſt apud Amerſuillanā plebē nō

IOANNIS GEILERI

tarij officij est assecutus. Eo itaq; cū fortunis suis q̄ iā recēs nato filioso
 auctores factē erāt cōmigravit: vbi triēnio post aduersantissimā exper-
 tus est fortunā. Nā cū vřsum vineta depopulantē psequutus socij se
 adiunxisset: ab imani illa bestia cui venabulū incerto ictu infixerat itā in-
 crure altero mordicus apphensus est ac misere lancinatus: vt iā de vita
 eius actū crederet cōclamatōq; similis iaceret. A quib; em opē expecta-
 bar: ab ijs penitus est neglectus: fuga salutē sue cōsulētib; sic nocuit inter-
 dū forti pectore iminētē se obieciſſe discrimini. Vvlnus eo cōgressu acce-
 ptū nō lōge post sacro igne correptū virū cōfecit. Amisso igit; patre cū
 iā trimatū impleſſet: a pauo suo ciue Cēsaremōtano receptus est educa-
 dus. Cuius bñficio ac cura post prima literaz; tyrocinia ad Friburgense
 gymnasiū missus liberalib; disciplinis vacauit: magisteriq; laurea exi-
 gētib; hoc studijs suis est coronatus. Exinde mox sacris initiari curauit.
 Et cū sacerdotē nil magis deceat q̄ sacraz; peritiam literaz;: ne mysteriorū
 inficijs a plebeio nihil differat: Basileā venit theologie operā datur; vbi
 cū fere quinquēniū studijs sacris impēdiſſet: ad doctorale est culmē eue-
 ctus. Vñā atq; vñā nřo quo sacerdotes nōnulli literis operā nauarēt;
 ne diuinaz; & humanaz; iuxta ignari: asino apud Gabriā mythologū sa-
 cra deſerēt: eāq; ob rē a p̄tereuntib; honore affectio p̄ſiſes exiſtēt. Sed
 qd; ḡthiopē lauo: Cū iā Geilerus nouellus doctor theologie cōsulitissim;
 haberet & esset: Friburgū est accitus: vbi viri p̄bitas antea oib; erat cō-
 gnita: atq; christianaz; literaz; public; interpret cōstitut;. Nec illic annis
 lōg; mālit. Nā Herbiopolim q̄rūdā ciuiū p̄ualiōe ductus (quib; in ther-
 mis marchionianis e sacro pulpito declamās impēdio placuerat) futur;
 cōcionator p̄rexit. Q; vero gratus in ea vrbe cūctis exiſtēt: id subindi-
 cat: q; ducētōs aureos donec sacerdotio opulētiori dotaret: ex cōditione
 singulis q̄bulq; annis erat recepturus. Sed dū Basileā p̄ aduehēdis q̄s il-
 lic reliq̄rat libris petiit: a Petro Schotto Argētoratenſi ſenatore viro tam
 graui q̄ prudētī rogatus est enixe admodū: vt ſi vſpiā dñici verbi enar-
 randi puincia ſubire vellent: Argētorati id ageret: ſe daturū operā ne di-
 gna labor; mercede careret. Ad hęc: Hortari hoiem vt ſuggeſtū inſcēde-
 ret populo q; ſui periculū faceret. p̄tere aſſeuerare: cū patrię ſcđm paren-
 tes oīa debeam;: eo illud maxie faciendū eſſe loco: q; Allatię ſit caput. Id
 aut; t̄pis de Argētoratētib; primatib; nōnulli ſœlicib; Petri Schotti aus-
 ſpitijs cōcionatorē decreuerāt cōſtituere: q; ſolus huic officio p̄ſeſſet: ne re-
 ligioſoz; fratrū (q; alternis in eđe maiori declamitabāt) varietate popul;
 cōfunderet potius q̄ p̄fectū capeſſeret. At sacerdotiū q; prouideri poſſet
 aliud nō occurrebat q; qđ sacerdotis est episcopalis miniſtri: quē vulg;
 capellanū ep̄i vocitat. Schottus itaq; Roberto antiſtiti duriffimo exacto-
 ri. xxx. aureos p̄ eo sacerdotio ſub cōditione p̄petuę deinceps ad id offi-
 cii p̄prietatis de ſuo q̄tannis exoluit: vñde feri q̄ngētōs in eā rē aureos

VITA.

apēdiffe. Verū Herbiopolētes lōgā doctoris absentīā egreferētes: maliq;
 aliqd amāssimo viro accidisse suspicātes: nūciū miserūt Argētoratū. q;
 haud vano cōsilio tādiu retētus est donec alter post hūc morē causā rēq;
 oēm inuestigatur⁹ aduenisset. Sed interim parato sacerdotio lecta domo
 necessarijsq; id genus alijs dispositis: cōcionator assensu canonicos⁹ acce
 dēte cōstituit. Remissiq; sūt: Herbiopolim tabellarīj cū literis nō sine iusto
 neglecti t̄pis salario. Aperuimus iā satis sup̄q; q; pacto Io. Geilerus argē
 toratēsis cōcionator euaserit: n̄sic q̄lē se in reliq; vita gesserit paucis decla
 rabimus. Nō minus exēplo q; doctrina mōstrabilis: populū sibi creditū
 annis. xxxiij. fideliter cōtinēterq; docuit: nemini vnq; adulat⁹. Quin pri
 mores ecclesiasticos q; dignitatib⁹ magnisq; pluriū sacerdotiorū cēlibus
 possēt: sed his abutunt⁹ aut meretriculas fouētes aut ventrē p̄ deo statuē
 tes: grauius m̄scēbat. Tēpus aut̄ omē cui⁹ sumptus (Theophrasto au
 torē) p̄ciosissimus est: ita dissecuit. aut em̄ cōtēplabat: aut agebat: aut qui
 ecebat. Ociū vt nocentissimā animi pestē vsq; adeo vitabat: vt sōno exci
 tatus e lecto q; statim exiliret. Passiōnē sup̄ b̄ndicti seruatoris n̄ri Iesu
 christi sacrificaturus aio prius versabat: habebat ad hoc piū meditatiōis
 exercitiū: adiutrices chartas: i quib⁹ crucifixi Christi figura depicta erat i
 angulis affixas. Peragebat sacrificiū in gēde virginū vestaliū: q; poeniten
 tes vocāt. Has neluxu & delitijs dissuerēt: quib⁹ nec pudicitia tuta satis
 viderēt: in arctiori viuēdi regula cōtinuit. Nō t̄n deerāt q; aut amissio
 lucris: aut dēmoniaco forsā cēstro p̄citi sanctā obseruatiōis institutiōnē
 p̄pedire mōliti sint: sed horū conatus fauēte deo sua prudētia facile supe
 rauit. His etiā sacratis deo virginib⁹ Humbertū de virtutib⁹ dignissimis
 fermōib⁹ explicauit: q; multo labore eiusdē monasterij sacerdos maxia
 collegit: viuētiq; adhuc auctori recognoscēdos tradidit. Prodiūt hi p̄pe
 diē Schüreriano p̄lo excusi. Tāta v̄o magnanimitate suijplis cose⁹ hu
 manā gloriā cōtēpsit: vt suarū lucubratiōnū nihil viu⁹ egeret. cū t̄n id p̄
 alios fieri sciret nō approbare: sed acquiescere videbat. Fragmēta passiōis
 Sermōes in d̄nicā p̄cē cū Speculo stultorū & libelli aliq; vernaculę lingūę
 i publicū exierūt. At nauis sapiētū: & de morte opus ac poenitētū nauis
 altera latere adhuc dicunt. Quoties declamatur⁹ erat dicēda pri⁹ ad ver
 bū domi scribebat: s; stilo extēporario & ob id incultiori: qualē theolo
 gos grate superiori fere oēs seruasse videm⁹. Bibliothecā habuit oīs ḡnis
 librorū: referatissimā: quā ad successores trāsire pietissime voluit. Ibi cōq;
 poetis neq; historicis sua loculamēta deerāt: maior t̄n eorū numer⁹ erat
 q; rētheologicā suis scriptis illustrarūt. Pauperes atq; egestosos maxima
 semp liberalitate fouit. Hinc piet̄t̄ns infantulis quidie fere aliqd dabat.
 Vidisset (vera loqr) innumerā illi quacūq; trāsiret circūsusam multiuidi
 nē: q; supplicii voce patroni opē iploraret. Nemini vnq; sine munere pas
 sus est abire: q; ed̄ em̄ ex sacerdotij cēsu vltra vitę necessaria superat id oē
 in v̄ns pauperū erogabat. Hospitalitatē q; in p̄gre aduēctos sibi stōdio

IOANNIS GEILERI

exercuit. Eruditos ac p̄bitate conspicuos v̄hemēter dilexit: & inter hos vnice q̄dē laxobū Vimphelingiū municipē meū: q̄ vr̄bē Selestinā doctiorē tulisse vix credā. Sicut Hugone q̄ i senectias luculēta cōmētaria edidit: ac Ioāne altero q̄ in ethicen Aristotelicā nō spernēda annotamēta cōscriptis insignis existat. Hūc in q̄ oculis chariorē habuit: cū hoc de sublimibus reb⁹ dissertare cōsueuerat. Thomā Volphiū iuniorē (cui⁹ morte literē q̄q̄ Argētorati sunt inermortue) munerib⁹ est sepiuscule p̄sequue⁹ Sebastianū Brantū iurecōsultū Basileę degētē Argētoratū pmouit. Carthusios atq̄ eos cōnobitas q̄ defamilia sunt diui Ioānis hierosolymitanū religiōis obseruātissimi frēq̄nter visitauit. Ob summā ȳo eruditiōnē cū vitę sanctimonia copulatā ab iuicūissimo Imp. Cesare Maximiliano bñ uolētia haud vulgari dilect⁹ est. Hūc interdū ad se accersire: accersitū nō tā comiter q̄ familiariter cōpellare solitus erat. Hui⁹ etiā in magnis reb⁹ cōsiliū nō paruēctimabat. Sacratissimo Cesar: p̄cepta q̄dā collegit: ad q̄ se rex cōponere debeat: vt suis vtilitatē: sibi ȳo gloriā pariat. Subinde dāctitabat bonę cōsciētię esse Maximilianū Aug. iustitię ac pacis literarūq̄ amātissimū. Et reuera principes omnes lōgo post se interuallo Maximilianus relinq̄: neq̄ germanis vnq̄ maior victorias: spes data fuit ac sub hoc clemētissimo potētissimoq̄ Cesare. Sed vt vnde digressi sum⁹ reuertamur: neutiq̄ silētio inuoluendū est: q̄ adulescētulos q̄tuor q̄ vexilla gestātes sacramētū eucharistię reuertētissime comitarentur: ex collectitia pecunia: cui bonā partē adiecerat: prim⁹ instituit. Fuit statura p̄cera: capillo crispo: facie macilēta: ac corpe gracili: sed salubri & renū dolore excepto nullis egritudinib⁹ obnoxio. Bis in die comedebat: vini paulo appetentior: magna tñ est semp abstinētia vsus: vt vel sacri q̄dragēsime t̄ps q̄tidiano ieiunio trāsligeret. Anteaq̄ autē eo morbo corripere: q̄ ei fatalis fuit: ab Augustana q̄dā p̄batę vitę puella (nullo hęc extrario alimento vefcit) p̄ literas de iminēte sibi morte est certior factus. q̄ monitiōe nihil cōsternat⁹ dissolui cupijt & esse cū Christo. Augescēte tādē ob tumorē egritudine mēbraq̄ vitalia sensim enecāte: nature cōcessit decimo Martij die: paulo post meridiē: An. salutis. M. D. X. Corpus eius seq̄nti luce est celebri pompa elatū: atq̄ iuxta suggestū illū ccelatura imagūculisq̄ affabre sculptis ornatissimū terre mādātū. Exequias ei⁹ sacerdotes q̄ plurimi celebrarunt: multorum ciuiū atq̄ etiā senatus totius presentia honoratas. Compulsi ego mox epitaphiū in viri sanctissimi memoriā: quod vt a posteris quoq̄ cognoscatur hic subieci.

Deo trino & vni. Bene valeas quisquis es.

Ioanni Geilero Cesaremontano theologię cōsultissimo: Qui Pericle eloquentior: Socrate cōtinentior: Numaq̄ religiosior: vitę sanctimonia & sacris cōcionibus Argētorat. populū An. xxxiij. nō sine magno p̄fectu erudiuit. Nemini vnq̄ assētatus:

VITA.

pauperes patrio affectu fouit: bonos ac doctos miro studio diligit Argētorat. inelyta respu. eterno decori & monimēto posuit. Vixit Ann. lxxiij. Men. xi. D. xxiiij. Obijt totius affatigla chrymis defletus: Sub Maximiliano Aug. a q̄ ob vitę integritate plurimū amatus est: An. gratię. M. D. X. Sext. Id. Martias. Proh q̄ recti exempli homo erat. Sed orta cadunt.

Sperabā aut̄ hoc q̄ lectūq; est epitaphiū in saxo incisum iri: sed nihil cū sibi dibus graculo: nihil cū amaricino sui: vt est in veteri puerbio. Literatores qdā semidocti barbaris notis barbarū epigrāma lapidi sepulchrali circūsculpi curarūt. Hi sunt q̄ lras romanas maiusculas hebreas aut̄ egyptias esse caullant. Verū pudeat eos q̄ latinū sermonē se callere credunt: literas nō agnoscere q̄b^o ois gras vsa est: & sacri adhuc libri in tēplis conscripti visunt. Sed breui hęc falsa opinio abolebit: cū se literaria iuuetus ois ad prisca elegantiā repudiatis grāmatisq; deliramētis sceleriter cōponat. Tetigi iā vt arbitror breui relatione quęctūq; ad Geileri vitā cognoscendā necessaria ac scitu digniora visa sunt. Haud inficias eo multa me omisisse: sed q̄s paucis innumera cōplecti posset. Adiuiuit nos ī hac re partim Gangolyphus Lucelsteinus religiosus sacerdos: q̄ viro huic multis annis fideliter ministravit. partim kalendarū qdā antiquū. in q̄ varia diligēter signata cōperi. Memini me cū id plustrarē & aliq̄ disquirere cępissēm: circa diē natiuitatis e regione scriptū legere Dies calamitatis. Obracteatā & Pythio oraculo veriorē sententiā: vita em̄ nra bullę instar cito euanescit: erumnarū ac molestię plenissima. vt sit tā vere q̄ eleganter a Pindaro pditū: vitā esse vmbre somniū. Est p̄terea q̄si qdā malorū ilias: fragilis: incōstans: fluxa & momēto caduca. Quis igit̄ mētis cōpos eam calamitatis q̄ felicitatis nomē potius mereri negabit? Q̄ si ob amicis miseris quibus oppressus erat solutū liberatūq; gaudere solemus: mini me de obitu Ioānis Geileri tristandū erit. cū is post multijugos labores temporariā hanc vitā cū eterna cōmutans mundū liquerit: beatorū sorcem (vt speramus) assequutus.

VITAE FINIS.

Epitaphiū Thomę Volphij iunioris decretorū doctoris/conditum a Beato Rhenano Selestatino.

D.

O.

M.

Thomę Volphio iuniori pōtificij iuris perito: prisce elegantię facundięq; studiosissimo. Quem tam immatura q̄ subitaria morte Romę sublatū & q̄rites & germani fleere: amici B. M. posuerūt.

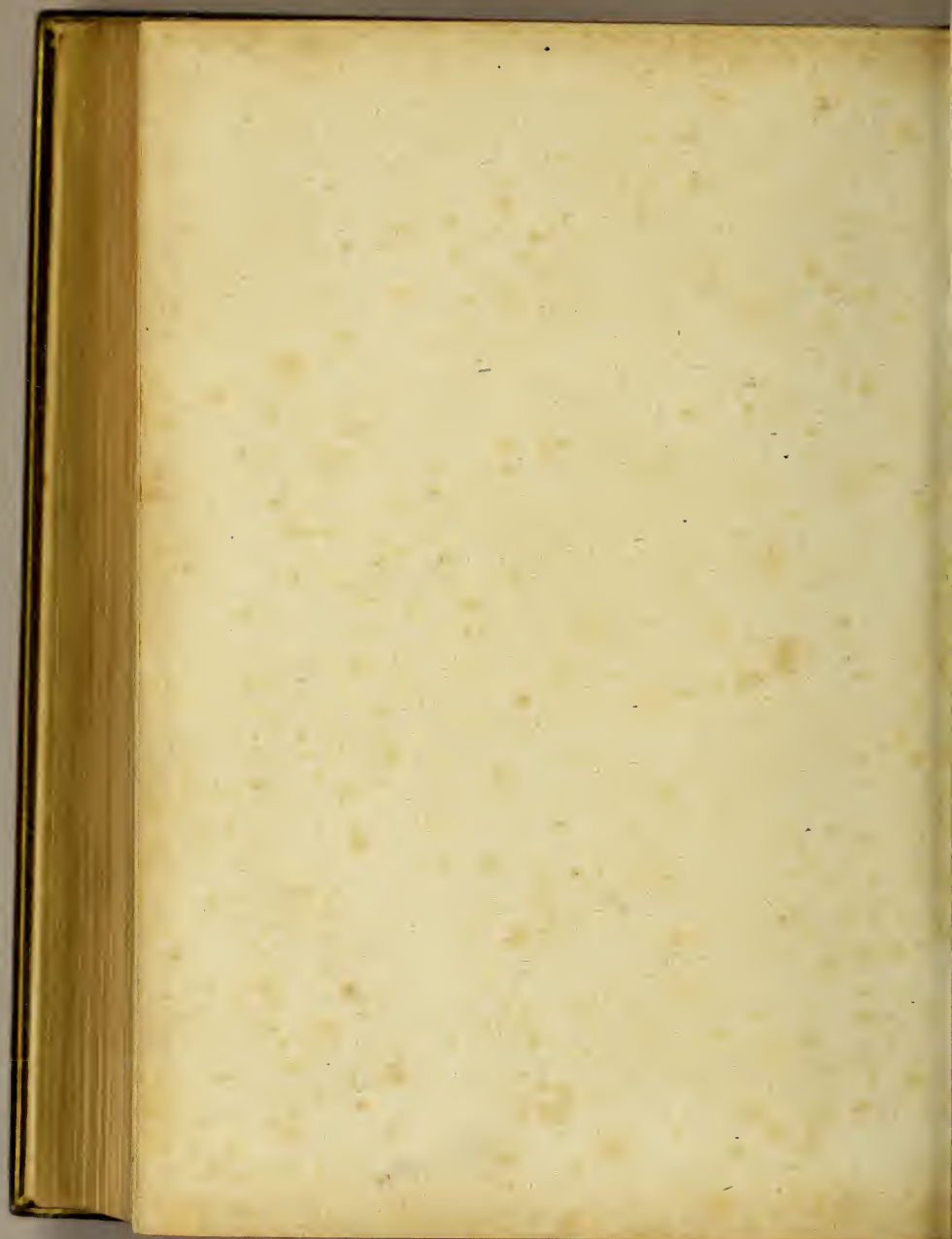
Vixit Ann. xxxiij. Men. ix. Obijt An. salutis. M. D. IX.

Argentorati transcriptum. xvi. die Mensis Ianuarij. An. M. D. XI.

The first part of the book is a history of the
 city of London from its foundation to the
 present time. It is written in a plain and
 simple style, and is full of interesting
 particulars. The second part is a
 description of the city and its environs,
 and is also full of interesting
 particulars. The third part is a
 history of the city of London from the
 year 1600 to the present time. It is
 written in a plain and simple style,
 and is full of interesting particulars.
 The fourth part is a description of the
 city and its environs, and is also full
 of interesting particulars. The fifth
 part is a history of the city of London
 from the year 1600 to the present time.
 It is written in a plain and simple
 style, and is full of interesting
 particulars. The sixth part is a
 description of the city and its environs,
 and is also full of interesting
 particulars. The seventh part is a
 history of the city of London from the
 year 1600 to the present time. It is
 written in a plain and simple style,
 and is full of interesting particulars.
 The eighth part is a description of the
 city and its environs, and is also full
 of interesting particulars. The ninth
 part is a history of the city of London
 from the year 1600 to the present time.
 It is written in a plain and simple
 style, and is full of interesting
 particulars. The tenth part is a
 description of the city and its environs,
 and is also full of interesting
 particulars.

The first part of the book is a history of the
 city of London from its foundation to the
 present time. It is written in a plain and
 simple style, and is full of interesting
 particulars. The second part is a
 description of the city and its environs,
 and is also full of interesting
 particulars. The third part is a
 history of the city of London from the
 year 1600 to the present time. It is
 written in a plain and simple style,
 and is full of interesting particulars.
 The fourth part is a description of the
 city and its environs, and is also full
 of interesting particulars. The fifth
 part is a history of the city of London
 from the year 1600 to the present time.
 It is written in a plain and simple
 style, and is full of interesting
 particulars. The sixth part is a
 description of the city and its environs,
 and is also full of interesting
 particulars. The seventh part is a
 history of the city of London from the
 year 1600 to the present time. It is
 written in a plain and simple style,
 and is full of interesting particulars.
 The eighth part is a description of the
 city and its environs, and is also full
 of interesting particulars. The ninth
 part is a history of the city of London
 from the year 1600 to the present time.
 It is written in a plain and simple
 style, and is full of interesting
 particulars. The tenth part is a
 description of the city and its environs,
 and is also full of interesting
 particulars.

JA 511
6312n

373
kut

1/2

